

Jud

517

K

XII

52

בבל קאטי. אונד ער שלוגי זיא מיט איינר
 גרושין כירלאג. פֿיהרטי אליש אנאך
 איברגבליבניש געס דעש הייליגין הויז
 נאך בבל. אונד דאש הויז גאטש האט ער
 אין פֿייאר פֿרברענט. דאש איברגבליבני
 פֿולק האט ער פֿרטריבין. אונד זיא ווארין
 אין דער פֿרטריבנשאפט זיבנציג יאהר. אים
 ערשטיין יאהר צור רעגירונג כורש קיניגש פֿון
 פרס האט גאט דאש גמיהט דעש קיניגש
 ערוועקיט דען גפֿאנדיגין דיא פֿרייהייט צו
 געבין. ישראל נאך ירושלים צו שיקין
 אונד דורט דאש הויז גאטש צו בויאין:

ענדי דעש בוכש דברי הימים:

חושלב'ע.

גמאכט. יהויקים האט אייליף יאהר
 רעגירט. ער טאט אבר איבל אין דען
 אויגן זיינש גאטש. נבוכדנאצר דער
 קיניג פֿון בבל קאמי איבר איהן הרויף
 אונד האט איהן מיט פֿעסיל גבונדיג אונד
 נאך בבל גפֿיהרט. אויך איין טייל דער
 גשיהר דעש הייליגין הויזיז האט ער נאך
 בבל גבראכט. נאך איהם האט יהויכין
 דרייא מאהנר אונד צעהן טאג רעגירט.
 אויך דיין האט נבוכדנאצר זאמט אלן
 גפֿעס דעש הויז גאטש נאך בבל אין
 דיא גפֿאנגינשאפֿט גפֿיהרט. אונד האט
 שטאט זינר דען צדקיהו גקרינט. דיזר
 רעגירטי אייליף יאהר. דיזר איזט דער
 צדקיהו וועלכר ביז טאט אונד זיך
 פֿור דען וואורטין דעש פרופֿעטין ירמיה
 ניכט גידעמיטיגט האט. ער האט ווידר
 נבוכדנאצר רעבעלירט אונד (זיינין נאקין
 פֿרהערטיט) ווארי הארטנאקיג צו דען
 גאט דער ישראל צורוק צו קעהרין. אויך
 דיא פֿורשטיהר דער פריסטר אונד דעש
 פֿולקש האבין צו זינדיגין גמעהרט. אונד
 עש שטיגי איבר איהנין דער צורין גאטש
 אויף. דאש איבר זינא דער קיניג פֿון
 בבל

את צדקיהו . ומלך אחת עשרה שנה .
 הוא צדקיהו אשר עשה הרע ולא ככנע
 מדברי ירמיהו הנביא . מרד בנבוכדנאצר
 ויקש ערפו מלשוב אל אלהי ישראל . גם
 שרי הכהנים והעם הרבו למעול . ותעל
 חמת יהוה עליהם . ובא עליהם מלך בבל
 ויהרג בהם מכה רבה . והביא כל כלי
 המקדש הנמצאים לבבל . ובית האלהים
 שרף באש . והעם הזותרים הגלה . ויהיו
 בגולה בבבל שבעים שנה . ובשנה אחת
 למלכות כורש מלך פרס העיר יהודה
 רוח המלך לתת לאסירים דרור ולשלוח את
 ישראל לירושלים ולבנות שמה בית אלהים :

חסלת ספר דברי הימים :

ראש לאנדר-פֹּולק האט דען יהואחו דעש
 יאשיהו זוהן גקרינט . אונד דרייג
 מאהנר האט ער איז ירושלים רעגירט .
 דער קיניג פֿון מצרים האט איהן אבגזעצט
 אונד נאך מצרים גפֿיהרט . דאש לאנר
 אבר האט ער אום הונדרט צענטנר זילבר
 אונד איין צענטין גולד גשטראפֿט . אונד
 האט דעסין ברודר אליקים . וועלכי ער
 יהויקים בענט . שטאט זינר צו קיניג
 גמאכט .

צי זיינין קנעכטיין . איהן אויש דעם
 שטרייט צו פֿיהריין . אונד זיין פֿיהרטיין
 איהן נאך ירושלים . ער שטורבי אונד
 וואורדי אין גראב זיינר עלטריין בגראבין .
 ירמיהו דער פרופֿעט שטימטי קלאג־לידער
 איבר איהן אן . גאנץ יהודה אונד
 ישראל אבר האבין דען קיניג יאשיהו
 בקלאגֿיט :

ל

36

עם הארץ המליכו את יהואחז בן
 יאשיהו . ומלך שלשה חדשים
 בירושלים . מלך מצרים הסירהו ויביאהו
 מצרימה . ואת הארץ ענש מאה ככר
 כסף וככר זהב . והמליך תחתיו את
 אליקים אחיו והסב שמו יהויקים .
 יהויקים מלך אחת עשרה שנה . ועשה
 הרע בעיני אלהיו . נבוכדנאצר מלך
 בבל עלה עליו ויאסרהו בנהשתיים
 ויוליכהו בבלה . גם מיקצת כלי בית
 המקדש הוליך לבבל . אחריו מלך
 יהויכין שלשה חדשים ועשרת ימים .
 גם אותו הוליך נבוכדנאצר עם כל כלי
 בית אלהים בשבי לבבל . והמליך תחתיו

את

Fff 3

שטערקטי דיא פריסטער אונד לויס אין
 איהרין דינשט. יאשיהו דער קיניג האט
 דעם פֿולק דרייסיג טויזנד אוסטערלעמר
 גיגעבין. אונד רינד־פֿיך דרייא טויזנד
 צו אופפֿער. דעסין פֿירשטין אונד דיא
 פֿירשטין דער לויס אבר האבין אן
 אוסטערלעמר זיבן טויזנד זעקס הונדערט
 הער גיגעבין. אונד צו אופפֿער רינד־פֿיך
 אכט הונדערט. עש וואורדי אלזא דער
 דינשט גאטש אן זעלביגין טאג דורך
 דען בפֿעהל דעש קיניגש פֿולצוגין.
 אונד זיין פֿייארטין דאש פֿעסט דעש
 אונגזיארטין ברודש זיבן טעג. דערגלייכין
 פסח איזט פֿון צייטין דעש פרופֿעטין
 שמואל ניכט גמאכט וואורדין. דיז
 גשאהי אין דעם אכטצעהנדין יאהר דער
 רעגירונג יאשיהו. נאך דיזם קאמי נכו
 קיניג פֿון מצרים הרויף ווידר כרכמיש
 צו שטרייטין. יאשיהו איזט קעגין איהן
 הרויש גיגאנגין. אונד האט דיא ריד דעש
 קיניגש נכו פֿון מצרים ניכט אנגעהעריט.
 וועלכר זוכטי איהן פֿון דעם שטרייט
 אבצוהאלטין. דיא שיטצין האבין דען
 קיניג יאשיהו גטרופֿין. אונד ער זאגטי
 צו

יאשיהו עשרה פסח ליהודה. ויחזק
 הכהנים והלויים לעבודתם. יאשיהו
 המלך הרים להעם שלשים אלף פסחים.
 ובקר שלשת אלפים לקרבנות. ושריו
 ושרי הלויים הרימו לפסחים שבעת אלפים
 ושש מאות. ובקר לקרבנות שמנה
 מאות. ותכונן עבודת יהודה ביום ההוא
 במצות המלך. ויחגו חג המצות שבעת
 ימים. וכמהו לא נעשה פסח מימי
 שמואל הנביא. וזאת נעשה בשנת
 שמנה עשרה למלכות יאשיהו. אחרי
 זאת עלה נכו מלך מצרים להלחם
 בכרכמיש. יאשיהו יצא לקראתו. ולא
 שמע אל דברי נכו מלך מצרים. אשר
 אמר להחדילו מהמלחמה. וירו הירים
 המלך יאשיהו. ויאמר אל עבדיו
 להעבירו מהמלחמה ויוליכוהו ירושלימה
 וימת ונקבר בקבורת אבותיו. ויקונן
 ירמיהו הנביא עליו קינות. וכל יהודה
 וישנאל היו מתאבלים יאשיהו המלך:

יאשיהו האט דאש אוסטר-לאם צו
 גאט (גימאכט) גיאופפֿרט. אוכד

שטערקטי

Fff 2

גבראכטי זילבר הרניש צוהין . פֿאנרי
חלקיהו איין גזאטץ-בוך אונד גאבי עש
שפֿן דעם שרייבר . שפֿן אבר האט דאש
בוך דעם קיניג גבראכט . עש לאז אויך
שפֿן איין זעלבין פֿור דעם קיניג . דא
פֿון דער קיניג דיא וואורטי דעש גזאטצין
הערטי צערריסי ער זייני קליידר . אונד
דער קיניג בפֿאהלי גאט אנצוזוכין . דאש
ער זיינין צורין . וועלכר זיך איבר ישראל
אוישגיגוסין האט . אבטוהין זולי . אונד
עש גינגי חלקיהו דער פריסטער אונד דיא
דער קיניג בפֿוהלין האט צו חלדד־דער
פרופֿעטין . זיג אבר זאגטי צו איהנין .
דייז האט גאט גזאגט . דאש איבל
וויירד איבר יחודד־ אונד ירושלים קומין .
אבר ניכט איין דען טעגין יאשיהו .
אום ווילין ער זיך פֿור מיר גידעמיטיגט
האט . דיא עלשטין פֿון יהודד־ אונד
ירושלים האבין איין בונד פֿיר גאט
גמאכט . דיא וואורטי דעש גזאטץ-בוכש
צו האלטין . דייז טאטין זיג אויך אל
דיא טעגי דעש קיניגש יאשיהו :

המלך אל חלדה הנביאה. ותאמר
להם כה אמר יהוה. רעה חבא על
יהודה וירושלים. אך לא בימי יאשיהו.
יען כי נכנע מלפני. זקני יהודה
וירושלים עשו ברית לפני יהודה לשמור
דברי ספר תורה. וכן עשו כל ימי
יאשיהו המלך:

יאשיהו ווארי אכט יאהר אלט דא ער
רעגירטי. אונד איין אונד דרייסיג יאהר
האט ער רעגירט. ער איזט פֿון דעם
גרעכטיג וועג ניכט אבגוויכין ווערד צור
רעכטיג נאך צור לינקין. אים צוועלפטין
יאהר זיינש לעבנש האט ער דאש לאנד
יהודה אונד ישראל פֿון אלין פֿרעמדן
געטרדינשט גרייניגט. אין זעקס יאהר
האט ער זיין ווערק פֿולענדיגט. דער
קיניג שיקטי דיא פֿירשטיג דער שטאט
אונד דאש גבראכטי זילבר פֿון דער
זאמלונג דער לויים. וואש איהניג גאנץ
יהודה אונד דאש איברבלייבסיל פֿון
ישראל גבראכט האבין. צו חלקיהו
דעם הוכין פֿריסטער דאש (געטליכי)
הויז צו בפֿעסטיגין. דא זיין גון דאש
גבראכטי Fff

גַּאֲט נִכְכַּט גִּירֵעֲמִיטָנִיט וּוְיָא מַנְשֻׁרָה זִינ
 פֶּאֶטֶר . זִינִי קִנְעֲכִטִּי הָאֲבִין אִיהֶן אִין
 זִינִים הוּיז עֲרֻשְׁלָאֲגִין . דַּאֲשׁ לֹאֲכֶר-פֹּולֶק
 אֲבֶר הָאֲבִין דִּיא וּוִידֶר אִיהֶן פֶּרְבֹּכְרִנִי
 אֹמְגִבְרָאֲכִט . אֹנֶכְר הָאֲבִין יֹאשִׁיָּהּ דַּעֲסִין
 זִנְהֶן שְׁטֹאֲט זִינֶכְר גִּקְרִינִיט :

ל"ד

34

יֹאשִׁיָּהּ הָיָה בֶן שְׁמֹנֶה שָׁנִים בְּמָלְכוֹ .
 וּשְׁלֹשִׁים וָאַחַת שָׁנָה מָלַךְ . לֹא סָר
 מִדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר יָמָיו וְשִׁמְאֵל . בִּשְׁתֵּי-
 עָשָׂר שָׁנָה לַחַיָּיו טָהַר אֶת יְהוּדָה
 וְיִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲבֹדֹת אֱלֹהֵי נֹכֶר . בִּשְׁשִׁי
 שָׁנִים כָּלָה מַעֲשָׂהוּ . הַמֶּלֶךְ שָׁלַח שְׂרֵי
 הָעִיר וְהַכֶּסֶף הַמְּנוּבָא . מֵאֲסִיפַת הַלְוִיִּם
 אֲשֶׁר הָבִיאוּ אֵלֵיהֶם כָּל יְהוּדָה וְשֹׁאֲרֵי
 יִשְׂרָאֵל . אֵל חֲלָקִיהֶן הִכְהֵן לַחֲזֹק הַבַּיִת .
 בַּחוּצֵיָא־הַכֶּסֶף הַמְּנוּבָא מִצָּא חֲלָקִיהֶן
 סֵפֶר תִּירָה וְנָתַן אֵל שֹׁפֵן הַסּוּפֵר . וּשְׁפֵן
 הָבִיא הַסֵּפֶר אֶל הַמֶּלֶךְ . וַיִּקְרָא בּוֹ שֹׁפֵן
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ . כִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ דְּבַר־יְהוֹרָה
 קָרַע בְּגָדָיו . וַיִּצֹו הַמֶּלֶךְ לְדָרוֹשׁ אֶת
 יְהוּדָה שִׁסִּיר חֲמָתוֹ אֲשֶׁר נִתְּכָה עַל
 יִשְׂרָאֵל . וַיִּלֶךְ חֲלָקִיהֶן הִכְהֵן וְאֲשֶׁר צִוָּה
 הַמֶּלֶךְ

צוועלף יאהר ווארי מנשרה אלט דא ער
רעגירטי. אונד פֿינף אונד פֿונפֿציג
יאהר האט ער רעגירט. דיז איזט דער
מנשה וועלכר פֿילמער ביזז גטאהן אלש
אלי וועלכי פֿור איהם וואריז. ער האט
אויך דיא וואורטי דעש הערין דורך דיא
פרופֿעטין ביכט אנגהעריט. גאט האט
ווירר איהן אונד זיינין פֿולק דיא פֿירשטין
פֿון בבל אויפֿגבראכט. אונד זי
פֿיהרטין איהן אין פֿעסיל גבונדין נאך
בבל. דא ער אבר בענגשטיגט וואר
האט ער זיך פֿור גאט זער גרעמיטיגט
אונד דען גאט זיינר פֿעטר אנגפֿלעהיט.
גאט (ווארי איהן ערביטליך) ערהערטי
איהן אונד האט איהן נאך ירושלים צו
זיינכט רייך צורוק גבראכט. מנשרה
ערקענטי דאש דער הער דער רעכטי
גאט איזט. מנשרה האט דיא פֿרעמדי
געטר אבגשאפט אונד האט גאט אופֿפֿר
גבראכט. מנשרה שטורבי אונד איזט
אין זיין הויז בגראבין וואורדין. אונד
אמון דעסיין זוהן האט שטאט זיינר צווייא
יאהר רעגירט. אמון איבטי דיא ווערק
דעש מנשרה. אבר ער האט זיך פֿור
גאט

פֶּרֶשְׁטוּפָיִט . יחזקיה שטירביט אונד
 מנשה דעסין זוהן רעגירטי שטאט
 זיינר :

ל"ג

33

בן שתיב עשרה שנה היה מנשה
 במלכו . וחמשים וחמש שנה מלך .
 הוא מנשה אשר הרבה לעשות הרע
 מכל אשר לפניו . גם לא הקשיב דברי
 יהודה על ידי הנביאים . יהודה הביא
 עליו ועל עמו שרי בבל . ויוליכוהו ואסור
 בנחשתיים בבלה . ובהצר לו נכנע מאוד
 מלפני יהודה וחלה את אלהי אבותיו .
 ויעתר לו יי' והשיבהו ירושלימה
 למלכותו . ויכיר מנשה כי יהודה הוא
 האלהים . מנשה הסיר אלהי הנכר
 והקריב קרבנות ליהודה . מנשה מת
 ונקבר בביתו ואמון בנו מלך תחתיו
 שנים שנה . אמון עשה מעשי מנשה .
 אבל לא נכנע מלפני יהודה כמנשה
 אביו . עבדיו המיתוהו בביתו . ועם הארץ
 הרגו דק־שרים עליו . והמליכו את
 יאשיהו בנו תחתיו :

גשריבן האט. דער קיניג יחזקיה אונד
 דער פרופעט ישעיה האבין גיבעטיט
 אונד צו גאט גשריאן. גאט האט זיינין
 ענגיל ווידר דען לאגר פֿון אשור גשיקט.
 אונד ער ערשלוג אלי שטארקי דעש
 הערש אונד דען הערפֿיהרר אים לאגר.
 סנחריב איזט מיט (שאמהאפֿטין גזיכט)
 שאנד אין זיינין לאנד צורוק גקעהרט.
 (דיג אױשגיהנדי זיכר דערמי) זייני
 קינדער האבין איהן אין דעם הויז זיינש
 גאטש מיט דעם שוועהרט ערליגט. פֿילי
 ברינגין דעם יחזקיה גשענקי אונד ער
 וואורדי אין דען אויגין אליר פֿעלקר
 ערהובין. יחזקיה ווירד קראנק צום
 שטערבין. ער בעטטי אבר צו גאט אונד
 ער היילטי איהן. יחזקיה (ערהובי
 זיין הערץ) וואורדי הופֿערטיג אונד עש
 ווארי איבר איהן אונד איבר דאש
 גשלעכט יהודה דער צורין גאטש. ער
 חאטי זיך גדעמיטיגט זא איזט דער צורין
 אין דעסין טעגין ניכט גקומין. זיין
 רייכטיג. שעטצי אונד פֿרייט־קאסטין
 זא ער צוברייטיט האט. ער האט דען
 אוישגאנג דער וועשה דעש גיחון
 פֿרשטונפֿיט.

למורח. ויתפלל אל יהודה וירפאהו.
 יחזקיה גבה לבו ויהי עליו ועל יהודה
 קצף אלהים. ויכנע ולא בא הקצף
 בימיו. עשרו אוצרותיו ומסכנות אשר
 הבין. סתם מוצא מימי גיחון. יחזקיה
 מת ומנשה בנו מלך תחתיו:

סנחריב איזט גקומין ווידר יהודה אונד
 ירושלים צו שטרייטן. דער קיניג
 האט זיך מיט זיינין פֿירשטין בראטשלאגט
 דיא קוועלין וועלכי אוישר דער שטאט
 ווארין אונד דען באך זא אין לאנד
 פֿליסט צו פֿרשטופֿפֿין. דאמיט דיא קיניג
 פֿון אשור קיין וואשר פֿינדן זולין.
 צוגלייך האט ער דיא אופֿני מויאר
 גבויאט אונד דיא שטאט פֿרפֿעסטיגט.
 ער האט אויך שטרייט־ריסטונגין אין דער
 מענגי צוברייטיט. דער קיניג האט דיא
 פֿירשטין פֿרזאמליט אונד איהר הערץ
 מיט זיינין וואורטין גשטערקט. סנחריב
 שיקטי זייני קנעכט נאך ירושלים דאש
 פֿולק פֿון יחזקיה אבצורידן. דיא
 לעסטרונגין אונד בריבי וועלכי דער קיניג
 אשור דען גאט ישראל צו לעסטריין
 גשריבין

היז צוברייטיט וואהרין צו ברינגין . אונד
 ער בשטעלטי איבר זעלבי בפעלשהאבר .
 דער קיניג יחזקיה טאטי פֿיר גאט
 דאש גוטי אונד ווארי אין זיינם . ווערק
 גליקליך :

ל"ב

32

סנחריב בא להלחם ביהודה ובירושלים .
 יחזקיהו המלך הועץ עם שריו לסתום
 העינות אשר חוץ לעיר . והנחל השוטף
 בארץ . שלא ימצאו מלכי אשור מים .
 גם בנה החומה הפרוצה וחזק את
 העיר . והבין כלי המלחמה לרוב . המלך
 הקביץ שרי העם ויחזק לבבם בדבריו .
 סנחריב שלח עבדיו ירושלימה להסית
 העם מיחזקיהו . גרופים וספרים אשר
 כתב מלך אשור לחרף אלהי ישראל .
 יחזקיהו המלך וישעיהו הנביא התפללו
 וזעקו אל יהודה . יהודה שלח מלאכיו
 על מחנה אשור ויכחד כל גבור חיל
 ושר במחנה . סנחריב שב לארצו בבושת
 פנים . יוצאי מעיו הפילוהו בחרב בבית
 אלהיו . רבים מביאים מנחה ליחזקיה
 ויבשא לעיני כל הגוים . יחזקיה הלח
 למות .

ערמות. המלך צוה להביא נדבות בני
 ישראל אל הלשכות אשר הוכנו בבית
 אלהים. ונחמיר עליהם פקידים.
 יחזקיה המלך עשה הטוב לפני יהוה.
 והצליח בכל מעשהו:

דיא קינדר ישראל זינד צו איהרין
 שטעטין צורוק גיקעהריט אונד האבין
 דיא אלטער דער פֿרעמדן געטור זא אים
 לאנד יהודה. בנימין. אפרים אונד
 מנשה גפֿונדין וואורדין צערשטוסין.
 יחזקיה האט דיא פריסטור אונד לויס אין
 איהרין דינשטין בשטעליט. אונד פֿון
 דעסין האבשאפט האט ער דיא שטעט
 אונד פֿעסט — טעגליכי בראנד — אופפֿר
 הערגיגעבין. דער קיניג בפֿאהלי דעם
 פֿולק דען פריסטורין דיא גביהרנדי גאב
 צו געבין. וועגין דער מענגי אבר וואש
 דיא קינד ישראל גבראכט האבין.
 האבין דיא פריסטור אונד לויס גיגעסין.
 זיך גיזעטיגט. אונד האבין איברגלאזין.
 אויך מאכטין זיך הויפֿין. דער קיניג
 בפֿאהלי דיא גשענקי דער קינדר ישראל
 אין דיא קאמרינ וועלכי אין געטליכין
 הויז

בפֿעהר־ל דעש קיניגש צו מאכין . דאש
פֿילק האט דיא אלטער דער פֿרעמדן
געטור אבגשאפט . יחזקיה בעטיט פֿיר
דאש פֿולק זא דאש פסח גמאכט אונד
זיך ניכט גרייניגט האבין . גאט האט
דעסין גבעט ערהערט . דאש פֿולק האט
דאש אונטער — פֿעסט זיבן טאג לאנג
(גמאכט) גיהאלטין . אונד אויך איין
פֿריידן — פֿעסט פֿון אנדריין זיבן טעגין .
דערגלייכין פֿרייד איזט אויך פֿון צייטין
שלמרה דעש זוהן דוד ניכט גוועזין .
דיא פריסטור האבין דאש פֿולק גזעגנט
אונד איהר גבעט קאמי צור הייליגין
וואוננג דעש הימלש :

ל"א

31

בני ישראל שבו לעריהם וינתצו במות
אלהי הנכר הנמצאים בכל יהודה
בנימין אפרים ומנשה . יחזקיה העמיד
הכהנים והלויים לעבודתם . ומן רכושו
נתן קרבנות התמידים . ועולות המועדים .
המלך צוה העם לתת מנת הכהנים .
ולרוב אשר הביאו בני ישראל . אכלו
ממנו הכהנים והלויים ושבועו והותירו ועשו
ערמות

שבעת ימים וחג שמחה שבעת ימים
אחרים. ולא היתה שמחה כזאת מימי
שלמה בן דוד. הכהנים ברכו את העם
ותפלתם באה למעון קרשי השמים:

יחזקיהו שיקטי אונר ברופטי דיא גאנצי
גמיינדי ישראל כאך ירושלים צו
קומין גאט דאש פסח צו מאכין. וויילין
אבר דיא פריסטר ניכט גנוגזאם גרייניגט
וואריין. דאש פולק אויך ניכט פֿרזאמליט
ווארי. איזט אין דען אויגין דעש קיניגש
אונר פולקש דיא זאך וואולגפֿאלין דאש
פסח אין צווייטין מאנהט צו מאכין.
שטראף־רידין דעש יחזקיה וועלכי
ער אין בריבין צו גאנץ ישראל פֿון
באר־שבע ביז דן גשריבין האט. אין
דען שטעטין דעש גשלעכטש אפריים.
מנשה אונר זבולון האבין זיא דיא אין
בפֿעהל דעש קיניגש פֿראיבר גיהנדי
(לויפֿר) בוטין פֿרשפּוטיט. דורך האבין
אייניגי מעניר פֿון גשלעכט אשר. מנשה
אונר זבולון זיך גידעמיטיגט אונר
קאמין. דאש גשלעכט יהודה אבר
וואריין איינר מיינונג דאש פסח כאך דען
בפֿעהל

היט אבגזוהין אונר האבין (דיא
פריסטרייכ הענר גשטערקיט) דען
פריסטריין גיהולפֿין וועלכי צו וויניג ווארין
צו אליר ארבייט. יחזקיהו אונר דאש
גאנצי פֿולק ווארין פֿריליך איבר דיא
פֿולציהונג דעש דינשטש דעש געטליכין
הויזן:

למ

30

יחזקיהו שלח וקרא כל ערת ישראל
לבוא ירושלימה לעשות הפסח
ליהודה. ועל שהכהנים לא התטהרו
למדי * והעם לא נאספו הושר הרבר *
בעיני המלך והעם לעשות הפסח בחדש
השני. דברי תוכחת יחזקיה אשר כתב
באגרות אל כל ישראל מבאר שבע עד
דן. בערי אפריים מנשה וזבולון היו
מלעיגים את הרצים העוברים במצור
המלך. אך אנשים מאשר מנשה וזבולון
נכנעו ובאו. ויהודה היו להם לב אחד
לעשות הפסח כמצות המלך. העם הסירו
מזבחות אלהי נכר. יחזקיהו התפלל
בעד העם אשר עשו הפסח ולא טהרו.
יהודה שמע תפלתו. העם עשו הפסח
שבעת

ישראל. וזרז העם לחביא זבחים תודות
ועולות. מספר הקרבנות אשר הביאו.
הלויים הפשיטו את העולות לרובם וחזקו
ידי הכהנים אשר היו למעט לכל
המלאכה. יחזקיהו וכל העם שמחים על
תכונת עבודת בית האלהים:

יחזקיהו האט ניין אונד צוואנציג יאהר
רעגירט. דיזר האט דאש גרעכטי אין
דען אויגין גאטש גלייך דעסין פֿאטר
דוד גטאהן. ער האט דיא טיהרן דעש
געטליכן הויזן גיעפֿניט. ער האט דיא
פריסטער אונד לויים דאש הויז צו רייניגין
אינד דאש אונזויגרי פֿון דעם הייליגטום
הרויש צו שאפֿין פֿרזאמליט. זעכצעהין
טעג האבין זיי דאש הויז אונד אל
דעסין גשיהר גרייניגט. יחזקיה דער
קיניג האט בראנד אופֿער גאט צור
אוישזעהכונג פֿיר גאנץ ישראל גיאופֿריט.
ער האט אויך דאש פֿולק שלאכט—
לויב— אונד בראנד—אופֿער צו אופֿערין
אנגערישט. צאהל דער אופֿער זא זייג
גבראכט האבין. דיא לויים האבין דיא
בראנד—אופֿער וועגין איהרר מענגי דיא
הייט

זיג בראכטיג דיא גפאנטיג זאמט דעם
 רויב נאך ירחו. אויך דיג אדומים
 אונד פלשתים האבין דאש פֿולק יהודה
 גשלאגין אונד שטעטי אייגנומין. אויך
 דער קיניג פֿון אשור צו וועלכין אחז
 גשיקט דאש ער איהם העלפֿין זול האט
 איהן זער גיעגסטיגט. מיט אליין דיזין
 אבר איזט ער נישט צורוק גיקעהריט.
 אונד ווירד דען הערין צו זיכדיגין
 גמעהריט. ער בויאטי אויך אין איינס
 יערין ווינקל אין ירושלים אונד אין יער
 שטאט דען פֿרעמדן געטריין אלטער.
 אחז שטורבי אונד וואורדי אין גראב
 דער קיניגין נישט בגאבין. יחזקיה
 זיין זון רעגירטי שטאט זיכר:

ד"ט

29

יחזקיהו מלך עשרים ותשע שנים. הוא
 עשה הישר בעיני יהוה כדור אביו.
 הוא פתח דלתות בית יהוה. אסף
 הכהנים והלויים לקדש את הבית ולהוציא
 הנדרה מן הקדש. ששה עשר ימים
 טהרו הבית וכל כליו. חזקיה המלך
 העלה קרבנות ליהוה לכפר על כל
 ישראל. Eee 3

נקבר בקבורת המלכים. ויחזקיהו בנו
מלך תחתיו:

אחז האט זעכצעהן יאהר רעגירט. ער
גינגי אין דיא וועגי דער קיניגין
ישראל. אונד מאכטי דען בעלים
גיגוסני בילדר. ער האט זייני קינדר אין
פֿיאר דעם מלך גיהיליגט. ער האט
גשלאכט אונד רויך-ווערק צו אלין
היירנשיין געצין גיאופֿרט. גאט האט
איהן אין דיא האנד דעש קיניגש ארם
גיגעבין. אונד אויך אין דיא האנד דעש
קיניגש ישראל. דיא קינדר ישראל
האבין פֿון יהודה איין גרושין רויב
גפֿאנגין. אונד זיג פֿיהרטין דיא
גפֿאנגישאפֿט נאך שומרון. עורד דער
פרופֿעט גינגי דען קריגש-מעגן ענטקעגין.
אונד זאגטי. זיהע דורך דיא זינד דעש
פֿולקש יהודה האט זיא גאט אין אייער
האנד גיגעבין. וואן איהר כון דיא
גפֿאנגישאפֿט ניכט צורוק שטעלין
ווערדיט. איזט דער געטליכי גרים צורן
איבר אייך. דיא קינדר ישראל האבין
דיא גפֿאנגישאפֿט צורוק גשטעלט אונד
זיג

וידר איהנין מעכטיג. דער קיניג דער
קינדר עמון גאבי איהם דרייא יאהר
טריבוט. יותם שטורבי אונד אחז דעסינ
זנהן רעגירטי שטאט זינר:

ך'ח

28

אחז מלך שש עשרה שנה. הלך
בדרכי מלכי ישראל. ועשה מסכות
לבעלים. הבעיר בניו למלך באש. זבח
והקטיר לכל אלילי הגוים. יהודה נתנו
ביר מלך ארם. וגם ביר מלך ישראל.
וישבו בני ישראל מיהודה בזה רבה.
וינהלו את השבירה לשומרון. ועודד
הנביא יצא לקראת החלוץ. ויאמר הנה
בחטאת יהודה נתנם יהודה בירכם.
ואם לא השיבו השביה חרון אף יהודה
עליכם. בני ישראל השיבו השביה
ויביאו כל השבים והבזרה לירחו. גם
אדומים ופלשתים הכו ביהודה וילכדו
ערים. והמלך אשור אשר שלח אחז
אליו לעזרו הצר לו מאד. ואם כל
זאת לא שב ויוסיף למעול ביהודה.
ויבן בכל פנה בירושלים ובכל עיר ועיר
במנות לאלהים אחרים. אחז מת ולא

נקבר

Eee 2

אוישזעציג ביז אן דען טאג זיינש
 אבשטערבין. יותם דעסין זון אבר
 ריכטטי דאש לאנד - פֿולק. עזירא
 שטירבט. אונד נויילין ער אוישזעציג
 ווארי איזט ער ניכט אין דעם גראב
 דער קיניגן בגראבין וואורדין. יותם
 דעסין זון רעגירטי שטאט זייר:

ך'ז

27

יותם מלך שש עשרה שנה בירושלים.
 ויעש הישר בעיני יהוה. רק אל
 היכל יהוה לא בא. בנה ערים בהר
 יהודה ובירכיות. נלחם עם בני עמון
 והחזיק עליהם. המלך בני עמון נתן
 ליותם מס שלש שנים. יותם מת ובנו
 אחז מלך תחתיו:

יותם האט זעכצעהן יאהר אין ירושלים
 רעגירט. ער טאט דאש גרעכטי
 אין דען אויגין גאטש. בור אין דען
 טעמפיל גאטש איזט ער ניכט גקומין.
 ער האט שטעט אין בערג יהודה אונד
 וואלד-שלעסיר גבויאט. ער האט ווידר
 דען קינדריין עמון גשטרייטן אונד ווארי
 ווידר

עזיהו האט שטאט זיינן פֿאַטער רעגירט
 אלש ער זעכצעהן יאהר אלט ווארי.
 ער בראכטי דיא שטאט אילור דעם
 לאנד יהודה ווידר צורוק. ער האט
 דאש גרעכטי אין דען אויגן גאטש
 גאייט. ער ווארי גליקליך אין זיינע
 שטרייט ווידר דיא פלשתים אונד ערביים.
 דעסין רוף גינגי דער ווייט. ער בויאטי
 טירין אין ירושלים אונד אין דער ווישטין.
 דעסין פֿיך. אקירש-לייט. וויין-גארטנער.
 דיא צאל זיינש הערש אונד דעסין
 הויבטלייט. אין זיינר בשטערקונג האט
 זיך זיין הערץ ערהובין. אונד ער קאמי
 אין דען טעמפל גאטש רויך ווערק צו
 אופפֿרין. עש שטונדי אבר עזירה דער
 הוכי פריסטער אונד דיא אִבְרָהָם פריסטער
 זייני ברידער ווידר איהן אויף. אונד
 זאגטין. געהי הרויש אויש דעם הייליגטונם
 דאן דיר גביהרט עש ניכט דעם הערין
 צו אופפֿרין. דער קיניג עזיהו צירכטי זיך
 איבר איהרי וואורטי. אונד אלש ער זיך
 צירכטי פֿוהרי איין אוישזאץ אן זיינן
 שטירין אויף. אונד זינ שטיסין איהן
 אויש דעם הייליגטונם. ער ווארי

אוישזעציג

Eee

שטרייט ווידר יואש דען קיניג פֿון ישראל
אן. דאש פֿולק יהודא ווירד גשלאגין.
דיא קנעכטי דעש אמציה האבין ווידר
איהן רעבעלירט אונד זעלבין אין לכיש
גטייט;

ך'

26

עזיהו המליך תחת אביו כשהיה בן שש
עשרה שנה. השיב אילות ליהודה.
עשרה הישר בעיני יהודה. והצליח
במלחמתו נגד הפלשתים והערביים.
שמו הלך עד למרחוק. בנה מגדלים
בירושלים. ובמדבר. מקנהו אכריו וכרמיו
ומספר צבאו וראשי חילו. בחזקתו גבה
לבו ויבא להקטיר קטרת בהיכל יהודה.
ויעמד עזריה הכהן ושאר אחיו הכהנים
נגדו. ויאמרו צא מן המקדש כי לא לך
להקטיר ליהודה. והמלך עזיהו זעף על
דבריהם. ובזעפו פרחה הצרעת במצחו.
ויבהלוהו מן המקדש. ויהי מצרע עה
יום מותו. ויותם בנו שפט את עם
הארץ. עזיהו מת. ועל שהיה מצרע
לא נקבר בקבורת המלכים. יותם בנו
מלך תחתיו;

עזיהו

וישובו לביתיהם. חכרה בני שעיר בגיא
המלח. אמציה הביא עמו אלחי בני
שעיר ויעבדום. נביא הוכיחו על זאת.
ולא שמע לעצתו. אמציה ערך מלחמה
על יואש מלך ישראל. יהודה הוכה.
עבדי אמציה התקשרו כגרו והמיתוהו
בלכיש:

אמציה האט ניין אונד צוואנציג יאהר
רעגירט. דיזיר פאטי וואנדל רעכט
אבר נוכט מיט פולקומנין הערצין. ער
האט דיא יעניגי זא דען קיניג זיינין
פאטר ערשלאגין אומגבראכט. צאל
זיינש הער. ער דינגטי פון ישראל
הוכררט שוויינד קרעפטיגי מעכר. דורך
דיא צוריר דעש פרופעטיין אבר האט
ער זיג פון זיינע הער אבגשאפט.
אונד זיג קעהרטין צו איהרן הייזרין
צורוק. ער שלוגי דיא קינד שעיר אים
זאלץ-טאל. אמציה בראכטי מיט זיך
דיא געטר דער קינד שעיר אונד דיהכטי
דעכזעלבין. דער פרופעט שטראפטי איהן
וועגין דיזין. ער אבר האט זיינין ראט
ניכט גהערט. אמציה ריכטטי איינין
שטרייט

פֶּון יהודה מיט איהם. אונד זיין
דיהנטין דען אבגעטריין. דער הער אבר
שיקטי צו אינהיין פרופעטיין זיא רוקעהרנה
צו מאכין. זיא אבר האבין זעלבי ניכט
אנגעהערט. אויך דען זכריה דעש
פריסטערש יהוידע זוהן האבין זיין אויש
בפעהל דעש קיניגש. וויילין ער איהן
גשטראפט. איפ פֿור-הוף דעש געטליכין
הווייז אומגבראכט. דאש הער ארם זיינר
איבר דאש לאנד יהודה גקומין אונד
אלי פֿירשטין דעש פֿולקש גטיטיט.
אונד איהרי בייט נאך דרמשק גשיקט.
דיין קנעכטי דעש יואש האבין איהן
אין זיינר קראנקהייט אויף זיינם בעט
ערשלאגין. ער איזט אין דעם גראב
דער קיניגין ניכט בגראבין ווארדיין. אונד
אמציה דעסין זוהן רעגירטי שטאט זיינר:

אמציה מלך עשרים ותשע שנים. הוא
עשה הישר ולא בלבב שלם. הרג
המכים את אביו המלך. מספר צבאו.
שכר מישראל מאד אלה איש גבור
חיל. ובדבר הנביא הסירם מחילו.
וישובו

ושלשים שנה. ונקבר עם המלכים.
ואחרי מותו עזב יואש את אלהי אבותיו
ושרי יהודה עמו. ויעבדו האלילים.
ויהודה שלח בהם נביאים להשיבם ולא
האזינום. גם את זכריה בן יהוידע הכהן
המיתו בחצר בית יהודה במצות המלך
על שהוכיחו. חיל ארם באו על יהודה
וירושלים והשחיתו כל שרי העם ושללם
שלחו לדרמשק. עבדי יואש הרגוהו
בחליו על מטתו ולא נקבר בקבורת
המלכים. ואמציה בנו מלך תחתיו:

יואש טאט וואש רעכט אין דען אויגין
גאטש ווארי (אלי דיא טעג) זא לאנג
דער הוכי פריסטער יהוידע לעבטי. אויך
האט ער (זילבר) געלד צוזאמין גבראכט
אום דיא שפאלטין דעש הויז גאטש צו
בפעסטיגין. וועלכי דיא קינדער דער
בוזהאפטין עתליה (אויפגריסין) פרוויסטיט
האבין. יהוידע שטורבי אלש ער הונדרט
אונד דרייסיג יאהר אלט ווארי. אונד
איזט מיט דען קיניגין בגראבין וואורדין.
נאך דעסין טוט אבר האט יואש דען גאט
זיינר עלטריין פֿרלאסין אונד דיא פֿירשטיין
פֿון

זוהן דעש קיניגש. ער טיילט דאש פֿולק
 אין דריי טייל. אונד גאבי זעלבין
 דיא שטרייט־ריסטונגין. ער גאבי אויך
 אויף דעם קיניג דיא קרון אונד דיא
 צייגבוסין. זיא זאלבטיגן אלזוא יואש צום
 קיניג אונד רופֿטין עש לעבי דער קיניג.
 עתליר אבר הערטי דיא שטייג דעש
 פֿולקש אונד זיא קאמי אין דאש הויז
 גאטש. זיא זאחי אויך דען קיניג אויף
 איינר זיילין שטיהן אונד זיא רופֿטי
 פֿרעטייריא. פֿרעטייריא. זיא אבר האבין
 זיא צור ראס־פֿורטין הרויש גפֿיהריט
 אונד זיא אלדורט גטייט. דאש פֿולק האט
 דיא אלטער דעש בעל צערשטוסין אונד
 דעסין בילד צעברוכין. אויך מתן דעש
 בעלש פריסטר האבין זיא אומגבראכט.
 זיא זעצטין דען קיניג אויף דעם
 רייכש־טון אונד דיא שטאט וואר כוהני:

יואש עשה הישר בעיני יהודה כל ימי
 יהוידע הכהן. גם קבץ כסף לחזק
 ברקי ביר האלהים אשר פרצו בני
 עתליהם המרשעת. יהוידע מת בן מאה
 ושלשים

יהוידע לקח את שרי המאורה עמו
 בברית. ויסבו בארץ יהודה ויאספו
 את הלויים וראשי האבות לישראל ויכרתו
 ברית עם המלך בבית אלהים. ויראו
 להם את בן המלך. ויחלק העם לשלשה
 חלקים. ויתן להם כלי המלחמה.
 ויתן על המלך את הנזר והעדות. וימשחו
 ארז יואש למלך ויקראו יחי המלך.
 ועתלדה שמעה קול העם ותבוא בית
 האלהים. ותרא את המלך עומד על
 העמוד ותקרא קשר קשר. ויוציאוה
 אל שער הסוסים וימיתוה שם. העם
 כתצו מזבחות הבעל וצלמיו שברו. ומתן
 כהן הבעל הרגו. ויושיבו המלך על כסא
 הממלכה והעיר שקטה:

יהוידע נאמי דיא הויבטלייט איבער
 הונדרט מיט זיך אין בוגר. אונד זיא
 צוהיז אומהער אין לאנד יהודה. זיא
 פרזאמלטיג אלזוא דיא לויים אונד דיא
 שטאם-פעטר פון ישראל. אונד זיא
 מאכטיג אייביג בונד מיט דעם קיניג און
 דעם הויז גאטש. ער צייגטי אייביג דעם
 זון

יאהר. אויך דיזר טאט דאש איבל אין
 דען אויגין דעש הערין אונד וואנדלטי
 אין דען וועגין דעש אחאב. אחזיה
 אין דער פֿרווירונג דעש הערין גינג
 הרונטר נאך יזרעאל אום יורם דען
 קיניג ישראל צו זעהין. דען ער וואר
 קראנק פֿון דען פלעזורין דא דערזעלבי
 מיט ארם שטריט. יהוא דער זון
 נמשי אבר וועלכר דאש הויז אחאב
 אויסצוטילגין גזאלבט וואנדט.
 ערשלוגי אויך אחזיה. דעש אחזיה
 ברידר קינד. אונד פֿירשטין יהודיה
 וועלכי מיט איהם ווארין. עתליה דיא
 מוטר דעש קיניגש דא זיג הערטי
 דאש איהר זון גשטורבין. האט זיג
 אלי קינד דעש רייכש פֿון הויז דוד
 אומגבראכט. יהושבעת איינה שוועסטער
 אחזיה. ווייב דעש הנכין פריסטער
 יהוידע. האט יואש דען זון דעש
 אחזיה מיט זינר זיג-אמיל אין
 דעם הויז גאטש זעקש יאהר לאנג
 פֿרבורגין. דיג עתליה רעגירט איבר
 דאש לאנג;

אלש יהואחו דער קליינשטי זיכר זיהנין
איברגליבין. אכט יאהר האט ער
רעגירט אונד ער שטורבי. ער איזט אבר
באך זיינין שוט ניכט אין דען גראב דען
קיניגין בגראבין וואורדין:

ך"א

22

יושבי ירושלים המליכו את אחזיה.
ושננה אחת מלך. גם הונא עשה
הרע בעיני יהונה והלך בדרכי אחאב.
אחזיה בתבוסת יהונה ירד יזרעאלה
לראות יורם מלך ישראל כי חלה מן
המכים בהלחמו את ארם. ויהונא
בן נמשי הנמשח להכרית בית אחאב.
הרג גם אחזיה ובני אחי אחזיה ושרי
יהודה אשר עמו. עתלירה אם המלך
בשמעה שמת בנה הרגה כל זרע מלוכה
לבית דוד. יהושבערת אחות אחזיה
אשרת יהודע הכהן הסתירה יואש בן
אחזיה עם מניקתו בבית האלהים שש
שנים. עתלירה מלכת על הארץ:

דיא אינזאזין פון ירושלים האבין דען
אחזיה גקריניט. ער רעגירט איין
יאהר. Ddd 5

הגיד לו חליו. מיתתו וביאת אויבים על
 יהודה. וכן היה. הפלשתים והערבים
 שבו כל בניו ולא נשאר כי אם יהואחז
 קטן בניו. שמנרה שנים מלך וימת.
 ולא נקבר אחר מיתתו בקבורת המלכים:

יהושפט שטורבי אונר יהורם דעסין זוהן
 רעגירטי שטאט זיינר. דא ער כונן
 רעגירטי האט ער אלי זייני ברידע דיא
 קינדע יהושפט אומגבראכט. אויך אייניג
 פון דען פֿירשטיין ישראל האט ער
 גטייטיט. יהורם גינגי אין וועג דער
 בודהאפטין קיניגין פֿון ישראל. דען דיא
 טאכטער דעש אחאב ווארי זיין ווייב.
 אדום רעבעלירטי ווידע איהן אונד
 קריכטין איבר איהנין איינין קיניג. אויך
 לבנה האט ווידע איהן זיך אויפֿגלייכט.
 דען בריב וועלכין איהם דער פרופֿעט
 אליהו צוגשריבן. אין וועלכין ער איהם
 זייני קראנקהייט. טוט אונד אנקונפֿט
 דער פֿיינדן איבר יהודה פֿרקידט האט.
 עש גשאהי אויך אלזוא. דיא פלשתים
 אונד ערבים האבן אלי זייני קינדע
 גפֿאנגן גנוצין אונד עש איזט ביאמאכע
 אלש

פִּיכָרְלִיכִין הוּיפֵן אֹנֹכר זִיהִי זִיָּא וואַרִין
 אַלי שוטי קערפּר. דען דאש שווערה
 איינש יעדִין וואַרי ווידר זייכִין כעגשטִין.
 אֹנֹכר זִיָּא פֿליכֶרשטִין איהרי בייט דרייא
 טעג לאנג. אַם פֿירטִין טאג קאמִין זיא
 אין דען טאל (ברכֶּה) דעש זעגנש.
 אֹנֹכר פֿון דורט נאך ירושלים. דער הער
 האט דען יהושפט פֿון אלין זייכִין פֿייכֶרִין
 רוהי פֿרשאפֿט. יהושפט האט פֿיכֶּה אֹנֹכר
 צוואנציג יאהר רעגירט. ער גינגי אין
 דען וועג דעש הערִין. אוישר צור לעצט
 האט ער זיך צו אחוידֶה דעם קיכִיג פֿון
 ישראל גזעליט. אֹנֹכר דער הער האט
 איהן גשטראפֿט גלייכווייז עש דער
 פרופֿעט גרעדיט האט:

ךָ

21

יהושפט מח ויהורם בנו מלך תחתיו.
 ובמלכו הרג כל אחיו בני יהושפט.
 וגם משרי ישראל המית. יהורם הלך
 בדרכי מלכי ישראל הרעים. כי בת
 אחאב היתה אשתו. אדום פשע בו
 וימליכו עליהם מלך. גם לבנדה פשע
 בו. מכתב שכתב לו אליהו הנביא. ובו

הגיה

Ddd 4

ישועת יהודה. ביום השני יצא יהושפט
ועמו למדבר תקוע. ויפנו אל ההמון
האויב והנדה כלם פגרים מתיים. כי
היתורה חרב איש ברעהו. ויבוג שללם
שלשה ימים. ביום הרביעי באו לעמק
ברכה ומזה לירושלים. ויהודה הניח
ליהושפט מכל אויביו. יהושפט מלך
עשרים וחמש שנים. וילך בדרך יהוה.
אך בסוף התחבר לאחזיה מלך ישראל
ויסרהו יהודה כאשר דבר הנביא:

דיא קינדר מואב אונד עמון זינד מיט
יהושפט צו שטרייטן אנגקומין.
יהושפט (ריף) בפעהלטי איבר גאנץ
יהודה איין פאסטין. דעסין גבעט צום
הערין דאש ער איהם ווידר דיין פילן
פולק העלפין זולי. יחזיאל פון דען
קינדרין אהם איין לוי פרנפעצייאטי אין
דער מיטי דער פֿרזאמלונג. דאש זיג
זיך ניכט פֿירכטין זולין אונד מארגין
ווערדין זיא דיא הילף דעש הערין זעהין.
אן אנדרטין טאג איזט יהושפט אונד זיין
פֿולק הרויש אין דיא ווישטין תקוע
גיגאנגין. אונד זיג ווענדטין זיך צום
פֿיינדליכין

לעזור לשונאי יהודה. יהושפט השיב
לב העם אל אלהי ישראל. העמיד
שופטים בכל עני יהודה. והזהירם
לשפט דין צדק. והקים כהנים ולוים
להדריך העם בחוקת יהודה:

דא יהושפט נאך ירושלים קעהרטי גינגי
איהם יהוא דער פרופעט עכטגעגין
אונד שטראפטי איהן. וויילין ער דען
פיינדין גאטש צו העלפין גינגעגין איזט.
יהושפט האט דאש הערץ דעש פולקש
אז דעם גאט ישראל צורוק גיפיהריט.
ער האט אין אלץ שטעטין יהודה ריכטר
בשטעליט. אונד זעלבי גרעכט צו ריכטין
ערמאהניט. ער בשטעלטי אויך פריסטער
אונד לויים דאש פולק אין דיא לעהר
דעש הערין צו פיהרין:

בני מואב ועמון באו להלחם עם יהושפט.
יהושפט קרא צום על כל יהודה.
תפלתו ליהודה שיעזרהו נגד ההמון הרב
הזה. יחזיאל מן בני אסף הלוי נבא
בתוך הקהל. שאר יחתו ולמחר יראנו
ישועת

מיט איהם נאך רמות גלעד הרות
 צו גיאן ווידר ארם צו שטרייטן. אלי
 לוגין פרופעטיז האבין (מיט איינם מוכר)
 גלייך פרופעצייאט דאש זיג גליקליך
 זיין ווירדין. אוישר דעם פרופעטיז מיכיהו
 דעש ימלא זוהן. אין וועסין מוכר דאש
 ווארט גאטש ווארי. דיזיר זאגטי. דער הער
 האבי ביז איבר אחאב גרידיט. צדקיהו
 דער זוהן כנענה שלוגי דען מיכיהו
 אויף דען באקין. אונד פראגטי איהן אין
 וואש פֿיר איינין וועג פֿוהרי דער גייסט
 דעש הערין פֿון מיר מיט דיר צו רידין.
 מיכיהו אנטווארטטי איהם. דונא
 ווירדשט אין דעם טאג וואו דונא דין
 פֿרבערגין ווירשט עש זעהין. דער קיניג
 אחאב בפֿאהל דען מיכיהו אין דען
 קערקר צו זעצין אונד איהם ביז ער אין
 פֿרידין צורוק קעהריט מיט ווייניג ברוט
 אונד וואשר צו שפייזין. אחאב שטורבי
 אין זעלביגן שטרייט:

בשוב יהושפט לירושלים יצא לקראתו
 יהוא החנניה והוכיחו. על שהלך
 לעזוב

גאטש ווארי איבר דיא פֿעלקר אונד זיא
בראכטיגן איהם פרעזענטיר. ער בויאטי
טירני אונד מיט מוואר אומצוגני
שטעטי. כאמין זיינש הערש פֿירשטיגן
אונד צאחל זיינר שטרייטבאריגן מענר:

י"ח

18

יהושפט התחתן לאחאב. אחאב הסיר
את יהושפט לעלות עמו רמות גלעד
להלחם בארם. כל נביאי שקר התנבאו
פה אחד שיצליחו. חוץ מיכיהו בן ימלא
הנביא. אשר דבר יהודה היה בפיו
אמר. יהודה דבר רעה על אחאב.
צדקיהו בן כנענה הכה את מיכיהו על
חלחיו. ושאלהו איזה הדרך עבר רוח
יהוה מאתי לדבר אותך. מיכיהו השיבהו
הגך ראוי ביום אשר תחבא אותך.
המלך אחאב צוה להושיב את מיכיהו
בבית הכלא ולהאכילו לחם צה ומים
לחץ עד שובו בשלום. אחאב מר
במלחמה החי:

יהושפט האט זיך מיט אחאב בשוועגריש.
אחאב האט דען יהושפט איברריד

מיט

Ddd 2

וויילין ער זיך ניכט אויף גאט פֿרטרײַאט
 האט. אסא צירנטי איבר דען פרופֿעטיין
 אונד גאבי איהן אין דיא גפֿענגנוס. אסא
 איזט קראנק וואורדין אונד פֿרטרײַאט
 אויף דיא ערצטיין. ער שטורבי אים איין
 פֿירציגשטיין יאהר זיינר רעגירונג:

ל

17

יהושפט בנו מלך תחתיו. יהודה הכין
 מלכותו. ניהי לו עושר וכבוד לרוב.
 ויגבה לבו ברכי יהודה. יהושפט שלח
 אנשים ללמד יהודה תורת יהודה.
 פחד אלהים היה על העמים ויביאו לו
 מנחות. בנה בירניור וערי מסכנות
 ביהודה. שמות שני חיליו. ומספר
 חלוצי צבאו:

יהושפט זיין זוהן רעגירטי אן דעסין
 שטאט. גאט בשטעטיגטי זיינר
 רעגירונג. אונד ער האט רייכטום אונד
 עהר אין דער מענגי. אונד ער ערהובי
 זיין הערץ אין דיא וועגין גאטש. יהושפט
 שיקטי מענר אניש. אום יהודה אין דער
 לעהר גאטש צו אונטרױיזן. דיא פֿורכט
 גאטש

חילו אל ערי ישראל וילכדם. וכשמוע
 בעשא הרבר הזה חדל לבנות הרמזה
 ויעל מיהודה. אסא לקח עץ ואבני
 הרמזה ובנה בהם גבע ומצודה. חנני
 הראה הוכיח המלך אסא על שלא כשען
 על יהודה. אסא הכעיס על הראיה
 ניהנהו אל בית המהפכת. אסא נחלה
 ובטח בהרופאים וימת בשנת ארבעים
 נאחת למלכו:

אים זעקש אונר דרייסיגשטיין יאהר דעש
 קיניגש אסא האט בעשא דער קיניג
 פון ישראל איינה הוכי מויאר גבויאט.
 אום קיינין אויש- כוך איינגיהנדין דעם
 אסא צו צולאסין. אסא אבר דינגטי
 דאש הער ארם. דער קיניג פון ארם
 שיקטי זיין הער צו דיא שטעטי ישראל
 אונר נאמי זיג איין. אלש כון בעשא
 דיזי זאך הערטי האט ער דיא מויארין
 צו בויען אויפגהעריט אונר איזט פון
 יהודה אבגצוהין. אסא נאמי דאש
 הולץ אונר דיא שטיינר אונר בויעטי
 דאמיט גבע אונר מצודה. חנני דער
 פרופעט שטראפטי דען קיניג אסא.

וויילין

Ddd

היה שלם כל ימיו. ולא היתה מלחמה
עד שנת שלשים ושש למלכותו:

דער פרופֿעט עזריה דעש עורד זוהן
שטראפֿט אונד ערמאהניט דאש פֿולק
וועלכש פֿון דעם שטרייט צורוק קאמי.
פרופֿעצייאטי אויך אויף צוקונדיג צייטן.
דער קיניג אסא האט דיא אבגעטייר פֿון
זיינעם גאנצין לאנד הינוועג גשאפֿט. ער
פֿרזאמלטי אויך דאש גאנצי פֿולק אונד
האט דען בונד פֿור גאט. ערנייאריט.
אונד דיזיז גשאהי אין דעם פֿונפֿצעהנדיגן
יאהר זיינר רעגירונג. אויך זיינר מוטר
מעכדֿה האט ער פֿון איהרר הערשאפֿט
ענטזעטצט. דאש הערץ אסא ווארי
אלצייט פֿולקומיז. עש ווארי אויך קיין
שטרייט ביז אים זעקס אונד דרייסיגשטין
יאהר זיינר רעגירונג:

בשנת שלשים ושש למלך אסא בנה
בעשא מלך ישראל את הרמה.
לבלתי תת יוצא ובא לאסא. וישכר
אסא את חיל ארם. וישלח מלך ארם
חילו

פֶּרִידְלִיךְ (פֹּר אִיהֶם) אִין זַיִנָּה צִיט.
 ער בויאט פֶּעסטי שטעטי אִין יְהוּדָה.
 אסא האט מיט צווייט מאל הונדרט
 אונד אכטציג טויזנט מאן פֿון בנימין
 אונד דרייט מאל הונדרט טויזנט פֿון
 יְהוּדָה ווירד זיך דען קיניג פֿון (כוש)
 מוהריץ לאנד. וועלכע מיט זיינע הער
 פֿין טויזנט מאל טויזנט מאן אונד
 דרייט הונדרט שטרייט וואגין גקומין
 איזט. דען שטרייט אנגיאורדנט. ער
 שלוגי זיט אויך. זא דאש פֿון דען כושים
 קיין לעבענדיג איברבלייב. דען די
 פֿורכט דעש הערין איזט איבר זיט
 גפֿאלין. איהרע בייט האט ער אויך
 נאך ירושלים גבראכט:

טז

15

עזריה בן עוזר הנביא הוכיח וזהיר
 את העם הבא מהמלחמה. והתנבא
 על העתים הבאים. המלך אסא העביר
 השקוצים מכל ארצו. וקבץ כל העם
 ויחדש הברית לפני יהוה. וזאת היתה
 בשנת חמש עשרה למלכותו. גם
 מעכה אמו הסירה מגבירה. לבב אסא
 היה

כאך . אונר כאמי איהם שטעטי אב .
 אביה האט פֿירצעהין ווייבר גהייראטיט
 אונר האט פֿון איהנין צווייג אונר
 צוואנציג זיהני אונר זעכצעהין טעכטר
 גצייגט :

י"ה

14

אבירה מת ואסא בנו מלך תחתיו . הוא
 הסיר מזבחור אלהי הנכר וצורה
 לדרוש את אלהי ישראל . הממלכה
 שקטה לפניו . בנה ערי מצורות ביהודה .
 אסא העריך מלחמה במאחים ושמונים
 אלף איש מבנימין ושלש מאות אלף
 מיהודה נגד זרח מלך כוש אשר בא
 בחילו אלף אלפים איש ומרכבות שלש
 מאות . ויכם באין מחיה לכושים . כי
 פחד יהודה כפל עליהם . ושללם הביא
 ירושלים :

אבירה שטערבט אונר אסא דעסין זוהן
 רעגירטי אן דעסין שטאט . דיזר
 האט דיא אלטער דער פֿרעמדין געטר
 אבגשאפט אונר בפֿוהלן דען גאט
 ישראל צו זוכין . דיא רעגירונג ווארי
 פֿרידליך

איש . דברי אבירה אל חיל ישראל .
 וכדברו הסב ירבעם המארב מאחרי
 יהודה ויחי מלחמה להם פנים ואחור .
 ויצעקו ליהודה ויושיעם . ויך אבירה
 בישראל חמשה מאות אלף איש . אביה
 רדף אחרי ירבעם וילכד ממנו ערים .
 אבירה נשא ארבע עשרה נשים והוליד
 מהן עשרים ושנים בנים ושש עשרה
 בנות :

אבירה פרזאמלטי פיר מאהל הוחרט
 טויזנד (שטארקי דעש הערש)
 איבראויש שטארקי מענר . אונד האט
 געגין ירבעם . וועלכר אכט מאהל
 הוחרט טויזנד מאן פֿון ישראל מיט
 זיך גבראכט . דען שטרייט (אנגיאורכט)
 אנגיפֿאגין . אנרעדי דעש אבירה צום
 גאנצין הער ישראל . אין וועהרנד זיינר
 אנרעדי אבר האט ירבעם דען הינטרהאלט
 יהודה הינטרצוהין . זא דאש דער
 שטרייט איהבין פֿור אונד רוקווערטש
 ווארי . זיג שריאן אבר צו גאט דעם
 הערין אונד ער האלפֿי איהבין . עש שלוגי
 אבירה פֿון ישראל פֿינף מאהל הוחרט
 טויזנד מאן . אביה זעצטי דעם ירבעם
 נאך .

פֶּן מַצְרִיִּם הָרוּף אוֹכֵר בְּצוּאֵנִי דִּיא
 פֶּעֶסְטִי שְׁטַעֲטִי זֶא אִין יְהוּדָה וּוְאָרִיִן . עַר
 קָאמִי אוּיךְ כַּאךְ יְרוּשָׁלַיִם . דַּעַר פֶּרֹפֶעֶט
 שְׁמַעֲיָה זַאגְטִי צוֹם קִינִיג אוֹכֵר דַּעַר
 פֶּרֹזאַמְלִטִין פֶּירֶשְׁטִין אִין יְרוּשָׁלַיִם . אַלזֶא
 הָאָט גָּאט גִּזְאגְט . וּוְיִלִּין אִיהָ מִיךְ
 פֶּרֹלַאסִין הָאָבֶט הָאָבִי אִיךְ אִיךְ אוּיךְ
 פֶּרֹלַאסִין . עַשׁ דַּעַמִּיגְטִין זִיךְ אָבֵר דַּעַר
 קִינִיג אוֹכֵר דִּיא פֶּירֶשְׁטִין . אוֹכֵר זַאגְטִין
 דַּעַר הָעַר אִיזֶט גֶּרַעַכְט . דַּאשׁ וּוְאֹרֶט
 גָּאטשׁ אָבֵר גִּשְׁאָהִי דוּרְךְ שְׁמַעֲיָה צוֹם
 אַכְדֶּרֶטִין מֵאָהֶל . וּוְיִלִּין זִיגְט זִיךְ פֶּוֹר
 מִיִּכָּר גִּידַעַמִּיטִיגִיט וּוְיִלִּין אִיךְ זִיא נִיכְט
 פֶּרֹדַּעַרְבִין . דוּרְךְ זוּלִין זִיגְט קַנַּעַכְטִי
 שִׁישְׁקֶשׁ זִיין . שִׁישְׁקֶשׁ כָּאמִי דִּיא שְׁעִי
 דַּעַשׁ הוּיִזִּיז גָּאטשׁ אוֹכֵר דַּעַשׁ קִינִיגֶשׁ .
 רַחֲבַע־ שְׁטוֹרְבִי נַאכְדַּעַם עַר זִיבְנַצְעוּיִן
 יֵאָהֶר רַעַגִירֶט הָאָט . אוֹכֵר אֲבִיהָ דַּעַסִין
 זוּהֶן רַעַגִירֶטִי שְׁטַאט זִיכָּר :

אֲבִיהָ אַסָּף אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף גְּבוּרֵי חֵיל .
 וַיַּעֲרֹךְ מִלְחָמָהּ מוֹל יִרְבַּע־ אֲשֶׁר
 הָבִיא עִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל שְׁמֵנֶהָ מֵאוֹת אֶלֶף
 אִישׁ .

דעם הערין צו דיהכין פֿרונאורפֿין. אויך
פֿון גאנץ ישראל דיא דא פֿרלאנגטין
גאט פֿון ישראל צו זוכין ווארין מיט
רחבעם. רחבעם גינגי אין וועג שלמה
אונד דוד דרייא יאהר:

יב

12

רחבעם עזב דרכי אבותיו וכל ישראל
עמו. ועל מעלם עלה שישק מלך
מצרים וילכד ערי הבצורות אשר ליהודה.
ויבא גם לירושלים. שמעיה הנביא אמר
אל המלך והשרים הנאספים בירושלים.
כה אמר יהודה יען עזבתם אותי. אף
אני עזבתי אתכם. ויכנעו המלך והשרים.
ויאמרו צדיק יהודה. ודבר יהודה היה
שנית ביד שמעיה. יען כי נכנעו לפני
לא אשחיתם. רק יהיו עבדים לשישק.
ושישק לקח אוצרות בית יהודה והמלך.
רחבעם מת אחר שמלך שבע עשרה שנה
ואבירה בנו מלך תחתיו:

רחבעם פֿרלאסט דיא וועגי זיינר עלטריין
אונד גאנץ ישראל מיט איהם. אונד
וועגין איהרר זינד צוהי שישק דער קיניג
פֿון

שמעיהו איש האלהים אל רחבעם.
 מאתי נהיה הדבר. לכן לא העלה ולא
 הלחם בישראל. רחבעם בנה ערים
 בצורות ביהודה. ויתן בהן אוצרות
 אוכל ושמן ויין. גם כלי מלחמה.
 כל הכהנים והלויים עזבו מורשיהם כי
 הזניחם ירבעם מכהן ליהודה. גם מכל
 ישראל הרוצים לדרוש את אלהי ישראל
 היו אחרי רחבעם. רחבעם הלך בדרכ
 שלמה ודנה שלש שנים:

רחבעם האט יהודה אונר בנימין
 פרזאמליט ישראל צו בשטרייטין.
 דאש געטליכי ווארט גשאהי דורך דען
 געטליכין מאן שמעיה צו דעם רחבעם.
 פֿון מיר איזט דיזה זאך גשעהין.
 דאזערע זולשט דוא ניכט הרניף ציהן
 כוך ווידר ישראל שטרייטין. רחבעם
 בויאטי פֿעסט שטעט אין יהודה. ער
 גאבי אויך אין זעלבין (שפיז שעצי אויך
 צו אירל אונד נויין) פרוביאנד הייזר.
 אינגלייכין אויך שטרייט ריסטונגין. אלי
 פריסטער אונד לויים האבין איהרי
 פֿורשטעט פֿרלאסין דען ירבעם האט זיא
 [דעם]

ראש שוועהרי יונך מיט וועלכין זיין
 פֿאטער זיגט בשוועהריט צו ערלייכטריין.
 רחבעם נאמי זיך צייט צור אנטווארט
 דרייא טאג. ער בראטשלאגטי זיך מיט
 דען אלטין אונד אויך מיט דען יונגין
 זא מיט איהם ערצוגין וואונדיג. רחבעם
 גינגי נאך דען ראש דער יונגין. אונד
 אנטווארטטי דעם פֿולק אס דריטין טאג
 דער הארט. זיא אבר ווידהצעצטין דעם
 קיניג. וויר האבין אן דור קיינין טייל.
 נון ערבשאפט אן זוהן ישי. קעהרי
 אייניער צו זיינין צעלטין. דיא קינד
 ישראל וועלכי אין דען שטעטין יהודה
 גוואוניט. אונד ראש גשלעכט יהודה
 האבין רחבעם גקריניט. דער איבררעסט
 פֿון ישראל אבר האט רעבעלירט ווידר
 איהן. רחבעם דער קיניג שיקטי אויש
 דען הדורם וועלכר איבר דעם טריבוט
 ווארי. אונד דיא ישראליתין האבין איהן
 גשטייניגט. רחבעם אבר פֿלוהי נאך
 ירושלים:

יא

II

רחבעם הקהיל יהודה ובנימין להלחם
 בישראל. ודבר יהודה היה על ידי

שמעיהו

Ccc 5

מצרימה קראו ישראל לשוב. ויבא
הוא וכל ישראל עמו וידברו על לב
רחבעם להקל עול הקשה אשר הבביר
אותם בו אביו. רחבעם לקח לו זמן
להשיב שלשת ימים. ויועץ עם הזקנים
ועם הנערים אשר גדלו אתו. רחבעם
הלך אחר עצת הנערים. וענה לעם
ביום השלישי קשה מאוד. וישיבו
להמלך מה לנו חלק ברנר ונחלה בבן
ישי. שובו איש לאהליו. בני ישראל
היושבים בערי יהודה ושבט יהודה
המליכו רחבעם. ושאר ישראל הפשיעו
בו. רחבעם המלך שלח הדורם אשר
על המס. ורגמוהו ישראל. ורחבעם
בס ירנשלימה:

כאך שלמה אבשטערבונג גינגי דעסין
זוהן רחבעם כאך שכס. דען
דורטהין איזט דאש גאנצי פֿולק ישראל
גקומין איהן צו קרינין. ירבעם וועלכר
פֿור שלמה כאך מצרים גפֿלונהין האט
דאש פֿולק צורוק צו קעהרין ברופין.
ער קאמי אונד גאנץ ישראל מיט איהם.
אונד זיא רידטיין צום גמיהט דעש רחבעם.
דאש

דיא קיטיגין צו שבא וועלכע דען רוף
 דעש שלמה גהערט קאמי נאך
 ירושלים איהן דורך ראציל צו פרובירן.
 זיא בראכטי מיט זיך גולד אונד גווערטן
 אין דער מענגי אויך עריל גשטיין.
 שלמה זאגטי איהר וואש זיא פֿון איהם
 פֿרלאנגטה. זיא גאבי איהם פֿילי
 גשענקי. גוויכט דעש גולדש זא שלמה
 יעהרליך צוצקומין. אל זיין גשיהר
 אונד דעש טעמפילש גשיהר ווארין
 גולד. דאש זילבר אבר איזט אין דעסין
 טעגין ניכט גיאכטיט וואורדין. צאל דער
 שטרייט ריסטונגין זא שלמה פֿון גולד
 גמאכט אונד איהר גוויכט. דער
 העלפֿיינברני טרון מיט גולד בדעקט
 זא שלמה גמאכט אונד דעסין פֿורם.
 דעסין רייכטום אונד גרושי הערליכקייט
 נעבשט דער צאהל זיינר פֿערד. יאהר
 דיא דער שלמה רעגירט האט:

אחרי מות שלמה הלך רחבעם בנו
 שכמה. כי שם באו כל ישראל
 להמליכו. ירבעם אשר ברח מפני שלמה
 מצרימה

וויא זיין איין גזאטץ משה פֿורגשריבין
אלטעגליך צו אנפֿערין. ער בשטעלטי
אויך דיא פריסטער אונד לויס כאך
אורדנונג זיינש פֿאטערש דוד. דיין
קנעכטי דעש שלמה זינד מיט דען
קנעכטין דעש חירם אין שיפֿפֿין כאך
אופֿיר גינאנגין. אונד פֿון דנרט גולה אין
דער מענגי מיטגבראכט:

פ

9

מלכת שבה אשר שמעה שמע שלמה
באה ירושלימה לנסות אותו בחידות.
ותביא עמה זהב ובשמים לרוב ואבן
יקרה. שלמה הגיד לה כל אשר חפצה
ממנו. ותתן לו מתנור רבנות. משקל
זהב שבה לשלמה בכל שנה. כל
כליו וכלי המקדש היו זהב. והכסף לא
היה נחשב בימיו. מספר כלי המלחמה
שעשה שלמה מזהב ומשקלם. כסא
שן גדול מחפה בזהב שעשה לו שלמה
ותבניתו. עשרו ורב גדלו ומספר סוסיו.
ימים שמלך שלמה:

דיא

ראש ער זיין גבעט ערהעריט אונד
דיזיז אנהרט ערוועהליט. אויך זעלבין
גהייליגט האט:

ח

8

אחרי כלות עשרים שנה נגמרו בית
אלהים ובית המלך שלמה. שלמה
בנה את הערים אשר נתן לו חירם מלך
צור. הגוים אשר לא כלום בני ישראל
היו לשלמה למס. שלמה צוה להעלות
כל יום הקרבנות ככתוב בתורת משה.
והעמיד הכהנים והלויים כמשפט דוד
אביו. עבדי שלמה הלכו באניות עם
עבדי חירם אופיריה והביאו משם
זהב לרוב:

כאכרעם צוואנציג יאהר פרפלוסין זינד
איזט ראש הויז גאטש אונד ראש הויז
דעש קיניגש שלמה פערטיג וואורדין.
שלמה האט דיא שטעטי. זא חירם
דער קיניג צו צור איהם גיגעבין. גבוואט.
דיא היידין וועלכי דיא קינדן ישראל
ניכט אוישציוטיט האבין. ווארין שלמה
צינזבאר. שלמה בפאהלי דיא אופפה
וויא

ז

7

בכלות שלמה להתפלל יהודה אש מן
השמים ותאכל העולה והשלמים.
כבוד יהודה מלא חבית. וכל העם ראו
ברדת האש. וישתחוו אפים ארצו.
חנוכת הבית היתה שבעת ימים. שלמה
עשרה חג הסכות שבעת ימים. וביום
השמיני עצרת. יהודה נראה לשלמה
והבטיחו ששמע תפלתו ובהם במקום
הזה וחקרישיו:

דא שלמה אויפהערטי צו בעטין שטיג
אין פֿיאר פֿון הימל הרוכט אור
פֿרצערטי דאש בראנד אונד דיא פֿריד
אופֿר. דיא הערליכקייט גאטש ערפֿילטי
דאש הויז. דאש גאנצי פֿולק האט גועהין
דא דאש פֿיאר הרוכט גשטיגין. אונד
זיין בוקטין זיך מיט דעם אנגיכט צור
ערדיין. דיא אייכווייאונג דעש הויז ווארי
זיבן טעג. שלמה (מאכטי) הילטי
דאש לויבר פֿעסט זיבן טעג אונד אפֿ
אכטין טאג דאש (עצרת) אויפהאלטונגש
פֿעסט. דער הער האט זיך דעם שלמה
ערצייגט. אונד האט איהם פֿרויכרט
דאש

טייל גטראגין אונד צום טייל מיט
אלירלייא איכשטרומענטין גשפיליט אונד
לוב גזובגין. זיא שלאכטטין אופפֿר אהני
צאל. דיא הערליכקייט גאטש האט דאש
גאנצי הויז אנגפיליט:

ו

6

שלמה ברך את העם. ונתן שבח לאל
אשר מלא בידו את אשר דבר ביד
דוד אביו. תפלת שלמה שישמע אלהים
תפלת כל אדם אף שאיננו מבני ישראל
אם יתפלל במקום הזה:

שלמה זעגניט דאש פֿולק. ער (גאבי
גאט אויך לוב) זאגטי גאט דאנק
וועלכר איז זייכה האנד דאש ערפֿיליט
וואש ער דורך דעסין פֿאטור דוד גרידיט.
גבעט דעש שלמה דאש גאט דאש
גבעט אייביש יעדן מענשיין ערהעריין זול.
אוב ער אויך שוהן ניכט פֿון דען קינדריין
ישראל זייאי וואן ער בור אן דיין אורט
בעטין ווירדי:

כיורי הים. מעשרה מנורות ושלחנור
ומזרקים ומספרם. תבירה שאר כל
הקודש:

גשטאלט דעש קופפֿרכין אלטארש אונד
מערש זאמט איהרר מאס. גשטאלט
דער אוקסין אונטער דעם מער אונד איהר
שטעלונג. צאל דער קעסירל דעש
מערש. נוערק דער לייכטר. טוישי. אונד
שפרענג בעקין זאמט איהרר צאל.
גשטאלט דער איבריגין הייליגין גשיהר:

ה

5

דארום וכל כלי הקודש מובאים אל בית
האלהים על ידי כל קהל ישראל.
והכהנים והלויים מהם נושאים ומהם
מהללים ומנגנים בכל כלי שיר. ויזבח
קרבנות לאין מספר. כבוד יהודה מלא
את כל הבית:

דיז ארכין אונד אלי הייליגי גשיהר
ווערדין דורך דיא גאנצי פֿרזאמלונג
ישראל אין דאש הויז גאטש גבראכט.
דיז פריסטער אונד לויים האבין צום
טויקל

שלמה החל לבנות בית אלהים בהר
 המוריה בחדש השני בשנת ארבע
 למלכותו. מדרג הבנין לארכו. רחבו
 וקומתו. חפוי הבירה. תבנית קדש
 הקדשים ומעשרה הכרובים ומדתם.
 מעשרה הפרכת. מדרג עמודי הנחשת
 ושמותם:

שלמה פִּינְגִי אֵן דָּאש הוּיז גֵּאטש אים
 צווייאטין מאכאט אין דעם פִּירטין
 יאהר זיינר רעגירונג אויף דעם בערג
 מוריה צו בוֹיֵאִין. מאס דעש גֵּבִיאש
 נאך זיינר לענגי. ברייטי אונד העכי.
 בדעקונג דעש הוּזִיז. פֹּורֶם דעש
 אלירהייליגשטין אורטש. אונד ווערק דער
 כרובים זאמט איהר מאס. ווערק דעש
 פִּירֶהאנגש. מאס דער ערציני זיילין אונד
 איהרי נאמין:

דמות מזבח וים הנחשת ומדתם. דמות
 הבקרים תחת הים ומעמדם. מספר
 כינורי

דער הער ערפֿיהלטי איהם זיין בגעהרין.
 אנוך רייכטום. גלנהרי אונד גיט
 וועלכי ער ניכט בגעהרט האט גאבי ער
 איהם. צאל דער וואגין דעש שלמה
 אינה דעסין רייט:

ב

2

שלמה סדר חוצבי אבנים ונושאי סבל
 לבנין בית אלהים. שלמה בקש
 מחירם מלך צה ארזים ואיש חכם יורע
 בכל מלאכה. וישלח חירם אל שלמה
 כל אשר חפץ ממנו. מספר וסדר עושי
 מלאכה:

שלמה אורדירטי שטיינמעטצין אונד
 לאסט טרעגער צום בויא דעש
 געטליכין הויז. שלמה בגעהרטי פֿון
 חירם דעם קיניג צו צוה צערדין אונד
 איין ווייזן מאן דער אין אליה ארבייט
 פֿרשטענדיג איזט. חירם שיקטי דעם
 שלמה אליש וואש ער פֿון איהם
 בגעהרט האט. צאל אונד אורדנונג
 דער ארבייטש לויטין:

דברי הימים ב'

א

י

ו למדו וכל קהל ישראל הלכו
אל אהל מועד בגבעון. ויעל
שם אלף עולות. בלילה ההוא נראה
אלהים לשלמה. ויאמר אליו שאל
מה אתן לך. וישאל שלמה חכמה
ומדע. ויהורה מלך את בקשתו וגם
עושר וכבוד ונכסים אשר לא שאל נתן
לו. מספר מרכבות שלמה ופרשיו:

שלמה אונד דיא גאנטצי פֿרזאמלונג
ישראל גינגין צום טאבירנאקיל אין
גבעון. אונד ער אופפֿרטי אלדורט
טויזיגד בראנד אופפֿער. אין דער זעלבין
נאכט האט זיך גאט דעם שלמה
געייגט. אונד ער זאגט צו איהם
בגערי וואש איך דיר געבין זול. שלמה
אבר בגעהרטי נויזעהייט אונד נוישנשאפט.
דער

היום הזה. וימליכו את שלמה
שניר. מיתר. דוד. אחרי שמלק
ארבעים שנה:

פריאוויליני גאב דעש דוד אונר דעש
גאנצין פולקש צום בויג דעש הויז
גאטש. אונר דעסין דאנק אבשטאטונג
דעם הערין וועגין דיין. אופפֿרונג דער
בראנד אונר שלאכט אופפֿר אן דען
נאכגיהנדין טאג. זיג קריניטין דען
שלמה צום אנדרטין מאהל. טוט
דעש דוד נאכדעם ער פֿירציג יאהר
רעגירט האט:

איבר דיא שעטצי אונד האבשאפט
דעש קיניגש . אונד נאמין דער
קינגלייכין רעטיין:

ךח

28

דנד הקהיל כל שריו ושרי ישראל
והזהירם לשמור מצות יהודה ולבנות
בית האלהים . וכן זה שלמה בנו .
ניתן לו תבנית כל הבנין וכליו :

דנד האט אל זייני פֿירשטיין אונד דיא
פֿירשטיין פֿון ישראל פֿֿרזאמליט . אונד
האט זיג גווארניט דיא גבוטי דעש
הערין צו היטיין . אונד דאש געטליכי
הויז צו בויען . אינגלייכין האט ער
זיינין זוהן שלמה אנגפֿרישט . אויך
האט ער איהם דען פֿורם דעש גאנטצין
גבייא אונד דעסין גשירה גיגעבין :

ךט

29

נדבר דוד וכל העם לבנין בית
האלהים . והודיתו ליהודה על
זאת . הקרבת העולות וזבחים למחרת
היום

הייטער אבגטיילט ווארדין. אויך געגין
זעלבי זינר דיא לויב דורך דאש לוז
עביכפאלש אבגטיילט ווארדין;

ךה

25

דורך ושרי הצבא הברילו הלויב:
והעמידום לבגן בכלי שיר. ויחלקום
לעשרים וארבעה ראשים, מבינים עם
תלמידים. על פי הנורל חלקום. ובכל
נורל היו שנים עשר:

דורך אונר דיא פירשטן דעש הערש
האבין דיא לויב אונטרשידין. אונר
זעלבי מיט דען מוזיקאל אינשטרומענטן
צו שפילן אנגשטעליט. אויך זינא אין
פיר אונר צוואנציג הייפטר אבגטיילט.
(פֿרשטענדיג) לעחר מיט שילרין. דורך
דאש לוז האבין זינא זעלבי צערטיילט.
אין אייבם יעדן לוז ווארין צוועלף:

ךו

26

השוערים נסדרו על פי הנורל. וכן
נחלקו השומרים הממונים לשמור
אוצרות

אויך אלי פֿירשטיין פֿון ישראל. פֿריסטער
 אונד לויים. אונד עש וואורדין דיא לויים
 גצילט. אונד דיא צאל דער מענער.
 זע דרייסיג יאהר אונד דרייבן אלט.
 ווארי אכט אונד דרייסיג טויזנט. דוד
 צערטיילט זי. צור ארבייט דעש הויז
 גאטש האט ער פֿיר אונד צוואנציג
 טויזנט בשטעלט. פֿורשטעהר אונד היכטער
 זעקס טויזנט. פֿורטער פֿיר טויזנט
 אונד זיבן פֿיר טויזנט. וויילין דוד
 גזאגט האט דיא ארכין גאטש וויירדי אין
 ירושלים וואין. אלזא האבין דיא
 לויים נישט מעהר צו טראגין. נאמין
 דער לויים הייפטער:

ד"ה

24

סדר הכהנים בני אלעזר ואיתמר על פי
 הגורל. ונחלקו לעשרים וארבעה
 ראשים. ולעמדתם היו הלויים בחלקים
 גם הם בגורל:

אורדנונג דער פֿריסטער קינדער דעש אלעזר
 אונד איתמר דורך דאש לוי. אונד
 זייבן זעלבן אין פֿיר אונד צוואנציג
 הייפטער

מעבדי אנברייט. אונד צעדרין הולץ אהני
 צאל. דוד בפאהלי זיינם זוהן שלמה
 דעם הערין איין הויז צו בויאין. אויך
 דיא פרופעצייאונג דיא ער פון דעם
 הערין האט ער איהם גזאגט.
 דען פירשטין פון ישראל אבר האט דוד
 בפוהלון שלמה אין דיזם גבייט צו
 העלפין:

ד"ג

23

דוד המליך את שלמה בנו קודם מותו.
 ויאסף כל שרי ישראל והכהנים
 והלויים. ויספרו הלויים ויהי מספר
 הגברים מבן שלשים שנה ומעלה
 שלשים ושמונה אלף. ויחלקם דוד.
 למלאכת בית יהודה העמיד עשרים
 וארבעה אלף. שוטרים ושפטים ששת
 אלפים. שוערים ארבעה אלפים.
 ומהללים ארבעה אלפים. כי אמר דוד
 ארון האלהים ישכן בירושלים ואין ללויים
 לשאת עוד. שמות ראשי הלויים:

דוד האט שלמה זיינין זוהן פון זיינם
 טוט קרינין לאסין. ער פרזאמלטי
 אויך

הונדרט גולדני שקל . ער בויאטי דורט
 איין אלטאר אונד אופפֿרטי בראנד אונד
 פֿריד אופפֿר . גאט האט איהם מיט
 דעם פֿיאר פֿון הימל אויף דען אלטאר
 גיאכטווארטיט . דאש טאבירנאקיל
 גאטש ווארי דאמאלין צו גבעון . דוד
 אבר ווארי ניכט פֿרמעגנר דאהין צו
 גיאן . דען ער ווארי וועגין דען ענגיל זא
 ער גזעהין . זער ערשרוקין :

ך"א

22

דוד הקדיש גרן ארנון להיור בית
 אלהים . וכנס הגרים לחצוב אבנים .
 גם ברזל וכחשה הכין לרב . ועצי ארזים
 לאין מספר . דוד צוה לשלמה בנו
 לבנות בית ליהודה . גם החזון שהיה
 לו מיהנה הגיד לו . ולשרי ישראל צוה
 דוד לעזור לשלמה בבנין הזה :

דוד האט דיג שייאריין דעש ארנון
 גאטש הויז צו זיין גהייליגט . ער
 האט אויך דיג פֿון פֿרעמדן פֿעלקרין
 בשכטנין פֿרזאמליט שטייכר צו הויאין .
 אויך אייזין אונד קופפֿר האט ער אין
 מענגי

דייכר פֿייכדין ווירר דרך זיין זולי. אודר
 דרייט טעג פעסט אין גאנצין בצירק פֿון
 ישראל קומי. דוד אנטווארטטי איהם
 לאסי מיך אין דיא האנד גאטש פֿאהלין
 דען זייני בארמהערציגקייט איזט גרוש.
 ניכט אבר אין מענשינ העכדין פֿאלין.
 עש ווארי אלזונט דיא פעשט אונטר
 ישראל. אונד עש פֿילין זיבנציג טויזיכר
 מאן. דער ענגיל קאמי אויך ירושלים
 צו פֿרדערבין. גאט אבר זאגטי צו איהם
 עש איזט גנוג פֿיר דיזמאל לאסי
 דייכר האנד נאך. דוד זאחי דען ענגיל
 צווישן הימל אונד ערדין אונד זיין
 שווערר ווארי אוישגצוהין גנייגט איבר
 ירושלים. ער פֿילי אויף זיין אנגיכט
 אונד זאגטי. לאסי דוך דייכר האנד אן
 מיך אונד דען הויז מייכש פֿאטערש זיין.
 דען איך האבי גזאגט דאש פֿולק צו
 צילין. דיזי שאף אבר וואש האבין זיי
 גטאהן. דער ענגיל גאטש רידיטי צו גר
 דעם פרופֿעטין דעם דוד צו זאגין דאש
 ער איין אונפֿער שטול אין דער שייאריין
 ארכון דעש יבוסער בויאין זול. דוד קויפֿטי
 די שייאריין דעש ארכון אום זעקס
 הונדערט

יואב אונד דען פֿירשטין דעש פֿולקש
 איהר צאל הערבייא צו ברינגין . יואב
 וואגדטי זיך צו גיאן . ער זאגטי לאסי
 דיין ניכט צו איינר זינד אין ישראל
 זיין . דוד בליבי ביא זיינים וואורט
 בשטענדיג . יואב גינגי אלי ענדין דער
 ישראלים אויש . אונד בראכטי דוד
 איהרה צאל . וועלכה וואהרי אייליף מאל
 הונדרט טויזנד (מאן דיא דאש שווערה
 ציהן) שטרייטבאהרי מענר פֿון ישראל .
 אונד פֿיר מאל הונדרט אונד זיבנציג
 טויזנד שטרייטבאהרי מענר פֿון יהודה .
 לוי אונד בנימין אבר זינד ניכט גציליט
 וואורדין . וויילין דער בפֿעחל דעש קיניגש
 אבשייאליק אין דען אויגין דעש יואב
 ווארי . דיא זאך גפֿילי אויך איבל אין דען
 אויגין גאטש אונד ער שלוגי ישראל .
 דוד אבר ברייאטי וואש ער גטאהן האט .
 אונד ער זאגטי איך האבי גזיכדיגט אונד
 בין זער פֿרכארט וואורדין . דאש וואורט
 גאטש גשאהי צו דוד דורך גר דען
 פֿראפֿעטין . ערוועהלי דיר איינש פֿון דען
 דרייאין . אוב דרייא יאהר הונגרי אים
 לאנד . אנדער דרייא מאהנט דאש שווערה
 דיינר

החזרה. בחר לך אחרת משלש. אם
 שלש שנים רעב בארץ. או שלשה
 חדשים חרב אויבך תחידה בק.
 או שלשת ימים דבר בכל גבול ישראל.
 וישיבהו דוד אפלה נא ביד יהודה וביד
 אדם אל אפל. ויהי דבר בישראל.
 ויפלו שבעים אלף איש. ומלאך בא
 להשחית ירושלים. ויאמר יהודה אלי
 רב עתה הרף ירך. דוד ראה המלאך
 בין שמים לארץ וחרבו שלופה נטויה
 על ירשלים. ויפל על פניו ויאמר.
 תהי נא ירך בי ובבית אבי כי אני
 אמרתי למנוח העם. ואלה הצאן מדי
 עשו. מלאך יהודה דבר אל גר לאמר
 אל דוד לבנות מזבח בגרן ארנון חיבוסי.
 דוד קנה גרן ארנון בשש מאות שקלי
 זהב. ויבן שם מזבת ויעל עולות
 ושלמים. ויעבהו יהודה באש מן השמים
 על חמזבח. משכן יהודה היה אז
 בגבעון. ולא יכל דוד ללכת שמה כי
 נבעת מאוד מפני המלאך שראוה:

איין שטן האט דוד איבריד דאש פֿולק
 ישראל צו צילין. דוד בפֿאהלי

אינר צערשטערטי זיג. דוד נאמי דיא
 קרון איהרש קיניגש. איהר גוויכט ווארי
 איין צענטין גולד אונד אין זעלבר ווארי
 איין קאשטבאהר שטיין. ער האט אויך
 זער פיל בייט אויש דער שטאט גצוגין.
 דיא העלדין דעש דוד האבין דיא קינד
 דער הרפא וועלכי דיא שטערקשטיין
 פון פלשתים ווארין ערשלאגין:

דא

21

שטן הסית את דוד למנות את ישראל.
 דוד צודה את יואב ושרי העם
 להביא מספרם. יואב מאן ללכא.
 ויאמר אל תחיה האשמה הזאת לישראל.
 דוד עמד בדבורו. יואב התהלך בכל
 ישראל. ויביא מספרם לדוד. אשר
 חירא אלף אלפים ומאה אלף איש שלף
 חרב מישראל. וארבע מאות ושבעים
 אלף איש שולף חרב מיהודה. ולוי
 ובנימין לא נפקדו. כי דבר המלך
 נתעב בעיני יואב. וירע הדבר בעיני
 האלהים ויך את ישראל. וינחם דוד
 אשר עשה. ויאמר חטאתי ונסכלתי
 מאנה. דבר יהיה אל דוד על ידי גדי
 החזה

מיט דוד אבגיוואורפין האבין. אונד זיא
 דיכטטין איהבין צווייג אונד דרייסיג
 טויזנדר רייטיר זאמבט דעם קיניג פֿון
 מעכד־ה מיט זיינעם פֿולק: זיא ריכטטין
 דען שטרייט קעגין דען קנעכטין דעש
 דוד אן. יואב אונד אבישי שלוגין זיא.
 שובך דער פֿעלד־הער דעש הדרעזנ
 האט דאש פֿולק ארם פֿון יענזייטן דעש
 באכש הרויש גפֿיחרט אונד קאמי דען
 קיכרדין עמון צו העלפֿין. זיא וואורדין
 אבר פֿיר דוד גשלאגין. אונד זיא מאכטין
 פֿריד מיט דעם דוד:

ד'

20

בשנת שנית השחיר יואב ארץ עמון:
 ולכד רבה ויהרסוה. דוד לקח עטרת
 מלכם. ככה זהב משקלה ובה אבן יקרה.
 והוציא שלל מהעיר הרבה מאוד.
 גבורי דוד הכו את ילידי הרפא אשר
 היו גבורי הפלשתים:

אין דעם אנדריין יאהר האט יואב דאש
 לאנד דער עמונים פֿרדורבין. ער
 בצוואונגי אויך (זיא שטאט) רבד־ה
 אונד Bbb 2

אלף רכב ומלך מעכרה נעמו . ויערכו
מלחמה לקראת עברי דוד . ויכם יואב
ואבישי . שובך שר צבא הדרעזר הוציא
את ארם מעבר הנהר ובא לעזור לבני
עמון . ויבגפו לפני דוד . וישלימו עם דוד :

נחש דער קיניג דער קינדר עמון שטורבי
אונד דעסין זעהן חבון רעגירטי שטאט
זיינר . דוד האט איהן צו טריסטין בוטין
צו איהם גשיקט . דיא בוטין דעש דוד
קאמין אין דאש לאנד דער קינדר עמון .
דיא פֿירשטין פֿון עמון זאגטין צו חבון
איהרין קיניג . קיינשונעגש דיינין פֿאטר
צו עהרין . זונדרין דאש לאנד צו שפיוכית
דאש דוד זייני קנעכט צו דיר גשיקט .
חבון נאמי דיא קנעכט דעש דוד שונר
זיא . צערשנידי אויך איהרי קליידונג אין
(האלבין) צווייא טייל . אונד שיקטי
זיא פֿורט . דיא זאך וואורדי דעם
דוד פֿרקידט אונד ער שיקטי דען
מעריין ענטגעגין . ער בפֿאהלי איהבין אין
ירחו (צו זיצין) צו בלייבין ביז איהר
בארט ווידר וואקסין ווירדי . דיא קינדר
עמון אבר האבין גיזעהין דאש זיא זיך
מיט

אונכר דיא קופפֿרני גשיהר גמאכט. העו
 דער קיניג צו חמת האט זיינין זוהן
 הדורם צו דען קיניג דוד גשיקט. אום
 (איהן צו זעגנין) איהם צו דאנקין. דאש
 ער זיינין פֿיינר הדורעזר גשלאגין. דוד
 האט אליש זילבר אונכר גולד זא ער
 פֿון אלין פֿעלקרין גנוטין דעם הערין
 גהייליגט. אבישי איין זוהן צרוידי האט
 אדום גשלאגין אונכר האט פֿלעגער אין
 אדום גזעצט. דוד האט זיינים גאנצין
 פֿולק רעכט אונכר גרעכטיגקייט גטאהן:

יט

19

נחש מלך בני עמון מת ובנו חנון מלך
 תחתיו. דוד שלח אליו מלאכים
 לנחמו. מלאכי דוד באו אל ארץ בני
 עמון. ויאמרו שרי עמון אל חנון מלכם.
 לא לכבד אביך כי אם לרגל הארץ שלח
 דוד עבדיו אליך. ויקח חנון את עבדי
 דוד ויגלחם ויכרות בחצי את מדניהם
 וישלחם. הדבר הוגד לדוד וישלח
 לקראת האנשים ויצום לשבת בירחו ער
 כי יצמח זקנם. ובני עמון ראו כי
 נבאשו בדוד וישכירו להם שנים ושלשים
 אלה

B b b

שלמה בנו הים הנחשת. העמודים
 וכלי הנחשת. תעו מלך חמת שלח את
 בנו הדורם אל המלך דוד לברכו על
 אשר הכרה אויבו הדרעור. דוד הקדיש
 ליהודה כל הכסף והזהב אשר נשא
 מכל הגוים. אבישי בן צרויה הכה את
 אדום וישם באדום נציבים. דוד עשה
 משפט וצדקה לכל עמו:

דוד שלוני דיא פלשתים אנכר האט זיא
 גרעמיטיגט. אויך (דאש פֿולק)
 מואב האט ער גשלאגן אנכר זיא ווארין
 דורש קנעכטי. דוד שלוני דען הדרעור
 דען קיניג צו צובה. (דאש פֿולק)
 ארם דרמשק וועלכי דעם הדרעור צו
 העלפֿין גקומין אויך זעלבי האט דוד
 גשלאגן. דיא אראמיר ווארין דעש דוד
 ציכז טרעגיר. דיא גולדני שלטון וועלכי
 אויף דיא קנעכט דעש הדרעור ווארין
 האט דוד גקומין אנכר זיא נאך ירושלים
 גבראכט. פֿון טבחא אנכר מכון דעש
 הדרעור שטעטין האט דוד פֿילש ערצט
 גבראכט. אנכר פֿון דיזעם האט שלמה
 דעסין זוהן דאש קופֿרני מער. דיא זיילין
 אנכר

אל דוד להגיד לו . שהנני לא יבנה
הבית הזה . אבל בנו הוא יכין לי מקום
לשבת . תפלת דוד על החזק הזה :

דוד זאגטי צום פרופֿעטיץ כחן . ער
וואולטי איין הויז דער ארכין גאטש
בויאין . דער הער רידיטי אין דערזעלבין
נאכט מיט דעם פרופֿעטיץ כחן . אונד
שיקטי איהן צו דוד איהם צו פרקינדן .
דאש ער ניכט דיזיז הויז בויאין וואורדי .
וואול אבר זיין זוהן ווירד מיר איין
אוהרט צו וואוכין אנברייטיין . גבעט דעש
דוד וועגין דיזר פרופֿעצייאונג :

דוד הכרה את הפלשתים והכניעם . גם
את מואב הכרה ויהיו עבדים לדוד .
דוד הכה הרעזר מלך צובה . וארם
דרמשק אשר באו לעזור להרעזר גם
אותם הכרה דוד . והיה ארם לדוד
נושאי מנחה . שלטי הזהב אשר היו
על עבדי הרעזר לקח דוד והביאם
ירושלמה . מטבחת ומכונן ערי הרעזר
הביא דוד נחשת רבה . ומזאת עשה
שלמה

פֶּעַנְסֶטֶר אֹנֶכְד זִיא פֶּרְשִׁמְעָה־טִי אִיהֶן אִין
אִיהֶרֶן הָעֶרְצִין :

טז

16

בִּיאַת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל הָאֹהֶל שְׁהוּשָׁם
מִדֹּד . הַקֶּרֶבֶת הָעוֹלָדָה וְהַשְׁלָמִים .
דֹּד בֶּרֶךְ הָעַם . הַקִּמַּת הַמִּשְׁוֹרִים לִפְנֵי
הָאֲרוֹן . אֶסֶף הַיָּדָה מִמוֹנָה לְרֹאשׁ . שִׁיר
שְׁהוּקָם דֹּד לַחֲזֹרֹת לִיהוָה לִפְנֵי אֲרוֹנֹו :

אֶנְקִיבֶּט דַּעַר אֲרֻכִּין גִּאֲטִשׁ אִין דֹּאשׁ
צַעֲלִט וועלכש פֿון דֹּד עֶרְרִיכֶט
וואַוּרִדִין . אֹפֶפֶּעֶרוֹנֶג דַּעַשׁ בִּרְאֵנֶד אֹנֶכְד
פֶּרִיד אֹפֶפֶּרֶשׁ . דֹּד זַעֲגֶנְטִי דֹאשׁ פֿוֹלֶק .
אויפֿשטעלונֶג דַּעַר זִינֶגֶר פֿיר דַּעַר אֲרֻכִּין .
אֶסֶף אֶבֶר וואַרי צוֹם אֹוֶבֶרְהוֹיבֶט גִּיזַעֲצִיט .
לֹוֹב גִּיזַּאנֶג זֵא דֹד גִּאֲט דַּעַן הָעֶרִין פֿוֹר
זִינֶגֶר אֲרֻכִּין צוֹ לִנְיָבִין עֶרְרִיכֶטִיט הָאֲט :

יז

17

דֹּד אֶמֶר לַנְּתָן הַנְּבִיאָה שְׁרוּצָה לִבְנוֹת
בֵּית לְאֲרוֹן הָאֱלֹהִים . יְהוָה דִּבֶּר
בְּלִילָה הַחֲנּוּא עִם נְתָן הַנְּבִיאָה . וַיִּשְׁלַחְהוּ
אֶל

דאמאהלין גיכגי גאט אויש דיא שאר
דער פלשתיים צו שלאגין. דער נאמין
דעש דוד (גיכגי אויש) ברייטטי זיך
אין אלין לעברייאין אויש:

טו

15

דוד בנה בתים ומקום לארון האלהים
בעיר דוד. דוד אסף הכהנים והלויים
לשאר הארון במטורה על כתפיהם
ויתקדשם. העמדת המשוררים. העלת
הארון. כל ישראל היה בתרועה. ודוד
מרקד ומשחק לפני הארון. מיכל אשתו
בשקפה בעד החלון נתבז לו בלבדה:

דוד האט הייזיר אונד איין אורט פֿיר דער
ארכין גאטש אין דער שטאט דוד
גבויאט. דוד פֿרזאמלטי דיא פֿריסטער
אונד לויים דיא ארכין מיט שטאנגין אויף
איהרין אכסלין צו טראגין. אונד ער
(הייליגטי) רייציגטי זיא. אבשטעלונג דער
זינגר. הרניפֿברינגונג דער ארכין. גאנץ
ישראל ווארי אין שאלונג. דוד אבר
טאנצטי אונד שפילטי פֿור דער ארכין.
מיכל זיין ווייב זאחי דורך ראש
פֿענסטער

להלחם ברוד. דוד שאל באלהים היעלה
לקראתם. היתנם בידו. יהודה ענהו.
עלה ואתנם בידך. דוד הכה בפלשתים
מכה רבה ושרף אלהיהם באש. ויוסיפו
הפלשתים לבוא למלחמה. ויכם דוד
שנית. אז יצא האלהים להכות מחנה
הפלשתים. שם דוד יצא בכל הארצות:

חירם קיניז פון צה האט צעדריץ הולץ
אונד מיישטיר צו דוד גשיקט אום
דעמזעלבין איין הויז צו בויאין. דוד
באמי זיך אין ירושלים נוך מעהר ווייבר
אונד צייגטי פון איהנין קינדר. באמין
דער גבוהרנין. דיא פלשתים זיינר דען
דוד צו בשטרייטן הרניף גינאנגין. דוד
פראגטי זיך ביא גאט אן. אוב ער קעגין
זיא גיאן זול? אונד אוב ער זיא אין זייגין
הענדין געבין ווירדי? גאט אנטווארטטי
איהם. געהי איך ווירדי זיא אין דיינין
הענדין געבין. דוד האט דיא פלשתים
גוואלטיג גשלאגין. אונד איהרי אבגעטיר
אים פייאיר פֿרברעניט. דיא פלשתים
מעהריטן צום שטרייט צו קומין. דוד
אבר שלוגין זיא צום אנדערטין מאל.
דאמאהלין

דוד האט זיך מיט ישראל בראטשלאגט
 דיא ארכין גאטש אין דיא שטאט
 דוד צו ברינגין. דוד פֿרזאמליט גאנץ
 ישראל. פריסטער אונד לויס. אונד זיא
 בראכטיין הרויף דיא ארכין גאטש פֿון
 קריר יעריס נאך גרן כידן. דוד
 אונד גאנץ ישראל האבין מיט אליין
 אינשטרומענטין דער מוזיק פֿור זעלבר
 גשפילט. דורט האט עזרה זייני האנד
 דיא ארכין צו פֿאסין. וועלכע דאש רינד
 פֿיך גנייגט האט. אויסגשטרעקט. גאט
 אבר טיטטי איהן. דוד בענטי דען נאמיין
 דיזיז אורטש (פרץ עזא) ברוך דעש
 עזא. וועגין דיזר אורזאך האט דוד דיא
 ארכין אין דאש הויז דעש עובר אדום
 פֿרזעצט. אין דרייא מאנאט אבר אלש
 זיא דורט ווארי האט דער הער דאש הויז
 דעש עבר אדום גיזעגניט:

י"ה

14

חירם מלך צר שלח עצי ארזים וחרשים
 אל דוד לבנות לו בירא. דוד לקח
 לו עור נשים בירושלים והוליד מהן
 בנים. שמות הילודים. פלשתים עלו
 להלחם

ראשי החלוץ לצבא הבאים חברוכה
להמליכו. ושמרת כל ישראל על
שלכותו:

כאמין דער צו דוד כאך ציקלג. דא
ער בוך וועגין שאול איינגשפערט
וואר. אנקומענדין מעכיר. צאל דער
שטרייטהאפטין היופטיר. זא כאך חברון
איהם צו קריכין אנקאמין. פריידי דעש
גאנצין פולקש ישראל איבר זיין רעגירונג:

יג

13

דוד כועץ עם ישראל להביא ארון אלהים
אל עיר דוד. ויקהל דוד כל ישראל
והכהנים והלוים. ויעלו ארון אלהים
מקרית יערים אל גרן כידן. ודוד וכל
ישראל משחקים בכל כלי זמר לפניו.
ושם שלח עזא ידו לאחוז הארון כי
שמטוהו הבקר. וימיתו אלהים. ויקרא
דוד שם המקום ההוא פרץ עזא. ועל
הדבר הזה הסיך דוד הארון ביתו
עבר אדום. ובשלשה חדשים שהיה
שם ברך ה' בית עבר אדום:

קביצת ישראל לדוד חברונה. כריתת
בריתם ומשיחת דוד למלך. ביאת
דוד וישראל לירושלים. מכה שהכרה
יואב בן צרויה ביבוס. והיה לראש.
בנין עיר דוד. מספר גבורי דוד ומעשי
גבורתם. גבורת בניה בן יהונדע:

פרזאמלונג ישראל צו דוד נאך חברון.
איהר פֿרבינדונג אונד זאלבונג דעש
דוד צום קיניג. אנקנפֿנט דעש דוד
אונד ישראל נאך ירושלים. כידרלאג
וויא דער יואב דער צרויה זוהן דען
יבוס גשלאגין. אונד צום (הויבט)
הויבטמאן וואנדרי. ערבויאונג דער
שטאט דוד. צאל דער שטארקין
דוד. אונד דיא גשיכטין איהרר
שטערקי. שטערקי דעש בניה דעש
יהונדע זוהן:

שמור האנשים הבאים לדוד לציקלג
בעורו עצור מפני שאול. מספר
ראשי

אינוואונר דער שטאט ירושלים פֿון דען
קינדריין יחודרה אונר בנימין. צאל
איהר שטאם פֿעטיר. צאל דער
פריסטערליכן שטאם פֿעטיר וועלכי אין
ירושלים גוואונט האבין. צאל דער לויים
אונר איהר פֿעריכטונג. אינוואונר פֿון
גבעון. שטאם רעגישטר דער קינד
שאול ביז צו דען קינדריין אצל:

9

10

מלחמת פלשתים עם שאול. מיתר
שאול על ידי הפלשתים על אשר לא
שמר דבר ה'. ומעל לדרוש באוב.
והסבת המלכיה לדוד בן ישי:

שמרייט דער פלשתים מיט שאול. טוט
דעש שאול דורך דיא פלשתים.
אום ווילין ער דען געטליכין בפֿעהל כיכט
(גחיטיט) נאכגלעבט. אויך האט ער
גזינדירט זיך ביא דעם אוב אנצופֿראגן.
פֿעריכטונג דער רעגירונג צו דוד דעש
ישי זותן:

שטאם רעגיסטר דעש בנימין אונד דעסין
שטארקין. שטאם רעגיסטר דערין
כסתלישין קינדריין. שטאם רעגיסטר דערין
קינדריין מנשרה אונד אפריים זאמבט
איהריין וואונגש ערשירין. שטאם רעגיסטר
דערין קינדריין אשר אונד דיא צאהל
איהרר הערש שטארקין:

ח

8

יחש בנימין ער שאול מלך ישראל:
ניחש בני יהונתן בן שאול:

שטאם רעגיסטר דעש בנימין ביז צו שאול
קיניג פון ישראל. אונד שטאם
רעגיסטר דער קינדריין יהונתן דעש שאול
זעהן:

ט

9

תושבי עיר ירושלים מבני יהודה
ובנימין. ומספר ראשי אבותם. מספר
ראשי אבות הכהנים הגרים בירושלים.
מספר הלויים ועבודתם. תושבי גבעון.
יחש בני שאול עד בני אצל:

שטאם מנשור. וויילין זעלבי פאך דען
געטריין דער פֿעלקר דעש לאנדש גהוריש.
אויך דער אנהרט איהרר פֿרטייבנשאפט:

6

יחש בני לוי. והמשורים שהעמיד מהם
דוד. יחש בני אהרן. נחלתם ומקום
מושבם:

שטאם רעגיסטר דערן קינדריין לוי. אויך
דיא זינגר זאל דוד פֿון איהניין
אויפֿגשטעלט. שטאם רעגיסטר דער
אהרנשיין קינד. איהר ערבטייל אונד
אונד איהר וואונדג:

7

יחש בני יששכר. מספר גבוריהם. קצוח
יחש בנימין ומספר גבוריו. יחש בני
נפתלי. יחש בני מנשה ואפרים ומקום
מושבם. יחש בני אשר ומספר
גבורי חיליהם:

שטאם רעגיסטר דערן קינדריין יששכר.
צאהל איהר שטארקין. קורצא
שטאם

מאדם עד בהמה אשר לקחו מהגרים.
 יחש חצי שבט מנשה. גלות שבט
 ראובן וגר וחצי שבט מנשה. על
 אשר זכו אחרי אלהי עמי הארץ.
 ומקום גלותם:

ראובן האט דאש בעט זייניש פֿאטֿרש
 פֿראונקעהרייט. דאהערט איזט דאש
 רעכט דער ערשט גבוהרט דעם יוסף
 גיגעבין וואורדין. יהודה אבר וואהרי
 דער פֿירשט אונטער זיינין ברידריין.
 שטאם רעגישטער דער קינד דאובן.
 אוהרט איהרר וואונכג. איהר שטרייט
 מיט דענין הגרים. וועלכי זיא גישלאנין
 אונד איהר ערדרייך גיערביט האבין.
 שטאם רעגישטער דער קינד גר אונד
 אוהרט איהרר וואונכג. דיזי אונד דאש
 האלבי גשלעכט מנשה האבין דענין
 קינדריין דאובן אים שטרייט דער הגרים
 צהולפֿין. צאהר דער בייט פֿון מעכשין
 ביז צום פֿיהך וואש זיא דען הגרים
 אבגנומין. שטאם רעגישטער דעש האלבי
 גשלעכט מנשה. פֿרטרייבונג דעש
 שטאם דאובן. גר אונד דעש האלבי
 שטאם

ד

4

יחוש בני יהודה . יחוש בני שמעון .
 בני שמעון גרשו בני חם וישבו שם
 תחתיהם . ומהם הלכו להר שעיר והכו
 פליטת עמלק וישבו שם תחתם :

שטאם רעגישטר דער קינד ד יהודה .
 שטאם רעגישטר דער קינד שמעון .
 דיא קינד שמעון האבין דיא קינד חם
 פרטריבין אונד האבין שטאט זעלבר
 דורט גוואוינט . איין טייל פון איהבין
 זיינד צו דען בערג שעיר גיגאנדיג אונד
 האבין דאש איברבלייבסיל עמלק
 גישלאנדיג אונד שטאט איהבין דורט
 גוואוינט :

ה

5

ראובן חלל יציעי אביו לכן נתנדה
 הבכורה ליוסף . ויהודה היה הנגיד
 באחיו . יחש בני ראובן . מקום מושבם .
 מלחמתם עם ההגרים אשר הכו וירשו
 בהלתם . יחש בני גד ומקום מושבם .
 המדה וחצי שבט מנשה עזרו לבני
 ראובן במלחמת הגררים . מספר השלל
 מאדם

דיא פֿירשטיין דער קינדערן עשו אונד דיא
קיניני פֿון אדום:

2 ב

בני ישראל. בני יהודה ושלשלת היחוש
עה דוד. יחוש שאר בני יהודה:

דיא קינדער ישראל. דיא קינדער יהודה
אונד איהרי אבשטאמונג ביז צו דוד.
וויא אויך דיא אבשטאמונג דער איבריגין
קינדער יהודה:

3 3

בני דוד ושמור שבע נשיו. מספר
ימי מלכו בחברון, בני שלמה
ויחושם:

דיא קינדער דעש דוד אונד דיא נאמין
דעסין זיבן ווייבר. צאהל דער
טעגין צייט זיין רעגירונג אין חברון.
דיא קינדער שלמה אונד דערזעלבונ
שטאם רעגישטור:

זוהן דעש אלישיב דעש הולין פריסטלש
ווארי איין איירין צו סנבלט חורגיר
נחמיה אבר האט זיג - פֿאַריאָגט :

עכרי דעש בוכש נחמיה :

דברי הימים

ב'

א

י

תולדות אדם וחווה עד אברהם
ותולדות אברהם ומשרה אשתו
ומפילגשיו. תולדות יצחק. אלופי בני
עשו. ומלכי ארם :

דיא גבורטין דעש אדם אונר חווה בין
אן אברהם. דיא דעם אברהם פון שרה
זיינים ווייב אונר דעסין קיבשווייבין
גבורהרין זינד. דעש יצחק זייני קינד.
דיא

על מנות הלויים שלא נתנו. נחמיה
צוה לסגור בשבת שערי ירושלים שלא
להביא מכר ביום ההוא. והזחיר הרוכלים
שלא יבואו ביום הזה. ישראל לקחו
נשים נכריות. גם בן אלישיב הכהן
הגדול היה חתן לסגבלט החנני
ונחמיה חבריהם:

חסלת ספר נחמיה:

אבשיידונג דעש פֿרמישטיין פֿולקש פֿון
ישראל. נחמיה איזט בגערט
וואורדין צום קיניג צו קומין. גשיכט
דעש טוביה וועלכין נחמיה גפונדין וויא
ער נאך ירושלים צורוק גקעהריט.
אונד וואש ער איהם גטאהן האט.
נחמיה צאנקט מיט דעבין פֿורשטעהרין
וועגין דען גאבין דער לויים דאש זיי
ניכט אבגיגעבין וואורדין זיינר. נחמיה
בפֿעהלט אן שבת דיא פֿורטיין פֿון ירושלים
צו שליסן. דאמיט מאן קיין קויף וועזין אן
דעמזעלבין טאג צופיהרין זול. ער ווארניט
אויך דיא קויף לייט דיזין טאג ניכט
צו קומין. דיא ישראלים האבין פֿרעמדי
(היידנשי) נוייבר גנומין. אויך דער

וועלכי אין ירושלים גוואהניט האבין.
אין דען איבריגין שטעטין וואונכטי
איין יעדע אין זיינים ערבטייל:

י"ב

12

שמות הכהנים והלויים שעלו עם זרבל.
בחנכת חומות ירושלים בקשו הלויים
מכל מקומות לבא לירושלים. סדר
חנכת חומות ירושלים ושמחתם:

נאמין דער פריסטר אונד לויים וועלכי
מיט זרבל הרניף גיקומין זיינד.
אין דער איינטווייהונג דער מוירין ירושלים
האבין זיי לויים פון אלין אורטין
גזוכט נאך ירושלים צו קומין.
אורדלונג דער מוירין פון ירושלים
איינטווייהונג אונד איהרי פרייד:

י"ג

13

הברלת ערב מישראל. נחמיה נשאל
לבא אל המלך. מעשרה טוביה
שמצא נחמיה בשובו לירושלים. ומה
שעשה לו. נחמיה הריב את החורים
על

שמות באי על החתום. שאר העם באים
באלה לשמור תורת משה. בכל
חקותיו ומשפטיו:

נאמין (דער זא גקומין צור אונטרשריפט)
דער אונטרשריבנין. דאש איבריגי
פֿולק זיינר מיט איינעם שוואהר
איינציגאכגין דאש גזאטץ משה צו היטין.
אין אל זיין גזעטצן אונד אנדערנאכגין:

שרי העם הפילו גרלות בין העם.
להושיב אחד מעשרה בירושלים.
חוץ מהתכרבים לשבת שם. שמות ראשי
המדינות אשר ישבו בירושלים. ובשאר
ערים ישבו איש באחזתו:

דיא פֿירשטיין דעש פֿאלקש האבין אונטר
דעם פֿולק לוז גוואורפֿין. אום דאש איינר
פֿין צעהין אין ירושלים זיך זעטצין זול. אהני
דענין דורט צו וואהנין זיך פֿרייאונדליג
ערבונטנין. נאמין דער פראווינצין פֿירשטיין
וועלכי

זאגטין צום גאנצין פֿולק . היינט (איינמאל
דער טאג) הייליג צו אייערין נאט . און
דעם אנדערטן טאג האבין זיך די
שטאם פֿעטער צו עזרא פֿרזאמליט . אונד
ער גאבי איהנין צו פֿרשטעהן דאש
לויברעיט פֿעסט צו פֿייערין . אונד דיא
גאנצן פֿרזאמלונג מאכטין לויברעיטין .
וועלכי זיא פֿון דען טעגין ישוע זונדן
דעש נון ניכט גמאכט האבין . זי
(מאכטין) הילטין דאש לויברעיט פֿעסט
זיבין טאג . און אכטין אבר דאש
אויפֿהלטונגש פֿעסט :

ט

9

צום כל העם בעשריכם וארבע לחודש .
הבדלת בני נכר מישראל . ווירני
חטאתם . תפילת הלויים . וכריחת הברית :

פֿאשט טאג דעש גאנצן פֿולקש אם פֿיר
אונד צוואנציגשטן דעש מאנאטש .
דיא אבשיידונג דער פֿרעמד גבאהרנין
פֿון ישראל . בקאטנוס איהרר זינד .
גבעט דער לויים . אונד בונד מאכונג :

קבעכטין אונד דינשטמאגדין. צאל דער
זיכער אונד זינגרייכ זמבט איהרין פֿיך:

ח

8

כל העם נאספו אל רחוב ירושלים
בחדש השביעי באחד לחודש. עזרא
הכהן קרא בספר תורה באזני כל העם.
ויברך את יהודה האלהים. והעם ענו
אמן. ויאמרו נחמיה ועזרא לכל
העם היום קדש לאלהיכם. ביום השני
התאספו ראשי האבות אל עזרא.
וישכילם לחוג חג הסכות. ויעשו כל
הקהל סכות אשר לא עשו מימור
ישוע בן נון. ויעשו חג הסכות שבעת
ימים. ובשמיני עצרת:

דאש גאנצי פֿולק איזט אים זיבנדין
מאנאט אס ערשטין דעש מאנאטש
אין דיא גאסין פֿון ירושלים פֿרוזאמליט
וואורדין. עזרא דער פֿריסטער האט אים
גזאטץ בוך (אין דיא אוהרין) אים
גהער דעש גאנצין פֿולקש גלעזין. ער
זעגנטי גאט דען הערין. אונד דאש פֿולק
אנטונאנרטי אמן. נחמיה אונד עזרא
זאגטין

העיר. וגם הבתים אינם בנויים. נחמיה
בקש להתיחש העם העולים מגולה
בראשונה. וזאת היה על פי הספר
שמצא. מספרם. יחושם. בני ברזילי
נבאלו מהכהנה על שלא נמצא יחושם.
מספר עבדיהם ואמהותיהם. מספר
המשוררים והמשוררות ומקניהם:

נחמיה האט פפורטנר. זינגר. אונה
לויים בשטעלט. אונד בפאלי דאש
דיא פפורטין פון ירושלים ניכט
גיעפניט ווערדין זולין ביז דיא זון הייס
שייניט. דאש פולק ווארי דאמאלין
ווייניג צור ווייטי דער שטאט. אונד
אויך דיא הייזר וואריין ניכט גבויאט.
נחמיה האט פראלאנגט דאש פולש זא אם
ערשטין פון דער פארטריבשאפט הרויף
גקומין נאך איהרן שטאמין צו צילין.
אונד דיזיז גשאהי דורך דען בוך זא ער
גפונדין האט. איהרי שטאם רעגישטר.
איהר צאל. דיא קינדער ברזילי וואונדיין
פון אונדיכטיג צור פריסטערשאפט
ערקלעהרט. וויילין איהר שטאם רעגישטר
ניכט גפונדין וואונדיין. צאל איהר
קנעכטין

סנבלט אונד גשם האבין דעם נחמיה
 איבל צו טוהן גדאכט. אונד זיי
 שיקטין פֿיר מאהלין צו איהם. דאש ער
 אין טאל אונד קומין זול מיט איהנין זיך
 צו בראטשלאגין. נחמיה אנטווארטט
 דעמזעלבין. דיא ארבייט זייא גרוש.
 וואן ער צו איהנין הרוכט גיאן וואונדרי
 ווירדי זיא גשטעריט. עש שיקט אבר
 סנבלט דאש פֿינפֿטי מאל זיינין בדיכטין
 מיט איינס בריב אין זיינר האנד. עש
 וואר דארין גשריבין. דו זענען דענקישט צו
 רעבעלירין דאהער א בויאשט דו דיא
 מויאר. עש ווידרזעצט איהם נחמיה.
 דו דיכטש דיזה ווארט אויף דיינס
 הערצין. סנבלט דינגט פֿאלשי פרופֿעטין
 דען נחמיה צו ערשרעקין. אליין נחמיה האט
 אויף איהרי ווארטטין ניכט אויפֿגערקט.
 דיא ארבייט וואונדרי אלזא פֿערטיג אין
 צווייט אונד פֿונפֿציג טאג:

ז

ז

נחמיה הפקיד שוערים משוררים ולנים.
 ויצו שלא יפתחו שערי ירושלים עת
 הם השמש. העם היח אז מעט לרחבת
 העיר.

זוכשטין גביהרט צונק געבין. אונד וויר
וואלין איהבין לעהבין. אונד זיא זאגטין
וויר וואלין טוהן וויר דא רידשט.
עש שיטליטי בחמיה זיינן מאנטיל
אויש. אונד זאגט. זא זול גאט
דעכזעלבין מאן שיטלין דער ניכט דיזד
זאך פולציהן ווירד. אונד זיא גאכצי
פוזאמלונג אנטווארטטי (אמן) עש
גשעהי. שפייד דעש בחמיה אויף איינים
טאג. אונד זיא זא בייא זיינם טיש
גיגעסין:

ו

6

סנבלט וגשם חשבו לעשור רעד
לחמיה. וישלחו אליו ארבע פעמים
לבוא לבקעת אוננו להועד עמהם בחמיה
השיבם המלאכה גדולה. וכי ירד אליהם
השבר. וישלח סנבלט אליו בערו פעם
חמישית ואגרת בידו. כתוב ברה. אתה
חושב למרוד על כן אתה בונה החומה.
וישיבהו בחמיה מלבך אתה בודה
הדברים האלה וישכר סנבלט נביאי שקר
להפחיד את בחמיה. אמנם לא שמע
בחמיה אל דבריהם. וחמלאכה נשלמה
לחמשים ושנים יום;

סנבלט

זיא דיא ארבייט אונד מיט דער אנדריין
הילטיין זיא קריגש ריסטונג. אויך
דאש שוועהרט ווארי אויף איהרי לענדריין
גינורטיט. אונד עש ווארי דיא נאכט צור
היטונג אונד דער טאג צור ארבייט:

ה

5

צעקת העם ברעב אל אחיהם היהודים.
נחמיה הריב את הסגנים על המשא
שנשאים בעם. ויחרישנו. ויאמר נשיב
להם שדותיהם וכל אשר להם ונהיה
נשים להם. ויאמרו נעשה כאשר אתה
אומר. וינער נחמיה חצנו. ויאמר
פכה ינער אלהים האיש אשר לא
יקים הדבר הזה. ויענו כל הקהל
אמן. ארוכרת נחמיה ליום אחד.
ואוכלי שלחנו:

גשריין דעש פֿולקש ווידר דיא יהודים
איהרי ברידר. נחמיה שטראפֿט דיא
אובריין וועגיין דען לאסט דען זיא דעם
פֿולק אויפֿבירדיין. זיא אבר שוויגיין
שטיל. ער זאגטי אלזוא וויר וואוליין
איהנין אידרי פֿעלדער אונד וואש איהניין
זונשטיין.

Zz

וטוביה כי עלתה ארוכה לחומה. כי
 הפרצים החלו להסתם חרה להם מאוד.
 ויקשרו להלחם בהם. ויעמיד נחמיה
 מהם מחזיקים כלי המלחמה ומהם
 בונים החומה. וגם הבונים ביד אחת
 עושה מלאכה. ואחת מחזקת השלח.
 וחרבו אסור על מתניו. והיה להם
 הלילה משמר והיום מלאכה:

סנבלט הערטי דאש דיא יהודים דיא
 מויאר בויאין אונד ער שפוטטי זיא
 אויש. אויך טוביה דער עמוכי זאגטי
 איין פוקש ווערדי דיא מויאר איהר
 שטיינין אויפרייסן קענין. גבעט דעש
 נחמיה וועגין דיין. אלש אבר סנבלט
 אונד טוביה גזעהין דאש דער מויאר
 איין הייל עכטשטאנדין. דאן דיא ריצין
 האבין אנגפאנגין פֿרשטופפֿט צו ווערדין.
 האט עש איהבין זעהר ערגרימט. זיא
 פֿרבאנדין זיך ווידר איהבין צו שטרייטן.
 נחמיה שטעלטי אויף איין טייל פֿון
 זעלבין דיא שטרייט ריסטוגין היילטין.
 אונד איין טייל זא דיא מויאר בויאטין.
 דיא בויאר אויך. מיט איינר האנד טאטין
 זיא

גראבין יעכזייטש דעש פֿלוסיס איהן נאך
 יהודה צו איבר־יהרין. איהם הולץ צו
 געבין אונם דיא פֿפורטין דער רעזידענץ
 צו (בעלקנין) דעקין. עש פֿערנאמי
 זולכיש סנבלט דער חורני אונד טוביה
 דער עמוני. אונד עש גֿילי איבל אין
 איהרין אויגין דאש איין מענש גוטש
 וועגין ישראל גזוכט האט:

ג

3

סדר נשמות האנשים אשר בנו חומות
 ירושלים והמחזיקים על ידם:

אורדנונג אונד נאמין דער מענר וועלכי
 דיא מויארין ירושלים גבויהאט אונד
 דענין זי (זיא בשטערקט אויף איהרין
 הענדין) איהנין גהולפֿין האבין:

ד

4

סנבלט שמע שהיהודים בונים החומה
 וילעג עליהם. גם טוביה העמוני
 אמר שועל יפרץ חומת אבניהם. תפלת
 נחמיה על זאת. וכאשר ראו סנבלט
 וטוביה

ב

2

נחמיה היה לפני המלך ארתחשסתא.
 וישאלהו המלך על רוע פניו.
 וישיבהו נחמיה שזה הוא על חרבתי
 עיר קברות אבותיו. ובקש מהמלך
 לבנותה. וייטב הדבר לפני המלך
 וישלחהו ירושלימה. ויתן לו המלך
 אגרות לפחוות עבר חנהר להעבירו אל
 יהודה. ולתת לו עצים לקרות לו שערי
 הבירה. וישמע סנבלט החורני וטוביה
 העמוני וירע בעיניהם שבקש אדם טובה
 על ישראל:

נחמיה ונאחרי בייא דעם קיניג
 ארתחשסתא. אונר דער קיניג פֿראגטי
 איהן וועגין (דעם איבל זיינש גזיכטש)
 דעסין איבל אוישזעהין. נחמיה אבר
 ווידרזעצטי איהם דאש דיזיז זייאי וועגין
 דער צערשטערונג דער שטאט זיינר
 עלטריין בגרעכנוסין. ער פֿרלאנגטי אויך
 פֿום קיניג זעלבה צו בויאין. דיא זאך
 גפֿילי אויך דעם קיניג וואנהל. אונר
 שיקטי איהן נאך ירושלים. עש גאבי
 איהם דער קיניג אויך בריבין אן דענין
 גראבין

נחמיה

N

I

נחמיה התאבל ימים בצום בשמעו
 מחכני אחר מאחיו שהעם הנשאר
 ביהודה המה ברעה ובחרפדה. וחומות
 ירושלים מפורצות. ובאש נתצו שעריה.
 ותפלתו ליהודה על זאת:

נחמיה טרויארטי פילי צייטין אין פֿאסטין.
 דא ער הערטי פֿון חכני איינם זיינר
 ברירה. דאש דאז פֿולק וועלכש אין
 יהודה איברבליבין. זיינר אין איינם
 איבלין שטאנד אונד אין דער שאנד.
 אויך דאש דיא מוירין פֿון ירושלים
 צערשפאלשין זיינר. אונד איהרי פֿפורטין
 זיינר אים פֿיאר פֿרברוכין. כעבשט זיינם
 גיבעט צום הערין וועגין דיזין:

צו איהם אייני גרזשה גמיינדי. אונד
 פֿרבראכטין איין גרושיש וויינין מיט
 איהם. שכנידה זון דעש יחיאל אבר
 פֿראגטי איהן. אוב האט ישראל איינדה
 הופֿכונג (דער פֿרגעבונג) וועגין דיזין.
 וואן עש אבר איזט? זי וואלין וויר
 איינין בונד מאכין. דיא פֿרעמדן ווייבר
 דורך דען ראט גאטש וועק צו טוהן.
 אונד עש בשוועהרטי עזרא דאש פֿולק
 דיזין צו טוהן. עזרא אבר גינגי צו דיא
 קאמיר יהוחנן. ברוט האט ער ניכט
 גיגעסין אונד קיין וואשר גיטרונקין דא
 ער וועגין דער זינד דער פֿרטריבנשאפט
 גיטרוירט האט. זי רופֿטין אויש אין
 יהודה דאש אליש פֿולק זיך נאך
 ירושלים פֿרזאמלין זול. עזרא שטראפֿטי
 זי. אונד בשטעלטי מענר איבר דיא
 אבשיידונג דער פֿרעמדן ווייבר. דאש
 פֿולק אבר האט איהרי ווייבר דורך זיא
 וועק גיטאהן. אונד זעלבי זיינע
 מיט נאמין גנעניט:

פֿנדי דעש בוכש עזרא:

וועגן דיזער זינד זא אין ישראל גשעהן
צו גאט זיינע הערין גיבעטיג:

10

בהחפלל עזרא בוכד ומתודה ומתנפל
לפני בית אלהים נקבצו אליו קהל
גדול. ובכו בכה רב עמו. וישאלהו
שכנידו בן יחיאל היש מקוה לישראל
על זאת. ואם יש? נכרית ברית להוציא
הנשים הנכריות בעצת יהודה. וישבע
עזרא את העם לעשות כן. ועזרא הלך
אל לשכת יהוחנן. לחם לא אכל ומים
לא שתה בהתאבלו על מעל הגולה.
ויעבירו קול ביהודה להקבץ כל העם
ירושלימה. ויסרם עזרא. ויעמיד אנשים
על דבדלרה נשים הנכריות. והעם
הוציאו על ידם נשים. והנה המה
נקובים בשמותם:

חסלת ספר עזרא:

זא עזרא בעטיג. וויינטי. בקאנטי
(דיא זינד.) אונד וואורפי זיך פֿור
דעם הויז גאטש נידר. פֿרזאמלטי זיך
צו

גאלדש אונד דער אופפֿער גשיהרין דעש
 הויז גאטש. אופפֿער דער קינדר דער
 פֿרטריבנשאפט דיא פֿון דער גיפֿאנגשאפט
 גקומין וואהרין :

ט

9

עזרא קרע מעילן ומרט שערות ראשו
 בשמעו שנשאו הכהנים ובני ישראל
 מבנות עמי הארצות. ובהאסף החרדים
 לדברי אלהי ישראל. הפריש כפיר
 וחתפל אל יהודה אלהיו לעת מנחת
 ערב. על האשמה הזאת הנעשית
 בישראל :

עזרא צערריסי זיינן מאנטיל אונד רויפֿטי
 זיך דיא האר זיינש הויפט אויש
 דא ער הערטי. דאש דיא פריסט אונד
 דיא קינדר ישראל פֿון דענין טעכטרינ
 דערינ (לאנדש פֿעלקרין) היירינ
 גהייאראטיס האבין. אלש זיך נון דיא
 (שרעקהאפטין צו דען ווערטרינ גאטש
 ישראל) דאש געטליכה וואורט פֿערכטנדי
 פֿרזאמבלט האבין. האט ער זייני העכר
 צור פֿעשבר צייט אויש ברייטיט. אונד
 וועגין

ראשי אבות העולים עם עזרא ויהווחשם.
 ומן הנתינים מאחים ועשרים. עזרא
 קרא צום על הכתר הבא אל אהוא.
 לבקש מאלהים דרך ישראל. להנצל
 מאויב. כי בש עזרא לשאול מהמלך
 דכב ופרשיב ללותו בדרך. ויעתר לו
 אלהים. משקל הכסף והזהב והכלים
 תרומת בית אלהים. קרבן בני הגולה
 הבאים משבי :

דיא נאמין דער שטאם פֿעטור וועלכי
 מיט עזרא הרויף גיגאנגין זיינר אונד
 איהר הערקומין. אויך פֿון דען כתינים
 ווארין צווייא הונדרט אונד צוואנציג.
 עזרא בפֿאהר איינין פֿאסט טאג בייא
 דעם פֿלוס דער נאך אהוא לויפֿט. אום
 פֿון גאט דען רעכטיג וועג צו ערבייטין.
 אונד אין זעלבין פֿון דעם פֿיינר בשירמיט
 צו ווערדיין. דאן דער עזרא האט זיך
 גשאהמט פֿון דעם קייג ריסט וואגין
 אונד רייט צו בגעריין. דיא איהן אויף
 דעם וועג בגלייטין זולין. גאט וואורדי
 איהם ערבייטליך. גוויכט דעש זילברש
 גאלדש

קיניגש איזט עזרא הרויף גינאנגין . אונד
 מיט איהם דיא פריסטער . דיא לויים .
 דיא זינגער . דיא פֿולטער . דיא נתינים
 אונד פֿון דען קינדערין ישראל . אונד
 זיא קאמין נאך ירושלים אין פֿינפטין
 מאהנדר . דיזעש איזט דער עזרא
 וועלכר זיך ברייטיט דאש גזאטץ גאטש
 צו אונטערזוכין . אונד גזאץ אונד
 גרעכטיגקייט אין ישראל צו טוהן . דער
 קיניג ארתחשסתא גאבי דעם עזרא
 איינין בריב . דיזיז וואהרי דער
 איכהאלט דעש שרייבין . איין יעדער דער
 פֿרייאוויליג נאך ירושלים גיאין וויל
 זול גיאן . אונד אליש זילבר אונד גולד
 וואש דער קיניג אונד זייני ראטגעביר
 פֿרייוויליג גשענקיט האבין . נאך ירושלים
 צו ברינגין . אונד מיט זעלבין נאך זיינים
 וואוהלגאלין צו טוהן . ריכטר וועלכר
 דאש פֿולק יענזייטץ דעש פֿלוסיס ריכטיג
 זולין אנצוזעכצין . (דאש זעלבי)
 זאווואהר צום טוט . אלש אויך אן
 גיטרין אונד צום איינקערקריין (זולין
 שטראפֿין קענין) :

היה סופר מהיר בתורת משורר. והמלך
 נתן לו כרל בקשתו. בשנת שביעית
 למלך עלה עזרא ועמו הכהנים. חלויים.
 המשוררים. השוערים. הנתינים ומבני
 ישראל. ויבאו ירושלים בחדש החמישי
 והוא עזרא אשר הכין לדרוש תורה
 יהודה. ולעשות חק ומשפט בישראל.
 המלך ארתחשסתא נתן לעזרא אגרת.
 זה פרשגן הכתב. כל די מתנרב למהך
 לירושלם יהך. וכל כסף ורהב די
 התנרבו מלכא ויעטוהי להיבלות
 לירושלם. ולמעבר ביה כרעותיה.
 למיקם דינין די להנין דאכין לעמא בעבר
 נהרד. הן למנה. הן לעבש נכסין
 ולאסורין:

אין דעם ריך ארתחשסתא דעש
 פערסישין קיניגש איזט עזרא פון
 דען קינרש קינדרין דעש פנחס דעש
 זיהבש אלעזר דעש זיהבש אהרן דעש
 ערשטין פריסטרש פון בבל הרויף
 גיגאנגין. אונד דיזיר וואהר איין
 פֿורטעפֿליכר שרייבר אין גזאטץ משורר.
 דער קיניג (גאבי) ערפֿיהלטי איהם אל
 זיין בגחריין. אים זיבענדן יאהר דעש
 קיניגש

צו לאסין. דיזיז הויז אויף זיינר שטעהלי-
 צו בוויאין. דיז אױשגאבין זולין אויך
 אויפֿש גשווינדשטי איהנין גיגעבין ווערדין.
 איין יעדער מענטש אבר וועלכער דיזיז
 בפֿעהל ענדריין ווירר. דעם זאל איין
 גאלגין אויף זיינע הויז אויפֿגריכט
 ווערדין. אלזוא האבין תחני דער פֿירשט
 יעכזייטש דעש פֿלוסיס אונד שתר בוזני
 עש איילפֿערטיג גטאהין. דיא עלטשטיין
 דער יהודים ווארין גליקליך דורך דיא
 פרופֿעצייאונג דער פרופֿעטיין. אים מאחנט
 אדר דאש זעקסטי יאהר דעש רייכש
 דעש קיניגש דרוש וואהרי דיא פֿולעמונג
 דיזיז הויזיז. אונד זיג הילטין דיז
 איינווייאונג דעש הויז גאטש מיט פֿריידיין.
 אונד דיז קינד דער פֿרמריבנשאפט.
 איין יעדער דער פֿון דער אופֿרייניגקייט
 אבגשידין וואהרי. מאכטין דאש פסח אס
 פֿירצעהנדיין דעש ערשטין מאהנרש:

ז

?

במלכות ארתחשסתא מלך פרס על-
 עזרא מבני בניו של פנחס בן אלעזר
 בן אהרן הכהן הראש לבלל. והוא
 היה

ביתא דנח על אתרה . ונפקתא אספרנא
 תהומא מתיבא להון . וכל אנש די
 יהשנא פתגם דנא זקיף יתמחא על
 ביתה . וכען תתני פחת עבר נהרא
 ושתר בוזני אספרנא עבדו . ושבי
 יהודיא מצלחין בנבואת נביאיא . בירח
 אדר שנת שת למלכות דריוש מלכא
 הוא שיציא ביתה דנא . ועבדו חנוכת
 בית אלהא בחדוא . ובני הגולה כל
 הנבדל מטומאה עשו הפסח בארבעה
 עשר לחדש הראשון :

דער קיניג דריוש גאבי בפעהל נאכצחוכן
 אין דען שעץ הויזירין דער ביכרין .
 אונד ער פאנדי איין בוך . אונד אין
 דיזעם שטונדי צום אנדענקין גשריבין .
 כורש דער קיניג האט אים ערשטין יאהר
 זיינר רעגירונג דען בפעהל גיגעבין .
 דאש הויז גאטש אין ירושלים צו בויען .
 פון אונגהויאכין שטייכרין דרייא ציילין .
 פון הולץ איינה ציירל . אונד פון דעם
 קיניגליכין הויז זולין דיא אוישגאבין
 הערגיגעבין ווערדין . אונד אלזוא שרייבן
 ער דיא פורשטעהר דערין יהודים (רוהי)

אונד דער ערדין. פֿון כורש דעם קיניג
איזט דער בפֿעהל גיגעבין. דיזיז הויז
צו בויען. אויך האט ער דעם ששבצר
גזאגט. דיא יעניג גשיהר דעש הויז
גאטש נעהמי. גיאי הין אונד ברינגי זיא
אין טעמפֿיר זא אין ירושלים איזט.
אונד דאש הויז גאטש זול אויף זיכר
שטעלי גבויעט ווערדין. אונד אלזא
וואן עש דעם קיניג וואוהלגפֿאליט זול
ער נאכזוכין אין דען שעטצין דעש קיניגש.
אויב עש אלזא איזט דאש כורש דער
קיניג איין בפֿעהל איבר דיזין גיגעבין.
דיא מייכונג דעש קיניגש זול ער אונש
צושיקן:

ו

6

דריוש מלכא שם טעם להתבקר בבית
גנזי ספריא. והשתכח מגלה חדרה.
ובגורה כתיב דכרונה. כורש מלכא
שם טעם בשנרת חרא למלכותיה
למבנה בית אלהא בירושלם. נרבכין
די אבן גלל תלתא ונרבך די אע חרת.
ומן בית מלכא תחיהב נפקתא. וכען
כתב למשבק לשבי יהודיא למבנה
ביתא

יתבקר בגנזי די מלכא הנ איתי כורש
מלכא שם טעם על דמורה. ורעורה
דמלכא ישלח עלינא:

חגי אונד זכריה דער זוהן עזרא
פראפעציאטין איבר דיא יהודים אין
ירושלים. זרבבל דער זוהן שאלתיאל
אונד ישוע דער זוהן יוצדק שטובדין אויף
אונד פֿינגין אן דאש הויז גאטש צו
בויאין. איהרי העלפֿיר וואהרין דיא
פראפעטין גאטש. אין דער זעלביגן צייט
איזט גקומין תחני איין פֿירשט אויף יענה
זייט דעש פֿלוסיס אונד שחר בוזני אונד
זיא זוכטין זעלבי צו שטעהרין. אויך
איין בריב האבין זיא דעם קיניג דרוש
גשיקט. אונד דיזיז שטובדי דארין גשריבין.
דאש הויז דעש גרושין גאטש ווירד
גבויאט פֿון אונגהויאנין שטיין. אונד
דיזא ארבייט (איזט גליקליך) גיאט גוט
פֿון שטאטין דורך דיא עלטשטין דער
יהודים. וויר פֿראגטין ווער האט אייך
דען בפֿעהל גיגעבין. דיזיז הויז צו בויאין.
אונד זיא האבין אונש גיאכטווארטיט.
וויר זיינד דיא קנעכט גאטש דעש הימלש
אונד

זעלבי איילפערטיג פאך ירושלים גינאנגין
 אונד האבין זיא מיט מאכט גשטעהריט.
 זאדאן וואונדרי דיג ארבייט בין דעם
 צווייאטין יאהר דעש רייכש דרינש
 פערסישין קינגש אונטערלאסיג:

ה

5

חגי חכמיה בר ערנא התנבו על יהודיא
 בירושלים. זרבבל בר שאלתיאל
 וישוע בר יוצרק קמו ושריו למבנה בית
 אלהא. מסעדיהון נביאי די אלהא.
 בה שעתא אתיה תתני פחת עבר נהר
 ושתר בוזני ובעו לבטלא יתהון. ואוף
 אגרתא שלחו לדרינש מלכא. וכדנר
 כתיב בגורא. בית אלהא רבא מתבנא
 אבן גלל. ועבדתא דך מצלח בידי
 שבי יהודיא. ושאלנא מן שם לכון טעם
 למבנה ביתא דנר. והתיבונא אנחנא
 המו עבדוהי די אלהא שמיא וארעא.
 ומן כורש מלכא שם טעם למבנא ביתא
 דנא. אוף אמר לשבצר אלון מאניא
 די בית אלהא. שא אזל אחר המו
 להיכלא די ירושלים. ובית אלהא יתבנא
 על אתרה. וכען הן על מלכא טב
 יתבקר

אֶחָאָבֶג דער רעגירונג אחשוורוש האבין
זי איה איה אנהלאג ווירד יהודה גשריבין.
רחים (בעל טעם) דער ראש אונד שמש
שרייבר האבין דעם קיניג ארחרששתא
ברייב גשריבין. אונד דיין ווארי דער
איהאלט דעם בריבש. נאך ירושלים
דער ווירשפענסטיגין אונד זיכרהאפטין
שטאט. וויא זי איז אין דעם בוך דער
גדעכטנוסין ווירד געווארן ווערדיג. זיכר
דיא יהודים. וועלכי פון דיר הרויף
גיגאנגין זיכר. אנגיקומין. אונד זי
בויאין דיא זעלבה. איהרי מויארין האבין
זיא גגרינדיט. אונד איהרי גרוכדפעסטי
האבין זי מיט דעם פארין אנגשלאגין.
אונד אלזוא. זאפערין דיזה שטאט גבויאט
ווערדיג זולטי. ווירדיג דיא קיניגליכי
איינקינפטין שאדיג ליירדיג אונד דוא
ווירשט איבר דעם פלוס קיין טייל
האבין. דיא אנטווארט דעם קיניגש.
דיזה שטאט זול ניכט גבויאט ווערדיג
ביז פון מיר ווירד דער בפעהל גזעצט
זיין. ווארום זולטי זיך דער שאדיג דעם
קיניגש פרמעהרין. אלש זי נון דעם
בפעהל דעם קיניגש עמפאנגין. זיכר
זעלבי

ואשיא יחימו. וכען די הן קריתא דך
 תחבנא אפתח דמלכא תהזק. וחלק
 בעבר נחרא לא אחי לך. תבונתא
 דמלכא. קריתא דך לא תחבנא עד מני
 שים טעם. למורא ישגא חבלא דמלכא.
 וכד קבילו טעם דמלכא אזלו בבחילו
 לירושלים ובטילו המו באדרע. ובטילת
 עבדתא עד שנת תרחין למלכות דריוש
 מלך פרס:

דיא פייכרי יהודא האבין גהערט דאש
 דיא קינדר דער פֿרטרבינשאפט בויאין
 דען טעמפיר דעש הערין. אונד זיי
 קאמין צו זרבבל אונד זאגטין. וויר
 וואולין מיט אייך בויאין. עש פֿרשטייט
 זיא אבר זרבבל אונד זאגט ביין. זונדרין
 גויר וואולין איהן נאך דעם בפֿעהר
 כורש בויאין. דאש לאנד פֿולק מאכט
 דיא העכרי דער בויא לייטין באכלעסיג.
 אונד הילטין זיי פֿון בויאין אב. דיא
 דיא גאנצי צייט דעש קיניגש כורש
 דעש פֿערסישין קיניגש ביין דריוש
 פֿערסישין קיניג האבין זיי ראטגעביר
 גרונגין דען בויא צו שטעהרין. איב
 אנפֿאנג

דאש גאנצי פֿולק שאלטי מיט איינם
 גרושין גשריִיא. אונד פֿילי וועלכי דען
 ערשטין טעמפֿיל גזעהין. האבין גוויינט.
 פֿילי אבר האבין פֿיר פֿריידין גשאליט.
 אונד וועגין דעם גרושין גשריִיא האט
 דאש פֿולק דיא שטים דער פֿרייד פֿון
 דער וויינדין שטים ניכט ערקעניט:

ד

4

צרי יהודה שמעו שבני הגולה בונים
 היכל יהודה. ויבואו אל זרבבל
 ויאמרו נבנה עמכם. ויהדפום זרבבל
 ויאמר לא. כי אנחנו נבנהו במצות
 מלך כורש. עם הארץ מרפּים ידי
 הבנים. ומבחלים אותם מלבנות. כל
 ימי כורש מלך פרס עד דריוש מלך
 פרס שכרו יועצים להפר הבנין. בתחלת
 מלכות אחשורוש כתבו שטנרה על
 יהודה. רחום בעל טעם נשמשי ספרא
 כתבו אגרת לארתחששתא מלכא.
 ודברה פרשגן אגרתא. לירושלים קריתא
 מרדתא ובאושתא. כמרה די תהשכח
 בספר דכרניא. אתו יהודיא. די סליקו
 מן לותך. ובנין יתא. שוריא שכלילו
 ואשיא

אין זיבנדין מאהנאט זיינר דיא קינד
 ישראל צו איהרין שטעטין גלאנגט.
 אונד זיין זיכר נאך ירושלים פֿרזאמליט
 וואורדין. ישוע דער זוהן יוצדק מיט
 זיינין ברידריין דענין פריסטער האבין דען
 אלטאר גבויאט אום בראנד אופפֿער
 דעם גאט ישראל צו אופפֿריין. אונד
 זיין (מאכטין) הילטין דאש לויבר היטין
 פֿעסט. פֿון דעם ערשטין טאג אין זיבנדין
 מאהנאט האבין זיין אופפֿער צו אליין
 פֿעסט טעגין דעש העריין צו אופפֿעריין
 אנגפֿאנגין. דער טעמפֿיל אבר איזט
 דאמחלין נאך ניכט גגרינדט גוועזין.
 מיט ערלויבניס דעש כורש האבין זיין
 צעדריין הולץ פֿון דעם לבנון אין דען
 מער יפו גבראכט. אים אנדרטיין יאהר
 אין אנדרטיין מאהנאט האבין זיין
 אנגפֿאנגין דיא לויס צו בשטעלין. אום
 דאש ווערק דעש הויז צו בטרייבין.
 דיא בויא לייט האבין דען גרונד דעש
 הויז גליגט. דיא פריסטער שמונדריין מיט
 פאזוינין דיא לויס מיט צימבאלין אונד
 זיין לובטין דען העריין דורך (דיא
 פסאלם) דור דעש קיניגש ישראל.
 דאש

קאמין. אלי זיינר אין איהרין שטעטין
צורוק גיקעריט:

ג

3

בחודש השביעי הגיעו בני ישראל
לעריהם. ויאספו אל ירושלים. ישוע
בן יוצדק עם אחיו הכהנים בנו מזבח
להעלות עולות לאלהי ישראל. ויעשו
חג הסוכות. מיום הראשון בחודש
השביעי החלו להקריב קרבנות לכל
מועדי יהודה. והיכל אז לא יסד.
ברשיון כורש הביאו עצי ארזים מן
הלבנת אל ים יפו. בשנה השנית
בחודש השני החלו להעמיד הלויים לנצח
על מלאכת הבית. הבונים יסדו הבית.
הכהנים עמדו בחצרות והלויים במצלתים
ויחללו ליחודה על ידי דוד מלך ישראל.
וכל העם הריעו תרועה גדולה. ורבים
אשר ראו הבורג הראשון היו בוכים.
ורבים הריעו בשמחה. ומהתרועה
הגדולה לא הכיר העם קול השמחה
מקול הבכי:

אין

יחושם הוצאלו מן הכהנדה. שלא יאכלו
 מן הקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים
 ותמים. מספר כל הקהל יחד היתה
 ארבע רבוא אלפים שלש מאות וששים.
 מספר עבדיהם ואמהותיהם סוסייהם
 וגמליהם. נדבות ראשי האבות בבואם
 לבית יהודה. כלם שבו לעריהם:

באמין דער לאנדש קינדר וועלכי אויש
 דער גפאנגינשאפט חרוף גינגין. צאהל
 איינר יעדין פאמיליע. דיא קינדר חבירה
 פון פריסטרייכין קינדריין וועלכי איהרין
 שריפטלייכין שטאם רעגישטער ניכט
 גפונדיין האבין זיינר פון דעם פריסטרוהם
 פרוואורפין וואורדיין. האש זיא פון דעם
 הייליגשטן ניכט עסין זולין ביז אויפשיהן
 ווירד דער. פריסטער וועלכר האש אורים
 אונד תמים האבין ווירד. צאהל דער
 דער גאנצין גמיינדי צואמין וואהרי
 צווייא אונד פירציג טויזנט דרייא הונדערט
 אונד זעכציג. צאהל איהרר קנעכטין
 אונד דינשט מעגדיין. איהרר פפערדיין
 אונד קאמעליין. פרייא גשענקוסין דער
 שטאם פעטר דא זיא אין געטלייכין הויז
 קאמין.

זייכר רעגירונג ערוועקט. ער ליסי אין
 זייכס גאנצן רייך אוישוועץ אונד אויך
 שריפטליך זאגט. גאט דעש הימלש
 האט איהם בפולין איהם איין הויז אין
 ירושלים צו בויען. ווער איזט אונטער
 זיינים פולק (גזיט) דער דא הרויף
 גיאן וויל. אונד דאש הויז דעש גאטש
 ישראל בויען. דיא מעניר דער אורטיין
 זולין זעלבין זא אונטער איהנין וואהניט
 ערהיבין. זאמבט איינים פרייטאין גשענקי
 צום הויז גאטש. אונד עש שטומדין אויף
 דיא (הויפט דער פעטיר) שטאם פֿעטער.
 דיא פריסטער אונד לויב הרויף נאך
 נאך ירושלים צו גיאן. אונד דאש הויז
 דעש הערין צו בויען. דיא אומליגנדי
 האבין איהרי הענדי מיט האבשאפט
 גשטערקט. צאהל דער הייליגין גשירה
 וועלכי זיין פון בבל נאך ירושלים
 גבראכט:

ב

2

שמות בני המדינה עולים משבי. מספר
 כל משפחה ומשפחה. בני חבירה
 מבני הכהנים אשר לא מצאו כתב
 יחושם

עזרא

א

י

הוֹדָה הָעִיר רוּחַ כּוֹרֵשׁ הַפָּרְסִי בִשְׁנַת
 אַחַת לְמַלְכוּתוֹ. וְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל
 מַלְכוּתוֹ וְגַם בַּמִּכְתָּב לֵאמֹר. אֱלֹהֵי
 הַשָּׁמַיִם פִּקֵּד עָלֵינוּ לְבָנוֹת לוֹ הַבַּיִת
 בִּירוּשָׁלַיִם. מִי בְּכָל עַמּוֹ וַיַּעַל. וַיִּבֶן בֵּית
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אֲנָשֵׁי מִקְוֵנוֹת יִשְׁאֹדוּ
 אֶת אֲשֶׁר גָּר בִּינֵיהֶם. עִם הַנְּדָבָה לְבֵית
 הָאֱלֹהִים. וַיִּקְוּמוּ רָאשֵׁי אֲבוֹת וְהַכֹּהֲנִים
 וְהַלְוִיִּם לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם. וּלְבָנוֹת בֵּית
 יְהוָה. וְהַסְבִּיבוּ חֲזָקוֹ יְרֵיהֶם בְּרוּכֹשׁ.
 מִסֵּפֶר כָּלִי הַקּוֹרֵשׁ אֲשֶׁר הָבִיאוּ מִבְּבֶל
 יְרוּשָׁלַיִם:

דַּעַר הָעִיר הָאֵשׁ דָּאֵשׁ גִּימִיהֶם דַּעַשׁ
 פִּעֵרְסִישֵׁין כּוֹרֵשׁ אִים עֹרְשֵׁין יֵאָהֵר
 זִיבֵר

מיכאל דער גרושי פֿירשט ווירד
 אויפֿשטיהין. איינה אנגשטיג צייט
 ווירד זיין דערגלייכין כאך ניכט ווארי.
 איין יעדער דער אין בוך גשריבין גפֿונדיג
 ווירד פֿון דעם דניאלישין פֿולק ווירד
 ערהאלטין ווערדיג. דיא אין שטויב דער
 ערדיג שלאפֿענדי ווערדיג ערוואכין. איין
 טייל פֿון איהנין צום עוויגין לעבין.
 אונד איין טייל צור עוויגין אבשיא.
 גלאבץ דער (פֿרשענדיגין) גלעהרטין.
 דניאל זאגט צווייג מענר שטיהין ביא
 דעם אופֿער דעש פֿלוסיס היאר אונד
 דורט. דער איינה פֿראגטי דען אין לייכין
 אבקליידטיג מאן זא איבר דעם פֿלוס
 וואהרי. ביז וויא לאנג איזטש דאש
 דיזעש וואונדערליכה זיין ענר עררייכין
 ווירד. ער אנטווארטט אונד שוואורי.
 צור צייט. צייטין אונד איין

האלבי ווירד אליש דיזעש

זיך ענדיג:

ענדי דעש בוכש דניאל:

בשטעלין אונד זיא ווערדין שטרויכלין.
 דער קיניג פֿון מיטראכט ווירד פֿעסטונגין
 בצווינגין (אין זיינר לעצט) אם ענדי
 ווירד ער פֿאלין אונד ניכט גפֿונדין
 ווערדין. דיא פרופֿעצייאונג דעריין זא אן
 זיינר שטעלי ענטשטעהין ווערדין. פֿון
 איברטרעטריין דעש בונדש אונד דענין
 פֿרשטענדיגין דעש פֿוקלש:

יב

12

מיכאל־השר הגדול יעמוד. עת צרה
 אשר לא נהיתה כמנה תהיה. כל
 הנמצא כתוב בספר ימלט מעם דניאל.
 ישיני עפר יקיצו. מהם לחיי עולם.
 ומהם לדראון עולם. זהו המשכילים.
 דניאל־ראה שני אנשים עומדים על
 שפת היאר הנה והנה. וישאל האחד
 לאיש לבוש הבדים אשר ממעל ליאר.
 עד מתי קץ הפלאות. וישיבהו וישבע
 למועד מועדים וחצי תכלינה כל אלה:

חסלת ספר דניאל:

מיכאל

בסופו יפול ולא ימצא. חזון עומדי על
כתי. מרשיעי ברית ומשכילי העם:

עש מעהרטי דיזר אין ליינין אנגקליידיטי
טאן צום דניאל צו רידין. אנאך
דרייג קיניג ווערדין דעם רייך פרס
אויפֿשטיהן. דער פֿירטי אבר ווירד
רייכר מער אלש אלי זייאן. אונד ער
ווירד אלי ווירד דען קיניג דער גריכין
ערוועקין. עש ווירד אלש דאן אין
שטארק קיניג אויפֿשטיהן. אונד דא
ער אין זייכם שטאנד זייאין ווירד ווירד
זיין רייך צערברוכין. אונד זולכש אין
דיא פֿיר טייל דער וועלט צערטיילט
ווערדין. דער קיניג פֿון מיטאג ווירד זיך
שטערקין. דיא טאכט דעש קיניגש
פֿון מיטאג ווירד קומין צום קיניג פֿון
מיטראכט פֿרייכרשאפט צו מאכין. זיא.
זאמבט דעכין וועלכי זיא דאהין גבראכט
האבין זולין איברגעבין ווערדין. דיא
איבריגי קריג דעש קיניגש פֿון מיטראכט
ווירד דעם קיניג פֿון מיטאג. דיא
אברייניג דעש פֿולקש ישראל ווערדין
זיך ערהיבין דיא פראפֿעצייאונג צו

בשטעלין

Xx 4

אונד צוואנציג טאג ווידרשטונדי. גהולפֿין.
 ער ברירטי דען דניאל צום אנדרטיין
 מאהל אונד שטערקטי איהן. אונד זאגטי
 יעצונד וויל איך צורוק קעהרין ווידר
 דעם פֿירשטיין פֿון פרס צו שטרייטן.
 אונד זיהי דער פֿירשט דער גריכין קאמי.
 אבר איך וויל דיר וואש אין דער שריפט
 דער וואהרהייט צייכניט איזט אנצייגין.
 קיין איינציגר (בשטערקט זיך מיט מיר)
 שטיהט מיר ביא. אלש אליין מיכאל
 אייער פֿירשט:

י"א

II

ניוסק איש לבוש הבדים דבר אל דניאל.
 עוד שלשה מלכים עומדים לפרס.
 וחרביעי יעשיר מכל. ויעיר הכל את
 מלכות יון. ועמר מלך גבור. ובעמרו
 תשבר מלכותו. ותחץ לארבע רוחות
 השמים. מלך הנגב יתחזק. בת מלך
 הנגב תבוא אל מלך צפון לעשות
 מישורים. היא ומביאה תנתן. שאר
 מלחמות מלך הצפון עם מלך הנגב.
 ופריצי עם ישראל ינשאו להעמיד חזון
 ונכשלו. מלך הצפון ילכה מבצרות
 בסנפו

וואהרי האט ער גזעהין. איין מאן איז
 ליינין גקליידט. אומגירטיט מיט דעם
 פיינישטין גולד. דעסין לייב וואהרי וויא
 איין היאצינט. זיין אנגזיכט וויא דער
 שיין דעש בליצט. דעסין אויגן וויא
 דיא פייאר בראנדיר. דעסין ארמי אונד
 פיס גלייך דער פארב איינש גליעברין
 ערצט. דיא מעניר וועלכי מיט דניאל
 וואהרין האבין דיזין שיין ניכט גזעהין.
 אבר זיאל האבין זיך פֿור שרעקין זא
 איבר זיאל גפאלין פֿורבערגיט. דניאל
 איזט אלזא אלליין גבליבן. אונד ער
 האטי ניכט דיא קראפט צו שטיהן דא
 ער דעסין וואורטי הערטי. ער וואהרי
 איין אהנמאכט אונד זיין אנגזיכט וואהרי
 גנייגט צור ערדיין. אונד זיהי אייני
 האנד ברירטי איהן אונד בוועגטי זעלבין.
 ער זאגטי צו דניאל. פֿון דעם טאג זא
 דוא דרך פֿור דיינעם גאט צו קאסטייאן
 אנגפֿאנגין בישט דוא ערהערט וואורדיין.
 אונד איך בין אונם דיינר רעד ווילין
 גקומין. מיכאל איינר פֿון דען ערשטין
 פֿירשטין האט מיר קעגין דעם פֿירשטין
 דער רעגירונג פרס. וועלכע מיר איין

כתרשיש פניו כמראה הברק. עיניו
 כלפיד אש. זרועותיו ומרגלותיו כעץ
 בחשת קלל. אנשים אשר היו עם דניאל
 לא ראו המראה. אבל התחבאו מפני
 החרדה הנפלת עליהם. דניאל נשאה
 לבדו. ולא הורה בו כח לעמוד בשמעו
 דבריו והורה כרדם ופניו ארצה. והנר
 יד נגעה בו ותניעהו. ויאמר אל דניאל.
 מן היום אשר התעביר לפני אלהיך
 נשמעת ואני באתי בדבריך. מיכאל
 אחד מן השרים הראשונים עזרני כגד השר
 מלכור פרס אשר עמד לנגדי עשרים
 ואחד יום. ויגע את דניאל שני
 ויחזקהו. ויאמר עתה אשוב להלחם
 עם שר פרס. והנה שר יון בא. אמנם
 אני לך הרשום בכתב אמת. אין אחד
 מתחזק עמי כי אם מיכאל שרכם;

אין דריטין יאחר דעש פערסישין כורש
 איזט איין ווארהאפטיש וואורט דעם
 דניאל ענטדעקיט וואורדין. דניאל האט
 דרייאיר וואוכין טעגי גטרויריט. אונד
 אלש ער דען פֿיר אונד צוואנציגשטין
 טאג אויף דער זייטין דעש באכש חירקל
 ווארגי

וועהרין. גלייך וויא דאש וואורט גאטש
 צו ירמיה דעם פרופֿעטין גשאהי. אונד
 ער (גאבי זיין אנגזיכט) זעצטי זיין
 אבזעהין צו גאט צו בעטין. אונד
 אנפֿלעהונגין מיט פֿאסטין אין איינס זאק
 אונד אשין צו איבין. דא ער אבר כאך
 בעטיטי. איזט דער מאן גבריהל אין דער
 פֿעשבר צייט מיט איינס פֿלוג צו איהם
 גפֿלונגין. ער רידיטי מיט איהם
 אונד זאגטי. איך בין גקומין דרך צו
 אונטריכטין דניאל. דען דונא בישט
 איין מאן דעש פֿרלאנגיש. זיבנציג
 וואונדין זיינד איבר דיין פֿולק אונד איבר
 דיא הייליגי שטאט ענטשידין וואורדין.
 אום דיא זינד צו פֿרגעבין אונד דיא
 עוויגי גרעכטיגקייט צו ברינגין. אונד
 זא ווייטער:

בשנת שלש לכורש הפרסי בגלותה דבר
 אמת לניאל. דניאל התאבל שלשה
 שבועים ימים. וכשהיה ביום עשרים
 וארבעה על יד הנהר חרקל ראדה. איש
 לבוש בדים. חגור בכתם אופז. גזיתו
 כתרשיש. X x 2

אונד דאש פֿולק דער הייליגין . ער
וויירד אבר אהני האנד צערברוכין ווערדיג.
דניאל ערשטויאנדי איבר דיזין גזיכט
אונד ניאמאנד פֿרשטונדי עש :

ט

9

בשנת אחת לדריוש בן אחשוורוש המדי
הבין דניאל בספרים מספר השנים
למלאות לחרבות ירושלים שבעים שנה.
כאשר היה דבר יהוה אל ירמיהו הנביא .
ויתן פניו לבקש אל אלהים בתפלה
ותחנונים בצום שק ואפר . ובעודו
מתפלל האיש גבריאל מעף ביעף אליו
כעה מנחת ערב . וידבר עמו ויאמר . באתי
להשכילך דניאל . כי איש חמודות
אתה . שבעים שבועים נחתך על עמך
ועל עיר הקודש לכפר עון ולהביא צדק
עולמים וגומר :

אים ערשטיג יאהר דריוש דעש אחשוורוש
זוהן דעש מעדיער האט דניאל אויש
דען ביכריג פֿרשטאנדיג . דיא אנצאהל
דער יאהריג . דיא ערפֿילונג דער
פֿרווישטונדיג ירושלים זולג זיבנציג יאהר
וועהריג .

שטערק ווארד. זא גאר ביז אם הער
 רעש הימלש. ער וואורפֿי פֿון דעם הער
 רעש הימלש אונד דען שטערקין צור
 ערדין אונד צערטראטי זיא. דניאל
 הערטי איינין הייליגין רידין ביז וויא
 לאנג ווירדי דיזן גזיכט וועהרין. דער
 אנדרי הייליג זאגטי איהם ביז דעם
 אבינד אונד מורגין צווייט שווינד אונד
 דרייט הונדרט. אלש דניאל דיזן גזיכט
 געהין בגעהרטי ער פֿון דעם קעגין איהם
 שטיהנדין. וועלכר דיא גשטאלט איינש
 מאכט האטי. פֿרשטאנד. אונד ער
 הערטי דיא שטים איינש מענשין וועלכע
 זאגטי. גבריאֿל געבי דיזן דאש גזיכט
 צו פֿרשטיהין. אונד דיזר זאגטי זיהי
 איך וויל עש דיר ווישענד מאכין. דער
 ווידער בויצט דער הערנר בידייטיט דיא
 קיניגין אויש מדי אונד פרס. דער
 גייז בוק דען קיניג אויש גריכין. דאש
 גרושי הורין דען ערשטין קיניג. אונד
 שטאט זיינר ווערדין פֿיר אויפֿשטיהין.
 אלש אבר דיא מיסטעטיר זיך פֿולענדין
 ווערדין ווירד איין פֿרעכיר קיניג
 ערשטיהין. וועלכר פֿילי פֿרדערבין ווירד
 אונד

איין ווידער שטונדי אונד דיזר האמי
 ערהובני הערבר. איינש ווארי העכיר
 דאן דאש אנדרי. דאש העכשטי אבר
 שטונדי אם לעצטין אויף. דער ווידער
 שטיסי קעגין בידרגאנג. קעגין מיטרגאנג
 אונד קעגין מיטאג. אלי טיר קונטין
 אויף פֿיר דער שטערקי זיינר קראפֿט
 ניכט בשטיהין. אונד זיהי איין גיין בוק
 דער איין אכזעהיכליכש הורין צווישין
 זיינין אויגין האמי קאמי פֿון בידרגאנג.
 אונד ער ליפֿי צום ווידער מיט דעם
 גרייס זיינר גוואלט אונד שלוגי דען
 ווידער. צערבראכי אויך זייני הערבר.
 דער ווידער האמי קיינה קראפֿט פֿון
 איהם צו שטיהין. דאן ער האמי
 איהן צור ערדין גוואורפֿין אונד איהן
 צערטרעטין. דיזר גיין בוק הינגעגין איזט
 איבר דיא מאסין גרוש וואורדין. אבר
 איכוועהרנט זיינר בשטערקונג איזט דאש
 גרושי הורין צערברוכין. פֿיהרי אבר
 זיינר שטאט דעסין אויף גשטיגין. אונד
 פֿון דעכזעלבין גינגי איין קלייכש הורין
 הערפֿיר. וועלכש איבר גרוש קעגין
 מיטאג. קעגין אויפֿגאנג אונד קעגין דער
 שטערקי

הירד כח לעמוד לפניו כי השליכה
 ארצה וירמסוהו. וצפיר העזים הגדיל עד
 מאור. ובעצמו נשברדה הקרן הגדולה
 וארבע עלו תחתיה. ומן האחת יצא
 קרן אחת מצעירה. אשר גדלה יתר אל
 הנגב. המזרח ולהצבי. גם עד צבא
 השמים. ותפיל מן צבא השמים והכוכבים
 ארצה ותרמסם. דניאל שמע קדוש אחר
 מדבר עד מתי החזון. ויאמר הקדוש
 האחר עד ערב בקר אלפים ושלש מאות.
 ויהי בראות דניאל החזון ויבקש מהעומד
 לנגדו אשר היה כמראה גבר בינה.
 וישמע קול אדם אשר אמר. גבריאל
 הבן להלז המראה. ויאמר הנבי אודיעך.
 האיל בעל הקרניים מלכי מדי ופרס.
 הצפיר מלך יון. הקרן הגדולה הוא
 המלך הראשון. ותחתיו ארבע יעמדו.
 וכהתם הפושעים יעמוד מלך עז פנים.
 אשר ישחית עצומים ועם קדושים.
 ובאפס יד ישבר. דניאל השתומם על
 המראה ואין מבין:

ראש גזיכט זא דעם דניאל צום
 אנדרטיין מאהל אנפנבאהרט וואורדין.
 איין

רעגירונג וואורדי איהם גיגעבין. וועלכע
 רעגירונג ביז אין עוויגקייט קיין שארין
 ליידן זאל. אונד עש ערשראק דער
 גייסט דעש דניאלש. אונד ער פֿראגטי
 איינין פֿון דענין שטעהנדיג אום דיא
 אוישלאג דיזר וואורטין. אונד ער זאגטי
 איהם. דיא פֿיר גרושי טיר בדייטין פֿור
 קיניג. וועלכע דיא רעגירונג דער אונדריין
 הייליגין איינבעהמין ווערדין. דיא צעהן
 הערנר דעש פֿירטין טירש. בדייטין
 צעהן קיניגין. אונד דער לעצטי ווירד
 אויפֿשטיהן אונד דרייא קיניג דעמיטיגין.
 אויף דיא לעצט אבר ווירד דענין הונד
 הייליגין דיא רעגירונג צורוק קומין:

ח

8

חזון הנראה לדניאל שנית. איל אחר
 עומד ולו קרנים גבהות. אחת גבהות
 מן השנייה. והגבהה עולה באחרונה.
 והאיל מכנח ימה צפונה ונגבה וכל
 חיות לא יעמדו לפני עז כחו. והנה
 צפיר העזים וקרן חזות בין עיניו בא מן
 המערב. וירץ אל האיל בחמת כחו ויק
 את איל ושבר את קרניו. ולהאיל לא
 היתה

פֿוגלש פֿליגל אױף זײַנם רוקין. אױך
האט ער פֿיר קעפֿף. אונד ער ווארד
איהם גוואלט גיגעבן. דאס פֿירט
וואר פֿיכטליך. אונד האט גרוש
אײזרני צענד. ער פֿראס. צערמאלט
אונד דען איבר רעסט האט ער מיט
דענין פֿיסין צערטרעטן. ער האט צעהן
הערב. אײן אברש קלייברש הורין
אבר איזט צווישן איהנין אױף גשטיגן.
וועלכש אױגן גלייך מעכשין אױגן
האט. אונד אײנין מונד זא גרוש זאכין
רירט. פֿור זיבר ווארדין דריי דער
ערשטין אוישגריסין. אונד דאמאלין
ווארדין שטיהל גזעצט. דער אלט אין
טעגן אין זינע שניא ווישין קלייד
זעצט זיך צום גריכט אונד דיא ביכר
ווארדין ערעפֿניט. אלש דאן איזט דאס
טיר גטיט ווארדין. אונד דעסין קערפֿ
ווארדי דעם פֿיאר איברגעבן. אױך
דיא איבריגי טיר האבן אפגלייט איהר
מאכט. דיא לענגי איהרש לעבבש פֿריסט
וואר ביז צייט אונד ווייל. נאך דיזן
קאט אײבר איינע מעכשין גלייך מיט דען
הימלש וואלקין. גוואלט. ווירדי אונד
רעגירונג

דניאל האט אין דעם ערשטין יאהר
 צור רעגירונג בלשאצר איין טרוים
 גזעהין. דיא (הייבט ווארטין) קערצליכ
 אומשטענדין דעש טרוימש האט ער
 אויפגשריבין. איך האבי גזעהין אונד
 זיהי דיא פֿיר ווינד דעש הימלש שטיסין
 קעגין איינאנדר אין דעם גרושין מער.
 אונד פֿיר גרוסי טיר שטיגין פֿון דעם
 מער הרויף אנטרשידין איינש פֿון דעם
 אנדרטין. דיא גשטאלט דעש ערשטין
 ווארי גלייך איינם ליבין אונד עש האטי
 פֿליגל איינש אדלרש. עש זיינד
 אוישגפֿליקט וואורדין זייני פֿליגל.
 אונד עש וואורדי פֿון דער ערדין
 היכוועק גנומין. אויף מענשין פֿיס
 גשטעלט. אונד איין מענשין הערץ
 וואורדי איהם גיגעבין. דאש אנדרי
 גליכי איינם בערין. דרייא רייאין צענד
 האטי עש אין זיינין מויל. וועלכש
 אויף איינד זייטין גשטעלט וואורדי.
 אונד זיא האבין צו איהם גזאגט.
 שטיהי אויף. עסי פֿיל פֿלייש. דאש
 דרייט. וועלכש איין אנדרש וואר. זאחי
 איינד לעאבארדין גלייך אונד האטי פֿיר
 פֿוגלש

גפין די עוף על גבירא. וארבע ראשין
לה. ושלטן יחיב לה. רביעיא דחילא.
ושנין רברבן די פרזל לרא. אכלא.
מרקא. ושאר ברגליה רפסא. וקרנין
עשר לה. וקרן אחרי זעירא סלקא
ביניהון. ולרא עינין כעיני אנשא. ופם
ממלל רברבן. וקדמירא איתעקנו תלת
מן קדמיתא. ובאדין כרסון רמיו. עתיק
יומין בלבושא כתלג חור לדינא יחיב.
וספריין פתיחו. כען קטילא חיותא.
וגשמה ידבבת לאשא. אוף שאר חיותא
העדין שלטנוהון. וארכא חייז עד זמן
תידן. בתר דנא כבר אנש עם ענני
שמיא אתרא חוא. שלטן. יקר ומלכו
לה יחב. די עד עלמין לא תתחבל
מלכותא. ואתכרית רוחא די דניאל.
ושאר חד מן קאמיא פשר מליא.
ואמר לה. ארבע חיותא רברבתא אנון
ארבעא מלכין. ומלכותא קדישי עליונין
יחסטון. ועשר קרבין די חיותא רביעיתא.
עשרא מלכין אינון. ואחרן יקום די
יהשפל תלתא מלכין. ועד סופא
מלכותא חזרת לקדישי עליונין:

איהן אנקלאג'ט. האבין זיך אין דיא
 ליבין גרובין גוואורפֿין. זיא. איהרי קינד
 אונד נויבר. זיא זינד אנאך נישט צור
 ערדין גלאנג'ט דאש שוהן דיך ליבין
 אויך איהרי ביינר צערמאלין האבין.
 דער קינד דרייט האט אן אלין פֿעלקרין
 גשריבין. דאש אלי פֿור דעם גאט דעש
 דניאל ערציטרין אונד זיך פֿירכטיגן זולין.
 דניאל ווארי גליקליך אין דעסין רעגירונג
 אונד אין דער רעגירונג דעש כורש:

ז

7

דניאל חלם חזרה בשנת חרא למלכות
 בלשאר. ראש מלין חלמא כתב.
 חזרה הוירט וארו ארבע רוחי שמיך
 מגיחן לימא רבא. וארבע חיון רברבן
 סלקן מן ימא שנין דא מחברתא. חזרה
 קדמיתא כאריזה ולה גפין די גשר.
 מריטון גפיה ומן ארעא נטילור. ועל
 בגלין הקימרת כאנש. ויהיב לה לבב
 אנש. תנינה דמירה לדב. עלעין חלת
 שניה בפמרה. די הקימת לשטר חד.
 וכדנא אמרין לרה. קומי אכלי בשר
 שניא. תליחארה אחרי כנמר. וארבע
 גפין

זיא האבין איהן אלזוא אין דיא ליבין גרובין
 גיוואורפֿין. דער קיניג אבר רופֿטי אויף.
 דיין גאט דעם דוגל דיהנשט זולי דרך
 עררעטיין. אונד עש וואורדי איין שטיין
 גבראכט. אום זולכין אויף דיא עפֿכונג
 דער גרובין צו זעטצין. אונד מיט דעם
 פעטשיר רינג דעש קיניגש האט מאן איהן
 פֿרזיגליט. דער קיניג גינגי אין זייבין
 פלאסט. שפיין אונד פראנק וויא אויך
 אנדרי לוסטבארקייטין זיינד ביכט פֿור איהם
 איינגבראכט וואורדיין. אין פֿריא מארגין
 אבר איזט ער אויפֿגשטאנדין אונד אין
 שרעקין צור גרובין גיגאנגין. מיט איינר
 טרויריגין שטים האט ער גרופֿין. דניאל
 דוגל קנעכט דעש לעבענדיגין גאטש
 ווארי דיין גאט פֿרמעגנד דרך פֿון דעכין
 ליבין צו עררעטיין. דניאל אבטווארטטי
 אונד רידיטי מיט דעם קיניג. עש האבין
 דיא ליבין מיד ביכט פֿרוואונדריט. ווייליך
 מיין גאט זייבין ענגיל גשיקט וועלכר
 איהר מויל פֿרשלוסין האט. דעם קיניג
 האט עש וועגין זיינר זער וואול גפֿאלין.
 אונד בפֿאהלי דניאל אויש דער גרובין
 דרויף צו ברינגין. דיא מענר אבר וועלכי

אונד זיין האבין זיך בראטשלאגט פֿון
דעם קיניג צו בגעהרין (איינין בונד)
איין גבאהט. וועלכש ניכט גיענדרט
ווערדי. צו ערריכטין. דאש ווער איינה
ביט אוישר פֿון דעם קיניג אינערהאלב
דרייסיג טעגין פֿרלאנגין ווירד זול איין
דיא ליבין גרובין גוואורפֿין ווערדין. דער
קיניג האט דיזה שריפֿט אונטרציכניט.
דאמאהלין האבין זיך דיזי מענר צוזאמין
גמאכט אונד האבין דניאל פֿור גאט
בעטענד גפֿונדין. אלזוא האבין זיא איהן
בייא דעם קיניג אנגקלאגט אונד זאגטין.
דניאל האט דיינין בפֿעהל ניכט גיאכט.
אונד דרייא מאהל דעש טאגש בעטיט
ער זיין גבעהט פֿור זיינם גאט. אלש
דער קיניג אבר איהרי רידין הערטי האט
ער זיך זער שטארק גצירכניט. אונד האט
(זיין הערץ) זייני גידאנקין גיזעצט דען
דניאל צו עררעטין. ביז אונטרגאנג דער
זוכין האט ער מיט אליין קרעפֿטין
גאכגזוכין. צור זעלביגין צייט אלש
דער קיניג גזעהין האט דאש ער ניכט
פֿרמוכטי איהן צו עררעטין. האט ער
גיזאגט דען דניאל הערבייא צו ברינגין.
זיא

ובשפרפרא קאם ואזל בהתבהלה לגבא.
 בקל עציב זעיק. דניאל עבר אלהא
 חייא היכל אלהך לשזיבותך מן אריותא.
 ענה דניאל ומלל עם מלכא. לא חבלוני
 אריותא. כל קבל אלהי שלח מלאכא
 וסגר פימהון. מלכא שגיא טאב עלוהי.
 ואמר להנסקרה לדניאל מן גבא. די
 לא אשתכחת ברה כל חבל. וגבריא
 אלך די אכלו קרצוהי רמיו לגבא
 אריותא. אכון בכיהון וכשיהון. ולא מטון
 לארעא עד די אריותא אוף גרמיהון
 הדקו. מלכא דריוש כתב לכל אממיהא.
 די כלהון להנין זאעין ורחלין קדם
 אלהיה דניאל. דניאל הצלח במלכותה
 ומלכות כורש:

אונגגיפער אין צווייט אונד זעכציגשטיין
 יאהר האט דריוש דער מעדיער דיא
 רעגירונג עמפפאנגין. אונד ער האט
 הונדרט אונד צוואנציג אמבט לייט
 בשטעליט. איבר זיא אבר דרייט פירשטיין
 וואו דניאל איינר דערין ווארי. דיא
 פירשטיין אונד אמבט לייטי האבין גזוכט
 איינע אנרוואך איבר דניאל צו פינדיין.

אונד

Uu 4

כבר שתין וחרחין קבל דריוש מדינ
 מלכותא. והקים מאד ועשרין
 אחשדרפניא. ועלא מנהון תלתא סרכין
 די דניאל חר מנהון. סרכיא ואחשדרפניא
 בעין למשכח עלה על דניאל. ואחיעטו
 למבערה מן מלכא למקים אסרא די
 לא תעדא. מאן די יבערה בתלתין
 יומין בעו בר מן מלכא יתרמא לגב
 אריותא. מלכא רשיב כתבא. באדין
 אלך גוברין הרגשו והשכחו דניאל מצלא
 קדם אלהא. וכען אכלו קורצא ברה
 מלכא ואמרינ. דניאל לא שם עליך
 טעם ותלתרה זמנין ביומא מצרא צלותה
 קדם אלהא. וכד שמע מלכא פתגמוהון
 שגיא באש. ושם בל לשזיבותה
 לדניאל. עד מעלי שמשא הוא משתדר.
 באדין כד חזרה מלכא די לא יכיר
 להצלותה אמר למיתא דניאל. ורמו
 יתה לגב אריותא. וענדה אלהך די
 אנת פלח לה ישזיב יתך. והיתית אבן
 חדא למשיב על פס גבא. ובעזקירה
 דמלכא חתמרה. מלכא להיכלדה אזל
 ובת טורה נדחון לא הנעל קדמרה.
 ובשפרפרא

אום אויש זעלבין צו טרינקין. אונד
אלש זיא אויש זעלביגן גטרונקין. האבין
זיא איהרי געטיר פֿון הולץ שטיין אונד
מעטאל סורטין גלוביט. אין זעלביגן
שטונד איזט איין שטוק האנד הערפֿור
גיגאנגין אונד שריבי אויף דען קאליך
דער קינגליכין פלאשט מויאר קעגין דען
לייכטיר. אלי ווייזין פֿון בבל ווארין
ניכט פֿרמעגנד עש צו לעזין. אונד ביז
צור לעצט גינגי דניאל הריין אונד לאזי
דיא שריפֿט וועלכי אויפֿגייכניט וואהר.
ער האט גציליט. ער האט גצילט. ער
האט גיוואוגין. אונד האט אבגשניטין.
דייז אבר איזט דיא אוישלעגונג דער
זאך. גאט האט (דיא יאהר) דיינר
רעגירונג גצילט. ער האט דיינ ווערק
גיוואוגין. ער האט דיינה רעגירונג
אבגשניטין אונד זעלבה איינם אנדריין
וועלכר בעטיר אלש דוא גיגעבין. צור
זעלביגין צייט האבין זיא דען דניאל מיט
פֿורפֿיר בקליידיט אונד האבין איהן גזעציט
דאש ער דאש דריטיל דעש רייכש
בהערשיין זולי. אין דייז נאכט איזט דער
קינג בלשאצר אום גבראכט וואורדיין.

בטעם חמרא להיתידה אלין מאנין
 קדישין די הנפק נבוכדנאצר מן היכלא
 די אלהא דירושלים למשתדה בהון.
 וכר אשתיו בהון ושבחנו לאלההון די
 אעא אבנא ומיני מתכורא. בה שעתא
 נפקרה פס ידא וכתברה על גירא כתל
 היכלא דמלכא לקברל נברשתא. כל
 חכימי בבל לא כהלין למקרא. ועד
 אוחרן על דניאל וקרא כתבא די רשים.
 מנא מנא תקל ופרסין. ודא פשר מלתא.
 מנה אלהא מלכותך. תקל עוברך ופרס
 מלכותך ויהבת לאוחרן טב מנך. ברת
 שעתא הלבישו דניאל ארגונא. ומנוהי
 להוי שליט תלתא במלכותא. בה בלילא
 אתקטרל בלשאצר מלכא.

בלשאצר דער קיניג טראנקי קעגין
 טויזיכט נויין בייא דער גרושין
 מאלציט דיא ער זיינין גרושין הערין
 צוגריכטיט האט. אונד אין דער
 טרונקנהייט דעש נוייכש האט ער גזאגט
 דיא הייליג גשיהר. וועלכי נבוכדנאצר
 אויש דעם טעמפירל גאטש צו ירושלים
 גדיש גפיהרט האט. הערבייא צו ברינגין.
 אום

זיין הערץ זול זיך אין איינין טיהר הערץ
 פֿרוועסלין. ביז דאש זיך איבר איהן זיבין
 צייטן פֿרעכדריין. דאמיט דיא לעבעכדיג
 ווישן זולין דאש דער העכשטי האט
 דיא גוואלט איבר דיא מענשיין. אונד
 וועם ער וויל גיבט ער זולכה. אלי
 ווייז פֿון בבל וואהרין ניכט פֿרמעגד
 דיין טרוים אוישצולייגן. דניאל האט
 איהן עכטשירין. דער בוים ברייטי דען
 קיניג. דעסין גוואלט אונטער דען גאנצין
 הימל היברייכט. אונד איהן ווערדין
 זיין פֿון דענין מענשיין הימליש שמוסין.
 זיכה וואונדב מיט דענין ווילדין טיהרן
 צו האבין. אונד זא גשאהי עש אויך.
 נאך דיין אבר אלש זיין פֿרשטאנד איבר
 איהן צירוק קעהרטי. האט ער דען
 הערין דער וועלט דעסין ווערק זאמטליך
 ווארהאפטיג גלובט אונד גפרייזט. דער
 אויך דיין יעפֿיגין וועלכי אין הופארט
 וואנדלין צו דעמיטיגין פֿרמעגד איזט:

ה

5

בלשאצר מלכא שתה חמרא לקבל אלפא
 בלחם רב די עבד לרברבנותי. ואמר

בטעם

Uu 2

ואמר גִּדְּוֹ אֵילָנָא וּבִדְרוֹ עֲנִפּוּהִי . בְּרִם
 שְׂרִשׁוּהִי תִשְׁבְּקִין בְּאַרְעָא בִּדְתָאָא בְּרָא .
 לִבְבֻדָּהּ יִתְחַלֵּף בִּלְבָא חַיּוּא . עַד דִּי
 יִשְׁתַּכּוּן עֲלוֹהִי שְׁבַע־הַ עֲרִינִין . דִּי יִנְדַּעוֹן
 חַיִּיא דִּי עֲלֵאֲרָהּ שְׁלִיטָא עַל אֲנִשָּׁא .
 וְלִמֵּן דִּי יִצְבֵּא יִתְנַבֵּרָהּ . כָּל חֲכִימֵי בָבֶל
 לֹא כַּהֲלִין לְמַפְשַׁר חֲלֻמָּא הִדָּא . דְּנִיָּאָל
 פְּשָׁרָהּ . אֵילָנָא הוּא מַלְכָּא דִּי שְׁלִטְנָה
 מִטָּא תַּחֲוֹת כָּל שְׁמִיָּא . נְלָה פְּרִדִּין מִן
 אֲנִשָּׁא לְמַחְוֵי מְדוּרָהּ עִם חַיּוֹת בְּרָא .
 וְכֵן הוּא . וּבַתָּר כֵּן כֹּד מְנַרְעָה עֲלָה יִתּוּב .
 שְׁבַח וּמְהֵרָה לְמַרִּי עֲלֻמָּא דִּי כָּל
 מַעֲבָדוּהִי קִשּׁוּט . וְדִי בְּגוּדָהּ מַהֲלִכִין
 יָכִיל לְהַשְׁפֵּל ;

כְּבוֹכְדִנְאֲצָר דְּעַר קִינִיגְּ הָאֵט אִין פְּרִוּיִם
 גִּזְעָהִין . אִינִין גְּרוּסִין אֹנְכַר שְׁטֶאֲרִקִין
 בּוּיִם . דְּעַסִּין אֲנֻזְעָהִין צוּר עֲבָרִי דְּעַר
 עֲרִדִין הִינְגְּרִיכְט הָאֵט . אֹנְכַר עֵשׂ שְׁטִיגִי
 אִיין וּוְאֲכַכְעֵבֵר אֹנְכַר הִיִּלְגִּיר פֹּם הִימֶל
 הֶרֹנְכַטֵּר אֹנְכַר זֶאגְטִי . הוּיָאֵט אַב דְּעַן
 בּוּיִם אֹנְכַר צַעֲרִשְׁטֶרִיָּאִיט זִינִי צוּוִיגִין .
 זִינִי וּוְאֹרְצִלִין אַבֵּר זוּלִיט אִיתֵר אִין דְּעַר
 עֲרִדִין לֹאֲסִין אֹנְכַטֵּר דְּעַן וּוִילְגִּין גְּרָאוּ .
 זִינִין

פִּיירִיגִי פֿלאַם אַבר. האַט יענִי וועלכִי דען
 שוּרֶךְ מִישַׁךְ אונֶר עבֶר כְּגוֹ (אִיזֶן גִּפִּיהֶרֶט)
 הִיכִיזֶן גּוואורפֿין האַבִּין. גִּיטִיטִיט. דער קִינִיג
 ערשֶׁרִיקִיט דא ער זאָהִי פֿיר אַויפֿגִיבונֶדֶנִי
 אִין דער מִיטִי דעש פֿיִיאַרש הָרוֹם גִּיאַן.
 אונֶר דיא גשטאַלט דעש פֿירטִין גִּלִּיכטִי
 אִינֶם עֲנִיגֶל. ער כַּעֲהֶרִיטִי זִיךְ אַלזֹוא
 צוֹר טִיר דעש אַופֿכֶש אונֶר זאָטִי.
 גִּיאִיט הָרוֹיֶש אִויש דעם פֿיִיאַר. עש
 האַבִּין זִיךְ אַלִּי בַּפֿעהֶלהאַבֶּר דער
 רעגִירוֹנֶג פֿרזאַמֶליט. אונֶר זִיגֶל זאָהִין
 דאָש דער גֶרוֹךְ דעש פֿיִיאַרש זִיגֶל
 נִיכֶט דוֹרֶךְ פֿאַהֲרִיז האַט. דעמַנֶאך האַט
 נבוכדנאַצַר דער קִינִיג דען גאָט דעש
 הִימֶלש גִּיזעגֶנִיט. אונֶר גאָבִי דען בַּפֿעהֶל
 ווער דא וואָש אִיבֶלש אִיבֶר דען גאָט
 דִיזֶר מַעֲבֶר רִידִין ווִירֶד. זֹלֶל צוֹ שטוֹקִין
 גִּחִיאַט ווערֶדין. ווִיילִין קִיז אַבֶּדֶר
 גאָט אַהֲנִי דִיזֶן אִיזֶט:

ד

4

נבוכדנאַצַר מלכֶא חֲזָה בַּחלמֶא. אִילנֶא
 רבֶא וַתְּקִיפֶא. חֲזוֹתִירָה מַטֶּא לִסּוּפֶא
 דאַרעגֶל. וַנַּחִית עִיר וַקְדִּישׁ מִן שָׁמַיָא
 נאָמֶר U u

ניכט. דאמאהלין אין גריכ זאגט דער
 קיניג דיזי מעבר צו ברינגין. אונד אלש
 זיא גבראכט וואורדין זאגט ער. איזט עש
 וואהר. דאש איהר מיינט גאט. ניכט
 דיהניט. אונד איך פֿור מיינס בילד
 זא איך אויפֿגריכט ניכט בוקיט.
 אלזא זאפֿערין איהר ניכט ברייט
 זיין ווערדיט איך צו בוקין אין דער
 צייט ווען איהר דיא מוזיקאלישי
 איכשטרומעכטין הערין ווירדיט זוליט איהר
 אין דען פֿיאר אופֿן גוואורפֿין ווערדין.
 אונד ווער איזט דער גאט דער איך
 אויש מיינר האנד עררעטין ווירד. עש
 אכטווארטטין שדרך. מישך אונד עבר כגו
 וויר זיינד ניכט בזורגיט וועגין דיזי דייכי
 רעדי. ווארהאפֿטיג אונד גאט דעם וויר
 דיהנין ווירד אונש אויש דיינר האנד
 עררעטין. אלזא איזט דיא גשטאלט דעש
 קיניגש גזיכט פֿרעכדריט וואורדין אונד
 ער בפֿאהלי אים צורן דעם אופֿן זיבנפֿאך
 צו הייצין. קעגין דעם זא מאן איהן זונשטין
 צו הייצין פֿלעגט. דאמאלין האבין דיא
 העלדין דיזי יודשי מעבר אין דיא מיטי
 דעש פֿיאר אופֿש גוואורפֿין. זיינא
 פֿיארגי

שטערקי גיגאנגין. איך איזט גיזאגט.
 אין דער צייט דאש איהר הערין ווירט
 דיא שטייג דער איכשטרומענטין דער
 מוזיק זוליט איהר כירפֿאלין אונד איך
 בוקין פֿור דעם בילד. אונד אין זעלביג
 צייט ווער ניכט כירפֿאלין אונד זיך
 ביקין ווירד זול גוואורפֿין ווערדין אין
 דיא מיטי דעש ברענענדין פֿיאר אופֿן.
 וועגין אליין דיין האבין אלי פֿעלקר
 גשלעכט אונד שפראכין אלש זיג
 גהערט האבין דיא שטים דער סימפֿוניא
 אונד אלי מוזיקאלישין איכשטרומענטין
 זיך פֿור דיזם גולדנין בילד גבוקיט. עש
 בעהריטין זיך אלזונג כאלדעשי מענר
 אונד האבין איין איברטרעטונג ביא דעם
 קיניג אנקלאגט. זיג רופֿטין אויף
 אונד זאגטין אלזונג. האשט דונג קיניג
 ניכט דען בפֿעהל גיגעבין. דאש יענר דער
 ניכט פֿור דיינס בילד זא דוא אויפֿגריכט
 האשט כירפֿאליט אונד זיך בוקיט זול
 אין ברענענדין פֿיאר אופֿן גוואורפֿין
 ווערדין. דיזי מענר אבר נעמליך שדרך
 מישך אונד עבד נגו בוקין זיך פֿור דיינס
 בילד ניכט. אונד דיהבין דיינס גאט
 ניכט.

ירך. כען צלם אנפיהי די מלכא אשתני
 ואמר ברנז למזא לאתונא חר שבערה
 על די חזה למזירה. באדין רמיו גברי
 חיל לאלך גוברין יהודאין לגו אתונא
 כורא. ושביבא די כורא קטל די הסקו
 ית שדרך מישך ועבד נגו. מלכא תוח
 כד חזה ארבערה שרין מהלכין גו כורא.
 ורורה די רביעא דמרה לבר אלהין.
 וקרב לתרע אתון ואמר פקי מן כורא.
 ומתכנשין כל שלטיני מלכותא וחזין די
 ריח כור לא עדת בהון. כען נבוכדנאצר
 מלכא בריך אלהא דשמיא. ושם טעם
 מן די יאמר שלדה על אלההון די
 גובראין הדין הדמין יתעבד. כל קבל
 די לית אלהא אונחז מנידה:

נבוכדנאצר דער קיניג האט איין
 גולדניש בילד גמאכט אונד האט
 עש אויפגריכט אין דער ווייזן דורא
 אין דער לאנדשאפט בבל. ער האט
 אויך גישיקט צו פרזאמלין אלי די
 בפעהלהאביר זיינר רעגירונג. אונד אלש
 זיא זיך האבין פרזאמליט אונד שטונדיג
 קעגין דיין בילד. איזט דער רוף מיט
 שטערקי

מלכותה. וכד הוויז מתכנשין וקאמין
קבל צלמא הדא. כרוזא נפק בחיל.
לכון אמר בעדנא די תשמעון קל כל
זני זמרא תפלון ותסגדון לצלמא. וברא
שעתא מן די לא יפל ויסגד יתרמא לגו
אתון נורא יקידתא. כל קבל דנא
סגדין כל עממיא אמיא ולישניא כדי
שמעין קל סומפנידה וכל זני זמרא
לההוא צלמא דהבא. קרבו כען גברין
כשדאין ואכלו קורצא בידה מלכא. ענו
וכן אמרו. לא אנת מלכא שמת טעם.
מן די לא יפל ויסגד לצלמך די הקימת
יתרמא לאתון נורא יקידתא. וגבריא
אלך שדרך. מישך ועבד נגו לא סגדין
לצלמך ולא להך לא פלחין. באדין בחמא
אמר מלכא להיתידה גוברין אלין. וכד
היתיו אמר הצדא. די אנתון לא פלחין
לא להי. ולצלמי די הקימת לא סגדין.
כען די לא איתיכון עתידין למסגד בעדנא
די תשמעון זני זמרא תתרמון לגוא אתון
נורא. ומן הוא אלה די ישזבנכון מן
ידי. התיבו שדרך מישך ועבד נגו לא
חשחין אנחנא על דנדה פתגמך. ברם
אלהנא די אנחנא פלחין ישזבנא מן
ידך

דניאל מיט זיינין גיזעלין אומבריינגין.
 דניאל פֿראגט דען ארייך ווארום דער
 בפֿעהל דער קיניגש זאל אפֿלפֿערטיג
 זיין. ארייך אנטווארטט אונד מאכט
 עש דניאל ווישנר. דניאל פֿרלאנגט
 צייט אום בארמהערציקייט (פֿור) פֿון
 דעם הימלישן גאט צו ערבייטן. אין
 דען נאכטש ערשיינט דניאל האט ער עש
 איהם ענטדעקט. ארייך פֿיהרט דען
 דניאל הויז פֿור דעם קיניג. דאמאהל
 האט דניאל דעם קיניג גיזאגט. דער
 טרוים דען דנאל גיזעהין האשט ווארי.
 איין גרושיש בילד וועלכש קעגין דיר
 שטונד. דיא אוישדייטונג דיזיז גיחיימט
 איזט. וואש דא זיין זאל אין דיינר
 רייך נאך דיר. דער קיניג האט
 זיך פֿור דניאל גביקט. אונד האט
 איהן אין דיא פֿורטיין דעש קיניגש
 בשטעלט:

3

3

גבוכרנאצר מלכא עבד צלמא דהבא
 והקימיה בבקעה דורא במדינתא
 דבבל. ושלח למכנש לכל שלטוני
 מלכותח.

זיין גמיהט. ער ברופט די צייכן
 דייטר. ווייזן. צויברר אונד כאלדער
 איהם דען טרוים זאמט דעסין אוישלאג
 אבצוייגין. אונד עש רעדטין די
 כאלדער אין כאלדעשיר שפראך. דער
 קיניג מעכטי דען טרוים זאגין. אונד
 דיא אוישדייטונג ווערדין וויר אבצוייגין.
 דער קיניג רופט אויף. דיא זאך איזט
 פון מיר ענטגאנגין. אלזוא וואופערין איהר
 דען טרוים אונד דעסין אוישלאג אבצוייגין
 ווירדיט. זולט איהר גשענקי אונד
 פרייגעבינקייט עמפאנגין. הינגעגין אבר
 זא איהר דען טרוים זאמט זיכר אוישלאג
 מיר ניכט אבצוייגין ווירדיט. צו שטוקין
 זולט איהר (גומאכט) צערהויאט ווערדין.
 דיא כאלדער אנטווארטטין. דיא זאך
 דעש קיניגש אבצוייגין איזט קיין מענש
 אויף ערדין (פרמעגנד). אוישר דיא
 געטיר וועלכי איהרי וואונדג מיט דעם
 פלייש ניכט (איזט) האבין. וועגין דיין
 האט זיך דער קיניג זער גצירניש. אונד
 האט בפוהלן אלי ווייזי אין בבל
 אומצוברינגין. אין דער זעלביגין שטונד
 וואולטי ארייך דער קוכיל מיישטר דען
 דניאל

ופשרה נחוא. ענדה מלכא להון מני
 מלתא אודא. כען די חלמא ופשרה תההון
 מתנן שניאין ונבזבדה תקבלון. והן לא
 תהודעונבי חלמא ופשרה הרמין תתעבדון.
 ענו כשדיא מלת מלכא להחנייה אנש
 לא אירא על ארעא. להן אלהין די
 מדרהון עם בשרא לא איתוהי. קבל
 דנא מלכא בנס שניא. ואמר לקטלא
 לכל חכימי בבל. בה שעתא בערה
 אריוך רב טבחיא למקטל דניאל
 וחברוהי. דניאל שאל אריוך על מרה
 דתא דמלכא מחצפה. התיב אריוך
 והודע דניאל. לדניאל בעה זמן. למכעה
 רחמין קדם אלרה שמיא. ובחזוי ליליא
 גלי לרה. אריוך הנעל לדניאל קדם
 מלכא. באדין דניאל אמר למלכא.
 חלמא די חזית צלם חר רב די קאם
 לקבלרה. ופשרה די רזא דנא מה די
 להווא במלכותך בחרך. מלכא סגד
 לדניאל ומני לה בתרע מלכא:

אים אנדירטין יאהר צור רעגירונג
 נבוכדנאצר האט איהם פריימי
 גטרוימט. אונד עש שלנגי אין איהם
 זיין

חבניה שדרך. דעם מישאל מישך אונד
 דעם עזריה האבין זיא עבד נגו גינעביט.
 דיזי זוכטין מיט דען קינגליכין שפייזין
 זיך ניכט צו פראוורייניגין. דער שפייז
 מיישטר גאבי איהבין זאמיל ווערק שטאט
 איהרין שפייזין. אונד וואשר שטאט
 איהרין וויין. מיט אליין דיזין ווארי איהר
 גשטאלט גוט אונד פֿעט. דיזין פֿירין
 האט גאט גיגעבין ווייזחייט אונד
 ווישנשאפֿט. דניאל אבר פֿרשטונדי דאש
 ווייזאגין אונד דיא טריימי. צו ענדי דער
 טעגין זיינד זיא פֿור דעם קיניג גקומין.
 אונד ער פֿאכדי זיא צעהין פֿאך איבר
 אליין צייכין דייטריין אונד ווייזין וועלכי
 אין זיינעם גאנצין קינגרייך ווארין.
 דניאל ווארי ביז דאש ערשטי יאהר
 דעש קיניגש כורש:

ב

2

בשנת שתים למלכות נבוכדנאצר חלם
 לו חלומות ותתפעם רוחו. ויקרא
 חרטמים אשפים מכשפים וכשדים
 להודיעהו החלום ופתרונו. וידברו
 הכשדים ארמית. מלכא חלמא יאמר
 ופשרה

T t 5

כל זה מראהם טוב ובריא בשר.
ולארבעתם נתן אלהים חכמה ומדע.
ולדניאל בחזון וחלומות. למקצת הימים
באו לפני המלך. וימצאם עשר ידות
על כל חרטומים והאשפים שבכל
מלכותו. דניאל היה ער שגרת אחת
למלך כורש:

נבוכדנאצר האט ירושלים בלאגרס.
דער הער האט זיא אין זיינר מאכט
איבר געבין. איין טייל דער הייליגין
גיפֿעס האט ער אין דען הויז זיינש
גאטש אין דען לאנד שנער גבראכט.
דעם אשפֿנז מיישטר זיינר קעמלינגין
האט דער קיניג בֿוֹהלין. יונגי קנאבין
פֿון קיניגליכין זאהמין פֿון דענין קינדריין
ישראל. קינדער וועלכי אהבי מאקיר
זיינר צו ברינגין. זיא דיא שריפֿט אונד
שפראך דער כשדים צו לערנין. אונד
זיא אין זיינין פלאסט אנצושטעלין.
דער קיניג זעצטי איהרי שפיידן. דניאל.
חנניה. מישאל אונד עזריה וועלכר
נאחמין זיא (גיוזעצט) גיענדריט האבין.
אלש דעם דניאל. בלמשאצר. דעם
חנניה

דניאל

א

1

כ בוכדנאצר צר על ירושלים. אדני
 נתגדרה בידו. מקצת כלי הקדש
 הביא בית אלהיו בארץ שבער. לאשפנו
 רב סריסיו צוה המלך. להביא נערים
 מזרע המלוכה מבני ישראל ילדיהם
 בלתי מומים. ללמדם ספר ולשון כשדים
 ולהעמידם בהיכלו. המלך מנרה
 מאכלם. דניאל חנניה מישאל ועזריה
 אשר שמו שמותם. לדניאל בלשאצר.
 חנניה שדרך. מישאל מישך ולחנניה
 עבד נגו. אלה בקשו לבלתי התגאל
 בפתג המלך. המלצר נתן להם זרענים
 תחת פתגם. ומים תחת יינם. ועם
 כל

אחשורוש שם מם על הארץ ואי הים.
 תוקף וגבורת מרדכי כתובים על
 דברי הימים למלכי מדי ופרס. כי
 משגדה למלך הידה, ושמעו הלך
 בכל המדינות:

חסלת ספר אסתר:

אחשורוש זעצטי טריבוט איבר דאש
 לאבד אוכד מעהר איכולין, גוואלט
 אוכד דיא שטערקי דעש מרדכי זיכר
 אין דען גשיכט ביכרין דער מעדיעשין
 אוכד פערסישין קיניגין בשריבין. דען
 ער ווארי דער בעגשטי אם קיניג,
 דעסין רוף גינגי אויך אין אלין
 לעכדריין:

ענדי דעש בוכש אסתר:

יהודים אויש שרעקין פֿיר מרדכי
 ערהובין. אין שושן האבין דיא יהודים
 פֿון איהרין פֿייכדין פֿיכף הונדרט מאן
 אומגבראכט אונד דיא צעהן זיהני דעש
 המן. דיזעז אבר אם דרייצעהנדין דעש
 מאהנשטש. אונד אם פֿירצעהנדין האבין
 זיין דרייא הונדרט מאן ערליגט. אונד
 דיא קינדע המבש. אויפֿגיהענגיט. אין
 דען איבריגין לענדרין האבין זיין פֿיכף
 אונד זיבנציג טויזיכט ערשלאגין. אליר
 אורטין אבר האבין זיין נאך דען רויב
 איהרי הענדי ניכט אוישגשטרעקט.
 זיין האבין דען פֿירצעהנדין טאג צום
 גאסטריין אונד פֿריידין טאג גמאכט.
 פרעזעבטיין איינר דעם אנדריין צו שיקן אונד
 דענין בוטרורפֿטיגין גשענקי (צו רייכין).
 דיין טאג פֿורים האבין דיא יהודים
 איבר זיך אונד איהרין קינדריין גנוטין
 צו טוהין גלייך אליין ווייט עש אסתר
 אונד מרדכי בפֿנהלין דאט. דיין
 גשיכטי דיזר פֿורים זינד אין איינעם
 בוך בשריבין וואונדלין:

באויביהם. ויכום מכת חרב ואבדן.
 וכל שרי המלך בכל המדינות מנשאים
 היהודים מפחד מרדכי. בשושן הרגו
 היהודים בשונאיהם חמש מאות איש
 ועשרת בני המן. וזה ביום שלשה עשר
 לחודש. ובארבעה עשר הרגו שלש מאות
 איש. ובני המן תלו. ובשאר מדינות
 הרגו חמשה ושבעים אלף. ובכל
 מקום בבזה לא שלחו ידם. ועשו יום
 ארבעה עשר יום משתה ושמחה.
 ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות
 לאביונים. והיום הפורים הזה קבלו
 היהודים עליהם ועל זרעם לעשות ככל
 אשר צוה אסתר ומרדכי. ודברי
 הפורים האלה נכתבים בספר:

אם דריאצעהנדין אין דעם מאהנט אדר
 האבין זיך דיא יהודים אין איהרין
 שטעטין פֿרזאמליט. אונד וועגין
 איהרר אנגשט האבין זיך איהרר פֿיינדי
 איברוועלטיגט. אונד האבין זיך מיט
 דעם שווערר אונד פֿרדערבונגש שטרייך
 ערשלאגין. אויך אלי דיא פֿירשטין דעש
 קיניגש אין אלין לענדריין האבין דיא
 יחנדים

דעש המן דעש יהודים בליידער . דיא
 שרייבר דעש קיניגש וואורדין ברופֿין .
 אונד זיא שריבין אליש . גלייך וויא עש
 מרדכי אין נאמין דעש קיניגש בפֿוהלין
 האטי . דער אינהאלט דעש שרייבנש
 ווארי . דאש זיך דיא יהודים פֿרזאמלין
 זולין צו שטיהין פֿור איהר לעבין . אונד
 זיך פֿון איהרין פֿיינדן צו רעכנין . אב
 דרייאצעהנדין טאג אין דעם מאהנט אדר .
 דיא בריב וואורדין מיט דעש קיניגש
 (פעטשיר) רינג פֿרויגליט . דיא בריב
 וואורדין דורך דען בעשטיג גשווינדשטיג
 טויל־טיר רייטער . דענין הונדערט זיבין
 אונד צונאכציג לאפֿדשאפֿטין אין איהרין
 שפראכין צוגשיקט . מרדכי גינגי הרויש
 פֿום קיניג אין קוסטבאהרין קליידרין . אונד
 דיא שטאט שושן ווארי זער פֿריהליך .
 אויך פֿילי פֿון דעם לאנד פֿולק האבין
 זיך צום יידשין גלויבין גווענדיט . דאן
 ביא פֿורכט דער יהודים איזט אויף זיא
 גפֿאלין :

ט

9

בשלשה עשר לחודש אדר נקחלו
 היהודים בעריהם . ומפחדם שלטו
 באויביהם . T t 2

זיא הינגין איהן אונד דעש קיניגש גרים
וואורדי גשטילעט :

ח

8

המלך נתן בית המן למרדכי . מרדכי
בא לפני המלך . אסתר התחננה המלך
להעביר מחשבת המן צורר היהודים .
ויקראו סופרי המלך . ויכתבו ככל
אשר צוה מרדכי בשם המלך . פתשגן
הכתב שיקהלו היהודים לעמוד על נפשם
ולחנקם מאויביהם בשלשה עשר לחדש
אדר . ונחתמו האגרות בטבעת המלך .
ונשלחו הספרים על יד הוכבי רכש
האחשתרנים אל מאה ועשרים ושבע
עדינות בלשוניהם . ומרדכי יצא מלפני
המלך במלבושים יקרים . והעיר שושן
שמחה עד מאד . ורבים מעמי הארץ
מתייהרים כי גבל פחד היהודים
עליהם :

דער קיניג גאבי דאש הויז המן דעם
מרדכי . מרדכי קאמי פֿור דעם
קיניג . אסתר ביטיט פֿלעהבמליך דען
קיניג . הינוועק צו בעמיז דען גיראנקן
דעש

צו איהר. וואס איזט דיין בגעהרין ביז
 דיא העלפטי דעש קיניגרייכש אינד עש
 זול גשעהין. זיין אבר אנטווארטטי
 איהם. מייכה זעל איזט מייז פֿרלאנגין
 אונד מייז פֿולק מייז בגעהרין. דאן
 וויר זינד צום פֿרטילגין אונד אונשצוברינגין
 פֿרקויפט וואורדין. דער קיניג אבר זאגטי
 ווער האט (זיין הערץ ערפֿיליט) זיך
 אונטערשטאנדין דיזה זאך צו טוהן.
 אסתר זאגטי דיזער לידיגיר מאן אונד
 פֿינד. המן דיזער ביזוויכט. המן איזט
 ערשרוקין וואורדין. דער קיניג גינג
 אין גרים צו דען גארטן דעש פלאשטש.
 המן שטונדי אויף דיא קיניגין (וועגין
 זינד זעל) פֿור איהם זעלבשטין צו
 ביטן. אונד דער קיניג קעהרטי צורוק
 אונד זאגט המן פֿאלענד אויף אסתרש
 בעט. אונד ער זאגטי. ווילשט דו
 דען אויך דיא קיניגין וועלכה בייא מיר
 אין הויז איזט בצווינגין. חרבונא איין
 קעמרלינג דעש קיניגש זאגטי דעם
 קיניג. זיין דא איזט דער גאלגין וועלכין
 המן דעם מרדכי צוברייטיט האט. דער
 קיניג בפֿאהלי איהן דאראויף צו הענגין.

דיאָ קעמערלינג דעש קיניגש האבין
איילפערטיג גמאכט דען המן צור
מאלצייט אסתר צו קומין :

י

ז

המלך והמן באו אל משתה אסתר :
ובהיותם עם המלכה אמר לה המלך :
מרה בקשתך עד חצי המלכור ותעש :
ותענהו . נפשי שאלתי ועמי בקשתי . כי
גמכרנו אני ועמי להשמיר ולהרוג . ויאמר
המלך מי מלאו לבו לעשות הדבר הזה :
ותאמר המלכה איש צר ואויב המן הרע
הזר . המן נבעת . והמלך הלך בחמתו
אל גנת הביתן . המן עמד לבקש המלכור
בעד נפשו . והמלך שב וראוה המן נופל
על מטת אסתר . ואמר הגם לכבוש את
המלכור עמי בבירה . הרבונא סריס
המלך אמר למלך . הנה העץ שהכין
המן למרדכי . ויצו המלך לתלותו עליו .
ויתלוהו וחמת למלך שככרה :

דער קיניג אונד המן זיינד צור אסתרש
מאלצייט גקומין . דא זיג אבר בייא
דער קיניגין ווארין זאגט דער קיניג
צו

וועגן דיזין גשעהין. עש זאגטין דעסין
ינגליכגי כיכטש. אינצווישין קאמי המן
פֿום קיניג צו בגעהרין דען מרדכי אויף
דען גאלגין צו הענגין. דער קיניג
פֿראגט איהן. וואש איזט מיט איינם
מאן צו טוהן דעסין ווירדע דער קיניג
פֿרלאנגט. המן אבר דאכטי ווען ווערדי
דער קיניג מער דאן איהן פֿרלאנגין.
דאהער זאגט ער. אייכר דער
פֿורכעהמשטין זול איהן מיט דעם
קינגליכן קלייד אנקליידין. אונד איהן
(רייטין מאכין) אויפֿזעטצין אויף דען
פֿפֿערר ווארויף דער קיניג גריטין איזט.
אונד ער זול פֿור זייכר אין דער גאסין
דער שטאט אוישרופֿין. זא ווירדי עש
גשעהין איינם מאן וועסין ווירדע דער
קיניג בגעהרט. דער קיניג אבר זאגט.
איילי המן אונד טוהי דיזין דעם מרדכי
וויא דו ז גרעדיט האשט. עש טאט
אויך המן דען בפֿעהל דעש קיניגש.
מרדכי קעהרטי ווירד צור פֿפֿורטין דעש
קיניגש. המן אבר צו זייכנס הויז
טרוירנט אונד מיט בדעקטין הויפט. ער
ערצילט דען צופֿאל זייכנס ווייב זרש.
דיא

המלך מה נעשה למרדכי על זזה.
 ויאמרו נערינו לא דבר. וביני ביני בא
 המן לבקש מהמלך לחלות מרדכי על
 העץ. וישאלו המלך מה לעשות באיש
 אשר המלך חפץ ביקרו. והמן השב
 למי יחפץ המלך ממנו. לכן אמר אחד
 מפרתמים ילבישהו לבוש מלכות. וירכיבו
 על הסוס שרכב עליו המלך. ויקרא
 לפניו ברחוב העיר. ככרה יעשה לאיש
 אשר המלך חפץ ביקרו. ויאמר המלך.
 מהר המן ועשה כן למרדכי כאשר
 דברת. ויעש המן צות המלך. מרדכי
 שב אל שער המלך והמן אל ביתו
 אבל וחפוי ראש. ויספר המאורע לזרש
 אשתו. סריסי המלך הבהילו המן לבא
 אל משתרה אסתר:

אין דער זעלבין נאכט איזט דער שלאף
 דעש קיניגש בוועגט וואורדין. אונד
 ער בפאחלי דאש בוך דער גשיכטיג
 צו לעזין. אונד עש פאנדי זיך גשריבין
 דאש מרדכי האט דיא זאך דעש בגתן
 אונד תרש אנגירייטיט. דער קיניג
 אבר פראגטי וואש איזט דעם מרדכי
 וועגין

פֶּרֶאגֶטִי דער קיניג וואש ווילשט דו
 אסתר. אונד וואש איזט דיין ביזערין
 אויך ביז דעם האלבין קיניגרייך אונד
 עש זול גישעהין. עש ווידרוזעטצט זיא
 עש מעכטי דער קיניג אונד המן אויך
 מורגין צור מאלצייט קומין. המן גינג
 אן זעלביגין טאג הינוועק ערפרייט אונד
 מיט פֶּרֶגֶטִיגֶטִיג הערצין. דא ער אבר דען
 מרדכי זאחי. וועלכר ניכט אויפשוברט
 אונד זיך ניכט בוועגט פֿור איהם.
 איזט ער מיט גרים ערפֿיהליט וואורדין.
 אונד ער בראטשלאגט זיך מיט זיינ
 ליבהאברין אונד מיט זיינס ווייב זרש
 וואש מיט איהם צו מאכין זיא. עש
 זאגט אבר זרש. עש זולט גמאכט
 ווערדין איין גאלגין פֿונפֿציג אילן הוך.
 אונד מארגין זול ער איהן דארניף הענגין.
 אונד עש גפֿיהלי דיא זאך דעם המן.
 ער (מאכט) פֿרפֿערטיגט דען גאלגין:

ו

6

בלילה ההוא נרדדה שנת המלך. ויצא
 לקרא ספר דברי הימים. וימצא כתוב
 שמרדכי הגיד דבר בגתן ותרש. וישאל
 המלך

ותזמן אסתר ארץ המלך והמן אל
 המשתה אשר עשתה. בהיותם
 במשתה היין. וישאל המלך מה לך
 אסתר ומרר בקשתך עד חצי המלכות
 ותעש. ותשיבהו יבא המלך והמן גם
 מחר אל המשתה. המן יצא ביום
 ההוא שמח וטוב לב. ובראותו מרדכי
 אשר לא קם ולא זע ממנו נמלא
 חמה. ויועץ את אנהביו ואת זרש
 אשתו מה לעשות עמו. ותאמר זרש
 יעשה עץ גבול חמשים אמה
 ולמחר יתלהו עליו. ויטב הדבר להמן
 ויעש העץ:

אן טריטין טאג האט אסתר זיך קיניגליך
 אנקליידיט אונד זיך קענין דעם
 אנגזיכט דעש קיניגש גשטעליט אין דעם
 אינרשטין הוף. אונד עש רייכטי איהר
 דער קיניג דאש גולדני סעפטור. עש
 זאגטי אויך דער קיניג צו איהר וואש
 (איזט דיר) ווילשט דוא אסתר. אסתר
 אבר לאדטי דען קיניג אונד המן צור
 מאלצייט דיא זיג פֿרפֿערטיגט האט.
 דא זיא בון ביא דעם ווייז-מאל ווארין
 פֿראגטי

דאמיט זיגט בייא דעם קיניג פֿון איהר
פֿולק ביטין זולי. אסתר בפֿאהלי אלי
יהודים אינוואונר פֿון שושן צו פֿרזאמלין
דאש זיגט פֿון איהר פֿאסטין זולטין.
דאן עש ווארי דאש גזאטץ דעש קיניגש
דאש נימאכר וועדר מאן נוך ווייב אין
דען אינרשטין הוף קומין זולי. יענר
אבר וועלכר קעמי אונר פֿון קיניג
ניכט ברופֿין וואורדין איזט זולי גיטיטט
ווערדין. אוישגנומין דעם דער קיניג
דאש גולדני סעפטור רייכין ווירד זול
לעבין בלייבין. דרייאסיג טעגי אבר זיינר
פֿראיבר גאנגין דאש זיגט ניכט ברופֿין
וואורדין צום קיניג צו קומין. עש
פֿרישיטי זיגט מרדכי אבר צום אנדרטין
מאהל אויף. דאש זיגט פֿון איהר פֿולק
פֿלעהנטליך ביטין זול. מרדכי הינגעגין
טאטי אליש וואש אסתר בפֿוהלן האטי:

הו

5

ביום השלישי לבשרה אסתר מלכות
ועמדה נכח פני המלך בחצר
הפנימית. ויושט לדה המלך שרביט
הזהב. ויאמר לה המלך מה לך אסתר.

והי

המלך . ותצו אסתר לכנוס כל היהודים
 חושבי שושן שיצומו עליה . כי היתה
 דת המלך לבל יבוג אש או אשה
 אל החצר הפנימי . וכל אשר יבא
 ולא נקרא מהמלך יומת . מלבד אשר
 יושיט לו המלך שרביט הזהב וחי .
 ושלשים יום עברו שלא נקראת לבוג
 אל המלך . ויזרזה מרדכי שנייה
 להתחנן בעד עמיה . ומרדכי עשה כל
 אשר צותה אסתר :

מרדכי וואנשטי אליש וואש גשעהין
 איזט . ער צערהיס זייני קליידר
 אונד צוהי זיך מיט איינים הארנין קליידר
 אן . אונד אין איינר יעדן לאנדשאפט
 האבין די יחורים מיט גרוסיג
 ווער קלאגין גטרוירט . דיא זאך איזט
 אן דיא קיניגין גלאנגט וועלכה זיך זער
 ענטריסטט האט . אונד זיא שיקטי דען
 התך צו מרדכי אום צו ווישין ווארום
 דיזי זייאי . מרדכי אבר ערצילטי איהם
 אליש וואש איהם צו גקומין איזט . דען
 אינהאלט דעש בריבש אויך האט ער
 איהם גיגעבין עש דער קיניגין צו צייגין .
 דאמיט

קעגין (ערלאג) צעהין טויזנט צענטער
 זילבר. דער קיניג פֿרוויליגטי אונד
 ערפֿיהלטי זיין בגערין. דיא קיניגליכע
 שרייבר שרייבן אויך דענין אמטלייטין.
 גראבין אונד פֿירשטיין דער לענדרייאין
 אין נאמיין דעש קיניגש. דאש מאן אלי
 יהודים מיט איהרין קליין גוינד אונד
 נויברין אן דרייאצעהנדין דעש מאהנדיש
 אדר אומבריינגין זולי. דער אינהאלט
 דעש שרייבש ווארי. דאש אלי פֿעלקר
 זולין דיין צו פֿולציהן אן דיין טאג ברייט
 זיין. דיא לויפֿר גינגין אויף בפֿעהל דעש
 קיניגש איילפֿערטיג. דער קיניג אונד המן
 אבר זעצטין זיך טרינקין :

4

4

מרדכי ידע כל מה שנעשה : קרע
 בגדיו והלביש שק. ובכל מדינות
 ומדינות התאבלו היהודים מספר גדול.
 והדבר הגיע לאסתר אשר התחללה
 מאוד. ותשלח התך למרדכי לדעת על
 מה זרה. ויספר לו מרדכי כל אשר
 קרהו. ואת פתשגן הכתב נתן לו להראות
 להמלכה שהיא תבקש על עמה מאת
 המלך. Ss 5

סופרי המלך אל אחשדרפני פחור
 ושרי מדינות בשם המלך. להרוג כל
 היהודים עם טפם ונשיהם בשלשה עשר
 לחדש אדר. פתשגן הכתב להיות כל
 העמים עתדים ליום הזה. הרצים יצאו
 דחופים במאמר המלך. והמלך והמן
 ישבו לשתור:

דער קניג אחשורוש ערהיבט דען המן
 אגני איבר אלין פירשטין. אלי
 קנעכטי דעש קניגש אוישגנומין מרדכי
 האבין גקניאט אונד זיך פֿור איהם
 גיביקט. עש וואורדי המן אבר גזאגט
 דאש מרדכי דער יהודי ניכט קניאט
 נאך זיך פֿיר איהם בוקיט אונד ער
 וואורדי איבר איהם מיט גרים ערפֿיליט.
 אונד ער (פֿרשטעהטי אין זיינין אויגין)
 פֿראכטטי אן מרדכי אליין האנד
 אכצולעגין זונדרין זוכטי אלזא מיט איהם
 אלי יהודים אוישצוטילגין. אין ערשטין
 מאהנט האט ער פֿון טאג צו טאג ביז
 דען מאהנט אדר דאש לוז גיוואורפֿין.
 המן פֿרלאנגיט פֿון דעם קניג (צו
 פֿרליהרן) אוישצונוטין דאש יידישי פֿולק
 קעגין

דער קיניג האט אסתר גאסטמאל
 גימאכט. מרדכי זאגט אין טאג
 דעם קיניגש. בגתן אונד תרש דיא
 אינרשטין פירדיט זוכטין (דיא האנד
 אוישצושטרעקן) האנד אנצולייגן אן
 קיניג. מרדכי קינדיט זולכש דער אסתר
 אן. אסתר אבר זאגט עש דעם קיניג
 אין נאמין מרדכי. דיא זאך איזט
 אונטערזוכט אונד בפודין וואורדין. אונד
 זיג וואורדין בידי אויף דעם (הולץ)
 גאלגן גיהענגט:

ג

3

המלך אחשוורוש נשא את המן האגגי
 מעל כל השרים. כל עבדי המלך
 חוץ ממרדכי היו כורעים ומשתחוים לו.
 ויגד להמן שמרדכי היהודי איננו כורע
 ומשתחווה לו וימלא עליו חמה.
 ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו
 ויבקש להשמיד אתו כל עם היהודים.
 בחדש הראשון הפיל פור מיום ליום עד
 חדש אדר. המן בקש מהמלך לאבר
 עם היהודים נגד עשרת אלפים ככר
 כסף. המלך רצה ומלא שאלתו. ויכתבו

בשם מרדכי. ויבוקש הדבר וימצא
ויותלו שניהם על העץ:

אלש דער גרים דעש קיניגש זיך ליגטי
עראינרטי ער זיך דער נשתי. איהר
ווערקין אונד וואש איבר איהר בשלוסין
וואורדין. דיא דינר דעש קיניגש האבין
איהר גראטין איין יונגפרייליכע וואול
גישטאלטישע מעריל אויפצוזוכין. דער
קיניג האט פֿורגזעצטי אנגשטעלט. וועלכי
פֿון גאנצין קיניגרייך יונגפֿרויאין נאך
שושן צו הג' איהר היטר פֿרזאמליט
האבין. אונטער וועלכין אויך אסתר
איינר טיכטער אביחיל דעש מרדכי
פֿעטיר אויש דעם גשלעכט בנימין
ווארי. אסתר גפֿילי דעבין אויגין הגי
וואול. ער איילטי אויך איהר אליש
וואש איהר פֿון קיניגליכן הויז גביהרטי
צו געבין. אונד (פֿרעכדרטי זיא) הילטי
זיא אנדרשט. אסתר האט איהר
פֿילק אונד (גיבוהרט) הערקומין ניכט
אנגידייטיט. אויש בפֿעהל איהרש פֿעטרש
מרדכי. אים זיבנדין יאהר דער רעגירונג
דעש אחשוורוש אין דעם מאנאט טבר
איזט אסתר צום קיניג גנומין וואורדין.
דער

וויילין זינט ניכט גיטאהן נאך דעם
 בפעהל דעש קיניגש. זול איהר קיניגליכה
 ווירדע איהרר גיזעלין. וועלכדע בעסיר
 איזט אלש זינט. גיגעבין ווערדין:

ב

2

כשך חמת המלך זכר את ושהי. מעשיה
 ואשר נגזר עליה. משרתי המלך
 יעצוהו לבקש נערה בתולה טובת מראה.
 המלך הפקיד פקידים אשר קבצו מכל
 מלכותו בתולות לשושן אל יד הגא
 שומרון. וביניהן היתה אסתר בת אביחיל
 דוד מרדכי איש ימיני. ותישב אסתר
 בעיני הגי. ויבהל לתת ליה כל הראוי
 לה מבירת המלך וישננה. אסתר ליה
 הגידנה עמה ומולדתה במצות דודה
 מרדכי. בשנת שבע למלכות אחשורוש
 בחדש טבת לוקחה אסתר אל המלך.
 ותשם חן וחסד לפניו ויאבהב מכל
 הבתולות. וישם כתר מלכות בראשה.
 המלך עשה משתה אסתר. מרדכי
 ישב בשער המלך. בגתן ותרש שומרי
 הסף בקשו לשלוח יד במלך. מרדכי
 הגיד זאת לאסתר. ואסתר אמרה למלך
 בשם

קיניגליכן הויז צוברייטיט. אן זיבנדיג
 טאג. דא דאש הערץ דעש קיניגש דורך
 דען ווייז (וואנל ווארי) אויף גרויסט
 וואנרדי. זאגטי ער צו זיינין קעמלינגין.
 די קיניגין ושתי איז דער קיניגליכן
 קרוין פֿון איהן צו ברינגין. אום דענין
 פֿירשטין איהרה שינהייט צו צייגין. דיא
 קיניגין ושתי אבר ווייגרט זיך צו קומין.
 דער קיניג בראטשלאגטי זיך וועגין דיין
 מיט זיינין ווייזן. וועלכי דאש גזאטץ אונד
 גריכט פֿרשטונדין. דיזי האבין גיזאגט.
 דאש ניכט אליין ווידר איהן האט דיא
 קיניגין ושתי אונרעכט גיטאהן. זונדריין
 ווידר אליין פֿירשטין אונד פֿעלקריין. דאן
 עש דורפֿטי דאש ווארט דער קיניגין
 אליין ווייברין צוקומין איהרי מעכר צו
 פֿרשטעהין. אונד זיא ווירדיין איין בייאשפיל
 פֿון איהר כעהמין. דאהערצ וואן עש
 דעם קיניג גיפעליג איזט. זולי דער
 קיניגליכי בפֿעהל איז אליין לאנדשאפטין
 זיכר רעגירונג ערגיאן. דאש אלי ווייבר
 איהרין מעכרין דיא ווירדע געבין זוליין.
 אונד דאש איין יעדע מאן איז זיינס הויז
 הערשין זולי. דיא קיניגין ושתי אבר
 וויילין

ושתי לבוא. המלך התיעץ על זאת את
 חכמיו יודעי דת ודין. הם אמרו. כי לא
 לו לבדו עוֹתֶדָה המלכֹדָה כי אם על כל
 השרים והעמים. כי יצא דבר המלכה
 לכל הנשים להבזות בעליהן ותקחנה משל
 ממבֹדָה. לכן אם על המלך טוב יצא
 דבר המלך בכל מדינות מלכותו. שכל
 הנשים יתבו יקר לבעליהן וכל איש
 יהי־דָה שֹׁנֵר בביתו. והמלכה ושתי על
 אשר לא עשתֹדָה מאמר המלך ינתן
 מלכותֹדָה לרעותה הטובה ממבֹדָה:

אחשוורוש דער קיניג איבר הונדרט זיבין
 אונד צוואנציג לאנדשאפטן האט
 אייכה מאלצייט אלין זייבין פֿירשטיג
 אונד קנעכטיג פֿון דעם הער פרס אונד
 מדי צוברייטיט. אונד איהבין דען
 רייכטוהם דער גלוהרי זיינר רעגירונג
 אונד דיג ווירדע זיינר הוכהייט
 גיציגייט. נוך ערפֿיהלונג דיזר טעגין האט
 ער אלין פֿולק. זא אין דער הויפטשטאט
 שושן גיפֿונדיג וואורדיג. איין גאסטמאל
 גימאכט. אונד עבין אלזא האט דיג
 קיניגין ושתי דעניג נויברין דעש
 קיניגליכין

אסתר

א

י

א חשורוש המלך על מאח ועשרים
ושבע מדינות עשרה משתה לכל
שריו ועבדיו חיל פרס ומרי. והראם
עושר כבוד מלכותו ויקר גדולתו. ואחרי
מלואת הימים האלה עשה משתה
לכל העם הנמצאים בשושן הבירה.
וכן עשתה ושתי המלכה לנשי בית
המלכות. וביום השביעי כטוב לב
המלך ביין אמר לסריסיו להביא את
ושתי המלכה לפניו בכתר מלכות
להראות להשרים יפיה. ומאנה המלכה
ושתי

ושומרי הבית יזועו. השחנור יבטלו.
 והארבות תחשכנה. והאדם ילך אל
 בית עולמו. והסופדים בשוק יסובבו.
 כי תשבר כר על מבוע. וסוף דבר הוא
 לשמר מצות אלהים. כי זה כל האדם:

חסלת ספר קהלת:

דעש שעפפֿרש זיך צו עראיכרין אין דער
 יוגנד. עה דיא יאהרין היכרייכין ווערדיין.
 וואו דער מענש זאגט. איך האב קיין
 וואלגפֿאלין איבלש צו טוהן. עה דאש
 פֿרלאנגין צערשטערט. אונד דיא היטר
 דעש הויז וואכקין ווירדיין. דיא מאלעכרי
 צערניכטיגט. אונד דיא פֿענשטר פֿרפֿינשטערט
 ווערדיין. דער מענש אבר אין דען הויז
 דער עוויגקייט היכגיאן ווירד. וואו זא
 דאן דיא קלאגעכרי דיא גאסין אומגיאן
 ווערדיין. דאן דער קרוג ווירד אויף דעם
 ברוכין צערברוכין ווערדיין. דאש עכרי דער
 זאך אבר איזט דיא געטליכי גיבאהט
 צו היטין. דאן דיז איזט דער
 גאנצי מענש:

עכרי דעש בוכש קהלת:

באנטוואורטין) אלין ווידרשטיהן. דער
מענש זולי נישט אונד אין זיינן גראנקין
איינין קינג פֿלוצין. ווער זיין ברוט
(אויף דען וואסער היכשיקט) פֿילין
מיט טיילט ווירד עס אין (פֿילין טעגין)
מיט דער צייט פֿינדן:

יא

11

שומר רוח לא יזרע. בכל עת יזרע אדם
זרעו. בילדותו ישמח הבחור ויטיב לבו.
אך ידע כי על כל יביאתו אלהים במשפט:

דער דען וויכר (היטיט) באבאכטיט
ווירד נישט זאגן. אלצייט זולי דער
מענש זיינן זאמין אוישזאגן. אין זייכר
יוגנד זול זיך דער יינגלינג ערפֿרייאן
אונד זיין הערץ וואול גיאן לאסן. אבר
ער מוז נוישן דאש איבר אלין ווירד איהן
גאט צום גריכט פֿיהרן:

יב

12

לזכר הבורא בימי השחרות קדם שיגיעו
השנים שיאמר האדם אין חפצי
לעשות רע. מרם שתופה האביונה.
ושומרי

טובה חכמה מכלי קרב. הסכל אומר
 לכל סכל הוא. תהפוכת הארץ.
 עבדים רוכבים על סוסים. ושרים
 הולכים על הארץ. נותן מכשול יכשל
 בו. הסכל ירבה דברים. בעצלות
 ידים ימך המקרה. כסף יענה את
 הכל. אדם גם במדעו מלך אל יקלל.
 מי שישלח לחמו על פני המים ברוב
 הימים ימצאנו:

דיא ווייזהייט איזט בעסיר אלש שטרייט
 ריסטונגין. דער נאר זאגט עש איינם
 יעדין (דורך זיינע אויפֿהרוגג) דאש
 ער איין נאר זייא. דיא פֿרקעהרונג דער
 ערדין. קנעכטי רייטין אויף פֿערד
 אונד פֿירשטיין גיטן (אויף דער ערדין)
 צו פֿוס. דער דא (גיבט) פֿראורזאכט
 איינדר שטרויכלונג ווירד אין זעלבי
 אנשטויסן. דער נאר ווירד (ווארט
 מעהרין) פֿיל רידין. דורך דיא
 נאכלעסיגקייט דער העכדין ווירד דאש
 גיבעלק (דעש הויז) זיך הרוכט
 געבין. דאש געלט (ווירד אליש
 באנט-

וכצפור בפח. טובה חכמה מגבורה.
חכמת המסכן בזויה:

דיא ליבה גאטש אודר דעסין פיינדשאפט
וויש דער מענש ניכט. איין גלייכר
צופאל גשיהט דעם בוזשאפטין אונד
דעם גרעכטיגן. דער לוחן דער
פרשטורבניג איזט ברייטש פֿרלוהריג.
אונד מיט זעלבין אויך איהרי ליב אונד
פיינדשאפט. אונד איהרי גרעכטנס איזט
פֿרגעסין וואורדיגן. מיט פֿרייד דאש
ברוט צו עסין. אונד מיט איינס גליבטיג
ווייב דיא פֿון גאט גיגעבין איזט זיך צו
ערפֿרייאין אלי דיא טעג דעש אייטליג
מענשליכן לעבנש איזט גוט. אונד
דיז איזט זיין טייל אים לעבין אונד
אין זיין ארבייט. אלוועג ווא דיא
מאכט הינרייכט דאש זול דער מענש
בייא לעבנש צייט טוהן. דער מענש
(ערגרייפֿט זיך) פֿאנגט זיך וויא דיא
פֿיש אים נעטץ אונד וויא דער פֿוגל
אין פֿאלשטריק. בעסיר איזט דיא
ווייזהייט אלש דיא שטערק. דיא
ווייזהייט דעש ארמין איזט פֿרשמעהיט:

אדם אל יתן לבו לשמע עבדו מקללו.
 טוב לפני אלהים ימלט מאשה רעה
 אשר מר ממות. וחוטא ילכד ברה:

דער מענש זול ניכט (זיין הערץ געבין)
 דא היין בדאכט זיין אנצוהערין זיינין
 איהן פֿלוצענדין קנעכט. דער דא איזט
 פֿור גאט גוט ווירד פֿון איינע ביזין
 ווייב בפֿרייאט זיין. וועלכע ביטריי איזט
 אלש דער טוט. איין זיכר אבר וויכר
 דורך זעלבה גיפֿאנגין ווערדין:

אהבר אלהים או שנאתו אין יודע
 האדם. מקרה אחד לרשע ולצדיק.
 שכל המתיב כבר נאבד. ועמו ג
 אהבתם וגם שנאתם. וזכרם נשכח.
 לאכל בשמחה לחם ולשמח באש
 אהובה נתונה מאלהים כל ימי חי
 הבלי האדם הוא טוב וזה חלקו בחיים
 ובעמלו. כל אשר תמצא ידו יעשה
 האדם בחייו. אדם נאחז כרגלים במצודה
 וכצפור

זעטיגין: איין אונצייטיג זבוהרט איזט
בעסיר אלש ער:

ז

7

טוב שם משמן טוב. יום המות טוב
מיום הולדו. טוב ללכת בית אבל
אשר הוא סוף האדם מבית המשתדל.
טובה גערת חכם משיר כסילים. טובת
אחריר דבר מראשיתו. כעס בחיק
כסילים ינוח:

בעסיר איזט איין גוטיר כאמין אלש איין
קוסבאהריש איל. דער שטערב טאג
(דעש מענשיין) איזט בעסיר אלש דעסין
זבוהרטש טאג. בעסיר איזט הינגיאין
אין דאש הויז דער פרויאר וועלכש
דאש ענד דעש מענשיין איזט. אלש
אין דען צעך הויז. בעסיר איזט איין
אנגשריין איינש ווייזין אלש איין גזאנג
דער כארין. בעסיר איזט דאש ענד
איינר זאך אלש דעסין אנפאנג. דער
צורין ווהיט אין דער כארין שוס:

דער מענש זול זיין מונד אין גבעט ניכט
 איבר איילין. מונד בעסיר איזט דאש
 זייכי וואורטי וועניג זיינד. ווארכונג דאש
 אנגלובטי צו בצאלין. מונד דען מונד
 צו היטין שאלקהייטין צו רידין. דיא
 טריימי דייטין אייטילקייטין אן. דען
 דא ליביט (זילבר) געלד מונד איין
 גייציג האבין קיינין אנדריין נוצין אלש
 דאש אבזעהין. איהר (זעטיגקייט)
 איברפֿלום לאסיט זיט ניכט שלאפֿין.
 אלי איהרי טעגי זיינד צוהריין מונד
 שמערצין. דאהערא זול דער מענש זיך
 מיט זיינס ערארבייטטן פֿרייאין. דאן
 דאש זעלביגה איזט זיין טייל:

ו

6

רעה הכילי. אשר לא י שליטהו אלהים
 לאכל מנכסיו. ואיש נכרי ישבע מן
 הטובה. טוב הנפל ממנו:

איבל דעש גייציגין. וועלכין גאט ניכט
 דיא גיוואלט גיבט פֿון זיינין גיטירין
 וואש צו גביסין. איין פֿרעמדער מאן
 הינגעגין ווירד זיך פֿון דעם גוטיגן
 זעטיגין

ביידי איזט יענר וועלכר אנאך ניכט
וואהרי. אונד דאש איבלה וואש אונטר
דער זונן גשיכט ניכט גזעהין האט.
יענר דער קייני ערבין האט אונד
(גברעכט זייני זעל פֿון גוטיג) ענטציהט
זיך דאש גוטי. אויך מיט דעם
רייכטוהם זיך ניכט ערזעטיגין קאן.
דיז איזט אייטל אונד איין איבליש
גשעפֿט. דאהער איזט דאש אליין
בלייבין ניכט גוט. גאט איזט נוהעכט
דאש גבעט דער גרעכטיג אנצוהערין מעהר
אלש דער בוזהאפֿטיג אופפֿר גאב. דאן זיא
ווישיג ניכט וואש זיא איבלש טוהן:

ה

5

ווארם אל יבהל פֿין בתפֿלרה. וטוב
להיות דבריו מעטים. אזהרה הנדר
לשלם. ולשמר פֿה מדבר נבלות. חלומות
הבלים ידברו. אהב כסף וכילי אין
כשרון להם כי אם ראור עיניהם.
ושבעם איננו מניח להם לישון. וכל
ימיו כעס ומכאובות. לכן ישמח האדם
בעמלו כי זה הוא חלקו בו:

דער

פייטיגין גיגעבין. איין איבלש גשעפט
 איזט. דאש אין דעם אוהרט דעש
 גריכטש דאש אוהרט דער בוזהייט
 זייאי. דער איברעסט דעש מענשיין
 פון דעם פיהך איזט נישטש. ווייז
 דיזיר שטערביט זא איזט דיזין זיין טוט.
 אלליש אבר קעהרט נידרום צום שטויג
 וואהער עש ווארי;

ד

4

דמעח העשוקים בלי מנחם. משבח
 המתים מן החיים. וטוב משניהם
 אשר ערן לא הירא ולא ראיה הרע
 הנעשה תחת השמים. מי שאין לו
 יורשים ומחסר בפשו משובדה. גם לא
 ישבע עושר. זה הבל נענין רע. על
 כן היות לברו לא טוב. אלהים קרוב
 לשמע תפילת צדיקים מתת כסילים זבח.
 כי אינם יודעים לעשות רע;

דיא טרעהנין דער אונטרדוקטין זיינה
 אחי טריסט. ער לויבט דיא
 פרשטורבני (דאש זיא פורציגלויכר זיינר)
 פון דען לעבענדיגין. בעסיר אבר אלש
 ביידני

כאר שטירביט זא ווירד אויך דער ווירד
 שטערבין. אונד איינב מענשין זייכר
 מיהזעליקייט אונד רייכטוהם הינטר זיך
 לאסינ. וואו ער ניכט ווייט אוב ער
 איין ווייזר אונד נאר איזט דער דיג
 גיוואלט אין אליר זיינר מיהזעליקייט
 האבין ווירד. זיהי אבר דיזיז איזט אייכה
 אייטליקייט אונד גרושיש איבל:

3

3

זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. אין
 טוב לאדם כי אם לשמוח בחלקו
 ומתת אלהים היא. כי לאחרים נתן
 אלהים לענות בו. ענין דע הוא שבמקום
 המשפט שמורה הרשע. מותר אדם מן
 הבחירה אין. כמורה זה מות זיה.
 והכל שב אל העפר אשר ממנו היתה:

אייכה צייט אונד שטונד האט איין יעדיש
 דינג אונטער דעם הימל. ניכטש
 איזט בעשיר דעם מענשין אלש זיך אין
 זיינים טייל ערפרייט. דיזיז איזט
 אייכה גאבי גאטש. דאן דענין אנדריין
 האט עש גאט זיג מיט זעלביגן צו
 פייניגין

איזט . עש איזט ניכטש נייאש אונטער
 דער זונגין . אללי זאכין קאן דער מענש
 ניכט ערפֿורשין מיט זיינע פֿרונפֿט .
 אויך זייני ווייזהייט דיא ער איבר אללי
 מענשין גימעהרט אונד פֿרגרעסריט ווארי
 איהם צור בקימנוס דעש גייסטש אונד
 שמערצין :

ב

2

כל הענוגי בני אדם והרבות כסף וזהב
 גם המרה הבל . מקרה החכם
 והכסיל יחד . אף שיש יתרון לחכמה
 מן הסכלות . כמות הכסיל ימור
 החכם . ויניח עמלו ועשרו לאדם אחריו .
 ואינו יודע החכם או כסיל יהיה
 שישלט בכל עמלו . והנה זה הבל
 ורעה רבדה :

אללי וואוללוסטין דער מענשין אונד
 דאש גאלד אונד זילבר מעהרין דיזי זיינע
 עבינפֿאלס איינע אייטילקייט . דיא פֿיגונג
 דעש ווייזין אונד דעש בארין איזט גלייך .
 אויב שוהן דיא ווייזהייט איינין פֿורצוג
 פֿור דיא בארהייט האט . דוך וויא דער
 באר

ספר קהלת

א

י

ולמה קוראו קהלת. ואומר שהכל
הבל הבליים. ואין יתרון בכל
מה שעמל בו האדם. אין כל חדש
תחת השמש. כל הדברים לא יוכל
האדם לחקר בשכלו. וגם חכמתו אשר
הוסיף והגדיל על כל בני האדם היתה
לו לרעיון רוח ולמכאוב:

שלמה בענין זיך קהלת. אומר זאגט
דאש אלליש דיא גרעשטה אייטילקייט
זייגט. אומר אין אללין וואש זיך דער
מעכש אין זעלבין במיהט קיין נומצין
אויס.

ספר איכה

חמש קינור מירמיהו הנביא על
חרבן ירושלים ערי יהודה.
גלות ושבי כחגי יהודה ועם יהודה:
חסלת ספר איכה.

בוק איכה

פינף קלאג לידה פון ירמיהו דעם
פראפעטין איבע דיא צערשטערונג
ירושלים. אונד שטעטי יהודה. איבע
דיא פֿרטרײַבניכשאַפֿט אונד גיפֿאנגיכשאַפֿט
דער פֿריסטער דעש הערין אונד פֿולק
יהודה:

עדני דעש בוכש איכה:

ד

4

בועז לקח עשרה אנשים מזקני העיר.
ולפניהם קנה בחלוצי כליון ומחלוצ
מבני אלימלך. וגם רור המואבירה
אשר מחלוצ קנדה מהגואל הקרוב.
וממנה הוליד עובר הוא אבי ישי אבי
דוד מלך ישראל:

חסלת ספר רות:

בועז באחמי צעהין מעביר פון דען
שטאט עלטשטיין. פֿור איהקין האט
ער זיך דאש ערבטייל כליון אינה
מחלוצ דעש אלימלך זיהני צו גיאיגניט.
אנבייא אבה אויך האט ער דיג
מואביטישי רור דעש מחלוצ ווייב
פֿון דעם בעהרין פֿרייבה זיך אייגין
גימאכט. פֿון וועלכע ער דען עובה
גבאהרין. דער דא איזט איין פֿאהר ישי.
איין פֿאטער דוד קיניג פֿון
ישראל:

ענדי דעש בוכש רות:

שעורים ותשלחה לביתה. ותשאם
לחמיתה ותגר לה כל הדברים אשר
דבר בועז אתה:

נעמי ראטיט דער רות דאש זי דיזה
נאכט אין די טעכני דעש בועז
גיאן זולטי. דאן דורט טוהט ער דיא
גערשטין וויכר שויבלין. אונד וואן ער
זיך ליגין ווירד זולי זיא איהן זייני פֿיס
ענטדעקין. זא דאן אלליש וואש ער
איהר זאגין ווירד זולי זיא פֿולגין. בועז
פֿרזיכריט איהר דאש זא פֿערין זיא
ניכט דער כעהרי בפֿרייכרטי (ערליזין)
היארמטין ווירד. וויל ער זיא (ערליזין)
היארמטין. זיא איברנאכטטי דורט
דיזה נאכט. צו מארגענש אבר ערה
אין מאן זיינין כעגשטין ערקעניט. האט
איהר בועז זעקש (מאס) גערשטין
גימוסין אונד זיא נאך חוץ גשיקט.
זיא פֿרוגי אויך זעלבי איהר שווגיגער צו.
אונד פֿרקירטי איהר אללי וואונט זיא
בועז מיט איהר גרעדיט האט:

רור־ גיכני זאכנין צו קלויבין אין דער
 צייט דעש גערשטיין שנידש. זי
 קאמי אבר דורך פֿיגונג אין דאש פֿעלר
 בועז. בועז פֿראגטי איהר נאך. רירטי
 אויך מיט איהר. זי אבר ביקטי זיך
 פֿיר איהם צור ערדיין. אויש אורזאך
 וויילין זי גנאד אין זיינין אויגין
 גפֿונדיין. בועז בפֿאהלי זיינין דינר. זי
 זולטיין פֿורזעצליך פֿון דען גארבין
 איהר הינוערפֿין. צור אבינדש צייט
 האט זי וואש זי צוזאמין גקלויבט
 אויש גדרושיין אונד עש ווארי שיר איין
 מאס גערשטיין. זי בראכטי זולכר
 איהרה שוויגער מוטר:

ג

3

בעמי יעצור־ לרות שתלך אל גרן בועז
 הלילה. כי שם זרה השעוריים.
 ובשכבו תגלור־ מרגלותיו. וכל אשר
 יאמר תעשה. בועז הבטיחור־ שאם לא
 יגאל־ אותה הקרוב ממנו יגאלה הוא.
 ותלן שם הלילה. ובבקר טרם יכיר
 איש אה־ רעהו מנה לר־ בועז שש
 שעורים

דורש ווייבר. דער נאמין דער איינין
 ווארי ערפֿור דער אנדריין אבר רור.
 אליטלך אונד דעסין זיהני שטורבין.
 נעמי קעהרטי אלזא צורוק נאך בית
 לחם. רות האט זיך איהר צו גיזעליט.
 דא אבר דיא נעמי צורוק קעהרטי
 זאגטי זיא צו דען שטאט אינוואונדיין.
 נעמיט מיך ניכט נעמי (דיא זיסי)
 זוכדריין מרנא (דיא ביטרי) דאן דער
 אלמעכטיג האט מיר עש זער ביטור
 גימאכט:

ב

2

רות הלכתי ללקוט שבליים בימי קציר
 שעורים. ותבא על ידי מקרה
 בשדה בועז. וישאל בועז עליה.
 וידבר עמיה. ותשתחוה לפני ארצה.
 על אשר מצאה חן בעיניו. ויצו בועז
 לנעריו. של תשלו לה מן הצבתיים.
 לערע ערב חבטרה את אשר לקטרה
 ותהי כאיפיה שעורים. ותביאה אל
 חמותה:

ר ו ת

א

I

אלימלך איש בית לחם יהודא
הלך מפני הרעב עם נעמי אשתו
ושני בניו אל שדרה מואב. בניו לקחו
שם נשים. שם האחת ערפדה ושם
השנית רות. אלימלך ובניו מתו. והשב
נעמי אל בית לחם. ורות דבקה בה.
ובשוב נעמי אמרה אל אנשי העיר.
אל תקראוני נעמי. כי אם מרגל כי
שדי המה לי מאור:

אלימלך איין מאן אוישן בית לחם
יהודא גינגי וועגין דען הונגר מיט
זיינע ווייב נעמי אונד צוויי זיכנין אין
דאש פֿעלד מואב. זייני זיכני באהמינ
דורט

השוקרת הכלה להיורת עם החתן.
 משתרה אשר הכינה. דתה
 ושמחתה:

הסלת ספר שיר השירים:

בגיהורד דער ברויט מיט איהרין ברייטיגאם
 צו זיין. גאסט מאהל זא זיין
 צו ברייטיט. איהר גזאטץ אונד פרייד:

ענדי דעש בוכש דעש הוכין ליד:

ברייטיגאמש. אונד וואש זיך מיט איהם
צוגטראגין האט. זאמבט ערקאנטכום
דעש ברייטיגאטש:

ו

6

החתן מספר יפית כלתו. ובין מלכור
פילגשים ועלמות איננה כמורה:

דער ברייטיגאם ערצילט דיא שינהייט
דער ברויאט. דאש אונטר דען
קיניגין. קעבשווייברין אונד יוגפֿרויאין
איהרש גלייכין ניכט איזט:

ז

7

איברי חכלה גבורתה כח מלחמתה.
וכי בניה רבים משבח החתן.
היא מזמנת את החתן למשתה:

גלידר דער ברויט איהרה שטערקי
אונד שטרייטש קרעפֿטין. וויא אויך
דיא פֿילהייט איהר קינד בלוביט דער
ברייטיגאם. זיא לאדיט דען ברייטיגאם
צום גאסט מאל איין:

לויב אונד ווירדיגקייט דעש ברייטיגאמש
אונד דער ברויט. אונד איהרי ליב
צוזאמין:

3

3.

איך ועל איזד אופן החתן כתבקש.
וגדולת כבוד החתן:

ווייז אונד וואש ווייז דער ברייטיגאם
גזוכט ווירד. איך דיא גרנשי
הערליכקייט דעש ברייטיגאמש:

ה

4

החתן משבח את הכלה בכל אבריה:
דער ברייטיגאם לוביט דיא ברויט אין
אלין איהרן גלידריין:

ה

5

החתן קורא הכלה לבוא לגנו. שינת
החתן. ומה שהקרה עמו. והכרת
החתן:

דער ברייטיגאם רופט דיא ברויט אין
זייכין גארטין צו קומין. שלאף דעש
ברויט—

שיר השירים

א

I

שיר השירים לשלמה. על אהבת
החתן והכלה. ונקראת החתן
בשם דוד *** והכלה בשם דודיה:

*
*
*

דאש הוכי ליד דעש שלמה. איבר
דיא ליב דעש ברייטיגאמש אונד
ברויטש. דער ברייטיגאב ווירד מיט
דעם נאמין גליבטר אונד דיא ברויט
גליבטה גינעניט:

ב

2

שבח ויקר החתן והכלה. נאהבתם
יחדיו:

ליוב

אחריתו מראשיתו . ויוסף כל אשר לאיוב
למשכרה . ימי חי איוב ובני בניו עת
ארבעה דורות :

חסלת ספר איוב .

אנטווארט דעם איובש דעם הערין . דאש
ער ניכט פֿרשטאנדן וואש ער גרעדיט
האט . זיין אויך איהמי בוואונדערש ווירדיג
זינד וועלכי ער גיכט גוואוקט . ריד דעם
הערין צום אליפז אונד גרים דעשיין צורין
ווידר איהן אונד זיינין צווייג גזעלין .
ווייליין זעלבי ניכט וויא איוב גרעכט
גרידיט . דעשינטוועגין זול איוב איין
בראנד אופפֿר פֿיר זיין ברינגין . אונד
וועגין איהנן בעטיין . וועלכש ער אויך
גיטאהן האט . אונד אלש איוב פֿיר זיינין
גזעלין גבעטיין . האט דער הער (זיין גזיכט
אויף גהובין) איהם ערהערט . ער זעגנטי
אויך זיין ענד מער אלש דעסין אנפֿאנג .
אונד פֿרמעהרטי אליש וואש איוב האט
דופעלט . איובש לעבנש צייט זיינע
קינדש קינד ביי פֿיר גשלעכטע :

עדני דעם בוך איוב :

דיר פֿלעהנטליכי ביטי מעהריין . אונד
גלינד מיט דיר רידיין . גרענקי עש דורך
נור יעצט פֿרמעהרי דען שטרייט ניכט :

מ"א

41

שאר דברים הנמצאים בלויחן וכח
גבורהו . וכי אין על עפר ובים
משלנו . והוא מלך על כל בני שחץ :

אנדרי אן דעם לויחן בפֿינדליכי זאכין
אונד דיג גוואלט זיינר שטערק .
דאש אויך אויף ערדיין אונד אין
מעהר זיינש גלייכין ניכט איזט . ער
איזט אויך דער קיניג איבר דען (יונגין
לעבין) ווילדיין טירין :

מ"ב

42

תשובת איוב אל יהוה שלא הבין
אשר הגיד . ובפלאות ממנו שלא
ידע . דבר יהוה אל אליפו וחרוץ אפן
בו ובשני רעיו . על שלא דברו נכונה
באיוב . לכן יעלה איוב עולה בעדם
ויתפלל עליהם . זכן עשה . ובהתפלל
איוב בעד רעיו נשא יהוה פניו . וברך
אחריתו

מענה יהוה את איוב עוד. האדם יוכיח
אלוה. ויענהו איוב. קלותי להשיבך.
אחת דברתי ולא אוסיף. וישיבהו יהוה.
התרשיעני ותפר משפטי. עדה גאון וראה
כל גאדה אשפיל. הנרה בהמות אשר
גרמיו כמטיל ברזל. סתר בצח משכבו.
הירבה אליך תחנונים ורכות ידבר אליך.
זבור נא עתה נמלחמה אל תוסיף:

פערנריש געטליכיש גשפרעך מיט איוב.
וויירד דער מענש דען גאט שטראפֿין
וואלן. איוב אבר אנטווארטיט איהם.
איך בין צו גרינג דיר צו אנטווארטיין.
אין מאהל האב איך גירעדיט איך וויל
אבר ניכט עפֿטר. דער הער ווידרזעטצט
איהם. ווילשט דו דען מיך
אינגרעכט מאכין אונד מיין גרעכטיגקייט
צערשטערין. לעגי אב דיא הוכהייט אונד
זיהי דאש איך איינין יעדין הופֿערטיגין
דעמיטיגין ווירדי. זיהי דאש גרושי טיר
וועסין ביינר ווייט שטוק אייזין זיינר.
(דיא פרבורגנהייט) דיא פֿינשטרי דעש
גרעריך איזט דעסין לאגר. ווירד עש
דיר

הישרד רים בכחו לך עמקים. חידעה איך
העוף לארץ העזוב ביציה ובעפר תחמם.
ותשכח וגיערה בלי פחד. הלסוס תתן
גבורה. כי ישחק ביום נשק לרעש
להב חנית וכידון. המפיק וגבירה נשר.
באשר חללים מקומנו!

פֹּרַט דוֹיֹאֲרֵכְרִי גַעַט־לִיכִי וואָרַט. ווייסט
דוּאַ דאָן דיא גבורטש צייט דערין
הירשין געמזין אורד איבריגין טיחרין דער
ערדין אונד איהר וואונדבגין. ווירד דאש
וויל טיר דיר מיט זיינן קרעפֿטין פֿורכין
אקריין. ווישט דוּאַ דען וויא דער פֿוגיל
אויף דיא ערדין זיינ אייער פֿרלאסט
אונד דורך דען שטויב (זיך ערהיטצין)
אויש געברייטט ווערדין. זיינר מיהי
אויך אהני אנגשט פֿרגעסיט. גיבשט דוּאַ
דען דעם פֿערד דיא שטערקי. דאש עש
אין דעם טאג דעש שטרייטש דאש
רוישין דער קלינגין. לאכצין אונד שפין
שבוטיש. ווירד דען דורך דיינן בפֿעהל
זיך דער אדליר ערהיכין. וועסין אונד
בייא דענין ערשלאנגין איזט;

אגלי טל. מי נתן לשכוי בינדה. ושאר
מי יכין לילדי עורב:

גשפרעך דעש הערין מיט איוב אויש
דעם שטורם. ווער איזט דער יעניגי
וועלכר אהבי פֿרשטאנד דיא וואורטין
דייפֿט. (גירטי דייני לעכדין) שטערקי
אונד ערמונטרי דין. איך וויל דין
פֿראגין אונד מאכי עש מיר ווישן. וואו
ביזט דו? גוועזן דא איך דיא ערדין
צוברייטיט דא איך איהרה מאס גזעצט.
ביזט דו? דאן צו דיא אורקוועלין דעש
מערש קומין אונד ווירשט דו? דיא
ערפֿורשונג דעש אברונדש פֿיכדין.
ווישט דו? דיא אהרט דעש ליכטש
אונד וואו דאש אורט דער פֿיכשטרכום
זייט. אונד דיא גבורט דער טויט
טרעפֿפֿליין. ווער האט דען האן פֿרשטאנד
גיגעבין. אונד ווער דעכין יונגין ראבין
דיא שפייז צוברייטיין ווירד:

החמדת אמרי אל. הידעת עת לדת יעלי
סלע ושאר חית הארץ ומשכנותיהם.

ואיך ממאמר אל יעשה משלג ארץ .
ואיך בגדינו חמים בהשקט ארץ מדרום .
יראהו אנשים כי לא מצאנו לשדי
שניגה כח :

אליהו עראיכרט דיג קרעפֿטין אונד
וואונדערטאטין גאטש . ער פֿראגט דען
איוב אויב ער (דיג אוישברייסונגין)
דאש גוויכט דעש וואולקנש וויש . אונד
וויא (אויש דען ווארט) דורך בפֿעהל
גאטש אויש דעם שניגה ערדין ווירדי .
אויך וויא דעסין קליידר (איהמי) צו
ווארם וואן דער מיטטעגיג וויכד אויף
דיא ערדין רואיט . מעביר זולין איהן
פֿערכטיין וויילין וויר איין גניגין דער
קראפֿט דעש אלמעכטיגין ניכט גפֿונדין
האבין :

ל"ח

38

מענה יהודה לאיוב מן הסערה . מי
זה בלי דערת מלין יכביר . אזר
חלציק אשאלך והודיעני . איפה היירת
בהכיני ארץ בשומי מדינה . הבאת עד
גבכי ים וחקר תהום אם תמצא . הידעת
דרך אור נאירה מקום חשך . או תולדת
אגלי

וואש גיבשט דוא איהן וואן דוא גרעכט
 בהט. דיא גרעכטיגקייט איזט בייא איהן
 דיא פֿאלשהייט אבר העריט ער ניכט אן.
 דאהער דער איוב אהני פֿרשטאנר
 וואנרטין הייפֿט:

ל"ז

36

הוספות דבוריו. הן אל לא יגרע מצדיק
 עיניו. יסירום בזקיה ויגל למוסר
 אזנם. ואם ישובון בטוב יבלו ימיהם.
 לא כן הרשעים כי בנער תמות נפשם:

פֿרמעהרונג זיינר וואורטין. זיהי גאט
 ענטברעכט פֿום גרעכטין זייני אויגין
 גיכט. ער פֿלעגט זיא מיט פֿעסיר צו
 ביכדין אבר איהר אוהר דיא בוס ענטדעקין.
 אוכר ווען זיא צורוק קעהרין ווירדין זיא
 אין גוטין איהרי יאהר פֿרשלייסין. דיא
 בתהאפֿטין זיינר ניכט אלזונ דען אין
 דער אוכווישנהייט ווירד איהרד זעלי
 שטערבין:

ל"ז

37

אליהוא מזכיר גבורות ונפלאות אל.
 ושנאל את איוב הידע מפלשי עב.

Qq 3

ואיד

אליהוא פֿאהרט מיט זיינין רידין פֿורט.
 איוב זאגט איך בין גרעכט. אונד
 דעסין גריכט איזט פֿון גאט גווייכין. ווער
 האט זא פֿיל שפוט אלש איוב גטרוכקין.
 פֿערין אבר איזט פֿום אלמעכטיגין דאש
 אונרעכט. דאש ווערק דעש מענשיין ווירד
 איהם צאהלין דיא וועגי גאטש אבר
 זיינד גרעכט. ער זיהט דיא פערזוהן
 ניכט אן. דאהערא מיט קיינים פֿרשטאנד
 רידיט איוב אונד זא זייני וואונדער זיינד
 אהני פֿרכונפֿט:

ל"ה

35

מעגד אליהוא עור. אשיבך מלין יאת
 רעיד עמך. הביט שמים מה תפעל
 באל אם דבו פשעיד. נמה תתן לו אם
 תצדק. דין לפניו ושוא לא ישמע. לכן
 איוב בבלי דעת מלין יככיר:

פֿערנרי אנטווארט דעש אליהוא. איך
 וויל דיר אונד דייני גזעלין מיט דיר
 אנטווארטין. זיהי צום הישר וואש
 ווירשט דוא אן גאט ווירקין ווען דייני
 מישעטאטין זיך גמעהריט האבין. אונד
 וואש

איבר מיך גפֿונדֿין. / וויילין גאט מעהר
אלש דער מענש איזט. איין מאל ווירד
ער רידן דאש. אנדרי מאל ווירד ער
איהם ניכט אנשוואין. ער ווירד דעם
איהר דער מענרין אין טרוים ענטדעקן
דאמיט עש פֿון דער פֿרדערבונג ענטגיהי.
אוכר וואן ער דורך שמערצין דען זעלבין
שטראפֿט זא ווירד ער איהן ווירד היילין
וואן כור איין ענגל דעסין איינציגר
פֿורשפרעכר איזט. וואן ער ביטיט ווירד ער
איהן וויליגליך אנבעמין. צווייא אוכר דרייא
מאהל ווירד גאט דיזי מיט דעם מאן
ווירקין. שווייגי איוב איך וויל דיר מייני
ווארטי פֿערנר ווישנד מאכין אוכר דין
וויזהייט לעהרנין:

ל"ה

34

אליהוא מרחיב אמריו. איוב אמר צדקתי
ומשפטו הוסיף מאל. מי שתרה לעג
כאיוב. חלילה לשדי מעול. פועל
אדם שלמנו ודרכי אל ישורר. אין
משא פנים לפניו. לכן לא ברעת דבר
איוב ומחשבותיו לא בהשכל:

זיא גשוויגן האבין . ער רופֿטי אויף אונד
זאגט . איך האבי מיך גפֿערקט מיינה
מייכונג אנצוצייגן נויילין איך יינגר אלש
איהר אין יאהרין . אבר זיהי ניאמאכר
אנטווארטט ניאמאכר שטרופֿיט איוב .
זא וויל איך רידן אונד עש נוינד מיר
לייכט נוערדין :

לג

33

תוכחת אליהוא ותעוררת לשמוע דבריו .
האמנתי זך אני בלי פשע ועון .
חטאות עלי ימצא . כי רב אלוה מאנוש .
באחת ידבר ובשמים לא ישורכה . יגלה
אזן אנשים בחלונם להסירו מני שחת .
ואם יוכיחו במכאוב ירפאו אם יש מלאך
מליץ אחד עליו . אם יעתה ירצתו .
פעמים ושלש יפעל אל זאת עם גבר .
החרש איוב אודיעך דברי ענה נאאלפך
חכמה :

שטרופֿ רידן דעש אליהוא אונד
ערמוכטונג דעסין נואורטי אן צוהערין .
איך האבי גיגלויבט איך בין ריין אחבי
מישימאט אונד זינד . זא נוינדין אורזאכין
איבר

דעסין הערץ איבר דען עלעכד זיינר
 פיינדן ניכט ערמונטרט. אין דער
 גאסין האט ער דען פֿרעמדלינג ניכט
 איברגאכטין לאסין אונד דיא טיחר האט
 ער דעם רייזינדן גיעפֿניט. ווער וואולטי
 דאש אין איינין בוך זיין רעכטש זאך
 גשריבן וואורדי. מיט דיזן זיינר דיא
 וואורטי איובש פֿולענדיט:

ל"ב

32

שלשה רעי איוב שבתו מענור־ לו.
 ואף אליהוא בן ברכאל הבוזי חרד־
 באיוב על הצטרקו מאלהים. וברעיו על
 אשר דמו. ויען ויאמר. זחלתי לחות דעי
 כי צעיר אני מכם לימים. והכרה אין
 עונרה ואין מוכיח לאיוב. אדבר־ה
 וירוח לי:

דיא דרייג גזעלין פֿון איוב האבין
 אויף גהעריט איהמי צו אנטוואונדטין.
 דער צור־ן אליהוא זעהן ברכאל דער
 בויטער אבר האט זיך ערגענימט איבר איוב
 וויילין ער זיך גרעכטפֿערטיגט האט מער
 אלש גאט. אינר איבר דעסין גזעלין וויילין
 זיא

ניכט. דאש צוטי האבי ער גהופיט
אינד דאש איבל איזט קומין. שטאט
דען ליכט ווארי פֿינשטערנוס. אונד זיינע
פֿרייד הוט זיך אין זייפֿצין פֿרקעהרט:

לֹא

31

איוב מצדיק את עצמו ואומר. דרכו
הסיר מרע. נבתמו הלך. אשוריו לא
הטו מני ישר. בזהב לא שם כסלו
ובכתם מבטחו. על רוב חילו לא שמח.
ולא התעורר לבו על איד אויביו. בחוץ
לא חלין גר ודלור פתח לאורח. מי
יתן בספר יכתוב ריבו. ובזר חמו
דברי איוב:

איוב רעכטיגט זיך זעלבשטין אונד
זאגט. זיין ארט ווארי אבצווייכן פֿון
דעם איבל. אין דער פֿולקומנהייט איזט
ער גיגאנגין. זייני שרייט זיינד פֿון דער
גרעכטיגקייט ניכט אבגווייכין. אם גאלד
האט ער זיינע הופֿנונג ניכט גזעצט
וועדר אם פֿינין גאלד זיינע פֿריכרונג.
איבר דיא פֿילי זיינש פֿרמעגש האט ער
זיך ניכט ערפֿרייאט. אויך האט זיך
דעסין

אִיִּן פֶּאטֶר וּנְאָרִי עַר דַּעֲכִין בּוֹטְדוֹר־פֶּאֶשִׁיגִין.
 אִוִּיגִין דַּעַם בְּלִיכְדִין אֹנֶכֶר דַּעַם חִינְקֶענְדִין
 פִּיס. דִּיא בֶאֱק צַעֲהֶכֶר הָאֲבִי עַר דַּעַן
 אֹנְגֶרֶעֶכְטִין צַעֲרִבְרוּכִין אֹנֶכֶר דַּעַן רוֹיֵב
 אִוִּישׁ דַּעֲסִין צַעֲהֶכֶר עֲבִירִיסִין. זֶה וּנְאָרִי
 עַר אִין זִיכֶר יִזְכֶּר:

למֹד

30

וַעֲתִידָהּ צַעֲרִים מִמֶּנּוּ לַיָּמִים שַׁחֲקוּ עֲלֵינוּ.
 הִמָּה אֲשֶׁר מֵאֵס אֲבוֹתָם לִשְׁתִּית עִם
 כְּלָבֵי צֹאנֹה. עֲתִידָהּ הִנֵּה לָהֶם לִכְגִּידָהּ
 וּלְמִשָּׁל. לִכֵּן תִּשְׁתַּפֵּךְ בִּפְשׁוֹ עֲלֵינוּ. גַּם
 כִּי שׁוֹעַ אֵל אֱלֹהִים וְלֹא עֲנָהוּ. טוֹב קוֹה
 וְרַע בֹּא. וְתַחַת אֹנֶכֶר הִיָּה אֹפֵל. וְשִׁמְחָתוֹ
 בְּהַפֵּךְ לֵאכְחָדָהּ:

בֶּן אֲבִיר שְׁפוּטִין זִיכֶר דִּיא יִזְכֶּר אֱלֹשׁ
 עַר פֶּון יֵאֱחָרִין. יַעֲבִי וְנַעֲלִכִי עַר
 אִיהֶרִי פֶּעֶטֶר מִיֵּשׁ דַּעֲכִין הֹנְכִין זִיכֶר
 הַעֲרִידִי צִוְעִין פֶּרֶאכְטִישׁ הָאֵשׁ. דִּיזִין
 אִיזֵשׁ עַר יַעֲצֵשׁ צוֹם גִּזְאֲנֵג אֹנֶכֶר שְׁפִרִיד
 וּוְאֹרֶשׁ. דִּאֲהַעֲרֵא עֲרִיסִישׁ זִיד זִיין גִּמְיָהֶשׁ
 אִיכֶר אִיהֶן. אִוִּיד דִּיא עַר צוֹ גִּאֵשׁ
 שְׁרִיִּאִישׁ אֲבִירִישׁ עַר אִיהֶם
 נִיכְט

קאשטבאהרי שטיין אויך דאש רייכשטי
פֿיינישטי גאלד קאן איהר ניכט גלייך
גישעטצט ווערדין. גאט אליין פֿרשטיהט
איהר ארט אונד וועג ער ווייט איהר
אורט. אונד דעם מענשיין זאגט ער דיא
פֿורכט דעש הערין איזט דיא ווייזחייט:

ד"ט

29

איוב מזכיר הימים הקדמונים. הצלחת
ימי חרפו. שמירת אלונה היה עמו.
ישישים קמו ועמדו לפניו. עד כי הכין
מושביו. מלין עצרו השרים. כי כמעיל
צנף צדק. ואב היה לאביונים. עינים
לעור ורגלים לפסח. מתלעור עול שבר
והשליך משניו טרף. כך היה בנעוריו:

איוב עראינריט דיא פֿורהעריגי צייטין.
דיא בגליקונג זיינר יוגנד. וואו דיא
אובאכטזאמקייט גאטש מיט איהם ווארי.
דיא גרייזין שטונדין אויף אונד שטונדין
פֿיר איהן. ביז דאש זיין זיטץ צוברייטיט
ווארי. דיא וואורטי האבין דיא פֿירשטיין
צורוק גהאלטין. דען גלייך איינין מאנטיל
האט ער דיא גרעכטיגקייט אנגהילעט.
אין

אין מיינר גרעכטיגקייט אונד וויל זיך
 ניכט פֿון מיינין אויגין אבווייכין לאסין.
 דען דיא הופֿנונג דעש גלייזנערש איזט
 ניכטש. דעסין נאכקומין זיך מיט שפיין
 ניכט זעטיגין ווערדין. אוב ער אויך
 וויל שטויב דאש זילבר הייפֿין ווירדי.
 ער ווירד זולכש וואול צוברייטין אבר
 דער גרעכטי ווירד עש אנקליידין. דער
 שטערקשטי ווירד ווירד איהן פֿון זיינעם
 אורט הינוועק שטורמין:

ך'ח

28

ערך החכמה ומקומה לא ידע אנוש.
 תהום אמר לא בי היא. לא ישקל
 כסף וזהב מכירה. כל אבני יקר גם
 כתם טהור לא יערכנה. אלהים לבדו
 הבין דרכה וידע מקומה. ולאדם אמר
 יראת אדני היא החכמה:

דיא שעטצונג דער ווייזהייט אונד איהר
 אורט ווייש קיין מענש. דער אבגרוכד
 זאגט ניכט בייא מיר איזט זיך. עש
 קאן אויך מיט זילבר אונד גאלד איהר
 וועהרט ניכט גונאנגין ווערדין. אלי
 קאשט—

האשט פֿרקיינדיט. יענר דער דיא ערדין
 אויף ניכטש גהענגיט. פֿון דעסין
 אנשרייאונג אויך דיא הימלין ערשירין.
 אונד מיט זיינר קראפֿט ער דאש מער
 בוועגיט. אונד ציהי הייז זיינר נור איין
 טייל זיינר וועגין:

ד

27

אונד הוסיף אמריו. אף כי משדי הומר
 נפשי. ומאלהים משפטי חוסר. כל
 עוד משמתי באפי לא אהגדה רמיה.
 לא ארפדה בצדקתי ולא אסורה מכבוד
 עיני. כי חקות חנף אין. צאצאיו בל
 ישבעו לחם. גם אם כעפר כסף יצבר.
 יכין וצדיק ילבש. קריב ישערהו
 ממקומו:

איוב פֿרמעחרטי זייני ווארטיין. אוב שוהן
 פֿון דעם אלמעכטיגין איזט מייז גמיהט
 פֿרביטריט ווארדין. אונד פֿון גאט מייז
 גריכט זאך איזט אבגוויכין. דענוך
 זי לאנג מייז אוטעם אין מיינר נאזין
 בלייביט וויל איך קייני שאלקהייט
 דענקין. איך וויל ניכט מאט ווערדין
 אין

מענדה בלדר השוחי. מה יצדק אנוש
עם אל. לגוודיו אין מספר. והמשל
עמו. ואנוש עפר. ועורו כמלא תולעה:

דעש בלדרש דעש שוחי אנטווארט.
וואש וויל זיך דער מענש קעגין גאט
רעכטפערטיגין דעסין שאהרין קייני צאהל
האבין. אונד דיא גוואלט איזט בייא
איהם. דער מענש אבר איזט שטויב.
אונד דעסין הויאט איזט אנגפיהלט מיט
ווירמבין:

מענדה איוב. נשמת מי יצאה ממך.
כי הודעת תושיה לרוב. וזרוע שדי
הגדת. הוא התולדה ארץ על בלימה.
ומגערותו יתרופפו עמודי שמים. ובכתו
רגע הים. והן אלה קצות דרכיו:

איובש אנטווארט. וועסין גייסט איזט
פון דיר אויש גיגאנגין. דאש דונא
דער מענגי וויששנאפט בקאנט גמאכט
האשט. אונד דעש אלטעכטיגין שטערקי
האשט

אונד דיא שטרופה רידן זולין זייכין מוכר
ערפילין. איך מעכטי דיא ווארטי ווישן
וויא ער מיר אנטווארטן ווירד. דאן
ווען ער מיר פרובירן זולטי וואררי ער
מיר וויא גאלד פֿינדן. וויילין אוך דיא
וועגן זייכש גאטש גיהיטיט האבי:

ך'ר

24

איוב מצדיק דבריו ואומר. מדוע יהיה
שלום לרשעים. המה אשר חמור
יתומים יבהגו. נירעו עדר כגזל. גזל
בית כמלאו. יחיו לבטח. ואני שלא
כסגתי אחור מבי דרך הישר. אבלה
במר ימי:

איוב רעכטפערטיגט זייכי רידן אונד
זאגט. ווארום האבין דיא בוזאפטין
פֿריד. יעבי וועלכי דען איזל דער
ווייזן פֿיהרין. אונד איינה גרויבטור
זעכרי וויידן. מיט אנרעכט זיינד איהרי
היזר אנגפֿיהליט. דיזי לעבין זיכה. איך
אבר דער פֿון דעם רעכטין וועג ניכט
אבוויכין. מוז אין ביטירקייט בקלאגן
זייכי יאהרין:

25 ך'ח

ווירד דען (גאט) אין גריכט מיט דיר
 (קומין) זיך איין לאסין. דיין איבל
 איזט גרוש אונד דייני זינד האבין קיין
 ענד. פון דעם הונגריגין האשט דו
 דאש ברוד פֿרמדין. אונד דאש וואשר
 פון דעם אבגמאטיטין. אויך זא גאר
 דיא קליידר דער חלב נאקינדן האשט
 אישגצוגין. דיא וויטווען האשט לעהר
 חינזעק גשיקט. דאהערא האט דיר דיא
 אנגשט גאך ערשרעקט. אבר זאפֿערן
 דו דאש אונגרעכט פון דיינין הויז
 ענטפֿערנין ווירשט. אונד צום אלמעכטיגין
 דיר קעהרין. ווירדשט דו ערבוואט
 ווירדין. אונד דאש ליכט ווירד דייני
 וועג בגלענצין:

חשיבת איוב. אערכוֹה־משפט. ותוכחות
 המלאכה פי. אדע מלים איך יענני.
 כי אם יבחנני כזהב ימצאני. כי שמרתי
 דרכי אלוהי:

איובש אנשווארט. איך וויל (גריכט
 אנאורדנין) דאש גריכט אנשטעלין.

אנגשט. | אונד אין גוטין ברינגין זיא היז
 איהרי יאהרין. דער גרעכטי אבר
 שטערביט מיט איינעם ביטריין גמיהט.
 אונד האט דאש גוטי ניכט גועהין.
 ביירי ווירד דער וואורם ברעקין. וואו
 איזט דיא וואונג דער בודהאפטין. אונד
 וואו איזט דאש הויז דעש פרייאגעבגין.
 איהרי הינטרלאסני צייכין ווירדיט איהר
 ניכט ערקעהנין. אונד ווייז וואוליט
 איהר מיך טריסטין. ווארליך אייערי
 אנטוואורטין בלייבין (זינדהאפט)
 לוגינהאפט :

דא

22

מענה אליפז התמני. חלאל יוכיח גבר.
 ואם יבא במשפט עמך. רעתך
 רבד ולעיוותיך אין קץ. מנעת מרעב
 לחם ומעיק מיב. גם בגדי ערומים
 תפשיט. ואלמנות ריקם שלחור. לכן
 פחד בהלך פתאום. אמנם אם תרחיק
 עולדך מביחך ואל שדי תשוב חבדך.
 ואור הנכיר יבדך :

דעש הימניחשן אליפז אנטוואורט. ווירד
 דען דער מאן גאט שטראפין. אונד
 ווירד

וויירד ניכט גליקן . דיזיז איזט דער טייל
איינש בוזהאפטין מעכשין . דעש גרעכטיג
גוט אבר וויירד גזעגניט וויירדיג :

ך'א

21

מענה איוב . שימו יד לפרה . חלעיגו
אחר דברי . מדוע גברו עתקו רשעים .
ונכון צאצאיהם עמם . הם אשר יאמרו .
מרה שדי כי נפגע בו . ובתיהם מפחד
שלום ובטוב שנותיהם יבלו . וצדיק ימות
בנפש מרה . ובטובה לא נארה . יחד
רמה חכסה . איה משכן תשעים . ואירה
בית נדיב . אנתותם לא תנכרו . ואיך
תנחמוני . הלא תשובותיכם נשאר מעל :

איובש אנטווארט (טנהט דיא האנד צום
מונד) שווייגט . שפוטיט (נאך
מיינין רידיג) זא דאן ווען איך גירעדיט
האבי . ווארומב האבין זיך דיא בוזהאפטין
גשטערקט . אונד איהרי קינדער זיינד
מיט איהנין פולקומין . יעני וועלכי פלעגין
צוזאגין . וואש איזט (דיא קראפט) דעש
אלמעכטיגין דאש וויר איהן ביטין זולין .
דוך זיינד איהרי הייזר פרידליך פון דער
אנגשט . Pp 4

בארין שפוטין מיט מיר . דאן דיא מאכט
גאטש האט מיך ברייט :

ד'

20

מעכד צופר הנעמתי . רננת רשעים
מקרב ושמחרת חנק עדי רגע .
כחלום ידד טובו . רואיו יאמרו איו .
חיל בלע ויקיאנו . רצץ דלים וביר
גזל ותשלומן אל חיקו ישוב . לא יחיל
עשרו . זה חלק אדם רשע . ונחלר
צדיק תבורך :

אנטווארט דעש בעמיתישין צופר . דאש
גזאנג דערין בוזהאפטין איזט (פֿון
דער כעהי) פֿון קיינר לאנגין דוואר .
אונד דיא פֿרייד דעש גלייזנרש וועהרט
אין אויגן בליק . גלייך איינין טרוים
ווירד זיין וואול זיך (בוועגין) וועק גיהן .
זייני זעהיר ווערויזן זאגין וואו איזט ער .
דאש פֿרמעגין האט ער איינגשלוקיט
ווירד עש אבר ווידר אויש שפייאין . ער
האט דיא ארמין גדרוקיט אונד איין הויז
גרויבט אונד אין זיינר שוס ווירד דעסין
פֿרגעלטונג ווידרקערין . זיין רייכטומב
ווירד

צִיל זַעצִין. אונד וויא לאנג ווירדשט
 דוא אונרעכט רידן. דער בנזהאפֿטין
 ליכט ווירד ערלעשין. אונד זיא ווירדין
 שרעקונגין זיאן. איהרי וואורצלין ווירדין
 אונטר זיך פֿרטריקנין. אונד איהר בליא
 אוברווערטש אפֿפֿאלין:

יט

19

מענה איוב. עד אנה תדכאונכי במלין.
 הכלמתם אותי עשר פעמים. ואף
 אמנם אם שגיתי אחי תלין. אלוה
 הפשיט מעלי כבודי. עטרת ראשי הסיר.
 זרה רוחי לאשתי. וגם עוילים בי יתחלנו.
 כי יד אלונה נגעה בי:

איובש אנטוואורט. ביז וויא לאנג
 ווירדיט איהר מיך מיט וואורטיגן
 צערשטוסין. איהר האבט מיך (צעהיז
 מאל) פֿילמאחלין בשעהמיט. אונד אבר
 דאפֿערין איך גאירריט האבי זול זולכד
 ביא מיר (איברנאכטין) בלייבין. גאט
 האט מיר מיינה עהר אפגצוגין. דיא
 קרון מיינש הויפטש אפגנומין. מייז
 צייסט איזט מייז ווייב פֿרעמד. אויך דיא
 כארין

י

17

איוב מחזק דאבתו ואומר. שרונחו חבלה
וימינו נרעכו. מצג למשל עמים.
ישרים ישמו על זארה. ואיה אפוי
תקותו. ומי ישורכרה:

איוב בשטערקייט זיינין שמערצין אונד
זאגט. דאש דעסין גמיאט פֿוןאונדריט
אונד דעסין טעגי אפגשכידין זיינר.
ער זייאי צום עקסעמפיר דער פֿעלקר
אויש גיזעציט. עש ווירדין דיג
רעכטערטיגין איבר דיזעש זיך ערשטוינין.
וואו אבר איזט זייכה הופֿנונג. אונד
ווער נויירד זעלבי פֿון זעהין:

יח

18

מענדה בלדר השוחי. ער אן לא
תשים קנצי למלין. ועד אן תדבר
עול. רשעים ידעך כרם. ניהיו בלהות.
מתחרת שרשיהם יבשנו. נקצירם
ממעל ימל:

אנטווארט דעש בלדר השוחי. ביז וויא
לאנג נויירשטו דיינין וואנרטיין קיין
ציל

גזיכט מיט זייער פֿעטיגן בדעקיט איזט
אונד רוצין איבר דיא נירן מאכט.
צור ערדיגן ווירד דעשזעלבין פֿולקומהייט
ניכט רייכין. דען דעסין וועקסלונג איזט
אייטל. אונד דאש פֿייער ווירד דעסין
צעלט פֿרצעהרין:

טז

16

מענה איוב. מנחמי עמל כלכם. לו יש
נפשכם תחת נפשי. גם אני אניעו
ראשי עליכם. פני חמרמרו מני בכי
על לא חמס בכפי. ארץ אל חכסי דמי.
ומקום בל יהי לזעקתי:

איובש אנטווארט. איהר זייט צוזאמין
טריסט דער מיהזעליגקייט. ווער
וואולטי דש אייערי זעלי שטאט מיינר
ווערי. וואולטי אויך איך מיינין קאפף
איבר אייך בוועגין. מייגן גזיכט איזט
צוזאמין גשרומפֿט פֿיר ווייניג. אהני דש
וואש אונרעכטש אין מייניג הענדיג זיך
בפֿינדיג. אה! ערדיגן פֿרדעקי מייגן בלוט
ניכט. אונד קיין אורט זול מער איברייג
זיין צו מייגן גשרייג. (אלליש זונדל
דעש וועה קלאגש פֿול זיין):

בין דיא הימל ניכט מער דא זיין ניירד
ער פֿון זיינעם שלאף ניכט ערוואכין :

ט"ו

15

מעכרה אליפז התימני . התגרע אליך
חכמת אל . מה ידעת ולא עמנו
הוא . בנו כביר מאבך ימים . מרה
ירזמון עיניך כי הוצאת מפך אל אלוה
מלין . איש שתה כמים עולרה . פניו
מכסה בחלבו ניעש פימה עלי כסל .
לא יטה לארץ מכלם . כי שוא תהיה
חמורתו . ואש תאכל אהלנו :

אנטווארט דעש אליפז דעש תימנחירש .
אויב איזט דיא ווייזהייט גאטש דיר
גרינגשעציג . וואש וויישט דו א דאש
(ניכט מיט אונש איזט) וויר ניכט
ווישן . אונטער אונש (איזט) דער עלטר
אלש דיין פֿאטר (פֿון טעגין) אין יאהרן .
וואש ווינקין דיינע אריגין דאש דוא קעגין
גאט אויש דיינע מוכר ווארטט הערפֿור
גבראכט האשט . איין מאן וועלכר דען
וואשר גלייך דיא אונגערעכטיגקייט
(טרינקיט) אין זיך שלוקט . דעסין
גזיכט

זעהלי זעטצין. ווירשט דו א דאן איין
 איישגשלאגניש בלאט צערברעכין. אונד
 איין טרוקניש שטרוי א פֿרפֿולגין. דאש
 ער אין פֿעסיל מייני פֿיסי גזעציט. אונד
 (דיא ווארצלן מיינר פֿערשין) מיינר
 פֿוס טרייט (היטיט) גפֿאנגן האלטיט:

י

14

אפסות ימי האדם. כצל יברחו. ילוד
 אשר כציץ ימל. עץ אם יזקין
 וימות גזעו בעפר. יפדיח מריח מים
 ויעשה קציר. ואדם אם יגוע איו.
 כי עד בלתי שמים לא יעור משבתו:

דיא נייכטיגקייט דערין מעכשליכן טעגין.
 גלייך איינין שאטין לויפֿין זיין
 הינוועק. (דער גבאהרני איינש ווייב)
 איין מענש גלייך איינה בלום פֿרוועלקיט
 ער. דער בוי בוי ווען ער אלט ווירד
 אונד זיין שטאם אין דער ערדיג
 אבשטערביט. ווירד ער פֿון דעם גרוך
 דעש וואשרש ווירד בליהן אונד (שניד)
 יונגי אבלעגן מאכין. דער מענש אבר
 ווען ער אוישלעשט וואו איזט ער. דען

כיבט דיג ווערקי גאטש. וועלכר דיג
שטארקין פֿרקרימט אונד שלאף מאכט דען
גורט דער שטארקין. דיא מאכט דעש
הערין אבר האט אליש דיזיז גמאכט:

יג

13

כל אלה ראתה עיני ולא כפל אנכי
מכם. אם תחרישנו תהי לכם לחכמה.
רפאי אליל כלכם. טפלי שקר אתם.
דומו ואדבר על מה אשא בשרי בשני.
ובכפי אשים נפשי. העלולה בדרך יערץ
וקש יבש ירדוף. אשר שם בסד רגלי.
ושרשי עקבי ישמר:

אליש דיזיז האט מיין אויג גזעהין. איך
בין אויך כיבט שלעכטר דאן איהר.
וואן איהר שווייגין וואונדיט זולטי עש
איך אייני ווייזהייט זיין. דאן איהר
זייט כיבטשנוירדיג דנקדנריש. איהר
העכגט דער לנגין אן. שווייגט אונד
איך ווירל רידיין. (ווארומב זול איך
מיין פֿלייש אין מיינין צעהבין טראגין.)
ווארומב זול איך דיא צעהבן אין שמערצין
צוזאמין בייסיין. אונד אין גפֿאהר מייני
זעהלי

אבטילאורט צופר דעש בעמחי. (אוב
 ווירד איין מאן דער רידין זיך
 רעכטפערטיגן) ווירד זיך דאן דער מאן
 מיט פֿילן רידין רעכטפערטיגין קענין.
 דער דא זאגט מייכה לעהר איזט ריין אונד
 איך בין ריין (אונשולדיג). אבר ווער וואלטי
 גאט זאגט דיר דיא פֿערבורגייטיגן דער
 ווייזהייט. וועלכה לענגר אלש דיא ערדיגן
 אונד ברייטר אלש דאש מער. עכטפֿערני
 דיא אייטלקייט פֿון דיינר האנד אונד פֿון
 דיינין צעלטין דאש אונגרעכטי. דא
 ווירשט דיא אהני ערשרעקר ליגין. אונד
 דייין אנגזיכט ווירדיגן פֿילי אנפֿלעהין:

יב

12

מענה איוב. אמנס עמכס חמות חכמה.
 ומי אין כמו אתם. מי לא ידע
 מעללי אל. המסלף איתנים ומרפֿה
 מוח אפיקים. ויר יהודה עשתה
 כל זאת:

איובש אבטוואורט. ווארליך (גלויבט איהר
 דאן) מיט אייך שטירבט דיא ווייזהייט.
 ווער אבר איזט אייך ניכט גלייך. ווער ווייז
 ניכט

כי מחימר עשהו. ואל עפר ישיבהו. גם
חליפורה וצבא לאנוש. ובמעט ימים
יחדל:

איוב בפולגית זייני וואורטי אונד
פֿרלאנגיט פֿון גאט איהם ווישנר
צו מאכין ווארומב ער איהן שטרופֿי.
אויך דאש ער איהן ניכט פֿראורטלין זול.
דאן פֿון ליימב האבי ער איהן גמאכט.
אונד צום שטויב ווירד ער איהן
ווידרקעהרינד מאכין. אויך האט דער
מענש איינין וועקסיל אונד גזעצטי צייט.
אונד אין וויכיצין טעגין ווירד ער
(אויפֿהערין צו זיין) פֿרשיידין:

יא

II

מענדה צפר הנעמתי. האיש שפתיים
יצדק. האומר זך לקחי ובר הייתי.
ואולם מי יתן אלודה יציד לך תעלומות
חכמה. אשר מארץ ארוכה ומני ים
רחבה. הרחק און מידך ומאהליך
עולה. ורבצר באין מחריד. ופניך
רבים יחלו:

דאן דאמאחלין ווירדי דעסין עברי פֿרטערפֿליך
זיין. דיא פֿרזיכונג דער בוזהאפֿטין אבר
איזט איין שפינין (הויז) גוועבי:

9 • ט

מענר איוב. גם ממנו לא נסתר כח
ופעולת אל. לכן אין לריב עמו.
ולא יצדק אנוש מאלהים. אחת היא
חם ורשע הוא מכלה. ולמסרת
נקיים ילעג:

אנטווארט דעש איוב. אויך פֿון איהם
איזט דיא קראפֿט אונד גאטש ווערק
ניכט פֿרבורגין. דאהער איזט מיט
איהמי זיך אין שטרייט ניכט איין צולאסין.
עש וואורדי אויך זיך דער מעגש ניכט
מעהר דאן גאט רעכטפֿערטיגין. איינש
אבר איזט דאש ער דען פֿרומין אונד
בוזהאפֿטין (גלייך) פֿרדערבי. דיא פֿרזונג
דער אונשולדיגן אויך פֿרלאכיט ער:

י

10

איוב מררף אמריו ומבקש מאלהים
להודיעו על מה יסרהו. ובל ירשיענו.
כי

ניכטש אונד אייטל זיינר דיא מענשליכי
טעגי. איין גזעצטי צייט (דער
קעמפפֿונג) איזט אויף ערדין. דעסין
לעצטש אבר איזט דאש דעסין פֿלייש
מיט ווירמב אנגקליידיט איזט. איוב
בקלאגט זיין לעבין. אונד איבר דען
דאש איהן גאט צום (שייבין) ציר
גזעצט האט. ער ערוועהליט דען טוט
אונד פֿראכטיט דאש לעבין:

ח

8

מענה בלדר השוחי. מציע אמריו. אל
לא יעות משפט. ומשלם לאיש גמול
ידיו. מעוררו להתחנן אל שדי. ולשוב
מדרכו. כי אז ישגרה אהריתו מאונד.
ומבטח רשעים בית עכבש:

אנטווארט דעש בלדר שוחי. ער
ברייגט זייני ווארט פֿור. גאט
פֿערקעהרט דיא גרעכטיגקייט ניכט.
צאהליט איך איינם יערין (דיא
פֿערגעלטונג זיינר הענדי) זיינר ווערק נאך.
ער מונטריט איהן אויף דעם אלמעכטיגין
אנצופֿלעהין. פֿון זיינם וועג אפצושטעהין.
דאן

(זא) וואורדין זעלבי שוועהרר דאן דער
 זאכר דערין מערין זייאין. וויילין דער
 צרייב דער פֿיילין דעש אלמעכטיגין
 דעסין גייסט טרינקיט. דיא שרעקונגין
 גאטש האבין זיך קעגין איהן גריסטיט.
 דאהער זיינר דעסין וואורטי מיר
 וואורדין. ווער וואולטי דאש איהמי גאט
 צערשלאגין מעכטי זיינה האכר ענטבינדן
 אונד איהן צערשפאלטין. דאן וואש ווירד
 (ענדליך) דעסין ענדרי וואן דעסין זעלי
 (אים לעבין) פֿרלענגריט וואורדי. ער
 פֿראגטי זיא אויך. האב איך דאן צו אייך
 גזאגט פֿון איירין קרעפֿטין שענקט פֿור
 מיר. אוב גדענקיט איהר מיט וואורטין
 צו שטרופֿין. אונד כון ווענדט אייך
 צו מיר אוב איך אין אייערין צויכט
 ליגין ווירדי:

ז

ז

אפס והבל ימי האדם. וצבא עלי ארץ:
 ואחריתו לבוש בשרו רמה. איוב
 מקונן על חייו. ועל מרה ששמהו
 אלהים למפגע לו. בוחר המות ומואס
 בחייו:

פיכט

אונד דעסין גרושי טאהטין אהני
 ערפֿורשונג אונד דעסין וואונדער ווערק
 אהני צאהל גפֿונדיג. ער מאכט
 שטערצין אונד פֿרבינדט ווידר. דאהערא
 איזט זעליג דער מענש וועלכין גאט
 שטרופֿט. דאן ער ווירד זיך פֿור אליין
 איבל ניכט פֿירכטין אונד מיט דעם
 אלטר אינש גראב קומין. דיזיז איזט
 וואש וויר ערפֿורשט האבין דיר אבר
 זיין עש ווישנד:

ו

6

מענדה איוב. לו ישקל כעשו והותו
 מחול ימים יכבדו. כי חמת חצי
 שרי שותרה רוחו. בעותי אלורה
 יערכו לנגדו. על כן דבריו לעו. מי
 יתן שידכאנו אלורה ניתר ירו ויבצענו.
 כי מה קצו אם יאריך נפשו. ושאלם
 הכי אמרתי לכם מכחכם שחרו בערי.
 הלהנכח מלים תחשבו. נעתרה פנו בי
 אם על פניכם אכזב.

אנטווארט דעש איוב. זאפֿערין דעסין
 צורין אונד ברוך גוואונגין וואורדיין
 (זא)

דעכטפערטיגן. ווארליך אויך בייא
 זיינין ענגלין (זעצט ער) פֿינדט ער איין
 אונרעכט. אונד וואש זאל דאן מיט
 דענין אין ליים-הייזנין וואונדעדין זיין.
 וועלכי אין שטויב איהרן גרונד האבין.
 איהר איבריגש איזט פֿרוקט וואונדעדין
 אונד ניכט אין דער נויזהייט זיינע זיא
 גשטורבין:

ה

5

אליפו מרחיב אמריו. שראוד אויר
 משריש. ובניו כרחקו מישע. אולם
 דרש אל אלהים ומצא גדולותיו אין חקר
 ונפלאותיו אין מספר. כי הוה יכאיב
 יחבש. לכן אשרי אנוש יוכיחו אלוה.
 כי לא יירא מכל דע ויבא בכלח אלי
 קבר. זאת חקרנוה ואתה דע לך:

אליפו (ערוויטריט) פֿאהריט פֿורט מיט
 זיינין וואונדעדין. דאש ער איינין
 (כאריין) בוזהאפֿטיין גזעהין וועלכר
 (וואונדעדין) פֿאסיט) רייד גוועזין. דעסין
 קינד אבר פֿון דעם הייל ענטפֿערניט
 וואריין. ער האט אבר גאט אונטערזוכט

אונד

O o 5

הן במלאכיו ישיש תהלה. ומה יהיה
לשוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם.
נסע יתרום ולא בחכמה ימחנו:

אנטווארט דעש אליפז דעש תימניטרש
דעם איוב. ביזט דו א ניכט דער
יעניגי וועלכר פילי גלעהרט. דו א
האשט אויפגריכט דען שטרניכלענדיג.
דו א האשט דיא (קניאנדי) נידרזינקנדי
קניא גשטערקט. כון אבר האט דיר
איינה זאך פרוזוכיט זולשט דו א מיהר
זיין אונד בישט ערשרוקין וואורדיג. אונד
אנדורך ווירד ערקעניט דאש דיינה
פרומיגקייט עבין דיינה בוזהייט וואהרי.
דאן וועלכר אנשולדיגט איזט יע פרלוהרין
גיגאנדיג. גלייך דענין דיא דען אונרעכט
נאכדענקין אונד דיא מיהזעליגקייט
אוישזאהין. וועלכי פון דעם גייסט דעש
צוהרן גאטש פרצעהריט ווערדיג. ער אבר
פֿוהרי אין דעסין פאראבירל פֿורט.
איך האבי אין דענין גראנקין אין דען
נאכט שייכין גזעהין איינה גשטאלט.
איינה לייזי שטילי אונד איינה שטים
האבי איך גהעריט. עש ווירד זיך
דער מענש ניכט מעהר אלש גאט
רעכטפֿערטיגין.

איוב פֿרפֿלֹוכט זיינין גבורטש טאג אודר
 דיא יעניגי נאכט אין וועלכר מאן
 גזאגט האט עש איזט עמפֿאנגין וואורדין
 איין מאנדיל. וויילין דעסין טוט דא
 ער פֿון מוטער לייב (גינגי) ניכט דיא
 מיהזעליקייט פֿיר זייני אויגין פֿורבורגין
 האט. דען יעצט וואורדי ער ליגין אונד
 מיט קיניגי אונד פֿירשטין הוהין. אלווא
 דער קלייני אונד גרושי (דורט) גלייך
 איזט. איוב ביגעהריט זיינין טוט. וויילין
 (פֿור) שטאט זיינן ברוט זיין זייפֿצין
 קומיט. אונד גלייך דענין וואשרין
 שטירצין נידר זייני וועהקלאגין:

ד

4

מענה אליפז התימני אל איוב. הלא אתה
 הונא אשר יסרת רבים. הקימות
 כושל. אמצת ברכים כורעות. נעתה נסה
 דבר אליך תלאה ותבהל. ובזרה יודע
 כי יראתך כסלתך. כי מי נקי אבה
 כחורשי און נזורעי עמל. אשר יכלו מרוח
 אף אלוד. ויוסף שאר משלו. ראיתי
 בשעיפים בחזיונות לילה תמונה. דממה
 וקול אשמע. לא יצדק אנוש מאלוה.

הן

O o 4

וויא איינה דעריז שאלקינין צו רידין פֿלעגין
אונד דער איוב זינדיגטי מיט זיינ
לעפֿציג ניכט. דרייא גשפאנין האט איוב
אליפז דער תימני. בלדד דער שוחי
אונד צופֿר דער בעמתי. אונד דא זיא
פֿרבאמין דאז איבל וועלכיש איבה איהן
גיקומין גינגין זיא איהן צו טריסטין. פֿון
פֿערני אבה האבין זיא איהן ניכט ערקעניט
אונד זיא נויניטיין (אייז גרושים וויינין)
זער שטארק. זיא צערהיסין אויך איהרי
מענטל אונד זאסין מיט איהן צור ערדין
זיבין טאג אונד בעכט אונד קייב רידיטי
צו איהם איין נואורט. וויילין זיא גזעהין
דאש דעסין שמערצין זעהר גרוש נוארי:

3

3

איוב מקלל יום מולדתו. והלילה אשר
בו אמה הורדה גבר. על כי לא
הסתיר מתתו מרחם העמר מעיניו.
כי עתה ישכב וישקט עם מלכים ושרים.
אשר קטון וגדול שם הוא. איוב בקש
מותו. על כי לפני לחמו אבחתו חבא.
וכמים נתכו שאגותיו:

רעים היו לאיוב אליפו החימני. בלדה
 השוחי וצופר הנעמתי. וכשמעם הרעה
 הבארה עליו הלכו לנחמו. ומרחוק לא
 הכירוהו ויבכו בכי גדול. ויקרעו
 מעיליהם וישבו אתו לארץ שבעת ימים
 ולילור ואין דובר אליו דבר. כי ראו
 שגדול כאבו מאוד:

עש (רעדיטי) בראכטי אבר דער טייביל
 איינדר אנקלאג ווידר איוב צום
 אנדרטיין מאהל פֿור דעם העריין. אונד
 זאגטי דאש מאן דען איוב אויך אן דעסין
 (פֿלייש אונד בייז) לייב זעלבשט פרובירין
 זול. עש גאבי איהן אלזוא דער הער
 אין דיא מאכט דעש טייבילש. בפֿאהלי
 איהם אבר דעסין זעל (צו היטין) אין
 אכט צו בעהמין. עש שלוגי אלזוא דער
 טייביל דען איוב מיט דעם ביזן גרינד
 פֿון דעכין פֿוס-זולין ביז אן נוירביל. עש
 קראצטי זיך דער איוב מיט איינים
 שערבין אונד זאסי אין אשין. זיין ווייב
 בירעדיט איהן גאט (צו זעגנין) צו פֿלוצין
 דאמיט ער איהן אומבריינגין זול. ער
 אבר זאגטי צו איהר דוא רינדישט גלייך
 נויא

דיא שבאיר האבין דאש הינד פֿיך אונד
 דיא איזליכין גנומין. דאש פֿיאר גאטש
 האבי דיא שאף אונד הירטין פֿרברעניט.
 דיא כשדים האבין דיא קאמעלין גנומין.
 אונד דאש הויז זייאי איבר דעסין קינד
 איינגפֿאלין אונד זיג זיינד גשטורבין.
 איוב צעררייסיט זייכין מאנטיל. אונד
 זאגט נאקינד בין איך פֿון בויך מיינר
 מוטר הרויש גיגאנגין. דער הער האט
 עש גיגעבין דער הער האט עש אויך
 גנומין עש זייאי דעסין נאמין גיזעגניט.
 מיט אלין דיזין האט ער ווידר דען
 הערין קיין אונרעכט צוגלאסין:

ב

2

וידבר השמן שטנה על איוב לפני יהוה
 פעם שנית. ויאמר לנסות איוב גם
 בעצמו ובבשרו. ויתנהו יהוה ביד השמן
 ויצוהו לשמור אך את נפשו. ויכה השמן
 את איוב בשחין רע מכף רגלו ועד
 קדקדו. ויתגרד איוב בחרש וישב באפר.
 אשתו פתחה אותו לברך אלהים שימיתהו.
 ויאמר אליה כדבר אחרת הנבלות
 תדברי ולא חטא איוב בשפתיו. שלשה
 רעים

איוב קרע מעילו. ויאמר ערום יצאתי
 מבטן אמי. יהודה נתן ויהודה לקח יתי
 שמו מבורך. בכל זאת לא נתן חפלה
 לאלהים:

איוב פֿון דעם לאנד עוץ ווארי פֿולקומין
 אונד גרעכט. גאטשפֿירכטיג אונד
 אפוייכנד פֿון דעם איבל. זיבין זיהני
 אונד דרייא טעכטיר זיינד איהם גבוהרין
 ווארדין. זיין פֿיך ווארי שטארק (אין
 דער צאהל) אונד דעטיג דינשט ווארי זער
 גרוש. זייני זיהני האבין יעדער אין דעטיג
 טאג פֿון דענין טעגין דער וואכין איינד
 מאלצייט גמאכט צו וועלכר זיג איהרי
 שוועסטרין איינגלאדין האבין. אונד אלש
 דיא מאלצייט טעגי אומבגאנגין ווארין האט
 זיג איוב גהייליגט אונד בראנד אונפֿער
 איהרר אליר צאהל גיאופֿעריט. עש
 קלאגטי איהן אבר דער טייביל פֿונ
 גאט אז אונד זאגטי מאן זולי דען איוב
 פרובירין. עש גאבי אויך דער הער דאש
 גאנצי פֿורמעגין דעש איוב אין דער מאכט
 דעש טייבילש. אונד עש קאמין פֿיר
 יינגלינגי אונד פֿרקידטיג דעם איוב.
 דיא

איוב

א

י

א יוב מארץ עוץ היה תם וישר. ירא
אלהים וסור מרע. שבעה בנים
ושלש בנות נולדו לו. מקנהו היה
עצום ועבודתו רבה מאור. בניו עשו
משתה איש ביומו מימי השבועה
נקראו אחיותיהם אל המשתה. ויהי
כי הקיפו ימי המשתה קדשם איוב
והעלה עולות מספר כלם. וישטין השטן
לפני יהוה ויאמר לנסות את איוב.
ניתן יהוה כל הון איוב ביד השטן.
ויבנאו ארבעה כערים ויגידו לאיוב.
שבא לקחו הבקר והאתונות. אש אלהים
הבעיר בצאן וברועים. כשדים לקחו
הגמלים. הבית נפל על בניו וימותו.
איוב

שכר . כי חמה לאובד ומרי נפש . הלול
אשת חיל אשר יקרה מפנינים מכרה :

חסלת ספר משלי .

ציכטיגונגש לעהר דער מוטר למואל
(שלמה) . דאש ער ניכט דענין
ווייברין זיינה קראפט געבין זול . דענין
קיניגין גביהריט דאש וויין טרינקין ניכט .
אוכד דענין פֿירשטיין גצימט ניכט דער אלטי
וויין . דען זעלבי גהערין איינים פֿרלוהרכין
אוכד דענין דיג איינש ביטריש גמיהט
זינד . לוב איינש בראונען ווייבש
וועלכע ווירדיגער אלש פֿעריק
איהר ווערט איזט :

ענדי דעש בוכש דער שפּריך ווערט .

דער מיט איינעם דיב טיילט פיינדיש
(זיינע זעהלי) זיך זעלבשטיין אן:

ל

30

דברי אגור ומשאנו. שאלתו על מי
שהקים כל אפסי ארץ ואסף רוח
בחפניו גם צרר מים בשמלה שמו ושם
בנו *** כי חדע. מוסר על הבהגורה
האדם בכמה דברים:

נואורטי דעש אגור (שלמה דער דיא ווייזהייט
גיאמליט) אונד דעסין פראפעצייאונג.
זיין פראג און יענין וועלכר אלי ענדין
דער ערדין פֿעסט גיזעטצייט דען ווינד
אין זיינין פֿייטטיין גזאמליט און דיא
וואשיר (גלייכזאם) אין איינעם קלייד
צוזאמין גבונדיין. דעסין כאמין אונד
דעסין זוהנש כאמין און דוא ווייסט.
לעהר איבר דיא מענשליכע אויפֿפֿיהרונג
אין פֿילין זאכין:

ל"א

31

מוסר אם למואל. לבל יתן לנשים חילו.
ולבלתי היות במלכים שתו יין ואי
שכר.

(גלאט מאכנדין דער צונגיין) שמייכליר.
 דען זא זיך אן דעסן (הערץ) פֿרשטאנה
 פֿרזיכריט אונד דען וועלכע איז ווייזהייט
 וואנדליט. צווישין איינין דער דען ארמין
 גיבט אונד יענין וועלכע זיין אויגין פֿון
 זעלבין פֿרהעליט:

ד'ט

29

עונש מקשה עורף נגד התוכחה. הברל
 אוהב חכמה ורועה זכור. אנשי
 לצון וחכמים. אנשי דמים וישרים.
 בדברים לא יוסר העבד. דרך איש מדון
 ובעל חמה. גאות אדם תשפילנו.
 החולק עם גנב שוכא בפשו:

שטראף איינש הארטגעקייטין ווידה דיא
 שטראף-לעהרי. אונטערשייד איינש
 ווייזהייט ליבינדין אונד הורין (וויידינדין)
 שרייבר. צווישין שפעטירן אונד ווייזין.
 (מענדין דעש בלוטש) בלוטגיריגין אונד
 גרעכטיין. מיט וואונדטיין ווירד דער קנעכט
 גיכט גציכטיגט. ברניך איינש צאנקרש
 אונד צורניגין מאנש. דיא הופֿארט
 איינש מענשיין ווירד איהן דעמיטויגין.
 דער

טרופפֿנש אין דעם טאג דעש פלאטץ־רעגין
 צו איינבא צאנקרישין ווייבש. אויך אין
 מערשיל וואן דער באר גשטונסין וואנדע
 ווירד זיינע בארהייט פֿון איהם ניכט ווייכין:

ך"ח

28

הרשעים בסים באין רודף. עושק דלים
 במשל למטר סוחף. הברל עוזבי
 ושומרי תורה. אנשי רע ומבקשי
 יהודה. בין עשיר ודל. איש אמונה
 ואץ להעשיר. בין מוכיח ומחליק לשון.
 בוטח בלבו והולך בחכמה. נותן לרש
 ומעלים עיניו ממנו:

דיא בודהאפטי פֿליהן אהני פֿרפֿולגר. דער
 דיא ארמין פרעסיט (דעסין נוטץ) ווירד
 איינין איברשוועמענדין רעגין פֿרגליכין.
 אונטרשייד דערין דיא דא דיא לעהר
 פֿרלאסין אונד דיא זא זעלבה היטין. דערין
 מענר דעש איבלש אונד דיא דען הערין
 זוכין. צווישין דען רייכין אונד דען
 ארמין. איינין מאן דער ווארהייטין אונד
 דען וועלכר איילט רייך צו ווערדין.
 צווישין איינין שטראף־לעהרר אונד
 (גלאט)

ער איין שטיין אין דען הויפֿין דעש געצין
 מרקורי ווירפֿט. דער נאר ווידרהוילט
 זייכה נארהייט. אהרט דעש טרעגין.
 איין צאנקער אונד אונרוהיג אונד איהרי
 אהרטיין. דער אייכה גרובין גראבט ווירד
 אין זעלבר פֿאלין;

דף

27

לבֿל יתהלל האדם בפֿיהו וביום מחר:
 כובד כעס אויל. אכזריות וקנאה.
 געחרות נשיקות שונא. כובד נדוד איש.
 משלֿ דלף טורד ביום סגריר לאשת
 מדינים. גם במכתש אם יכתש האויל
 לא חסור מעליו אולתו:

עש זולי זיך דער מענש ניכט (מיט
 זיינע מונד) זעלבשט אונד מיט
 דעם מארגיגין טאג ריהמין. (שוועהרי)
 אונערטרעגליכקייט דעש צוהרין איינש
 נארין. דער טיראניא אונד אייפֿר־זוכט.
 (הארט) פֿאלש זיינר דיא קיסי איינש
 פֿיינדיש. בשוועהרליכקייט דער בוועגונג
 (פֿון איינעם אנהערט צום אנדערין) איינש
 מאנש. פֿרגלייך איינש אנהאלטענדיג
 מרופֿפֿטש

שפריך ווערטר דעש שלמה וועלכי דיא
 מעבר דעש חזקיה קיניגש יהודה
 אפגשריבין האבין . אונטרשייד דער
 הערליכקייט גאטש אונד דער קיניגין .
 דאש הערץ דער קיניג איזט
 אונערפֿארשליך . דער מעכש זולי זיך
 ניכט (אויף דען אנהערט) בייא גרושין
 הערין שטעלין . איינר דער זיך מיט איינר
 פֿאלשין גאבי רימיט . מאן זולי איינים
 פֿיינדי ברוט צו עסין אונד וואשר
 צו טרינקין געבין :

ד'ו

26

קללת חנם לא לו תבוא . לבלתי ענות
 לכסיל באולתו . הנותן לכסיל כבנה
 הוא כזורק אבן במרגמה . כסיל שונה
 באולתו . ארח העצל . איש מדון וריב
 ודרכיהם . כורה שחת יפול בזה :

דיא אהנאורזאכליכה פֿלוך ווירד ניכט
 דעם זעלבין (וועלכין מאן פֿלוכט)
 צוקומין . מאן זולי דעם בארין אין זיינר
 בארהייט ניכט אנטווארטין . דער דעם
 בארין עהרי גיבט איזט זאפֿיל אלש וואן
 ער

יהודה ומלך. לבל הכר פנים במשפט.
שדה וכרם עצל ותבניתו:

דיא מיהזעליגין רידין דער בוזחאפֿטין
מעכר. מיט דער ווייזהייט ווירד דאש הויז
ערבויאט אונד דורך דיא פֿירזיכטיגקייט
ווירד עש פֿעסט גשטעלט. דיא ערהיכונגין
דעש כארין. (זיבן מאהל) עפֿטרש
דעש טאגש ווירד דער גרעכטי פֿאלין.
מאן זולי גאט אונד דען קיניג פֿירכטין.
מאן זולי בייא דעם גריכט ניכט (דאז
גזיכט ערקעהנין) דיא פערזוהן אכזעהין.
דאז פֿעלד אונד דער וויינגארטין איינש
נאכלעסיגין אונד דעסין גשטאלט:

ד"ה

25

משלי שלמדה אשר העתיקו אנשי חזקיה
מלך יהודה. הברל כבוד אלהים
וכבוד מלכים. לב מלכים אין חקר.
לבל יעמוד אדם במקום גדולים.
מתהלל במתת שקר. להאכיל שונא לחם
ולהשקהו מים:

שפריך

בשריִיא אייבש ארשין ניכט דאש אנהר
 פֿרשטונפֿין. דיא אפשייאליכקייט אייבש
 אופפֿרש דער בוזהאפֿטין. עש איזט קיין
 ווייזהייט נוך ראט ווידר דען הערין אונד
 פֿון איהם (האנגיט אפ) דאש הייל
 אים שטרייט:

ך"ב

22

בחירת השם טוב טוב מעושר. זורע עולה
 יקצר און. ברכת טוב עין. אמירו
 העצל. בשבט מוסר תרוחק אנלר
 הכער. לשמוע דברי חכמים. לבל יהי
 בעורבים:

דיא ערוועהלונג אייבש גוטיין באמין
 איזט בעסיר אלש רייכטוהמב. דער
 אונרעכט אוישזאהיט ווירד זיכרי שניידן.
 דער זעגין אייבש (גוטיין אויגש)
 פֿרייאגעביגין. גראנקין דעש טרעגין.
 מיט איינר שטראף־רוטיין קאן ענטפֿערניט
 ווערדין דיא בארהייט דעש ייבגליכגש.
 מאן זול דיא הידי דער ווייזין אנהערין.
 מאן זולי ניכט אונטער (דער צאהל)
 דער בערגין זיין:

נאבן מדה ומדרה ומאזני מרמה תועבת
יהודה. מקלל אביו ואמו ידעך כרו:

דער זיך אן דעם וויין גוועהניט קאן
ניכט קלוג זיין. דער איינין קיינ
צירניט זינדיגט (ווידר) זיינר זעהלי.
מאן זול פֿון צאנק נאכלאסין. צווייארלייא
גוויכט. צווייארלייא מאס אונד איינה
פֿאלשי וואג איזט איין אפשייט דעש
העריין. דער זיינין פֿאטר אודר מוטר
פֿלוכט ווירד דעסין ליכט אוישלעשיין:

ך"א

21

יהודה תוכן לבנור. נבחר מזבח עשה
צדקה. רעת שבת עם אשת מדינים.
לבל יאטם אזנו מזעקת דל. תועבת
זבח רשעים. אין חכמה ואין עצה נגד
יהודה וממנו התשועה במלחמה:

דער הער איזט דער ערוועגיר דער הערצין.
ערוועלט אלש איין אופפֿר איזט
דיא גרעכטיגקייט איבן. דיא איבלרה
(וואהנונג) הויזהאלטונג מיט איינס
צאנקענהין ווייב. מאן זול זיך פֿור דעם
גשרייא

פֶּרְלֹא־כִגִּין דַּעַשׁ כֹּאֲרִין אֹכֵל דַּעַסִּין רִידִין .
 וּנְאֹרְטִי אֵיכֶשׁ אֹהֲרִין בִּלְאֹזְרֵשׁ . דַּעַר
 פֶּאֲמִין דַּעַשׁ הָעֵרִין אִיזֹט אִיין שְׁטֹאֲרֵקֵר
 טֹוֲרִין . אִיגִכְשֵׁאֲפֹט דַּעַר דַּעַמוֹט אֹכֵל דַּעַשׁ
 כִּידֶרֶשׁ עִצִּיגִין דַּעַשׁ גְּמִיהַטֵּשׁ . אִיין גֹּוֹטִישׁ
 וּוִיב אִיזֹט הֹוכְשֵׁעִיג . רִידִין אֵיכֶשׁ
 אֲרִמִּין אֹכֵל רִיכִין . מֵאֵן זֹלֶל זִיךְ צו
 פֶּרִיכְדִי גִזְעָה־לִּין :

יט

19

אֹלֶרֶת חֲסֵלָה דֶּרֶךְ הָאֲדָם . הֵן יִמְשֹׁךְ
 רַעִים וּמִדֶּל יתְּפַרְדּוּ . דֶּרֶךְ הָעֶצֶל .
 וְשֹׁאֵר הַכֹּהֲנוֹת הָעוֹלָם וּמוֹסְרָם :

דִּי־כֹאֲרֵהִיט וּוִירֵד דַּעַשׁ מַעַכְשִׁין וּוְעַג
 פֶּרְקִימִין . רִיכְטֹומֵב צִיְהַט פִּירֶל
 פֶּרִיכְדִי צו פֶּוֹן דַּעַם אֲרִמִּין אֲבֵר וּוִירֵדִין
 זִי־זִיךְ אֲפִשִׁידִין . בְּרוּיךְ דַּעַשׁ טֹרַעֲגִין .
 אֹכֵל מַעַהֲר אֲנֶדְרִי וּוְעֵלֶט בְּרִיכִי אֹכֵל
 דַּעַרְזֵעֶלְבִין לַעַהֲרִי :

ך'

20

שׁוֹגֵר־בִּיין לֹא יִחַכֵּם . מַתְעַבֵּר מֶלֶךְ
 חֹנֵט־נַפְשׁוֹ לִשְׁבוּרֵת מַרְיָב . אֲבָן
 נֶאֱבָן

מעלת השלום. עבד משכיל ימשל בבן
מביש. יהודה בוחז לבות. פגישת
הכסיל רעה. עונש משלמי רעה תחרה
טובה. אהבת רעים ופעולת לב שמח
נרוח נכארה :

אייגנשאפט דעש פרידנש. איין פֿרשענדיגער
קנעכט ווירד איבר איינין שאנדליכין
זוהן הערשין. דער הער איזט דער
הערצין פריבר. דיא בגעניכונג דעש נאריין
איזט איבל. שטראף דערין זא דאש
איבל שטאט דעם גוטין פֿרגעלטין. ליבה
דעש בעגשטין אודר דער פֿרגעלשאפטונגין
אונד ווירקונג איינש פֿריהליכין הערצין
אונד איינש בידרגשלאגנין גייסטש :

חפצת הכסיל ודבריו. דברי נרגז. שם
יהוה מגדל עוז. מעלת הענוה ושפל
רוח. אשה טובה היא יקרה. דברי רש
ועשיר. להתרועע ברעים :

פֿרלאנגין

השלום נגד המדון. שכר הולכי בדרך
יהודה:

ברוך דערין ווייזין אונד כארין. אפשר
דעש הערין אונד דעסין וואוהלגפאלין.
פיינדשאפט דעש בודהאפטין צור
שטראף-לעהר. אייגנשאפט דעש פרידנש
קעגין דיא צאנקיריא. לוחן דערין וועלכי
אין וועג דעש הערין גיין:

טז

16

כל איש ישר דרכו ויהיה זך בעיניו
ותוכן רוחות יהודה. לאהוב העניים.
המושל ברוחו יקרא גבור:

אין יעדער מאן רעכטפערטיגט זייכין וועג
אונד ווירד (ריין) גרעכט אין זייכין
אויגין זיין דער אבר דיא גמיהטר ערוועגט
איזט דער הער. מאן זול דיא ארמין
ליבין. דער דא בהערשיט זייכין ווילין
קאן אין שטארק גנעניט ווערדיין:

ווירקונג דער שטארק-לעהרי אונד
 דערזעלבין פֿרוכט. ווירקונג דעש
 פֿרשטאנדש אונד וועג דער אונטרייאין :

י"ד

14

חכמה נשים חבנה הבית ואולת תהרסנו .
 להרחיק הכסיל ודרכו . יראת יהוה
 ופעולתה . גדולת ארך אפים . פעולת
 הקנאה . נהנהגה לאדם בעולם :

דיא ווייזהייט דער ווייבר בויאט דאש
 הויז אונד דיא כארין ווירד עש
 צערשטערין . מאן זול דעש כארין אונד
 זייני אהרט זיך ענטפֿערנין . דיא פֿורכט
 דעש הערין אונד איהרה ווירקונג .
 הוכהייט דעש (לאנג דעש צורנש)
 זאנפֿטמיטיגין . ווירקונג דעש אייפֿרש .
 אונד אויפֿפֿיהרונג אייבש מענשיין אין
 דער וועלט :

ט"ו

15

דרך החכמים והאנילים . תועבת יהוה
 ורצונו . שנאת הרשע למוסר . גדולת
 השלום

איבל טעמרינ. האנד דערין פלייסיגין אונד
דעש בטרונגש:

יב

12

אנהב מוסר יאהב דעת ושונאהו בער.
שבח אשת חיל. דברי צדיקים
ורשעים ומחשבותם. דרך אויל וכעסו.
תועבת יהוה ורצונו. יד חרוצים
ורמיה:

דער דא שטראף-לעהר ליביט ווירד אויך
ווישנשאפט ליבין אונד דער זיג
אנפייכדיט איזט דום. לוב איינש
בראבין ווייבש. רידין דער גרעכטין אונד
בוזהאפטין זאמבט איהרי גדאנקין. ברויך
דעש נארין אונד דעסין צורין. אפשר
דעש הערין אונד דעסין וואהלגפאלין.
האנד דער פלייסיגין אונד דעש בטרונגש:

יג

13

פעולת המוסר ופרייו. פעולת השכל
ודרך בוגדים:

נגד שולחי העצל . שכר צדיקים
ורשעים :

ברניך איינש פֿרניכפֿטיגין אונד נארישיין
זוהן . פֿון שעטצי דער בוזהייט אונד
איינר בטרונגני האנד . (מונד) רידי דער
ווייזין אונד דער בוזהאפֿטיין . ווערק דעש
גרעכטיין אונד פֿרוכט דעש ביזוויכט .
שפּריך-ווארט קעגין דיג וועלכי דען
פֿוילין שיקן . לוחן דער גרעכטיין אונד
ביזוויכטריין :

יא

II

תוכחה לאהב מוסר . תהלת אשת חיל .
מחשבות צדיקים וכנגדם הרשעים .
דרך כסיל וחורשי רע . שכר הצדיקים
ועונש עושי רע . יד חרוצים וכף רמיה :

שטראף-לעהר דיג פֿורטראגנדי שטראף
צו ליבין . לויב איינש בראבין
ווייבש . גראנקין דער גרעכטיין אונד
אינגעגייטיל דער בוזהאפֿטיין . גוואוהייט
דעש נאריין אונד דיג זא איבלש זוכין .
לוחן דער גרעכטיין אונד שטראף דעריין
איבל

חכמה בנתנה בירח חצבה עמודיה
 שבערה. שלחה נערוותיה לקרוא
 הפתאים לאכל מלחמה אשר ערכה ומיינה
 אשר מסכה. המיסר לץ לוקח לו קלון.
 והחכם יחכם עוד. אורח אשת כסילות
 ודבריה:

זיג ווייזהייט האט איין הויז גבויאט.
 איהר זילין האט זיא זיבני גהויאין.
 זיא האט איהרי דינשט-מעגדין אוישגשיקט
 צו רופין דיג כארין פון איהרי שפייזין
 וועלכי זיא אנגריכטיט צו עסין אונד פון
 איהרין וויין דען זיא גמישט צו טרינקין.
 דער אייזין שפעטער שטרופיט קויפיט זיך
 שאכדי. דער ווייז אבר ווירד נוך קליגר
 ווערדין. אהרט אייניש כארישין ווייב
 אונד איהרי רידי:

דרך בן חכם ובן כסיל. מאצרות רשע
 נכה רמיה. פי חכם ופי רשעים.
 פעלר צדיק נחבואר רשע. משר
 נגה N n

גלעטי איהרר לעפֿצין איהם (פֿרשטויט)
פֿרפֿיהרט. ער אבר איזט וויא דער פֿוגל
זא צום בעטצי אייליט. דען דיא וועג
צור העלין (זיינר) דורך איהרין הויז
אונר שטייגין הערונטר אין דיא קאמריין
דעש טויטש:

ח

8

מליצות החכמה * * * וקריאתה לכל
בני אדם. אשר היא היתה טרם
כל. ער לא בעשה שמים וארץ וכל
אשר בהם. היא ראשית דרך יהוה * * *
והיתה אצלו אמן * * * ושעשועיו:

אבריידי דער ווייזהייט אונר דערזעלבין
איינלאדונג אן יעדין מענשיין. זיי
ווארי אויך פֿור אלין (גשאפֿנין). דא
בוך הימל אונר ערדין מיט אלין וואש
אין זעלבין בפֿינרליך ניכט גמאכט
וואריין. זיי איזט דער אנפֿאנג דעש
וועג גאטש. זיא ווארי בייא איהם איין
צייך קינד אונר דעסין לוסט:

ראש פֿון דעם ווייזן דעם מענשין וועלכר
 בערגשאַפֿט גלייסטיט אונד אייניג
 האנד־שטרייך איינב פֿרעמדן גטאהן
 וויא ער פֿון זולכין זיך עררעטיג זול.
 שטראף וואנדט אן אייניג פֿויליג. מאן זול
 גווארכט זיין פֿור איינעם שאלקהאפֿטיג מאן
 וועלכר אורבליצליכג צערברוכין ווערדיג
 ווירד. זעקס זאכין וועלכי דער הער
 אנפֿיינדיט אונד דאש זיבנדי פֿראפשיאט
 זיין גמיהט. מאן זול זיך פֿון איינעם
 פֿרעמדן ווייב אין אכט נעהמיג. דאן
 איהר עהברעכר ווירד צו שאנדן ווערדיג :

ז

7

דברי החכמה אל בניה לשמור מצותיה
 ותורתה. דרך איש מבאף ואשרה
 מבאפת אשר בחלק שפתיה תדיחנו. והוא
 כמהר צפור אל פח. כי דרכי שאול
 ביתה ניוודות חררי מות :

וואנדט דער ווייזהייט אן איהרין קינדריג
 איהרי גבוטי אונד לעהר צו היטיג.
 ברויך איינש הוררישין מאנש אונד
 עהברעכרישין ווייבש וועלכע מיט דער
 גלעטי

ותטופנה נפת. לכן ירחינה כל אדם.
 ויאהב אשר נעוריו ולא יחבק חיק
 נכריה. נכח עיני יהודה כל דרכי איש.
 ויהרשע בעונו ילכד:

דאז ענד איינש הורישן ווייבש איזט
 ביטר ווייז ווערמוט. אין איהרן
 אנפאנג אבר זיינד איהרי לעפצין גלעטר
 אלש איל אונד טרופפין הייב זייס.
 דאערא זול זיא יעדער מעכש פערני לאסין.
 הינגעגין דאז ווייב זיינד יונגנד ליבין אונד
 ביכט דיא שנס איינד פערעמדין אומפאנגין.
 קעגין דענין אויגין דעש הערין זיינד אלי
 וועג איינש מאכש אונד דער בוזהאפטי
 ננינד דורך זיינד זינד גפאנגין:

ו

6

עצור מחחכם לאדם אשר ערב ותקע
 לזר כפו איך שינצל מזוה. דברי
 תוכחה לעצל. להזהר מאיש בליעל
 אשר פתע ישבר. ששה דברים אשר שגא
 יהודה ושבע תעב נפשו. להשמר מאשה
 זרה. כי נואפה ימצא קלון:

ראש

דאז בעשטי איזט דעם מעכשין דאש ער
 זיך אן זייכש שעפפערש גבאטי העכגי
 אונד ביא איהם זיינה צופלוכט זוכי.
 דאן ער האט מיט דער ווייזהייט דיא
 ערדין גיגריכרט. ער האט דיא הימלין
 מיט דער פֿרשטענדיגקייט צוברייטיט.
 דער מעכש זול זיך פֿון דענין ביזוויכטריין
 אפשיידן וואו דיא פֿלוק גאטש אין
 איהרין הויז איזט:

ד

4

להחזיק במוסר ולבלל הרף משנור.
 טוכה החכמה ממחיר כסף ותבואתה
 מחרוץ נבחרה:

מאן זולי זיך אן דער שטראף-לעהרי
 האלטיין אהני פֿון זעלבר צו לאסיין.
 בעסיר איזט דיא ווייזהייט אלש דער
 וועהרט דעש זילברש אונד איהר פֿרוכט
 איזט אוישערוועלט דאן פֿייניש גאלד:

ה

5

אחריר אשה זוכה מרה כלענה.
 ובראשיתה שפתיה חלקורה משמן
 ותטופנה

רייכטומב וואש זיא בייט גמאכט ברידיין .
 אבר איהרי פֿיס לויפֿין דעם איבל צו
 אונר אין איהרן ענד ווירד איהרה
 בעענגשטיגונג קומין . וויילין זיא דער
 ווייזהייט וועלכי זיא גרופֿין אנצוהעריין
 ווידרשטאנדין האבין . זא ווירד זיא אויך
 שפוטיין דא איהר אנגשט קומין ווירד . דער
 איהר אבה פֿולגין ווירד קאן זיכר נוהין :

ב

2

החכמה תביא לאדם טובות רבות .
 וכנגדה הכסילות שירחיקו מהן :

דיא ווייזהייט ברינגט דעם מענשין פֿיל
 גוטש . אינגעגייטיל אבר איזט דיא
 בארהייט וועלכי איהן פֿון זעלביג
 ענטפֿערנין ווירד :

ג

3

טוב לאדם שידבק במצות בוראו ויחסה
 בו . * כי הוא בחכמה * יסד ארץ .
 כונן שמים בתבונה . האדם יפריד עצמו
 מרשעים אשר מארת יהודה בביתם :

משלי

א

I

ב שלי שלמה מלך ישראל. יראה
 יהוה ראשית דעת ואוילים בזוה.
 הזהרה מלכת בדרך חטאים. המפתים
 בני אדם בהונם אשר שללו. אמנם
 רגליהם לרע ירוצו ובסופם יבא אידם.
 על כי מאנו לשמוע אל החכמה אשר
 קראתם. גם היא תשחק בבוא פחדם.
 והשומע לה ישכן בטח:

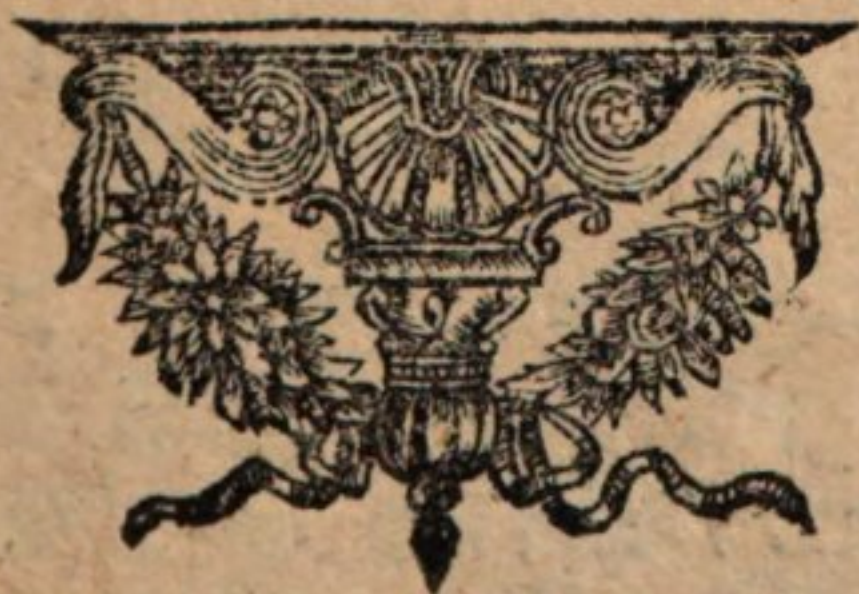
דיא שפריכווערט שלמה דעש קיניגש
 ישראל. דיא פֿורכט דעש הערין
 איזט דאז ערשטרי דער ווישנשאפט
 דיא בארין אבר האבין זיא פֿרשמעהיט.
 ווארכונג (פֿון צוגיאן) ניכט צוגיאן איז
 מעג דער זיכר וועלכי דיא מענשיין מיט
 רייכטומב

הללויה. התעוררות להלל אל בקדשו.
 ובכל כלי זמר. וכל הנשמה
 תהללהו. הללויה:

חסלת ספר תהילים.

לוביט דען הערין. אויפֿמונטרונג גאט
 אין זיינעם הייליגטומב אונד מיט אליך
 אהרט דערין אינשטרומענטן צולובין.
 אונד איין יעדיש וואש אטעם הויליט
 זאל דען הערין לובין. לוביט
 דען הערין:

עברי דעש בוכש תהילים.

הללויה. כל צבאיו כל מלאכיו וכל
 כוכבי שמים. גם הארץ ואשר עליה.
 הים וכל אשר בו יהללוהו:

לוביט דען הערין. אל זיין הער. אלי
 זייכי ענגלין אונד אלי שטערין דעש
 הימלש. אויך דיא ערדין מיט דעם וואש
 אויף איהר איזט. דאז מער אונד וואש
 דרינק איזט וולין איהן לובין:

הללויה. התעוררות לשיר שיר חדש
 ליהודה. על פארנו ענוים
 בישועה:

לוביט דען הערין. אויפֿמונטרונג איין
 בייאיש גזאנג דעם הערין צו זינגין.
 וועגין דעמי דאש ער דיא דעמיטיגין מיט
 דעם הייל גקריגט:

אונד הערשאפט (וועהריט) אין אלי
עוויגקייטין . אונד דעסין הויכהייט איזט
אונערפֿורשליך :

קמ"ו

146

הללויה טוב להלל ליהנוד בחיי האדם
ובעודו . כי הוא מתיר אסורים וגו' .
וימלך לעולם ועד :

לויביט דען העריץ . עש איזט גוט דען
העריץ לויבין אין דעם מענשליכין לעבין
אונד דא ער נוך דא איזט . דען ער
ענטבינדט דיא גפֿאנגני . אונד ווירד אין
עוויגקייט רעגירין :

קמ"ז

147

הללויה כי טוב ונעים לזמר תהלתו .
ולתבונתו אין חקר :

לויבט דען העריץ וויילין עש גוט אונד
זיס איזט דעסין לויב צו זינגין . דען
ער איזט גרוש אונד דעסין פֿרשטאנד
האט קיין ערפֿורשונג :

קמ"ח 148

צבעט דעש דוד צו גאט דאש ער זיינ
פֿלעהברליכי ביטי ערהערין אונד איחן
זיינין ווילין צו טוהין לערנין מעכטי:

קמ"ד

144

הודיה לדוד אל יהודה המלמד ידיו
לקרב . גדולה יהודה וכבודו
האדם אין :

בקאנטנס דעש דוד צו דעם הערין
וועלכר דעסין העברי צום שטרייט
גוועהנט . דיא הוכהייט דער אייגינשאפט
דעש הערין קעגין וועלכין דער מענש
ניכטש איזט :

קמ"ה

145

תהלת האל במעשיו . בגבורתו . בטובו .
וברחמיו . ממלכתו וממשלתו לעולמי
עולמים . ולגדולתו אין חקר :

לויב גאטש דורך זיינה ווערק . דורך
זיינה שטערקי . דורך זיינר גיטי
אונד בארמהערציגקייטין . דעסין העגירונג
אונד

קמ"א

141

תפלת דוד ליהודה שאל יט לבו לדבר
 רע את אישים פועלי און . וחמרה
 במכמורים יפולו :

גבעט דעש דוד צום הערין דאש ער
 ניכט זיין הערץ צור איבלה זאך מיט
 מענר דיא איבלש ווערקין בייגין זולי .
 זיא אבר זולין אין כעצין פאלין :

קמ"ב

142

תפלת דוד בהיותו במערה . שישמע
 יהודה קולו בהתעטף עליו רוחו ויוציא
 ממסגר כפשו :

גבעט דעש דוד דא ער אין דער הילין
 ווארי . דאש דער הער זיינה שטים
 דא זיין גייסט פֿרשמאכטיט ערהערין
 אונד פֿון דעם שלנס זיינה זעל
 הרנישפֿיחרין זולי :

קמ"ג

143

תפלת דוד לאל שישמע תחנוניו וללמדהו
 לעשות רצונו :

גבעט

קל"ט

139

מזמור לדוד . פליאה דעת יהודה ונשגבה
מאוד . ורוחו בכל מקום . כחשיכה
כאורה לו . ותפלתו לאל לחקור לבבו
ושרעפיו :

פסאלם דודש . וואונדערליך איזט דיא
געטליכרה ווישנשאפט אונד זער
ערהובין . זיין גייסט איזט אויך
אליכטהאלבין . דיא פֿינשטרה איזט בייא
איהם דעם ליכט גלייך . אויך דעסין
גבעט צו גאט דעסין הערץ אונד גראנקין
צו אונטרוזוכין :

ק"ם

140

תפלת דוד לאל לחלוץ נפשו מאיש
חמסים . ומיה פורשי רשת וטומני
פח ליר מעגל :

גבעט דעש דוד צו גאט דאש ער זיינה
זעהל פֿון איינם גוואלטעטיגין מאן
בפרייאין זורל . אונד פֿון דער מאכט
דערין וועלכה בעטצי אויפֿברייטין אונד
פֿאלשטריק פֿרבערגין צוה זייטין דעש
שטעגש :

קמ"א 141

Mm 3

קל"ו

136

התעוררתי להודות ליהודה כי לעולם
חסדו. הזכרת כל הנסים שעשה
לישראל:

אוי־פ־מו־טרובג צום הערין לויב צו זינגין
וויילין זייכר בארמהערציגקייט
אימרווערנד. אנדענקין אליר מיראקיל
זא ער ישראל גיטאן:

קל"ז

137

בכית ישראל על נהרות בבל בזכרם
ציון. גמול בבל מאלהים:

וויינין דערין ישראל בייא דענין פֿליסיין
בבל דא זיא אן ציון דאכטיין.
פֿרגעלטונג בבל פֿון גאט:

קל"ח

138

הודית דוד ליהודה על חסדו ואמתו:

לויב דעש דוד צו גאט דעם הערין וועגין
זייכר בארמהערציגקייט אונד ווארהייט:

קל"ט 139

שיר המעלות. התעוררות לברך יהוה
העומדים בביתו:

שטאפֿיל גזאנג. אויפֿטורונג דען הערין
צו זעגנין דיא אין זיינים הניז שטיהין:

בעים לזמר ליהוה. כיגדול יהוה
מכל אלהים. כל אשר חפץ עשה
בשמים ובארץ. במצרים ובשאר עמים
היתה ידו. ועצבי הגוים מעשהה
ידי אדם:

זיס איזט צום הערין פסאלירין. דאן דער
הער איזט גרעשר אלש אלי געטר.
אליש וואש ער וויל טוהט ער אין הימל
אונד אויף ערדין. אן דיא עגיפציער
אונד איבריגין פֿעלקרין וואהרי זייכה
מאכט. דיא (טרויאריגקייטין) געטצין
דער פֿעלקר אבה זייכה ווערקן דער
מענשין הענדין:

קל"א

131

שיר המעלות. ענות דוד:

שטאפֿיל גזאנג. דעמוט דעש דוד:

קל"ב

132

שיר המעלות. שבועת דוד ליהוה לבנות

* לו בית ומשכן. ומצא זאת * באשרתה.

שבועת יהודה לדוד לשנות כסאו עדי עד.

וצמיחת קרן דוד:

שטאפֿיל גזאנג. שוואוהר דעש דוד צום

הערין איהם איין הויז אונד רואונגש

אורט צו בויען. ער פֿאָאדרי אויך זולכיש

אין אפרת. שוואוהר דעש הערין דעם

דוד זייכין שטורל אין אליה עוויגקייט

פֿעסט צו זעטצין. אונד (אוישפרוסונג

דעש הורן) הערפור בליאונג דער הוכהייט

דעש דוד:

קל"ג

133

שיר המעלות. נעימת שבת אחים יחד:

שטאפֿיל גזאנג. דיין זיסיגקייט דעה

ברידהליכן צואזאמין וואונג:

קל"ד 134

שיר המעלות. אמרו ישראל רבת צררוכי
מבעורי ולֹא יכלו לי. אמנם יסגנו
אחור ניבושו:

שטאפֿיל גזאנג. עש האבין דיא ישראל
גזאנגט מיט פֿילין האבין זיא מיך פֿון
מיינר יוגנד בליידיגט. זיינר מיר אבר
ניכט בייאנקומין. יעדוך זיא מוזין צורנק
ווייכין אונד בשאמיט ווערדין:

שיר המעלות. עונות אם תשמר יה מי
יוכל לעמוד. אכן הסליחה עמו.
תקור־הנפש אליו. כי הוא יפדנה
מכל עונתיה:

שטאפֿיל גזאנג. זאפֿערין דונא אח הער
דיא זינדי בונאהרין ווילשט ווער ווירד
בשטיהן קענין. אבר ווארליך דיא
פֿרגעבונג איזט בייא איהם. דיא זעלין
הופֿכונג איזט צו איהם. דען ער ווירדיט
זיא פֿון אל איהרר זינדין ערליזין:

קכז

127

שיר המעלות לשלמה. אם יהודה לא
 יבנה הבירה לשון עמלו בוכיו.
 ואם הוא לא ישמר העיר לשון שקידת
 השומר:

שטאפֿיל גזאנג דעש שלמה. זאפֿערין
 דער הער ניכט דאש הויז בויאט
 האבין זיך דיא בויאנדי אומזוכשט במיהט.
 אונד ווען ער ניכט דיא שטאט היטיט
 איזט דיא וואכטזאמקייט דעש היטרש
 אייטיל:

קכח

128

שיר המעלות. אשרי ירא יהודה ואוכל
 מיגיע כפו. כי כן יבורך ויראה
 בטוב בני בניו:

שטאפֿיל גזאנג. זעליג איזט דער גאט
 פֿירכט אונד פֿון במיאונג זיינר
 הענדי עסיט. דען אלזוא ווירדי ער דער
 גזענדי זיאן אונד דאז וואגל זיינר
 קינדש קינדן זעהין:

קכט 129

שיר המעלות. הבוטחים ביהודה בל
 ימוטו לעולם. שבט הרשע לא ינוח
 על גורל הצדיקים:

שטאפֿיל גזאנג. דיא זיך אן דעם הערין
 פֿרזיכרין ווירדין ביאמאלין בוועגיש
 ווערדין. דאז בוזהאפֿטי גשלעכט ווירד
 ניכט בייא דעם לוז דער גרעכטיג הנהיג:

שיר המעלות. בשוב יהודה שיבת ציון
 יאמרו בגוים הגדיל לעשות עם אלה.
 ברכה יבא נושא * אלמוחיו: *

שטאפֿיל גזאנג. דיא דער הער דיא
 גפֿאגישאפֿט ציון צורוק ברינגין ווירד
 ווערדין זיין אונטער דעכין פֿעלקרין זאגין
 ער האט איינמאל גרושי טאהט מיט זעלבי
 גטאהן. עש ווירד מיט גזאנג דעסיג
 גארביג גראגנד קימין:

שטאפֿיל גזאנג. פֿריידי דעש דור דא זיא
 גזאנגט צו איהם וויר וואלדן אין דאש
 הויז דעש הערין גיאן:

קכג

123

שיר המעלות. נשיאת עינים אל אלהים
 בתפלה תהיה כעיני עבדי אל
 אדנייהם:

שטאפֿיל גזאנג. דיא ערהיבונג דער
 אויגין צו גאט אין גבעט זול זיין
 וויא (דיא ריכטונג) דערין קנעכטליכן
 אויגין צו איהרין הערן:

קכד

124

שיר המעלות. אמר דוד לישראל לנל
 יהודה היה לנו אזי חיים בלענו:

שטאפֿיל גזאנג. עש זאגטי דוד צו ישראל
 זאפֿערין ניכט דער קער מיט אונש
 ווערי העטין זיא אונש לעבענדיג
 פֿרשילובדיג:

קכה 125

ק"ך

120

שיר המעלות. תפלה לאל שיציל הנפש
משפת שקר ולשון רמיה:

לויב גזאנג אויף דיא שטאפליין. גבעט
צו גאט דאש ער דיא זעהל פֿור לוגין
אונד בטרירישי צונגי היטין מעכטי:

קכ"א

121

שיר למעלות. נשיאת עינים אל
ההרים * * * לראות מאין יבא עזר
בלתי מיהודה לברו:

שטאפיל גזאנג. ערהיבונג דער אויגין
צו דעכין בערגין צו זעהין וואוהער
דיא הילף אוישר אליין פֿון דעם הערין
קומין קאן:

קכ"ב

122

שיר המעלות. שמחת נוד באומרים לו
בית יהודה בלך:

שטאפיל

* * * הבונים * * * היתה לראש פנה. והיא
* * * כפלאות בעינינו :

עש איזט בעסיר זיינה צופלוכט צו דעם
הערין צוכעהמין אלש זיך אן פירשטין
פֿרזיכרין דאן אליין זייני רעכטי האנד
מאכט דיא שטערקי. דען שטיין וועלכין
דיא (בויאר) גלעהרטין פֿראכטיט ווארי
דאש הויפט (דעש עקיש) דעש גרונדש.
אונד דיזיז ווארי וואונדערליך אין אונזרין
אויגין :

קײַט

119

אשרי תמימי דרך. נוצרי חוקותיו והולכים
בדרכי יהוה. תפלה לרוד שיוליכהו
בנתיבותיו :

זעליג זיינד דיא פֿולקומעני אין וועג.
היטעבדי זיינד פֿראורדנונגין אונד אין
דעש הערין וועג וואונדערלעכדי. גבעט דעש
דוד דאז ער (דער הער) איהן אין זייכין
שטעגין פֿיהרין זונל :

זיכר מעבשין ווערקן דער הער אבר האט
דיא הימלין גמאכט :

ק"ו

116

יהודה ישמע צעקת דלים . יחלץ נפשם
טמות . רגלם מרחי . להתהלך לפניו
בארצות החיים :

גאט ווירד ערהערין דאז גשרייג דער
ארמין . ער ווירד איהר זעהלי פֿון
דעם טוט . איהרי פֿיס פֿון דעם אנשטום
בפֿרייאין . אום פֿור איהם אין דען
לעכדריין דעש לעבעש צו וואנדלין :

ק"ז

117

חסד יהודה גבר על כל האמים לכן
ישבהוהו :

דיא בארמהערציגקייט דעש הערין האט
זיך איבר אלי פֿעלקר בשטערקיש
דאהערא זולין זיא איהן לובין :

ק"ח

118

טוב לחסות ביהודה מבטוח בנדיבים כי
ימינו לבדן עושה חיל . אבן שמאטו
הבונים

דער בוזהאַפֿטי אבר ווירד עש זעהין אוכר
זיך צירנין דאן זיין וואנהללוסט ווירר
פֿרלותרין גיאן :

ק"ג

113

הלל ליהודה כי אין כמוהו :

דאז לויב דעש הערין דאן עש איזט זיכש
גלייכין ניכט :

ק"ד

114

יציאת ישראל ממצרים מעם לועז ונוסת
הים לאחור :

דער אוישגאנג ישראל אויש עגיפטין פֿון
איינם בארביארישין פֿולק. אונד דיא
ריקליכי פֿלוכט דעש מעהרש :

קטו

115

הכבוד יתנו ליהודה. כל עזבי הגוים
מעשי ידי אדם ויהודה שמים עשה :

דיא עהר זולי מאן דעם הערין געביין. אלי
(טרויאריגקייטין) געצין דער פֿעלקר
זיינר

קיא

I I I

כל מעשי יהוה לעד עשויים באמת וישר.
משפטיו נאמנים. לכן גם תהלתו
עומדת לעד:

אלי ווירקי דעש הערין זיינר אין עויגקייט
פֿרפֿערטיגט אין דער וואהרהייט אונד
גרעכטיגקייט. זייני גריכטי זיינר
ווארהאפֿט. דאהערא בלייבט אויך זיין
לויב אין עויגקייט בשטענדיג:

קיב

I I 2

אשרי ירא יהוה. אשר חפץ במצותיו
כי זרעו יבורך. בחשך יזרח לו אור.
לא יירא כי לבו נכון באלהים. רשע
יראה וכעס כי תאותו תאבד:

זעליג איזט דער פֿירכטנדי דעש הערין.
וועלכר אין זיינין גבאטין איין
וואהלגפֿאלין האבין ווירד. דאן דעסין
נאכקומנדי ווירדין גזעגנט ווערדין. אין
דער פֿינשטרי ווירד איהם דאז ליכט
שיינין. ער ווירד זיך ניכט פֿירכטין
דאן זיין הערץ ווירד זיכר אין גאט זיין.
דער

L1 5

ווערדין וויר (מאכין שטערקי) מעכטיג
ווערדין. אייטיל אבר איזט דאז הייל
איינש מענשיין:

קט

109

קללר דוד על הרשעים לוחמי חנם
נמשלמי רעה תחת טובה:

פלוך דעש דוד איבר דענין בזהאפטין
וועלכי (אומזונשט) אהני אורזאך
שטרייטין אונד דאז איבל שטאט דעם
גוטין בלונהנין:

קי

110

נאם יהודה לאדוני שב לימיני ***
אתה כהן לעולם על דברתי מלכי
צדק. נשבע יהודה ולא ינחם:

עש האט (דער הער) גאט צו מיינים
הערין גיזאגט זיטצי צו מיינר רעכטיין
האנד. דויל בישט דער פרישטר אין
עוויגקייט נאך דיא אורדנונג מלכי-צדק.
עש האט דער הער גשוואורין אונד עש
ווירד איהן ניכט רייאין:

קיא 111

פעם המרו את רוח קדשנו . וימכו
בעונכם :

דער פסאלמיסט גידענקיט דיא לעצטריין
וואונדער זא דער הער מיט ישראל
גיטאהן . אונד צו אליין צייטיין האבין זיא
דעסיין הייליגין גייסט ערביטרט . אונד
זיא זיינר וועגין איהר זינר ערארמיט :

קז

107

כל באולי יהודה יודו לו על חסדו
ונפלאותיו אשר עשדה עם בני אדם :

אלי ערליזשי דעש העריין זול איהם וועגין
זינר גנאד אונד וואונדער-טאטיין זא
ער מיט דעכין מעכשין קינדריין גטאהן
דאנק אבשטאטיין :

קח

108

הודיה ליהודה על גדלו ורום כבודו .
בו כעשה חיל . נשוא תשועת אדם :

לויב דעש העריין וועגין זיינר הוכהייט
אונד ערהובנר גלארי . דורך איחז
ווערדיין

L1 4

דוד ברייט זיינה זעהלי דען הערין
 צו זעגנין וועסין ווירקי גרוש. אוכר
 וועסין הערליכקייט אויף אליין (פלייש)
 קרעאטורין אכט האט:

קה

105

דוד מתעורר העמים להתהלל שם יהודה.
 ומזכיר בפלאותיו אשר עשה עם
 אברהם וזרעו עד יציאתם ממצרים.
 ובואם להמדבר והאכילם לחם שמים.
 והביא השלו שם:

דוד מונטרט אויף דיא פֿעלקר דען הערין
 צו לובין. דענקיט אויך זייני וואונדער
 וועלכי ער מיט אברהם אוכר דעסין
 באכקומין ביז איהרן אוישנאנג אויש
 מצרים אוכר אנקונפֿט אין דיא ווישטין
 גיטאהן האט. ער האט זיא מיט הימלש
 ברוד גשפייזט. אוכר האט דורטהין דיא
 וואכטיל גפֿיהרט:

קו

106

חמשנור מזכיר הנפלאות האחרונות
 שעשה יהודה עם ישראל. ובכל
 פעם

נבעט איינש ארמץ וועלכר פֿור דעם
 הערין זיין גידאנקין אוישניסיט.
 דאמיט ער דעסין וועהמיטיגש גשריין
 עוהערי. דיא הימלין ווערדין וויא איין
 קלייד פֿראלטיין דער הער אבר אין
 עוויגקייט בשטיהן:

קָב

103

דוד מתעורר בפשו לברך יהודה. על
 כל הטובות שעשה עמה לכך נאה
 לה להודות לשם קדשו:

דוד ערוועקט זיינע זעהלי דען הערין
 צו זעגנין. וועגין אליר גוטטאטין וואש
 ער מיט איהר גטאן האט. דאהערא שטיהט
 איהר צו זייבן הייליגן נאמיין צו לוביין:

קָר

104

דוד מכין בפשו לברך את יהודה אשר
 פעולתיו גדולות. ועל כל בשר
 משגח כבודו:

ק

100

מזמור לקרבן תודה. לעבד את יהוה
כי אלהים עשנו ולא אנחנו:

פסאלם צום בקאנטנס אופפער. גאט דעם
הערין צו דינין (איזט מאן שולדיג)
וויילין גאט אונד ניכט וויר זעלבשטיין
אונש גמאכט האבין:

קא

101

דוד מספר ששנא כל דבר רע. דוברי
שקרים ועושי רמיה לא יכוננו
לנגד עיניו:

דוד ערציהלט דאש עה איין יעדי איבלה
זאך אנגפיינדיט. דיא זא לוגין רידיין
אונד מיט ליסט ווירקין זיינר קעגין דעסין
אויגין ניכט גרעכט:

קב

102

תפלת עני אשר ישפך שיחו לפני יהוה.
שישמע אנקתו. השמים כבגד יבלו
ויהודה לעולם יעמוד:

גבעט

דיא גרעכטיגקייט גאטש ווירדין אלי
פֿעלקר זעהין. דיא דינר דער געטצין
ווירדין בשאמיט ווערדין. דיא טעכטר
יהודה אבר ווערדין זיך פֿרייאין:

צ"ח

98

המשורר מעורר כל הארץ לשיר שיר
חדש. אחרי ראם ישועת אלהים:

דער פסאלמיסט מוכטרט דיא גאנצן
וועלט אויף איין בייאיש לויב גזאנג
צו זינגין. נאכדעמי זעלבי דאש געטליכי
הייל גזעהין:

צ"ט

99

מלכות יהודה אשר גדול וטרא הנה.
לכן באה להשתחוות להרום כגלינו:

דיא רעגירונג דעש הערין וועלכר גרוש
אונד פֿירכטרליך איזט. דאהער
גצימט זיך דאש מאן צו זיינע פֿוסין
שאמל זיך בוקין זול:

צ"ה

95

הזהרה לרנן ליהודה. ולבלתי הקשות
לב כבמריבה. אשר תועי לבב המזה.
ולא באו אל מנוחתו:

ווארנונג דען הערין צו לויבין. ניכט אבר
דאש הערץ צו פֿרהערטין וויא בייא
דעם צאנק (וואשר). וועלכי איררעכדי
דעש הערצענש ווארין. אונד ניכט צו
זיינר רוהי גקומין:

צ"ו

96

קריארט העמים לשיר ליהודה שיר חדש
ולשאת מנחרה לחצרנותיו:

אייכלאדונג דער פֿעלקר דעם הערין איין
בייאיש גזאנג צו זינגין. אונד אין
דעסין פֿורהעפֿין איין פרעזענט צו ברינגין:

צ"ז

97

* צדקת אל יראו כל העמים * : עוברי
אלילים יבושו. ובנורת יהודה
תגלנה:

דיא

אֵיין לויב גזאנג צום טאג דעש שבת.
 דיא ווערקי דעש הערין ווירדין דען
 גרעכטיגן ערפֿרייאַן. וועלכר אלש אֵיין
 פאלם בליהן ווירד. דעסיגן פֿיינדי אבר
 ווירדין פֿרלונהרין גיאן:

צ"ג

93

תכונת חבל לבד חמוט. כסא יהודה
 מעולם ועדותיו נאמנים:

אגברייטונג דער ערדיגן דאמיט זעלבה
 ניכט בוועגט ווירדי. דער שטור
 דעש הערין איזט פֿון עוויגקייט אונד דעסיגן
 צייגנוסיגן זיינר ווארהאפט:

צ"ד

94

אל נקמות יהודה נגד דוברי און. אשר
 לא יטוש עמו ונחלתו:

גאט דער ראכי איזט דער הער קעגין
 דעגין וועלכי אונרעכט רידיגן. דיזר
 ווירד זיין פֿאלק אונד זיין ערבטייל
 ניכט פֿרלאסיגן:

צ"ה 95

L1

תפלת משרה . גדולת יהודה מעולם עה
עולם . קצור ימי האדם וחלדו :

גבעט דעש משרה . דיא הוכהייט דעש
העריץ פֿון עוויגקייט צור עוויגקייט .
קירצי דער מעכשליכן יאהרין אנד דעסין
אלטר :

מי ששב בטחוננו ביהודה לא יירג
מרבבות עם . ולג יאנדה לו
כל רע :

ווער זיין פֿרטרויאין אין דעם העריץ
זעטציט ווירד זיך פֿור פֿיל מאהל
צעהן שווייכר דעש פֿאלש ניכט פֿירכטיג .
אויך ווירד איהם קיין איבל בגעגנין :

שיר ליום השבת . פעלי יהודה ישמחו
צדיק . אשר יפרח כתמר . ואויביו
יאבדו :

דיא ליבדד דעש הערין צו ציון. וועלכי
דיא שטאט גאטש איזט אונד (אין)
פון וועלכי העיך געהרטי (זאכין) גרעדיט
נוערדין:

פ"ח

88

המשורר מתפלל על עביו וצרת כפשו:

דער פסאלמיסט בעטיט וועגין זייכר
פרויאריגקייט אונד לייב, וועזין זייכר
זעלין:

פ"ט

89

כריתור ברית לדוד וזרעו עד עולם.
גבורת האל. זכירת חסדיו הראשונים.
ושאלתו אל יהודה עד מה תסתה ותבער
כמו אש חמתו:

בונד שליסונג מיט דוד אונד דעסין
גאכקומין ביז אין עוויגקייט. דיא
קראפט גאטש. אבדענקין זייכר ערשטריין
גנאדיין. אונד דעסין פֿרלאנגין צו גאט
ביז וויא לאנג ער פֿרבורגין בלייבין אונד
זיין צורן וויא איין פֿיאר ברעכין ווירד:

גבעט דאש ביכט אין עוויגקייט דער הער
 צירנין זול. אונד דאש זיין גרים
 ביכט פֿון איינם גשלעכטי צום אנדריין
 זיך ציהן מעגי. ער זול פֿרידין זיינם
 פֿאלק צושפרעכין. זא דאן ווירד דיא
 ווארהייט פֿון דער ערדין שפרוסיין. אונד
 דיא גרעכטיגקייט ווירד פֿון הימל זעהין:

פֿו

86

תפלת דוד שיטה יהודה אונד אל שועתו.
 ולהורות לו דרכו. ולעשות עמו אונד
 לטובה ויראו שונאיו ויבושנו:

גבעט דעש דוד דאש דער הער (זיין
 אנהר צו זיינם גשרייא בייגין זול)
 זיין גבעט ערהערין זול. איהם אין זיינם
 וועג אונטרווייזין. אונד מיט איהם
 איין צייכין צום גוטין טוהין. דאמיט
 זייני פֿיינדי עש זעהין אונד צו שאנדיין
 ווערדיין:

פֿו

87

אהבת יהודה לציון. אשר היא עיר
 אלהים ומדובר בה בכבודות:

דיא

שטראף ריד וועגן דען אונרעכטן גריכט.
 אונד (אויפֿהעבונג דעש בוזחאפֿטן
 זיין גזיכט) הויכאכטונג דעש בוזחאפֿטן:

פֿג

83

בקשה ליהודה שאל ישקט נגד משנאי
 עמו. וירדפם בסערו:

ביט צו דעם הערין דאש ער קעגן דענין
 פֿיינדן זיינש פֿאלקש ניכט רוהין זול.
 אונד זעלבי מיט זיינש שטורם פֿרפֿולגן
 מעכטי:

פֿה

84

ידידות משכנות יהודה צבאור:
 ליבליכקייט דער וואונדבן דעש הערין
 דער הערשאהרין:

פֿה

85

תפלה שאל לעד יאנק יהודה. ובל
 ימשך אפּו לדור ודור. ידבר שלום
 אל עמו. ואז מארץ אמר * תצמיח *
 ומשמים * ישקה צדק:

גבעט

פ

80

תפלה אל אלהים להושיע לישראל
מצרתם. ולהוציאם מיד לנעגים למנו:

גבעט צו גאט דאמיט ער ישראל פֿון
איהרן ליידוועזין העלפֿין זול. זעלבי
אויך פֿון דער מאכט איהרר שפעטער
הרניש ציהן זול:

פֿא

81

רב טוב שעשור יהודה עם ישראל.
ועל שלל שמעו בקולו שלחם
בשרירות לבם:

דיא פֿילי גיטי זא דער הער מיט ישראל
גטאהן. אונד וויילין זיא ביכט (אין
זיינר שטימי גהערט) גפֿולגט. האט ער
זיא אין דיא וואוללושט איהרש הערצין
הינגשיקט:

פֿב

82

תוכחה על משפט עול ונשיאת פני
רשע:

שטראף

נסים ונפלאות שעשה יהודה עם ישראל
במצרים. במדבר ובנחלתם. ובכל
זאת הכעיסוהו. בחירת דוד וזרעו
ודוד ציון:

מיראקל אונד וואונדער-טאטין וועלכי
דער הער מיט ישראל אין מצרים.
אין דער ווישטין אונד אין איהזן ערבטייל
נווירקט האט. מיט אליין דיקן אבר האבין
זי איהזן ערצירנט. ערוועלונג דעש דוד
אונד דעסין זאמין. נויא אויך דעש
בערג ציון:

נבואה על חרבן ירושלים ומקדש.
תפלה אל אלהים להנקם מאויביו.
לעזור לישראל בעבור כבוד שמו:

פראפעצייאונג איבר דיא צערשטערונג
ירושלים אונד דעש טעמפלש. גבעש
צו גאט דאש ער זיך פון זייכין פיינדן
רעכנין. ישראל אבר וועגין דיא
הערליכקייט זיינש נאמנש העלפין זול:

ע"ו

76

מי יעמר לפני גֵּעִר־אלהי יעקב.
נרדם ורכב וסוס. כי גֵּוֹר־הוא
למלכי ארץ:

ווער ווירד פֿֿור דעם אנשרייאין דעש
גאטש יעקב בשטיהן קענין. עש
איזט (שלומרנד) מאט וואורדין דער
רייטער זאמבט דעם פֿפֿערד. דאן ער איזט
פֿירכטערליך דענין קיניגין דער ערדין:

ע"ז

77

כיום צרה דרש אלהים. הזחיר מעללי
יה ופלאיו מקדם. כי גאל בזחעו
יעקב ונחה כצאן עמו ביה משה ואהרן:

אין טאג דער אנגשט האט ער גאט
גזוכט. ער האט דיג ווערק
דעש הערין אונד דעסין וואונדער־טאטין
פֿון אנבגין גדאכט. דאן ער האט מיט
זיין מאכט יעקב ערליזט אונד גלייך
איינה הערדי שאף זיין פֿאלק דורך משה
אונד אהרן גפֿיהרט:

78 ע"ח

וואורדין . איחר גשטאלט איזט אויך
פֿרשטעהיט . אונד זיג וואהרין גלייך
איינין פֿרונים ביא דעם ערוואכין :

ע"ר

74

משכיל לאסף . על זניחא ישראל
וארמחם . ופעולות יהודה בימי קדם .
הפלתו לריב ריב דך נכלם :

אין גלעהרטש גזאנג דעם אסף . וועגין
פֿרלאסונג ישראל אונד איחר ערדרייך .
אויך דיא ווערקיי דעש הערין אין דעכין
פֿורהערגיאנדן צייטין . דעסין גבעט דיא
גרעכטיגקייט דעש בשאמטין ארמין זיך
אנצונעהמין :

ע"ה

75

הודיה לאלהים . כי הוא משפיל וגורע
קרני רשעים וקרנות צדיק מרומם :

לויב גאטש . דאן ער דעמיטיגייט אונד
שניידייט דיא (הערנר) הוכהייט דער
בוזהאפֿטין אב . דיא (הערנר) הוכהייט
דער גרעכטיג אבא ערהעכייט ער :

דעם (שלמה) פֿרידנש קיניג (איין
פסאלם). דיא גרעכטיגקייט גאטש
אונד דעסין גריכט זול ער (גאט) דעם
זוהן דעש קיניגש געבין. דעסין הוכהייט
אונד הערשאפט (זול זיין) פֿון איינם
מער צום אנדריין. דעסין ווערק אונד
פֿילי בארמהערציגקייטין:

עג

73

מזמור לאסף. שלוח רשעים קנא. אשר
ענקתמו גאווה ובמרום שתו פיהם.
אף לשונם בארץ תהלך. אכן ראה כי
ספו חמו מן בלהות. וצלמם נבזה.
והיו כחלום מהקיץ:

איין פסאלם דעש אסף. ער האט דיא
פֿרידזאמקייט דערין בודהאפטין בנידיט.
וועלכר (האלזבאנד) צירדי דיא הופארט
אונד קעגין דען וועלכר אין דער
העכי (וואונט) איהר (מונד) רידי
געצט. אויך איהרי צונג איזט ווידר
(דיא זא אין דער) ערדן (וואונט)
הינגיגאנגין. אבר ער האט גיזעהין דאש
זיא פֿון שרעקונגין פֿרגאנגין אונד פֿולענדיט
וואונדדיין.

ע'

70

מזמור לדוד שיחוש יהודה לעזרתו בגב
מבקשי נפשו :

פסאלם דעש דוד. דאש דער הער איהן
קעגין (דיג) בגערבדי זייכר זעלין)
זיינין פייכדין אונד נאכשטיהרן צו הילף
איילין זול :

ע"א

71

חסיון דוד ביהודה ותפלתו שאל ישליכהו
לעת זקנה ככלות כחו :

צופלוכט דעש דוד צו גאט אונד דעסין
גבעט דאש ער איהן צור צייט דעש
אלטרש דג זיך דעסין קרעפטיג
(פולעכדיט) אפגנומיג ניכט פֿרפֿערפֿין זול :

ע"ב

72

לשלמה *** צדקת האל ומשפטו יתן
לבן מלך. גדלו ורדיתו מים עד ים.
פעולותיו ורב חסדיו :

סז

67

תפילה אל אלהים לחן ולברך לאמים
אשר יודוהו סלה:

גבעט צו גאט. דאש ער דיג פֿעלקר
וועלכי איהן ענויג לובין ווערדיג
בגבעדיגין אונד זעגניג מעכטי:

סח

68

יפיץ אלהים משנאיו. וצדיקים ישמחו
לפניו:

עש ווירד גאט זייני פֿיינדי צערשטרייאין.
דיא גרעכטיג אבר ווירדיג זיך פֿונד
איהן ערפֿרייאין:

סט

69

תפלת דוד. על הצרות שסבבוהו.
וקללתו על רשעים:

גבעט דעש דוד. וועגין דעניג טריבזאליג
זא איהן אומגעבין האבין. אונד דעסיג
פֿלוק איבר דיא בודהאפֿטיג:

גבעט דודש (דא ער) אין דער ווישטיץ
 יהודה (ווארי). אונד דעסין
 (דורשט) אינברישטיגש פֿרלאנגין צו
 גאט אומב דעסין מאכט אין זיינין
 הייליגטוהם צו זעהין:

ס"ד

64

מזמור דוד. שיסחירו אלהים מסוד
 מרעים השוננים כחרב לשונם:

פסאלם דוד. דאש גאט איהן פֿוה
 דעם ראט דער איבלטעטיר וועלכי
 וויא איין שווערד איהרי צונג שערפֿין.
 פֿרבערגין מעכטי:

ס"ה

65

שיר על כל טובות האל עם כל בשר:
 לוב גזאנג וועגין אליר גוטאטיין גאטש
 אן אלין (פֿלייש) קרעאטורין:

ס"ו

66

מפעלות אלהים נוראות הנרה:

דיא ווערקיי גאטש זיינר פֿערבטליך:

ס"ז 67

Kk 3

דא יואב אין דעם טאל מלח פֿון אדום
צוועלף טויזנט מאן שלוגי :

ס"א

61

מזמור לדוד . כי היה יהוה לו למחסה .
ומגדל עוז נגד אויביו :

אייז פסאלם דעש דוד . ווייליך דער הער
זיין צוילוכט וואהרי . אונד איין
שטארק טורין ווידר זייכין פֿיינדן :

ס"ב

62

דומית נפש דוד אל ישועת אלהיו . נגד
אלה הבוטחים בעושק ובגזל :

(שטילשווייגונג) אינרליכי היפֿנונג דער
זעלין דוד צום הייל זיינש גאטש .
קעגין יעניז וועלכי זיך אויף די
ערפֿרעסונג אונד רויב פֿרזיכרין :

ס"ג

63

תפילת דוד במדבר יהודה . וצמאו אל
אלהים לראות עוזו בקדשו :

גבעט

דיא בוזהאפֿטין איררין פֿון (מוטרלייב)
 איהרר גבורט אן. איהר צורין איזט
 (גלייך דען) צורין איינר שלאנגין.
 איהרי צעהן (זיינר גלייך דענין)
 באק־צעהן דערין יונגין ליבין:

כט

59

בשלוח שאול לשמר הבית אשר בו
 דוד. ובקש להמיתו וימלטהו יהוה.
 לדוד שיר:

דא דער שאול שיקטי דאש הויז וואורין
 דוד ווארי צו היטין. אונד זוכטי
 איהן אומצוברינגין. דער הער אבר
 האטי איהן עררעטיט. דאש לוב גזאנג
 דעש דוד:

ס

60

מזמור בהצות דוד בארם נהריים וארם
 צובד. ובהכות יואב מאדום בגיא
 מלח שנים עשר אלף איש:

איין פסאלם אלש דוד ווידה ארם נהרים
 אונד ארם צובד שפריטי. אונד

דא

Kk 2

כ"ו

56

מכתם לדוד באחוז אנתו פלשתים בגת .
ונצול מידם :

איין (פֶּרְגוֹלֶדֶשׁ) קאשטבאהרש גזאנג
דעש דוד . דא איהן דיא פלשתים
איין גת ערגריפֿן אונד ער וואהרי אניש
איהרין העכדין עררעטיט וואורדין :

כ"ז

57

שירת דוד בברחו מפני שאול במערה .
ואשר הפליג יחנה להצילו מיה
שאול :

לויב גזאנג דעש דוד . דא ער פֿיר שאול
איין דיא הילין גפלוהין . אונד דא דער
הער וואונדער גווירקט איהן פֿון דער האכה
דעש שאול צו בפֿרייאין :

כ"ח

58

רשעים תועים מבטן . וחמתם חמת כחש .
שנימו מלחעות כפירים :

דיא

גדאנקין דעש בזהאפטין אין דעסין
הערצין. אובזיכט גאטש אויף דיא
מענשיין. אונד איהרי צורוק ווייכונג פון
דעם גוטש טוהין :

נ"ד

54

שירר דוד על הצלתו. בהסתחרו עם
הזיפים. והמה הגידו זאת לשאול :

לוב גזאנג דעש דוד וועגין דעסין
עררעטונג. דא ער זיך ביא דעגין
זיפם פֿרבורגין. זעלבי אבר האבין זולכש
דעם שאול אנגדייטיט :

נ"ה

55

משכיל לדוד. על שטימח ועקת רשע.
וחמס אשר סובב חומות העיר :

איין פֿרשטענדיגש גזאנג צו דוד.
וועגין דען האס אונד ענגשטיגונג
דעש בזהאפטין. אויך וועגין דער
צוואלטעטיגקייט וועלכע אויף דיא
שטאט מויארין אומגיאט :

אֵינִן פִּסְאֻלִּים דַּעַשׁ אֶסֶף . דִּיא וואָרטִי
 גאָטש צו יִשְׂרָאֵל . שְׁטִיר אונד בעק
 ווירדי אִיךְ פֿון דייני שטאלונגִין נִיכט
 בעהמִין דאָן מִיר גהערט דִּיא וועלט אונד
 אִיהרָה פֿילי :

כ"א

51

חפֿלת דוד על חטאתו עם בת שבע :
 גבעט דַּעַשׁ דוד וועגִין זיינר זינר מיט
 בת שבע :

כ"ב

52

קללת דוד על דואג האדומי אשר הגיה
 לשאול שבא דוד אל אחימלך . ותפלתו :
 פֿלוך דַּעַשׁ דוד איבר דואג דען אדומי
 וועלכר דעם שאול פֿרקינדִיט דאש
 דוד צום אחימלך גקומִין זיאי . אונד
 דַּעַסִין גיבעט :

כ"ג

53

אמירת הנבל בלבו . השקפת אל על
 בני אדם . ונסוגתם מעשית הטוב :
 גראנקיז

עש זיאי צו גאט צו פסאליח וויילין ער
דער העכשטי אונד זער פֿורכטבאר
איזט :

מ"ח

48

מזמור בני קרח . על עיר אלהים .
ארמנותיה . מגדליה וחיליה :

בסאלם דערין קינדריין קרח . וועגין דער
שטאט גאטש . איהרי פאלעסטי . פירני
אונד פֿורמייאר :

מ"ט

49

לבני קרח מזמור . על הבוטחים בחילם
וברוב עשרם :

דעניין קינדריין קרח איין פסאלם . איבר
יעניין וועלכי זיך אויף האבשאפט
אונד אין איהרין רייכטוהם פֿרויכדיין :

כ

50

מזמור לאסף . דברי אלהים אל ישראל .
פרים ועתודים לא אקח ממכלאותיה
כי לי תבל ומלאכה :

אייין

ווירקי דעש הערין אן ישראל אין דען
אלטין טעגין. אויך איהרי פֿרלאסונג
אונד אפוייכונג פֿון דעם הערין:

מ״ה

45

שיר ידידות ממלך המשיח. אשכ
משח אלהים שמן ששון מחביריה
המלכים: ***

איינ ליבש גזאנג פֿון דעם קיניגליכין
משיח. וועלכין גאט מיט פֿריידיגריין
איר אלש דיג קיניג זיינע גזעליין
גזאלביט האט:

מ״ו

46

אלהים מחסרה לנו. על כן לא בירא
במוט הרים:

גאט איזט אונז צופֿלונכט. דאהערא
פֿערכטיין וויר אונש ניכט וואן זיך
דיא בערג בוועגין:

מ״ז

47

לומר אל אלהים כי הוא עליון ובֿורא מאור:
עש

מ"א

41

שכר משכיל אל דל יהיה שיפלוטו
יהודה מכל רע:

לזהן דעש אויף דען ארמין שויאכדין
נוירד זיין דאש איהן דער הער פֿון
אלין איבל עררעטין נויירד:

מ"ב

42

חשוּקת הנפש אל אלהים:
דאש פֿרלאנגין דער זעלין צו גאט:

מ"ג

43

הפלת המשורה להשפט מגור לא חסיד:
גבעט דעש פסאלמיסטין אומב (פֿון)
נוידר איינם פֿולק זא ניכט פֿרום
איזט (גריכטיט צו ווערדין) גרעכטיגקייט
צו עמפֿאנגין:

מ"ד

44

פעולת יהודה לישראל בימי קדם. וזניחתם.
והסגת אחור מאחרי יהודה:
נוירקי

גבעט דעש דוד צו גאט דאש ער איהן
 ביכט מיט זיינעם אייפֿר שטרופֿין זול.
 אונד מיט זיינעם צורין ביכט ציכטיגין
 מעכטי. אוב שוהן אויך זיינע זינדן
 פֿרמעהריט זיינע :

ל"ט

39

הבל ימי האדם וחלדו. גם אם יצבר
 אוצרות לא ידע מי אוספֿם :

דיא אייטילקייט דעש מענשליכין לעבנש
 אונד דעסין אלטר. זאפֿערן ער
 אויך שעטצי אנהייפֿין זולטי קאן ער
 ביכט ווישן ווער זעלבי (איינזאמליט)
 איינציהט :

מ

40

זבח ומנחה לא יחפֿץ יהודה. כי אם
 לעשות רצונו ולבשר צדקתו :

אויז שלאכט אונד היב אונפֿר פֿרלאנגיש
 דער הער ביכט. זונדריין זייכין ווילין
 צו פֿולציהן אונד זיינע גרעכטיגקייט
 צו פֿרקירן :

מ"א 41

גבעש דעש דוד ווידר זיינין געגנר אונד
פֿרפֿולגער. זאמט דעסין פֿרלאנגין דאש
זיג דער הער שטירצין זול:

ל"ו

36

מחשבות הרשע. חסד ידודה וצדקתו:

דיג גראנקין דעש בונהפֿטין. דיא
בארמהערציגקייט דעש הערין אונד
דעסין גרעכטיגקייט:

ל"ז

37

לבל יתקנא אדם בעושי עולה. ולבל יתחר
במרעים. שחר הצדיקים וטובם מיהוה:

דער מענש זול דיא וועלכי אונרעכט
טוהן ניכט בניידין. אונד זול זיך
מיט דענין איבלטעטריין ניכט רייצין. לוחן
דער גרעכפֿטין אונד איהר גיט (זא זיא
עמפֿאנגין) פֿון דעם הערין:

ל"ח

38

תפלת דוד אל יהוה שאל בקצפו יוכיחנו.
ואל בחמתו ייסרנו. אף כי שעונותיו

רבו:

גבעש

ל"ג

33

על ידי דבור האל נרוח פיו נעשו שמים
 * וכל צבאם * . והשגחת יהוה אל
 כל יושבי הארץ ;

דורך דען געטליכן ווארט אונד גייסט
 זיינש מוכדש זיינר דיא הימלין אונד
 אל איהר הער גמאכט וואנדלין . אויך
 דיא אובזיכט דעש הערין אויף אלי
 אינוואונד דער ערדין ;

ל"ד

34

שירת דוד כששננה טעמו לפני אבימלך
 ויגרשהו :

לוב זאנג דעש דוד אלש ער זיינין זיהן
 גענדרייט פֿור דעם (אבימלך) אכיש
 אונד דער זעלבי איהן וועג יאגטי :

ל"ה

35

תפלת דוד כגד מריביו ורודפיו . ובקשתו
 שיפילם יהוה ;

גבעט

ד"ט

29

שבח האל וגדל כחו :

דאש געטליכי לוב אונד דעסין הוכחי
מאכט :

ל

30

שיר לחנכת בית יהודה :

גמאנג צור אייבווייאונג דעש געטליכין
הויזין :

ל"א

31

חסיון דוד ביהודה . ודפקדת רוחו בידו :

דיא צופלוכט דעש דוד אין דען הערין .
אונד בפעהלונג זיינש גייסטש אין
דעסין האנד :

ל"ב

32

בשיאת העונות על ימי ההודיה * :

אויפהיבונג דעס זינדיג דורך דיא
בקאטנוס :

33 ל"ג

li 5

גבעט . דער יעניגי זא אויף דען הערין
 זייכה פֿרטרואין זעטציט פֿיר וועם זול
 ער זיך פֿירכטין . אויך וואן איבלטעטיר
 ווידר איהן אויפֿשטיהן :

לז

27

אם האל אור וישר האדום לא יירא
 בקרב . אף אם תחנה עליו מחנה :

וואן גאט דאז ליכט אונד הייל דעש
 מעכשין (איזט) זא דערפֿטי ער זיך
 אין שטרייט ניכט פֿירכטן . אוב אויך
 איין לאגר ביא איהם גשלאגן וואורדי :

לח

28

תפלת דוד לבל היות במספר רשעים
 ופעלי און . אשר לא יבינו פעולות
 יהודה :

גבעט דעש דוד אום ניכט אין דער
 צאהל דער בודהאפֿטין אונד זיכדריין
 צו זיין . וועלכי דיא ווערק דעש הערין
 ניכט בטרעכטין וואולין :

29 לט

ער קיין איבלש פֿירכטיג. ווייליג דער
דער הער מיט איהם איזט:

ך'ד

24

שירת דוד. הארץ ויושביה ליהודה. אשר
יסרה. * * * והוא מלך הכבוד סלוד: *

גזאנג דעש דוד. דיא ערדיג זאמבט
איהרה אינוואונר גהערין דעם הערין.
זעלכר זעלבה גיגרינדיט. ער איזט אויך
דער קיניג דער גלוגרי אין עוויגקייט:

ך'ה

25

נשיאת נפש אל יהודה. ותפלה ללכת
בדרכיו. כי הוא ילמד עבדים דרכו:

דיא ערהיבונג דער זעלי צו דעם הערין.
אונר גבעט אין זייניג וועגין צו גיאן.
דאן ער בלעהריט דיא דעמיטיגן זייניג וועג:

ך'ו

26

תפלה. מי ששם על יהודה מחסהו
ממי יפחד. אף כי קמו עליו מרעים:

פסאלם דעש דוד וועגין דער שטערקי
אונד הייל דעש קיניגליכן משיח.
וועלכן דער הער צונד עביגי זעגנונגין
גזעצט האט:

ד"ב

22

לדוד מזמור. סבבהו כלבים. עדה מרעים
הקיפודו. כאנו ידיו ורגליו ***:

*
*
*

דעש דודש פסאלם. עש האבין איהן
אומרונגין דיא הונדי. דיא גמייכה
דער איבלטעטר האבין איהן אומגעבין.
זי האבין זייכה העכדי אונד פיס
דורך גראבין:

ד"ג

23

הודית דוד על מתנת אל. ואף גם כי
ילך בגיג צלמות לא יירא רע כי
יהנה עמו:

דאנקזאגונג דעש דוד וועגין דער גאבי
גאטש. אויך דא ער גיאן זולטי אין
דעם טאל דעש שוטש שאטין ווירד
ער.

יח

18

שירת דוד על הצלתו מכף כל אויביו
ומכף שאול:

לוב גזאבג דעש דוד וועגין דעסין עררעטונג
פֿון דער האבד אליר זיינר פֿיינדן אונד
פֿון דער האבד דעש שאול:

יט

19

הכרת האל על ידי בריאת שמים וארץ.
וצחות תורתו:

דיא געטליכה ערקאנטנס דורך דיא
שעפֿונג דעש הימלש אונד דער ערדין.
אונד דיא רייניגקייט זיינר לעהר:

ך

20

מזמור לדוד ביום צרתו:
פסאלם דעש דוד אן דעם טאג זיינר
ענגשטיגונג:

ךא

21

מזמור לדוד על עוז וישועת מלך המשיח.
אשר שת יהודה ברכות לעה ***:

פסאלם

Ii 3

מכתם לדוד נתפלתו שישמרתו יהוה כי
חסה בו. ושוהו חמיר לנגדו. שכר
הצדיקים:

אין גולדנר (הויכשעטציגער) פסאלם דעם
דוד אונד דעסין גבעטי. דאש איהן דער
הער בהיטין זול דאן ער האט אין זעלבין
גהופֿיט. (אונד איהן שטעטש קעגין זיך
גזעציט) שטעטש פֿיר אויגין גהאלטין.
לויז דער גרעכטיג:

תפלת דוד אל יהוה. להציל. נפשו
מיושבי מסתרים ככפירים. ומרשע
לפלטהו:

גבעט דעם דוד צום הערין. דאמיט ער
דעסין זעלי. פֿון דעכין זא גלייך דעכין
ליבין אין פֿרבורגין אורטין וואוהבין.
בשירמין מעגי. אונד פֿון דעם בוזהאפֿטיג
איהן צו עררעטיג:

פֶּרֶל־אֶסִּין זֹלִי . דֹּאמִיט נִיכַט זִינִי פִּינְדִי
זֶאגִין קֶענִין . וְנִיר זִינֶה אִיהֶן מַעֲכֻטִּיג
וְנֶאנְרֵדִין :

יָהּ

14

הַמִּשׁוֹרֵר מִתְאַבֵּל עַל דֹּרוֹ . עַל כִּי
הַכֵּל סֵה יַחֲדִינוּ כֹּאֲלָחוּ . וְאִין אַחַה
מֵהֶם עוֹשֶׂה טוֹב :

דַּעַר פֶּסֶל־מִיֶּסֶט בַּקִּל־אֶגֶט זִיךְ וְוִירֵה דַּעַן
גִּשְׁלֶעכֶט זִינֶה צִיט . וְוִיילִין אֵלִישׁ
אִיזט צוֹרוֹק גְּוִיכִין מִיט־אֶבְדֶּה זִינֶה זִיא
פֶּרֶד־וֹרֵבִין . אֹנֶה כִיאֲמֹנֶה פֿון אִיהֶנֶן
טוֹהט גּוֹטשׁ :

טוֹ

15

מַעֲלוֹת הַצְּדִיקִים הַשּׁוֹכְנִים בְּאַהֲלֵי יְהוּדָה
וּבַהֲרֵי קֹדֶשׁוֹ :

אִיגֶנֶש־אֶפֶטִין דַּעַר גִּרֶעכֻטִּין וועלכִי אִין
דַּעַם טֶאבִיר־נֶאקִירֶל דַּעַשׁ הַעֲרִין אֹנֶה
אִין דַּעֲסִין הַיִּלִּיגִין בַּעֲרֵג וְנֶאנְהֶנֶן :

פסאלם וועגין דען טוהט דעש לבן
 (דעש גליח פלשתי) . דער הער איזט
 איינה פֿעסטונג דער ארמין . איינה
 פֿעסטונג אלין יעניגין דיא אין איהם
 הופֿין . דיא בוזחאפֿטין אבר אונד איהרי
 גרעכטנס פֿרניכטט ער :

9

10

חפֿלר דוד נגד הרשעים . היושבים
 במארב ועיניהם לחלכה יצפנו .
 יארבו לחטף עני ולמשכו ברשתם :

גבעט דעש דוד קעגין דענין בוזחאפֿטין .
 וועלכי דא זיצין אין דעם הינטרהאלט
 אונד איהרי אויגין (פֿרבערגין) ריכטין
 זיא אויף דען ארמין . זיא לויירין דען
 ארמין הינצורייסין אונד איהם אין איהרה
 נעצי צו ציהן :

יא

11

חפֿלח דוד בנוסו מפני אויביו . והראה
 שעל יהודה שם בטחונו . פי הוא
 בוחן צדיק . ורשע שנאה בפשו :

ז

ז

שִׁירָתָּ דָּוִד עַל דְּבַר־כּוֹשׁ בֶּן יִמְיָי.
אֲשֶׁר יִצִּילֵהוּ יְהוָה מִיָּדוֹ:

לֹב גִּזְאֵנָה דַּעַשׁ דָּוִד וְעַגִּין דַּעֲנִין וּוְאוֹרִטִין
דַּעַשׁ כּוֹשׁ (שְׁאֵנֹל) דַּעַשׁ זֹהֵן בְּנִימִין.
דַּאֲשׁ אִיהֵן דַּעַר הָעַר פֹֿון זִיכַר הָאֵבֶר
עֲרַעֲטִיט הָאֵט:

ח

8

שְׁבַח הָאֵל בְּהַבְרִיאֹתָ שְׁבַח עַל
הָאֲדָמָה. וְגַם הָאָדָם אֲשֶׁר חָסַר
* מַעַט מֵאֱלֹהִים *:

לֹב גִּזְאֵשׁ דָּוִד דַּעֲנִין קַרְעֲאֲטוֹרִין וְעֵלְכִי
עַר אוֹיֵף דִּיא עֲרֵדִין עֲרִשְׁאֲפִין. אוֹכַד
אוֹיֵךְ דַּעַן מַעַבְשִׁין דַּעֲמִי עַר עֲטוּאֲשׁ
מִיכַר דָּאן דַּעֲנִין עֲבַגְלִין גִּמְאֲכַט הָאֵט:

ט

9

מִזְמוֹר עַל־מוֹת לִבָּן. יְהוָה מִשְׁגַּב לֶדָךְ.
מִשְׁגַּב לְכָל הַחַוְסִים בּוֹ. וּמִאֲבַר
רְשָׁעִים נִזְכָּרם:

פִּזְאֵלם

ד

4

תפילת דוד על הצרות שעברו עליו:

גבעט דעש דוד וועגין דעגין פריבזעליגקייטין
זועלכי איהן איברגאנגין האבין:

ה

5

מזמור לדוד אל יהודה. להקשיב אמריו.
הגללים לא יתצבו כגד עיני יהודה.
וצדיק יעטר בצנה רצון:

פואלם דעש דוד צו דעם העריץ. אומב
דעסין וואורטי צו פֿרעעהמין. (שפעטר)
בזעהאפֿטי ווירדין זיך ניכט קעגין דעגין
אויגין גאטש שטעלין. דען גרעכטיג
אבר ווירד ער מיט דעם שילה דעש
וואנהלגפֿאלנש אומבגעבין:

ו

6

תפילת דוד בחלינו אל יהודה. שאל
באפן יוכיחנו:

גבעט דעש דוד אין זיינר קראנקהייט
צופ העריץ. דאמיט ער איהן מיט
זיינס צורין ניכט שטראפֿין זול:

ז 7

ב

2

* * * רגשורה הגוים כגד משיח יהודה * * *
 ויושב בשמים לעג למן. אמר אל
 משיחו בני אתה. לכן הזהירם דוד
 המשורה לאמר בשקנו בר פן ואבך. ואשרי
 כל חוסי בו:

דיא בוועגונג דער היידין קעגין דען
 גזאלבטיג דעש העריג. דער אבר זא
 אים הימל וואונדט שפוטט איהרר. ער
 האט צו זיינס גזאלבטיג גזאגט דוא ביזט
 מייג זוהן. דאזערט ווארכיט זיא דוד
 דער פזאלמיסט זאגנד. קיסט דען זוהן
 ער דורפטי זוכשט צירכיג. זעליג אבר
 זיינד אלי זא אין איהן האפין:

ג

3

דברי המשורה כגד צורריו וקמים עליו.
 ובטחוננו על יהודה ובישועתו:

וואורטי דעש פזאלמיסטין קעגין דעסין
 בליידיגרי אונד דיא זיך ווידר איהן
 אויפלייבטיג. אויך דעסין פֿרטרואונג אויף
 דען העריג אונד דעסין תייל:

תהלים

א

י

דְּרֹכֵי רַכִּי הָאֵשׁ וּמַעַלְלָיו. לְהַזְהֵר מַחְבוּרָת
רָשָׁעִים וְהוֹלָלִים. כִּי דֶרֶכָם תֵּאבֹד.
וְדֶרֶךְ צְדִיקִים יִצְלִיחַ:

דִּי אֶתְּנֶה וְנֶעֱגִי אֵיכָשׁ מֵאִנֶּשׁ אֹנֶכְךָ דַּעֲסִין
וְנֶעֱרָקִי. פֶּן דַּעֲרָ גַּמְיִיכְשֵׁאֲפֶשׁ דַּעֲרָ
בַּחֲהֲאֲפֶטִין אֹנֶכְךָ שְׁפַעֲטָרִין גּוֹאֲרָכִיט צוֹ זִיין.
וְיִילִין אִיהָר נֹעֵג וְיִירְדִי פֶרְלוֹהָרִין גִּיאַן.
דַּעֲרָ נֹעֵג דַּעֲרָ גֶרַעֲכֶטִין אֲבָר וְיִירְדִי
גְּלִיקִין:

קצר המצע
מתורה נביאים וכתובים
חלק רביעי

תהלים . משלי . איוב . שיר השירים .
דברים . איכה . קהלת . מגילת אסתר .
דניאל . עזרא . נחמיה .
דברי הימים :

Kurzer Inhalt der Bibel
Alten = Testaments
Vierter Theil.

Die Psalmen , Sprüche ,
Job , das Hohe Lied , Ruth ,
Klag-Lieder, Ecclesiastes oder Prediger,
Esther, Daniel, Esdra, Nehemia,
Paralipomenon.

Hebräisch und Deutsch = Hebräisch,
gleich lautend.

עש ווירד דער הער זיינין ענגל אומב
 איינין וועג פֿור איהם אנצוברייטן
 שיקן. אונד פלעטצליך ווירד ער קומין
 צו זיינים פלאסט דער הער וועלכין איהר
 פֿרלאנגט. דיא וועלכי בוזהייט פֿראיבין
 ווירדין גלייך דעם שטרוף פֿרברענין.
 אליהו ווירד קומין עה דא קומין זול
 דער גרושי אונד פֿורכטזאמי טאג אומב
 דיא הערצן דער קינדער מיט איהרן
 עלטריין אונד דאז הערץ דעריין עלטריין
 מיט איהרן קינדריין צו פֿראייניגין:

ענדי דעש בוכש מלאכי אונד דעריין
 צונעלה קליינין פראפעטין.

צִיאוּפֶּרֶט צו מִיִּנִין נֶאֱמִין דֹּאשׁ רִיבִי
 בְּרוּט אופֶּר. אויך מִיִּין נֶאֱמִין אִיזט
 פֶּעֶרֶכְטֶרֶלִיךְ אונטער דענין פֶּעֶלְקֶרִין דֹּאשׁ
 דער הער דער הערשארין גזאגט:

ב

2

אָררֶר יְהוּדָה אַם לֹא יִשְׁמְרוּ חֻקֵּי
 וּמִשְׁפָּטֵינוּ. בְּגַד יְהוּדָה בִּאֵשׁת כְּעוֹרִים:

דער פֶּלֹךְ דעש הערין זא פֶּעֶרִין זיא
 נִיכְט דעסין גזעטצי אונד אורדנונגין
 האלטין ווערדין. עש האט יְהוּדָה אַן
 דעם ווייב זיינר יונגער גפֿעלשט:

ג

3

יִשְׁלַח יְהוּדָה מַלְאָכֹוּ לִפְנוֹת דֶּרֶךְ לִפְנֵינוּ. *
 וּפְתָאם יבֹא אֶל הֵיכְלוֹ הָאֵדוּן * * * * *
 אֲשֶׁר אַתֶּם חִפְצָתֶם. עוֹשֵׂי רָשָׁעִי כִקֵּשׁ *
 יִבְעֲרוּ. אֲלֵיהֶן יבֹא לִפְנֵי בֹא יוֹם הַגְּדוֹל *
 וְהַנּוֹרָא לְהִשְׁיב לֵב בְּנִים אֶל אֲבוֹתָם וְלֵב
 אֲבוֹת אֶל בְּנֵיהֶם:

חסלת ספר מלאכי ותרי עשר.

מלכא

א

I

אהבה יהודה לבני ישראל אשר לא
הכירו. אם אב אני איה כבודי.
ואם אדוניך אני איה מוראי. ממזרח
וממערב גדול שמו בגוים. ובכל מקום
מוגש לשמי המנחה הטהורה * * * ושמי
נורא בגוים אמר יהודה צבאות:

דיא ליבה דעש הערין צו דענין קינדרין
ישראל וועלכי עש ניכט ערקעניט
האבין. וואן איך איין פֿאטער בין וואו
איזט מיינדה (שולדיגה) עהר. וואן
איך אבר איין הער בין וואו איזט מיינדה
(שולדיגה) פֿירכט. פֿון אויפֿגאנג אונד
כידרגאנג איזט גרוש מיינ נאמין אונטער
דען היידין. אונד אין אליה אונרטיין ווירד
גיאוּפֿפֿרט

כל בשר יבוא להשתחור ליהודה
צבאות ירושלימה:

חסלת ספר זכריה.

דיא פֿרווישטונגין ירושלים . דיא העלפֿטי
דעש פֿאלקש ווירד אין דיא
פֿרטריביכשאפֿט גיאן . אונד דיא העלפֿטי
ווירד פֿון דער שטאט ניכט פֿרטילגט
ווירדין . דער הער אבר ווירד ווירד דיא
פֿעלקר שטרייטין . אונד דער גאט אליר
הייליגן ווירד קושין . לעבעדיג קוועלנדי
וואשר ווירדין פֿון ירושלים הרויש גיאן .
דער הער ווירד ערמארדין אלי דיא דא
שטרייטין ווירד ירושלים . אלי קרעאטורין
ווירדין נאך ירושלים קושין זיך
דעם הערין דער הערשארין
צו בוקין:

עברי דעש בוכש זכריה.

מקור נפתח לבית דוד. שמות העצבים
 יכריר יהודה מן הארץ. * נביא
 שקר יחדיל מקרב העם. שלישיה העם
 ישאר בארץ. נהמה יצרוף יהודה כצורף
 כסף:

אייכה קוועלי ווירד דעם הויז דוד ערעפניט
 ווערדין. דיא נאמין דער אבגעטר
 ווירד דער הער פון דער ערדין פֿרטילגין.
 דער פֿאלשי פראפֿעט ווירד אונטר דאז
 פֿאלק צו זיין אויפֿהערין. דאז דריטיל דעש
 פֿאלקש ווירד אין דעם לאנד בלייבין.
 אונד זעלבי ווירד דער הער לייטרין גלייך
 דער לייטרונג דעש זילברש:

חרבור ירושלים. חצי העם יצאו
 בגולה. והחצי לא יכרת מהעיר.
 * וכלחם יהודה בגוים. * ויבא אלהי כל
 קדושים. מים חיים מירושלים יצאו.
 יגוף יהודה כל הצנבאים על ירושלים.
 כל

דיא צערשטערונג דעש בונדש אנצייגט.
 מיט דעם אכדרטיגן אבר דיא אפוייכונג
 דער פרברידרונג צווישן יהודה אונד
 ישראל. גלייכטום איינש פֿרנארטיג
 דורטיג גשיר. ווייליג דער הירט אין
 דען לאנד דער פֿרלירונגין זיא נישט זוכין
 ווירד:

יב

12

משל ישראל. יהודה יושע אהלי
 יהודה למען תפארת בית דוד.
 ובית דוד יהיה כאלהים * כמלאך יהודה *
 לפניהם. ורוח חן אשפך על בית דוד
 אמר יהודה:

פראפעצייאונג איבר ישראל. דער הער
 ווירד דיא (צעלדר) וואונדבליגן יהודה
 וועגן דער גלארי דעש הייז דוד הייל
 בוינגין. דאז הויז דוד ווירד דעכין ענגליג
 גלייכין. גלייך אייכין ענגיל גאטש ווירד
 עש פֿור איהבין הער גיאן. אונד אייכין
 גייסט דער גנאל ווירדי איך איבר דען
 הויז דוד אוישגיסן האט דער הער
 גאט:

ער בשטערקין דאן ער האט זי א גליבט.
 אויך ווירד ער זי צו דעם לאנד לבנון
 ווירקעהרנד מאכין. דיא הוכהייט אשור
 אבר אונד דער צעפטר מצרים איזט
 ערנידריגט וואוודין:

י"א

I I

הנביא לקח שני מקלור. האחר קרא
 כועם והשני חובלים. מקלו כועם
 גדע. וגם את מקלו חובלים. ומהם
 המשיל על יהודה וישראל. בראשון
 הראה הפירת הברית. ובשני הסרה
 האחוה בין יהודה וישראל. משל כלי
 כועה אוילי. על שלא יבקשם הרועה
 בארץ הנכחדות:

דער פראפעט האט צווייא שטעקין גטימין.
 דען איינין ער כועם (זיסיגקייט)
 גנענט אונד דען אנדערטין חובלים
 (פֿרדערבר). דעסין שטעקין כועם האט
 ער אפגשניטין. אונד אויך דען שטעקין
 חובלים. פֿון זעלבי אבר האט ער דיא
 גלייכנוס גימאכט אויף יהודה אונד
 ישראל. מיט דען ערשטרין האט ער
 דיא

ווייזאבונג איבר צר. צידון אונד פלשת.
 צו ציון אבר האט ער גזאגט ערפרייאי
 דרך דער דוא טאכט ציון. זיהי דיין
 קיניג ווירד קומין צו דיר איין גרעכט
 אונד היילבריינגער איזט ער אונד איזט
 רייטנד אויף איין איזל אונד אויף איינין
 איזלין אייבר פיהלין. זיין רעגירונג איזט
 פון איין מעהר צום אנדריין אונד ביז צום
 ענדי דער ערדין. דער הער ווירד איבר
 זיא גזעהין ווירדין. ווייז (גרנש) איזט
 זייני גיטי אונד שינלייט:

י

10

י עושה חזיונים ומטמ. והתרפים דוברים
 שקר. על הרועים חרה אף יי. ואלהים
 יפקד את עדרו ויגביר יהודה ויוסף כי
 אהבם. והשיבם לארץ לבנון. וגאון אשור
 ושבת מצרים הנוד:

דער הער מאכט וואולקין אונד רעגין.
 דיא געצין אבר רידין לוגין. איבר דיא
 הירטין האט זיך דער צוהרין דעש הערין
 ערגרימט. אונד גאט ווירד זייני הערדי
 היימוכין אונד יהודה מיט יוסף ווירד
 ער

דאש ווארט דעש הערין . זיהי מיין
 ווידרקעהרין איזט נאך ציון אונד איך
 וויל אין ירושלים רוהין . אונד אנשטאט
 דאש דאז הויז יהודה אונד ישראל
 איין פֿלוך אונטער דענין פֿעלקרין וואהרי
 וויל איך זיא הייל ברינגין אונד זיא
 זולין איין זעגין זיין . פֿילי היידין אונד
 שטארקי פֿעלקר ווירדין דאז אנגיכט
 דעש הערין אנצובעטיין קומין . אונד
 צעהין מענר ווירדין אנפֿאסין דען פֿליגל
 (דעש קליידש) איינש יידשן מאנש
 זאגנד . וויר וואולין מיט אייך גיאן . דאז
 וויר האבין גיהערט דאש גאט מיט
 אייך איזט :

ט

9

משא צר וצידון נפלשת . ואל ציון אמר
 גילי מאנד בת ציון . הנדה מלכך
 יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב
 * על החמור ועל עיר בן אחונות * משלו
 * מיס עד ים ועד אפסי ארץ . * ויהנה
 עליהם יראה . מה טובו ומה יפיו :

ווייזאגונג

אמת תשפטו. חסד ורחמים עשו. ולבכם
אל תתנו לשמיר בגדי. כי על זאת
סער יי' הגנים אשר לא ידעוהו:

האט דער הער דאן איין וואוהלגפאלין
אן פֿאסטין זא זיא דיא זיבנציג יאהר
גפֿאסטיט האבין? דאן אלזוא האט דער
הער גזאגט. ריכטיט דאז ווארהאפטי
גריכט. טוהט בארמהערציגקייט אונד
(גיבט) זעציט ניכט אייער הערץ וויא
איין הארטיג דימאנד טיר ענטקעגין. דאן
וועגין דיזיק האט דער הער גשטירצט דיא
פעלקר וועלכי איהן ניכט קעגין:

ח

8

דבר יי'. הנה שבתי אל ציון ושכנתי
בירושלים. ותחרת אשר היו בית
יהודה וישראל קללה בגוים אושיע
אותם ויהיו ברכה. עמים רבים וגוים
עצומים יבואו לחלות פני יי'. והחזיקו
עשרה אנשים בכנף איש יהודי לאמר
נלכה עמכם כי שמענו אלהים אתכם:

אין דער מיט דער מאס. אונד צווייג
ווייבר גינגין הרניש מיט שטורכין פליגל
אונד זיג ערהובין דיא מאס צווישן דען
הימל אונד ערדין אומב זעלבה הין צופיהרן.
איהר איין הויז אין שבער צו בוואין:

ו

6

ארבע מרכבור יוצאות מבין שני הרי
נחשת לארבע נוחות העולם. עטרות
כסף וזהב ליהושע הכהן אשר איש
צמח שמו. כי הוא יבנה בית יי ויהיה
שהן על כסאו:

פיר הער וואגין גינגין צווישן צווייג
קופפערנ בערגין הרניש אין דענין פיר
טיילין דער וועלט. קרונין פון זילבר
אונד גאלד דעם פריסטער יהושע וועסין
מאכש נאמין צמח איזט. דאן ער ווירד
ווינד ראש הויז דעש הערין בוואן אונד
אויף דעסין שטורל פריסטער זיין:

ז

7

החפץ יי בצום אשר צמו זה שנים
שבעים. כי כה אמר יי משפט
אמת

לייכטר. זיבן ליכטר וואריז אויף דעסין
 הייבט. אויך צווייג אוליווען ביימער
 וואהריז בייא איהם איינר צור רעכטיג
 אונד איינר צור לינקין. אונד דאש
 גויכט וואהרי (אין דער בדייטונג) אויף
 זרובבל וועלכר דען טעמפל גיגרינדיט
 אונד דיזי זיבני וואלין דיא אויגין דעש
 העריז. וועלכי אין דער גאנצין ערדיז
 שוועבין. אנדייטין. אונד דיא צווייא
 (איל קינדער) גזאלבטיג וועלכי פֿור דעם
 העריז שטיהן:

ה

5

נאח מגילת עפה ומתוכה אלה יוצאת.
 והנה ככר עופרת נשאת ואשרה
 הרשעה יושבת בתוך האיפה ושתיים
 נשים יוצאות עם כנפי חסידה ותשאנה
 האיפה בין שמים לארץ. להביאה
 ולבנות לה בית בארץ שנער:

ער זאחי איינה פֿליגנדי רולי אונד אויש
 איהרר מיטי גינגי איין פֿלוד הרניש.
 אונד זיהי איין טאלענד בלייא וואוהר
 ערהובין אונד איין בודהאפטש ווייב זאסי
 אין

אבגליגט. אונד זיא צוהיז איהם אפ דיז
קליידר דאן זייני זינד איזט גוויכין אונד
דעסין מישיטאהט איזט פֿרגעבין. אונד
זיא זעטצטין איינה רייני הויבין אויף
דעסין הויבט. אונד עש זאגטי דער
ענגיל דעש הערין צו איהם הערי דוך
יהושע דוא אונד רייני גזעלין מענר דער
וואונד זיהי איך ברינגי מייכין קנעכט
צמח אונד איך ווירדי אפציהן דיא זינד
דעש זעלביגין לאנדש אין איינם טאג:

ד

4

מלאך העירו כאשר יעיר איש משנתו.
וראה מנורת זהב. שבעה נרותיה
על ראשה. ושנים זתים עליו
מימין אחד ומשמאל אחד. והמראה
היה על זרובבל אשר יסד הבית ושבעת
אלה הם עיני יהוה משוטטות בכל הארץ.
ושני בני יצחק העומדים לפני ארון
כל הארץ:

אייז ענגל ערוועקטי איהן גלייך וויא
אייז מאן פֿון זיינם שלאף ערוועקיט
ווינד. אונד ער זאחי אייכין גולדנין
לייכטר.

ייבבליכב אופין זול ירושלים . וועגין דער
 פיהלי מענשיין אונד פיהך . בוואונכט
 ווערדיין . זיכגי אונד ערפרייאי דרך דוא
 טאכטר ציון . דאן זיחי איך קומי אונד
 ווירדי אין דיינר מיטי וואוהיין . אונד
 פיהלי פֿעלקר ווירדיין זיך דעם הערין
 אנהענגין . אונד ווירדישט ווישן דאז מיך
 דער הער צו דיר גשיקט . שווייגי אליש
 פֿלייש פֿיר דעם אנגזיכט דעש הערין דאן
 ער איזט ערוועקט פֿון זיינר הייליגין
 וואונכב :

3

3

מחזה יהושע הכהן הגדול לבוש בגדים
 צנאים . והסירו מעליו הבגדים
 חלרה כי סר עוכו וחטאתו תכפר .
 ושימו צניף טחור על ראשו . ויאמר
 מלאך יי אליו שמע נא יהושע אתה
 וועיך אנשי מופת הנני מביא את עבדי
 צמח * ומשתי את עון הארץ ההיא *
 ביום אחד * :

איין גזיכט . דאש דער הוכי פרישטור
 יהושע ווארי מיט גשמירטין קליידרין
 אנגליגט .

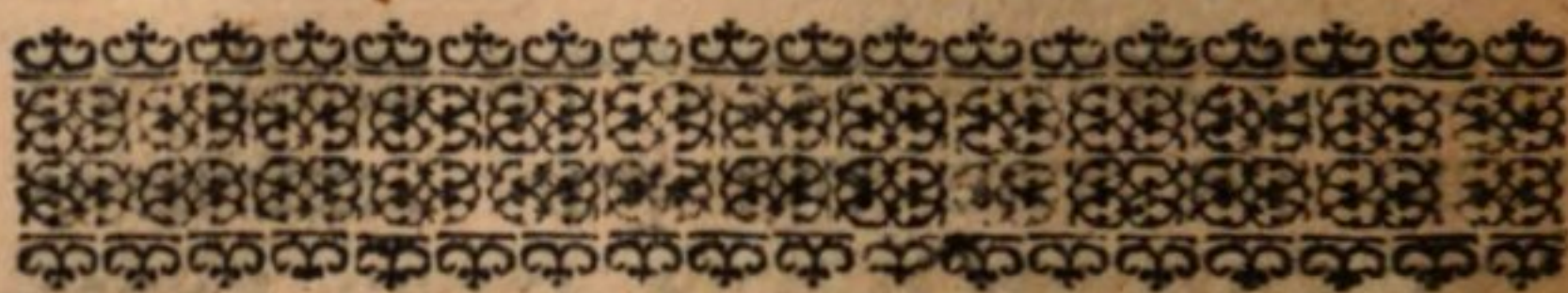
הער גזאגט איך ווירדי ווירקענדיג נאך
 ירושלים. מיינ הויז ווירד אין זעלבי
 גבויאט ווערדין אונד (איינ מאס זאל
 איבר איהר גבייגט ווערדין) מיט דער
 מאס זולי זיא אפגצייכנט ווערדין. אונד
 דער הער ווירד ציון אונד ירושלים
 פריסטין:

ב

2

הנביא ראה במחזה איש ובירדו חבל
 מדה למד את ירושלים. ומלאך
 אחר יוצא לקראתו ואמר אליו דבת אל
 הנער הלז פרזות תשב ירושלים מרוב
 אדם ובהמרה. רני ושמחי בת ציון כי
 * הנני בא ושכנתי בתוכך * וכלו גוים
 רבים אל יי. וידעת כי יי שלחני
 * אליך * הם כל בשר מפני יי כי נעור
 ממעון קדשו:

דער פראפֿעט זאגט איין שיינ איינין מאן
 אונד איין דעסין האנד ווארי איין
 מעס זייל ירושלים צו מעסין. איין
 אנדרה ענגיל אבר גינגי איהם ענטקענין
 אונד זאגטי צו איהם היי צו דיין
 יינגלינג

זכריה

א

I

ד בר יי אל זכריה . אל תהיו
 כאבותיכם אשר לא הקשיבו בקול
 הנביאים . שובו אל יי וישבו אליכם .
 הנביא ראה איש עומד בין ההדסים
 וידבר אליו נחומים . כה אמר יי שבת
 ירושלים . ביתי יבנה בה וקו יבנה
 עליה . נחם יי ציון וירושלים :

דאש וואורט דעש הערין צו זכריה .
 ניכט זיגט וויא אייער עלטערין
 וועלכי דיא שטים דער פראפעטין ניכט
 האבין פֿרנומין . קעהרט צו דעם הערין
 זא ווירד ער זיך צו אייך ווענדן . דער
 פראפעט זאגט איין מאן שטיהן אונטער
 דען מירטש ביימערין אונד רידט צו איהם
 טריסטליכי וואורט . אלזא האט דער
 הער

בשטערקין. וויא אויך דיא הענדי דעש
 ארבייטזאמין פאלקש. אונד אוב עש
 גלייך ניכטש אין איהרן אויגן קעגין
 דיא הערליכקייט דעש ערשטין טעמפילש.
 זא ווירד עש נוך איין ווינג אנשטיהן
 אונד עש ווירד דער לושט אליר פעלקר
 דאהין קומין. אונד דיין הויז ווירד
 מיט דער הערליכקייט אנגפיהלט ווערדיין.
 עש ווירד דיא הערליכקייט דעש לעצטערין
 הויז גרעסער דאן דעש ערשטערין זיין.
 חגי פראגט דורך גאטש בפעהל
 דיא פרישטער דאן גיזאטץ

אויש:

ענדי דעש בוכש חגי.

דיא ווארט די דעש פראפעטין אונד זי
פֿירכטטין זיך פֿיר דעם הערין. דער
הער אבר ערוועקט איהר גמיהט אונד
זי קאמין אין דען צווייטין יאהר דעש
קיניג דריוש אונד זי פֿרריכטטין דיא
ארבייט אין הויז דעש הערין איחדש
נאטש:

ב

2

בשביעי. בעשרים ואחר לחדש היר
דבר יי אל חגי לחזק ידי זרובבל
ויהושע וידי עם עושי המלאכה. ואם
כאין בעיניהם נגד הכבוד הראשון עוד
אחת מעט היא ובאו חמדת כל הגוים * *
והבית הזה כבוד ימלא. גדול יהיה
כבוד הבית האחרון מן הראשון * חגי *
שאל את הכהנים תורה על פי יי:

חסלת ספר חגי.

אין זיבנדין (מאהנט) אין איין אונד
צוואנציגשטין דעש מאהנטש גשאהי
דאש ווארט דעש הערין צו חגי אומב
דיא הענדי זרובבל אונד יהושע צו
בשטערקין. G g 5

חגי

א

I

ר בן יי אל חגי פחת יהודה הנביא .
 בא העת להבנות הבית לכן שימו
 לבבכם על דרכיכם . וישמע זרובבל
 ויהושע הכהן הגדול וכל העם דברי
 הנביא ויראו מפני יי . ויער יי את רוחם
 ויבאו בשנת שתים לדרוש המלך ויעשו
 מלאכה בית יי אלהיהם :

דאש וואורט דעש הערין צו חגי דעם
 גראבין יהודה דעם פראפעטין . עש
 איזט דיא צייט גיקומין דען טעמפיר
 צו בויען דאזערע (זעציט אייער הערץ
 אויף איירין וועג) דענקיט אויף דיא
 ריין . זרובבל . יהושע דער חוכי פריסטער
 אונד דאש גאנצי פאלק אבר הערטין
 דיא

אבר זיג האבין פֿרדורבין אלי איהרי
 ווערקן. דער הער ווירד פרקעהרין אלין
 פֿעלקרין (דיא שפראך) צו איינע רייכין
 שפראך. דער הער ווירד אין מיטן דער
 טעכטער ציון זיין. זיג ווירד קיין
 איבלש מעהר זעהין. אונד דג דער
 הער דיג גפֿאכניכשאפט ציון צורוק
 קעהרין ווירד ווירדי ער זיג געבין צום
 (גרושין) כאמין אונד לוב אין דער
 גאנצין ערדיין:

עברי דעש בוכש צפניה.

ג

3

הוּי כגאל־הָ העיר הַיּוֹנָה. אֵשֶׁה לִּי
 לַקַּחָה מוֹסֵר. שְׂרִיָּה בַקְרֵבָה אֲרִינֹת
 וְזֹאבִים שֹׁאֲגִים עָלַי טָרֶף. יִי בַבְּקֶר בַּבְּקֶר
 מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן. וְאִמְרֹתַי אַחֲרַי רוּאִם הַכֶּרֶת
 גּוֹיִם וְעַרְיֹם מִבְּלִי יוֹשֵׁב מוֹסֵר יִקְחוּ.
 אֲכֹן הַשְׁחִיתוּ כָל עֲלִילֹתָם. יִהְיֶה יִי
 אֵל כָּל הָעַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה. יִי יִהְיֶה
 * בַּקְרֵב בֵּת צִיּוֹן * לִי תִרְאִי רַע עוֹד.
 וּבִשְׁׁוֹב יִי שְׁבִירָת צִיּוֹן יִתְּנָם לִשְׁׁב
 וּלְתַהֲלֹה בְּכָל הָאָרֶץ:

חסלת ספר צפניה.

וְעוֹרָה דַּעַר בְּזוֹלֶדְטָה כְּעַרְשִׁי שְׁמַטָּה.
 וְעֵלְכָה קִיִּינָה שְׁמֵרָאף אֲנִגְנוּמִין.
 אִיהָרִי פִירֶשְׁטִין זִיכָר אֵין אִיהָר לִיבִין
 אֲנֹכָה וְעֵלְף דִּיא דֵּא שְׂרִיִּיאִין אֲוִיף דַּעַן
 רוֹיב. דַּעַר הָעַר וְוִירָד טַעְגְּלִיךְ אֵין דַּעַר
 פֶּרִיא זִיין גְּרִיכְט גַּעבִין. אֵיךְ אֲבֵר הָאֲבִי
 גְּדֵאכְט נֶאכְדַּעְמִי זַעֲלָבִי דִּיא אֲוִישְׁרוּטֹכְג
 דַּעַר פֶּעֲלָקֶר אֲוֹכָד שְׁטַעֲטִי אֲהַנִּי אִינוּוֹאֹכָה
 זַעֲהִיִן וְוַעֲרָדִין זֹלִיִן דִּיא לַעֲהָרִי אֲנִבְעַהֲמִין.
 אֲבֵר

דענין פריסטריין. איין וועה קלאגין ווירד
 גהעריט נוערדיין. ביטר ווירדיט אלדורט
 דער שטארקי שרייאיין. דאן זיא האבן
 דעם הערין גזיכדיגט. אונד עש זול
 איהר בלוט צוה ערדיין פֿרגוסין ווערדיין
 אונד איהר פֿלייש זול דעם מיסט
 גלייך זיין:

ב

2

התקוששו וקושו טרם יבא חרון אף יי.
 בקשו את יי אולי תסתרו מחרוכו.
 כליון פלשתיכם. מואב. בני עמון.
 כושים ואשור:

אונטרזוכט (קלויבט צוזאמין) אייך
 זעלבשטיין אונד אונטרזוכט (אנדרי)
 עה אונד בפֿוהר דער גרייכ דעש צוהן
 גאטש קומין ווירד. זוכט דען הערין
 פֿילייכט דערפטי איהר פֿור דעסין צוהרן
 פֿרבורגין בלייבין. אוישרוטונג דער
 פלשתיכם. מואב. קינדע עמון. כושים
 אונד אשור:

צפניה

א

I

דבר יי אל צפניה בימי יאשיהו מלך
יהודה. אכרית האדם מעל פני
האדמה. ועל יהודה ויושבי ירושלים
אטה ירי והכרתי הבעל. שם הכמרים
עם הבהנים. יללה תשמע. מר יצריח
שם גבור. כי ליי חטאה ושפך דמם
ולחמם כגללים:

דאש וואורט דעש הערין צו צפניה אין
דענין טענין יאשיהו קיניג איבר יהודה.
אין ווירדי דען מענשיין פון דער פלעכי
דעש לאנדש פֿרטיילגין. אונד איבר יהודה
אונד ירושלים ווירל אין מייני האנד
אויששטרעקין אונד דען בעל אוישרוימיין.
דען באהמיין דער געטצין פֿפֿאפֿין זאמבט
דענין

גבעט דעש חבקוק וועגין דעסין אירונגין.
 (אנדר אויף איין איכשטרומענט וועלכש
 שגיונות הייסט) דוא בישט הרניש
 גיגאנגין דיין פֿולק דאש הייל צו ברינגין.
 דאז הייל (מיט אנדר דורך) דיינין היילאכה
 צו מאכין. אן דעם הערין וויל איך
 פונאלוקין איך וויל מיך אן דעם גאט
 מיינש היילש ערפֿרייאין. אונד זאראן
 ווירד ער מיך אויף דעסין העהי
 פֿיהרין:

ענדי דעש בוכש חבקוק.

דער פראפֿעט שטוכדי אויף דער הוט
 אומב צו זעהן וואש דער הער רידן
 אונד איהמי אויף דעסין איינשפרעכונג
 אנטווארטן ווירדיט. עש אנטווארטן
 איהם אבר דער הער. וועה דעם זא דא
 זיך מעהרט (ניכט מיט דעם זייניגן)
 וואש איהם ניכט צוגהערט. ווארליך
 אורבליצלינג ווירדין זייני בייסנדי
 ענטשטיהן. זיינין בונעגדין ווירד ער
 צום רויב זיין. וואש נוצט דאש בילד
 אן וועלכין ער זיך פֿרזיכריט האט
 אונד דער גייסט איזט ניכט אין
 איהם. דער הער אבר אין זיינר הייליגן
 וואונדג. פֿור זיינר איזט שטיל דיא
 גאנצי ערדין:

3

3

תפילה לחבקוק על שגיונו. יצאת
 * לישע עמך לישע את משיחך *.
 ביי אעלונה אגילה באלהי ישעי ועל
 במותו ידריכני:

חסלת ספר חבקוק.

גוואלטעטיגקייט איזט מיר צוקעגין עש
 וואורדי ניכט גיגלויבט וואן עש ערצילט
 וואורדי. דיא כלדעיה איין פֿרביטערטיש
 אונד איבראילנדש פֿולק ווירד קומין
 וואונדגין וועלכי איהם ניכט צוגהערין
 צו ביטצין. איהר גזיכטש שעפֿונג
 (איזט דעם) אוריענטאלישן ווינד (גלייך)
 אונד דעם זאנד גלייך ווירדי ער דיא
 גפֿאנגני פרזאמלין. קיניגין ווירד ער
 שפוטין אונד אופפֿערן זיינם געטצין.
 ווארוםב זולשט דוא (רייכר דערין אניגין)
 גרעכטר דיזש זעהין אונד שוויגין וואן
 דער בודהאפֿטי דען גרעכטרין אלש ער
 פֿרשלינגט:

ב

2

הווארד עמד על משמרתו לראות מה
 ידבר וישיב ה' על תוכחתו. ויענהו
 יי הוי המרבה לא לו. הלֵא פתע
 נושכיו יקומו. למזעזעיו משיסה יחידה.
 מה הועיל פסל כי בטח בו ורוח אין בו.
 יי במעון קדשו הם מפניו כל הארץ:

דער

G g

חבקים

א

I

ה נביא מתאונן על משפט מעקל
ואומר עד אנה יי תראני און
ועמל. שד וחמס לנגדי לא יאומן כי
יסופר. כשדים גוי מר ונמהר יבא
לרשר משכנות לא לו. מגמת פניהם
קדימה וכחורל יאסף שבי. במלכים
הוא יתקלס ויזבח לחרמו. למדה טהור
עינים תביט ותחריש כבלע רשע
צדיק ממנו:

דער פראפעט בקלאגט דאש פֿרדרעהטי
גריכט אונד זאגט וויא לאנג נוך
אה הער! ווירדשט דוא אונרעכט אונד
מיהיזעליגקייט אנזעהין. פֿרוויסטונג אונד
גוואלטעטיגקייט

ג

3

חרבן כינור וחרוז קראה זינור
 ובעלת כשפים. לכן יגלה יי שוליה
 על פניה. ועל נכבדיה ינו גורל.
 כל שומעי שברך יתקעו כף:

חסלת ספר נחום.

זינ צערשטעהרונג כינור אונר דער
 פראפעט בעניט זינ אייני הור אונר
 ציבררין. דאהער נורר דער הער
 (איהרי זיימי קעגין איהר אנגיכט
 ענדעקין) איהרי שאנר אויפדעקין. אונר
 איבר איהרי גיעהרטיין ווירדיין זינ דאש
 לוז ווערפין. אלי אבהער דיינש ברוכש
 ווערדיין דינ העברי צואמין
 שלאגין:

עברי דעש בוכש נחום.

אוישטילגין. איך ווירדי דיר וויילין דוא
ליכטפערטיג ביזט דיין גראב זעטצין:

ב

2

רגלי מבשר משמיע שלום הנדה על
ההרים * גאון יעקב כגאון ישראל
ישיב יי. ונינודה לבו תהיה בוקה
מבוקה ומבלקה ופיק ברכים. וחלחלה
בכל מתנים. טרפה אכרית מחוריה.
וקול מלאכיה לא ישמע עוד:

דיא פיס דעש פֿרקידרש דער דא דען
פֿרידין (הערנד מאכט) אנדרייטש
זיהי ער איזט אויף דענין בערגין. דיא
הוכהייט יעקב גלייך דער הוכהייט
ישראל ווירד דער הער צוהוק קעהרן.
פינודה זול צור רויב זיין. איינר
פולקומני אוישלערונג. פֿרדערבונג אונד
קניא ציטרונג. וויא אויך איז אליין
לענדין (ווירד) שרעקין (זיין). איהרן
רויב וויל איך אויש איהרן לעכרין
פֿרשניידין. אונד דיא שטים דיינר בנטיין
זול ניכט מעהר גהערט ווערדיין:

נחום

א

I

מ שֶׁא נִיבֹרָה מִנְחֹם הַאֲלֹקֹשִׁי . אֵל
 קְבוֹא וְנוֹקֵם יְיָ אֶרֶךְ אַפִּים וְגִדּוֹל
 כַּח . מִי יַעֲמֹד לִפְנֵי זַעֲמוֹ . כֹּה אָמַר יְיָ
 אֲבוֹרָה מִבֵּית אֱלֹהִיךָ פֶסֶל וּמַסְכָּה .
 אֲשִׁים קִבְרֶךָ כִּי קִלּוֹת :

מִרְאֲפֵעֵי אֹכֵב אִיבָה נִיבֹרָה פֶּן נְחֹם
 אֲלֹקֹשִׁי . גֹּאֵט אִיזֵט אִיזֵן אִיפְרִיגֶר
 אִינֶר רֶאךְ כַּעֲהֻמְכָּרָה הָעֵר לֹאכֵג דַּעַשׁ
 צוֹהֲרֶנֶשׁ אֹכֵב גְּרוֹשׁ דַּעַשׁ קִרְאֶפֶטֶשׁ . וְוֵעֵר
 וְוִירֵד פֹּר דַּעֲסִין צוֹהֲרֵן בִּשְׁטִיהֵן . אֲלֹזוֹא
 הָאֵט דַּעֲרָה הָעֵר גִּזְאֶגֶט אִיךְ וְוִירֵדִי אֹוִישׁ
 דַּעַם הָוִיז דִּיִּכֶשׁ גֹּאֲטֶשׁ דִּיא גֶשְׁכִּיטְצִי
 אֹכֵב גִּיגֶאסְכִּי בִילְדֶה (פֶרֶשׁ כִּיִּירִין)
 אֹוִישׁ טִילְגִּין .

אינוואונר. אונד זיהי עש ווירד דער
 דער ווירדקעהרין. אונד ווירד זיך דייכר
 ערבארמין דאן דער בארמהערציגקייט
 פֿרלאנגענדי איזט ער. ער ווירד אויך
 געבין דיא ווארהייט דעם יעקב דיא
 בארמהערציגקייט דעם אברהם וועלכין ער
 אין פֿורהער גיאנדין טעגין גשונאהרין
 האט:

ענדי דעש בוך מיכה.

מיט מיר צו (גיאן) וואנדלין . אונד
 כון האנט דאָ ניכט שעטצי דער
 בודהייט אונד שאלקהאפטי וואגין . דיינ
 אינוואונד זינד מיט גוואלטעטיגקייט
 אגפיליט דאהער וויל אויך איך דיך
 שלאגין מיט פֿרוויסטונג וועגין דיינ
 זינדן :

ז

7

אללי לי כי אבד חסיד מן הארץ ויש
 באדם . ואולם אני ביי אוחילרה . כי
 הארץ לשממה תהיה . מפני פרי מעללי
 יושביה . והנה ישיב יי וירחמך כי
 חפץ חסד הוא . ויתן אמת ליעקב * חסד
 לאברהם אשר נשבע להם מימי קדם ;

חסלת ספר מיכה .

ווער מיר דאן דער פֿרומי פֿון לאנד
 אונד דער גרעכטי אונטער דענין
 מענשיין איזט פֿרלונהריין . יעדוואָ אבד
 איך וויל אן דעם העריין הופֿיין . דאן
 דאש לאנד ווירד צור פֿרוויסטונג זיין .
 וועגין דער פֿרוכט דער ווערקי איהר
 אינוואונד .

יעקב ווירד זייני מאכט איבר דעסין
ליידיגר ערהיבין אונד אל דעסין פייגרי
זולין פֿרטילגט ווערדיג:

ו

6

ריב ליהודה את עמו ועם ישראל יתוכח.
ענה בי. פדיתוך מבית עבדים על ידי
משה ואהרן. ומעצת בלק ובלעם הלא
גאלתיך. ומרה דרשתי ממך כי אם
עשית משפט והצנע לכת עמי. ועתה
הלא לך אוצרות רשע ומאזני מרמה.
יושביך מלאו חמס. לכן גם אני אכך
השמים על חטאותיך:

עש האט דער הער מיט זיינעם פֿאלק איין
שטריט אונד מיט ישראל ווירד ער
צאנקין. אנטווארטי מיר. איך האבי
דיך פֿון דעם הויז דער קנעכטין דורך
דען משה אונד אהרן ערליזיט. אנבה
האבי איך ניכט דרך פֿון דעם ראש בלק
אונד בלעם (ערליזיט) בפֿרייאַיט. אונד
נאש האבי פֿון דיר אנדרשט גזוכט
אלש גרעכטיגקייט טוהן אונד זיטזאמב
מיט

מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים.
 וישבו איש תחרת תאבתו ותחרת גפנו
 ואין מחריד:

עש ונירד אבר גשעהין אין דעכין לעטצטין
 טאגין דאש דעה בערג דעש הויז
 גאטש אויפֿרעכט זיין ונירד. אונד עש
 ווירדין דיא פֿעלקה צו זעלביגן (צופֿליסין)
 מיט דער מענגי קומין. דאן פֿון ציון
 ונירד דאש גזאטץ הרויש גיאן אונד
 דאש וואנהרט דעש הערין פֿון ירושלים.
 אונד עש ונירד איין יעדרה אונדט זיין
 פֿייגין בוים אונד אונדט זיין זויין שטאק
 זיטצין. אונד כיאמאנד ונירד איהן
 ערשרעקין:

ה

5

בית לחם אפרתה ממך יצא מושל
 בישראל * שארית ישראל ויעקב תרום *
 ידו על צריו וכל אויביו יכרתו:

דוא בית לחם אפרתה פֿון דיר זול דעה
 גוואלטיגין אין ישראל הרויש גיאן.
 דאש איברבלייבטיל פֿון ישראל אונד
 יעקב

אונד עש ווירד פֿור איהנין דער הער
(איברפֿאהרין) גיאן אונד דער הער ווירד
אן דערין שפיצי זיין:

ג

3

על קציני ישראל. המתעבים משפט
ומעקשים הישרה. כי בשחר ישפוטו.
הכהנים במחיר יורו. נביאים בכסף
יקסומו. לכן ציון שדה תחרש וירושלים
עיון תהיה:

איבר דענין הערין פֿון ישראל. וועלכר
דאש גריכט פֿראפשייאן אונד דאש
גראדי פֿרקרימין זיא. וויילין זיא נאך
גשענקי ריכטיין. דיא פרישטער אונטרווייזן
אימב איינין וועהרט. דיא פראפֿעטיין
ווייזאגין אומבש געלד. דאהערא ווירד
ציון צו איינס פֿעלד גיאקרט ווערדיין.
אונד ירושלים ווירד צום הויפין (שואט)
ווערדיין:

ד

4

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר
* בית יי. ונהנו אליו עמים. * כי
מציון

שימרון (איהרי גרונדפֿעסטי ענטדעקין)
 ביז אויף דען גרונד פֿרהעריט ווירדין אונד
 אלי איהר אפגעטיט ווירד ער צור
 פֿרויסטונג מאכין האט דער הער גזאגט.
 היארניק שפראך דער פראפֿעט וויל איך
 קלאגין אונד ווערן שרייאין. עש איזט
 איהר גשווער קראנקר וואורדין עש
 האט ביז אין דיין טוהר אה ירושלים
 דינגרייכט. דיין וואולליסטיג קינד
 זינד פֿון דיר פֿרטייבין וואורדין:

ב

2

ענות עם ישראל ורוע מעלליהם. לכן
 ביום ההוא יאמרו שדד נשדנו.
 נשיהם תגרשנה. בשורת הגאלה * קבץ *
 יקבץ שארית ישראל. ויעבר מלכם
 לפניהם ויהודה בראשם:

דיא זיכרי דעש פֿאלקש ישראל אונד
 איהרי איבלי ווערקי. דאזערט אן דעם
 זעלביגן טאג ווירדין זיא זאגין (ברויביט)
 וויר זינד ברויבט וואורדין. איהרי ווייבר
 ווירדין פֿרטייבין ווערדין. פֿרקידגונג
 דער ערליזונג. (פֿרזאמלין) ער ווירד
 פֿרזאמלין דען איבררעסט פֿון ישראל.

אונד

Ff 4

מִיכָה

א

I

ח זיון על שומרון וירושלים. מי פשע
יעקב הלא שומרון. ומי במור
יהודה הלא ירושלים. לכן שומרון
יסודיה תגלה וכל עצביה שממה
ישים אמר יהודה. ועל זאת אמר הנביא
אספדה ואילילה. אנושה מכתרה נגעה
עד שערך, ירושלים. בני תענוגך
גלו ממך:

גזיכט איבר שומרון אונד ירושלים. ווער
(האט פֿראורזאכט) דיא זינד דעש
יעקב וואר עש ביכט שומרון. אונד ווער האט
דיא אלטעהרי דעש יהודה (פֿראורזאכט)
וואר עש ביכט ירושלים. דאהערא ווירד
שומרון

את נפשו. וישאלהו הדייט'ב חרה לך.
אתה חסת על הקיקיון ואני לא אחוס על
אחים עשרה רבו אדם הנמצאים בעיר:

חסלת ספר יונה.

עש גפיהלי איבל דעם יונה אונד עש
צירכטי איהן ער פֿרלאנגטי אויך פֿון
דעם העריץ (דעסיין זעהלי צו נעהמיין)
דען טוט. אונד מאכטי זיך אייני היטין
אישרהאלב דער שטאט. אונד דער הער
ברייטיטי איהם איין בלאט צום שאטין
איבר דען הויפט. אונד עש פֿרייאטי זיך
יונה איבר דיזען בלאט. עש (גינגי)
וואקסי אבר אין זעלבין איין וואורם אונד
צערשלוגי דאז בלאט אונד עש וואורדי
טרוקין. דיא זוהני אבר שיהני אויף דען
הויפט יונה אונד עש פֿרלאנגטי יונה
פֿון גאט צו שטערבין. ער אבר פֿראגטי
אוב צירכט עש דרך רעכט. דוא האשט
דיך איבר איינין בלאט ערבארמיט איך
אבר זולי מיך ניכט איבר הונדרט אונד
צוואנציג טויזינד מענשין זא אין דער
שאטאט זיך בפֿינדין ערבארמיין:
עברי דעש בוכש יונה.

מכסאו ויכס שק ויקרא צום . ויתפללו
אל אלהים בחזקה . וינחם יי על הרעה
אשר דבר לעשות להם ולא עשה :

דאש ווארט דעש הערין גשאהי צום
אנדרטין מאהל צו דעם יונה .
שטיהי אויף גיהי היין אונד רופי אויש
(אננוך) איבערהאלב פירציג טאג ווירד
ניכור פרקעהרט זיין . עש קאהמי דיא
זאך אבר צום קיניג . אונד ער שטונדי
פון זיינס טרוהן אויף בדעקטי זיך מיט
איינס זאק אונד רופטי פאסטין אויש .
אונד זיג ביטיטין גוואלטיג צו גאט .
אונד עש בדאכטי זיך דער הער וועגין
דען איבלין (וואש) ער איהנין טוהן
וואולטי אונד טאטי עש ביכט :

ד

4

וירע אל יונה ויחר לו וישאל מיהור
את כפשו לקחתה . ויעש לו סכה
מחוץ לעיר וימץ לו יי קיקיון לצל על
ראשו . וישמח יונה על הקיקיון . ותולעה
עלתה בו ותך הקיקיון ויבש . והשמש
זרחה על ראש יונה ויבקש מי לקחת
את

וועגן דיזע איבל (ענטשטאנדן). אונד
 עש פיהלי דאז לוז אויף יונה. אונד
 זי ווארפן איהן אינש מער. דאז
 מער אבר (שטונד) העריטי פון דעסין
 אומגשטימי אויף:

ב

2

ווען יהודה דג גדול לבלעו. ויהי יונה
 בדג שלשה ימים ושלשה לילות * *
 ויתפלל ממעי הדג אל אלהים. ויקא הדג
 את יונה אל היבשה:

עש פיגטי אבר דער הער איין גרושין
 פיש איהן צו פרשלינגין. אונד עש
 וואהרי יונה אין דעם פיש דריי טעג
 אונד דריי נעכט. אונד בעטימי אויש
 דעם איכגוויידי דעש פישס צו גאט.
 אונד עש שפיאי דער פיש דען יונה
 אויף דען טרוקנין לאנד:

ג

3

דבר יי היה שנית אל יונה. קום לך
 ביננה וקרא עוד ארבעים יום וניכוח
 בהפכת. ויצע הדבר אל המלך ויקום
 מכסאו.

יונה

א

I

יי שלח את יונה לנינוה להנבא
עליה על רעתם. ויקם יונה לברוח
באניה תרשישה. ויז הטיל רוח גדולה
אל הים ויהי הים הולך וסוער. ויפילו
גורל לדעת בשלמי הרעה הזאת. ויפל
הגורל על יונה. ויטילוהו אל הים.
והים עמר מזעפנו:

גאט שיקטי דען יונה נאך נינוה
אומב זעלבה וועגין איהרר בוזהייט
צו פראפעצייאן. עש שטונדי אבר יונה
אניף אין איינם שיף נאך תרשיש
צו פליהן. דער הער אבר האט איין
גרושן וויכ ויין מער ערהובין אומר עש
וואהרי דאז מער שטורמנד. אונד זיא
וואנרפֿין דאז לונד אומב צו ווישן וועשנד
וועגין

עובדיה

א

I

בוֹאָה עַל אֲדוֹם . חֲכָמִים מֵאֲדוֹם
 יֵאָבְדוּ . בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ יִהְיֶה . בֵּית
 יוֹסֵף לַחֲבֵדָה וּבִירָת עֲשׂוֹ לִקְשׁ . וּדְלִקּוֹ
 בָּהֶם וְאֹכְלוֹם . מוֹשִׁיעִים יַעֲלוּ עַל הָר
 צִיּוֹן לִשְׁפֹט אֶת הָר עֲשׂוֹ . וְהִיחֲדָה לֵּךְ
 חֲמִלּוּכָה :

פְּרֹאֲפֻעֵי־אֹכֵב אֵיבָר אֲדוֹם . דִּיא וּוִיזִין
 פֶּזֶן אֲדוֹם וּוִירְדִין פֶּרְלוֹהֲרִין גִּיאַן .
 דֹּאז הוּיז יַעֲקֹב וּוִירְד פִּיֵּאֵר זִיין . דֹּאז
 הוּיז יוֹסֵף אֵיִיבָה פֶּלֶאֲמִי . דֹּאז הוּיז עֲשׂוֹ
 אֲבֹר שְׁטֵרוֹא אֲוֹבֵר זִיא וּוִירְדִין עֲשׂוֹ אֲנֻצִיכְרִין
 אֲוֹר זַעֲלִבֶשׁ פֶּרְצֵהֲרִין . עֲשׂוֹ וּוִירְדִין
 (הִילְבֵּרִיכְגֵר) הַעֲלִפֵּה אֲוִיָּה דֵעֵן בַּעֲרֵג צִיּוֹן
 קוֹמִין אֲוֹמֵב דֵעֵן בַּעֲרֵג עֲשׂוֹ צוֹ הִיכְטִין .
 אֲוֹר עֲשׂוֹ וּוִירְדֵּה דֵעֵה הַעֲרֵר דֹּאז הִיךְ
 הַאֲבִין :

איהרי יונגלינגי אונד יונגפרייאיז זולין
אויך אין דורשט ערמאטין:

ט

9

הנביא ראה את אדוני נצב על המזבח
ויאמר הק' וכס לא ימלט. ומשאול
אקחם ומשמים אורידם. כי אשים חרב
אחריהם. כל חטאי ישראל ימותו.
וסוכת דוד אקים ושארית שבט ישראל
אטע על אדמתם:

חסלת ספר עמוס.

דער פראפֿעט זאגט דען הערין שטעהין
בייא דעם אלטאהר אונד זאגט שלאגט
אונד דער דא פֿליהט זול ניכט ענטריינין.
אויך איז דער העלין וויל איך זיין
בעהמין אונד פון הימל וויל איך זיין
הרונטר ברינגין. דאן איך וויל נאך איהנין
דאש שוועהרד זענדין. אלי קינד ישראל
ווירדין שטערבין. דיא היטין דוד אבר וויל
איך אויפֿריכטין אונד דיא איברבלייבונג
ישראל וויל איך אויף איהרי לאנדשאפט
פֿלאנצין:

ענדי דעש בוך עמוס.

עובדיה

ליגט איהם (אוב) צו פראפעציאין.
אמציה ווירד אין איינין אונריינין לאנד
שטערבין. זיין ווייב ווירד אין דער שטאט
הויז אונד דעסין קינדער ווירדין אין דאז
שוועהרט פֿאלין:

ח

8

בה הראה יי את עמוס כלוב קיץ * כי *
בא קץ עם ישראל. ורב הפגר בכל
מקום יושלכו. כי שאפו האביון הקטינו
האיפוד. הגדילו השקל ומאזני מרמה
היו להם. לכן חגיהם לאבל יהפכו.
והבחורים והבתולות היפות תתעלפנה בצמא:

היר צייגטי דער הער דעם עמוס איין קארב
זומר (פֿריכטיג) צו צייגין דאש דאז
ענדי דעש פֿאלקש ישראל גקומין זייאי.
אונד איין מענגי דער לייכנאם ווירדין
אין אליין אורטיין הינגוואורפֿין ווירדין. דאן
זיא האבין דען נוטדורפֿטיגן איינגשלוקיט.
דיא מאס האבין זיג פֿרקלייכרט. דאז
גוויכט דער מיכטץ פֿרגרעסערט אונד האבין
בטריגליכי וואגשאהלין. דאהערא זולין
איהרי פֿעסטי אין טרויאר פֿרקעהרט ווערדין.
איהרי

פֿראפשייאט . אונד ווירד איין פֿאלק זיין
צו פרעסין בשטעלין :

ז

7

הנביא ראה יהודה על חומת אנך ובידה
אנך . לאות לעם ישראל כי לא יוסיף
עוד עבור לו . אמציה שלח אל ירבעם
מלך ישראל לאמר . קשר עליך עמוס .
ואליו אשר ללכת ארצה יהודה . וישיבהו
דבר יהודה לו להנבא . אמציה בארמה
טמאה ימות . אשתו בעד תזנה ובניה
בחרב יפולו :

דער פראפֿעט זאגט דען הערין אויף דיין
מוירין דעש פערשענדיקלש אונד איין
דעסין האנד ווארי איין מעס בלייבט .
צום צייכין דעם פֿאלק ישראל דאז
ער ניכט מעהרין ווירד איהנין אננוך צו
פֿרגעבין . אמציה שיקט צו ירבעם
דעם קיניג ישראל זאגנד . עש האט זיך
עמוס ווירד דורך פֿרבונדיין . איהם (דען
פראפֿעטין) אבר זאגט ער איין דאז
לאנד יהודה היין צוגיאן . אונד ער
ווירדעצט איהם דאש וואונדט גאטש
ליגט

צאטן איזט קלאג אונד אין אלין מארקין
 דאז ווערד. דער דא פֿור דעם ליב
 פֿליהן ווירד זול דער בער בגעגנין.
 וואן ער אבר צו דעם הויז קומט אונד
 ליידיגט זיין האנד אויף דיא מויאר ווירדי
 איהם דיא שלאגנין בייסיין. דער הער
 האט איהר פֿעסט פֿרשטעהט אנד אן
 איהרן בראנד אופפערן קיין וואלגפֿאלין.
 דאן איהרין גשטאלטטין בילדריין דיהנין
 דיא. דאהערא ווירד ער זיא פֿרטרײַבין:

ו

6

הנביא מתנבא על המתעבדים עצמם
 ומכרים ליום רע. לכן יגלו בראש
 הגולים. כי מתאב יהודה גאון יעקב.
 ניקים עליהם גוי ללחצם;

דער פֿראפֿעט ווייזאגט איבר דענין
 דיא זיך זעלבשטיין צערטלין אונד
 (פֿרווערפֿיין) ענטפֿערנין דען איבלין טאג.
 דאהערא ווירדין זעלבי אן הויפט דער
 דער פֿרטייבינין פֿרטרײַבין ווירדיין. דאן
 עש האט דער הער דיא הוכהייט יעקבש
 פֿראפֿשייגט.

ניכט צו מיר צורוק גקעהרט איזט דאז
ווארט דעש הערין . ווארכונג דעש
פראפעטין הא ער זאגט זיין ברייט קעגין
דיינין גאט אה ! ישראל :

ה

5

הנביא מקובן על ישראל . כי העיר
היוצאת אלף השאיר מאה . לכן
כה אמר יהודה דרשוני וחיו . פן יצלה
כאש יוסף ואכלה ואין מכברה . בכל
רחובות מספר ובכל חוצות הו הו . אשר
יבוס מפני אריה יפגעו דוב . ואל הבית
יבא וסמך ידו על הקיר והנחש נשכו .
מאס יהודה חגיהם ועולותיהם לא ירצה .
כי צלמיהם הם עובדים . לכן יגלם :

דער פראפעט קלאגט איבר ישראל .
דאן דיא שטאט פֿון וועלכה הרויש
גיאן טויזינד ווירדין הונדרט איבר בלייבין .
דאהערא אלזוא האט דעה הער גזאגט
זוכט מיד אונד לעבט . עש דורפטי
פילייכט (גליקליך ווירדין) אויפֿברענגין
יוסף וויא פֿיאה אונד ווירדי פֿרצעהרין
אונד קיינה ווירד עש לעשיין . אין אלין
גאסיין

וויירדי איד אלי אייערי זינדין דענקין.
 דער ליב בריהלט ווער ווירד זיך ניכט
 פֿירכטיגן. גאט דער הער האט גירעדיגט
 ווער ווירד ניכט פראפֿעצייאן. בציגט
 אן דעם הויז יעקב דיא אלטערי בית־איל
 ווירדין אפרייסן אונד צור ערדין פֿאלין.
 וויכגי פֿון איהנין ווירד דער הער ערליזין.
 גלייך וויא דער הירט צווייא קניא אודר
 איין אודה לאפיל איש דעם ליבין מניל
 ערעטיט:

ד

4

הנביא־ המשיל גדולי שומרון לפרור
 הבשן. כי הרבו לחטוא בבית־אל
 ובגלגל. ואחרי כמה עונשים שהבאתי
 עליכם לא שבתם עדי נאם יהודה.
 הזהרת הנביא באמרו חכונ לקראת
 אלהיך ישראל:

דער פראפֿעט פֿרגלייכט דיא גרושיין פֿון
 שומרון צו דענין קיהי דעש בשן. דאן
 זיא האבין גמעהרט צו זינדיגן אין בית־אל
 אונד אין גלגל. אונד נאך פֿילין שטראפֿין
 וואש איד איבר אייך גבראכט זייט איהר
 ניכט

מרוב כחו. ערום ינוס ביום החור
נאם יהודה:

ווייזאזונג מואב. יהודה אונד ישראל.
וועגין דרייא איהרר מישיטאטין וועגין
דער פֿירטין אבר ווירדי איך זיא ניכט
צורוק ברינגין האט דער הער גזאגט.
קיינ מאן זול פון זיינר גרוסין קראפֿט
ענטרייבן. נאקינד ווירד אין דעם זעלביגין
טאג פֿליהין האט דער הער גזאגט:

ג

3

דבר יהודה אל בני ישראל. רק אתכם
ידעתי מכל משפחות האדמה על כן
אפקד כל עוונותיכם. אריה שאג מי
לא יירא. אדני אלהים דבר מי לא
ינבא. העידו בבית יעקב מזבחות בית־אל
יגדעו ויפלו לארץ. מעט מהם יגאל
יהודה כאשר יציל הרועה שתי כרעים
אנן בדל האזן מפי הארי:

דאז ווארט דעש הערין צו דענין קיבדח
ישראל. כור אייך קעני איך פֿון
אלין גשלעכטריין דער ערדין. דאהערא
ווירדי

עמוס

א

I

ר בר יהודה על ידי עמוס על דמשק.
 פלשתים. צור. אדום ועל בני עמון.
 על שלשה פשעיהם ועל ארבעה לא
 לא ישיבם יהודה:

דאז ווארט דעש הערין דורך עמוס איבר
 דמשק. פלשתים. צור. אדום אונד
 איבר דיא קינדער עמון. וועגין דרייא
 איהר מישיטאטין וועגין דער פֿירטין אבר
 ווירד זיא גאט ניכט צורוק ברינגין:

ב

2

משיא מואב. יהודה וישראל. על
 שלשה פשעיהם ועל ארבעה לא
 אשיבם אמר יהודה. איש לא ימלט
 מרוב

איינע רייך זולין פֿון דיא אנקונפֿט דעש
גרוסין אונד שרעקליכן טאג קומין. אונד
אין יעדער וועלכע אין נאהמין דעש
הערין בעטין ווירד זול בפֿרייאט זיין:

ג

3

יהודה ישיב שבות יהודה וירושלים.
כל הגוים יקבץ אל עמק יהושפט.
* ומשפטיכם ידבר שם אתם. * מעין יצא
מבית יחזקאל. יהודה לעולם ישב וירושלים
לחוד דור. כי יהודה ישכן בציון:

חסלת ספר יואל.

דער הער ווירד צורוק ברינגין דיא
גפֿאנגשאפט יהודה אונד ירושלים.
אלי פֿעלקר ווירדין זיך צום טאהל יהושפט
פֿרזאמלין. אונד דורד ווירד ער מיט
איהנין גריכטי רידן. אין קוועהל ווירד
פֿון דעם הויז דעש הערין הרניש גיאן.
יהודה ווירד עוויג וואהנין אונד ירושלים
פֿון איינע גבוהרט צור אנדריין. דאן דער
הער ווירד אין ציון רוהין:

עמרי דעש בוכש יואל.

הגביא לשוב אל אלהים. ויחמל יהודה
 על עמו. נאות מדבר ידשאו. וישלם
 את אשר אכל הארבה. ויאכלו וישבעו
 ויהללו את יהודה אשר הפליא לעשות
 עמהם. ישפך יהודה רוחו על כל בשר.
 ניתן מופתים בשמים ובארץ דם נאש
 נתמרות עשן לפני בוא יום הגדול והנורא.
 וכל אשר יקרא בשם יהודה ימלט;

אייז טאג וועלכר פור איהם קיינר גוועזן
 אונד נאך איהם ווירד קיינר מעהר
 זיין איין זעהר פֿורכטזאמר טאג ווירד
 קומטן. אונד דער פראפֿעט ווארנטי זיא
 צו גאט צורוק צוקעהרין. דער הער אבה
 ווירד זיך איבר זיין פֿאלק ערבארטן.
 דיא וואוהכונגין דערין ווישטיין ווירדין
 בגראזיט ווירדין. אונד ער ווירד בצאהלין
 וואש דער היישרעק גפֿרעסין. זיא ווירדין
 אלזוא עסין אונד גזעטיגט זיין אונד ווירדין
 דען הערין לובין וועלכר וואונדער מיט
 איהכין גטאהן. דער הער ווירד זיין גייסט
 איבר אלין פֿלייש אוישגיסין. אונד ווירד
 וואונדער צייכין אין הימל אונד אין דער
 ערדין געבין. בלוט אונד פֿיאר אונד

אייני

יִרְמְיָהוּ

א

י

ב בואת הגזם. הארבה. הילק והחסיל
אשר יבואו. ומהם המשיל כליון
בית יהודה. והספידם הנביא שראה כי
קרוב יום שור משדי:

פראפֿעצייאונג דערין פֿיר ארלייא סורטין
היישרעקין וועלכי קומין ווירדין. פון
זעלבי האט ער דיא פֿרדערבונג דעש
הויזן יהודה פֿרגליכין. אונד דער פראפֿעט
האט זיג ברויארט. וויילן ער גזעהין
דאז דער טאג דעש ברוכש (זא דער)
אלמעכטיג (פרהייסין) נאהינד זייא:

ב

2

יום אשר לפניו לא נהיה ואחריו לא יוסיף
להיות יום נורא מאוד יבא. והזהירם
הנביא

צו קומין. דער הער איזט דער הייל
בריקגער אונד אהני איהם איזט קיין
גאט. ער ווירד זיא פֿון טנהט ערלייזן:

יֵד

14

אבידת שומרון כי מרתה באלהיה. רפאות
ישראל אם תשוב אל יהוה.
כי אז ישרישו. כזית יהי הנדו וריח לו
כלבנון. דרכי יהוה ישרים. צדיקים
ילכו בם ופושעים יכשלו בהם:

חסלת ספר הושע.

פֿרלוסט פֿון שומרון דאן זיא האט ווירד
איהרן גאט רעבעליהרט. דיא היילונגין
ישראל זאפֿערין זיא צו דעם הערין צורוק
קעהרין. דאן דאמאהלין ווירדין זיא וואורצל
פֿאסיין. גלייך איינם איל ביר בוים ווירד
דעסין שיכהייט זיין אונד איינין גרוך ווירד
ער גלייך דעם לבנון האבין. דיא וועגי
דעש הערין זיינד גרעכט. דיא גרעכטיין
ווירדין אין זולכין גיאן אונד דיא מישטעהטר
ננירדין אין זולכין אנשטונסין:

ענדי דעש בוך הושע.

גרונגין מיט דעם ענגירל אונד וואהרי
 פרמעגנד. ער האט גוויינט אונד ער וואורדי
 איהם ערביטליך. בית אל ווירדשט איהן
 פֿינדין אונד דורט ווירד ער מיט אובש
 רידין. אונד דער הער. גאט דער
 הערשאהרין יהודה איזט דעסיין אנדענקין.
 שטראף ריד צו גלעד נועגין איהרין
 גשניטצטין געצין בילדען:

יג

13

אשם אפריים בבעל. נעתור הוסיפו
 לחטונם. עגלים ישקון. לכן כמוץ
 מצרן יסער. עון אפריים צרור. לכן
 חבלי יולדה יבואו לו. יהודה הונם
 המושיע ומבלעו אין אלהים. הוא
 ממות יגאלם:

אפריים האט זיך דורך דען בעל פֿרזינדיגט.
 אונד יעצר האבין זיי צו זינדיגין
 גמעהרט. קעלבר קיסן זיי. דאהערא
 גלייך איינס שפרייט אויש דער שייאר
 ווירדין זיא פֿרוועהיט ווירדין. דיא זינדי
 אפריים איזט אנגבונדין. זא זולין אויך
 דיא שמערצין איינר גבעהרדין איהכין
 צו

אשור זיין קיניג. יעדויד עש האבין זיך
דיא בארמהערצינקייטין גאטש ערפלאמיט
אונד ער ווירד דען גרים זיינש צוהרנש
פיכט פֿולציהן:

י"ב

12

אפרים כחש. ישראל רמה ויהודה
רד עם אל. אפרים רעה רוח. ברית
עם אשור יכרת. למצרים שמן יובל.
נריב ליהוה עם יהודה ולפקד על יעקב
פדרכיו. עקב אחיו בבטן וישר אל
מלאך ויוכל. בכה ויתחנן לו. בית אל
תמצאנו * ושם ידבר עמנו. ויהוה אלהי *
הצבאות יהודה זכרו. תוכחה לגלעד *
על פסיליה:

אפרים האט גלוגין. ישראל האט בטרונגין
אונד יהודה הערשט מיט גאט.
אפרים וויידיט דען וויכד. איין בונה
מיט אשור האט ער גמאכט. נאך מצרים
בריינגט ער איל. איין צאנק אבר האט
גאט מיט יהודה אונד דען יעקב
נאך זיינין וועגין היימצוזוכין. ער האט
זיינין ברודר אין בויך בטרונגין אונד האט
גרונגין

במות שומרון וחטאת ישראל חשמדנה.
ולאשור חובל למנחה על עגלת בית
און. יהודה קראם לדרוש אנתו:

דיא אלטעהרי שומרון אונד דיא זיכרי
ישראל ווירדין אוישגטילגט ווערדין.
אונד נאך אשור זאל צום גשאנק
גפיהרט ווירדין דאז קאלב דעש זיכר
חויזו. דער הער רופט זיך איהן
צו זוכין:

בעוד היות ישראל בער אהבהו יהודה.
וקראהו בנו. אך אחור הלכו ומאנו
לשוב. לכן אשור מלכו. אמנם נכמנו
רחמי אל ולא יעשה חרון אפו:

דא נוך ישראל איין יינגלינג וואהרי
האט דער הער איהן גליבט. אונד
איהן זייכין זוהן גיבענט. אליין זיך זיכר
ריקלינגש גיגאנגין אונד האבין ניכט
גוואנלט צורונק קעהרין. דאהערא איז
אשור

על ששמח ישראל אלי גיל כעמים.
 לכן גרן ויקב לא ירעם. ותירוש
 יכחש. באנו ימי הפקודה. באנו ימי
 השלום. יזכור עונם יפקוד חטאתם.
 הוכה אפרים. שרשם ייבש בל יעשון
 פרי. יצאם אל כי מאנו לשמוע לו:

וויילין זיך ישראל גפרייט האט צור
 פֿרולוקונג גלייך דעכין היידין.
 דאהערא ווירד דיא שייאריין אונד קעלטרין
 זיא נישט (וויידין) שפייזן. אונד דער
 מוסט ווירד (פֿרולוקיין) אוישבלייבן. עש
 זינד דיא טעג דער היימזוכונג זיקומין.
 עש זינד דיא טעג דער בצאהלונג
 זיקומין. ער ווירד איהרי זינד גדענקין.
 איהרי זינד היימזוכין. אפרים איזט
 גשלאגן וואורדיין. איהרי וואורצל ווירד
 אפטרוקקן זיין ווירדיין קיין פֿרוכט
 ברינגן. עש ווירד זיא גאט פֿרשטעהן
 דאן זיין האבן ווידרשטאנדין איהן
 אנצוהערין:

דיא זיכרין אפרים זא זיא גוירקיט זיכר
 ענטדעקט ווארדין דאמאהלין אלש
 דער הער ישראל היילין וואלטי. זיא
 זיכר ניכט צורוק גקעהרט אויך האבין
 זיא ניכט מיט איהרין גאנצטין הערטצין
 צו איהם גרופין. דאהערא זול אפרים
 גלייך איינר בערישיין טויבין אהני הערץ
 זיין. זיא האבין דיא עגיפציער גרופין
 אונד נאך אשור זיכר זיא גיגאנגין:

ח

8

שומרון לא רצה יהודה. ישראל שכח
 עשהו. התנו אהבים. ישראל בנו
 היכלות. יהודה הרבה ערים בצורות. אש
 בערנו יסלח יהודה. נתאכל ארמנותיהן:

שומרון איזט דעם הערין ניכט אנגינעהם.
 ישראל האט דעסין שעפפער פרגעסין.
 דערין זעלבין ליבהאברי האבין זיא
 בשענקיט. ישראל האבין פאלעסטי
 גבויאט. יהודה האט פֿעסטי שטעטי
 פֿרמעהריט. דאהערא ווירד דער הער
 פֿייאר אין דעסין שטעטי שיקן. אונד עש
 ווירד איהר פאלעסטי פֿרזעהרין:

שערורי־ה־ישראל. וכאדם עברו ברית
בגדו בו:

דיא בודהאפֿטין וועלכי דא זאגין גיאט
אונד וויר וואלין צו דעם הערין
קעהרין. וויר ווירדין איהן גלייך איינים
אנברייטיטין מארגין גלייך איינס נאכט
רעגין וועלכר דיא ערדין טרענקט פֿינדין.
ער אבר בגעהרט בארמהערציגקייט אונד
ניכט איין אופפֿר. דיא ערקאנטוס גאטש
מער דאן בראנד אופפֿר. אונד זידי ער
האט איין שאנד פֿלעק אן הויז ישראל
גזעהין. אונד גלייך מענשין וועלכי דען
בונד איברטרעטין האבין זיא ווידר איהן
צמיסהאנדליט:

ז

ז

עונות אפרים אשר פעלו כגלו כרפא
יהודה ישראל. לא שבו ולא זעקו
אליו בכל לבבם. לכן יהי אפרים
כיונה פותה אין לב. המה קראו מצרים
ואשור הלכו:

דיא

ה

5

הזנדה אפרים בטמא ישראל כשל גם
 יהודה עמם. לכן אשפך כמים עברתי
 נאם יהודה. עשוק אפרים. ואהי כעש
 לאפרים. וכרקב לבית יהודה. ומפ
 יוכל לרפאם:

אפרים האט גהורט. ישראל איזט
 פראונרייניגט וואורדין. איך יהודה
 האט מיט זיך גשטרויכלט. דאהערא
 ווירדי איך גלייך איינים וואשר מיינין
 גרים אוישגיסין איזט דאז וואורט דעש
 חערין. אפרים איזט דער גפרעסטי. אונד
 איך ווירדי זיין גלייך איינער מוטיין צו
 אפרים. אונד גלייך איינער פֿיילונג דעם
 הויז יהודה. אונד ווער ווירדיט זיך
 היילין קענין:

ו

6

רשעים האומרים לכו ונשובה אל יהוה.
 נמצא אותנו כשחר נכון כמלקוש
 יורה ארץ. והוא חפץ חסד ולא זבח.
 נדעת אלהים מעולות. והנה ראוי
 שערוריה

דער הער בפֿאהלי נוכמאהלין דעם
 פראפֿעטיין דאז ער איין עהברעכריש
 ווייב בעהמין זול. דער פראפֿעט זאגט
 צו איהר דאז זיא אייני לאבני צייט זיטצין
 זול אונד ביכט הורין. דאן פֿילי צייטין
 ווירדין דיא ישראל זיטצין אהני פֿירשטיין
 אונד אופפֿר:

ד

4

הארץ האבל ואמלל כל יושב בה. כי
 אין אמת ואין חסד ואין דעת אלהים
 בארץ. העם בעצו ישאל. רוח זכונים
 התעב:

דאז לאנד ווירד טרויאדין אונד עש ווירד
 איין יעדער אינוואונד אין זעלבין
 קראנק זיין. ווייליין קיין ווארהייט. קיין
 בארמהערציגקייט אונד קיין ערקאנטנוס
 גאטש אין דעם לאנד איזט. דאז פֿאלק
 פֿראגט זיך בייא דעם הולץ אן. איין
 הונדירשט גייסט האט זיא פֿראירט:

ב

2

יהודה הזהיר את ישראל לשוב מזנותם
אחרי אלהים אחרים. והיה אם לא
ישובון ישך את דרכיהם בסירים ונתיבות
לא תמצאו. ובעת תשובתם יארש יהודה
* אותם לעולם * בצדק בחסד ובאמונה:

דער הער האט ישראל גיווארנט פֿון
איהרי הוררייז נאך פֿרעמדן געטרין
צורוק צוקעהרין. אונד עש ווירד גשעהין
זאפֿערין זיא ניכט צורוק קעהרין ווירדין
ווירד ער איהר וועגי מיט דערנר צייטן
אונד זיא ווירדין דיא שטעגי ניכט פֿינדין.
אין דער צייט אבר איהרה צורוק קעהרונג
ווירד זיך דער הער אויף עוויג מיט
גרעכטיגקייט. בארמהערציגקייט אונד
ווארהייט מיט איהנין פֿרלובין:

ג

3

יהודה צוה עוד את הנביא שיקח אשה
מנאפת. הנביא אמר אליה שתשב
ימים רבים ולא תזנה. כי ימים רבים
ישבו ישראל בלי שה נזבח:

דער

הושע

א

I

הוֹדֵה צוֹה אֶת הַנְּבִיָּא לַקַּחַת אִשְׁתִּי
 זְנוּנִים וִילְדֵי זְנוּנִים . וְהוֹלִידוּהָ
 בָּנִים . בָּהֶם וּבִשְׁמוֹתָם הִרְאָהוּ שְׁבַר
 יִשְׂרָאֵל * וְתִרְוַפְתָּם : *

דַּעַר הָעַר הָאֵט דַּעַם פִּרְאָפֶּעֶטִין בַּפֹּהֶלִין
 אִיִּין הוֹרִישִׁי וְיִיב אוֹכֵד הוֹרִין קִינְדֵר
 צו כַּעֲהֲמִין . אוֹכֵד זִיא הָאֵט קִינְדֵר גְּצִיִּיגֵט .
 דוֹרֵךְ זַעֲלָבִי אוֹכֵד אִיהָרִי נֶאֱמִין הָאֵט עַר
 אִיהָן דַּעַן בְּרוּךְ יִשְׂרָאֵל אוֹכֵד אִיהָרִי
 הִיִּלֹּכֵג אַגְצִיִּיגֵט :

דאש וואש פֿון דענין פֿישן אונד פֿיהרן
צו זעלבין קומין. אויף דען אופֿער דעש
באכש אבר ווירדין ביימא (אויפֿגיאן)
וואקסין. דעסין פֿריכטי צור שפיין אונד
דעסין בלעטר צור ארצינייא דיהנין זולין.
פֿיילונג דעש לאנדש דענין קינדא ישראל
אונד דענין פֿרעמדן צווישן איהנין:

מ"ח

48

שמות השבטים וגבוליהם. חרומת הארץ
לכהנים והלויים. מקום המקדש.
מדות העיר ומגרשיה. אחוזת הנשיא
ושנים עשר שערים:

חסלת ספר יחזקאל.

צאהמין דערין גשלעכטרין אונד איהרי
גרעכצין. לאנדש אופֿער דענין פֿריסטריין
אונד לויים. אנהרט דעש טעמפלש. מאס
דער שטאט אונד איהרי פֿורשטעטי.
בזיטץ דעש פֿירשטיין אונד דיא צוועלף
טוהריין:

עברי דעש בוכש יחזקאל.

הרשע

ולעבדיו. מקום אשר יבשלו הכהנים
החטאת והאשם ואשר יאפו המנחה:

דאז טוהר קעגין אויפגאנג וואן עש
דעם פֿירשטיג אונד דעם פֿולק
ערעפֿניט ווירדיג זאל. אורדנונג דעריין
אן שבר. בייאמוהנד אונד שטעטי
אופפֿר. גירעכטיגקייט דער גשענק
איינש שטונק לאנדש פֿון איינעם פֿירשטן
אן דעסיג קינד אונד קנעכטיג. אוהרט
אלווא דיא פריסטער דאז זינד אופפֿר
אונד שולד אופפֿר קוכין אונד ווא זיא
דיא מנחה (ברוט אופפֿר) באכין זולין:

מז

47

מים מתחת מפתן המקדש יצאו * ומהם *
ירפאו כל אשר יבא אליהם מן הדגה
והחיה. ועל שפת הבחל יעלה עץ. פריו
יהיה למאכל ועליהו לתרופה. חלוקת
הארץ לבני ישראל והגרים בתוכם:

וואשר ווירדיג אונטער דער שוועהר דעש
הייליגין טעמפלט הערפֿיר גיאן. אונד
פֿון זעלבי זולין גהיילט ווירדיג אליש
דאש

אוישציהן. וויא אויך דערין זעלבין
איבריגין גזעטצין:

מ"ה

45

גבול ומדת הארץ למגרשי חלק הכהנים
וללויים לאחזתם. מאזני צדק איפה
ובת צדק יהי להם. איפדה ובת תוכן
אחד. מעשה החמר בת או איפה יהיה.
קרבנות הנשיא בחגים:

גרענץ אונד מאס דעש לאנדש צור
פֿורשטעט דעש פריסטורליכן אונד
לויטישן טייל צו איהרה בזיטצונג.
גרעכטי וואג. איין גרעכטי איפה אונד
בת זולין זיא האבין. איפדה אונד ברז
האט אייני גלייכהייט. דער צעהנד דעש
חומר זול איין ברז אודר איפדה זיין.
אופפֿר דעש פֿירשטיין אן דעכין פֿיארטעגין:

מ"ו

46

שער הקדים מתי יפתח להנשיא ולהעם.
משפט הקרבנות לשבת. חדש ועולת
תמיד. דיני מתנת בחלת הנשיא לבניו
ולעבדיו.

פֿראוּכרייכֿיגֿין ווירדין . מאס דעש הופֿש
אונד אלטאהרש . גיזאטץ דעש אלטאהרש
אונד דעסין אופֿפֿר צוה פֿרגעבונג אין דענין
זיבן טעגין . טעג דער אייכונייהונג :

מ״ד

44

שער המקדש אשר בא בו יהודה סגור
יהודה לא יפתח . ערלי לב וערלי
בשר לא יבואו למקדש לשמר משמרתו .
כי הלויים והכהנים בני צדוק יעמדו
לעבוד עבודתם . דיני הכהנים בהלבישם
ובהפשיטם . ושאר חוקותיהם :

דאש טוהר דעש הייליגין טעמפילש :
וואורין דער הער גקומין . זולי פֿרשלוסין
בלייבין אונד ניכט ערעפֿעניט ווערדין .
אונבשניטני (פֿרשטוקטי) דעש הערצין .
אונד אונבשניטני דעש פֿליישים זולין
ניכט אין דען הייליגטומב דעסין (היטונג
צו היטין) דיכשט צו פֿרזעהין . קומין .
זונדריין דיא לויס אונד פֿריסטער קינדער
דעש צדוק זולין שטיהן איהר דיכשט צו
פֿרריכטיין . גיזעטצי דעריין פֿרישטריין אין
איהרן אנקליידין אונד אין דעסין
אוישציהן . D d 4

שוועהלין אונד פֿענסטער. דיא לענגי
דעש אלטארש אונד דעסין היכי. וועלכע
איזט דער פיש פֿון דעם העריין:

מ"ב

42

לשכות וחצרי בית יהודה לכל חלקיהם
ומדותם:

דיא קאמריין אונד פֿון העפֿי דעש הויז
דעש העריין כאך אלין איהרן טיילין
אונד איהרן מאסין:

מ"ג

43

הנביא ראה כבוד אלהי ישראל. אשה
הגיד לו שלא יטמאו עוד בני ישראל
שם קדשנו. מדות העזרה והמזבח. חקת
המזבח וקרבתו לכפר בשבעת הימים.
ימי המלואים:

דער פראפֿעט האט דיא הערליכקייט
גאטט ישראל גזעהין. וועלכע איהם
פֿרקיינדיט דאז דיא קינדער ישראל
דעסין הייליגין באמין ביכט מעהר
פֿראונברייביגין

איהרן קריגש גרעט ווירדין זיבן יאהר
פֿיאר ברענין. אונד זיג ווירדין איהר
רויבר ברויבין:

מ

40

איש אשר מראהו כמראה נחשת הראה
הביא בנין ומדת הבירא עם כליו.
למען הגד זאת לבית ישראל את אשר
ראה:

איון מאן דעסין גשטאלט גלייך דעם
ערצט ווארי האט דעם פראפֿעטין דאז
גיבייא אונד מאס דעש הויזיס מיט זיינעם
גפֿעסין גיציגט. אומב זעלבש וואש ער
גזעהין אנצוקינדן דעם הויז ישראל:

מא

41

בנין בית יהוה לכל חלקיו ומדותיו.
ספים וחלונים. וארך המזבח וגבהו.
אשר הוא השלחן * לפני יהוה:

דאז גיבייא דעש הויזיס דעש הערין צו
אלי זיינען פֿיילין אונד דעסין מאסין.
שונעהלין

D d 3

ווירד דער גריס דעש צוהרן גאטש
אויפֿשטייגין. אונד ווירד זיא ריכטיגן מיט
פעסט אונד בלוט. מיט איבר שווענדן
רעגין אונד גרושי האגיל שטייכר. פֿיאר
אונד שוועבל ווירד ער אויף איחנין
רעגנין. אונד ער ווירד גהייליגט ווערדיגן
(אין אניגין) אין קעניכנווארט פֿילר פֿעלקר:

ל"ט

39

מפלת גוג וועמיס אשר אתו על הרי
ישראל. נבלתם תהיה למאכל לעוף
השמים ולחית השדה. וקברום בית
ישראל שבעה חדשים למען פֿהר את
הארץ. ובכלי מלחמתם יבערו אש שבע
שנים. ובזזו את בזיהם:

פֿאל דעש גוג אונד דערין מיט איהם
זייאכרן אויף דענין בערגין ישראל.
איהר אהס זול דענין פֿעגלין דעש הימלש
אונד דענין ווילדיגן טיהרן דער ערדיגן צור
שפיז זיין. אונד דאש הויז ישראל
ווירד זיגן בגראבין זיבן מאהנר לאנג
אומב דאש לאנג צו רייניגן. אונד מיט
איהרן

דורך דענין פֿרדורטין ביינרין וועלכי דער
 פראפֿעט האט פֿון שוטינ אויפֿערוועקט
 האט דער זעלבי אנגצייגט דאש דיא
 קינדע ישראל ווירדינ פֿון איהרין גרעברין
 אין איהרין לאנד קומין. אונד דורך
 דיא צווייא העלצר וועלכי ער צואזאמין
 גיזעצט אונד איינש וואורדינ האט ער
 אנגצייגט דאש דאז הויז יהודה אונד
 אפרים (ישראל) איין קינגרייך זיין
 ווירדינ. אונד דוד ווירד איהר קינג זיין:

ל"ח

38

יהוה ישלח את גוג אל־ארץ בני ישראל
 לשלל שלל. ועמים רבים תהיו
 אתו. וביום ההוא תעלה חמת אף יהוה.
 וישפטם בדבר וברם. בגשם שוטף ואבני
 אלגביש. אש וגפריר ימטיר עליהם
 ויתקדש לעיני גוים רבים:

דער דער ווירד דען גוג אין דען לאנד
 ישראל. אומב בייש צו בקומין.
 שיקן. אונד עש ווירדינ פֿיל פֿעלקר מיט
 איהם זיין. אין דען זעלביגן טאג אבר
 ווירד

ערבטייל ישראל זה זולשטן אויך
וויסט ווערדין:

ל"ו

36

גאולת ישראל ותשובתם לארצם. ואולם
לא למעניהם כי אם למען שם
* יהוה. ולטהרם * מים טהורים יזרק
עליהם. ויתן להם לב בשר:

ערליזונג ישראלש אונד איהרי ווידרקונפט
אין איהרין לאנד. יעדוץ אבר ניכט
וועגין איהנין זונדריין וועגין דען כאמין
דעש הערין. זיא אבר צו רייניגין ווירד
ער רייני וואשר אויף זיין שפרענגין.
אונד איהנין איין הערץ פון פלייש
געבין:

ל"ז

37

על ידי העצמות היבשות שהחיה הנביא
הראה שבני ישראל יבואו מקברותיהם
* אל ארצם. ועל ידי שני העצים * אשר
הקריב זה לזה והיו לאחד הראה שבית
* יהודה ואפרים יהיו מלכות אחת. * נדונה
יהיה מלכם:

דורך

תוכחה לרועי ישראל. על שרעו אותם
ולא העם צאן מרעיתם. לכן יקים
יהוה עליהם רועה נאמן את דוד עבדו:

שטראף לעהר דעכין הירטין ישראל.
וויילין זעלבי זיך ניכט אבר דאז
פֿאלק דיא שאף איהרר וויידי גהיטיט
האבין. דאהערא ווירד גאט איבר זיא
איינין טרייאין הירט דען דוד זיינין
קנעכט בשטעלין:

דבר יהוה על שעיר על ששמוח שהיה
בית ישראל לשמה. לכן כשמחתך
על שוממת נחלת ישראל כן תהיה
שממה:

דאז וואורט דעש הערין איבר שעיר
וויילין דאז זיא זיך גפֿרייאט האבין
דאש דאז הויז ישראל איזט ווישט
וואורדין. דאהערא גלייך וויא דייכי פֿרייר
ווארי איבר דעכין פֿרונישטונגין דעש
ערבטייל D d

קלאג ליד דעש פראפֿעטיין איבר דען
פֿרלוסט מצרים. אונד פֿרוויסטונג
דערין פֿעלקרין:

ל"ג

33

הצופה שלא יגיד מה ששמע דמו
בראשו יהיה. והמשל הזה היה על
הגבית להזהיר הרשע לשוב מדרכו.
צדקות הצדיק לא תצילנו ביום פשעו.
ורשעת הרשע לא תניקנו אם ישוב
מרשעתו:

אין אויף שניאר וועלכר ניכט אנקינדירט
וואש ער גהערט האט זעלבר זול
דעש טוטש שולדיג זיין. דיזה גלייכניס
ווארי אויף דעם פראפֿעטיין דען בוזחאפֿטיין
צו ווארכין דאמיט ער פֿון זיינס איבלין
וועג צורוק קעהרי. דיא גרעכטיגקייטין
דעש גרעכטיין זול איהן אין טאג זיינש
זינדש ניכט עררעטיין. דיא בוזחייט דעש
ביזין זול איהן ניכט שאדין זאפֿערין ער
פֿון זיינר בוזחייט אבשטיהיט:

מצרים אונד דיא בונדש גנוסני מיט
 איהנין ווירדין אים שווערד דעש
 בבכדנאצר קיניג פֿון בבל פֿאלין. אונד
 גאט ווירד זעלבי אונטער דענין פֿעלקריין
 צערשטרייאין. אונד אין דענין לענדריין
 אויששווינגין :

ל"א

31

דבר יי יען כי דמה פרעה מלך מצרים
 בגדלו אל הארץ בלבנון לכן יכרתו
 זרים פארותיו. וכל המון מצרים ירדו
 שאלה :

דאז ווארט דעש העריין וויילין פרעה
 קיניג פֿון מצרים אין זיינר הויכהייט
 זיך איינם צעדריין וועלכר אין לבנון איזט
 פֿרגליכן. זולין דאהערא דיא פֿרעמד
 זייני צווייגין אפשניידן. אונד דאז
 גאנצי פֿאלק מצרים ווירדין צור העלין
 הרונטער שטייגין :

ל"ב

32

קינת הנביא על אבדת מצרים. ושממות
 העמים :

קלאג

דיא קינדר ישראל אבר ווירד גאט פֿון
דער מיט דערן פֿעלקרין פֿרזאמלין :

ך"ט

29

משא ארץ מצרים ומלכיה. יען היוחם
משענת קנה לבית ישראל לכן תהיינה
הערים שממה ארבעים שנה. ואחרי
כן תהיה מלכות שפלה. ולא תתבשר
עוד על הגוים נאם יי :

פראפֿעציאונג דעש לאנדש מצרים אונד
איהרש קיניגש. אומווילן זיא וואריז
אייז אנלייז ראד דעם הויז ישראל. זולין
דאהערא דיא שטעטי פֿירציג יאהר ווישט
זיין. נאך דיזם אבר זולי עש איין
נידרטרעכטיגש קיניגרייך זיין. אונד זולי
זיך נימר איבר דיא פֿעלקר ערהיבן. איזט
דאש ווארט גאטש :

ל

30

מצרים ובני הברית אתם בחרב נבכדנאצר
מלך בבל יפלו. והפיץ יי אותם
בגוים. ויזרם בארצות :

מצרים

פֶּרֶז אֶמְלֹכָה זִיבֵר גַּפְּאֵלִין . דִּיא אִינוּאֹכֶר
דְּעָר אִיכּוֹלִין הָאֲבִין זִיךְ אִיבֵר דִּיךְ
פֶּרוּאֹנְדֶרֶט אֹכֶר דִּיא קוּיפֶּלִיט אֹכֶטֶר
דְּעִנִין פֶּעֶלְקֶרִין הָאֲבִין אִיבֵר דִּיךְ גַּצִּישַׁעַט .
אֹכֶר דֹּא בִישַׁט בִּיז אִין עֲבִיגְקִיט
נִיכַט מֶעַר דֹּא :

דְּבֵר יִי עַל צוּר וְעַל צִידוֹן . יַעֲנֵן תַּחַת
כְּגִיד צוּר אַחַת לִבְבוֹ כֻּלָּב אֱלֹהִים .
יָבוֹאוּ עֲלֵינוּ זֵרִים עֲרִיצֵי גּוֹיִם וַחֲלָלוּ יַפְעָתוֹ .
וּלְצִידוֹן יִנְבֹּא כִי חֲלָלִיהָ בַּתֹּכַחַת יַפְלוּ .
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְבֹּץ יְהוָה מִבֵּין הָעַמִּים :

דֹּאשׁ וּוְאֶרֶט דְּעַשׁ הָעֵרֶן אִיבֵר צוּר אֹכֶר
צִידוֹן . אֱלֹדִיאֹנִיִּילִין דֹּאשׁ דְּעַר פִּירֶשַׁט
צוּר זִיין הָעֵרֶץ גְּלִיךְ אִינֶם גַּעַט־לִיכֶן
הָעֵרֶץ (גִּיגַעֲבֶן) עֲרַהֲעֵהִיט . וּוִיחֶדֶן אִיבֵר
אִיהֶן פֶּרַעַמְדִּי פֶּעֶרְכַּט־רִיכִי פֶּעֶלְקֶר קוּמִין
אֹכֶר וּוְעֶרְדִּין דְּעַסִּין גְּלֶאנֶץ שׁוּנַעֲכִין .
אֹכֶר צִידוֹן זוּל עַר וּוִיחֶזְאֶגִין דֹּאשׁ אִיהֶרִי
עַרְשֶׁל־אֶגְבִּי וּוְעֶרְדִּין אִין אִיהֶרֶר מִיטִי פֶּאֲלִין .
דִּיא

ך"ו

26

צור תחרב על יד מלך בבל יען אמרה
האח נשבררה דלתות העמים נסבה
אלי. נחרבה יהושלים. לכן הורה שאול
נאכרה. והיתה לחרבות עולם:

צור ונירד צערשטערט ווערדין דורך דיא
האנר דעש קיניגש בבל וויילין עש
(גרויפין האט פריידין) זיך גפרייט אונד
גזאגט עש זינד דיא טיהרין דער פֿעלקר
צערברוכין. עש ונירד זיך צו מיר
ווענדין. ירושלים איזט צערשטעריט.
דאהערא איזט איהרי הוכהייט צור העלין
הרוכט גשטיגין. אונד ונירד צור עביגין
פֿרונישטונג זיין:

ך"ז

27

קינת צור. נשבררה. כל קחלק נפלו.
יושבי האיים שממו עליך וסחרים
בעמים שרקו עליך. ואינך עד עולם:

קלאג ליד דעש צור. דוא בישט
צערברוכין וואנדין. אל דיין
פֿרזאמלונג

הספיד מחמד עיניו למשרא כי יחלל נִי
המקדש וגאון בית יהודה:

גלייכניס איינש טופפֿש אין וועלכן איין
גארשטיגער שויהב איזט. אויף דער
בלוט שטאט. דאז ווייב דעש פראפעטין
שטירבט אונד ער האט דען לוסט זיינער
אויגין ניכט בדויארט. דאן עש ווירדי
דער הער דאז הייליגטומב אונד די
האכהייט דעש הויז יהודה שוועכין:

ך"ה

25

דבר יי על בני עמון. אדום ופלשתים
על אשר ששו וגילון בשממת אדמת
ישראל. לכן יעשה בם נקמות גדולות:

דאז ווארט גאטש איבער דא קינד
עמון. אדום אונד פלשתים אום ווילין
זיא זיך גפרייאט אונד פרואלוקיט האבין
דא דאש לאנד ישראל פרווישטיט
וואורדי. דאהערא ווירד ער אן זיא גרושי
ראכי אוישאבין:

פראפֿעטיג אונד לאנדש פולק דאן זיג
זיגד פֿיל. אונד קיין מאן (בצייט דען
צוים) טוהט איין איגהאלט. דאהער
(איחרי אהרט איבר איחרי אליה הויפט
קנצין וניד) ער ווירד אליין איחרי לויז
געבין:

ך"ג

23

משל שתי נשים זונות אהלר ואהליבה
על שומרון וירושלים. אשר זנו לכל
תועבות הגוים סביבותיהם. לכן לבו
נלענה תהייבה:

גלייכניס צווייאר הורישן ווייבר דער
אהלר אונד אהליבה אויף שומרון
אונד ירושלים. וועלכי גהערט האבין
מיט אליין אונדירדיקייטן דער פֿעלקרין
דינגשאום איהבין. דאהער זולין זיא
צור רויב אונד צור בוועגונג ווערדין:

ך"ד

24

משל הסיר אשר חלאתה בה. על עיר
הדמים. אשת הנביא מטה והוא לא
הספיד

אבשטיהן ווירדין ווירד גאט איבר זיג
מיט שטארק מאכט אונד אוישגיגוסנין
צורין רעגירן:

ך"א

21

נבואת כליון עם ישראל. חרב מלך
בבל יבא בשני דרכים. אל רבת
בני עמון. ואל יהודה בירושלים:

פראפעציאונג דער אוישרוטונג דעש
פאלקש ישראל. דאז שווערד דעש
קיניגש בבל ווירד אין צווייא וועגין
קומין. נאך רבת דערין קינדריין עמון.
אונד צו יהודה אין ירושלים:

ך"ב

22

וי הגיד להנביא חטאי הכהנים. השרים.
נפילי השקר ועם הארץ כי רבים
המה. ואין איש גודר גדר. לכן דרכם
בראשם יתן לכלם:

דער הער פרקינדיט דעם פראפעטין דיא
זיכר דער פרישטריין. פירשטין. פאלשין
פראפעטין

יט

19

קינרה על נשיאי ישראל. והמשילם
לכפיה טורף הכלכל ברשת. ולגפן שתולה
במדבר בארץ צורה:

קלאג ליר וועגין דענין פֿירשטיין ישראל.
ער פֿרגליכי זיג צו איינם רייסנדיין
יונגין ליבין דער אין איינער בעטשן גפֿאנגין
איזט ווארדיין. אויך צו איינם וויינשטאק
וועלכער אין דער ווישטיין אין איינם
טרוקנין לאנד גפֿלאנצט איזט:

ך'

20

על כי שדבקו בני ישראל בגלולי מצרים
הפיצם יי בגוים. והיה אם לא ישובו
מדרכיהם ימלוך יי עליהם ביד חזקה
ובחמה שפוכה:

אום ווילין דאש דיא קינדר ישראל זיך
אן דענין אפגעטריין מצרים אנגיהעפֿטיט
האט זעלבי גאט אונטער דענין פֿעלקריין
צערשטרייאט. אונד עש ווירד גשעהיין
זאפֿעריין זיג פֿון איהרן וועגין ניכט
אבשטיהן

ווייכליכג וויל איך אבהויאין אונר עש
 זול צו איינין שטארקין צעדריין ווערדיין.
 אונטר איהם ווירדן אלי פֿיגל וואוהנין
 אונר אין דעסין שאטין ווירד אליש
 גפֿליגל רנהין:

הנפש החטאת היא תמות. הבן לא ישא
 עון האב. וחרשע בשובו מחטאתו
 יחידה. כי לא חפץ יי במותו כי אם
 בשובו מדרךיו:

דיא זעלי וועלכי זיכרהאפֿט איזט זעלבי
 ווירד שטערבין. דער זוהן זול נישט
 דאז אונרעכט דעש פֿאטערש טראגין. דער
 בודהאפטי אויך וואן ער פֿון זיכר זיכר
 צורוק קעהריט זול ער לעבין. דאן עש
 האט דער הער קיין וואוהלגפאלין אן
 דעם טוהט דער זיכר זוכדיין דאש ער
 אפשטיהי פון דעסין וועגין:

* במעלו. ולקחתי אני מצמרת הארז * רך
אקטף והיורה לארז אדיר. ותחתיו כל
צפנר ישכון ובצלו כל כנף ינוח:

אייז האציל אונד גלייכניס דעם הויז
ישראל. אייז אדליר האט אייז צעדריז
צווייג גנומיז אונד זעלבי איז דאש לאנה
כנען גבראכט ער גאבי זולכה איז פֿעלד
אונד עש וואורדי צו אייניז אוישברייטנדיז
וויינשטאק אונד ער שיקטי צווייגיז אויש.
אונד זיהי אייז אנדרה אדליר האט זייני
שוסי גפלאנצט דאמיט זיא פֿרוכט ברינגיז
אונד דאמיט זעלבר צום גרוסיז וויינשטאק
זיין מעגי אונד נון ער איזט גפלאנצט
אוב ווירד ער גליקין. דאהערא האט
גאט צו דעם ווידרשפענסטיגיז הויז גזאגט.
זיהי דער קיניג בבל איזט כאך ירושלים
גקומיז אונד האט אייז בידרטרעכטיגש
קיניגרייך גמאכט. אונד ער (דער
קיניג) האט ווידה איהז רעבעליהרט אייז
בונד מיט דעם קיניג פון מצרים צו
מאכין. ער איזט אבר ערגריפין וואורדיז
וועגיז זיינר אונטרייא. איך אבר ווירדי
פֿין דער צעדריז צווייגי בעהמיז אייז
ווייכלינג

זאגט דער הער אונד איך האבי דין
 מיט צירדי גשטיקט אונד דוא ווארישט
 צור רעזירונג טויגליך. דוא אבר האשט
 אויף דיינר שיכהייט דין פֿרלאסין אונד
 מיט איינס יעדן פֿראיברגיהנדין גהורט.
 דיא טעג דיינר בלעשי אבר האשט דוא
 נישט גראכט. אונד זיהי איך האבי
 מייני האנד איבר דין אויש גשטרעקט
 אונד דין אין דיא מאכט דיינר רויבר
 איברגעבין. אונד דוא זולשט שאנדי
 טראגין. איך ווירדי אבר דען בונד דיינר
 יוגנד דענקין. אונד דיר איינין עוויגן
 בונד אויפֿריכטיין:

יז

17

חידה ומשל אל בית ישראל. נשר
 אחד לקח צמרת הארז ויביאהו אל
 ארץ כנען. ויתנהו בשדרה ויהי לגפן
 סורחת ותשלח פירות. והנה בא נשר
 שני שלחה דליותיו לעשות פרי ולהיות
 לגפן אדרת והנה שתולה ההצלח. לכן
 באם יִלֵּב לבית המרי הנה מלך בבל בא
 ירושלים ועשה ממלכה שפלה. וימרד
 בו לעשות ברית עם מלך מצרים ונתפש
 במעלו. Cc 3

גלייך וויא דער וויינשטאק אונטער דענין
וואלד העלצריין איזט וועלכר צו אליר
ארבייט אונטוויגליך אום זא פֿיל מעהר
אבר וואן דאז פֿיאר זולכש פֿרזענגיט.
זא ווירד אויך דער הער דיא אינוואונר
ירושלים געבין דאז פֿיאר זול זעלבי
פֿרזעהריין:

ט"ז

16

תועבות ירושלים. אשר אביה אמורי
ואמה חתית. והיא מתבוססת בדמיה.
והנה בא היום עת דודים אמר יי ואערך
עדי ותצלחי למלוכדה. ותבטחי ביפוך
והזני אל כל עובר. ולג זכרת ימי
עירומך. והנה נטיתי ידי עליך ואתנך
ביר שוסיך. וארז תשאי כלמתך.
וזכרתי את ברית בעורריך. והקימות לך
ברית עולם:

דיא אבשייאליקייטין פֿון ירושלים וועסיין
פֿאטער אמורי אונד איהר מוטר איין
חתית איזט. זיא אבר ווארי אין איהרן
בלוט צערטרעטין. אונד זיהי דער טאג
דיא צייט דער פֿריידין קאמי הערבייא
זאגטי

הרעה הזאת המה יכצלו נפשם בצדקתם.
ובנים ובנות לא יצילו:

דאז ווארט גאטש צו דענין קינדריין
ישראל דורך דען פראפעטין. איין
יעדנה פון דעם הויז ישראל אונד איין
פרעמדלינג וועלכי זייני אפגעטרייא אין
זיינם הערצין האבין זולטי אונד פון מיר
צורוק ווייכין צו דעם פראפעטין אבר
איזט ער גקומין איהן וועגין מיינר
אנצונזוכין אן דעם זעלביגן מאן וויל
איך מיינין צאריין (געבין) רייצין אונד
איהן אוישרוטין פון דער מיטי מיינש
פאלקש ישראל. נח איוב אונד דניאל
דאפערין זיא אין זולכר בזהאפעטין גמיינדי
זיין זולטין ווירדיין זיא מיט איהרר
גרעכטיגקייט איהרי זעלין רעטין. זיהני
אונד טעכטר אבר ווירדיין זיא ניכט בשירמין:

טו

15

כעץ הגפן בעצי היער אשר לא יצלת
לכל מלאכה אף כי אם אש אכלתהו.
כן יתן יי את יושבי ירושלים אש
תאכלם:

גלייך

Cc 2

מדרכי. לכן קסם לא תקטמנה עוד נאם
י' ונהצלתי עמי מידכן:

ווער דענין פראפעטין וועלכי פאלשי
ערשייטנדיג אונד לוגינהאפטי
ווארזאגיריא אנדרייטין אונד זאגין עש
זייאי גאטש וואורט אונד ער האט עש
ניכט גרעדיט. זיא מאכין שלויאר איבר
דען הויבט איינש יעדין בילדש אומב
זעלין צו פאנגין אונד דען בוזהאפטיג
צו בשטערקין דאמיט ער פון זיינע וועג
ניכט צורוק קעהרי. דאהערא ווערדיט
איהר ניכט מעהר ווארזאגין איזט דאז
וואורט גאטש. אונד איך ווירדי מיין
פאלק פון אייער האנד עררעטין:

י'ה

14

דבר י' אל בני ישראל ביד הנביא.
איש איש מבית ישראל ונהג אשר
יעלה גלוליו על לבו ויכזה מאחרי ויבא
אל הנביא לדרוש לו בי ונתתי פני
באיש ההוא והכרתיו מתוך עמי ישראל.
כח דניאל ואיוב אם יהיו בתוך העדה
הרעה

ועל כהן ישאם בעלטה. וכי יאמרו
מה אתה עושה. אמור המשא הזה על
ירושלים ועל הנשיא כי בבלה יבואו.
ולא לעתים רחוקות החזון הזה כי
לא תמשך:

גאט בפאהלי דעם פראפעטין זיך קליידר
דער פֿרטרעבשאפט צו מאכין אונד
זעלבי טעגליך אין דעכין אויגין דעש
ווידרשפענסטיגין הויז הרויש צו ברינגין.
אונד אויף דער אקסיל זול ער זיין דער
דונקלי טראגין. זאפֿערין אבר זיין זאגין
זולטין וואש טוהשט דא. זאג דיזה
פראפעצייאונג זיין איבר ירושלים אונד
איבר דען פֿירשטין דאן אין בבל ווירדין
זיין גבראכט ווירדין. אונד ניכט צו לאנגין
צייטין איזט דיזה פראפעצייאונג דאן עש
ווירד זיך ניכט לאנג פֿרציהין:

הוי על החוזים מחזה שוא ומקסם כזב
ואומרים נאם יי וחזא לא דבר.
עושים המספחות על ראש כל קומה
לצורך נפשות ולחזק הרשע לבלתי שוב
מדרכו. Cc

לא

11

בבואה על יאזניה ופלטיהו על אמרם לא
 בקרוב בנות בתים היא הסיר ואנחנו
 הבשר. לכן כה אמר יי בחרב יפלו
 ובגבול ישראל אשפטם. וישראל יקבע
 ייסיר מהם לב האבן. ורוח חדשה יתן
 בקרבם:

פראפעצייאונג איבר יאזניה אונד פלטיה
 וועגן דאש זיג גזאגט האבין ניכט
 באלד (ווירד דיא פראפעצייאונג קומין).
 זיג (דיא שטאט) איזט דער קעסיל
 אונד וויר זיכד דאש פלייש (וויר ווירדיג
 דרין בלייבין). דאהערא אלזוא האט דער
 הער גזאגט אין שוועהרט ווירדיג זיג
 פאלין. אונד אין דענין גרענצין ישראל
 וויל איך זיא ריכטיג. ישראל אבר ווירד
 ער פרזאמלין אונד ווירד דאז שטייכנדי
 הערץ אפווויכנד מאכין. אונד אייניג
 פייאן גייסט ווירד ער אונטער אייך געבין:

יב

12

יי צוה להנביא לעשור לו כלי גולגולת
 ולהוציאם יומם לעיני בית המרי.
 ועל

דיא דא גשעהין. אונד דענין אנדרין אבר
 דאט ער גזאגט איברפֿאָהרט דיא שטאט
 נאך איהם אונד ערשלאגט אליש וואש
 דאש צייכין ניכט אויף דעסין שטירן האט.
 אונד זיא טאהטין עש אלזונא:

י

10

הנביא ראה כבוד יי על הכרובים
 והאופנים. וארבעה פנים לאחד. פני
 כרוב. פני אדם. פני אריה. ופני
 נשר. ואת איש לבוש הבדים צוה למלא
 חפניו גחלי אש מבינות לכרובים ולזרקם
 על העיר:

דער פראפֿעט האט דיא הערליקייט גאטש
 איבר דענין כרובים אונד אופנים
 געהיין. פֿיר גזיכט אבר האטי איינר.
 איין גזיכט דעש כרוב. דעש מעבשיין.
 דעש ליצנש אונד אדלירש. אונד דעם
 מאן אין ליינין גקליידט האט ער זיינ
 צויבלין מיט פֿיאר קוהלין פֿון דער מיטי
 דעריין כרובים צו פֿילין אונד אויף דיא
 שטאט צו ווערפֿין בפֿוהלין:

וואנד צו גראבין אונד פון דורט האט ער
אלי אונדירדיקייטן ישראל גזעהין .
אויך דיא עלטשטין אופפריין אונד דען
דאמפף דעש אופפֿר וואלקין אויף שטייגין .
פֿון איינעם אנדריין אורט האט ער דיא
ווייבר דען תמוז בוויינין גזעהין . אונד
וועגין דיזן אבשייליכקייטן האט דער הער
גזאגט זעלבי צו פֿרטילגין :

ט

9

ששה אנשים הנקראים באו ובתוכם איש
לבוש בדים וקסת הסופר במתניו .
וי' צוהו לך והוציית תו על מצחות אנשים
הנאמחים על התועבות הנעשות . ולאלה
אמר עברו בעיר אחריו והכו כל אשר
התו איבכו על מצחו . ויעשו כן :

זעקס מענר דיא גרופֿין וואריין קאמין אונד
אונטר איהנין ווארי איין מאן אין ליינין
בקליידיט אונד איין שרייבציג האטי ער
אן זיינין לענדריין . דער הער בפֿאהלג
איהם געהי היין אונד צייכני דאש צייכין
אויף דענין שטירנין דעריין מענריין וועלכי
דא צייפצין איבר דיא אבשייליכקייטן
דיא

דאן ענד דעס לאנד ישראל קומט.
 איחר זילבר ווערדין זיא אויף דיא
 גאסיין ווערפֿין אונד איהר גאלד ווירד
 צום גרייל זיין. עליכד איבר עליכד ווירד
 קומין. אונד גלייך איהרן גריכט ווירד
 זיא גאט ריכטיין:

ח

8

יחזקאל ראה שנית כבוד אלהי ישראל.
 ותשא אותו הרוח בנפל עליו יד יי
 ירושלים. ושם הראהו סמל הקנאה.
 וצוהו לחתור חור בקיר ומשם ראה כל
 גלולי ישראל והזקנים מקטירים ועתה
 ענן הקטורת עולה. וממקום אחר ראה
 נשים מבכים את התמוז. ועל התועבות
 האל אמר יי לחשמידם:

יחזקאל זיחט דאש אנדערטי מאל דיא
 הערליכקייט גאטש ישראל. אונד
 עש ערחובי איהן דער גייסט. דא אימר
 איהן דיא מאכט גאטש פֿיהלי. נאך
 ירושלים. אונד אלדורט האט ער איהם
 דיא בילדנוס דעש אייפֿרס גצייגט. ער
 בפֿאהלי איהן אויך איין לוך אין דיא
 וואנה

וויירד ער זיא צור שמאך אונד לעסטרוכג
געבין אין דעכין אויגין איינש יעדן
פֿראיבר גיחבדין :

ו

6

בבוארה להרי ישראל על מזבחותם
חמניהם וגלוליהם בי יגרעו ובמחו.
וחלליהם לפניהם יפלו. והארץ שממה
תהיה :

פראפעצייאונג דעכין בערגין ישראל וועגין
איהרן אלטעהרי. זוכין בילדנן אונד
איהרן אונדוירדיקייטין דאש זיא היכוועק
קומין אונד צערגיאן ווערדין. אונד איהרי
ערשלאגני ווערדין פֿון איהכין הערפֿאלין.
אונד דאז לאנד זול נויסט זיין :

ז

7

קץ בא לאדמה ישראל. כספם בחוצות
ישליכו וזהבם לנדה יחירה. חנות
על הנה תבא. וכמשפטיהם ישפטם יי' :

בכנפיו . למען ידעו יושבי ירושלים
 כי שלישיית בדבר ימותו . שלישיית בחרב
 יפלו . והשלישיית לכל רוח יזרו . אבות
 יאכלו הבנים . ובנים יאכלו אבותם .
 ובגוים יתנם לחרפה וגדופה לעיני
 כל עובר :

גאט בפעהלט איהן מיט איינעם שעהר
 מעסיר זיינין קאפף אונד בארה
 אבצושעהרן זייני האר צו צערטיילין .
 דאז דריטיל זול ער אין פייאר פֿרברענין .
 דאז דריטיל זול ער אום אונד אום
 מיט דעם שווערד שלאגין . אונד דאז
 דריטיל זול ער אין וויינד שטרייאין .
 ווייניג אין דער צאהל אבר זול ער אין
 זיינין עקין דעש קליידש איין ביכדין .
 דאמיט דיא אינוואונד צו ירושלים ווישן
 מעגין דאש דאז דריטיל אין דער פעשט
 שטערבין ווירד . דאז דריטיל זול אין
 שוועהרד פֿאהלין . אונד דאז דריטיל זול
 אין אליין טיילין צערשטרייאט ווערדין .
 דיא פֿעט ווערדין דיא קינד פֿרעסין .
 אונד דיא קינד ווערדין איהר עלטריין
 בטרניאריין . אונד אונטער דענין פֿעלקריין
 ווירד

אבר זול אויף זיינר לינקין זייטין דרייא
הונדרט אונד ביינציג טעג ליגין. אונד
אויף זיינר רעכטיין זייטין פֿירציג טעג
אום דיא זינדי דעש ישראל אונד יהודה
צו טראגין. זיינע שפיין אבר וועהרנדר
צייט דערין דרייא הונדרט אונד ביינציג
טעגין זול ער מיט גוויכט נעמליך
צוואנציג שקל שוועהר טעגליך גניסן.
אויך וואשה מיט דער מאס נעמבליך
דען זעקסטין טייל איינש היין (פון צייט
צור צייט) אין פֿיר אונד צוואנציג שטונד
זול ער טרינקין. אונד מיט הינדש קוהט
זול ער דיא גערשטיין קוכין זא ער עסין
זול (קיכלין) באכין. איין צייכין איזט
עש דעם הויזי ישראל. דאן אלזוא זולין
זיא איהר אנבריינש ברוט עסין אונטער
דעכין פֿעלקריין ווא זיא היין פֿרשטוסיין
זולין ווערדיין:

ה

5

וִי צוהו לגלח בתעה הגלבים ראשו וזקנו
ולחלק שערותיו. שלישיר באור
יבעיר. שלישית בחרב יכה סביבור.
נהשלישית יזרה לרוח. ומעט במספר יצר
בכנפיו.

אונד זאסי אלדורט אונטר איהנין זיבן
טאג ענטצעטציט ;

ד

4

א צוה את הנביא לקחת לבנה ולחקוק
עליה עיר ירושלים ולבנות עליה דיק
ולשפך עליה סוללה והיתה במצור. והוא
ישכב על צדו השמאלי שלש מאות
ותשעים יום. ועל צדו הימני ארבעים
יום לשאת את עון ישראל ויהודה.
ומאכלו מספר ימי שלש מאות ותשעים
יאכל במשקל עשרים שקל ליום. ומים
במשורה ישתה ששית ההין מעת עד עת.
ובצפיעי הבקר יעגבה עוגת השעורים אשר
יאכל. אות הוא לבית ישראל. כי
ככרה יאכלו לחמם טמא בגוים אשר
יורחו שמה ונמקו בעונם :

זאט בפאהלי דעם פראפעטיין איינין ציגל
צו בעהמיין אונד דיא שטאט ירושלים
דרויף איינצוגראבין אויך איין קעגין שאנטץ
ווידר זעלבי צו בויאין. אינגלייכין איין
דאם ווידר זעלבי אויף צווערפיין אונד
זיא זול אין איינר בלאגרוכג זיין. ער

בוך אויף מיט וועהקלאגין . אונד ער
בפאהלי איהם דאש מויל צו עפנין דיין
בוך צו עסין :

ג

3

יחזקאל פתח פיו ואלהים האכילהו
המגלה ותתי בפיו כדבש למתוק .
ויאמר יי הנה נתתי פניך כשמיר חזק
מאד נגד פניהם . ותשאנו רוח ושמע
קול רעש אחרינו ברוך כבוד יי ממקומו .
והוא בא לגולה וישב שם בתוכם
שבעת ימים משמים :

יחזקאל עפניטי זיינין מונד אונד גאט
פרמוכטי איהן דאש בוך צו עסין
אונד עש ווארי אין דעסין מויל גלייך
איינם העניג אין דער זיסי . אונד עש
זאגטי גאט . זיהי איך האבי דיין אנגזיכט
קיגין איהרי גזיכטר גלייך איינם הארטיין
דיאמאכטיין גיגעבין . אונד עש ערהובי
איהן דער גייסט אונד ער הערטי אייני
בוועגנדי שטימי נאך זיכר . גיבענדייאט
זיין דיא הערליכקייט גאטש פון זיינם
אורט . ער אבר קאמי צוה פרטריבשאפט
אונד

רעדן איין ראד ווארי אין דעם אנדריין
ראד. אונד אלש ער דיז גיזעהין פֿיהלי
ער אויף זיין אנגיכט אונד ער הערטי
איינע שטים רידן:

ב

2

נוח באה בו ותעמידהו על רגליו. קול
מדבר אליו בן אדם שולח אני אותך
אל בני ישראל. המה ואבותם פשעו
בי כי בית מרי המה. והנה יד שלוחה
אליו ותפרש מגלה כתובה פנים ואחור
קינים. ויצוהו לפצות פיו לאכל המגלה
הזאת:

אייז גייסט קאמי אין איהם אונד
שטעהלטי איהן אויף זיינין פֿיסן.
אייז שטים רידיט צו איהם דוא (מעכשין
זוזן) מעכש איך שיקי ריך צו דענין
קינדן ישראל. זיג אונד איהרי
עלטרין האבין נידר מיך גיכדיגט דאן
אייז רעבעלישס חויז זיינע זיג. אונד
זיחי איינע אוישגשטרעקטי האנד (קאמי)
צו איהם אונד ברייטיטי איין (רוק אונד
פֿורווערטש) פֿון ביידן זייטן גשריבנש
בוק Bb 4

יחזקאל

א

י

יחזקאל ראה מראה דמות כבוד **י**
ונגה לו מסביב. ומתוך הנגה
דמות ארבע חיות ומראה
הלפידים כגחלי אש בוערות. וארבעה
אופנים אופן בתוך אופן. ובראותו נפל
על פניו ושמע קול מדבר :

יחזקאל האט דען שיינ דער גשטאלט
דער הערליכקייט גאטש גזעהין אונד
אייז גלאנטץ האט ער רינגשאוס. איז
דייז גלאנטץ אבר ווארי דיא גשטאלט
פֿיר טיהרי אונד איהר אנזעהין ווארי
גלייך דעם אנזעהין דער פֿיאר בראנד
גלייך ברענינדן פֿיאר קוהלין. אויך פֿיר
רעדן

בבל. משקל הזהב הכסף והנחשת אשר
לקח מהעיר ויביאם בבלדה. מספר
הגולים. אויל-מרודך בן מלך בבל
כשא את ראש יהויכין מבית הכלא ויתן
את כסאו ממעל לכסא המלכים:

חסלת ספר ירמיה.

צערשטערונג ירושלים אין דענין טענין
צדקיהו קיניג יהודה. די
גפאנגשאפט וועלכי נבוזראדן איין
קנעכט דעש קיניג בבל גנומין האט.
גוויכט דעש גולדש זילבר אונד ערצט
וועלכש ער פון דער שטאט גנומין אונד
נאך בבל גיפיהרט האט. צאהל דער
פרטרייבנין. אויל-מרודך דער זון דעש
קיניגש בבל בראכטי דען יהויכין אויש
דעם גפֿענגנוס אונד ערהובי דעסין
זיטץ אוב דערין קיניגין:

ענדי דעש בוכש ירמיה.

❧ (* * *) ❧

גזיכט איבר בבל אונד איהר פֿאלק.
דיא כשדים ווירדין צור בייטי זיין.
אונד בבל זול ווישט ווירדין. איין
יעדרר דער פֿוראיבר גיהט ווירד ערשטויכין
אונד זיך איבר איהרי פלאגין וואונדריין:

כ"א

51

על בבל יעיר יי את רוח מלכי מדי
להשחיתה. וישלם לבבל ולכל
יושבי כשדים רעתם אשר עשו ציון.
כי אל גמולות הוא שלם ישרם:

איבר בבל ווירד דער הער דען גייסט
דערין קיניגין מדי ערוועקין זעלבי
צו פֿרדערבין. ער ווירד בבל אונד אלי
אינוואונד אין כשדים איהר איבר זא
זיא אין ציון גטאהן בצאהלין. דאן איין
גאט דער פֿרגעלטונגין איזט ער. ער
ער צאהלט גוויס:

כ"ב

52

חרבן יושלים בישי צדקיה מלך יהודה.
זושבי אשר שבה נבחרארן עבר מלך
בבל.

משא עמון . פחד יבוא עליו ואין מקבץ
לנודד . ערי אדום לחרבות עולם
תהייננה . וגם חומת דמשק אש תצא
וארמנות בן הדר תאכל . קדר וחצור
לבז יהיו . וקשת עילם אשבר נאם יי' ;

פראפעצייאונג איבר עמון . איין אנגשט
וויירד איבר איהן קומין אונד דער
אומאירנדי וויירד קיינין פֿרזאמליר האבין .
דיא שטעטי אדום וויירדין צור עוויגין
רואין זיין . אונד אויך פֿון דעכין מויארין
דמשק וויירד איין פֿיאר הרויש גיאן אונד
דיא פאלעסטי דעש בן הדר פֿרזעהרין .
קדר אונד חצור וויירדין צום רויב זיין .
אויך דען בוגין דעש עילם וויירדי אויך
צערברעכין איזט דאז וואורט דעש הערין :

חזיון בבל ועמורה . כשדים לשלל תהיה
זהיתה בבל שממה כל העובר ישם
וישרק על מכותיה :

מ"ז

47

מִשָּׁא פִּלְשִׁתִּים . עַל צוּר . צִידוֹן . עֹזָה
וְאֶשְׁקִלוֹן . בָּהֶם יִזְעַק אָדָם וְהִילִיל
כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ :

פֶּרֶאֱפֻעֵי־אוֹנָה אִיבָה פִּלְשִׁתִּים . צִידוֹן .
עֹזָה אוֹנָה אֶשְׁקִלוֹן . אֵין אִיהֶכִּין וְיִירָדִין
דִּיא מַעֲנֵשִׁין שְׂרִיָּאִין אוֹנָה אֵלֵי אִינוֹאוֹנָה
דַּעַשׁ לֹאנֵשׁ וְוַעֲרָדִין וְוַעֲהָ קִלְאֲגִין :

מ"ח

48

שָׂד וְשֹׁבֵר מוֹאָב . כִּי יָבֹא הַשָּׂדֶה וְאָבָה
הָעֵמֶק וְנִשְׁמַד הַמִּישֹׁר וְהָעֵרִים לִשְׁמָה
תְּהִינָה . כִּי אֵשׁ יֵצֵא מִחֲשֹׁבוֹן וְתֹאכַל
בָּאוֹת מוֹאָב :

פֶּרֶוֹי־שְׁמוֹנָה אוֹנָה בְּרוּךְ דַּעַשׁ מוֹאָב . דָּאֵן
דַּעַר פֶּרֶוֹי־שְׁטֵר וְיִירָד קוֹמִין אוֹנָה דַּעַר
טָאָל וְיִירָד פֶּרְלוֹהָרִין אוּיָךְ דִּיא עֲבָנִי
וְיִירָד פֶּרְדוֹרְבִין וְוַעֲרָדִין . אִיבְגִּלִּיכִין וְיִירָדִין
דִּיא שְׁטַעֲטִי אִיד זִיין . דָּאֵן אִיין פִּיִּיאָר
אִיזֵט פֿוֹן חֲשֹׁבוֹן אוּיִשׁ גִּיגֹאֲנִין אוֹנָה הָאֵשׁ
דִּיא גִרְעֵנְצִין מוֹאָב פֶּרְצַעֲהָרֵט :

מ"ה

45

דברי ירמיהו על ברוך בן נריה על קוננו
הקינה. ואך בפשו לשלל תהיה:

וואורטי ירמיהו איבר ברוך זוהן נריה
וועגין דעסין קלאג ליד אנשטימונג.
יערוך זול דעסין זעהלי איהם צוה
בייטי זיין:

מ"ו

46

משא מצרים מירמיהו. נסחפו אבירי
מצרים הפכו נסו לא עמדו. כי בא
עליהם עת פקודתם. ואתה אל תירא ואל
תחת ישראל. כי אתך אבי אמר יי:

דיא פראפעצייאונג איבר מצרים פון
ירמיהו. עש זינד דיא שטארקין
פון מצרים גשלייפט וואורדין. דיא האבין
זיך גווענדיט זיין זינד גפלוהין. דיא
זינד ניכט שטיהן גבליבין. דאן עש איזט
איבר איהנין דיא צייט איהרר היימזוכונג
גקומין. אונד דוא ישראל ניכט פֿערכטי
נוך ענגשטי דין דאן איך בין מיט דיר
זאגט דער הער:

שאריר העם וירמיהו וברוך לקח יוחנן
וילך למצרים ויבואו תחפנס. ועל
כי לא שמע בקול יי הגיד לו הנביא
שהמלך מצרים גם הוא יוכרה ממלך
בבל:

דער איבררעסט דעש פאלקש זאמבט
ירמיהו אונד ברוך נאהמי יוחנן אונד
גינני נאך מצרים אונד קאמין אין תחפנס.
וויילין זיא אבר דער ששים גאטש ניכט
גהורזאמבט פֿרקידטי איהנין דער פראפעט
דאש אויך דער קיניג פֿין עגיפטין פֿון
דעם קיניג בבל ווירד ערשלאגין ווערדיין:

על היהודים אשר במצרים נבא ירמיהו
כי בלה ונחרצה יעשה יי עמהם:

איבר דענין יהודים וועלכי אין מצרים
ווארין האט ירמיהו פראפעציאט דאש
איינה פֿולקומבי פֿרצעהרונג גאט מיט
איהנין מאכין ווירדיי:

ישמעאל דער זוהן כחניה ערשלאגט דען
 גדליהו זוהן אחיקם אונד אלי יודין
 אונד כשדים שטרייטבאהרי מעבר וועלכי
 מיט איהם וואהרין. ער וואורפי זיא אויך
 אין דיא גרובין אסא. אונד פֿיהרטי אין
 גֶפֶאכגישאפט אליש איברהגליבני פֿאלק
 גיבגי היין צו דענין קינדריין עמון איבר
 צו גיאן. יוחנן גיבגי מיט ישמעאל
 צו שטרייטין ישמעאל פֿלוהי מיט אכט
 מעברין צו דענין קינדון עמון:

מ"ב

42

שני החיילים הפצירו בירמיהו להתפלל
 בעדם. הנביא הבטיח זאת להם.
 ואחר עשרת הימים הגיד להם שישבו
 בארצם ולא ילכו למצרים:

דיא הער פֿיהרר האבין ביא דעם ירמיהו
 אנגהאלטין פֿור איהנין צו בעטין.
 דער פראפֿעט פרזיכרטי איהנין זולכש.
 נאך צעהן טעגין אבר זאגטי ער איהנין
 דאש זיא אין איהרן לאנד בלייבין אונד
 ביכט נאך מצרים גיאן זולין:

אשר הפקיד מלך בבל על הארץ.
גדליהו לא שמע בקול יוחנן ועצתו
להרג את ישמעאל בן נתניה מזרע
המלוכה:

בבזראדן דער קוכל מיישטר האט
ערעפענט אונד אבגנומין דיא פֿעסיל
וועלכי אויף ירמיה ווארין אונד שיקטי
איהן צו גדליהו דעמי דער קיניג בבל
איבר דאש לאנד גזעצט האט. גדליהו
פֿולגטי דיא שטים אונד דען ראט יוחנן
ניכט. נעמבליכן דען ישמעאל זעהן
נתניה פֿון דער קיניגליכן פֿאמיליא
אומצוברינגין:

מ"א

41

ישמעאל בן נתניה הכה את גדליהו בן
אחיקם ואת כל היהודים והכשדים
אנשי המלחמה אשר אתו וישליכם אל
בור אסא. וישב כל שארית העם וילך
לעבור אל בני עמון. יוחנן הלך להלחם
את ישמעאל ויברח ישמעאל בשמנה
אנשים אל בני עמון:

ישמעאל

עבד מלך בשר הנביא־ שנפשו ימלט
מרעה הבאה על העיר:

בבוכדנאצר קיניג בבל־ קאמי מיט זיינעם
גאנטצין הער נאך ירושלים. אן
ביינטיגן יאהר דעש פירדיג מאהנר איזט
דיא־ שטאט (צערשפאלטיגן) ערעפֿניט
וואורדיגן. צדקיה ענטפלוהי אויש ירושלים.
דאש כאלדעאיש הער עררייכטי איהן.
דיא קינדר צדקיה־ אונד דיא פֿרייאהערן
יהודיה האט דער קיניג בבל אין רבלה
גשלאכטיט. דיא אויגין צדקיה האט ער
גבלענדיט אונד אין פֿעסיל האט ער איהן
מיט אליז פֿאלק נאך בבל־ גשיקט.
אויך וועגיגן ירמיהו האט ער בפיהליגן איהן
צום גדליהו זון אחיקם צו געבין. דעם
כושי קנעכט דעש קיניגש האט דער
פראפֿעט פֿרקינדיט דאש זייני זעהל פֿון
דעם איבל־ זא דער שטאט צוקוהמט
זול עררעטיט ווערדיגן:

בבוזראון רב טבחים פתח ויהסיר האזיקים
אשר על ירמיהו וישלחוהו אל גדליהו
אשר

בחבליכם ויביאהו אל המלך. ומשם שב
לחצר המטרה וישב שם עד יום הלכך
ירושלים:

דיא פֿירשטיין האבין דען ירמיה גנומין
אונד זעלבין אין דען ליימב וועלכר
אין איינר גרובין וואר איינגזענקט. דער
מוהר אבר האטי איהן מיט שטריקין
הרניף גצוגין אונד בראכטי איהן צום
קיניג. אונד פֿון דורט איזט ער אין
בווארונגש הוף צורוק גקעהרט אונד
זיטצטי אלדורט ביז דען טאג דא ירושלים
איינגנומין וואורדין:

בבוכדנאצר מלך בבל בא עם כל חילו
ירושלים. בתשעה לחדש הרביעי
הבקעה העיר. צדקיה ברח מירושלים
חיל כשדים השיגוהו. בני צדקיהו וחרי
יהודה שחט מלך בבל ברבלה. עיני
צדקיהו עור ובנחשתיים שלחו עם כל
העם בבל. ועל ירמיה צוה לתת
אותו אל גרליהו בן אחיקם. להכושי
עבה

אבר האטי זיא פֿרבורגין. ברוך שרייבט
דאז בוך אויש דעם מונד ירמיה צום
אנדרטיין מאהל:

ל"ז

37

ירמיה יצא מירשלים ללכת ארצה
בנימין. ויתפשוהו השרים ויאמרו
אליו אל הכשדים אתה נופל. ויתכוהו
בית הכלא. ומשם הוציאו המלך צדקיהו
ויתנהו לחצר המטרה:

ירמיה גינגי אויש ירושלים אין דאש
לאנד בנימין צו גיאן. אונד עש
ערגריפין איהן דיא פֿירשטיין אונד זאגטיין
צו איהם צו דענין כשדים פֿאלשט דוא.
זיא גאבין איהן אויך אין דיא גפענגנוס.
אונד פון דורט האט איהן דער קיניג
צדקיהו הרויש גצאהין אונד אין דען הוף
דער בונארונג גיגעבין:

ל"ח

38

השרים לקחו את ירמיהו ויטבעוהו בטיט
אשר בבז. והכוש העלדה אותו
בחבלים

ברוך כתב דברי יי מפי ירמיה. ועל
 כי היה ירמיה עצור הלך ברוך
 וקרא המגלה אשר כתב באזני העם
 בבית יי ביום צום. ויהי כשמוע המלך
 יהויקים דברי המגלה מפי השרים
 צוה להביאה וישליכה על האח אשר
 לפניו מבוערת וישרפה. ואת ירמיה
 וברוך צוה לקחת ויסתירם יי. ברוך כתב
 שנית המגלה מפי ירמיהו:

ברוך שרייבט דיא וואורטי גאטש אויש
 דעם מונד ירמיה. אונד וויילין
 ירמיה איינגשפערט וואר גינגי ברוך
 היז אונד לאזי דאז בוך זא ער גשריבין
 אין דענין אוהרין דעש פֿאלקש אין דעם
 דויז גאטש אן איינס פֿאשטאג. אונד
 עש גשאהי דא דער קיניג יהויקים דיא
 וואורטי דעש בוכש אויש דעם מונד
 דער פֿירשטיין הערטי בפֿאהלי ער זעלבש
 צו ברינגין אונד וואורפֿי זעלבש אויף דען
 הערד וועלכר פֿור איהם ברענטי אונד
 פֿרבראנטי זעלבש. דען ירמיה אונד
 ברוך אבר בפֿאהלי ער צו בעמין. גאט
 אבר

בני יונדב בן רכב לא אבו שמוע לקול
 ירמיה לשתות יין אשר נתן לפניהם.
 כי אביהם הזהירם על זה ולכן הבטיחם
 יי' שלא יכרת מהם איש עומד לפניו
 כל הימים. ואל איש יהודה ויושב
 ירושלים אמר על אשר לא שמעו מצות
 יי' כבני הרכבים את אביהם לכן רעה
 הבא עליהם:

דיא קינדר דעש יונדב איין זוהן רכב
 וואלטיין דיא שטיים ירמיה אום
 דען וויין צו טרינקן זא ער פֿור איהנין
 גיגעבין ניכט אנהערין. וויילין איהר
 פֿאטר זיא וועגין דיין גווארניט האטי.
 אונד דאהערא האט זיא גאט פֿרויכריט
 דאש ביאמאהלין זול פֿון איהנין איין מאן
 זא פֿיר איהמי שטיהט אבגענגיג זיין.
 צו דעם מאן יהודה אונד אינוואונד
 ירושלים אבר האט ער גזאגט וויילין זיא
 ניכט דיא גבוהטי דעש הערין וויא דיא
 קינדר רכב איהרן פֿאטר גהורזאמיט זול
 דאש איבל איבר זיא קומין:

ולשפחות העבריות . ועל כי הכבישום
אחרי שלחם אותם דור כבא לחם ירמיה
כי ירושלים תשרף וערי יהודה תהיו
שממה מאין יושב :

פראפעצייאונג דעם צדקיהו אין דער צייט
דא דער קיניג בבל ווידר דיא שטאט
שטרייט . אונד דער פראפעט זאגט דאס
דיא שטאט אין פֿיאר ווירד פֿרברעניט
ווערדין אונד ער זול אין דיא האנד דעם
קיניגש בבל איברגעבין ווערדין . יעדנאך
ווירד ער נישט דורך דאז שוועהרע
שטערבין . אויך ווירדין זיי (נאך
גוואונדעניש) דיא פֿרברענונג דערין קיניג
איבר איהן פֿרברענין . דיא פֿרייאהייט
אויסרופֿונג דענין יידשין קנעכטין אונד
דינשטמענדין . אונד וויילין זיי (נאך
דעם זיא זעלבי אין דיא פֿרייאהייט
גשיקט ווידר אונטערטעניג גמאכט האט
איהנין ירמיה פראפעצייאט דאז ירושלים
זול פֿרברעניט ווערדין אונד דיא שטעט
ווערדין אהני אינוואונד ווישט זיין :

לֵךְ יַעֲלֶה אֶרְכֹּכֶה וּמִרְפָּא וַיֵּשֶׁב שְׁבוּת
 יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל וַיִּבְנֶה אוֹתָם
 כְּבִרְאשׁוֹנָה. * בִּימֵי הָהֶם יִצְמִיחַ לְדוֹד *
 צִמַּח צְדָקָה וַיַּעֲשֶׂה מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בָּאָרֶץ:

דַּעַר הָעַר וַיִּירֹד אֵיִיכָה גְזוֹנִי וַוְעַרְדוֹנִי אוֹנָה
 הַיִּילוֹנִי הָעַרְפִּיר בְּרִיגִין. אוֹיֵךְ וַוִירָה
 עַר דִּיא גַפֵּאֲנִשְׁאֲפֵט יְחֻדָּה אוֹנָה
 יִשְׂרָאֵל מֵאֲכִין צוֹרוֹק קַעְהָרִין אוֹנָה וַוִירָה
 זִיא וַוִיא פֹּרְהִין בּוֹיֵאִין. אִין דַּעַן זַעֲלִבִיגִין
 טַעֲגִין וַוִירָד עַר דַּעַם דוֹד אֵיִיכִין שְׁפָרוֹס
 דַּעַר גְּרַעֲכִיגִיט הָעַרְפֹּר וַוֵאֲקִסִין מֵאֲכִין.
 אוֹנָה עַר וַוִירָד אִים לֵאנָה גְרִיכֵט אוֹנָה
 גְּרַעֲכִיגִיט אִישְׁאִיבִין:

כְּבוֹאָה לְצַדְקִיָּהוּ בַּעַת הַלֶּחֶם מֶלֶךְ בָּבֶל
 עַל הָעִיר. וַיֹּאמֶר הַנְּבִיא שֶׁהָעִיר בָּאֵשׁ
 חֲשֹׁרָף וְהוּא בִיד מֶלֶךְ בָּבֶל יִנְתֵּן. אֵךְ
 לֹא בַחֲרָב יָמוּת וְשָׂרִיפַת מַלְכִּים יִשְׂרָפוּ
 עֲלֵיו. קָרִיאת דְּרוֹר לַעֲבָדִים הָעִבְרִיִּים
 וּלְשִׁפְחוֹת

איילין. אויך ווירד ער מיט איהבין
איינין נייאין בונד אויף ריכטיג. ניכט
גלייך דעם בונד זא ער מיט איהרין
עלטריין דא ער זיא אויש מצרים אויש
גפיהרט אויפגריכטיג האט:

ל"ב

32

חרבות העיר וגלות צדקיהו אשר נבא
ירמיהו. וספר המקנה אשר צוה
לתת בכלי חרש. קיבוץ ישראל מכל
הארצות ויהיה להם לב ודרך אחד וברית
עולם יכרית אותם אמר יי:

דיא פֿרווישטונגין דער שטאט אונד דיא
פֿרטרייבונג צדקיהו וועלכש ירמיהו
פראפעציאט האט. דאש קויף בוך
וועלכש ער איז איינין אירדנין גשיהר
צו געבין בפֿוהלן האט. פֿרזאמלונג דער
ישראל אויש אלין לענדריין. אונד זיא
ווערדיין איין הערץ אונד איין וועג האבין.
אויך איין עוויגער בונד ווירד ער מיט
איהבין אויפֿגריכטיג האט דער הער גזאגט:

זיין שטארק פון איהם זיין אונד דעסין
 גורעלטיגער אויש דעסין מיטל הרניש גיאן.
 אונד איך ווירדי איהן הערבייא נעהרין.
 אונד ער ווירד צו מיר גנעהרט זיין זאגט
 דער הער:

ל"א

31

קיבוץ נדחי ישראל כי פדה יי את
 יעקב וטובו ישבע. קול ברמה נשמע
 רחל מבכה על בניה. הנה ימים באים
 ויהיו בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה
 וישקד יי לטובה. ויכרות עמם ברית
 חדשה. לא כברית אשר כרת את אבותם
 בהוציאם מארץ מצרים:

דיא צוזאמין זאמלונג דער פֿרשטוטסנין
 ישראל. דאן עש האט דער הער
 יעקב ערליזט אונד דעסין גיטי זול ער
 גזעטיגט ווערדין. איין שטים איזט אין
 רמדה גהערט וואורדין דיא רחל בוויינט
 איהרי קינד. זיהי טעגי קומין אונד עש
 ווערדין דאש הויז ישראל זאמין דעש
 מענשיין אונד זאמין דעש פֿיהכש זיין.
 דער הער אבר ווירד צור גוטץ טואונג
 איילין.

ד"ט

29

ספר אשר שלח ירמיה להגולה אשר
בבבל. בו צום לבנות בתים ולנטוע
גנות ולהתפלל בשלום העיר. ולהזהר
מן נביאי שקר:

דען בריב וועלכין ירמיה דיא
פֿרטריבנשאפֿט זא אין בבל ווארי
גשיקט. אין זעלבין האט ער איהנין
בפֿוהלין הייזר צו בוואין גערטיין צו
פֿלאנטצין אונד אומב (דען פֿרידן) רותר
דער שטאט צו ביטיין. אונד פון פֿאלשיין
פראפֿעטיין גווארכיט צו זיין:

ל

30

נבואת הנאלה כי יי יושיעם. ויעבדו
* את דוד מלכם * והיה אדירן ממנו
ומושלו מקרבן וצא והקרבתיו נגש אלי
אמר יי:

פראפֿעצייאונג דער ערליזונג דאן דער הער
וויירדי איהנין העלפֿיין. אונד זיא וויירדיין
דוד איהרן קיניג דיהנין. אונד עש זול
זיין

דורך זעלבין איהנין אנצוצייגן דאש זיא
 דעם קיניג בבל דיהנין זולין. ער ווארנט
 זיא אויך דיא לוגין פראפעטין ניכט
 אנצוהערין. אלי איברגבליבני גשיהרי
 ווערדין פון דעם הויז גאטש נאך בבל
 גבראכט ווערדין אונד ביז צור צייט דאש
 דער הער זיין פאלק היימזוכין ווירד
 דונט בלייבין:

ךח

28

חנניה שבר המוטה מעל צואר ירמיה
 לאות כי שבר יי עול מלך בבל.
 ויי עבשו וימות בשנה ההיא. על כי
 דבר סרה בשמו ושקר ענה בו:

חנניה האט דיא קיטין פון אוב דעש
 האלזין ירמיה גבראכין צום צייכין
 דאש דער הער דאז יוך דעש קיניגש בבל
 צערברוכין האבי. דער הער אבר האט
 איהן גשטראפט אונד ער שטורבי אין
 דיזין יאהר. אומוילין דאש ער איינה
 אבוויכונג אין דעסין נאמין גרעדיט אונד
 לוגין וועגין זיינר פֿרקידריט:

אין אנפאנג דער רעגירונג יהויקים
 ווארנטי דער פראפעט דאש פאלק זא
 דא קאמין פֿור דעם הערין זיך צו בוקין
 דאש זיא פֿון דעם איבל איהרר ווערק
 צורוק קעהרין זולין. דיא פריסטר אבר
 אונד אליש פאלק דא זיא הערטיין זיינ
 רעדין פֿאסיטיין זיא איהן אן אונד זאגטיין
 עד זולי גטיטט ווערדין. דיא פֿירשטיין
 פֿון יהודה אבר האבין איהן עררעטיש.
 אויך דיא האנד אחיקם דעש שפן זוחן
 ווארי מוט איהם אומב דאש מאן איהן
 ניכט אין דיא מאכט דעש פאלקש איהן
 צו טיטין איברגעבין מעכטי:

דז

27

מוסרות אשר היו על צואה ירמיהו שלח
 לחמשה מלכים להראות בהן ועבדשי
 את מלך בבל. והזהירם לבלתי שמוע
 אל נביאי שקר. כל הכלים הנותרים
 מבית יי בבלה יובאו נשמה יהיו עד עת
 פקר יי את עמו:

דיא שטריקי וועלכי אויף דען האלו
 ירמיהו ווארין שיקטי ער פֿינף קניגי
 דונך

ישתה אחריהם כי במלאות שבעים שנה
יפקוד יי' על מלך בבל ועל עם וארץ
כשדים וישמהו לשממות עולם:

אלי פֿעלקר ווערדין דען בעכיר דעש
צוהריץ ווייז מיט דענין אינוואונריץ
דיז לאנדש טרינקין אונד זעמבטליכין
זולין זיא דען קיניג בבל זיבנציג יאהר
דיהנין. אונד דער קיניג ששך (בבל)
וויירד באך איהנין טרינקין. דאן בייא
ערפֿילונג זיבנציג יאהר וויירד גאט דען
קיניג בבל דאז פֿאלק אונד לאנד דער
כשדים היימוזכין אונד זעלבש צו איינר
עוויגיג פֿרוויסטונג מאכין:

ד'

26

בראשית ממלכות יהויקים הזהיר הנביא
העם הבאים להשתחוור לפני יי'
שישובו מרוע מעלליהם. והכהנים וכל
העם בשמעם דבריו חפשוהו ויאמרו מות
יומת. ושרי יהודא הצילוהו וגם יד
אחיקם בן שפן היתה אתו לבלתי תת אותו
ביד העם להמיתו:

רעות מאד אשר לא תאכלנה מרוע.
ועל ידם הראדה לו יי כי יזכיר אותם
הנשלחים לארץ כשדים לטובה. והתאנים
הרעות הנה צדקיהו המלך ושריו ושארית
ירושלים כי כלה יעשה אותם:

ירמיה האט צוויי קערבי מיט פייגין
גזעדין. דער אייני קורב האטי זעהר
גוטי פייגין. אונד איז דעם אנדריין וואריין
זעהר שלעכטי וועלכי וועגין איהרן איבל
ניכט קונטין גיגעסין ווערדין. דורך
זעלבי אבר האט גאט איהמי גצייגט
דאש ער דיא נאך דען לאנד דער
כשדים גשיקטי צום גוטיין זיך עראינרין
ווירד. דיא שלעכטי פייגין אבר בדייטין
דען קיניג צדקיהו זייני פירשטין אונד
דאז איברבלייבסיל איז ירושלים דאן
איינע אוישרוטונג וויל ער מיט איהנין
מאכין:

כל הגוים ישתו כוס היין החמרה עם
יושבי הארץ הזאת ועבדו כלם את
מלך בבל שבעים שנה. ומלך ששך
ישתה

מלך והשכיל ועשור משפט וצדקה *
 בארץ * * * וזר שמו אשר יקראו לו *
 יהיה צדקנו ובימינו תושע יהודה וישראל *
 לבטח ישכן:

וועה איבר דענין הירטין דיא דא פֿרליהרן
 אונד צערשטרייאן דיא שאף איחרר
 וויירי. דאהערא אלזוא האט דער הער
 גזאגט זידי טעג קומין אונד איך וויירדי
 איבר דען הויז ישראל וואהרהאפטי
 הירטין בשטעלין. אונד דעם דוד ווערדי
 איך איינין גרעכטיין שפרוס אויפריכטן
 אונד איין קיניג ווירד רעגירן אונד
 גליקליך זיין. ער ווירד רעכט אונד
 גרעכטיגקייט אין לאנד פֿוהן. אונד
 דיז איזט דער כאמינ וואש זיין איהן
 בענין ווערדין יהודה אונד גרעכטיגקייט.
 אין זיינין טעגין ווירד יהודה גהולפֿין
 ווערדין אונד ישראל ווירד צור זיכרהייט
 רוהן:

ירמיהו ראה שני חודאי תאנים. הדוד
 אחד תאנים טובות מאוד ובשני
 רעות

(זול זייני זעלי צור בייט האבין) ווירד
לעבין בלייבין:

ך"ב

22

אזהרה למלך יהודה לעשות משפט
וצדקה. ואם לא יהיה ביתו
לחרבה. והוא יובא בגלות ולא ישוב
עוד. וקבורת חמור יקבר:

ווארנונג דעם קיניג יהודה רעכט אונד
גרעכטיגקייט צו טוהן. זאפערין
אבר ניכט. ווירד דעסין הויז ווישט
ווערדין. ער ווירד אויך אין דיג
פֿרטייבנשאפט גבראכט ווערדין אונד
ווירד ניכט מעהר צורוק קומין. אויך
(דיא בגרעבנוס איינש איזלש) איינים
איזל גלייך זול ער בגראבין ווערדין:

ך"ג

23

הוי על הרעים המאבדים והמפיצים צאן
מרעיתם. לכן כה אמר יי' הנה ימים
באים והקימותי על בית ישראל רעים
נאמנים ולרוע אקים צמח צדיק ומלך
מלך

פשוטו האט דען ירמיה גשלאגן אונד
זעלבין אין קערקר גיגעבין. דער
פראפעט אבר פלוצט איהן. אונד אויך
זיינן אייגיגן גבוהרשט שטאג וויילין ער
זולכדו טרויארינקייט גועהין אונד אין
שטאך זייני טעג פֿרצעהריט:

ך"א

21

מלאכי צדקיהו המלך באו אל ירמיהו
לבקש ממנו שידעש בעדום אל יי.
אולי יעשדו עמהם נפלאות. וישיבם
היושב בעיר הזאת ימות בדבר בחרב
וברעב והיוצא אל הכשרים תהיה
נפשו לשלל:

דיא בוטיין דעש קיניגש צדקיהו קאמין
צו ירמיהו פון זעלבין אנצוזוכין דאש
ער פור זיין דען הערין ביטין מעכטי.
פילייכט דורשטי גאט מיט איהנין וואונדער
וויזקין. ער אבר ווידרזעטצטי איהנין
דער אין דער שטאט וואונדן ווירד זול
אין פעשט. קריג אונד הונגער שטערבין
דער אבר צו דענין כשרים הרניש גיאט
(זול)

פֹּרְאִיבֶה גִּיהֲבֵר ווִירֵד (דַּעַן קֶאֱמֶה
בוֹעֲגִין) זִיד וואוֹבֵרִין. פֶּלֶךְ דַּעַשׁ
פֶּרֶאפֶּטִין אִיבֵר זִיכִי פִיכֵרִי וועלכִי
ווִירֵד אִיהֶן אִיף גֶּשְׁטֶאבֵּרִין זִיין:

יט

19

בִּקְבֵּק יוֹצֵר חֶרֶשׁ צוֹרֵה יי אֵת הַנְּבִיִּם
לִקְנוֹת וּלְשַׁבֵּר לַעֲיִנֵי הָעָם. כִּי כֹה
יִשְׁבֵּר יי אֵת הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא יוֹכֵל
לְהִרְפֹּא עוֹד * :

אִיין קְרוֹג פֶּון אִינֶם טַעפֶּר מִיִּשְׁטֵר
בִּפְאֵהֲלִי דַּעַר הָעַר דַּעַם פֶּרֶאפֶּטִין צו
קוִיפֹן אֹנֶה אִין אַנְגִּזִּכְט דַּעַשׁ פֶּאַלְקֶשׁ
צו צַעֲרִבֶּרֶכִין. דֹּאן אֱלֹזֹא ווִירֵד גֶּאט
דִּיז פֶּאַלְק צַעֲרִבֶּרֶכִין דֹּאשׁ עֵשׁ נִיכְט
מַעַהֲר זוֹלִי קַעֲנִין גִּהִילֶט ווערֵדִין:

ך'

20

פֶּשְׁחֹר הַכֹּרֶה אֵת יִרְמְיָהוּ וְנָתַן אוֹתָן עַל
הַמֶּהֱפָכָה. וְהַנְּבִיא אָרְכוּ. וְגַם יוֹם
הַנִּלְדוֹ עַל כִּי רִאֲהִי יָנוֹן וּבִבְשֶׁת כְּלֹהֶה
יָמִיו:

פֶּשְׁחֹר

פֶּרֶזִּיכְרֵט אֹנֶכְד פֶּזֶן גֹּאט ווענדיט ער זיין
 הערץ אב. דאן גאט איזט דער כיהן
 פריבר אונד הערץ ערפֿורשר איין יעדן
 כאך דער פֿרוכט זיינר ווערקן צו געבין.
 וואהרנונג דען שברֿת צו היטין זעלבין
 צו הייליגין אונד זאפֿערן זיא ניכט פֿולגין
 זולטין ווירד דאז פייאר דיא פלעסטי
 ירושלים פֿרצעהרין:

יח

18

כחמר ביד היוצר כן ביד יי בית ישראל.
 נעל כי הלכו יושבי ירושלים ואיש
 יהודה בשורות לבם הרע ארצם לשמה
 תהיה. כל עובר יכיר ראשו. קללת
 הנביא על שונאיו אשר קמו עלינו:

גלייך איין ליים אין דער האנד דעש
 טעפֿפֿרש זא איזט אין דער האנד
 דעש הערין דאז הויז ישראל. אונד
 וויילן דיא אינוואונד ירושלים אונד
 דער מאן יהודה אין דען וואהלגפֿאלין
 איהרש איבלין הערצין גיגאנגין זול איהר
 לאנד צור פֿרוויסטונג זיין. איין יעדער
 פֿוראיבר

אין דיין אורט צו צייגן בעהמין זול
 דאן דיא היאר גבוהרני ווערדין אלש
 קראנקי דעש הוגרש שטערבין. זי
 ווערדין ניכט בגראבין ווערדין איהר אהש
 ווירד דעכין פיגלין דעש הימלש אונד
 דעכין טיהרין דער ערדין צור שפייז זיין.
 אונד זיהי דיא פֿישר אונד יעגה ווערדין
 זיא צו איהרן לאנד צורוק קעהרין מאכין.
 נאכדעמי זיא טופלט איהרי זינד ווערדין
 בצאהלט האבין:

יז

17

חטאת יהודה כתובה בעט ברזל לכן
 יתנהו יי לבז. ארנר הגבר הבוטח
 באדם ומי יסור לבו. כי אלהים בוחן
 כליות וחוקר לב לתרת לאיש כפרי
 מעלליו. הזהרה לשמור יום השבת
 לקדשו ואם לא ישמעו ארמנות ירושלים
 אש תאכל:

דיא זינד יהודה איזט מיט איינר אייזרנין
 גריפֿל גשריבן דאהערא ווירד איהן
 דער הער צור בייטי געבין. פֿרפֿלונכט
 זיין דער מאן דער זיך אן איינע מענשיין
 פֿרזיכרט

אף אם משה ושמואל יעמדו ויתפללו
לפני אין בפשי לעם הזה אמר יהוה.
כי אש קרחה באפי עליהם תוקר:

אוב אויך משה אונד שמואל אויפשטיהן
אונד מיך בעטין ווערדין איזט מיין
גמיהט ניכט צו דיין פאלק האט דער
הער גזאגט. דאן דאש פייאר האט זיך
אין מיינם צורין ערצונדין. איבר זיג
ווירד עש ברעכין:

צווי להנביא מי שלא יקח אשה
להוליד בנים ובנות במקום הזה.
כי הנולדים פה תחלואי רעב ימותו.
לא יקברו ונבלתם תהיה למאכל לעוף
השמים ולבהמת הארץ. ונהנה הדוגים
והצידים ישיבום לארצם אחרי אשר שלמו
משנה עונם:

בפעהל פון גאט אן דעם פראפעטין דאש
ער קיין ווייב אום זיהני אונד טעכטן

דעם לייכנין גירטל וועלכין גאט דען
 פראפעטין צו קויפֿין. אויף זייני לענדן
 צו טוהן אונד אין פֿעלזין צו פֿרבערגין
 בפֿוהלן ווארי צור פֿורשטעלונג דאש
 אויך דאז הוין ישראל צו אלין זאכין
 אונטניגליך זיין ווערדי. דער פראפעט
 ווארניט זעלבי צו גאט צורוק צוקעהרין:

י"ד

14

חרבן ירושלים ודבר חרב ורעב אשר
 יבואו על יושביה. ואף כי יצומו איננו
 ישמע יי אל רנתם. והנביאים האומרים
 שלום יהיה בארץ נביאי שקר המה ויי
 לא שלחם:

דיא צערשטערונג ירושלים זאמבט פעסט
 (שווערד) קריג אונד דונגער וועלכש
 איבר איהרי אינוואונד קומין ווירד.
 אונד זאפעריין זיא אויך פֿאסטין ווערדין
 ווירד דער הער איהר פֿלעהנדליכש ביטין
 ביכט ערהערין. דיא פראפעטין אבר
 וועלכי דא זאגין פריד ווירד אין לאנד
 זיין דיזי זיינד לוגין פראפעטין אונד דער
 הער האט זיא ביכט גשיקט:

פֶּרוּכֵט הָאֵט דַּעַר הָעַר זִינִין כְּאֵמִין
גִּינְעֵכֵט:

י"ב

I 2

חֲמִידָהּ הַנְּבִיא מְדוּעַ דֶּרֶךְ רָשָׁעִים צִלְחָה.
וְשָׁלוּ כָל בּוֹגְדֵי בָגַד. רֹעִים רַבִּים
שִׁחְתּוּ וּבִסְסוּ חִלְקָת יְיָ לִכְן חֲרָבוֹ תֹאכַל
הַכֹּל מִקְצָה וְעַד קֶצֶה הָאָרֶץ:

בּוֹאֹנְדֵרֹנְג דַּעַש פֶּרֶאפֶּעֲטִין וּוְאָרוֹם דַּעַר
וְעַג דַּעַר בּוֹזְהָאפֶּטִין גְּלִיקֵט אֹנֵד אֵלֵי
זִיכְרִיגֶר פֶּרִידֵלִיךְ זִיין. פִּילִי הִירֶטִין הָאֲבִין
דַּעַן אַקִּיר דַּעַש הָעָרִין פֶּרֶדוֹרְבִין אֹנֵה
צַעֲרֶטֶרֶעֲטִין דֹּאֲהֶעֶרָא וְוִירָה דַּעֲסִין שׁוֹוֶעֶרֶד
פֶּון אֵינֶם עֵנֵד בִּיז צוֹם אַנְדֶּרִין דַּעַש
לֹאֲנֶדֶשׁ אֵלִישׁ פֶּרֶצֶהָרִין:

י"ג

I 3

אֲזוֹר פִּשְׁתִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ הַנְּבִיא לִקְנוֹת.
לְשׁוֹם עַל מַתְבּוֹ וּלְהַטְמִין בַּסִּלֵּעַ הִיָּה
לְמִשְׁרָל כִּי גַם בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִצְלִיחוּ
לְכָל דְּבָר. הַנְּבִיא מְזַהֵרֵם לָשׁוּב אֶל יְיָ:

דַּעַש

Z 4

הערט הויז ישראל פֿור הימלישין צייכין
פֿערכטיט אייך ניכט דאן דיז זיינר
געטצי דערין היירין . אונד אלזוא זוליש
איהר צו איהנין זאגין דיא געטר וועלכר
דיא הימל אונד ערדין ניכט גמאכט
האבין דיז ווערדין פון דער ערדין אונד
פון אונטר דעם הימל פֿרלונהרין ווערדין .
ניכט זולכין גלייך איזט דער טייל יעקב
דאן דער שעפֿפֿר אלער דינג איזט ער .
קלאג דעש פראפֿעטיין איבר ירושלים :

יִא

II

ארור האיש אשר לא ישמע דברי חברית
אשר צנה יי לאבות בני ישראל .
מה לידידו בביתי זית רענן יפה פרי תאה
* קרא יי שמך * :

פֿרפֿלוכט זיין דער מאן וועלכר ניכט
הערין ווירד דיא וואורטי דעש בונדש
וועלכר גאט דענין עלטריין דערין קינדרן
ישראל בפֿוהלן האט . וואש וויל מיינ
גליבטר אין מיינע הויז . איין גרינין
אנליווען בוים . אייני שיהן גשטאלטטי
פֿרוכט

קראנו למקוננות ותשאנה קיבה ועפעפיהן
יזלו מים:

דועגין איהר זיכר ווירד דען הערין אונר
איהרי בעגשטי דאן זיג האבין
איהבין הינטרהאלטרשי נאכשטעליר
גשטעלט. ווירד זיג גאט היים זוכין
אונר זיין ווילין פון זיא רעכנין. איבר
וועלכין דער פראפעט זאגטי איך וויר
דאש ווייניג אונר קלאגין אנפאנגין.
דאן אלזוא האט דער הער דער הערשאהרין
גזאגט רופט דעכין וועהקלאגריין אונר זיא
זולין איין קלאג ליד אנשטימין. אונר
איהרי אויגין לידר זולין וואשר פליסיין:

י

10

שמעו ביה ישראל מאותות השמים אל
תחתו כי חקות הגוים חמה. וכדנה
תאמרון להוים אלהיא די שמיא וערקא
לא עבדו יאבדו מארעא ומן תחות שמיא
אלרה. לא כאלה חלק יעקב כי יוצר
הכל הוא. קינת הנביא על ירושלים:

בחרת סוסיו מזהלות אביריו ויאכלו עיר
ויושבי בה ארץ ומלאה:

דיא ביינר דערין קיניגין יהודה אונד
דעסין פֿירשטין. אויך דיא ביינר
דערין פריסטערין אונד פראפֿעטין זאמבט
דענין גביינין דערין איינזאסין אין ירושלים
ווערדין קעגין דערן זונין אונד קעגין אליין
הער דעש הימלש וועלכי זיא גליבט
אונד גדיהנט האבין אויפברייטיט ווערדין.
אונד זיא זולין צום מישט אויף דען
אנגזיכט דער ערדין זיין. אונד זיהי פֿון
דן איזט דאש שנויפין זיינר פֿפֿערדי דאש
וויהרין זיינר שטארקין גהערט וואורדין
אונד זיא ווערדין דיא שטאט זאמבט
איהרי אינוואונר דאש לאנד מיט דעסין
פֿיהלי פֿרצעהרין:

ט

9

על מעלם ביי וברעיהם כי שמו אורב
בקרבים יפקדם יי ויתנקם נפשו מהם.
ועל זה אמר הנביא על ההרים אשא
בכי ונהי. כי כה אמר יי צבאות
קראו

את כל אלה הנה אפי וחמתו נתכת
עליהם:

אין אייטילי האפנונג דעש היילש האט
יענר וועלכר דא זאגט פלאסט דעש
העריץ. פלאסט דעש העריץ. אונד שטעהלט.
מארדיט. הורט. אונד שוועהרט לוגין
אופפערט אויך דעם בעל אין דעם הויז
אבר איבר וועלכין דער נאמין דעש
העריץ איזט גרופין וואורדין איזט ער
גשטאנדין אונד האט גזאגט איך בין
וועגין דיין אפשייטליכקייטין עררעטיט
וואורדין. דעשהאלבין אלזוא האט דער
הער גזאגט אומב וויילין דאש דיין
אינוואונד דעש לאנדש אליש דיין גטאהן
זיהי עש איזט מיין צוהריין אונד גרים
איבר זיא אוישגיגוסין:

עצמות מלכי יהודה ושריו ועצמות
הכהנים והנביאים ועצמות יושבי
ירושלים ישטחו לשמש ולכל צבא
השמים אשר אהבום ועבדום. ולדמן
יהיו על פני האדמה. והנה מרן בשמע
נחרת

ו

6

שממת ירושלים והשחתת ארמנותיה
 עבד יושבירה. כי מקטנם ועד
 גדולם כלו בוצעי בצע. ומנביא עד כהן
 כלו עושה שקר. לכן עולותיהם וזבחיהם
 לא ערבו לי אמר אדון כל הארץ:

דיא פֿרוויסטונג ירושלים אונד פֿרדערבונג
 איהרר פאלעסטי וועגין איהרן
 אינוואונדן. וויילין פון איהרן קלעבשטיין
 ביז אם גרעשטיין זעמבטליכין זיינד זיא
 רויב ערבייטענדי. אונד פון דעם פראפעטיין
 ביז דעם פריסטער זעמבטליך טוהן זיא
 פֿאלשהייט. דאהערא זיינד איהרי בראנד
 אונד שלאכט אופפֿער מיר ניכט זיס
 האט דער הער דער גאנצין ערדין גזאגט:

ז

7

שונא תשועת האומר היכל יי' היכל יי'
 וגבב רצח נאף ונשבע לשקר וקטר
 לבעל ובבית אשר נקרא שם יי' עליו עמד
 ואמר נצלתי למען התועבות האלה.
 לכן כה אמר יי' יען כי עשו יושבי הארץ
 את

גאט פֿרזיכרטן דענין ישראל זיינה
 בארמהערציגקייט זאפֿערין זיג פֿון
 איהרן איבלין וועגין צורוק קעהרן ווערדיג
 ווירד זיג אבר שטראפֿין אין פֿאל זיא
 איהרן נאקין פֿרהערטין אונד אין איהרן
 איברל בשטענדיג בלייבין וואלין. אונה
 וויילין דער פראפֿעט גזעהין דאש זיא פֿון
 איהרן זיכדין ניכט ווייכין ווערדין אונה
 דאש לאנד זול וויסט זיין האט ער איבר
 זעלבש זעהר גטרויארט:

ה

5

בירושלים לא נמצא איש מבקש אמונה.
 יחדיו נתקו מוסרור עול על כן
 חכם יי. שכל היוצא מהעיר יטרף. כי
 שערורה נהיתה בארץ:

אין ירושלים איזט ניכט איין מאן וועלכר
 דיא ווארהייט זוכט גפֿונדין ווארדין.
 זעמבטליכין האבין זיא דיא שטריקי דעש
 יוכש צערייסין דאהערא האט גאט זיא
 גשלאגין. דאש איין יעדער דער אויש דער
 שטאט גיאט זול הינגריסין ווערדין. דאן
 איין ענטזעטצליכש דינג איזט ווארויזן
 אין לאנד:

ג

3

הנביא מזהיר העם לשוב אל יי' ולהסיר
מרוע מעלליהם. ואז יתן להם רועים
* כלבו * ולירושלים יקראו כסא יי'. ולא
יאמר עוד ארון ברית יי':

דער פראפֿעט ווארניט דאש פאלק צו
גאט צורוק צו קעחרין אונד פון דעם
איבל איהרר ווערקין אפצווייכין. אונד
דאמאהלין ווירד ער איהבין הירטין נאך
זיינם הערצי געבין. אונד ירושלים
ווירדין זיא דען טרוהן גאטש בעבין.
אונד עש ווירד ביכט מעהר גזאגט ווערדין
דיא ארכין דעש געטליכין בוכדש:

ד

4

יי' מבטיח חסדו לישראל אם ישובו
מדרכיהם הרעות. ויענשם אם יקשו
ערפם ויעמדו ברעתם. ועל אשר ראה
הנביא כי לא יסורו מעונותיהם והארץ
תהיה לשמה התאבל עד מאוד עליה:

ערעפינט ווערדין איבער דיא אינוואונד
דעש לאנדש:

ב

2

אדני צוהו לאמר אל בית יעקב וכל
משפחות ישראל. מדוע המירו עמי
כבודי בלא יועיל. עזבו מקור מים חיים
לחצב להם בארות אשר לא יכילו המים.
מספר עריך היו אלהיך. בכנפך נמצא
דם נקיים. לכן הנני בשפט אותך:

דער הער האט איהם בפֿוהלֿין דעם העיז
יעקב אונד אלין גשלעכטריין ישראל
צו זאגין. ווארום האט מיין פֿאלק מיין
עהר מיט איינם ניכטש נוטציגין דינג
גוועקסלט. זיג האבין דיא אורקוועלי
דעש לעבענדיגן וואשרש פֿרלאסין איהבין
גרובין וועלכי קיין וואשר האלטין קענין.
צו הויאין. דיא צאהלֿ דיינר שטעטי
ווארי דיא צאהלֿ דיינר געטר. אין דיינין
פֿליגלין ווירד אונשולדיגש בלוט גפונדין.
דאהערא זיהי איך ווילֿ מיט דיה צו
גריכט גיאן:

ירמיה

א

I

רמיהו בן חלקיהו מן כהני ענתות
הוקדש מרחם לנביא. ראה מקל
שקד וסיר נפוח כי שוקד יי על הרעה
אשר מצפון תפתח על יושבי הארץ:

ירמיה איין זוהן חלקיה פון דעריין
פריסטריין צו ענתור וואורדי פון
מוטירלייב צום פראפעטיין גהייליגט. ער
האט איינין מאנדל בויים שטעקין אונד
איינין אויפגבלאזנין טאפף גזעהין.
דאן גאט אייליט אויף דען איבל
וועלכשן פון דער מיטערנעכטיגער זייטיין זול
ערעפינט

ווערדין. דער אבר זיך אן דעם וואורט
 גאטש שרעקט זול גיעהריט ווערדין.
 איין פֿאלק ווירד איה איהמאהל גבוהרן
 ווערדין. אן ירושלים ווירדין זיך אלי
 איהרי ליבהאבר ערפֿרייאין. פון דענין
 ענטפֿערנטין אינזלין ווערדין זיא אופפֿער
 צום הייליגן בערג אין ירושלים ברינגין.
 אונד אויך פון איהנין זולין פריסט אונד
 לויב קומין האט גאט גזאגט. אונד
 (פון מאהנד צו מאהנד) אלי מאהנד
 (פון שבת צו שבת) אלי שבת ווירדין
 (אליש פלייש) אלי מענשין קומין (זיך
 פור גאט צו בוקין) גאט אן צו בעטין.
 דיא ווירד איהן ווירדשפענטטיג מענר
 אבר ווירד איהר וואורם ניכט שטערבין
 אונד איהר פֿייאר ניכט ערלעשין אונד
 זיא ווערדין איין אפשייא אליש
 פליישים זיין.

ענדי דעש בוך ישעיה

ווירד זיא פֿרצעהרן . אונד דאמיט ניכט
אלי פֿרלורן גיאן ווירד ער איין זאמין פון
יעקב אונד איין ערב פון יהודה אוישציהן
אונד דיזי ווערדין דער זאמין דער גזעגנטיק
זאטש גנעכט ווערדין . דיזי ווערדין צו
איהרן לאנד קומין אונד מיט ירושלים
זיך ערפֿרייאין :

סו

66

מעלה מנחמה ומברך און יבוש . והחרד
אל דבר יי יכובד . גוי יולד פעם
אחרת . בירושלים ישמחו כל אהביה .
מהאיים הרחוקים יביאו מנחמה להר
* הקדש בירושלים . * וגם מהם יהיו
כהנים ולוים אמר יי . ומדי חדש
בחדשו מדי שבת בשבתו יבא כל בשר
להשתחות ליי . והאנשים הפושעים בו
תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו
דראון לכל בשר :

חסלת ספר ישעיה .

דער אופפֿערענדי איינש ליג אופפֿער אונד
דאש אונרעכט זעגנד ער . ווירד פֿרשאהמט
ווערדין .

ירושלים ועל בית המקדש אשר היה
לשרפת אש:

דיא ערשרעקליכי וואונדר גאטש אומב
זיינין נאמין דענין פיינדין בקאנה
צו מאכין. גבעט דעש פראפעטין וועגין
דעסיין פאלק. וועגין ציון אונד ירושלים
אונד וועגין דעם הייליגן הויז וועלכש
צום בראנה דעש פייארש ווארדן:

סה

65

גוי אשר לא קורא בשם יי להם יאמר
הנבי. * על כי הכעיס ישראל את *
אלהיו. לכן קדחה כאש חמתו ותאכלם.
ולבלתי השחית הכל יוציא זרע מיעקב
ומיהודה יורש * והמה זרע ברוכי יי *
יקראו. חמה אל ארצם יבואו ובירושלים
יגילו:

אויז פאלק וועלכי דען נאמין דעש הערין
ניכט אנרופין איהנין ווירד ער זאגין
איך בין היאר. אונד וויילין ישראל
זיינין גאט גצירנט דאזערע האט גלייך
איינין פייאר זיין צורין גברענט אונד
ווירד

* בלבו. חסדי יי ורב טוב אשר גמל
* לבית ישראל. בכל צרתם מלאך פניו
* הושיעם. *** הנה אברהם וישאל לא
* יכירונו אתה הוא אבינו גאלנו מעולם
* שמך *** ;
*

דער דא פון אדום קומיט רוט גפערבט
אין קליידרן אונד אל דעסין קליידונג
זיינד בזודליט. רוט איזט ער אין זיין
קלייד דאן איין טאג דער ראך איזט אין
זיין הערצין. דיא בארמהערציגקייטין
גאטש אונד דיא פילי גיטי וועלכי ער
פרגולטין האט דעם הויז ישראל. אין
אלין איהרן לייד וועזין האט דער ענגיל
זיינש אנגיכט איהנין גהולפין. זיהי
אברהם אונד (ישראל) יעקב ווירדין
אונש ניכט קעהנין דוא בישט אונז
פאטר אונז ערליזר פון ענויגקייט איזט
דיין נאמין:

נוראור אלהים להודיע שמו לצריו.
חפלת הגביה על עמו על ציון
וירושלים

דער פראפֿעט רופֿט דענין גפֿאנגנין דיא
פֿרייהייט אונד איין יאהר דער
טריסטונגנין דענין טרויאונדין איבר ציון.
פרעמדי ווערדין איהר שאף וויידין אונד
קיבדר דעש פרעמדלינגש ווערדין איהר
אקירשלייט זיין. זיא אבר ווערדין פריסט
אונד דינר גאטש גיבעניט ווערדין:

סב

62

למען ציון לא אחשה. לארצך לא יאמר
עוד שממרה. כי הנרה ישעך בא
שכרו אתו. וגאולי יי עם קדש יקראנו:

וועגנין ציון ווירדי אין גיכט שטייל
שווייגנין. דיין לאנד ווירד גיכט מעהר
דאז ווישטי גזאגט ווערדן. דאן זיהי
דיין הייל קומיט זיין לוחן איזט מיט
איהם. דיא ערליזטי גאטש אבר ווערדין
דאן הייליגי פאלק גהייסין זיין:

סג

63

בא מאדום חמוץ בגדים וכל מלבושיו
נגאלו. אדם בבגדו כי יום נקום
בלבו.

מרחוק יביאו. כסף וזהב לשם יי יובילו
ושעריה יומם ולילה לא יסגרו. שר
ושבר לא ישמע בגבוליה:

דיא ערליזונג אונד דאז ליכט פון ציון
וויילין דער הער איבר איהר שייכין
וויירד. קיניגי ווערדין אויך אין דען
גלאנטץ איהרש שייכש גיאן. איהרי
קינד ווערדין זיין פון פֿערני ברינגין
זילבר אונד גאלד ווערדין זיין צום
נאמין גאטש הערבייא פֿיהרן. איהרי
טוהרין אבר ווערדין טאג אונד נאכט ניכט
פֿרשלאסין ווערדין. פֿרוויסטונג אונד
ברוך וויירד אין איהרן גרעכצין ניכט צו
הערין זיין:

סא

61

הנביא קורא לשבועים דרור ושנת תנחומים
לאבלי ציון. זרים ירעו צאנם ובני
בכר אכריהם. והמרח כהני ומשרתי
אלהים יקראנו:

יבא גואל־ ואני זאר־ בריחי אותם
באם יי״:

דיא מאכט גאטש איזט ניכט אום צו
העלפין פרקערצט אונד דעסין אוהר
איזט אום צו הערין ניכט בשוועהרט.
זונדרין דיא זיכדין האבין צווישיין גאט
אונד ישראל איינין אונטרשייד גמאכט.
איהרי זיכדין האבין זיין גזיכט פֿון זיא
פֿרבערגין גמאכט. דאן דיא ווארהייט
איזט אפגענגיג אונד דער פֿון איבל־
ווייכנדר איזט דעם רויב אויש גזעצט.
אונד דאָ ער זאגט דאש אליש
זעמבטליכין אבגווייכין אונד איזט קיין
ביטנדר פֿורשפרעכר האט ער גלייך איינין
מאנטיר־ דען אייפֿר אומהיליט פֿורמעג
דער פֿרגעלטונג דען צורין זיינין ליידנרן
צו בצאהלין. אין ציון ווירד דער ערליזר
קומין אונד איך * דיזיז איזט מיינ *
בונד מיט איהנין. איזט דאז געטליכי
ווארט ;

גאנלה ואור של ציון כי עליה יזרח יי״.
ומלכים לבנה זרחוה ילכו. בניה
מרחוק

עש האט דער הער דאש פֿאסטין זיינש
פאלקש פֿרשטעהיט דאן צור צאנק
אונד האדר ווירדין זיא פֿאסטין. זולט
וואהל דיזים גלייך איין פֿאסטין זיין.
ברעכי דען הונגריג דאז ברוט אונד וואן
דוא אייניג נאקינד זיהשט ברעקי איהן
דאמאהלין ווירשט דוא רופֿין אונד גאט
ווירד דיר אנטוואורטין דיינה היילונג
ווירד אויך באלד הערפֿור שפּרוסיין. וואן
דוא דען שבר געטליכין וואוללוסט
בענין ווירשט אונד צורוק האלטין דיין
גשעפֿט אין מיינים הייליגין טאג צו טוהן.
ווירד ער דין איבר דיא היכי דער ערדיג
ערהיבין דאן דער מונה גאטש האט
עש גרעדט:

יד יי לא קצרה מהושיע ואזנו לא כבדה
משמוע. אמנם העונות מבדילים
בין אלהים ובין ישראל. חטאותיהם
הסתירו פניו מהם. כי האמת נעדרת
וסר מרע משתולל. ובראותו כי הכל
סר יחדיו ואין מפגיע ויעט כמעיל קנאה
פעל גמול ישלם חמדה לצריו. לציון
יבא

צשטורבין . אונד איהר . איהר קינדר
 דער וואהרזאגריץ איבר וועס האבט איהר
 דאז מוירל ווייט אויפגשפערט דיא צונג
 (לאנג גמאכט) אוישגלאסין . איהר
 וועלכי קינדר אין דעכין פורשוסין דערין
 פעלזין שלאכטיט אונד מיך ניכט
 פירכטיט . אייך אלי ווירד דער ווינר
 וועק טראגין דער זיך אבר אין מיט
 (בשטיצט) הופט ווירד דאז לאנד ערבין .
 אונד מיינין הייליגין בערג בזיטצין . דאז
 אלזא האט דער הייליג דער בזיטצט
 דער עוויגקייט גזאנט דאז הערץ דער
 נידרגשלאגין ווערדי איך היילין . אונד
 דעכין בזהאפטין זול קיין פרידין צוקומין
 האט גאט גזאנט :

מאס ארצי צום עטו כי לריב ומצור
 יצומו . הכזה צום יהיה . פרס לרעב
 לחמך וכי תראה ערום כסהו אז תקרא
 ואלהים יענך וארכתך מהרדה תצמח .
 אם לשבת תקרא ענג יי ותשיב מעשות
 חפצך ביום קרשי ירכיבך על במוחי ארץ
 כי יי דבר :

אונד אייני (האנד) פלאטץ אין מיינע הויז
אונד אין מיינין מוירין געבין. דאז ווארט
דעש פֿרזאמבלדין דיא פֿרשטויסנין פון
ישראל איזט צו דענין פֿרעמדלינגין וועלכע
איהם אנהענגין אונד זיינין נאמין אנרופֿין
ווערדין. איהרי בראנד אונד שלאכט
אופפֿער זולין וויליג אנגנומין ווערדין.
דאן מיינן הויז זול איין הויז דעש גבעטש
אליר פֿעלקר גנענט ווערדין:

כֹּז

57

הצריק אבד באין מבינ כי מפני הרעה
נאסף. * ואתם בני עונברה על מי
תרחיבו פה תאריכו לשון. אתם השוחטים
הילדים בסעפי הסלעים ואותי לא יראתם.
כלכם ישא רוח נהחסה בי ינחל ארץ.
והר קדשי יירש. כי כה אמר קדוש
שוכן עד לב נדכאים אחירה. ולרשעים
אין שלום אמר יי:

דער גרעכטי איזט פרלוהרין אהני דאש
איינר פֿרשטאנדין דאש וועגין דען
איבל איזט ער (איינגזאמלט וואורדן)
גשטורבין.

אייז יעדער דורשטנדי גיהי צום וואשר.
 אוהבי זילבר קויפט ברוט אונד אוהבי
 וועהרט ווייז אונד מילך. גיהט צו מיר
 אייז עוויגין בונד דער בארמהערציגקייטין
 דודש וויל איך מיט אייך אויף ריכטיג.
 צום פירשטן דערין פֿעלקרייז אונד גביט
 דער היידין האבי איך איהן גזעצט זיינע
 דיא וואונדטי דעש הייליגין ישראל:

ב"ו

56

אשרי אנוש יעשה משפט יי וצדקתו.
 כי כזה אמר יי לסדיסים שומרי
 מצותיו להם אתן שם טוב ויד בביתי
 ובחומותי. נאם מקבץ נדחי ישראל * *
 בני הנכר הנלויים עליו ויקראו בשמו
 עולותיהם וזבחיהם לרצון יחיו כי ביתו
 בית תפלה לכל העמים יקרא:

זעליג איזט דער מענש (וועלכר) דאש
 גריכט גאטש אונד זייני גרעכטיגקייט
 טוהן ווירד. דאן אלזוא האט גאט צו
 דענין זייני גבאטי היטנדין דינרן גזאגט
 איהבן וועהדי איך איינין גוטין נאמין
 אונד

פֿרלאסנש ווייב אונד בירדנשלאגני דעש
 גייסטש. אונטרעכטיגני דיג ניכט
 גבוהרין האט. שרייאי דאש גזאנג אגיק
 האט דיין גאט גזאנט. איך האבי מיין
 גזיכט פון דיר פֿרבורגין איך האבי
 איבר דיר גצירנט. איך האבי דיר
 איין אויגנבליק פֿרלאסין אונד מיט
 עוויגער בארמהערציגקייט האבי מיך דיינער
 ערבארמט האט דער הער דיין ערליזער
 גזאנט. דער בונד זיינש פֿרידנש ווירד
 זיך ניכט בוועגין איזט דאז ווארט דיינש
 בגבעדיגדין. אל דייני גרעכצין ווירדין
 שטייני דעש פֿרלאנגנש זיין. דייני קינדער
 גלעהרטי גאטש אונד פֿיל דעש פֿרידנש
 זולין זיא עררייכין:

בָּה

55

כל צמא לכו למים. בלא כסף שברו
 לחם ובלא מחיר יין וחלב. לכו אלי.
 * ברית עולם חסדי דוד * אכרת לכם. *
 * כגיד עמים ומצות לאמים נתתיו אמרי
 קדוש ישראל:

איין

מישיטאטין איזט ער פֿרוואונדיט וועגן
 אונזער זיכדיג איזט ער צערשטוסין. אונד
 דורך זייכני וואונדיג איזט דיא היילונג
 אונש צוגקומין. אין איהם האט גאט
 אונזער אליר זינד בגעגנין גמאכט. ער
 ווירד (זאמין) נאכקלינגי זעהין. ער
 ווירד דיא יאהר ערלענגריג אונד דער
 ווילן דעש העריג ווירד דורך איהן גליקין.
 ווייליג דאש ער זיינה זעלי צום טוט
 בלוג גשטעלט אונד מיט דענין מיסטעטור
 איזט ער גצילט וואונדיג. דיא זינד פֿילר
 האט ער גטראגין אונד פֿור דענין
 זינדען האט ער גבעטיג:

נִד

54

אשה עזובה ועצובה רוח עקרה לא ילדה
 פצחי רנה אמר אלהיך * . הסתרת *
 פני ממך קצפתי עליך עזבתיך רגע ובחסד
 עולם רחמתיך אמר גאלך יי. ברית
 שלומי לא תמוט נאם מרחמך. כל
 גבולך אבני חפץ יהיה. בניך למודי
 יי ורב שלום ישיגו:

גשיהרי גאטש אונרייכש רירט ניכט אן.
זיהי עש ווירד פייז קנעכט גליקליך זיין
ער ווירד זער הוך ערהובין ווערדין:

כ"ג

53

* זרוע יי למי נגלתה *** כיונק עלה מארץ *
ציה בלג תאר והדר נבזה וחדל *
אישים ולא חשבנוהו. אכן חלינו הוא *
נשא מפשעינו מחולל מעונותינו מרכא.
ובחבורתו נרפא לנו. בו הפגיע יי את
עון כלנו. יראה זרע יאריך ימים וחפץ
יי בידו יצלח. תחת אשר הערה נפשו
למות ואת פשעים נמכרה. חטא רבים
נשא ובעד חטאים הפגיע:

דער ארם גאטש וועם איזט ער ענטדעקט
וואורדין. גלייך איינם זייגלינג איזט
ער פון איינם ווישטיין לאכר אהני גשטאלט
אונד שינהייש אויף גיגאנגין. ער
ווארי פרשמעהיט אונד דער גרינגשטי
דער מעברין אונד וויר האבין איהן
ניכט גיאכטיט. ווארליך אבר אונדזרי
קראנקהייט האט ער גטראגין וועגין אונדזרי
מישיטאטיין

תגאלי. הלא מצרים ירד עמי לגור שם.
 אשור באפס עשקו. ועתה לוקח עמי
 חנם. וכל היום שמי מנואץ. לכן אומר
 לציון מלך אלהיך. חשף יי את זרוע
 קדשו וראו כל העמים ישועת אלהינו.
 ועתה הברו נושאי כלי יי טמא אל
 תגעו. * הנח ישכיל עבדי ירום ונשא *
 עד מאוד :

שלאני דרך אפ פון שטויב שטיחי אויף.
 ירושלים ערעפני דיר דייני באנדין.
 אום זוכשט בישט דוא פֿרקויפֿט וואורדין
 אונד אהני זילבר זולשט דוא ערליזט
 ווערדין. ווארליך נאך מצרים איזט מיין
 פֿאלק צו וואוהבין הרונטר גשטיגין.
 אשור האט עש אום ניכטש גפרעסיט.
 אונד בון איזט מיין פֿאלק אומזוכשט
 גנומין וואורדין. דען באבצין טאג איזט
 איך מיין נאמין פֿראכטיט. דאהערא
 זאג איך צו ציון עש האט דיין הער
 רעגירט. גאט האט זייכין הייליגין ארם
 עכטדעקט אונד עש ווערדן אלי פֿעלקה
 דאז הייל אונזרש גאטש זעהין. אונד
 פון רייכט איך איהר פֿראגן דער
 גשיהרין

גלייך איינעם (געטליכן) פֿירטרעפֿליכן
 גארטיג מאכט. איין גזאטץ ווירד פון
 איהם אוישגיאן אונד דעסין גריכטי ווירד
 ער אין ליכט דער פֿעלקר רוהנד מאכט.
 דיא אינזולאנד ווירדיג צו איהם הופֿיג
 אונד אויף זיינע מאכט ווארטט. פֿור
 דער לעסטרונג דעש מענשיג פֿירכטט
 אייך ניכט. דאן גלייך וויא דיא שאבי
 דיא וואול פֿריסט אלזא ווירד דיא מוטי
 זיא פֿרזעהרן. מיינע גרעכטיגקייט אבר
 ווירד בלייבן. (ארם) מאכט גאטש
 ערוועקי דיק. ערוועקי דיק קליידי דיק
 מיט דער שטערקי אן. בישט דוא ניכט
 דיא. וועלכי מיט דער צירדי דער וואונד.
 זא דוא אין דעכין פֿוריגין טעגין גווערקט.
 אנגקליידט איזט. דאהערא הערי ציון
 דוא ארמי אונד בטרונקני אבר ניכט
 פון וויין. זיהי איך האבי פון דיינר
 האנד דען בעכר דער טוימלונג גנומיג
 אונד איך ווירדי דיק טריסטט:

החנערי מעפר קומי ירושלים מוסרותיך
 חתפתחי. חנכ נמכרת ולא בכסף
 תגאלי.

שמים זיינש קנעכטש וועלכר דען לייב
 דענין שלאגנדין אונד דיא קינבאקין
 דענין האראוישרויפרן איברגעבין אונד איזט
 ניכט צורוק גוויכין. דיזר זול זיך אן
 דען נאמין דעש הערין פֿרזיכרין אונד
 ער ווירד דורך זיינן גאט אונטער שטיצט
 ווערדין :

נא

51

ינחם יי ציון וכל חרבותיה. ישם ערבחת
 כגן יי. תורדה מאתו חצא ומשפטו
 לאור עמים ירגיע. * איום אליו יקו *
 ולזרועו ייחלון מחרפת אנוש אל תיראו.
 כי כאשר הסס יאכל צמר כן יאכלם
 העש. וצדקתו לעולם תהיה. זרוע יי
 עורי עורי לבשי עוז. הלאת את היא
 המלובשרת בערי הכפלאורת אשר פעלת
 בימי קדם. לכן שמעי נא ציון עניה
 ושכרת ולא מיינ. הנה לקחתי מידך כוס
 התרעלה ואנכי אנחמך :

נאט ווירד ציון טריסטין זאמבט אל אידה
 רנאיכין. ער ווירד איהרי אינזאמקייט
 גלייך

ישראל נמכרו בעונותיהם. כי לא מנושיו
 מכרם אמר יי. אף כי לא קצרה
 ידו מפרורו. המלביש שמים קדרות
 ובגערותו מחריב ים. הנותן לשון למודים
 לעות את יעף דבר * . לכן מי בכם ירא
 יי אמר הנביא השומע בקול עבדו אשר
 גו נתן למכים ולחי למורטים ולא נסיג
 אחור. הוֹאֵ יבטח בשם יי וישען
 באלהיו :

דיא ישראל זיינר אום איהרר זינדין
 ווילין פֿרקויפט ווארדין , דאן ניכט
 וועגין זיינין שולדיגן האט ער זי
 פֿרקויפט זאגט גאט . אויך איזט דעסין
 מאכט צו ערליזין ניכט פרקערציט . וועלכע
 דיא הימל מיט דער פֿינשטרי בקליידט .
 אונד מיט זיינע אנגשרייא דאז מער
 טרוקין מאכט . דער דא גיבט דיא
 גלעהרטי שפראך אין דער צייט מיט
 דעם (מידין) מאטין איין (ערקוויקונגש)
 ווארט צו רידין . דאהערא ווער איזט
 אונטער אייך דער דא גאט פֿערכטט . זאגט
 דער פראפֿעט . דער דא הערט אין דער
 שמים

עזרה בניה בחצן עמים יובאו. ציון
 אשר היתה שכולה וגלמודה האמרת
 עזבני יי' תשא סביב עיניה ותראה
 בניה בעדי מלבשים מובאים אליה.
 כי גאלה אביה יעקב. ומושיעה יי'
 צבאנא:

ערליזונג ווירד ציון (אנקינדט) דאש
 איהר קינג דער ערליזר ישראל אונד
 דעסין הייליגקייט צו איהר קומין ווירד.
 וועלכר איהר אין איינר וויליגין צייט
 גהולפין. איהר קינד ווערדין אין ארמין
 דערין פעלקר גבראכט ווערדין. ציון
 וועלכש קינדלונג אונד איינזאם ווארי
 דיא דא זאגט עש האט מיך דער הער
 פֿרלאסין ווירד איהרי אויגין רינגשאומב
 אויפֿהעבין אונד איהרי קינד אין צירדי
 אנקליידט זא צו איהר גפיהרט ווערדין
 זעהין. וויילין איהר ערליזר איזט דער
 שטארקי דעש יעקב. אונד איהר הייל
 ברינגער דער הער דער הערשארין איזט:

יחל וכבודו לאחר לא יתן. והכרה י"י
* שלחני ורוחו * להדריך בדרך תלך.
ויהי כנהר שלומיד:

אייכה עפנטליכי שטראף היר אן ישראל
אונר דעם הויז יהודה וועגין איהר
הארטנעקייט. דער פראפעט אבר
בצייגטי ווידר זיא אונר זאגטי דאז פון
מיינס ווישיין אויש איזט דייז נאקין פון
אייכר אייזרנר בערוויז אונר דייז שטירן
איזט ערצט. אונר זיהי וועגין דעסיין
נאמיין ווירד גאט זיין צורין פרלעגריין.
וועגין זייכר. וועגין זייכר ווירד ער עש
טוהיין. דאן ווייז זול ער גשוועכט
ווערדיין. אויך זייכה עהר ווירד ער
איינס אנדריין ניכט געבין. אונר זיהי גאט
אונר זיין גייסט האט מיך גשיקט דרך
אין וועג זא דוא גיאן זולשט צו פיהרן.
זא ווירד גלייך איינס פלוס דייז
פרידיין זיין:

גאולה לצין כי מלכה יבא אליה גואל
ישראל וקדוש. אשר בעת רצון
עזרה

עם עם יי' ועתה שמעי זאת עדינך
האמרת בלבבך אני ואפסי עוד. והנה
חפול עליך יד יי' ופתאם שואה תבוא:

זיטצי צור ערדין דוא פאכטור בבל.
זיטצי שטיל שווייגנד דאן דיינע שאנד
וויירד גזעהין ווירדין. זיט ווערדין דין
ניכט מעהר דיא פירשטיין דער קיניגרייכין
נעכטין. אונד ריזן אום ווילין דאז דוא
קייני בארמהערציגקייט מיט דעם פאלק
גאטש גטאהן האשט. אונד כון הערי
דיז דוא דעליקאטי וועלכע אין איהרן
הערצין זאגט איך (בינש) אונד אהני
מיינר איזט קיינר מעהר. אונד זיהי
עש ווירד! איבר דין דיא מאכט גאטש
פאלין אונד אורבליצלינג ווירד דיא
פרוישטונג קומין:

מח

48

תוכחה מגולה לישראל ולבית יהודה
על קשה ערפם. והנביא העיר בהם
ואמר מדעתי גיד ברזל ערפך ומצחק
בחושא. והנה למען שמו יאריך אלהים
אפו. למענו למענו * יעשה כי איך *
יחל X 5

בל ונבו יחדיו יכרעו ועצביהם יהיו לחיח
 הארץ. בית ישראל זכרו הראשונות
 והתאששו. שמעו אל יי אשר בציון יתן
 * השוערה ותפארתו לישראל. הקורא *
 ממזרת עיט ומארץ מרחק איש עצתו:

בל אונד נבון זעמבטליכין ווירדין זיא
 (נידר קניאין) צערברעכין. איהרי
 אפגעטשין בילדנוסין ווירדין (זיין) צוקומין
 דעכין ווילדין פיהרן דער ערדין. הויז ישראל
 דענקט דיא ערשטין (זאכין) אונד זייאט
 מעגער. הערט דען הערין וועלכר אין ציון
 הייל געבין ווירד אונד זיכה גלואריא
 אן ישראל. דער דא פון אויף גאנג
 דען פֿוגל. רופט אונד פון פֿעדנין לאנד
 דען מאן זיינש ראטש:

שבי לארץ בת בבל. שבי דוממה כי
 תראה חרפתך. לא יקראו לך עוד
 גברת ממלכות. יען כי לא עשית חסד
 עם

לכורש משיח יי'. הנביא מבשרו כי יי'
 לפניו ילך לשבר דלתורת נחושדות
 ולגדע בריחי ברזל. אוצרות חשך ומטמני
 מסתרים יותבו לו. ישראל יושעו ביי'
 תשועת עולמים ולא יכלמו עד עולמי
 עד*. כי אל צדיק נמושיע אין זולתו: *

דעם כורש גזאלבטין גאטש. עש
 פרקינדט איהם דער פראפעט דאז
 גאט פאר איהן הערגעהין ווירד דיין
 ערצטני טיחרן צו צעברעכין אונד
 דיא אייזרני ריגלין אויף צו רייטין.
 דיא פיינסטרי שעטצי אונד פֿרבורגני
 בהעלטנוסין זולין איהם גיגעבין ווערדיין.
 ישראל ווירדיין אין דען הערין. אלש דעם
 עוויגין הייל. הייל עמפֿאנגין. אונד
 ווערדיין אין עוויגקייט ניכט פֿרשאהמט
 ווערדיין. ווייליך גאט גרעכט איזט אונד
 ער ווירד הייל ברינגין אחני איהם
 איזט קיינר:

הפסל ויסגר למו . הלא הוא בשה קו
 על העץ ובמחונה כתבנית איש תארהו .
 ומשארת יצלה עלי :

דער הער ווירד זיינין גייסט איבר דען
 זאמין ישראל גלייך וואשר איבר
 דען דורשטיגין אוישגיסין . דער זעגין
 דעש אלשעכטיגין ווירד איבר דעגין
 כאכקומדין דעש גרעכטין גלייך וויא דיא
 פליסי אויף דיא טריקני קומין . דאהערא
 אלזוא האט גאט גזאגט בשטערצט אייך
 ניכט דאן עש איזט קיין שוטץ (פעלז) אהני
 מיר . דיא אבר זא איין בילד (גישטאלטין)
 שניטצין . זיא זאמבט איהרי גלוסטיגקייטין
 זיינד (וויסט) אייטיל . איהרי אויגין
 זיינד פֿרקלעבט דאש זיא ניכטש זעהין .
 דאן ער האט זעלבשטין דאן בילה
 גמאכט אונד ביקטי זיך פור איהם .
 האט ער ניכט זעלבשטין דיא ליניא אויף
 דען הולץ (גיניגט) גצוגין אונד מיט
 דעם צירקיל גלייך דער גשטאלט
 איינש מענשין גבילדיט . אונד מיט דעם
 איברגליבנין ווירד ער איין בראטיין
 (בראטיין) מאכין :

זיא ריך ניכט וועק שוועמין . צור
 מיטרכעכטיגין זייטין ווירדי איך זאגין
 געבי אונד צור מיטאגין זייטין ניכט
 האלטי מייני קינד צורוק . דאש פפערד
 אונד דער רייטר . דאז הער אונד דיא
 שטערקי זעמבטליכין זיינד אויש גלושין
 גלייך איינים פלאקס זיינד זיא פֿרלושין .
 איך . איך בין דער יעניצי דער דייני
 מיסיסאהטיין וועגין מיינר אוישטילגט
 אונד דייכה זינדן ניכט מעהר דענקין
 וויל . דיין ערשטר פֿאטר האט גזינדיגט
 אונד דייני דולמאטשיר האבין זיך ווירד
 מיך פֿרגאנגין . דאהער האבי איך
 יעקב צום באן גיגעבין אונד ישראל
 צו לעסטרוכגין גיגעבין :

מִן

44

יי יצוק רוחו על זרע ישראל כמים
 על צמח . ברכת שדי על צאצאי
 ישורון תבא כנוזלים על יבשורה . לכן
 כה אמר יי אל תרהו כי אחם עדי כי
 אין צור מבלעדי . ויצרי פסל תהו המה
 וחמוריהם . טח עיניהם מראות . כי עשה
 הפסל

צום רויב אונד ישראל דענין בייטירין
 איברגעבין. וויילין זיין אין זיינין וועגין
 ניכט האבין גיאן וואלין זא האט ער
 זיינין צורין איבר זיין ערגוסין אונד
 פלאמטי אידן רינגשאומב:

מג

43

בטחון לישראל על הגאולה. כי כה
 אמר יי אל תירא כי תלך במו אש
 לא תכוה ובנהרות לא ישטפוך. לצפון
 אומר תני ולתימן אל תכלאי בני. אנכי
 אנכי יי ואין מבלעדי מושיע. סוס ורכב
 חיל נעוז יחדינו דעכו כפשתרה כבו.
 אנכי אנכי הוא מחרה פשעך למעני
 וחטאתיך לא אזכר. אביך הראשון חטא
 ומליציך פשעו בי. לכן נתתי יעקב
 לחרם נישאר לגידופים:

פרזיכרונג דענין ישראל וועגין דער
 ערליזונג. דאן אלזוא האט דער הער
 גזאגט ניכט פערכטי דין וואן דוא דורך
 דאש פייאר גיאשט ווירדשט דוא ניכט
 גברעניט ונערדין. אונד דורך פליסי זולין
 זיין

נבואת משיח בחיר יי אשר רצתה בו
 בפשו. * לתורתו איים ייחלו. * יי *
 יתנחו לברית עם לאור גויים. להוציא *
 ממסגר אסיר. כבוד יי הוא שמו אשר
 לאחר לא יתן. מגיד החדשורת בטרם
 תצמחנה. הוא נתן יעקב למשסרה
 וישראל לבחזים על כי לא אבו בדרכיו
 הלוך וישפך עליו חמתו וחלהטתו
 מסביב :

דיא פראפעצייאונג פון משיח. דער
 ארישערוועלטי גאטש אן וועלכין זייני
 זעהל איינין וואוהל גפאלין האט. דעסין
 לעהר ווערדין דיא אינזולאנר ערווארטין.
 דער הער ווירד איהן צום בונד דעש פאלקש
 צום ליכט דער היידין געבין. אום דען
 גיפאנגנין אויש דער גיפאנגנוס הרויש
 צו ציהן. דיא עהר גאטש איזט דעסין
 באמין וועלכן ער איינם אנדריין ליכט
 געבין ווירד. וועלכר דיא נייאיקייטין
 עה אונד בפאד זיא (ערשפריסין) קומין
 ווירדיין. אנדייטיט. דיזר האט יעקב
 צום

ויכלמו כל הנחרים בו. על שפיים נהרות
יפתח. ובמדבר ארז שטה והדס יתן.
קרבו ריבכם יאמר מלך ישראל הגידו
האחיות לאחור כראדה ונשתעה יחדיו.
הלא פעלם מאפע רוח ותוהו נסכיהם:

דיא הוכהייט דער ווערק גאטש דער
הערשארין. אונד דאהערא זולין דיא
אינזלאבר קעגין איהן שווייגין אונד דיא
פעלקר ווערדיין דיא שטערקי ענדריין. ישראל
אבר זול ניכט (זויכליך זיין) שרעקין
דאן גאט איזט דעסין בשטערקנדר אונד
עש ווירדיין אלי זא איהן אנשנארכין צו
שאכדיין ווערדיין. אויף דענין היגליין
ווירד ער פליסי ערעפנין. אונד אין דער
ווישטן דען בעשטיין צעדריין אונד מירטיס
בוים געביין. כעהרט הערבייא אייערי
גרעכטיגקייט ווירד דער קיניג ישראל
זאגין. דייטיט דיא אין הינקונפט קומנדי
(זאכן) אן דאן וויר ווירדיין זעהין אונד
ווירדיין זאמבטליכין ערציהליין. איזט דאן
ניכט איהר ווערק (דיא אבגעטר) פון
ניכטש. ווינד אונד (לעזער) אייטיל זיינד
איהר גיגאסני געטר:

אין עבינקייט בלייבין. גאט דער דער
 ווירד מיט איינער שטערקי קומין גלייך
 וויא דער הירד זיינע הירדי ווירד ער דיא
 לעמר איין זאמלין אונד אין זיינער שום
 ווירד ער זיין טראגין דיא טרעכטיג
 ווירד ער פֿיהרן. ווער האט מיט זיינער
 פיישט דיא וואשר גמעסין אונד דיא
 הימל מיט דעם שפאן ערוואונגין. ווער
 האט דען גייסט גאטש אונטריכט.
 מיט וועם האט ער זיך בראטשלאגט
 אונד וועלכר האב איהן אונטריכט.
 צו וועם וואליט איהר גאט פֿרגלייכין
 אונד וואש פֿור איינע גשטאלט וואליט
 איהר איהם אנאורדנין ווירד דער הייליג
 זאגין. ערהיבט אין דער היכי אייערי
 אויגין אונד זיהט ווער האט אליש דיז
 ערשאפין אונד וועלכר מיט דער צאהל
 איהרי הער אוישפֿיהרט:

מ"א

41

גדולת מעשי אלהי צבאות ולכן איום
 אליו יחישו ולאמים יחליפו כח.
 נישראל אל ישתע כי אלהים מאמץ
 נוכלמו X

וכל חסדו כציץ השדה יבש חציר נבל
 ציץ ודבר יי' יקום לעולם. אדני יי'
 בחזק יבא כרעה ערו יקבץ מלאים
 ובחיקו ישאם עלור ינהל. מי מרד
 בשעלו מים ושמים בזה חכן. מי חכן
 * את רוח יי' *. את מי פועץ ויבינהו. אל
 מי תרמיון אל ומרה דמות תערכו לו
 יאמר קדוש. שאו מרום עיניכם וראו
 מי ברא כל אלה ומוציא במספר
 צבאם:

זייט גטריסט. זייט גטריסט מייז פאלק
 ווירד אייער גאט זאגן. רידט
 ירושלים צו הערצין דאש איהר זינד
 זייא פרגעבין. דיא שטים רופט אין דער
 ווישטיין ריינט דען וועג אונד שטעג
 אונזרין גאט. אונד דיא הערליכקייט
 גאטש ווירד ענטדעקט ווערדין אונד
 אלש פלייש זעטבטליכן ווערדין זעהין.
 איין שטימי זאגט רופי אליש פלייש איזט
 דעם קרויט גלייך אונד אל דעסין
 פרומיכקייט גלייך איינר בלומין. עש
 איזט פרדורייט דאז גראז אונד אבגיפאלין
 דיא בלום דאש ווארט גאטש אבר ווירד
 אין

כמצא בבית המלך ובאוצרות בית יי'.
 וישעיהו אמר אליו לא יותר דבר מכל
 אשר הראיתם בבלה יוקח. וגם בניך
 יהיו סריסים בהיכל מלך בבל:

דער קיניג בבל שיקטי גשענק אונד
 בריב צו חזקיהו. אונד ער צייגטי זיא
 אליש וואש זיך אין דעם קיניגליכן הויז
 אונד אין דעם שעטצין דעם גאטש דוויז
 בפֿוֹכדין האטי. ישעיהו אבר האט צו
 איהם גזאגט עש ווירד ניכטש פון אלן
 וואש דוא איהנין גצייגט האשט איבר
 בלייבין נאך בבל זול עש גנומיין
 ווערדיין. אונד אויך דייני זעהני ווירדיין
 קעמרלינגי אין דעם פלאסט דעם קיניגש
 בבל זיין:

נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם דברו
 על לב ירושלים כי נרצה עונתה.
 קול קורא במדבר פנו דרך ומסלה
 לאלהינו. ונגלה כבוד יי' וראו כל בשר
 יחדיו*. קול אומר קרא כל הבשר חציה*
 וכל

חמות. תפילת חזקיהו. ישעיהו דבר
אליו שנית כי חמש עשרה שנה הוספו
על ימיו. ולאות שב צל מעלות השמש
אחורנית. מכתב חזקיהו בחלותו. רפואת
חזקיהו בדבלת תאנים:

חזקיהו איזט צום שטערבין קראנק
וואורדין. אונד ישעיהו האט איהם
גזאגט. אלזוא האט גאט גזאגט בפעהלי
דיינס הויז דאן דוא ווירשט דעש טומש
שטערבין. גבעהט דעש חזקיהו. ישעיהו
רידט דאש אנדרטי מאל צו איהם דאש
פונפצעהן יאהר זיינר איהם אויף זיינר
יאהר פרמעהרט וואורדין. אונד צום
צייכין איזט דער שאטין דער זוכין צעהין
גראד צורוק גוויכין. דיא שריפט דעש
חזקיהו אין זיינר קראנקהייט. דיא
ארצעניא דעש חזקיהו מיט איין שטוק
פייגין:

מלך בבל שלח מנחמה וספרים אל
חזקיהו. והנה הראם כל אשר
נמצא

אנגשט אונד בשטרופונג איזט היינט.
 עש זיינד דיא זעהני ביז צום קינד
 שטורל גקומיז אונד דיא מאכט צום
 גבעהרין איזט ניכט דא. דאן עש
 איזט רבשקרה דען לעבעריגן גאט צו
 לעסטריז גקומיז. אונד נון ערהיבי דוך
 דאש גבעט פור דען אנאך בפֿינדליכן
 איברבלייבטיל. דער פראפעט אבר
 אנטווארטט איהם ער זולי זיך פיר
 איהם ניכט פֿערכטיז. דאן זיהי ער ווירד
 איין רוף הערין אונד צו זייכין לאנה
 צורוק קעהרין דורט אבר ווירד ער אין
 שווערד פֿאלין. גבעט דעש חזקיהו
 פור גאט. דער ענגיל גאטש האט אין
 דעם לאגד אשור הונדערט אונד פינף
 אונד אכטציג טויזנט מאן ערשלאגין.
 דיא זעהני סנחריב האבין איהרן פאט
 אין זיינע גאטש הויז אומגבראכט.
 אסור חרן דעסין זעהן רעגירט אן דעסין
 שטאט:

חזקיהו חלה למור. וישעיהו אמר לו
 כה אמר יי צו לביהך כי מור
 חמה.

צו איהרין הערין צורוק אונר פרקינדטין
איהם דיא רידן דעש רבשקה:

ל"ז

37

חזקיהו המלך קרע בגדיו ויתכס בשק
ויבא בית יי. ושלוחים שלח אל
ישעיהו הנביא לאמר. יום צרה ותוכחה
היום. באו בניכם עד משבר וכח אין
ללדה. כי בא רבשקה לחרף אלהים
חי. ועתה שא נא תפלה בעד השארית
הנמצאה. וישיבהו הנביא אל תירא ממנו.
כי הנה ישמע שמוערה ושב אל ארצו
ושמה בחרב יפול. תפילת חזקיהו לפני
יי. מלאך יי הכה במחנה אשור מאה
ושמנים וחמשה אלף איש. בני סנחריב
הכו אביהם בבית אלהיו. אסר חרן בנו
מלך תחתיו:

דער קיניג חזקיהו צערריסי זייני קליידר
ברעקטי זיך מיט איינעם זאק
אונר קאמי אין דאש הויז גאטש.
בוטין האט ער אויך צו ישעיהו דעם
פראפעטין גזאנד זאגנד. איין טאג דער
אנגשט

לוסט אונד פרייד ווירדין זיין עררייכין.
דיא טרויריגקייט אונד דאז זייפצין ווירד
פליהן:

ל"ו

36

סנחריב מלך אשור עלה על כל ערי
הבצורות מיהודה ויתפשם. ורבשקה
שלח ירושלימה בחיל כבר מאוד אל
המלך חזקיהו. רבשקה חרף את אלהי
ישראל באזני השלוחים אליו טאת
חזקיהו. נישובו קרועי בגדים אל אדוניהם
ניגידו לו את דברי רבשקה:

סנחריב קיניג פון אשור גיהט הרויף
ווידר אלי פֿעסטן שטעט פון יהודה
אונד האט זיא איינגנומין. דען רבשקה
אבר האט ער נאך ירושלים מיט איינס
זער שוועהרין הער צום קיניג חזקיהו
גשיקט. רבשקה האט דען גאט ישראל
אין (דענין אזהרין) גהער דערין צו איהם
פון חזקיהו אפגשיקטין גלעסטרט. אונד
זיא קעהרטין מיט צערויסטין קליידרין
צו

ראך איזט צו גאט . אונד דאמאהלין
וויירד אלהורט דיא נאכט איירל ניסטין
איהר אייער צערשפאלטין אונד איהר
יונגי אין דעסין שאטין לוקין :

ל"ה

35

הנדה אלהיכם נקם יבא וישעכם . אז
תפקחנה עיני עוריהם . כאירל ידלג
* פסח ותרון לשון אלם * . והיה מסלול
ודרך . וקדש יקרא לזה . ופדויי י"ה
ישובון . ששון נשמחה ישיגו . וכסו יגון
נאכחד :

זיהי אייער גאט מיט ראך וויירד ער
קיטין אונד איך העלפין . דאמאהלין
ווערדין דיא איגיין דער בליכדין ערעפביט
ווערדין . גלייך איינים הירש וויירד דער
הינקנדי שפרינגין אונד דיא צונגי דעש
שטומין וויירד פרייא אוישרופין . עש וויירד
אויך איין שטעג אונד וועג זיין . אונד
הייליג וויירד ער גנעביט ווערדין . דיא
ערליזטי גאטש אבר וויירדין צורוק קעחרין .
לונסט

רוחה בשמים חרב קצף ליי על כל הגוים
 וחמה על כל צבאם. פגריהם יעלה
 באשם וחרים ימסו מדמם. חרב מלאה
 דם ליי על אדום תרד ועל עם חרמו
 למשפט. כי זבח ליי בבצרה טבח גדול
 בארץ אדום. כי יום נקם הוא ליי.
 ואז יקנה שמרה קפוה ובקעה ודגרה
 בצללה:

עש איזט ראש צאהרן שווערט גאטש
 אין דעם הימל איבר אלי פעלקר
 בטרונקין וואורדין אונד דער היציגי צורין
 איזט איבר אלי איהר הער. איהרי לייכין
 ווערדין איהר גשטאנק אויף ברינגין
 אונד דיא בערגי ווערדין פון איהרן בלוט
 צערפליסין. איין שוועהרד אנגפילט פון
 בלוט האט גאט. איבר אדום ווירד
 עש הרונטר שטייגין אונד איבר זיינן
 פרבאניזירטן פאלק צום גריכט. דאן איין
 שלאכט אופפער האט גאט אין בצרה
 אונד איינה גרנשה שלאכט אין לאנד
 אדום. נויילין זעלביג איין טאג דער
 ראך

החפיר הלבנות קמל היה השרון כערבה.
והברה מלך ביפיו תחזיקה עיניך.
תראינה בנה שאכן. אהל בל יצען בל
יסע יחדותיו לכצות וחבליו בל יכתקו. כי
* יל הוא * ישפט הוא יושיע :

ווערד אשור דעם רויבנדן זולשט דוא
וואוהל ניכט דער בירוויבטי זיין.
דוא ווירשט ברויבט ווערדין. אונד אלש
דוא ווירדשט פולעכדיט האבין צו רויבין
ווערדין זיך ברויבין. עש איזט
פר שאמט דער לבנות ער איזט מאט.
שרון ווארי וויא איינה ווישטיין. אונד
זיהי דען קיניג אין זיכר שיכחיים ווירדין
דייכה אויגין זעהין. זיך ווירדין זעהין
דייך רוחיגי וואונדב. דאש צעהלט
ווירד ניכט צערשטריאט ווערדין. זיכר
כעגיל זולין אין עבינקייט ניכט אויף
גהובין ווערדין אונד דעסין שטריקי זולין
ניכט פרוקט ווערדין. וויילין גאט
זעלבשט ריכטיין זעלבשט הייל ברינגין
ווירד :

זיהי צור גרעטיגקייט ווירד איין קיניג רעגירן
 וועלכר דאז הערץ דער איבראיליכדיג
 צור ווישנשאפט פרשטענדיג מאכין ווירדי
 אונד דיא צונג דער שטאמליכדן ווירד
 איילן קלאהר צו רידן. רוהיג ווייבר
 שטעהיט אויף מיט אוהרן מיין גשפרעך
 צו פרעהמיין. ערשרעקט איהר פרשרויאכדי
 איבר דיא קלאגנדי בריסטי. אומגירטיט
 איין זאק אויף דיא לענדיין. אויף דער
 ערדיין מייכש פאלקש ווירד איין דורין
 גהעק אויף גיאן. דער פלאסט איזט
 פרשטוסין דיא שטאט איזט פרלאסין
 אונד איזט איין פרייד דער וואלד איזל
 אייכה וויידי דער הערדיין. ביז עש ווירד
 דער גייסט פון אובין אוישגיגוסין ווירדיין
 אונד עש ווירד רוהין אין דער ווישטיין
 דאז גריכט אונד דיא גרעכטיגקייט ווירד
 אין כרמל זיטצין. דאז פאלק אבר ווירד
 אין אייבר פרידזאמי וואונכג וואונכין :

הוי (אשור) שודד ואתה לא שדוד.
 תושד. וכנלוחך לבגד יבגדו בך.

דען היילגין ישראל האבין זיא זיך ניכט
פֿרטרױאט. דאהערא ווירד גאט זיין
האנד בייגין אונד דער העלפר ווירד
אנשטױסין אונד דער וועלכים דיא הילף
צוקױפֿן זול ווירד פֿאלין זעמבטליכן
ווירדין זיא (פולענדיט זיין) אויף הערין.
אשור אויך ער זעלבשט ווירד אין דען
שווערד קיינש מאנש פאלין. זיינ
אוישערוועהלטי (יינגליכגי) ווערדין שטאט
צינז זיין. אונד זיינ פֿירשטיין ווערדין זיך
פֿון דעם פֿאהן פֿירכטיין:

ל"ב

32

* הן לצדק ימלך מלך * אשר לבב נמהרים
יבין לדעת ולשון עלגים תמהר לדבר
צחות. נשיים שאננות קומנדי להאזין
אמרת. חרדנדי בושחות על שדיים
ספדיים חגרנדי שק על חלציים. על
ארמית עמי קופֿ שמי תעלדי. ארמון
נטש עיר עזובדי משוש פראים מרעדי
עדרים. ער יערה רוח ממרום ושכן
במדבר משפט וצדקדי תשב בכרמל.
והעם ישב בנוה שלום:

זיהי

ואבין דיא לעהרי גאטש ניכט הערין
וואלין. דיא האפנדי צו איהם אבר ווירד
גאט צו בגנעדיגין וויליג זיין. אונד אין
דען טאג דא גאט דען ברוך זיינש
פאלקש פרבינדן ווירד זול דאש ליכט
דעש מאנדש גלייך דעם ליכט דער זונן.
אונד דאש ליכט דער זונן זיבן פאך
זיין. גאט ווירד אויך דיא שטים זינר
הוכהייט הערין מאכין אונד פור זעלבין
זינר זיך אשור פֿערכטיין:

ל"א

31

הוי הבוטחים לעזרת מצרים על רב רכב
ועל פרשים כי עצמו מאוד. ולג
שעו על קדוש ישראל. לכן י"י יטה
ידו וכשל עוזר ונפל עזר יחדיו יכליון.
אשור גם הוא בחרב לא איש יפול.
בחוריו למס יהיו. וחתו מנס שריו:

ווער דענין דיא זיך אויף דיא הילף
מצריים פרזיכרין ווענין דער פֿילין
שטרייט ווענין אונד ריטר (מיט וועלכין)
זיא זעהר פרשטערקט זינר. אונד אויף
דען

איבר אייך פרמענגין איין שלומר גייסט
אונד ווירד צו דרוקין דיא אויגין דער
זעהנדיגן פראפעטיגן. אונד דיא ווייזהייט
איהר ווייזין זול פרלורין גיאן אונד דער
פֿרשטאנד איהר פרשטענדיגין ווירד זיך
פרבערין :

ל

30

הוי בנים סוררים החולכים לרדת מצרים
לחסור בצל כנפי צען. לא לעזר
ולחועיל כי אם לבשת ולחרפה. עם מרי
הוא לא אבה שמוע תורת יי. וחוכי לו
ירצה יי לחכנו. וביום חבש יי את שבר
עמו יהיה אור הלבנה כאור החמה.
ואור החמה שבעתים. והשמיע יי הוד
קולו. וממנו יחתו אשור :

וועה דעניג ווידרשפענצטיגן קינדרן דיא
דא גיאן הרוכט נאך מצרים זיך
צו בשיטצין אין דעם שאטיגן דער פֿליגלין
צוען. ניכט צור הילף נוך צום נוטצין.
זונדריג צור שאנד אונד שמאך. איין
ווידרשפענצטיגש פֿאלק איזט עש זיג
האבין

הוי אריאל קרית הנדה דוד. והיתה
 תאניה ואניה. וחכיתי כדור עליך.
 כאוב מארץ יהיה קולך ומעפר אמרתך
 תצפץ. והיה כאשר יחלם הרעב והצמא
 והנה אוכל ושותה והקיץ ונפשו רקה
 ושוקקה כן יסך עליכם יי רוח
 תרמה ויעצם את עיני הנביאים
 החזים. ואבדה חכמת חכמיהם ובינת
 נבונים תסתתר:

וועד אריאל (אלטאר) דיא שטאט
 אלווא דוד גרוהט האט. אנה
 זיא זול זיין קלאגנד אונד טרווארנט.
 איך ווירדי דין גלייך איינין באלין
 אומלאגריין. גלייך איינים צויברר אויש
 דער ערדין ווירד דיינה שטימי זיין אנה
 פון דעם שטויב ווירדשט דייני זאג
 צוויצריין. עש זול אויך זיין גלייך וויא
 עש טרוימט דען הונגריגן אונד דורשטיגן
 אונד זידי ער עסיט אונד טרינקט
 דא ער אבר ערוואכט איזט זיינה זעל
 לעהר אונד ליסטונד זא ווירד אויך גאט
 איבר

מהשתרע הצרה כי כלה ונחרצה שמעתי
מאת יי:

ווער דער הופערטיגין קרוץ דער בוזפנין
אפרים דעבין נירגשלאגנין פון וויין.
מיט פיסין ווירד זיא גטרעטיין ווירדן. אונד
עש ווירד זיין גלייך איינר אפפאליכדי
בליהי דיא צירדי איהרר שיכהייט. דען
דער פריסטער אונד פראפעט האבין אין
אלטין וויין שטארק גיאירט אונד זיינד פון
דעם יונגין וויין פֿרשלוכגין. אונד אלי איהרי
טישי זינד אנגפֿיהלט מיט גשפייא דעש
אונפֿלואטש אהני איין אורט (איברייג צו
לאסין). דאהערא העריט אן דאז וואורט
גאטש איהר שפעטישי מענר. איהר
האבט גזאגט וויר האבין איין בונד מיט
דעם טוט אויף גריכט. דיא איברשוועמנדי
גייזל ווען זיא איברפֿאהרן ווירדי ווירד
ניכט צו אינש קומין. אונד זיהי עש
איזט צו קליין דער פֿורטראג דיא
אויששטרעקונג דער אנגשט צו ענטווערפֿין
דאן דיא פולקומני פֿרטילגונג אונד
אבשניידונג האבי איך פון גאט גהערט:

אין דעם זעלביגן טאג ווירד גאט
 היימוזוכין דען לויטן דיא פֿרדרעהטי
 שלאנגין. אונד פֿום קנאל דעש באכש
 ביז דעם פלום מצרים ווירד אליש גשלאגין
 ווירדין. דיא קינדע ישראל אבר זולין
 איינציג ווייז צואזאמין גיקלויבט ווערדין.
 אונד עש ווירד אין דיזן נעמליכין טאג
 אין איין גרושן הארץ גבלוזין ווערדין.
 אונד עש ווערדין קומין דיא פֿרלוהרכי
 אין דעם לאנד אשור אונד דיא פֿרשטוסכי
 אין דעם לאנד מצרים אונד ווירדין זיך
 גירד ביגין פֿור גאט אין דעם הייליגין
 בערג אין ירושלים:

ך"ח

28

הוי עטרה גאוח שכרי אפרים הלומי
 יין. ברגלים תרמסנדה. והיתה
 ציצת נובל צבי תפארתה. כי כהן ונביא
 שמו בשכר חעו ונבלעו מן היין. וכל
 שרחנותם מלאן קיא צואה בלי מקום.
 לכן שמעו דבר יי אנשי לצון. אמרתם
 כרתנו ברית את המורה. שוש שושף
 כי יעבר לא יבואנו. והנה קצר המצע
 מהשתרע

U

ך

26

ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה .
פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר
* אמונים . בטחו ביי עמי עד כי ביה * נא
צור עולמים :

אין דעם זעלביגין טאג חירד ריז ליר
אין דעם לאנד יהודה גזונגין ווערדין .
ערעפֿניט אייך איהר טורין אונד עש זול
קומין דאש פֿאלק זא דיא וואהרהייטיג
היטיט . פֿרויכרט אייך אן גאט ביז אין
אלי עביגקייט דען אין יה איזט יהודה
דער עביגי פֿעלז :

ך

27

ביום ההוא יפקד יי על לויתן נחש
* עקלתון * . ויחבט שבלת הנהר עד
נחל מצרים ובני ישראל ילקטו אחד
לאחד . והיה ביום ההוא יתקע בשופר
גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדרחים
בארץ מצרים והשתחו ליי בהר הקדש
בירושלים :

אין

אין דעם זעלביגן טאג ווירד גאט
 היימזוכין דאש אוברי הער אין הימל
 אונד דיא קיניג דער ערדין אויף דיא
 ערדין. אונד עש ווירד שאמרוט ווערדין
 דער מאהנד אונד דיא זוני ווירד מיט
 שאם בקליידט זיין. דען גאט ווירד
 אין ציון רעגירין:

ך"ה

25

הוריה הנביא לארל על כי היה מעוז
 לדל ומחסה לאביון. ומשתה שמנים
 ממחים ושמרים מזוקקים יעשה יי לכל
 העמים בהר הזה:

דאנק זאגונג דעש פראפעטין צו גאט
 ווייליך ער ווארי דיא שטערקי דעם
 ארמין אונד צופלוכט דעם נוטרדורפטיגן.
 איין פעטיש מארכיגש גאסטמאהל אויך
 זאמט פון היבין גלייטרייך וויין ווירד
 גאט אליין פעלקריין אין דיון בערג
 אנריכטיין:

האט דיז איבער דאש גקריכטי צו גראטין.
דער הער דער הערשאהרין האט עש
גראטין דען האפארט אליה שינהייט צו
שוועכין צו ערלייכטריין אלי הוכשעטציגי
דער ערדיין :

ד"ר

24

משא על כל הארץ. אבלה נבלה הארץ
אמללה חבל. ונשאר אנוש מזער.
שבת משוש תמים חדרל שאון עליזים.
נוע חנוע הארץ כשכור. ביום ההוא
יפקד יי על צבא מרום במרום ועל מלכי
הארמה בארמה. וחפרה הלבנה ובנושה
החמה. פי מלך יי בציון :

ווייזאנונג איבער דיא גאנצי וועלט. עש
האט גטרניארט זיא איזט צערפלוסיין
דיא ערדן עש איזט קראנק וואורדיין דיא
ערדן. עש איזט פון וועכיגין איין מענש
גבליבין. עש האט דיא פרייר דער פויקין
גרואיט. דיא שטים דער פרואלוקנדיין האט
אויף גהעריט. דיא ערדיין ווירד זיך
גלייך איינין בטרונקינין (שסארק) בוועגין.
אין

פראפעצייאונג איבר דען טאהל דער
ווייזאגונגין (ירושלים). וואש האשט
דוא היאר דאש דוא געצליכין אויף דען
דעכריז הרויף גשטיגין בישט. דאז
אוישערוועהלטי דיינר טעהלר איזט מיט
הערוואגין אונד ריטר אנגפילט. דאהערא
האט דער פראפעט גזאגט שטיהט אפ
פֿון מיר איך וויל מיר אין ווייניג
ערביטריז איילט ביכט מיר צו טריסטין.
אונד עש ווירד גאט אין דען זעלביגין
טאג צום נדיניג אונד צור קלאג רופין:

ד"ג

23

משל צר. דמו יושבי אי סחר צידון.
כאשר שמע למצרים יחילו כשמע
צר. מי יעץ זאת על צר המעטיררה.
י צבאות יעצה לחלל גאון כל צבי להקל
כל נכבדי ארץ:

פראפעצייאונג איבר צר (טירוס).
שווייגט איהר אייכוואונד דער אינזל
דוא האנדלש מאן צידון. גלייך וויא
איבר דען רוק מצרים ווירדיג זיא טרויארו
ווען דער רוק צור (קומין ווירד). ווער
האט

לארץ. משא על דומה וערב. כי כה
אמר יי צבאות קשת גברי בני קדר
ימעטו:

אין הארטיש גזיכט וואורדי דעם
פראפעטין. איבר בבל פרקינדיט.
שטייגי הויף עילם. בלעגרי מדי.
טריאלוז צו האנדלין אונד צו פרוויסטין.
עש איזט בבל גפאלין אונד אלי
גשניטצטין בילדער איהר גאטהייטין האט
ער (גאט) צור ערדין גברוכין.
פראפעציאונג איבר דומד אונד ערב.
דען אלזוא האט דער הער דער
הערשאהרין גזאגט דער בוגין דער
שטארקין דערין קינדון קדר זול פרמינדערט
ווערדין:

משא גיא חזיון. מה לך אפוא כי עלות
כלך לגנות. מבחר עמקיד מלאו
רכב ופרשים. על כן אמר הנביא שעו
מני אמר בבכי אל תאיצו לנחמני.
ויקרא יי ביום ההוא לבכי ולמספר:

פראפעציאונג

ך'

20

בעת ההיא היה דבר יי אל ישעיהו לך
פתח השק מעל מתניך ובעליך תחלץ
מעל רגליך. ויעש כן הלך ערום ויוחם
לאות ומופת על מצרים ועל כוש. כי
כן יכהג מלך אשור את שבי מצרים
וגלות כוש:

אין דער זעלביגן צייט גשאהי דאז ווארט
דעש הערין צום ישעיהו גיחי ערעפֿני
דען זאק פון אוב דייכר לענדין אונז
דייני שוהי ציהי אויש פון אוב דייכין
פֿיסין. אונד ער טאהטי עש אלזוא. ער
גינגי באקינט אונד בארפֿוס צום צייכין
אונד וואונד דיינג איבר מצרים אונז
כוש. דען אלזוא ווירד דער קיניג אשוה
דיא גפֿאנגשאפֿט מצרים אונד דיא
פֿרטריבנשאפֿט כוש פֿיהרן:

ך"א

21

חזות קשרה הוגד לנביא אל בבל.
עלי עילם צורי מדי לבד ולשודד.
נפלדה בבל וכל פסילי אלהיה שבר
לארץ.

וְעָהָי דַעַם לֵאמֹר זֶה דִּיק שְׂאִטִּיךְ דַּעַר
 פִּלְיָגֶל אִיזַט וועלכש פון יענר זייט
 דַּעַר בעכי כּוּשׁ . עש ווירד אין דַּעַר
 זעלבין צייט פרזעכטיג דַּעַם הערין דַּעַר
 הערשארין צום אונט דַּעַש בערגש ציון
 גבראכט ווערדיג:

יט

19

מִשָּׂא מִצָּרִים . הִנֵּה יְיָ רוֹכֵב עַל עֵב קַל
 * וּבֹא מִצָּרִים וְנָעַן אֱלֹהֵי מִצָּרִים * .
 וְכִנָּף יְיָ אֶת מִצָּרִים כִּנָּף וּרְפוּאָה . וְשָׁבוּ עַד
 יְיָ וְנִכְשְׁתָּר לָהֶם וּרְפָאָם:

פֿראפֿעצייאונג איבר מצרים . זיהי גאט
 רייטיט אויף אייניגן לייכטיג וואלקיג
 אונד קומט נאך מצרים אונד עש ווירדיג
 דיא אפגעטר זיך בוועגיג . דיא מצרים
 ווירד גאט שלאגיג . פרוואונדיג אונד
 הייליג . זיא אבר ווירדיג צו גאט זיך
 קעהריג אונד ער ווירד ערבעטיג ווירדיג
 אונד זיא הייליג:

האדם אל עושהו ועיניו אל קדוש ישראל
תראיננה:

פראפעצייאונג איבר דמשק. עש ווירד
דמשק איינע שטאט צו זיין אויף
הערין. אונד הינקעגין איין טיפּי דעש
פאלש זיין. דיא הערליכקייט ישראל
ווירד ארם ווערדיין. אונד פון דער
פּעטי זיינש פליישיס ערמאגריין. (דאז
אפטיר לעזין) דיא איבר בלייבנדי זולין
גלייך דען נאך לעזין דער איל ביר
אלווא דרייא קערנר אין דען הוכין שטאם
אונד פֿיר אודר פֿינפֿי אן זייכין צווייגין
בלייבין איבר גלאסין ווירדיין. אן דען
זעלביגן טאג ווירד דער מענש צו זייכין
שעפּפֿער הופין אונד דעסין אניגין ווירדיין
צום הייליגין ישראל זעהין:

די ארץ צלצל כנפים מעבר לנהרי כוש.
בעת ההיא יוכל שי ליהודה צבאות
אל מקום הר ציון:

קן משלח. כי כליל צלה בתוך צהרים.
ויליר מואב כי שדמת חשבן אמלל.
בשלוש שנים נקלה יהיה כבוד מואב
ושאר מעט מזער לא כביר:

שיקט דאז פֿעטי לאמב פון סלע מדברה
צום בערג דער טאכטר ציון. דיא
טעכטר מואב ווירדין וויא איין בועגליכר
פוגל וויא איין הינגשיקטש בעסט זיין.
דאן גלייך דער נאכט איזט איהר שאטין
אין דער מיטי דעש מיטטאגש. היילין
זול מואב דאן דער אקיר מואב איזט
קראנק וואורדין. איבערהאלב דרייא יאהרין
זול דיא עררי מואב גרינגשעטציג זיין.
אונד עש זול זעהר ווענג גאר ניכט פיל
איבר בלייבין:

משא דמשק. דמשק חוסר מעיר והיתה
מעי מפלה. כבוד ישראל ידל ומשמץ
בשרו ירודה. ועוללות כנקף זית שלשה
גרורים בראש עמיר וארבעה וחמשה
בסעפירה תשאר. ביום ההוא ישעה
האדם

פליהכרי ברעכנרי שלאנגין . שרייאי אד-
שטאט עש איזט גנץ פלשת צערפלוסין .
גאט האט ציון גיגריכדיט אונד אין איהר
ווירדן זיך אלי ארמי זיינש פאלקש
בשיצין :

ט"ו

15

משא מואב . מי כמרים משמות יהיו .
יבש חציר כלה דשא . הקיפה הזעקה
גבול מואב . עד אגלים ובאר אלים יללתה
זעקת שבר יעערו :

פראפעצייאונג איבר מואב . דיא וואשר
כמרים ווירדין וויסט זיין . עש איזט
איין גרערט דאז גראז עש איזט
פולעכדיט דאז גריכרה . עש האט דאז
גשרייא דיא גרעכצין מואב אומגעבין .
ביז אגלים אונד באר אלים איזט איהר
וועה קלאגין (היילין) איין גשרייא דעש
ברוכש ווירדין זיא ערוועקין :

ט"ז

16

שלחו כה * מסלע מדברה אל הר בת *
ציון . בנות מואב תהיינה כעוף כורד

קו

T 4

ער ווירד זיא איך רוהנט מאכין אויף
איהר ערדרייך. דער פרעמדלינג ווירד
איהנין צו גטאהן (אנגהעפטיט) זיין
אונד זיא ווערדין איבר איהרי אונטרדוקר
הערשין. אונד דיז שפריכווארט ווירדין
זיא איבר בבל ערהיבין. וויא האט דער
גולד צינד אויפגהערט. גאט האט דען
שטאב דער בוזהאפטין דיא רוטי דער
גוואלטיגן גברוכין. עש איזט זייכה
דוכהייט צור העלין ערנידעט וואורדין
דאז טובען זייכה פפייפין. אונט דיר
איזט דער וואורם גשטרייאט. אלזוא
האט דער הער דער הערשארין גרידיט
איך ווירד אויש טילגין פון בבל איין
נאמין אונד איין איברלאסונג איין זוהן
אונד ענקיל. אונד איך ווירדי עש מיט
דעם בעזין דער פרטילגונג אויש קעהרין.
אין דעם יאהר אלש אחז גשטורבין
גשאהי דיא פראפעצייאונג איבר פלשת.
עש איזט צוואהר דיא רוטין דיינש
שלאגרש צערברוכין וואורדן ערפרייא דין
ניכט. קומט דאן ניכט פון דער שלאנגין
(וואורצל) ברוט איין באזילישק הערפאר
אונד איזט דעסין פרוכט ניכט איין
פליהנדי

ביכש לייכטין . דיא הופארט דער
מוטווייליגין ווירד ער צערשטערין אונד
דען הוכמוט דער ערשרעקליכין ווירד
ער דעמיטיגין . דאן גאט ווירד ווירד
איהבין דען מרי ערוועקין :

י"ד

14

י"י ירחם את יעקב ובחר עוד בישראל
והגיהם על אדמתם . ונספח הגר
עליהם ורדו בנגשיהם . והמשל הזה
ישאו על בבל . איך שבתה מדהבה .
שבר י"י מטרה רשעים שבט משלים .
הורד שאול גאינך המית כבליך תחתיך
יצע רמה . נאם י"י צבאות אכרית
לבבל שם ושאר בין ונכד . וטאטאחיד
במטאטא השמד . בשנרת מות אחז .
היה המשא על פלשת . אף כי נשבר
שבט מכך אל תשמחי הלא משרש נחש
יצא צפע ופריו שרף מעופף . זעקי עיר
נמוג פלשת כלך . י"י יסד ציון ובה
יחסו עניי עמו :

גאט ווירד זיך איבר יעקב ערבארמין
אונד מעהרמאלין ישראל ערוועהלין

ער

T 3

אין פריידין גשעפפֿט ווערדין. דיא
אינוואונכרין ציון ווירד איהרה שטים
ערהיבין אונד זינגין דאן עש איזט גרנש
אין איהר דער הייליג ישראל:

יג

13

משא בבל. הלילו באים מארץ מרחק
כלי זעם ביד יי לחבל בהם כל
הארץ. הלילו כי כשר משדי יבא.
יום אכזרי בא. לשום הארץ לשמרה.
כוכבי השמים וכסיליהם לא יהלו אורם.
גאון זדים ישבית וגאות עריצים ישפיל.
כי יעיר יי עליהם את מדי:

ווייזאגונג איבר בבל. קלאגט ווער
איהר פון פערנין לאנד קומנדי.
עש זינד גפעסי דעש צורכש אין דער
האנד גאטש מיט איהנין דיא גאטצי
לאנדשאפט צו פרווישטיין. קלאגט וועה
דאן גלייך איינים רויב ווייז פון דעם
אלמעכטיגן קומין. איין אונבארמהערציגר
טאג קומיט. דיא ערדין אין פרווישטונג
צו זעטצין. דיא שטערני דעש הימלש
אונד איהרי אומגעבנין ווערדי איהר ליכט
ניכט

אונד מיט דעם גייסט זיינש מונדש ווירד
 ער דען בודהאפטין טיטין. איהם ווירדין
 דיא היירדין בזוכין אונד זיינח רוה ווירד
 הערליך זיין. אין דעם זעלבין טאג ווירד
 דער הער דאז אנדרי מאהל זיינח האנד
 פרמעהרין צו בויטצן דאז איבר גלאסני
 זיינש פאלקש. אונד איין פֿוסשטייג זול
 איהנין (צוברייטיט) זיין וויא אים טאג
 איהרש אויף שטייגש פון דעם לאנג
 מצרים:

י"ב

12

ביום ההוא יאמר הודירה ליי כי אנף
 ושב אפו וינחמהו. מים ממעיני
 הישועה בששון ישאבו. יושבת ציון
 תצהל ותרון כי גדול בקרבה * קרוש *
 ישראל:

אין דעם זעלביגן טאג ווירד איין לויב
 דעם הערין אויש גשפראכין ווערדין
 דאש ער גצירנט אונד האט צורוק
 גקעהרט זיין צורין אונד איהן גטריסטיט.
 וואשר פון דענין קוואלין דעש היילש
 אין

שיקן) זיינה ערהובני ערנידרגן. טרוסט
דענין ישראל דאן אלזא האט גאט דער
הערשאהרין גזאגט ניכט פֿערכטי דורך
מיין פאלק דיא אין וואונדער ציון פֿונד דעם
אשור:

י"א

II

חסד יצא מגזע ישי ונצר משרשיו יפֿרה.
רוח חכמה בינה עצה וגבורה רוח
* דעת ויראת ייִ תבחה עליו *. בצדק ישפוט
דלים וברוח פיו ימית רשע. אליו גוים
* ידרשו * נהיתה מנוחתו כבוד. ביום ההוא
יוסיף אדני שנית ידו לקנות שאר עמו.
ומסללה תהיה להם כיום עלותם מארץ
מצרים:

איין שפרוס ווירד פֿונד דעם שטאם ישי
הערפור גיהן אונד איין גרין צווייגל
ווירד פֿון דעסין וואורצלין פֿרוכטבאר זיין.
דער גייסט דער ווייזהייט. פרשטענדיגקייט.
דעש ראמש. דער שטערקי. דער גיישט
דער ווישנשאפט אונד דער פֿורכט גאטש
ווירד אויף זעלבין רוהין. אין דער
גרעכטיגקייט ווירד ער דיא ארמין ריכטן
אונד

איבר עש האבין זיך דיא ערהובני רויך
 דעמפפֿי ערהיכט. אין דען צורן ברוכשט
 גאטש איזט דיא ערדין פֿיכשטר וואורדין.
 איין מאן ווירד זיך איבר זיינין ברודר
 נישט ערבארמיין:

3

10

הני על החקקים חקקי און וכתבי עמל.
 להטות משפט עניי העם. ומה יעשו
 ליום פקודה. על מי ינוסו לעזרה.
 יפקוד יי על פרי גודל לבב מלך אשור
 וישלח במשמניו רזון. נחמה לישראל
 כי כה אמר יי צבאות אל תירא עמי
 יושב ציון מאשור:

ווערד דענין דיא דא אונרעכטי זאצונגין
 זעטצין אונד פֿרקעהרטיין שרייברין.
 אומב דיא גרעכטיגקייט דען ארמין דעש
 פאלקש אפווייכנד צו מאכין. אונד וואש
 ווערדין זיא אין דעם טאג דער היים זוכונג
 טוהן. צו וועם ווירדן זיא צור הילפֿי
 פליהין. גאט ווירד היים זוכין דיא פֿרוכט
 דעש הוכין הערץ דעש קיניגש אשור אונד
 ווירד (אין זיינין פֿעטיין איינדר מאגרי
 T שיקן)

* שבמו * * * ויקרא שמו פלא יועץ אל
 * גבור אבי עד שר שלום . ומישאל
 * יכרית יי כפרה ואגמון יום אחד . על
 בחוריו לא ישמח אדני יחמיו ואלמנותיו
 לא ירחם . כי בערה כאש רשעה
 ויתאבכו גאות עשן . בעברת יי נעתם
 ארץ . איש אל אחיו לא יהמלו :

דאז אין דער פֿינשטר גיהכדי פאלק האבין
 איין גרושיש ליכט גזעהין . איבר
 דיא אין לאנד דעש פוטש שאטין
 וואונכדי האט איין ליכט גיגלענטצט .
 דאן איין קינד איזט אונש גבוהרן ווארדין
 אונד דיא הערשאפט ווירד אויף זיין אכסיל
 זיין . אונד עש ווירדי זיין כאמין גנעניט
 ווערדן וואונדערבאר האט געבר שטארק
 גאט איביגר פֿאטר פֿירשט דעש פֿרידנש .
 פון ישראל אבר ווירד גאט (פרשניידין)
 אויש רוטין דען אסט אונד יונגי צווייג אין
 איינס טאג . איבר זייכין אוישערוועהלטיין
 יונגליכגי ווירד זיך דער הער ניכט
 ערפֿרייאין אונד זייכר וויטוויין ווירד ער
 זיך ניכט ערבארמין . דאן עש האט דיא
 בוזהייט וויא דאז פֿיאר אויף גברעניט
 אונד

צבאות * * * יהודה למקדש לאבן כנף *
 ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח *
 ולמוקש ליושב ירושלים: *

אויף איינה גרושה רולין בפאהלי גאט
 מיט איינם גריפֿל צו שרייבין. צו
 אילין דיא בייט ער האט בפערדרט דען
 רויב. דיא שטארקי וואשר דעש פֿלוסש
 ווערדין איבר אלי אויש פֿליסי שטייגין.
 אונד דער פֿלוס ווירד אין יהודה פֿור
 איבר גיהן אונד ווירד איבר שוועמין
 ביז אן האלז ווירד ער רייכין. דער הער
 דער הערשארין ווירד דען טעמפֿירל
 (הייליגטומב) צום שטיין דעש אנשטוסש
 אונד צום שטרויכלכדין פֿעלזין דענין
 צווייאין הייזרין ישראל. צום פֿאלשטריק
 אונד צור שלינגן דעם איין זאס דער
 שטאט ירושלים זיין:

העם החולכים בחשך ראו אור גדול * *
 יושבי בארץ צלמות אור כגה עליהם.
 כי ילה ילה לנו ותהי המשרה על
 שכמו

* ועצתם לא תהיה ולא תקום. * * ולכן יתן
* אדני הוא לכם אות הנה העלמה הרה
וילדת בן וקראת שמו עמנו אל:

רצין קיניג ארם אונר פקח דער קיניג
ישראל שטיגין הרויף ווירד ירושלים
צו שטרייטין. אונר עש וואורדי דעם
הויז דוד פרקינדט עש האט ארם זיך
בייא אפריס גלאגרט. אויף געטליכן
בפעהר זאגטו ישעיהו צו אחז דאש
איהם זיין הערץ ניכט (ווייך ווירדיג)
ענטפאלין זול פור דיזין צווייאן ברענדיג
שווענצין דיא דא רויכין איז צורן. איהר
ראט ווירד ניכט זיין בוך בשטיהן. אונר
דאהערט ווירד דער הער ער איך איין
צייכין געבין זיהי דיא יוגפרויא ווירד
עמפפאנגין אונר איין זוהן גבעהרן אונר
דעסין נאמין עמנו אל כענין:

ח

8

על גליון גרול צוה יי לכתוב בחרט
למהר שלל חש בז. מי הנהר
העצומים יעלו על כל אפיקיו וחלף
הנהר ביהודה וישטף עד צואה יגיע. יי
צבאות

חבינו . השמן לב העם הזה ועיניו השע
 פן יראה ניבין ושב ורפא לו :

ישעיהו זיהט דען העריץ אויף זיינין
 העכשט ערהובנין פרוהן אונד דעסין
 (זיימי) אפהאנגי האבין דעם (פלאסט)
 טעמפיל ערפיליט . ער הערטי דיא שטים
 דעש העריץ זאגנד ווער ווירד אונש גיהן .
 דער פראפֿעט אבר אנטווארטטי היר בין
 איך שיקי מיך . אונד גאט זאגטי גיהי
 זאגי דיין פאלק (הערנט ווירד איהר
 העריץ) איהר ווירד וואול העריץ אבה
 גיכט פרשטיהן . דאז הערץ דיין פאלק
 זול פֿעט (פרשטוקט) זיין דעסין אודהרין
 בשוועהרט אונד דעסין אויגן פרקלייסטריט
 פילייכט ווירד עש זעהין אונד פרשטיהין
 דורפטי צורוק קעהרין אונד זיך היילין :

ז

7

רצין מלך ארם ופקח מלך ישראל עלו
 להלחם על ירושלים . ויוגד לבית דוד
 נחור ארם על אפרים . ועל פי יי אמה
 ישעיהו אל אחז שאל ירך לבבו משני
 זנבות האנדים העשנים בחרי אף האלה .
 ועצתם

זייני גליבטי פֿלאנצונג אלווא ער האפֿטי
צור גרעכטיגקייט אונד זיהי עש וואר
נור איין (וואונדן) אונרעכט. ווער
דענין וועלכי איין הויז מיט דעם אנדריין
איין פעלד מיט דעם אנדריין (ברירין)
אנהענגין דאש קיין אורט איבריג איזט.
דענין דיא פרייז אונד שפאט בייא
דעם וויין פרהאריין דאז ווערק גאטש
אבר האבין זייז ניכט (גזעהיין)
בטראכטט. דעשנטוועגין האט ער זיין
פאלק פרטריבין אויש מאנגל דער
ערקאנטנוס. ער ווירד איין (שטאנגין)
פֿאן דענין היידין פון פֿערני ערהיבן אונד
זעלבי פון ענדי דער וועלט לוקין.
אונד וויר ווירדן צור ערדין זעהיין אונד
זיהי דאז ליכט איזט אין דעסין נעבל
פֿרפֿינשטערט:

ו

6

ישעיהו ראה את אדני על כסאו רם
ונשא ושוליו מלאים את החיכל.
ושמע קול אדני אומר מי ילך לנו.
והנביא השיב הנבי שלחני. ויאמר ה'
לך אמור לעם הזה שמעו שמוע ואל
תבינו.

ויעש באשים. וישיתו בתה לא יזמר
ולא יעדר ועלה שמיר ושית. והנה כרם
י צבאות בית ישראל ואיש יהודה נטע
שעשועיו ויקנו למשפט והנה משפח.
הוי על מגיעי בית בבית שדה בשדה עד
אפס מקום. משכימי ומאחרי היין ואת
פעל יי לא ראו. לכן גלה עמו מבלי
דערה. וכשא נס לגוים מרחוק ושרק
לעם מקצה הארץ. ונבט לארץ ודגה אור
חשך בעריפיה:

גזאנג מיינש ליבהארש צו דעסין
וויינגארטין וועלכע דען זעלבין
איינגצימיט (אויש גשטיינגיט) פון
שטייכין גריינגט אונד ציילין ווייז
גפלאנצט. ער גלויבטי אויך וויינבעה
(צו פערטיגין) בויאין אונד בויאטי
פויאלי וויין טרויבין. אונד ער זעטצטי
זעלבין אין פרוויסטונג ער זול ניכט
גשניטן כוך אויש גיעדיט ווערדין אונד
עש זולי (אויף שטייגין) הערפון קומין
דיסטיל אונד דערנר. אונד כון דער וויין
גארטין דעש הערין דער הערשארין איזט
דאז הויז ישראל אונד דיא מענר יהודה
זיינ

ולתפארת לפליטת ישראל. את דמי
ירושלים ידח מקרבה ברוח בער. וברא
י' על כל מכון הר ציון ענן יומם ועשן
ונגה אש להבה לילה. וסכה תהיה לצל
יומם מחרב למחסה ולמסתור:

זיבן ווייבר ווענדין איינין מאן ערגרייפין
איהרי שמאך (אייז צו זאמלין)
אפ צו טוהק. דער שפרוס גאטש ווירד
זיין צור שיכהייט צור הוכהייט אונד צור
צירדי דענין איברבליינין פון ישראל.
דאז בלוט ירושלים ווירד ער אויש איהרר
מיטי אפונאשין דורך איינין ברענדין
גייסט. אונד עש ווירד גאט איבר איין
יעדי וואונג דעש בערגש ציון ביא
טאגש צייט איינין וואולקין אונד נעכטליך
איינין רויך מיט איינים גלאבץ דעש
פלאמנדין פייארש ערשאפין. איינה היטי
זול אויך צום טעגליכין שאטין פור דער
היטץ צום שוטץ אונד פארבערגונג זיין:

ה

5

* שירת דודי לכרמו *** אשר עזקהו סקלהו *
* ויטעהו שהק. ויקו לעשורה ענבים *
* ויעש

פראָעטיץ . אַכזעהיכליכין אונד ווייזין
 דערין קיבשטלרין . עש ווירד זיך
 דער ייבגליכג ווירד דעם אלטין אונד
 דער גרינגשעציג ווירד דעם גיעהרטין
 (הופערטיגין) אויף לייאבין . דאן ירושלים
 האט גשטרויכליט דיא אויגין געטליכר
 מייאשטעט צום צורין צו רייצין . דיא
 ערקאנטנוס איהרש אכזיכט שטיהמט
 מיט איהנין איבר איין . זיא האבין איהנין
 זעלבשט איבלש פֿרגולטין . אונד אומב
 ווילין דאש דיא טעכטר ציון זיך ערהובין
 האבין אונד מיט אוישגשטרעקטין (קעהל)
 האלז אונד בטריגרישן אויגין הער גינגין
 ווירד גאט פון איהנין דיא קליידר צירד
 אפועכדין . אונד אן שטאט דעש גווערטץ
 גשמאך זול שטינקכר רופֿן . שטאט דען
 ברייט זיידנין גירטל אבר זול איין הארבר
 גירטל זיין . אויך איהרטי טורין ווירדין
 טרויארן אונד זיא ווירד (ריין) פרוסטלה
 צור ערדין זיציין :

ד

4

שבע כשים תחזקנה באיש אחד לאסף
 חרפתן . צמח ייִ יהיה לצבי לגאון
 ולתפארת

אונר גידעמיטיגט דער מאן . דיא
 אבגעטר ווירדין זעמבטליכן (פרוועקסלט)
 צערניכטט ווערדין . אונר פור דעם
 אנגזיכט געטליכר אנגשט אונר גלאהר
 דעסין הוכהייט דא ער אויף שטיהן ווירד
 צו צערברעכין דיא ערדין . ווירדין זיין
 קומין זיך אין דען (ריצין) אוישהילונגן
 דער פעלזין אונר דעסין שפיצין וויא אויך
 אין אירדישן הילין צו פרבערגין :

ג

3

הנה האדון מסיר מירושלים גבור נביא
 נשוא פנים וחכם חרשים . ירהב
 הנער בזקן והנקלה בנכבד . כי כשלה
 ירושלים למרור עיני כבוד יי . הכרת
 פניהם ענתה בם . גמלו להם רעה .
 ויען כי גבהו בנות ציון ותלכנה בטויות
 גרון ומשקרות עינים יסיר אדני מהם
 הפארר המלבושים . ותחת בשם מק
 יהיה ותחת פתיגיל מחגרת שק . ואבלו
 פתחיה ונקתה לארץ חשב :

זיהי דער הער בעהמט וועק פון
 ירושלים דען שטארקין . דען
 פראפעטין :

באחרית הימים נכון יהיה הר בית יי
 ונהרזו אליו כל הגוים. מציון תצא
 הורה. והעמים תרבותם לאתים
 וחניתותיהם למזמרות יכתתו. ועל כי
 נטשו דבר יי ומלאו ענבים ובילדי נכרים
 השפיקו ישח אדם וישפל איש. האלילים
 כליל יחלק. ומפני פחד יי ומהדר גאונם
 במקומו לערץ הארץ יבואו להטמן בבקרוה
 הצורים בסעפי הסלעים ובמחלות עפר:

אין דעבין לעטצטין טעגין זולי דער בערג
 דעש הויזיז גאטש אנברייט זיין אונד
 עש ווערדין צו זעלבין אלי פעלקר
 (פליסין) היז גיאן. פון ציון ווירד דיא
 לעהר אויש גיאן. אונד דיא פעלקר
 ווערדין איהרי שווערד צו הויאן
 אונד איהרי לאנטצין צו וויין מעסר
 (צערשטוסין) צו אזאמין שמידין. אונד
 אומב וויילין זעלבי דאז ווארט גאטש
 פֿרלוסין האבין אונד זיינד מיט לופט
 וואהר זאגט אנגפילט אויך אן דעבין
 קינדריין דער פרעמירלינגי אנגיהעפטיט
 זולי נידה גבוגין ווערדין דער מענש
 אונד

אנחם מצרי ואנקמה מאויבי. כי עוזבי
נִי יכלו:

דיא ווייזאגונג ישעיהו דעש זוהן אמוץ
וואש ער פאר גזעהין האט איבר
יהודה אונד ירושלים. דא ער זאגט
איהרי כייא מאנדין. איהרי פֿעסטעג
אונד אופפער פיינדיט גאט אן. אונד
וועגין דער פילהייט איהר מישיטאהטיג
זייא ער דאז פֿרגעבין מיד ווארדין. אויך
וואן זיא גשלאגין ווערדין אומב זא פיל
מעהר זיא דיא אבווייכונג מעהרין. אונד
זא פֿערין גאט ניכט איין איבר בלייבסיל
גלאסין העטי שיאר ווערין זעלבי צו סדם
אונד עמורדה פֿרגליכין. איז פֿאל זיא
ווערדין וואלין הערין. דאז איבלי איהר
ווערקן אפ צו טוהן זולין זעלבי דיא גיט
דעש לאנדש עסין. זא פֿערין אבר זיא
זיך ווייגרין אונד ווידר שפענסטיג זיין
ווערדין זול זיא דאז שווערט פֿרזעהרין.
עש איזט דאהערא דיא ריד דעש הערן דער
הערשארין. וועה איך איך וויל גטריסטיט
פון מייכין בליידיגן אונד גרעכניט פון
מייכין פיינדין ווערדין. דאן דיא גאט
פֿרלאסנדי זולין אויף גריבין ווערדין:

ישעיה

א

I

חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזרה
 על יהודה וירושלים . באמרו
 חדשיהם מועדיהם וזבחיהם שנה יי .
 ועל רב פשעיהם כלאדה נשוא . גם
 כי תכנו עוד תוסיפו סרה . ולולי יי הותיר
 שריד כמעט לסדרם ועמורה דמו . אם
 יאבו לשמוע להסיר רוע מעלליהם טוב
 הארץ יאכלו . ואם ימאנו וימרו פי יי
 חרב תאכלם לכן נאם יי צבאות הוי
 אבותם

קצר המצע
מתורה נביאים וכתובים
חלק שלישי
נביאים אחרונים
ותרי עשר:

Kurzer Inhalt der Bibel
Alten = Testaments
Dritter Theil.

Die drey grossen Pro-
pheten, Isaias, Jeremias,
Ezechiel.

Samt den zwölf kleinen.

Hebräisch und Deutsch: Hebräisch,
gleich lautend.

אויך האט ער נאך בבל איבר בראכט.
 אויל מרודך וועלכר שטאט זיינע פֿאטער
 אין בבל רעגירט האט ערהויב דאז
 הויפט יהויכין אויש דעם הויז דער
 גפֿענגענס אונד הילטי איהן
 הוך :

עבדי דעש צווייטין בוך דער קיניגין.

המקדש חוליק בבלרה. אויל מרנודך
אשר מלך תחת אביו בבבל נשא את
ראש יהויכין מבית הכלא וינשאהו:

חסלת ספר מלכים ב:

דער קיניג פון בבל בויאטי איין קעניג
שאנטץ ווידר ירושלים. צדקיהו
אונד דיא שטרייטבארי מענר גינגין
אויש דער שטאט דורך דען וועג דער
עבני. דאן דער הונגער האט ביא איהנין
איברהאנד גנומין. עש ערריכטי אבר
דאז הער דער כשדים דען צדקיהו
אונד דעסין גאנטציש הער האט זיך פון
אוב זיינר צערשטריאט. זיא בראכטיין
איהן צום קיניג בבל וועלכר איהן
בלעבדיטי. אין פֿעסלין באבדי אונד נאך
בבל היין פֿיהרטי. דער נבוזראדן
איין קנעכט דעש קיניגש בבל האט
דאז הויז גאטש דעש קיניגש אונד יעדש
גרושי הויז פרברענט. דיא מויארן דער
שטאט נידרגריסין. אונד ליסי אין דער
שטאט ניכטש אלש דיא גרינגשעטציגי
דעש לאנדש. אלי גשירי דעש טעמפלש

דער קיניג מיט זיינעם גאנצן הויז הרויש
 צו איהם. אונד עש פיהרטי איהן דער
 קיניג פון בבל מיט אליין פירשטיין פון
 ירושלים אונד דער זעלבין שטארקין מענר
 אין דיא גפאנגשאפט נאך בבל. אונד
 מתניה דעסין פעטער איבר גאבי ער דיא
 רעגירונג שטאט זיינר. ער פרקעהרטי
 דעסין נאמין אין צדקיהו. אונד אויך
 דיזר האט ווידר דען קיניג בבל
 רעבעלירט:

ד"ה

25

מלך בבל בנה דיק על ירושלים.
 צדקיהו ואנשי מלחמה הלכו מן
 העיר דרך הערבה. כי חזק עליהם
 הרעב. וישגו חיל כשדים את צדקיהו
 וכל חילו נפצו מעליו. ויביאוהו אל
 מלך בבל ויעורוהו ויאסרוהו בנחשתים
 ויוליכוהו בבלוה. ונבוזראדן עבד מלך
 בבל שרף בירת יי ויהמלך וכל בית
 גדול. וחומת העיר נתץ. ולצא השאיר
 בעיר כי אם דלרץ הארץ. וכל כלי
 המקדש

האט גקרינט . רען יהואחז נאהמי ער
 געעסלט מיט זיך נאך מצרים . יהויקים
 האט אייליף יאהר רעגירט . בידי טאהטין
 איבלש אין דענין אויגין גאטש :

ך"ד

24

יהויקים היה עבד לנבכדנאצר מלך בבל
 שלש שנים . וימרד בו . שכב עם
 אבותיו יהויכין בנו מלך אחריו שלשה
 חדשים . מלך בבל צר על ירושלים .
 ויצא אליו המלך עם כל ביתו . ויוליכוהו
 מלך בבל עם כל שרי ירושלים וגבוריה
 גולה בבלה . והמליך מתניה דודו תחתיו .
 ויסב את שמו צדקיהו . וגם הוא מרד
 במלך בבל :

יהויקים וואהרי דעם נבכדנאצר קיניג פון
 בבל דינשטבאהר דרייא יאהר . אונד
 האט רעבעלירט ווידר איהן . ער שטירפט
 מיט זיינעם עלטריין יהויכין זיין זוהן רעגירט
 נאך איהם דרייא מאהנד . דער קיניג
 בבל בלאגרט ירושלים . אונד עש גינג
 דער

יהויקים ויהואחז לקח אתו אסור מצרימה.
 יהויקים מלך אחת עשרה שנה. שניהם
 עשו הרע בעיני יי:

יאשיהו פרדערבט אלי דיא שטאנדי
 אונד אלטערי דעש בעלש אויך דיא
 אלטערי דעש ירבעם. אונד אלי געטצין
 דעש לאנדש האט ער צערברוכין. ער
 פרבראנטי דיא זעלבי אונד שטרייאטי
 איהרי אשין אויף דען גראב דערין קינדרן
 דעש פֿאלקש. אונד אויך מענשין ביינר
 האט ער אויף דען אלטאר דעש ירבעם
 פֿרברענט. עש מאכטי אויך יאשיהו איין
 פסח צו גאט. וועלכש דער גלייכין פון
 דענין טעגין דערין ריכטריין ניכט גמאכט
 וואורדיין. פרעה נכה קיניג פון מצרים
 האט איהן דא דער זעלבי נאך מגדה איהם
 ענטקעגין קאהמי אומגבראכט. נאך דעמי
 ער איין אונד דרייסיג יאהר רעגירט.
 דאז לאנד פאלק האבין דען יהואחז זיינין
 זוהן גקרינט וועלכר דרייא מאהנט רעגירט
 האט. פרעה אבר האט דען אליקים
 דעסין נאמין ער איז יהויקים פרקעהרט
 האט

דער זעלבין צייט איזט איין בוך דעש
 גזאטציס גפונדין וואורדין אונד דיז האט
 שפן דער שרייבר פון דעם קיניג גלעזין.
 אלש בון דער קיניג דיא ווארטי דעש
 בוכש הערטי צערריסי ער זייני קליידר.
 חלדד דיא פראפעטין צו וועלכר דער
 קיניג גשיקט האט גאבי צור אנטווארט
 דאש אין זיינר צייטין דאז איבל ניכט
 קומין ווירד:

יאשיהו השחית כל המצבות ומזבחות
 הבעל ומזבחות ירבעם. וכל גלולי
 הארץ שבר. וישרף אותם ויזר את עפרם
 על קבר בני העם. וגם עצמות אדם
 שרף על מזבח ירבעם. ויעש יאשיהו
 פסח ליהודה. אשר לא נעשה כמוהו
 מימי השופטים. פרעה בכה מלך מצרים
 הרגוהו בבואו לקראתו מגדה אחרי מלכו
 שלשים ואחת שנה. עם הארץ המליכו
 את יהואחז בנו אשר מלך שלש חדשים.
 ופרעה המליך את אליקים ויסב שמו
 יהויקים

אין איבל איבר ירושלים אונד יהודה
 דאש אין יעדד וועלכד עש הערין ווירד
 זולין דעסין אנהרין קלינגין. מנשה
 שטירבט נאך דעסין צווייא אונד פונפציג
 יעהריגד רעגירונג אונד אמן דעסין זוהן
 דעגירטי שטאט זיכר. דיזד גינגי אין
 דיג טריט זיכש פֿאטש אונד נאך
 דעסין צווייא יעהריגין רעגירין האבין איהן
 זיכני קנעכטי אומבראכט. יאשיה דעסין
 זוהן רעגירטי שטאט זיכר:

ד"ב

22

יאשיהו עשה הישר בעיני יי'. חזק בדק
 בית יי'. ובעת ההיג נמצא ספר
 תורה ויקראהו שפן הסופר לפני המלך.
 וכשמוע המלך דברי הספר קרע בגדיו.
 וחלדה הנביאה אשר אליה שלח המלך
 חשיבה כי בימיו הרעה לא תבוא:

יאשיהו טאהטי דאז וואוהל גפעליגי אין
 דענין אויגין גאטש. ער פֿרפעסטיגטי
 דיא ריסי דעש הויזיז גאטש. אונד אין
 דער

ווערדין. אונד אויך דייני קינד ווירדין
קעמליכגרי אין דעם פלאסט דעש קיניגש
בבל זיין. חזקיהו שפירבט אונד זיין
זון רעגירטי אן דעסין שטאט:

ד"א

21

מנשה הרע מאד בעיני יי להכעיסו.
ודבר יי היה אליו ביד הנביאים.
יען אשר עשה התועבות האלה לכן הנבי
מביא רעה על ירושלים ויהודה אשר
כל השומע תצללה אזניו. מנשה מת
אחרי מלכו המשיב ושתים שנה ואמון
בנו מלך תחתיו. הוא הלך בעקבי אביו
ואחרי מלכו שתי שנים המיתוהו עבדיו.
יאשיהו בנו מלך תחתיו:

מנשה האט זעהר פיל איבלש אין דענין
געטליכין אויגין אומב איהן צו ציהרנין
גטאהן. אונד דאז ווארט גאטש גשאהי צו
איהם דורך דענין פראפעטין. אומב וויילין
דאש ער דיזי שעטליכקייטין פראיבט
האט זיהי דאהערא וויל איך בריינגין
אין

בבליה. וגם בניך יהיו סריסים בחיכל
מלך בבל. חזקיהו מת ובנו מנשה
מלך תחתיו:

חזקיהו איזט צום שטערבין קראנק
וואירדין. ישעיהו קומט אונד זאגט
איהם בפעהלי דיינם הויז דאן דו
וירשט ניכט לעבין. חזקיהו פרווענדיט
זיין גזיכט צו דער וואנד אונד בעטט.
אונד דאז ווארט גאטש גשאהי צום
אנדרטיין מאהל צו ישעיהו געהי היז זאג
דעם פירשטיין מיינש פאלקש איך האב
דיר איבר דיינה (טעגי) יאהר אנאך
פונפצעהן (יאהר) פרמעהרט. אונד צום
צייכין איזט דער שאטין רוקווערטש
צעהן גראד גוויכן. דער קיניג פון בבל
שיקט דורך דעשיין דינר גשענק דעם
חזקיהו אונד דער זעלבי צייגט איהנין
זיין גאנציס הויז. דער ישעיהו אבר
פרקינדטי איהם דאז ווארט גאטש
זאגט. זיהי עש ווירדין טעגי קומין
אונד עש ווירד אליש וואש דיינה עלטריין
איינגזאמליט האבין נאך בבל גטראגין
ווערדין.

ישעיהו דאש דער קינג אשור קיינה
 (ערהיבונג אוישגיסין) שאכטץ אויף
 ווערפין ווירד קעגין דיזר שטאט. אין
 דער זעלביגן נאכט גינגי דער ענגל
 גאטש הרויש אונד שלוגי אין דען לאגד
 אשור הונדרט פינף אונד אכציג טויזנט
 מאן. סנחריב קעהרטי צורוק אונד
 וואונטי אין נינה. אין דעם הויז נסרך
 זיינש גאטש האבין איהן זייני קנעכטי
 ערשלאגין. אסור חרון דעסין זוהן רעגירטי
 אן דעסין שטאט:

ד

20

חזקיהו חלה למות. ישעיהו בא ויאמר
 אליו צו לביתך כי לא תחיה.
 חזקיהו הסב פניו אל הקיר ויחפל.
 ודבר יי היה שנית אל ישעיהו לך אמר
 לנגיד עמי הוספתי על ימך חמש עשרה
 שנה. ולאות שב הצל אחורנית עשר
 מעלות. מלך בבל שלח מנחמה ביר
 עבדיו אל חזקיהו ויראם את כל ביתו.
 וישעיהו הגיד לו דבר יי לאמר. הנה
 ימים באים ונשא כל אשר אצרו אבותיך
 בבלה.

האט דען גאט דער הערשאהרין דען גאט
ישראל גלעסטערט:

י"ט

19

חזקיהו קרע בגדיו. שלח אל ישעיהו
הנביא שיחפלל בעד השאריות
הנמצאה. וגם הוא עלה בית יי ויפרש
ספרי מלך אשור לפני יי ויחפלל. ויענהו
אלהים ביד ישעיהו שהמלך אשור לא
ישפך שוללה על העיר הזאת. בלילה
ההוא יצא מלאך יי ויך במחנה אשור
מאה ושמנים וחמשה אלף איש סנחריב
שב וישב בנימין. בבית אלהיו נסרך
הכוהן עבריו בחרב. אסר חרון בנו
מלך תחתיו:

חזקיהו צערריסי זייני קליידר. ער שיקטי
צו ישעיהו דעם פראפעטין דאש ער
אומב דען איברבלייבסיל זא זיך אנאך
פֿינדט בעטין זול. אונד אויך ער איזט
אין הויז גאטש הרויף גיגאנגין אונד
ברייטיטי דיא בריב דעש קיניגש אשור
פֿור גאט אויף אונד בעטיטי. עש
אנטווארטטי איהם אויך גאט דורך
ישעיהו

חזקיהו מלך עשרים ותשע שנה. ויעש
 הישר בעיני יהוה כדוד אביו. הוא
 כתת כחש הבחשת שעשה משה והיו
 מקטרים לו וקראו בחשתן. מרד במלך
 אשור ולא עבדו עוד. סבחרים מלך
 אשור לכד כל ערי יהודה. שלח
 רבשקה לירושלים בחיל כבד מאוד.
 ורבשקה חרף את יי צבאות אלהי
 ישראל:

חזקיהו רעגירט ביין אונד צוואנציג יאהר.
 ער טאהט דאז גרעכטי אין דענין
 אויגין גאטש גלייך דוד דעסין פֿאטער.
 דיזר האט דיא עהרני שלאנגין דיא משה
 גמאכט האט צערשמוסין זיין האבין
 זעלבר גיאופֿרט אונד האבין זיין בחשתן
 גנענט. ער רעבעלירטי ווידר דען קיניג
 אשור אונד האט איהם ניכט מעהר
 גדינט. סבחרים קיניג פון אשור האט
 אלי שטעטי יהודה איין גנוסין. ער
 שיקטי רבשקה מיט איינס זעהר שוועהרין
 הער נאך ירושלים. דער רבשקה אבר
 האט

ועל אשר מצא בו קשר עצרהו ואסרהו
בבית הכלא. צר על שמרון שלש שנים
ולכדה. ישראל הגלה מעל אדמתם
והושיב בה נכרים. כי עברו את פי יי'
ותורתו לא שמרו ויתאבה יי' מאד בישראל
ויסירם מעל פניו:

הושע קיניג ישראל ווארי איין קנעכט
זינטצבאהר דעם שלמנאסר קיניג
אשור. אונד נויילין ער איין רעבעליאהן
אן איהם גפונדיג האט ער איהן
איינגפאנגן אונד גפעסלט אין דער
גפענגנוס. ער בלאגרטי שמרון דרייא
יאהר אונד נאחמי עש איין. דיא ישראל
האט ער פון איהרן ערדרייך פרטריבין
אונד אין זעלבין פרעמדי איינגזעצט.
וועלין זיין דאש ווארט גאטש (מונד
גאטש) איברטרעטין אונד דעסין גזאטש
האבין זיין ניכט גהיטיט אלזוא האט
גאט זיך זעהר איבר דיין ישראל
גצירכט אונד האט זיין פון זיינס אנגיכט
פרשטויסין:

שש עשרה שנה וחזקיהו בנו מלך
החתיו :

אחז קיניג ישראל גינג אין דענין וועגין
דערין קיניגין ישראל גלייך אליין
שענטליכקייטין דערין היידין. דאמאהליין
גינגי הרויף רצין קיניג ארם אונד פקח
קיניג ישראל קעגין ירושלים. אחז
שיקט גאבין דעם קיניג אשור. אונד ער
קאמי הרויף נאך דמשק אונד נאהמי
עש איין אונד דען רצין האט ער
אומגבראכט. דער קיניג אחז גינגי איהם
ענטקעגין נאך דמשק. אונד פון דורט
האט ער דען פורם דעש אלטארש צו
דעם אורידה דעש פריסטער נאך ירושלים
גשיקט. אונד נאך אלם זיינע ווערק
האט איהן אוריה גבויהאט. אחז שטירבט
נאך דעסין זעכצעהן יעהריגין רעגירונג אונד
חזקיהו דעסין זוהן האט אן דעסין שטאט
רעגירט :

הושע מלך ישראל היה עבד כוש
מנחמה לשלמנאסר מלך אשור.
ועל R 3

איהן דער פקח זוהן רמליהו טיטטי
 איהן אונד רעגירטי שטאט זיינר. אין
 דעסין טעגין האט תגלרת פלאסר פון
 ישראל נאך אשור פרטריבין. אונד
 ווידר זעלבין האט זיך הושע זוהן אלה
 פרבונדיין ער ערשלוגי איהן אונד רעגירטי
 אן דעסין שטאט. יותם קיניג יהודה
 שטירבט נאך דעמי ער זעכצעהן יאהר
 רעגירט האט אונד אחז דעסין זוהן
 רעגירטי שטאט זיינר. אין דען זעלבין
 טעגין האט גאט (גשיקט) גרייצט אן
 יהודה דען רצין קיניג פון ארם אונד
 פקח זוהן רמליהו:

אחז מלך ישראל הלך בדרכי מלכי
 ישראל ככל תועבות הגוים. אן
 יעלה רצין מלך ארם ופקח מלך ישראל
 על ירושלים. אחז שלח שחר למלך
 אשור. ויעל אל דמשק ויתפשה ואת
 רצין המיר. והמלך אחז עלה לקראתו
 דמשק. ומשם שלח תבנית המזבח אל
 אוריה חכהן ירושלים. ולכל מעשהו
 בנהו אנדוה. אחז מת אחרי מלכו
 שש

ועליו קשר הושע בן אלה ויכהו וימלך
במקומו. יותם מלך יהודה מת אחרי
מלכו שש עשרה שנה ואחז בנו מלך
תחתיו. בימים ההם השליח יי ביהודה
רצין מלך ארם ופקח בן רמליהו:

עזריה קיניג איבר יהודה רעגירטי צווייא
אונד פונפציג יאהר אונד ווארי דיא
צייט זיינש לעבנש אוישזעטציג. יותם
זיין זוהן אבר ריכטטי דאז פאלק דעש
לאנדש. עזיה שטירבט אונד זיין זוהן
רעגירטי אן דעסין אודערט. זכריה קיניג
פון ישראל ווירט פון שלם זוהן יבש
אומבראכט וועלכר שטאט זיינר רעגירט
האט. קעגין איהן האט זיך מנחם
זוהן גדי פרבוכדין אונד האט אן דעסין
שטאט רעגירט. דיזר גאבי אויך דעם
פול קיניג אשור דא דער זעלבי אין
דאז לאנד גקומין טויזינד טאלענט זילבר
דאמיט ער דיין רעגירונג אין זיינר
האנד בפעסטיגן זולטי. מנחם שטירבט
נאך דעמי דער זעלבי צעהן יאהר רעגירט
האט אונד דעסין זוהן פקחיה רעגירטי
שטאט זיינר. עש פרבינדיטי זיך ווידר
איהן

קריג מיט יהואש קיניג פון ישראל אונד
 יהודרה וואורדי פור ישראל גשלאגין.
 עש גשאהי איינה פרביכרונג אין ירושלים
 ווידר אמציהו אונד זיא טיטטין איהן אין
 לכיש. עזריה דעסין זוהן אבר האבין
 זיא אן דעסין שטאט גקרינט. ירבעם
 רעגירטי איבר ישראל איין אונד פיהציג
 יאהר. ער האט צורוק גבראכט די
 גרענצין ישראל אונד שטורבי. זכריה
 דעסין זוהן רעגירטי שטאט זיינר:

טו

15

עזריה מלך על יהודרה חמשים ושנים
 שנה ויהיה מצרע כל ימו חיו. ויותם
 בנו שפט את עם הארץ. עזיה מת ובנו
 יוחם מלך במקומו. זכריה מלך ישראל
 כהרג משלם בן יבש אשר מלך תחתיו.
 עליו קשר מנחם בן גדי וימלך במקומו.
 ויתן לפול מלך אשור בבואו לארץ אלה
 ככר כסף לחחזיק הממלכה בידו. מנחם
 מת אחרי מלכו עשר שנים ופקחיה
 בנו מלך תחתיו. ויקשר עליו פקח בן
 רמליהו וימיתו. וימלך תחתיו. בימיו
 הגלדה תגלת פלאסר מישראל אשורה.
 ועליו

דרייא מאהל ווירשט דוא דען ארם
שלאגין. עש שטורבי אלישע אונד איין
מאן וועלכן זיא בגראבין וואולטין האבין
זיא אין דעם גראב אלישע גוואורפין ער
רירטי אויך דיא גבייני אלישע אן אונד
וואורדי לעבעדיג. יואש נאהמי דיא
שטעטי ישראל פון דער האנד ארם:

יד

14

אמציהו מלך יהודה הכרה עבדיו
הממיתים את אביו. גם בארם
הכה עשרת אלפים איש. ומלחמה עשה
עם יהואש מלך ישראל וינגף יהודה
לפני ישראל. קשר קשרו בירושלים
על אמציהו ויהרגוהו בלכיש. ועזריה
בנו המליכו תחתיו. ירבעם מלך על
ישראל ארבעים ואחת שנה. הוא השיב
גבול ישראל וימורה. וזכריה בנו מלך
תחתיו:

אמציהו קיניג יהודה ערשלאגט זייני
קבעכטי וועלכי זיינין פאטר אומגבראכט
האבין. אויך פון ארם האט ער צעהן
טויזינד מאן גשלאגין. ער פיהרטי אויך
קריג R

רצו לקבר השליכו בקבר אלישע ויגע
בעצמות אלישע ויחי. יואש לקח ערי
ישראל מיד ארם:

יהואחז רעגירטי זיבנצעהן יאהר איבר
ישראל אונד טאהטי איבלש אין
דענין אויגן גאטש. דער צארן גאטש
ערגרייטטי זיך אן ישראל אונד ער
איברגאבי זיא אין דיא האנד חזאל אונד
דעסיין זוהן בן הדד. עש פֿלעהטי אבר
יהואחז דאז אנגיכט גאטש אן אונד ער
גאבי איהנין איין העלפר אונד זיא (גינגין
איש) וואורדין בפרייאט פון דער מאכט
ארם. יהואחז שטירבט אונד זיין זוהן
יואש רעגירטי אן דעסיין שטאט זעכצעהן
יאהר. אויך דיזר שטורבי אונד ירבעם
זיין זוהן זאסי אויף דעסיין שטול. אלישע
וואורדי קראנק דעסיין קראנקהייט אין
וועלכה ער שטערבין זולטי. יואש גינגי
צו איהם אונד ווייכטי איבר דעסיין
אנגיכט. עש בפאהלי איהם דער
פראפעט דען פֿייל צו ווערפֿין אונד ווידר
דיא ערדין צו שלאגין. ער שלוגי דרייא
מאהלין. אונד דער פראפעט זאגטי
דרייא

קיבץ פון ארם (זעטצטי זיין אנגזיכט)
 כאמי זיך פור נאך ירושלים החויה צו
 גיין. עש באהמי אבר יהואש אליש
 גאלד וועלכש אין דענין שעטצן דעש
 גאטש הויז אונד דעש קיניגש גפונדיג
 וואורדי אונד שיקטי זעלבש דעם חזאל
 ער (גינגי) וויכי אפ פון איהם. דיג
 קנעכטי יהואש חאבין קענין איהן
 רעבעלירט אונד זיג ערשלונין איהן.
 אמציה זיין זוהן רעגירטי שטאט זיינר:

יג

13

יהואחז מלך שבע עשרה שנה על ישראל
 ויעש הרע בעיני יי. ואף יי חרד
 בישראל ויתנם ביד חזאל ובנו בן הדד.
 ויחל יהואחז את פני יי ויתן להם מושיע
 ויצאו מיד ארם. וימת יהואחז וימלך
 יואש בנו תחתיו שש עשרה שנה. גם
 הוא מת וירבעם בנו ישב על כסאו.
 אלישע חלה חליו אשר ימות בו. יואש
 הלך אליו ויבך על פניו. ויצוהו הנביא
 לירות חץ ולהכות ארצה. ויך שלש
 פעמים. ויאמר הנביא שלש פעמים תכה
 את ארם. וימרט אלישע ואיש אשר
 רצו

אונד זיא רופטי . אויף רוהר . אויף רוהר .
 אונד זיא פיהרטיג זעלבי אויש ווערטש
 דער קריגש אורדנונגין אונד דורט וואורדי
 זיא אומגבראכט . דאש הויז דעש בעל .
 דעסין אלטער אונד דעסין בילדנוסיג
 האבין זיא צערשטוסיג אונד רעכט קליין
 צערבראכין . אויך דען מתן פריסטער דעש
 בעל האבין זיא אומגבראכט . אונד דאז
 לאנד וואורדי נוהיג :

י"ב

12

יהואש הלך בדרכי יי וצוה לחזק בדרך
 הבירה מהכסף המובא בית יי .
 חזאל מלך ארם שם פניו לעלות על
 ירושלים . ויקח יהואש כל הזהב הנמצא
 באוצרות בית יי וביר המלך וישלחהו
 לחזאל ויעל מעליו . עבדי יואש קשרו
 קשר כגדו ויכונהו וימות . אמציה בנו
 מלך תחתיו :

יהואש גינגי אין דעניג וועגין גאטש
 אונד בפאהלי צו בפעסטיגן דיא ריסי
 דעש הויזיז פון דעם זילבר וועלכש אין
 דעם הויז גאטש גבראכט ווירד . חזאל
 קיניג

במשפט . ועתליה שמעת וחבא בית יי
 ותאמר קשר קשר . ויוליכוה אל מבית
 השרור ותומת שם . ובית הבעל
 מזבחותיו וצלמיו כתצו ושברו היטב .
 ומתן כהן הבעל הרנו . והארץ
 שקטה :

עתליה דיא מוטר דעש אחזיהו האט
 אלי קינדר דעש קינזליכין שטאם
 אויש גראטיט . דיא יהושבע איינדר
 שוועסטער דעש אחזיהו אבר נאהמי יואש
 דעסיין זוהן . אונד עש ווארי דער זעלפי
 זאמבט דעסיין זוינאם פֿרבורגין אין דעם
 הויז גאטש זעקס יאהר לאנג . אין זיבנדיג
 יאהר רופטי יהוידע אלי הויפטלייט איבר
 הונדרט אונד גאבי איהנין לאנצין אונד
 שילדר אונד ער בפאהלי איהנין דען
 קיניג צו אומגעבין דער אבר אין דענין
 קריגש אורדנונגין הריין קומין זולטי
 זול גטיטיט ווערדין . ער פיהרטי אלזוא
 צו איהנין דען קיניג הערויש אונד
 שטעלעטי איהן אויף דיא זיילין נאך
 גוואונהייט . דיא עתליה אבר הערטי
 זולכש אונד זיא קאמי אין דען הויז
 אונד

קאסטין ברינגי אלין קליידר חרויש.
 אונד דא ער דאש אופפֿר צו מאכֿין
 פולענדיט האט בפאהלי ער זיינין
 הויפטלייטן זיא צו ערשלאגין. זיא
 צערשטוסטין אויך דען שטאנד אונד דא
 חויז דעש בעלש אונד זיא מאכטין
 זעלבש צו היימליכן גמעכר. עש
 פרטילגטי אלזוא יהוא דען בעל פון
 ישראל. כור אליין דער זינד ירבעם
 איזט ער אנגעהעקט. חזאל האט ישראל
 אין אלין איהרן גמארקין גשלאגין.
 יהוא שטירבט נאך דעמי דער זעלבי
 אכט אונד צוואנציג יאהר רעגירט אונד
 יהואחז זיין זוהן רעגירטי שטאט זיכר:

יא

II

עתלירה אם אחזיהו אבדרה כל זרע
 הממלכה. ויהושבע אחות אחזיהו
 לקחה את יואש בנו. וזיה הוא ומנקתו
 מתחבאים בבית יי שש שנים. בשנה
 השביעית קרא יהוידע לכל שרי המאות
 ויתן להם החנית והשלטים ויצום להקיף
 המלך והבא אל השדרות יומת. ויוציא
 אליהם המלך ויעמידהו על העמוד
 כמשפט.

ובהיותם בית הבעל אמר יהוא לאשר
 על המלתחה הוציא לבוש לכלם.
 וככלותו לעשות העוללה צוה לשלישיו
 להכותם. ויתצו מצברת ובית הבעל
 וישימוהו למחראור. וישמיד יהוא
 הבעל מ ישראל. רק בחטארת ירבעם
 דבק. חזאל הכה ישראל בכל גבולם.
 יהוא מת אחרי מלכו עשרים ושמנה
 שנה ויהואחז בנו מלך תחתיו:

דין עלטשטין יזרעאל ערציהרי דערן
 קינדרן אחאב האבין זיבנציג מאן פון
 דעכין קינדרן איהרש הערין אומגבראכט.
 איהרי הייפטר האבין זיא אין קעסיר
 גטאהן אונד האבין זיא צו יהוא גבראכט.
 אויך אלי פריסטער. גרושין אונד פריינד
 דעש אחאב האט יהוא ערשלאגן.
 אויך צווייא אונד פירציג ברידר דעש
 אחזיהו האט ער אומגבראכט. ער קאמי
 מאך שמרון. אונד זאגטי צו דעכין דינדיג
 אונד פראפעטין דעש בעל הייליגט איין
 פעסט דעם בעל. אונד דא זיא אין
 דען הויז דעש בעלש ווארין זאגטי יהוא
 צו דעם יעניגן וועלכר איבר דען קליידר
 קאסטין

אלישע שיקט איינין פון דענין פראפעטיין
 קינדרן דען יהוא זוהן נמשי צום קיניג
 איבר ישראל צו זאלבין. אונד עש
 גינגי יהוא כאך יזרעאל. אונד דער קיניג
 ישראל אונד יהורדא גינגין איהם
 ענטקענין דער יהוא אבר האט זיין
 ערשלאגין. ער וואורפי דען קערפר דעש
 קיניגש ישראל אין דען אקיר נבורת.
 דיא איזבל האבין דיא קעמרלינגין דורך
 דען פענסטר הרויש גשטוסין אונד עש
 שפריצטי פון איהר בלוט אויף דיא
 וואנד. דיא הונדי אבר האבין איהר
 פלייש גפרעסין. אונד זיין האבין פון
 איהר נישט אלש דיא הירן שאהל.
 דיא פיס אונד באלין דער הענדין
 גפונדין:

י

10

זקני יזרעאל אמני בני אחאב הרגו
 שבעים איש מבני אדניהם. ראשיהם
 שמו ברודים ויביאום אל יהוא. גם
 כל כהני גדולי ומיודעי אחאב הכדו
 יהוא. ויהרג ארבעים ושנים אחי
 אחזיהו. ויבא שמרונה ויאמר לעובדי
 נביאי הבעל קדשו עצרה לבעל.
 ובהיותם

חזאל ווירד אן דעסין שטאט רעגירן.
 יהורם קיניג יהודה האט איבלש אין
 דענין אויגן גאטש גטאהן אונד ארום
 האט ווירד זעלבין רעבעלירט. יהורם
 שטירבט אונד דעסין זוהן אחזיהו האט
 אן דעסין פלאץ איין יאהר לאנג רעגירט.
 אויך דער גינגי אין דען וועגן דעש
 אחאב. יורם קיניג פון ישראל ווארי
 קראנק פון דענין וואונדריז זא איהן דיא
 ארמיי גשלאגין דא דער זעלבי מיט
 זיא גשטריטן. אחזיהו גינגי הרונטר איהן
 צו זעהין:

ט

9

אלישע שלח אחר מבני הנביאים למשוח
 יהוא בן נמשי למלך על ישראל.
 וילך יהוא יזרעאלה. ומלך ישראל
 ויהודה יצאו לקראתו ויכם יהוא.
 וישליך את גויתו בחלקת נבורת. ואת
 אחבל שמטו הסריסים בעד החלון ויז
 מדמה אל הקיר. והכלבים אכלו בשרה.
 ולת מצאו ממנה כי אם הגלגולת.
 הרגלים וכפות הידיים:

שבע שני רעב היו בארץ וקודם ביאתם
 הזהיר אלישע האשה השוכמית שתגור
 בארץ אחרת. אלישע בא דמשק ובן הדר
 מלך ארם חולה. וישלח בן הדר את
 חזאל אל הנביא היחיה מחלי זה.
 ויענהו כי מות ימות וחזאל ימלך תחתיו.
 יהורם מלך יהודה עשה הרע בעיני יי
 ואדום פשע בו. יהורם מת ואחזיהו בנו
 מלך שנה אחת תחתיו. וילך גם הוא
 בדרך אחאב. יורם מלך ישראל חלה
 מן המכים אשר הכוהו ארמים בהלחמו
 אתם. אחזיהו ירד לראותו:

זיבן הונגרש יאחר וואריין אין לאנד
 עה זיא אבר קאמין ווארכטי אלישע
 דאז ווייב דיא שוכמיר דאש זיא אין
 איינין אבדרין לאנד ציהן זולי. אלישע
 קאמי נאך דמשק אונד בן הדר דער
 קיניג ארם קרענקטי. עש שיקטי אלזוא
 בן הדר דען חזאל צו דעם פראפעטין
 אוב ער ווירדי גבעזן פון דיזר
 קראנקהייט. ער אבר אנטווארטטי איהם
 דאש ער דעש טוהטש שטערבין אונד
 חזאל

אשר היו פתח השער באו אל מחנה ארם
וימצאו האהלים כאשר המה בלי אדם.
ויגידו זאת אל שוער העיר. והדבר בא
בית המלך. ויצא העם ויבזו מחנה ארם.
ויהי כדבר הנביא:

אלישע פראפֿעצייאט דאש מארגין זולי
דיא (סארה) מאס זעמיל מעהרל
אום איין שקל זיין אונד צוויי מאס
גערשטיין אום איין שקל אין דעם טאהר
שמרון. גאט מאכטי דען לאגר ארם
הערנט דיא שטים איינש גרושן הערש
אונד זיא פֿלוהין אין דער פֿונקלי
אונד פֿרליסן איהר גאנציש לאגר. פֿיר
אוישזעטציגי מענר אבר וועלכי ביא דער
עפֿנונג דעש טוהרש ווארין קאמין אין
לאגר ארם אונד פֿאנדן דיא צעלטר
וויא זיא ווארין אהני מענשיין. זיא
פֿרקידטיין זולכש דעם פֿורטנר דער
שטאט. דיא זאכי קאמי אויך צום
קיניג. דאז פֿאלק גינגי אלזוא הרויש
אונד רויבטן דאז לאגר אויש. עש
גשאהי אלזוא כאך דען ווארט דעש
פֿראפֿעטין:

דאש אייזין וועלכש אן אייזן פון דענין
 פראפעטין גליהן ווארי דאז זעלבי
 האט אלישע אויף דען וואשר שווימין
 גמאכט. דער קיניג ארם שיקטי איין
 שוועהרש הער דען פראפעטין וועלכר איין
 דער זעלבין צייט איין דנתן ווארי צו בעהמין
 אונד זעלבין איהם צו ברינגין. דיזי האט
 דער אלישע מיט דער בלינדהייט גשלאגן
 אונד זיא נאך שמרון גפיהרט. אונד
 דורט האט ער איהרי אויגן גיעפניט אונד
 ריכטטי איהנין איין גרושיש (גריכט)
 גאסט מאל גאבי איהנין צו עסין אונד
 צו טרינקין. אונד שיקטי זיא צו איהריין
 העריין. בן הדר בלאגרט שמרון. אונד
 דער הונגער ווארי זא גרוש איין דער שטאט
 זא גאר דאש דיא ווייבר איהרי קינדער
 גקאכט האבין:

ז

ז

אלישע נבא כי מחר יהיה סאה סלת
 בשקל וסאתים שערים בשקל בשעה
 שמרון. יי השמיע את מחנה ארם קול
 חיל גדול ויכוסו בנשף על כפשם ויעזבה
 כל מחניהם. וארבעה אנשי מצורעים
 אשר

שטונדי פון אלישע אונד זאגט נון ווייט
 איך דאש קיין גאט אין דער גאנצן
 וועלט איזט נור אליין אין ישראל. ער
 וואלט אויך דעם פראפעטין איין (זעגין)
 פרעזענט געבין וועלכע עש צו נעמן
 צווייגרט. גחזי זיין בריגטר אבר ליפי
 דען נעמן נאך אונד נאחמי פון איהם
 זילבר אונד קליידר. איבר דיין האט איהן
 דער פראפעט מיט דעם אוישזאטץ נעמן
 גפלוכט. אונד ער גינגי הרויש אוישזעטציג
 וויא דער שניא:

ו

6

הברזל אשר היה שאול לאחר מבני
 הנביאים אותו הציף אלישע על
 המים. מלך ארם שלח חיל כבר לקחת
 הנביא אשר היה בעת ההיא בדותן
 ולהביאו אליו. אותם הכה אלישע בסגורים
 ויוליכם שמרונה. ושם פקח עיניהם.
 ויכרה להם כרה גדולה ויאכילם וישקם.
 וישלחם אל אדניהם. בן הרד צר על
 שמרון. והרעב חזק בעיר עד כי הנשים
 בשלו בניהן:

גיאן פור דען פראפעטין וועלכר איז
 שערון איזט דער איהן פון זיינע אוישזאטץ
 (איין זאמבלין) בפרייאין ווירד. עש
 שיקטי אלזוא דער קיניג ארם דען זעלבין
 מיט גשענקן אונד בריב צום קיניג
 ישראל איהן צו היילין. אונד אלש
 דער קיניג ישראל דען בריב לאסי
 צערריסי ער זיינ קליידר אונד זאגטי
 ער זוכט איינע אורזאך ווידר מיך.
 אלש אלישע אבר הערטי דאש דער קיניג
 ישראל זיינ קליידר צערריסין האב
 שיקטי ער צו איהם אונד זאגטי
 ער זולי דוך נור צו מיר קומין זא ווירד
 ער ווישן דאש איין פראפעט אין ישראל
 איזט. עש קאמי אלזוא כעמן אן דיא
 טיר דעש פראפעטין הויזש. אונד ער
 בפֿאלהי איהם זיבן מאהל זיך אין דען
 ירדן צו באדין. ער אבר ווייגריטי דיז
 צו טוהן. זיינ קנעכט הינקעגין היילטן
 אינשטענדיג ביא איהם אן אונד זאגטן
 איינע גרושה זאך האט דער פראפעט
 גרעדיט. ער גינגי אלזוא היין אונד
 טונקטי זיך זיבן מאהל אין ירדן אונד
 וואנדי ריין. ער קעהרטי צורוק אונד
 שטונדי

קרע בגדיו ויאמר מתאנה הוא לי. ואלישע
שמע כי קרע מלך ישראל שמלותיו
וישלח אליו ויאמר יבא נא אלי וידע כי
יש נביא בישראל. ויבא נעמן פתח
בית הנביא. ויצוהו לרחץ שבע פעמים * *
בירדן וימאן לעשור ועבדיו הפצירו בו
ויאמרו דבר גדול דבר הנביא. וילך
ויטבל בירדן שבע פעמים ויטהר. וישב
ועמד לפני אלישע ויאמר עתה ידעתי כי
אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל.
וירצה לתת ברכה להנביא אשר מאן
לקחתה. וניחזי נעמן רדף אחרי נעמן
ויקח ממנו כסף ובגדים. על זה קללו
הנביא בצרעה נעמן. ויצא מצרע
כשלב:

נעמן דער פעלד הויפטמאן דעש קינינש
ארכ איין שטארקר דעש חער אונד
(ערהובן דעש אנגזיכט) וואול אנגזעהין
ביא זיינעם הערין ווארי אוישזעציג. דיא
קריגש הויפין פון ארכ האבין פון דעם
לאנד ישראל גיפאנגין איין יונגפֿרויא
אונד זעלבי ווארי פור דעש נעמנש
נויב. דיזע האט איהם גראטין הין צו
גיאן Q 2

זיין גאנצע קלייד פֿורל. ער קאמי אויך
 אונד צערשנידי זולכי אין דען קעסל
 דעש גמיו. אונד דא זיא עסטין שריאין
 זיא דער טוט איזט אין דיזן קעסל דוא
 מאן גאטש. דער אלישע אבר (הייליטי)
 בראכטי עש צו רעכט מיט וועניג מעהל
 וועלכש ער היינין וואורף. איין מאן
 קאמי פון בעל שלשה אונד בראכטי
 דעם געטליכן מאן ערשטלינגין צוואנציג
 ברוט. ער אבר גאבי זיא דעם פֿאלק
 אונד זעלבי ווארין האנדלט מאן. אונד
 זיא עסטין אונד ליסן נאך איבר ווייז
 דאז ווארט גאטש דורך דען פראפעטין
 ווארי:

ה

5

בעמן שר צבא מלך ארם גבור חיל
 וכשוא פנים לפני אדניו והיה מצרע.
 גדורי ארם שבו מארץ ישראל בערה
 ותחי לפני אשה בעמן. היא יעצה לו
 לבוא לפני הנביא אשר בשמרון אשר
 יאספיהו מצרעתו. וישלחהו מלך ארם
 עם מתנורת וספר אל מלך ישראל
 לרפאהו. ובקרא מלך ישראל הספר
 קרע

גועטצטן צייט) איברש יאהר אום דיזר
 צייט ווירשט דוא איין זוהן אומפֿאנגן.
 דאז ווייב עמפֿינגי אויך אונד גבאהרי
 איינין זוהן גלייך וויא דער געטליכי מאן
 גרידט האט. דער קנאב ערוואקסי.
 ווארדי קראנק אונד שטורבי. עש ליגטי
 איהן אלזא זיינה מוטר אויף דען
 בעט דעש אלישע. אונד זיא גינגי צום
 פראפֿעטיין אונד זאגטי אין איהרן ביטערן
 גמיהט האב איך ניכט איינין זוהן פון
 מיינים הערין בגעהרט. האב איך אבר
 ניכט גזאגט דוא זולשט מיך ניכט (איר
 מאכין) בליגין. עש גינגי אבר אלישע
 מיט איהר. ער בעטטי צו גאט אונד
 ברייטטי זיך איבר דען קנאבין דער קנאב
 אבר ניסטטי אונד עפֿנטי זיינה אויגן.
 עש ווארי הונגרי אין לאנד אונד אלישע
 בפֿעהלט גחזי זיינם בדינטן איין גמיז פֿור
 דענין פראפֿעטיין צו קאכין. איינר אבר
 אויש איהנין גינגי אינש פעלד הינזויש
 ווילדי קרייטר צו קלויבין אונד ער
 פֿאנדי איין ווילדן וויין שטאק אונד ער
 (קלויבטי) זאמלטי דא פֿון (ווילדי
 קערבס. ווילדי שוואמין) קולוקווינטן
 זיין

קמה אשר השליך בו. ואיש בא מבעל-
 שלשה והביא לאיש האלהים לחם
 בבורים עשרים ויחתם לעם והמה מאה
 איש. ויאכלו וינחיתו כדבר יי' ביד
 הנביא:

אין שולכר קאמי צוויי קינדר איינש
 פראפעטין ווייב צו כעהמין. זיי
 אבר (שריאי) קלאגטי זולכש דעם
 אלישע. אונד ער פראגטי זיי וואס
 האשט דוא אין הויז. אונד זיי
 אנטווארטטי איהם גאר ניכטש אוישר
 אין קליין פלאשל איר. דער אלישע
 אבר זאגטי איהר געהי היז לעהבי דיר
 גשיהר איש אונד גיסי פון דיזם אין
 (אויף) זעלבין אונד דאז פיהלי (מאכי
 וועק גיהן) לאסי וועק כעהמין. זיי
 גינגי אלזוא פון איהם אונד מאכטי עש
 אלזוא. זיא פרקויפט אויך דאז איר
 אונד בצאהלטי. אונד איהרי קינדר
 האט זיא מיט דעם איבריגן ערנעהרט.
 אלישע זעגנט דאז ווייב דיא שונמיר
 בייא וועלכר ער שטעטיגליך אין גקעהרט
 האט. אונד זאגטי איהר (צו דיזר
 גזעטצטן

נישור אחר בא לקחת שני ילדי אלמנת
 נביא וצעקה אל אלישע. וישאלה
 מה יש לך בבירתי. ותענהו אין כל כי
 אם אסוך שמן. ויאמר לה אלישע לכי
 שאלי לך כלים ויצקת ממנו עליהם
 והמלא תסיעי. ותלך פאתו ותעש כן.
 ותמכור השמן ותשלם. ואת בניה החיתה
 בנותר. אלישע ברך האשה השונמית
 אשר סר אצלה תמיד. ואמר לה למועד
 הזה את חבקת בן. ותהר האשה ותלד
 בן כאשר דבר איש אלהים. ויגדל הבער
 ויחלה וימר. ותשכבה אמו על מטה
 אלישע. ותלך אל הנביא ותאמר במרינות
 נפשה השאלתי בן מאדני הלא אמרתי
 לא תשלך אותי. וילך אתה אלישע
 ויתפלל אל יי ויגדור על הבער ויזכר
 הגער ויפקח את עיניו. רעב היה בארץ
 ואלישע צוה לגיחזי בערו לבשר כזיר
 לבני הגביאים. ואחר מהם הלך השדה
 ללקט ארתי. וימצא גפן שדה וילקט
 ממנו פקעות מלא בגדו. ויבא ויפלו
 אל סיר הכזיר. ובאכלם צעקו מות בסיר
 איש אלהים. וירפא אלישע הכזיר במעט
 קמח

דיא דרייא קיניגי צום אלישע הרומט.
 אונד אלישע זאגט אלזוא האט גאט
 גזאגט דיר באך ווירד מיט וואשר
 אנגפיהלט ווערדין אונד איהר ווירדיט
 טרינקין. אונד אויך מואב זולי אין
 אייערין העכדין איבר געבין ווערדין. אונד
 עש גשאהי אין דער פרוא אונד זיהי
 דיא וואשר קאמין פון דעם וועג אדום.
 דיא זון אבר שיחגי אויף זעלבי אונד
 מואב זאהי זיא פון פערני רוט וויא
 בלוהט. אונד זיא זאגט דיר איזט דאס
 בלוט דעש שווערשטש עש זיינד דיא
 קיניגי פרוישטיט וואורדין. זיא קאמין
 אלזוא דיא בייט צו רויבין. עש שטובדין
 אבר דיא ישראל אויף אונד שלוגין
 זיא. אונד אלש דער קיניג זאהי דאס
 דער שטרייט (זיך שטערקטי) איבר האנד
 באמי ערוועהלטי ער זיבן הונדרט מאן
 בייא דעם קיניג אדום דורך צו ברעכין
 זיא ווארין אבר ניכט פרמעגנד. ער
 אומפֿרטי זייבין ערשט גיבוהרנין זוהן אלש
 איין בראנד אופֿער אויף דיא מויא אונד
 עש ווארי איין גרושר צורן איבר ישראל.
 זיא ציהין אפ פון איהם אונד קעהרטיין
 אין איהרן לאנד צורוק:

ולא היה מים למחנה ולבהמה אשר
 ברגליהם. וירדו שלשה המלכים אל
 אלישע. ויאמר אלישע כה אמר יהוה
 הנחל הזה ימלא מים ושתיתם. וגם
 מואב יכתן בידכם. ויהי בבקר והנח
 המים באו מדרך אדום. והשמש זרחת
 עליהם נמואב ראוי מנגד אדומים כדם.
 ויאמרו דם זה החרב נחרבו המלכים.
 ויבאו לשלול שלל. ויקמו ישראל ויכוסו.
 ומלך מואב ראה כי חזק המלחמה בחר
 שבע מאות איש להבקיע אל מלך אדום
 ולא יכלו. העלה את בנו הבכור לעולה
 על החומה ויהי קצף גדול על ישראל.
 ויסעו מעליו וישבו לארץ:

יהורם דער זון אחאב האט דען בער-
 שטאנד אפגיטאהן אין דען וועגן
 ירבעם אבר גינגי ער. ער אינד יהושפט
 דער קיניג יהודא וויא אויך דער קיניג
 אדום גינגן הרויש צו שטרייטן ווידה
 דען קיניג מואב. זיא אום גינגן איין
 וועג פון זיבן טאג אונד וועדר דאז לאנד
 בוך דאז פיהך וועלכש זיא בייא זיך
 פיהרטיג האטי וואשר. עש גינגן אבר
 דיא

דעש ירדן. ער שלוגי דאז וואשר אונד
 זאגטי וואו איזט דער גאט אליהו (אונד)
 אויך ער. ער צערטיילטי דיא וואשר
 היא אונד דא אונד דער אלישע איבר
 פוהרי. דיא פראפעטין קינדד האבין מיט
 אונגשטים בייא אלישע אגהאלטין זעלבי
 היז צו שיקן דעז אליהו צו זוכין. זי
 זוכטין איהן אויך פֿאנדן איהן אבר ניכט.
 אלישע האט דיא וואשר מיט איינר
 ביאן שאלין אונד זאלץ גהייליט. ער גינגי
 הערויף נאך בית אל. קלייני קנאבין
 שפאטטין זיינר זיא זאגטין גיהי הערויף
 גלאץ קאפף. ער אבר פֿלזוכטי זיא מיט דעם
 גאמין גאטש אונד עש קאמין בערין אויש
 דעם וואלד הרויש אונד צערהיסן צווייא
 אונד פירציג קנאבין. פון דורט גינגי ער
 צום בערג כרמל פון וואגין ער נאך
 שמרון צורוק גקעהרט:

3

3

יהורם בן אחאב הסיר מצבת הבעל
 ובדרך ירבעם הלך. הוא ויהושפט
 מלך יהודה ומלך אדום יצאו להלחם
 במלך מואב. ניסבנו דרך שבעת ימים
 ולא

דא אליהו אין הימל אויף שטייגין
 זולטי. זאגטי ער צו אלישע אין
 גלגל. בית איל אונד אן יריחו חרט
 צו פרוויילין. אלישע אבר שוואהרי דאש
 ער איהן ניכט פֿרלאסין וויל. דא זיג
 בון אן ירדן קאמין טיילטי אליהו דיא
 וואשר מיט זיינין מאנטיל פון אנבדר
 אונד זיג איבר פוהרין זעלבין אין דער
 טריקנדה. עש בגעהרטי אלישע פון דעם
 אליהו דאש דעסין גייסט צווייאפאך
 איהם צוקומין מעגי. עש זאגטי איהם
 אבר אליהו זא פֿערן דוא מיך פֿון דיר
 וועק בעהמין זעהין ווירדשט זול דיר זולכש
 בוועהרט זיין. וואו אבר דיז ניכט זיין
 זולטי ווירד אויך זולכש ניכט גשעהין.
 פֿייריג רייטר אונד פֿערד האבין זעלבי
 פון איינאנדר גטרענט. אונד אליהו
 פוהרי אין איינים שטורם צום הימל.
 אלישע זאחי עש אונד שריאי פאטר
 פאטר דוא וואגין ישראל אונד דעסין
 רייטר ער זאחי איהן אבר ניכט מעהר.
 ער פאסטי זיינה קליידר אונד צערריסי
 זיא. ער הובי אויף דען מאנטל דעש
 אליהו אונד שטוכדי ביא דעם גשטאמ
 דעש

בהעלות אליהו השמימה אמר לאלישע
 בגלגל. בבית אל וביריחו לשבת
 שם. ואלישע נשבע שלא יעזבנו.
 ובבואם הירדן חצה המים באדרתו הנה
 ונהנה ויעברוהו ביבשה. אלישע בקש
 מאליהו לחיות פי שנים ברוחו אליו.
 ויאמר אליו אליהו אם תראני לקח
 מאתך יהי לך כן. ואם אין לא יהיה.
 רכב וסוסי אש הפהירו בין שניהם.
 ויעל אליהו בסערה השמים ואלישע ראה
 וצעק אבי אבי הכב ישראל ופרשיו ולא
 ראהו עוד. החזיק בכגדיו וקרעם. הרים
 אדרת אליהו ועמד על שפת הירדן. הכה
 המים ואמר איה אלהי אליהו אף הוא.
 ויחצו המים הנה והנה ויעברו אלישע.
 בני הנביאים הפצירו באלישע לשלח אתם
 לבקש את אליהו. ויבקשוהו ולא מצאוהו.
 אלישע רפא מי יריחו בצלחית חרשה
 ומלח. עלה בית אל ונעריכם קטנים
 מתקלסים בו ויאמרו עלה קרח. וקללם
 בשם יי. ותצאנה דבים מיער ותבקענה
 ארבעים ושני ילדים. משם הלך אל הר
 הזרמל ומשם שב שמרון:

מואב רעבעלירט ווירד ישראל נאך
 אפשטערבין דעם אחאב. אחזיהו
 דער קיניג ישראל ערקרענקט אונד שיקט
 בוטין נאך צו פראגין ביא דעם געצין
 בעל זבוב אוב ער פון דיזר קראנקהייט
 גנעזין ווירדי. אונד זיהי אליהו ווארי
 קעגין איהבין אונד זאגטי צו זעלבין פון
 דעם בעט ווירד ער ניכט הרוכט שטייגין
 דאן ער זולי דעם טוטש שטערבין.
 אלש אבר אחזיהו עש הערטי שיקטי ער
 צווייא הויפט מענר איבר פונפציג זאמבט
 איהרן פונפציג מענרין. זעלבי אבר האט
 דאן פייאר דורך דען וואהרט אליהו
 פֿרצעהרט. וויא נון דער דריטי צו איהם
 קאמי קביאטי דער זעלבי פור זיכר אויף
 דיא קניא נידר ביטטי אונד זאגטי צו
 איהם לאסי דוך ווערדיג מייכה זעלי אונד
 דיא זעלין דיזר פונפציג אין דייכין אויבן
 גיאכטט זיין. עש שטיגי אלזוא אליהו
 מיט איהם הרוכט צום קיניג אובה
 רידטי דיא ווארטי גאטש. עש שטירבט
 אחזיה. אונד יהורם זיין ברודה רעגירטי
 אן דעסין שטאט:

מלכים ב

א

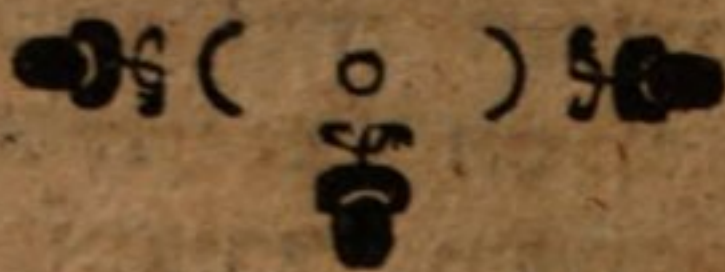
י

מ וַאֲב פֶשַׁע בִּישְׂרָאֵל אַחֲרֵי מוֹת
 אַחֲאָב . אַחֲזִיָּהּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
 חָלָה וּשְׁלַח מַלְאָכִים לְדְרוֹשׁ כְּבֶעַל זָבוּב
 אִם יַחֲיָה מִחֲלֵי זֶה . וְהִנֵּה אֵלֵיהֶם לִקְרָאתָם
 וַיֹּאמְרוּ לָהֶם מִן הַמָּטָה לֹא יֵרֵד כִּי מוֹת
 יִמּוּרֵי . וּבִשְׁמֹעַ אַחֲזִיָּהּ שְׁלַח אֵלָיו שְׁנֵי
 שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְחֲמִשִּׁין . וְאָכְלוּ הָאִשׁ
 בְּדַבַּר אֵלֵיהֶם . וּבָבוֹא אֵלָיו הַשְּׁלִישִׁי כָרַע
 לִפְנֵי עַל בְּרַכּוֹ וַיִּתְחַנֵּן וַיֹּאמֶר אֵלָיו תִּיקֶר
 בָּא כַפְשִׁי וְכַפֵּשׁ אֵלֶּה חֲמִשִּׁים בְּעֵינַיִךְ .
 וַיֵּרֶד אִתּוֹ אֵלֵיהֶם אֵל הַמֶּלֶךְ וַיְדַבֵּר דְּבָרֵי
 יְיָ . וַיָּמִית אַחֲזִיָּהּ וַיִּמְלֹךְ יְהוֹנָתָן אַחֲרָיו
 תַּחֲתָיו :

מוֹאָב

דער גייסט איבר רידט האט אונד ווארי
 לוגנהאפט אין איהרן מונד. מיכיהו איין
 זון ימלה דער פראפעט אבר ווייזאגטי
 דורך דען בפעהל גאטש איבלש אויף
 דען קיניג אחאב אונד ער ליסי איהן אין
 גפעגנוס טוהן. עש גינגין אלזוא דיין
 קיניג דרויף נאך רמות גלעד צום
 שטרייט. אונד איין מאן שפאנטי זיכן
 בוגין אין זיכר איינפאלט אונד (ערשלוני)
 טראפי דען קיניג ישראל אונד ער
 שטורבי. דעסין זון אחזיהו רעגירטי
 שטאט זיכר. ער אבר צירנטי עבין פאלם
 דען גאט ישראל דא דער זעלבי אין
 דען וועג זיכש פאטרש אונד מוטר גינגי.
 יהושפט שטירבט נאך דעמי ער פינף
 אונד צוואנציג יאהר רעגירט אונד יחורם
 דעסין זון רעגירטי אן דעסין
 שטעלי:

ענדי דעש ערשטין בוך דער קיניגין.

אונר בעשא זיין. וויילין אבר' ער זיך
 פור גאט גרעמיטיגט האט. איזט דיז
 איבל איבר זיינין הויז אין דיא טעגין
 זיינש זנהש גקומין:

ד"ב

22

אחאב ויהושפט מלך יהודה רצו להלחם
 כגד ארם. וזאת על ידי נביאיו אשר
 פתם הרוח והיה שקר בפיהם. ומיכיהו
 בן ימלה הנביא בדבר יי' נבא רע על
 המלך אחאב וישימהו בבית הכלא.
 ויעלו המלכים אל רמות גלעד למלחמה.
 ואיש משך בקשת לתמו ויך את מלך
 ישראל וימות. ובמו אחזיהו מלך תחתיו.
 ויכעס גם הוא את אלהי ישראל ללכת
 בדרך אביו ואמו. יהושפט מת אחרי
 מלכו עשרים וחמש שנה ויהונורם בנו
 מלך תחתיו:

חסלת מלכים א':

אחאב אונר יהושפט קיניג איבר' יהודה
 וואולטין שטרייטין קעגין ארם. אונר
 דיז גשאהי דורך דעסין פראפעטין וועלכי
 דער

הרצחת וגם ירשת. ויען התמכרך לעשות
 הרע הנבי מביא רעה עליך ויהיה ביחך
 כבית ירבעם ובעש^א. ועל אשר נכנע
 לפני יהוה. באה הרעה על ביתו
 צימי בנו:

אחאב פֿרלאנגט איין וויין גארטין פון
 נבות ער אבר ווייגרט זיך איהמי
 זעלבין צו געבין. דיא איזבל שיקט צו
 דענין עלטשטיין אונד פרייאין זא אין זיינר
 שטאט וואריין צווייא צייגין קענין איזן
 צו בשטעלין וועלכי זאגין זולטין. עש
 האט נבות גאט אונד דען קיניג גפלוכט.
 זיא טאהטיין עש אלזוא אונד פיהרטן איהן
 הרויש אונד שטייניגטין זעלבין. אחאב
 אבר קאמי דעסין וויין גארטין צו ערבין.
 אונד זיהי אליהו גינגי צו איהם הרוכט
 אונד זאגטי אלזוא האט גאט גזאגט
 אוב האשט דוא גמארדט אונד ווילשט
 אויך ערבין. אונד וויילין דוא דרך
 ערגעבין האשט דאז איבלי אין דענין
 אויגין גאטש צו טוהן זיהי איך וויל
 דאז איבלה איבר דיר ברינגין אונד עש
 ווירר דיין הויז וויא דאז הויז ירבעם
 אונד

ארם הוֹבִדְרֵט טוֹיזְנֵר פּוֹס פֶּאֶלֶק . דִּיא
 מוֹיֶאֱרִין פֿון אַפֶּקָה פִּיהֶלִין אוּיף זיבן אונד
 צוֹאנְצִיג טוֹיזְנֵט וועלכִי איבר גבליבן
 אונד דורט־היִן גפֿלאהיִן . בן הדר אבר
 קאמי אין דען אינרשטן צימר . עש
 שיקטי בן הדר זייני קנעכט צו אחאב
 אונד דעמיטיגטי זיך פֿור איהם . אונד
 דער אחאב מאכטי איין בונד מיט איהם
 אונד זיהי איין מאן פֿון דענין פֿראפֿעטיִן
 פרקינדטי דעם אחאב . אלזוא האט גאט
 גזאגט אומב ווילן דאש דוא מיינין
 פרפֿלוצטיִן מאן אויש דיינר האנד גשיקט
 האשט זולי דיינא זעלי שטאט דעסין
 זעל . אונד דיין פֿאלק שטאט דעסין
 פֿאלק זיין :

אחאב בקש כרם מנבות והוא מאן לתתו
 לו . ואיזבל שלחה אל הזקנים
 והחרים אשר בעירו להושיב שנים עדים
 כגדו אשר יאמרו ברך נבורת אלהים
 ומלך . ויעשו כן ויציאווהו ויסקלוהו .
 ואחאב בא לרשרת את כרמו . והנדה
 אליהו ירד אליו ויאמר פה אמר יי
 הרצחת

וַיֹּאמֶר כַּעֲרָת מִחֹר יִתְנַבּוּ יְיָ בִּידּוֹ כֹּל־
הַהֲמוֹן הַזֶּה. וַיִּכּוּהוּ כַּעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינֹת.
וַיְהִי כֵן. וּלְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה עָלָה בֶן הָרֹדֶד
הַפֶּעַם הַשֵּׁנִי. וַיִּכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
אַרְבַּּע מֵאוֹת אֶלֶף רֶגֶלִי. וַחֲזִמַּת אֶפְקָרָה
נָפְלָה עַל עֲשָׂרֵיהֶם וּשְׁבַעֲהָ אֶלֶף הַנּוֹתָרִים
אֲשֶׁר נָסוּ שָׁמָּה. וּבֶן הָרֹדֶד בָּא חֹרֵר
בַּחֹרֶר. וַיִּשְׁלַח בֶּן הָרֹדֶד אֶת עַבְדּוֹ אֶל־
אַחָאב וַיִּכְבַּע לִפְנָיו. וַיִּזְכְּרוֹת אַחָאב אֹתוֹ
בְּרִית. וַהֲבָה אִישׁ אֶחָד מֵהַנְּבִיאִים הַגִּיד
לְאַחָאב. כֹּה אָמַר יְיָ יַעַן אֲשֶׁר שָׁלַחַת
אִישׁ חֲרָמִי מִיָּדְךָ תִּהְיֶה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ
וְעַמְּךָ תַּחַת עַמּוֹ:

בֶּן הָרֹדֶד קִינִיג פֿון אַרם בִּלְאָגֶרֶט שְׁמֶרֶת.
אונד איין פֿראַפֿעט כַּעֲדֹרֶטִי זיך צו
אַחָאב קִינִיג פֿון יִשְׂרָאֵל אונד זאגט
מֵאַרְגִּין אֹם דִּיזֶר צִיט ווִירד גאט דאָש
גאנצִי פֿאלק איז דִּינֶר האַנד געבִין.
אונד דיא ייִנגלִיכִי דערִין לאַנדֶש פֿירשטִין
זוֹרֶדִין זעלבֶש שְׁלֶאגֶן. עש וואַרִי אויך
אַלזֶם. נאך צורֶק לִיגֶנג אִינֶש יֵאֶהֱרֶשׁ
קאמִי בֶן הָרֹדֶד צום אַנדֶרטֶן מֵאָהֶל הַרוּיָף.
עש שְׁלוּגִין אַבֶּר דיא קִינֶדֶר יִשְׂרָאֵל דען

גאטש איזט נאך דען ווינד. שטורם
 אונד פייאר אין איינר לייזן פיינר שטימי
 פור אינר גפאהרין. עש פעהילטי אבר
 אליהו זיין אנגויכט אין זיינין מאנטיל.
 אונד זיין איינה שטיי ווארי צו איהם
 וואש (מאכשט) דוא היר. ער אבר
 אנטווארטטי וויא צום ערשטין מאהל.
 אונד עש זאגטי גאט צו איהם געהי היין
 אין דיא ווישטן דמשק אונד זאלבי דען
 חזאל צום קיניג אינר ארם. דען יהוא
 זוהן נמשי צום קיניג אינר ישראל.
 אונד אלישע זוהן שפט זולשט דוא צום
 פראפעטין שטאט דיינר זאלבין. אונד
 אין ישראל ווירד איך זיבן טויזנט דיא
 ביכט פור דעם בעל פידר גקניאט
 איברלאסין. ער גינגי פון דאנין אונד
 פאנדי דען אלישע אקריין אונד ער וואורפי
 אויף איהם זיין מאנטיל. עש פרליסי
 אלזוא אלישע דאן רינד פיהך אונד ליפי
 איהם נאך:

בן הדד מלך ארם צר על שמרון. ונביא
 אחד נגש אל אחאב מלך ישראל
 ויאמר

זיינין ייכלינג אלדורט. אונד ער (אליין)
 גינגי אין דער ווישטיין זעצטי זיך אונטער
 איינס גואכולדער שטוידן אונד פרלאנגטי
 (זייני זעלי צום פוט) צו שטערבין.
 אונד ליגטי זיך נידר אונד שליפי. אונד
 זיחי איין ענגל רירט איהם אן אונד
 זאגטי שטיהי אויף עסי. אונד ער זאחי
 אונד האלב זיינש הויפטש איינין קוכין
 זא אויף קולין גבאכין זאמבט איינס
 לאגיל וואשר ער אסי. טראנקי אונד
 ליגטי זיך נידר. עש רירטי איהם אבר
 דער ענגל צום אנדרטן מאהל אן אונד
 זאגטי שטיהי אויף עסי דאן דיין וועג איזש
 גרוש (ווייט). אונד ער טאהטי עש אלזוא.
 ער גינגי אלזוא אין דער קראפט דיזר
 שפיין פירציג טאג אונד נאכט. אונד
 ער קאמי ביז צום בערג גאטש חרב אין
 דער הילן וועלכד דורט ווארי. דאש
 ווארט גאטש אבר גשאהי צו איהם
 וואש (מאכשט) דוא היאר אליהו.
 ער אבר זאגטי איך האבי גיאייפרט וועגן
 דען העריין דער הערשאהרין. אונד גאט
 זאגטי געהי הרויש אונד דוא זולשט אין
 בערג שטיהן. אונד זיחי דיא הערליכקייט
 גאטש

ויבא עד הר האלהים חרב אל המערה
 אשר שם. ודבר יי' היה אליו מר-
 לך פת אליהו. ויאמר קנוצ קנאתי ליי'
 צבאור. ויאמר יי' צא ועמדת בהר.
 והנר כבוד יי' אתר הרוח הרעש והאש
 עובר בקול דממה דקדק. וילט אליהו
 פניו באדרתו. והנר אליו קול מה לך
 פרה. וישיב כבראשונה. ויאמר יי' אליה
 לך מדברה דמשק ומשחת חזאל למלך
 על ארם. יהוצ בן נמשי למלך על
 ישראל. ואלישע בן שפט תמשח לכביא
 תחתיד. ובישראל אשאר שבעת אלפים
 אשר לא כרעו לבעל. וילך משם וימצא
 את אלישע חורש וישליך עליו אדרתו.
 ויעזב אלישע את הבקר וירץ אחריו:

דער איזברל איזט פרקינדט ווארדין וואש
 דער אליהו גמאהן האט אויכר זיג
 שיקטי צו איהם זאגנד אום דער מארגני
 צייט וויל איך דייכה זעלי זעצין גלייך
 דער זערל איינר דערין פריסטריין דעש
 בערל וועלכי דוא אומגבראכט האשט.
 עש גינגי אלזוא אליהו וועגין (גפאהר)
 זיינר זעלין באך באר שבע. ער פרליסי
 זיינין

איהבן דיא נביאים דעש בעל (צו
 פאסין) האבהאפט צו ווערדין. אינר
 זעלבי פיהרטי ער הינונטר צום באך
 קישון אונד שלאכטטי זיא אלדורט.
 דיא הימל אבר זיינר פינשטר וואורדין
 פון וואלקין אונד עש ווארי איין זעהר
 פרוש רעגין. דיא מאכט גאטש אבר
 ווארי איבר אליהו אונד ער אומגירטטי
 זייני לעכדין אונד ליפּי פור אחאב הער
 ביו יזרעאל:

יט

19

לאיזבל הוגד אשר עשה אליהו ותשלח
 אליו לאמר כעת מחר אשים כפשך
 כנפש אחד כהני הבעל אשר הרגת.
 וילך אליהו אל כפשו בארדה שבע וינח
 נערו שם. יהודה הלך אל המדבר וישב
 חחת רחם אחת וישאל את כפשו למנות.
 וישכב ויישן. והנה מלאך כוגע בו
 ויאמר קום אכול. ויבט מראשותיו עגת
 רצפים וצפחת מים ויאכל וישת וישכב.
 ויגע בו המלאך שנית ויאמר קום אכול
 כי רב ממך הדרך. ויעש כן. וילך
 בכח האכילה והוא ארבעים יום ולילה.
 ויבא

פראפעטיץ דעש בערל אונד איינז האט
 ער גהאלטיץ. ער אבר זאגטי דער יעניג
 גאט וועלכר איז פייאר אנטווארטט ווירד
 דער זעלבי איזט גאט. אונד זיא טאהטיץ
 עש אלזא. נאך דעם כון דיא זעלבי זיך
 נאך איהרן ברויך צערפליישט האבין
 ביז קעגין דיא פֿעשפער דענוך אבר
 דא ווערד שטיב נוך אנטווארטט
 פֿרעעהמונג ווארי. טראטי אלזא אליהו
 הרבייא אונד בויאטי דען כירד גריסכין
 אלטאר גאטש. ער מאכטי אויך איין
 וואשר גאנג רינגש אום דען אלטאר.
 עש גאטי אויך דאש פאלק וואשר איבר
 דען בראנד אופפער אונד דען אלטאר
 זא דאש זיא אויך דען וואשר גאנג
 אנטפֿיהלט האבין. עש בעטיט אלזא
 אליהו צו גאט. עש פֿיהלי אויך דאז
 פייאר גאטש פון הימל אונד פרעעהרטי
 דאז בראנד אופפער אונד דאז הולץ.
 אונד אויך דאז וואשר וועלכש איז
 דען וואשר גאנג ווארי האט עש
 (אויף גלעקט) אויף געעהרט. עש
 (אנטווארטט) שריאי אלזא דאז פאלק
 יי איזט דער גאט. אליהו אבר בפאהלי
 איהנן

אין דען דריטן יאהר גשמוי דאש ווארם
גאטש דעם אליהו זאגער געהי היז
צייגי דין דעם אחאב. דער הונגער ווארי
גרוש (שטארק) אין שטרונ. אחאב אונד
עבדיהו גינגין היז גראז צו פינגן פפער
אונד מוילטיר צו ערהאלטין. איין יעדע
אבר גינגי אין איינין אפזונדליכן וועג.
אונד זיהי אליהו קאמי קענין עבדיהו.
אונד עש זאגטי אליהו צי איהם געהי
זאגי דיינין הערין אליהו איזט דא. עש
קאמי אלזא עבדיהו צו אחאב אונד
פרקינדטי עש איהם. אונד עש גינגי
איהם אחאב ענטקענין. אונד עש ווארי
אלש ער איהם זאדי זאגטי ער צו אליהו
בישט דוא דער בטריבר ישראל. ער
אבר אנטווארטטי איהם איך האבי
ישראל ניכט בטריבט זונדרין דוא אונד
דאז הויז דיינש פאטערש האבין זעלבי
בטריבט. ער שטראפטטי אלזא דען אחאב.
אונד בפאהלי איהם אלי פראפעטין דעש
בעל אונד דעש געצין וואלדש אכט
הונדרט אונד פיפציג מאן אונד גאנטי
ישראל צו פֿרזאמבלין. אונד ער כאמי
צווייא יונגי שטיר גאבי דען איינין דענין
פראפעטין

ויהי כראותו אמר אל אליהו האתה זה
 עכר ישראל. וישיבהו לצד עכרתו
 ישראל כי אם אתה ובית אבך עכרו
 אותם. ויוכיח את אחאב. ויצוהו לקבץ
 כל נביאי הבעל והאשרה שמכרה
 מאות וחמשים איש וכל ישראל. ויקח
 שני פרים ויתן האחד לנביאי הבעל
 והאחד החזיק בידו ויאמר האלהים אשר
 יענה העולה באש הוא האלהים.
 ויעשו כן. ואחרי התגדרם כמשפטם עה
 עלות המנחה ואין קול ואין קשב.
 ויגש אליהו ויבנה את מזבח יי' ההרוס.
 ויעש תעלה סביב למזבח. ויצק העם
 מים על העולה ועל המזבח עד כי מלא
 בם התעלה. ויתפלל אליהו אל יי'.
 ותפל אש יי' ותאכל העולה והעצים. וגם
 המים אשר בתעלה לחכרה. ויען העם
 יי' הוא האלהים. ואליהו צום לתפוש
 נביאי הבעל. ויורידם אל נחל קישון
 וישחטם שם. והשמים התקדרו עבים
 ויהי גשם גדול. ויד יי' היתה אל
 אליהו וישבס מתניו וירץ לפני אחאב עד
 יזרעאלה:

וואוהנטי בייא דעם באך כמיר. דיא
ראבין אבר בראכטיז איהם פלייש אונד
ברוט צו מארגין אונד אבנט. אונד פון
דעם באך האט ער גטרונקין. אלש אבר
דער באך פרטרוקנטי וויילן דער רעגין
פון דעם לאנד צורוק בלייב גינגי ער אויף
בפעהל גאטש נאך צרפת איז דען הויז
איינש ווייבש דיא איינה וויטיב ווארי.
וועלכה ער הולץ קלויבין גפונדן האט.
דער עמיר מעהל וועלכן זיא האטי
וואורדי ניכט פרצעהרט אונד דער קרוג
איר נאמי ניכט אפ. דורט האט ער
דען זוהן דער וויטיב דורך זיין גבעט צום
לעבין ערוועקט:

בשנה השלישית היה דבר יי אל אליהו
לאמר לך הראה אל אחאב. והרעב
חזק בשמרון. אחאב ועבדיהו הלכו
למצא חציר להחיות סוס ופרד. וכל אחוה
הלך בדרך לבדו. והנה אליהו לקראת
עבדיהו. ויאמר אליהו אליו לך אמר
לאדניך הנרה אליהו. ויבא עבדיהו אל
אחאב ניגד לו. וילך אחאב לקראתו.
ויהי

דעם (אפשטערבין) שגיב דעסין
 יינגשטן זון האט ער איהר פֿורטיין
 איין גזעצט:

יז

17

אליהו חתשבי דבר עם אחאב ואמר
 שלא יהיה טל ומטר כי אם לפי
 דברו. ודבר יי היה אליו לאמר לך עלה
 מזרה. וילך משם וישב בנחל כרית.
 והערבים מביאים לו לחם ובשר בבקר
 וערב ומן הנחל שתרה. וכאשר יבש
 הנחל כי חדל הגשם מעל הארץ
 הלך על פי יי צרפתרה ביתה אשר
 אלמנדה. אשר מצא מקוששת עצים.
 וכר הקמח אשר לה לא כלתה וצפחת
 השמן לא חסדה. שם החירה את בן
 האלמנה בתפלתו:

אליהו דער חשבי רידטי מיט אחאב
 אונד זאגטי דאס ווערד טויה נוך
 רעגין זיין ווערדי אוישר דורך זיין ווארט.
 דאז ווארט גאטש אבר גשאהי צו איהם
 זאגנד. געהי. שטייגי הרויף פון דאנין.
 ער גינגי אלזא הינוועק פון דורט אונד
 וואנהנטי

איבר איהן אונד ער שטורבי. זמרי אבר
ווארי עבין דער יעניגי וועלכר ישראל צו
זינדריגן גלייטש האט. דאמאהלין האט
זיך דאז פאלק אין צווייא טייל אפגטיילט.
דעסין אייני העלפטי ווארי מיט חבני
דען זעלבין צו קרינין. דיא אנדרי העלפטי
אבר ווארי דעם עמרי אנהענגיג. דיא
יעניגי אבר וועלכע מיט דעם עמרי ווארי
האבין דיא אונד האנד ערהאלטין. אונד
חבני שטורבי. צוועלף יאהר האט עמרי
איבר ישראל רעגירט אונד בויאטי דיא
שטאט שמרון. דיזר האט דען גאט
ישראל מיט דענין אייטילקייטין ירבעם
גצירנט. דעסין זעהן אחאב אבר וועלכר
אן זייני שטעלי רעגירט האט טאטי
מעהר איבלש אין דענין אויגן גאטש
אלש אלי וועלכי פור איהם ווארי.
דאש גרינגשטי ווארי דעסין וואנדלין
אין דען וועג ירבעם. זיין ווייב דיא ער
נאטי ווארי דיא איזבל איינע טאכטער
אחבעל קיניג דער צידניס. אין דער
זעלביגן צייט האט חיאלי יריחו גבויאט.
מיט דעם (טוט) אבירם האט
ער איהרן גרונד גליגט. אונד מיט
דעם

דיא פראפֿעצייאונג יהוא זוהן חנני איבר
 בעשא דען קיניג פון ישראל. אונד
 דיז ווארי דאש דער דא שטערבין ווירד
 דעם בעשא אין דער שטאט ווערדין
 דיא הונדי פֿרעסין אונד אין פֿעלד ווערדין
 זעלבין דיא פיגל דעש הימלש פרזעהרין.
 אומב ווילן דאש דער זעלבי דאז איבלה
 אין דענין אויגן גאטש אומב איהן צו
 צירנין גטאהן האטי. בעשא שטירבט
 אונד דעסין זוהן אלדד רעגירטי שטאט
 זיינר אין תרצה צווייא יאהר. זמרי בראכטי
 דען אלדד אום אונד רעגירטי שטאט
 זיינר. דא ער אבר הערשטי האט דער
 זעלבי דאז גאנצצי הויז בעשא
 אוישגרוטיט. זיבן טאג האט זמרי אין
 תרצה רעגירט. דאז פאלק אבר וועלכש
 קעגין גבתון גלאגרט ווארי הערטי דאז
 זמרי רעבעלירט אונד דען קיניג ערשלאגן
 האט קריכטיין דיא זעלבי דען עמרי.
 עש גינגי אלזא עמרי אונד גאנץ ישראל
 היכניף אונד בלאגרטיין תרצה. אלש אבר
 זמרי זאהי דאש דיא שטאט איין גנומין
 זיאי קאמי ער אין דען פלאסט דאש הויז
 דעש קיניגש אונד פֿרבראכטי זעלבש
 איבר

יאכלו. על אשר עשדה הרע בעיני יי
 להכעיסו. בעשימת מת ובנו אלה מלך
 תחתיו בתרצה שנתים. זמרי הרג את
 אלה ומלך תחתיו. ובמלכו השמיד כל
 בית בעשימת. שבעת ימים מלך זמרי
 בתרצה. והעם החונים על גבתיו שמעו
 כי קשר זמרי והכה המלך וימליכו את
 עמרי. ויעל עמרי וכל ישראל ויצורו
 על תרצה. וכראות זמרי כי נלכדה
 העיר בא אל ארמון בית המלך וישרפהו
 עליו וימת. וזמרי גם הוא החטיא את
 ישראל. אז יחלק העם לחצי. חציו
 היה אחרי תבני להמליכו והחצי הירד
 אחרי עמרי. ואשר היו עם עמרי חזקו.
 ותבני מרת. שתיים עשרה שנה מלך
 עמרי על ישראל. ויבן את עיר שמרון.
 הוא הכעיס את אלהי ישראל בהבלי
 ירבעם. ובנו אחאב אשר מלך תחתיו
 הרע בעיני יי מכל אשר היו לפניו.
 והנקל היה לכתו בדרך ירבעם. אשתו
 אשר לקח היתה איזבל בת אתבעל מלך
 צדונים. ובעת ההיא בנה חיאל את
 יריחו. באבירם בכורו יסדה. ובשגיב
 צעירו הציב דלתיה:

רעגירטי ערשלוגי ער דאז גאנצי הויז
 ירבעם. צווישן אסא דען יהודה אונה
 בעשא קיניג פון ישראל וואהרי קריג.
 בעשא בויאטי דאז רמה אומב דעם אסא
 וועדר איין נאך אוישגאנג צו פרשטאטין.
 דער אסא אבר דינגטי דען בן הדר
 קיניג פון ארם וועלכר בן הדר זייני
 הער פיהרר איבר דיא שטעטי ישראל
 שיקטי אינר זיא בשטריטן זעלבי. עש
 הערטי אלזא דער בעשא רמדה צו בויאן
 אויף. פון דענין שטיינין דעש רמדה
 האט אסא דיא שטאט גבע בנימין אונר
 מצפדה ערבוואט. אין דער צייט זיינש
 אלטערש האט אסא אן דעסין פיסן
 גקרענקט אונר שטורבי. יהושפט דעסין
 זוהן רעגירטי שטאט זיינר. בעשא
 טאהטי איבלש אין דענין אויגן גאטש
 אונר גינגי אין דעם וועג ירבעם אונה
 דעסין זינדן:

נבואת יהוא בן חנני על בעשא מלך
 ישראל. והוא כי המת לבעשא
 בעיר יאכלו הכלבים ובשרה עוף השמים
 יאכלו.

חת יוצא ובא לאסא. וישכר אסא את
 בן הדר מלך ארם. וישלח בן הדר שרי
 החילים על ערי ישראל וילחמו עליהם.
 ויחדל בעשא מבנות הרמה וימאבני
 הרמה בנה אסא את גבע בנימין ואת
 המצפה. לעת זקנותו חלה אסא ברגליו
 וימות. ויהושפט בנו מלך תחתיו. בעשא
 עשה הרע בעיני יי וילך בדרך ירבעם
 ובחטאתו:

אבים האט אין ירושלים דריי יאהר
 רעגירט. ער גינג אין דען וועגן
 זיינש פאטערש אונד דעסין הערץ וואהרי
 נישט גאנץ מיט גאט. שטרייט וואהרי
 צווישן אבים אונד ירבעם. אבים (ליגט
 מיט זיינין עלטריין) שטירבט אונד וואורדי
 אין דער שטאט דוח בגראבן. זיין זוהן
 אסא רעגירט אן דעסין שטאט. ער
 רעגירט אין ירושלים איין אונד פירציג
 יאהר. בעשא דער זוהן אחיה מאכט
 איין בונד ווידר נרב דען קיניג ישראל
 אונד טיטיט איהן אין גבתון. וועלכש
 נרב דאמאלין בלעגרט האט. אונד
 רעגירט שטאט זיינר. אלש ער אבר
 רעגירט

איז דענין אויגן גאטש. איז דען פינפטן
 יאהר צו דעסין רעגירונג קאמי הרויף
 שישק דער קיניג פון מצרים נאך
 ירושלים אונד נאמי אלי דיא שעטצי
 דעש הויזיז גאטש אונד דעש קיניגש.
 אויך אלי דיא שילדר פון גאלד וועלכי
 שלמה גמאכט האט. אן דערין שטאט
 רחבעם קופפרכי פרפערטיגטי. דער שטרייט
 ווארי שטעטש צווישן רחבעם אונד ירבעם.
 רחבעם שטירבט אונד אבים זיין זונה
 רעגירט אן דעסין שטאט:

ט"ו

15

אבים מלך בירושלים שלש שנים. הלך
 בדרכי אביו ולבבו לא הירא שלם
 עם יי. מלחמה היתה בין אבים וירבעם.
 אבים שכב עם אבותיו ויקבר בעיר דוד.
 בנו אסא מלך תחתיו. וימלך בירושלים
 ארבעים ואחת שנה. ובעשא בן אחיה
 קשר על נדב מלך ישראל וימיתוהו
 בגבתון אשר צר נדב וימלך תחתיו.
 ובמלכו הכה כל בית ירבעם. ומלחמה
 היתה בין אסא מלך יהודה ובעשא מלך
 ישראל. ויבן בעשא את הרמה לבלתי
 תת

אחמישית למלכו עלה שישק מלך מצרים
 על ירושלים ויקח את כל אוצרות בית
 יהודה ובית המלך. גם כל מגני הזהב
 אשר עשה שלמדה. רחבעם עשה תחתם
 מגני נחשת. מלחמה היתה בין ירבעם
 ורחבעם כל הימים. רחבעם מת ואביו
 בנו מלך תחתיו:

אביה דער זוהן ירבעם איזט קראנק. דיא
 מוטר פרשטעלטי זיך אונד גינגי היז
 נאך שילדה צו אחיה דעם פראפעטין
 וועסין אויגין דורך זייכין גרייזין אלטר
 דונקל וואריין. עש גשאהי אבר אלש זיא
 גלייך אייכה (פרעמדה.) פרשטעלטה קאמי.
 זאגטי אחידה צו איהר קומי דוא ווייב
 ירבעם. ער פראפעצייאטי אונד זאגטי
 איהר אליש איבלש וועלכש אויף דען
 הויז ירבעם קומין זולי. אונד דאז קינד ווירה
 שטערבין. ירבעם שטירבט נאך דעמי
 ער צווייא אונד צווייכציג יאהר איבר
 ישראל רעגירט האט. נדב דעסין זוהן
 רעגירט שטאט זינר. רחבעם רעגירט אין
 ירושלים איבר יהודה איין אונד פירציג
 יאהר. עש טאהמי יהודה. דאז איבלי
 אין

זיא ניכט קונטי צורוק קעהריין • עש
 ביטיט אבר דער געטליכי מאן פור איהם
 אונד דיא האנד דעש קיניגש קעהרטי
 צו איהם צורוק • דא אבר דער פראפעט
 צו זיינין לאנד צורוק גינגי איבררידט
 איהן איין פאלשר פראפעט פון בית אל
 דאש ער מיט איהם נאך הויז אומב ברוט
 צו עסיין גיאן זולי • ער גינגי צורוק מיט
 איהם נאך בית אל • דא ער אבר פון איהם
 רייזטי האט איהן איין ליב אויף דען וועג
 גטיטיט • ווילין דער זעלבי ניכט דען
 ווילן גאטש ערפיהלט האט :

יד

14

אביה בן ירבעם חלד • ואמו השתנתה
 והלכה שלה אל אחיה הנביא אשר
 עיניו קמו משיבו • ויהי כבואה מתכרת
 אמר אחיה אליה בואי אשת ירבעם •
 ויחנבא וידבר לה כל הרעות אשר תבואנה
 על בית ירבעם • והילד ימות • ירבעם מת
 אחרי מלכו עשרים ושתים שנה על ישראל •
 נדב בנו מלך תחתיו • רחבעם מלך
 בירושלים על יהודה ארבעים ואחת שנה •
 ניעש יהודה הרע בעיני יהודה • בשנה
 החמישית

בן נולד לבירת דוד יאשיהו שמו הוא
 יזבח כהני הבמות ועצמית אדם ישרה
 עליך. והמופרת הורה שנקרע המזבח
 והרשץ נשפך. ירבעם צוה לתפשו וישלח
 ידו אשר יבשה. עד כי לא יכל להשיבה.
 ויחל איש האלהים בעדו ותשב יד המלך
 אליו. ובשוב הנביא לארצו הסיתו נביא
 שקר מבית אל ללכת אתו הביתה לאכל
 לחם. וישב עמו לבירת אל. ובלכתו
 מעמו המיתו אריה בדרך על אשר לא
 מלא אחרי יי:

אין געטליכר מאן קאמי אין בפעוהר
 גאטש פון יהודה צו ירבעם דא דער
 זעלבי אויף דען אלטאר שטונדי. ער
 רופטי אויף עש איזט אין זוהן דעם הויז
 דוד גבאהרן וואורדן דעסין פאמין יאשיהו
 איזט. דיזר ווירד דיא פריסטער דער אלטעהר
 שלאכטיין אונד דיא מענשיין ביינר אויף
 דיר פרברענין. דאז וואהרצייכין וואהרי
 דאש דער אלטאהר צוריסין אונד דיא
 אשיין פרשיטט וואורדי. ירבעם בפאהלי
 איהן צו פאסין ער שטרעקטי זיינה האנד
 אויש וועלכה פרטרוקנטי. זא דאש ער
 זיא

ויידר זעצטי דער קיניג דורך ראש דערין
 יינגלינג וועלכי מיט איהם ערצונג
 ווארין. מיין פאטר האט איך מיט
 גיזיל ציכטט ער אבר ווירד זיא מיט
 שקורפיהנין ציכטיגן. עש רעבעלירטי
 אלזא ישראל אן דעם הויז דוד. אוישר
 דאש גשלעכט יהודה אליין האט דעם
 קיניג רחבעם אן גהענגט. דיא גאנצי
 פרזאמלונג ישראל אבר האבין דען ירבעם
 גקריכט. עש וואורדן אלזא יהודה אונד
 בנימין אין דיא הונדרט אונד אכטציג
 טויזנט מאן מיט ישראל צו שטרייטן
 פרזאמבלט. דורך דען ווארט גאטש אבר
 זא דורך דען שמעיה גשאהי זיכר זיא
 צו איהרן הייזרין צורוק גקעהרט. ירבעם
 האט צווייא גולדני קעלבר גמאכט. ער
 זעצטי דאש אייני אין דן אונד דאז אנדרי
 אין בית אירל. פייארטי איין פעטט אין
 אכטיג מאהנט. אונד בשטעלטי אלטאר
 פריסטער. ער שטייג אויך אויף דען אלטאר
 צו אופפֿרן:

איש אלהים בא בדבר יי מיהודה אל
 ירבעם והוא עומד על המזבח. ויקרא

רחבעם בא שכמרה כי שם התאספו כל
קהל ישראל להמליך אותו ועמהם
ירבעם אשר קראו ממצרים. ועל בקשתם
להקל עלם מעליהם השיב המלך בעצת
הילדים אשר גמלו אתו אביו יסר אתם
בשוטים והוא ייסרם בעקרבים. ויפשעו
ישראל בבית דוד. זולת שבט יהודה
לברו דבק במלך רחבעם. וכל קהל
ישראל המליכו את ירבעם. ויקהלו
יהודה ובנימין מאה ושמנים אלף איש
בחור להלחם עם ישראל. ובדבר ה'
על ידי שמעיה שבו לביתיהם. ירבעם
עשה שני עגלי זהב וישם האחד ברן
והשני בבירת אל. חגג חג בחדש
השמיני והעמיד כהני במות ועלדו על
המזבח להקטיר:

רחבעם קומט נאך שכם דאז דורט האבין
זיך דיא גאנצי גמיינדי ישראל
צו זאמין פרזאמלט איהן צו קרינין. מיט
איהנין וואהרי ירבעם וועלכן זיא אויש
מצרים גרופין האבין. אויף איהרן אנזוכט
איהר יוך פון איהנין צו ערלייכטערן
וויידר

הימים. שלמדה מלך בירושלים ארבעים
שנה וימת ורחבעם בנו מלך תחתיו:

דער קיניג שלמדה ליבט פרעמדן ווייבר
פון דענין פעלקרין פון וועלכע גאט
גזאגט האט איהר זולט איהר מיט
זעלבדיגן ניכט בשווערין. אונד עבין מיט
זעלבי האט זיך שלמדה אין דער ליב
פרפאנגין. אין דער צייט זיינש אלטערש
האבין דיא ווייבר זיין הערץ אפגווענדיט.
ער גינגי דענין פרעמדן געטריין נאך.
עס שטעלטי אבר איהם גאט אייניג
קעגנר אויף דען הדר. דען רזון אונד דען
ירבעם. דאז ווארט גאטש גשאהי אויך
צו ירבעם דורך אחיה השילוני זאגנ
גאט האט דיא רעגירונג אויש דער האנד
דעש זאמנש שלמדה ענטריסין. אונד
זולי נור איין גשלעכט איהנן אייגין
בלייבין. דיא איבריגי צעהן גשלעכטר
אבר זולין דעם ירבעם צו גאייגנט
ווערדין. יעדווק ניכט צו אליין צייטיין.
שלמה האט רעגירט אין ירושלים פירציג
יאהר אונד ער שטורבי. רחבעם דעסין
זוהן רעגירטי שטאט זינר:

פראבירן . אונד דא זיא דיא גרעשי זיינר
 ווייזהייט . דען זיטץ זיינר קנעכטין אונד
 שטאנד זיינר בדינטן זאחי בליבי פֿאסט
 קיין גייסט אין איהר . זיא גאבי איהם
 גאלד אידל גשטיין אונד גווערטץ אין דער
 מענצי . ער אבר גאבי איהר אל איהר
 פרלאנגן . גוויכט דעש גאלדש וויא פיל
 דעם שלמה אליעהרליך צוגקומין . שילדר
 וועלכי ער פון גאלד האט מאכין לאסין .
 דעסין שטוהל . זייבי פֿפֿערד . רייטר אונד
 ריטר דיא ער גהאבט :

יא

11

המלך שלמה אהב נשים נכריות מן
 הגוים אשר אמר יהוה לא תתחתנו
 בהם . ובאלה דבק שלמה לאהבדו .
 לעת זקבתו הטו נשיו לבבו וילך אחרי
 אלהים אחרים . ויקם יי' לו שטן את
 הוד . את רזון ואת ירבעם . ודבר יי' היה
 לירבעם ביד אחיה השילני לאמר קרע
 יי' את הממלכה מיד זרע שלמה ואך
 שבט אחד יהיה להם . ועשרת השבטים
 הנותרים יהיו לירבעם . אמנם לא כל
 הימים .

גאט צייגט זיך דאש אנדערטי מאהל דעם
שלמדה אונד ווארנטי איהן זייני
גבאהט נאך צו פולגין. בויג דערין
פֿעשטין שטעטין. דערין שטעטין אלווא
דיג רייט אונד ריטט הין פֿרליגט
וואהרין וועלכה שלמדה גבויאט האט.
דיא זינזבאהרי זא דער קיניג האטי.
שיף וועלכי ער גמאכט האט אומב גאלד
פון אופיר צו ברינגין:

10

מלכת שבא שומעת שמע שלמה ותבא
ירושלימה לנסותו בחידות. ובראותה
גודל חכמתו מושב עבדיו ומעמד משרתיו
לא היה עוד רוח בה. ותתן לו זהב אבן
יקרה ובשמים לרוב. והוא נתן לה את
כל חפצה. משקל הזהב אשר בא
לשלמה בכל שנה. מגנים אשר עשה
מזהב. כסאן סוסינ רכב ופרשיה
אשר לו:

דיא קיניגין פון שבא העריט דען רוף
דעש שלמדה אונד זיא קאמי נאך
ירושלים אומב איהן מיט ראציל צו
פראבירן.

הבית. מספר צאן ובקר אשר זבח שלמה
ביום ההוא לזבחי שלמים:

פרזאמלונג דערין עלטשטיין אונד הויפטריין
ישראל צו שלמה אום דיא ארכין
דעש בונדש גאטש צו איהרן אוהרט צו
דען אליה הייליגשטיין אין דען איברשטיין
דעש הויזין דרויף צו ברינגן. דא נון דיא
פריסטער הרויש גינגין ערפיהלטי דער
וואלקין דאז הויז. זא דאש דיא פריסטער
ניכט קונטין דיהניז. גבעט דעש שלמה
אונד דעסין זעגין וואמיט ער דאז פאלק
גיזעגנט האט. אייכווייהונג דעש הויזין.
צאהל דער שאף אונד דעש רינד פיהכש
וועלכש שלמה אן דען זעלבין טאג אלש
פריד אופפער גשלאכט האט:

ט

9

ידוה נראה לשלמה פעם שנית והזהירה
ללכת אחרי מצותיו. בנין ערי מסכנות
ערי הרכב ופרשיו אשר בנה שלמה.
נשיא מס למלך. אביות אשר עשה
להביא זהב מאופיר:

גאט

פּוֹרֵם אוֹנֵר גְּבִיָּא דַּעַשׁ גַּעַטְלִיכֵן הוּיִזִּיז .
 זאַמבט זייןר מאס צו אלין טיילין
 דַּעַשׁ הוּיִזִּיז . זא וואוהאל אין אלש
 אוישווענדיג . אין גלייכין דעסין בדעקונג :

ז

7

בֵּית הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וּבֵית יֶעֶר הַלְּבָנוֹן עִם
 בֵּית בַּת פֶּרַעַה אֲשֶׁתּוֹ וְכָל כְּלֵי בֵּית
 יי אשר עשה שלמה :

הוּיִזִּיז דַּעַשׁ קִינִיגֶשׁ שְׁלֹמֹה . הוּיִזִּיז דַּעַשׁ
 וואלדש לבנון זאַמבט דעם חוּיִזִּיז דער
 טאכטער פֶּרַעַה דעסין ווייב . אוֹנֵר אַלִּי
 גשירי דַּעַשׁ גַּעַטְלִיכֵן הוּיִזִּיז וועלכי שלמה
 פֶּרַעַרְטִיגֶשׁ האט :

ח

8

קָהֳלַת זַקְנֵי וִירָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל אֶל שְׁלֹמֹה
 לַהֲעֵלֹוֶרֶת אֹרֹן בְּרִית יי אֶל מִקְוָמוֹ
 אֶל קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים דְּבִיר הַבַּיִת . וּבִצָּאת
 הַכֹּהֲנִים מֵלֹא הָעֵנָן אֵת הַבַּיִת עַד אֲשֶׁר
 לֹא יִכְלוּ הַכֹּהֲנִים לָשֵׁרֶת . תִּפְלַת שְׁלֹמֹה
 וּבִרְכָתּוֹ אֲשֶׁר בֵּרַךְ אֵת הָעָם . חֲנֻכַּת
 הַבַּיִת .

ה

5

חירם מלך צר שלח עבדיו לכוות ארזים
מלבנון לבית יי'. והמלך שלמה נתן
לו מכלת ביתו מרי שנה בשנה. מספר
חוטבי עצי ארזים ועצי ברושים ובושאי
סבל לבד משרי הנצבים בעושי המלאכה
אשר לשלמה:

חירם דער קיניג פון צר שיקטי זיינע
קנעכט אויש דען לבנון צעדרין בוימר
צום הויז גאטש צו הויאן. דער קיניג שלמה
אבר רייכטי איהם דיא שפייזן זיינר הויז
נוטווענדיגקייט פון יאהר צו יאהר. צאהל
דערין צעדרין אונד בוקש ביימריין. האלץ
הויארן. וויא אויך דערין לאסט טרעגריין.
אהני דענין פור גזעטצטין שטאנד
פלעגריין. וועלכי דיא ארבייטר צור
ארבייט אנגהאלטין. דיא שלמה האטי:

ו

6

תבנית ובנין בית יי' ומדתו לכל חלקי
הבית לפניו ובחוץ. וצפוינו:

אומב זיין פאלק ריכטיג צו קענין . עש
 גאבי איהם אלזא גאט דיא ווייזהייט .
 רייכטוהמב אונד עהר מעהר דאן אלי
 וועלכי פור איהמי וואריין אונד נאך
 זיינר זיין ווירדן . דאש גריכט צווייאר
 דוררישן ווייברן וואר וואו ער זיינר
 ווייזהייט גצייגט האט :

ד

4

מספר שרי שלמה ושמותם . מאכליו
 נשלום ארצו מספר סוסיו למרכבו
 ופרשיו . חכמת שלמה . מספר קשלו
 ושיריו :

צאהל דערן פירשטן דעש שלמה אונד
 דערן זעלבין נאמין . דעסין שפייזן
 אונד פירדן זיינש לאנדש . צאהל זיינר
 פפערדן צו דעסין וואגין אונד רייטר .
 דיא ווייזהייט שלמה . צאהל זיינר
 שפריכי אונד דעסין גיזענגר :

יהוידע איהן אום צו ברינגין. דען אביהר
אבר האט ער פון דעסין פריסטרשאפט
פרטריבן. דער רוק קאמי צו יואב אונד
דער זעלבי פלוהי. פאסטי דיא עקין דעש
אלטארש אלווא יהוידע איהן גיטיטט
האט. דען שמעי האט דער קיניג ברופין
אונד בפאהלי איהם אויש ירושלים
וועדר דא נוך דורט היז הרויש צו גיאן.
ער אבר איבר פראטי זיין גבאהט אונד
בניהו בראכטי איהן אום:

3

3

שלמה לקח בת פרעה לאשרה. בגבעון
בראה אליו יהוה ויאמר לו שאר
מה אתן לך. ובקש החכמה לשפט
העם. ויתן לו יהוה חכמה עושר
וכבוד מכל אשר היו לפניו ואחריו.
משפט שתי נשים זונות אשר הראה
בו חכמתו:

שלמה נאמי דיא טאכט פרעה צום
ווייב. אין גבעון צייגטי זיך גאט
אונד זאגטי איהם. בגערי וואש איך דיר
געביז זולי. ער פרלאנגטי דיא ווייזהייט
ארמב

דוד מצוה את שלמה בנו לפני מותו
 ללכת בדרכי יהוה. וגם על יואב
 לנקום ממנו דמי אבנר ועמשא. ועל
 שמעי בן גרא אשר קללו. אדניהו שאל
 משלמה על ידי בת שבע אמו את אבישג
 לאשה. ועל השאלה הזאת צוה המלך
 לבניהו בן יהוידע להמיתו. ויאביתר גרש
 מהיות כהן ליהוה. השמעה באה עד
 יואב וינס ויחזק בקרנות המזבח ושם
 הרגו יהוידע. ושמעי קרא המלך וצוהו
 שלא יצא מירושלים אנה ואנה. והוא
 עבר מצותו ויהרגהו בניהו:

דוד בפעהלט זיינב זוהן שלמה פור
 זיינין טוהט אין דעביץ וועגין גאטש
 צו גיאן. אויך וועגין דען יואב פון
 איהמי דאש בלוט אבנר אונד עמשא
 צו רעכנין. אונד אויך וועגין שמעי איין
 זוהן גרא וועלכר איהן גפלוכט האט.
 אדניהו פרלאנגט פון שלמה דורך
 בת שבע דעסיין מוטר דיא אבישג צו
 איינין ווייב. אונד וועגין זולכן בגעהרן
 בפאהלי דער קיניג דעם בניהו איינס זוהן
 יהוידע

דער קיניג דוד איזט אלט וואריין
ערלעבט פון טאגין. עש בראכטיין
איהם זייני קנעכט דיא אבישג השונמית
אונד זיא ווארי זיין גווינליכי פלעגריין
זיין אלטער צו ווארמין. דוד אבר בשליף
זיא ניכט. אדוניהו דער זוהן חגית וויל
זיך צור רעגירונג זעלבשט ערהיבן. אונד
זייני אפריד האטי דער זעלבי מיט יואב
אונד אביתר דעם פריסטער. דורך דען
ראט נתן דעש פראפעטין אבר קאמי דיא
בת שבע צו דוד אין דער קאמיר אונד
זיא רירטי דיא ווארטי וועלכי ער איהר
אין מונד גיגעבין האט. ער אבר
בקרעפטיגטי איהרי רירין. אונד עש
בפאהלי דוד דען שלמדה צו קריכין אונד
איהן צו זאלבין. אלש אבר אדכיהו
גהעריט ראש שלמדה גזאלבט וואורדן
גינגי ער היין אונד הילטי זיך אן דענין
עקין דעש אלטארש. פון דורט האט
איהן שלמדה הרוכט צו שטייגן בפוהלין
אונד גבאהטי איהם ראש ער נאך הויז
גיאן זולי:

מלכים א

א

1

ה מלך דוד זקן בא בימים. ויביאו
לו עבדיו אבישג השונמית ותהי
לו סכנת לחוס את זקנתו. ודוד לא
ידעה. אדניהו בן חגית מתנשא למלוכה.
ודבריו היו את יואב ואביתר הכהן.
ובעצת נתן הנביא באה בת שבע אל דוד
החדרה ותדבר דברי נתן אשר שם בפיה
והוא מלא את דבריה. ויצו דוד להמליך
את שלמה ולמשחו. וכאשר שמע
אדניהו שנמשח שלמה הלך ויחזק
בקרנות המזבח. משם הורדה שלמה
וצוהו שילך לביתו:

ווארטן גאטשן אבר גשאהי צו גר דעם
 פראפעטין דאש ער דעם דוד זאגין זולי.
 ער מעכטי איינה פון דענין דרייאין
 שטראפין ערוועהלין. הוגר. פיינדליכש
 שוועהרט אודר פעסט. דאז לעצטרי האט
 ער ערוועהלט. עש שטורבן אלזא פון
 ישראל זיבנציג טויזנט מאן. אין דער
 שייארין ארוכרה האט דער ענגל דאז
 פולק צו פרדערבן אויף גהערט. דער
 פראפעט גר בפאלי דוד דורט בראנד
 אופפער גאט צו אופפערן. גאט וואנדהי
 ערבעטין אונד דיא פעסט
 גשטילט:

עבדי דעש אנדרטן בוך שמואל.

דיא לעצטרי רידן דוד אינר דעסין
פראעצייאונג. באהמין דעסן שטארקין
אונר איהרי פרייכטי נוערקן !

ך"ד

24

דוד שלח את יואב לספר את ישראל.
ויהי מספר ישראל שמנה מאות אלף
איש חיל. ומספר יהודה חמש מאות
אלף. ודבר יהודה היה אל גד החזה
לאמר אל דוד שיבחר אחד משלשה
עונשי. רעב. חרב האויב או דבר.
והאחרון בחר וימותו מישראל שבעים
אלף איש. ובגרן ארונה הרף המלאך
להשחית העם. גד הנביא צוה את דוד
להעלות שם עולות ליהוה ויעתר יהודה
ותעצר המגפרה:

חסלת ספר שמואל ב:

דוד שיקט דען יואב דיא ישראל צו
צילן. עש ווארי דיא צאהל דערן
ישראל אכט מאהל הונדרט טויזנט
שטרייטבאהרי מענר. אונר דיא צאהל
יהודה ווארי פינף הונדרט טויזנט. דאז
ווארט

דרייטא חונגרש יאהר וועלכי אין לאנד
 וואריין וועגין דענין גבעונים דיא
 שאול גיטייט האט. עש גאבי דוד
 איהנין זיבן קינד דעש שאול אונד
 זיא הענגטין זעלבי. איבר דען מפיבשת
 אבר ערבארמטי זיך דער קיניג. דיא
 גבייכי דעש שאול. יונתן אונד דיא
 גבייכי דערן גהענגטין זיינד אויף בפעהל
 דעש דוד אין דען גראב קיש דעש
 פאטערש שאול בגראבן וואונדיג. שטרייטי
 דוד מיט דענין פלשתים:

ך"ב

22

שירה דוד ביום הציל אותו מכף כל
 אויביו ומכף שאול:

לוב אונד דאנק ליד דעש דוד צו גאט
 אין דעם טאג אלש ער איהן פון דער
 האנד אליה זיינד פיינדן אונד פון דער
 האנד שאול עררעטיט האט:

ך"ג

23

רברי דוד האחרונים ונבואתו *** . שמות *
 גבוריו ומעשיהם: *

דיא

N

אבלה ויכרתו יושביה את ראש שבע
ויואב הלך מעל העיר:

שבע איין זוהן בכרי בליזי אין הארץ
אונד פֿרעכטי ישראל פֿון דוד.
דיא קיבש ווייבר דעש דוד גאבי דער
קיניג אין הויז דער פֿרוואדערונג אונד
קאמי ניכט מעהר צו איהנין. עמשא
גינגי יהודה צוזאמינ צורופין. אבישי
אבר פֿרפֿולגטי דען שבע. אין וועג האט
יואב דען עמשא וועלכר זיך ניכט פֿור
זיינין שוועהרט אין אכט נאמי גיטיטיט.
ער בלעגרט אבלה אונד דיא אינוואוהער
האבין דאז הויפט שבע אפגשניטן זא דאן
גינגי דער יואב פֿון דער שטאט:

ך"א

21

שלש שני רעב אשר היו בארץ על דבה
הגבעונים אשר המית שאול. ויתן
דוד להם שבעה בני שאול ויוקיעום.
ועל מפיבשר בן יונתן חמל המלך.
עצמות שאול ויונתן ועצמות המוקעים
נקברו על פקידת דוד בקבר קיש אבי
שאול. מלהמות דוד עם הפלשתים:

דרייא

זיך איז טוהר . יהודה כייגטין איהר
 הערץ דען קיניג צו זיינס הויז צורוק
 צו ברינגין זיא קאמין אויך דען קיניג
 איבר דען ירדן צו פיהרן מיט איהנן
 ווארי דער שמעי . אין דעסין איבר פֿאהרט
 איזט שמעי פֿור דעם קיניג כידר גפֿאלין .
 דער קיניג בגבעריגטי איהן אויך . אלש
 נון מפיבשת דעם דוד ענטקעגין קאמי
 זאגטי דער קיניג דאש ער אונד ציבא
 זולין דאז פֿעלד טיילין . ברזלי וואלטי
 ניכט מיט דעם קיניג דאהין רייזין .
 וויילין ער זעהר אלט ווארי . דיא מענר
 ישראל צאנקטין מיט דענין מענרין יהודה
 וועגין איהר פֿורקומין צום קיניג דען זעלבין
 צורוק צופֿיהרן :

שבע בן בכרי תקע בשופר והפריד איש
 ישראל מעל דוד . פילגשי דוד
 נתן המלך בית משמרת ואליהם לא בא .
 עמשא הלך לזעוק את יהודה ואבישי
 רדף את שבע . בדרך הרג יואב את
 עמשא אשר לא בשמר בחרבנו . צה
 אבליה

וואורד מיט זיינעם הויפט אן איין פרווירטין
 גשטרייס דעש אייך בוימט גהענקט.
 יואב שטוסט איהם דרייט לאנצן איין דאז
 הערץ אונד זיינע יונגלינג' האבן איהן
 גטייט. דיא באטשאפט קאמי צום
 קיניג וועלכע זיינען זעהן בוניינט אונד
 זעהן בטרנירט האט:

יט

19

יואב דבר קשות עם דוד על אשר נעצב
 על בנו. ועל דבריו ישב בשער.
 יהודה הטו לבבם להשיב המלך אל ביתו
 ויבאו להעביר המלך את הירדן ועמם
 שמעי. ובעברו נפל שמעי לפני המלך.
 ויחננהו המלך. ובבא מפיבשת לקראת
 דוד אמר המלך שהוא וציבא יחלקו
 השדה. בחזלי לא אבה לעבור את המלך
 כי זקן היה מאוד. איש ישראל רבו
 עם איש יהודה על דבר בואם ראשונה
 אל המלך להשיבו:

יואב רידט דען דוד אומבווילן דאש דער
 זעלבי וועגן זיינען זעהן פרווארנט וואר
 הארט אן. אויף דעסין רידן זעצטי ער
 זיך

חֹשִׁי הָאֲרָכִי אֲבָר צַעֲר־שִׁטְעֹהֲרִט זִיכִּין
 רֹאשׁ אֹנֶכְר מֵאֲכָטִי אֲלִישׁ דִּיזֹ דוֹרֶךְ
 אַחִימַעֵץ אֹנֶכְר יֹנְתָן דַּעַם דוֹד בַּקֶּאֱנִט.
 דַּעַר קִיכִיג אֲלֵשׁ עַר דַּעַן רֹאשׁ אַחִיתַּפֶּל־
 הַעֲרִטִי אִיבֵר פֹּוהֲר עַר אֹנֶכְר דֹּאז גִּאֲנָצִי
 פֶּאֶלֶק וְוַעֲלַכֶּשׁ מִיט אִיהֶם וּוְאָרִי דַּעַן
 יִרְדֵּן. אַחִיתַּפֶּל־ עֲרוּוִירִגְטִי זִיךְ זַעֲלַבֶּשֶׁט.
 אֹם וּוִילָן דֹּאשׁ עַר גִּיזַעֲהִיז הָאֵט דֹּאשׁ
 דַּעֲסִין רֹאשׁ כִּיכֶט פֹּוֹלְצֹוגִין וּוְאֹרְדִין.
 דִּרְיִיג־ מַעֲנֵר פֶּרִיכְרִי דוֹד בִּרְאֲכָטִין
 אִיהֶם אֹנֶכְר זִיכֶם פֶּאֶלֶק צֹוג־ עֲסִין
 הַעֲרַבִיָּא :

יֹאב עִם אַנְשֵׁי דוֹד הִכּוּ הָעַם אֲשֶׁר הָיוּ
 אֶת אַבְשָׁלוֹם בִּיעַר אֲפֵרִים. אַבְשָׁלוֹם
 דַּחֲלָה עַל שׁוֹבֵךְ הָאֱלֹד־ בִּרְאֵשׁוֹ. יֹאב
 חֲקַע שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בִּלְבוֹ וַנַּעֲרִיו
 הַמִּיתָוָהוּ. הַבְּשׂוֹרָה בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
 בָּכָה וְהַתְּאֵבֶל־ עַל בְּנוֹ מֵאֹד :

יֹאב מִיט דַּעֲנִין לִימִטִין דַּעַשׁ דוֹד הָאֲבִין
 דֹּאז פֶּאֶלֶק וְוַעֲלַכֶּשׁ בִּיָּא אַבְשָׁלוֹם
 וּוְאָרִי אִין וּוְאֱלֹד אֲפֵרִים גִּשְׁלֶאגֶן. אַבְשָׁלוֹם
 וּוְאֹרְד

ציבא גיאת דוד מיט וועג צעהרונג
ענטקעגין. אונד אויף דעסין איבל
רעדן פון מפיבשה זיינס הערין גאבי דוד
דעם זעלבין אליש וואש זיינס הערין
צו גיהערטי. שמעי גיאת הרניש אונד
פלוכטי דען קיניג. אבשלום קומט נאך
ירושלים אונד אויף איין ראטין דעם
אחיתפל בשליפי אבשלום דיא קיבש
ווייבר זיינש פאטרש אויף דען דאך אין
אנזיכט גאנץ ישראל:

יז

17

עצת אחיתופל לרדוף אחרי דוד הלילה
עם שנים עשה אלה איש. וחוש
הארכי הפיר עצתו וחודיע את כל זאת
על ידי אחימעץ ויהונתן לדוד. והמלך
כשמעו את עצת אחיתופל עבר עם כל
העם אשר אתו את הירדן. אחיתופל חנק
את עצמו על אשר ראה כי לא בעשתה
עצתו. שלשה אנשים אנהבי דוד מגישים
לו ולעמו לאכל:

ראש דעם אחיתופל דען דוד דיזה נאכט
מיט צוועלף טויזנט מאן צו פרעולגין.
חוש

חושי הארכי צוה להיות עם צדוק וכל
אשר ישמע יודיעהו :

אבשלום שטעהלט דאז הערץ דערן
מעברין ישראל . ער רעבעלירטי ארץ
ווידר דוד זייכין פאטר אין חברון . דוד
פלוהי פון ירושלים אונד זייכה צעהן
קעבש ווייבר פרליסי ער דא זעלבין דאז
הויז צוהיטין . אויך דיא ארכין דעש
בונדש האט ער מיט צדוק דעם פריסטער
זאמבט זייכין צווייא זיהכין נאך ירושלים
צורוק גשיקט . דעם חושי הארכי האט
ער בפוהלן ביא דעם צדוק צו בלייבין .
אונד אליש וואש ער הערין זולטי זול ער
איהם ווישנר מאכין :

ציבא הלך לקראת דוד עם צדה לדרך .
ועל דברו סרה במפיבשת אדוניו
נתן לו דוד את כל אשר לאדוניו .
שמעי יוצא ומקלל את המלך . אבשלום
בא לירושלים ועל עצת אחיתפלל שכב
אבשלום את פילגשי אביו על הגג לעיני
כל ישראל :

האר ומראה אבשלום ובניו הנולדים
לו. אחרי שתי שנים חנכו המלך לבוא
אליו :

יואב שיקטי איין תקועישס ווייב צום
קיניג. אונד אויף איהר גטאהני
אן ריד בפאהל דער קיניג דען יואב דען
וינגלינג אבשלום צורוק צוברינגין. אונד
אלש ער נאך ירושלים קאמי ווארנטי
איהן דער קיניג דאש ער זיין אנגיכט
צו זעהין ניכט קומין זול. גשטאלט
אונד אן זעהין דעש אבשלום אונד זינר
קינדר וועלכי איהמי גיבאהרן וואורדין.
נאך צווייאיין יאהרן בגנעריגטי איהן
דער קיניג דאש דער זעלבי צו איהם
קומין זולי :

אבשלום גנב לב אנשי ישראל. ויקשר
על דוד אביו קשר בחברון. ויברח
דוד מירושלים ועשר פילגשיו עזב שם
לשמור הבית. וגם ארון הברית השיב
עם צדוק הכהן ושני בניו לירושלים.
חושי

אמנון ענה את המר אחותו. אבשלום
 אחידה שנה אותו על זה ויהרגהו
 במשתרה אשר עשה לכל בני המלך
 ויברח אל תלמי מלך גשור ויהי שם
 שלש שנים. ודוד בכה על אמנון
 בנו:

אמנון כוטציכטיגט דיא המר זיינה
 שוועסטער. אבשלום איהר ברודר האט
 איהן וועגין דיזן אן גפיינדיט אונד האטי
 איהן אין איינין גאסט מאהל וועלכש ער
 אלין קיניגליכין קינדרן צו ברייטיט האט
 אומגבראכט. ער פלוהי צו תלמי דען
 קיניג פון גשור אונד ווארי דורט דרייא
 יאהרן. דנד אבר בווייכטי אמנון זיינין
 זעהן:

יואב שלח אשה תקועיר אל המלך.
 ועל דבריה צוה המלך את יואב להשיב
 את הנער אבשלום. וכבואו ירושלימה
 הזחירו המלך לבל יבוא לראות פניו.
 האר M 5

ותהר בת שבע עוד ותלד לו שלמה.
 יואב כלחם ברבה וילכדה. ויקח דוד
 את עטרת מלכם מעל ראשו. והעם אשר
 בעיר ענה מאוד והמיתם. וכן עשה לכל
 ערי בני עמון:

געטליכי ווארטי דורך כחן דען פראפעטיין
 אין איינער גלייכנוס צו דוד. אונד אויף
 גיפֿעלטיין איששפרוך דעש דוד שטראפטי
 איהן דער פראפעט אונד מאכטי איהם
 בקאנט דאש ער דער יעניג זייא פון
 וועלכן ער גירידט האט. דוד בקאנטי
 זיינע זינד. זיין זוהן וועלכר איהם
 גיבוהרן וואנדרי שטורבי. גלייך וויא דער
 מאן גאטש גזאגט האט. עש עמפֿינגי
 אבר דיא בת שבע נוך מאהלין אונד
 גיבאהרי איהם דען שלמה. יואב
 שטרייטיט ווידר רבה אונד כאהמי זיא
 איין. עש כאהמי אויך דוד דיא קרוץ
 איהרש קיניגש פון זיינים הויפט. דאז
 פאלק אבר וועלכש אין דער שטאט
 ווארי האט ער זעהר גפייניגט אונד זיא
 גיטיטיט. זא האט ער עש אויך אליין
 שטעטיין דערין קינדערן עמון גטאהן:

יואב בלאגרש רב־ה־איינה שטאט דערן
 קיכדרן עמון. דוד בשלאפט די־
 בת שבע איין ווייב דעש אוריד־החתני
 אונד זיא וואנרדי שוואגער. עש רופטי
 אלזא דוד דען אוריד־האיש דעם לאגר
 אונד שיקטי איהן נאך הויז. אוריד־
 אבר לאגי בייא דער הויז פיר דעש
 קיניגש. עש שיקטי אלזא דוד דורך
 איהן בריב אן יואב איהן קעגין דען
 שטערקשטין שטרייט צו זעצין אונד פון
 איהמי צורוק צו ווייכין. ער ווירד אלזא
 ערשלאגין ווירדן אונד שטערבן. עש
 טאהטי אויך יואב וויא ער איהם בפוהלן
 האט אונד עש שטורבי דער אוריד־
 נאך דעסיין טוט נאהמי דוד דיא בת שבע
 צום ווייב. אונד עש גפיהלי דיזה זאך
 איבל אין דעבין איגן גאטש:

דברי אלהים על ידי נתן הנביא במשל
 אל דוד. ועל דין משפט דוד הוכיחו
 הנביא והודישו כי הוא זה האיש אשר
 דבר ממנו. דוד הגדלה חטאתו. בנו
 חנולד לו מת כאשר דבר איש האלהים.
 ותהי

העלפטי איהרג קליידר האט ער איהנין
 אפ גשניטן אונד שיקטי זיג פון זיך.
 דא אבר דיא קנדר עמון גזעהין דאש
 זיא מיט דוד זיך אפניווארפן האבין
 דינגטין זיא פון ארם רייטה אונד ריטה
 אויך זונשט שטרייטבאחרי מענר. אין
 גלייכין אויך פון דעם קיניג צו מעכוד.
 איש טוב אונד פון דעם חדרעזר האבין
 זיג איין זעהר גרושיש הער צוזאמין
 גבראכט. עש שלוגי זיג אבר דוד צו
 צווייא מאהלין:

יא

II

יואב צר על רבד עיר בני עמון. דוד
 שכב את בת שבע אשת אוריה החתי
 ותהר. ויקרא דוד אל אוריה מהמרכה
 וישלחו לביתו ואוריה שכב פתח בית
 המלך. וישלח דוד ספר בידו אל יואב
 להציגו מול המלחמה החזקה ולהשיב
 מאחוריו ונכה ומרה. ויעש יואב כאשר
 צוהו וימת אוריה. אחרי מותו לקח דוד
 את בת שבע לאשה. וירע הדבר
 בעיני יהודה:

יואב

ויהי מאוכלי שלחנו תמיד. והוא פסח
שתי רגליו:

דוד באמי צו זיך דען מפיבשת זוהן דעש
יוכתן דעש שאול זוהן אונר גאבי
איהם אליש וואש שאול צוגהערט האט.
ער איזט אויך פון זיינין שטעטיגין טיש
געסטין גוועזין. ווארי אבר הינקנד אויף
ביידין פיסן:

9

10

מלך בני עמון מת ודוד שלח אנשים
לנחם את חנות בנו. חנות גלח חצי
זקן אנשי דוד. גם חצי מדויחם כרת
וישלחם מאתו. ובראות בני עמון כי
נבאשו בדוד שִׁכְרוּ מארֶם רכב ופרשים
ואנשי מלחמה. גם ממלך מעכרה.
איש טוב ומהדרעדור קבצו חיל גדול
מאוד. ויכם דוד פעמים:

דער קיניג דערן קינדערן עמון שטירבט
דוד שיקטי מעכר חנות זיינין זוהן
צו טריסטין. חנות שערטי דענין מעכרין
דוד דען האלבין בארט אפ. אויך דיא
העלפטי M 3

דוד הכניע כל אויביו מסביב. ויהיו לו
לעבדים נשאי מנחה. וגם הדרעדר
מלך צובה הכרה. וילכד מעמו אלף
ושבע מאות פרשים. ועשרים אלף איש
רגלי. תעי מלך חמת שלח את יותם
בנו אל דוד לדרוש בשלום דוד ולברכו
על ככה. נציבי דוד ושריו:

דוד דעמיטיגטי אלי זייני פיינדי רינגש
אום. זיא ווארין איהמי אונטרטעניג.
(צינץ ברינגנדי). אויך דען הדרעזר קיניג
צו צובה שלוגי ער אונד פינגי פון דעסין
פאלק זיבנצעהן חונדרט ריטר אונד
צוואנציג טויזנט מאן פון דעם פֿוספאלק.
דער קיניג צו חמת שיקטי זיינין זוהן
יותם צו דוד אומב דעסין פרידן זיך
צו ערקונדיגן אונד איהן וועגן זולכין צו
לובין אונד צו דאנקין. פֿור שטעהר דעש
דוד אונד דעסין פירשטין:

דוד לקח מפיבשת בן יונתן בן שאול
אליו ניהן לו את כל אשר לשאול.
ויהי

מיכל האטי קיין קינר ביז דען טאג
איהרש אפשטערבין:

ז

7

דוד בקש לבנות בית לשם יהוה. נתן
הנביא מאמצו בזה. ובלילה היה דבר
יהוה אל נתן לאמר לך ואמרת אל דוד
אתה לא תבנה לי בית כי אם בנך אשר
יצא מחלציק הוא יבנהו. תפילת דוד
על זה לפני יהוה:

דוד פרלאנגטי איין הויז צור עהרי גאטש
צו בויען. נתן דער פראפעט בשטערקטי
איהן הירין. נאכטש אבר גשאהי דאז
ווארט גאטש צו נתן זאגנר גיאי היין
אונד זאגי דעם דוד דוא זאלשט מיר
ניכט דאז הויז בויען זונדריין דיין זעהן
וועלכר פון דיינין לעבדין קומין ווירט
דיר זול עש בויען. גבעט דעש דוד פון
גאט וועגין דיין:

בארון כי שמפו הצקר וימית יהוה אותו .
 דוד ירא להביא הארון אל ביתו . ויהי
 בבית עובד אדום הגתי . וכמשלש חדשים
 הביאו אל ביתו באהל אשר נטה לו .
 ודוד מכרכר לפני יהוה ונתבז מיכל
 לו בלבדה . ברך העם אחרי העלותו
 זבחים ועולות . למיכל לא היה נלך
 ער יום מותה :

דוד בריכש הערויף דיא ארכין גאטש
 אויש דעם הויז אבינדב . געטליכר צורן
 אן דעם עזה וויילין ער זייני האנד אן דיא
 ארכין אויש גשמרעקט דאן דאז פיהך האט
 זיא בוועגט אנד עש טיטטי איהן גאט .
 דוד פירכטיט דיא ארכין אין זייני הויז
 צוברינגין . אנד זיא וואהרי אין דעם
 הויז עובד אדום דעש גתי . אנד אלש
 דריטא מאהנאט פיראיבר גינגין בראכטי
 ער זיא אין זייני הויז אין דען צעלט
 וועלכש ער דער זעלבין צוברייטיט האט .
 דוד אבר טאנצטי פור גאט אנד עש
 פראכטיטי איהן מיכל אין איהת הערצין .
 ער זעגנטי דאז פאלק נאך דעמי ער
 שלאכט אנד בראנד אופפֿר גיאופפֿרט .
 מיכל

חיננן זיא בייא דעם טייך וועלכר בייא
חברון וואהרי:

ה

5

כל שבטי ישראל משחו דוד למלך
עליהם. מספר שני מלכותו בחברון
ובירושלים. הלך אל היבوسی. וילכד
את מצדת ציון ובגדה שם ביתו. לקח
עוד נשים והוליד בנים. והכה הפלשתים
פעמים:

אלי שטעמי ישראל זאלבין דוד צום
קיניג איבר איהבין. צאהל דערן
יאהר זיינר רעגירונג אין חברון אונד
ירושלים. ער גינג צו דען יבوسی.
ער נעהמט דיא פעסטונג ציון איין אונד
בויאט דורט זיין הויז. נעהמט נאך
ווייבר אונד צייגטי קינדער. אונד שלאגט
דיא פלשתים צווייא מאחלין:

ו

6

דוד מעלה ארון האלהים מבית אבינרב.
חרון אף יהודה בעזה אשר שלח ידו
בארון

M

יואב שיקט איהם נאך זעלבין רוק קעהרין
 צו מאכין אונד טיטטי איהן אין טאהר.
 וועגן דיזן האט איהן דוד גפלוכט.
 בגרעכניס דעש אבנר. בווייכונג אונד
 קלאג ליד וועלכש דוד איבר איהן
 גזונגין האט:

ד

4

בענה ורכב שרי גדודים לבן שאול
 כרתו ראש איש בשת בשכבו משכב
 צהרים ויביאוהו אל דוד. ויקצף דוד על
 עשותם הרע הזה. ויצורה את נעריהם
 להמיתם. ויקצצו ידיהם ורגליהם ויתלום
 על הברכה אשר בחברון:

בענדה אונד רכב קריגש פירשטיין ביא
 דעם זוהן שאול שנידן דען איש בשת
 דא ער לאגי אין מיטאג שלאף דען
 קאפף אפ אונד בראכטיין זעלבין דעם
 דוד. אונד עש צירכטי דוד וועגן איהרן
 ביגאנגנין איבל. ער בפאהלי אלזא זיינין
 יינגלינגי זעלבי צו טיטן. זיא הויאטיין
 אויך איהדי הענד אונד פיס אפ אונד
 הינגן

ודוד בקש מאתו להביא את מיכל בת
שאול עמו. דבר אבנר עם זקני ישראל
ובנימין. אבנר בא אל דוד חברונה
והלך מאתו לקבץ ישראל אל דוד יואב
הלך אחריהם להשיבו וימיתו בשער. ועל
זה קללו דוד. קבורת אבנר ובכיה וקינה
אשר קבץ דוד עליו:

לאבנר ויריגה שטרייט צווישן דען הויז
שאול אונד דען הויז דוד. קינד
דעש דוד זא איהמי אין חברון זינד
נבוהרן ווארדן. איש בשת ווערפט דעם
אבנר זיינה ביגאנגה זינד פור. דאש ער
נעהמליך דאש קיבש ווייב זיינש פאטערש
בשלאפין האבי. אונד עש צירנטי דען
אבנר זעהר. אבנר שיקט בוטיץ צו דוד
מיט איהם איין בונד צומאכין זא ווירד
ער דיא רעגירונג פון דעם הויז שאול
אפלייטין. דוד אבר פרלאנגט פון איהם
מיט זיך דיא מיכל טאכטער דעש שאול
צוברינגן. רעד דעש אבנר מיט דענין
עלטשטיין ישראל אונד בנימין. אבנר
קומט צו דוד נאך חברון אונד גינגי פון
איהם דיא ישראל צו דוד צו פרזאמלין.
יואב

אויף אנפראג דעש דוד אנטווארטיט איהם
 גאט נאך חברון חערויף צו גיאן.
 דורט וואנדט ער צום קיניג איבר יהודה
 גזאלבט. באטיין האט ער אויך צו דען
 איינזאונדער יביש גלעד גשיקט אונד
 זעלבי וועגן דעמי דאש זיא דיא גביין
 דעש שאול אונד זיינר קינדער ביגראבין
 גלובט. אבנר איין זעהן נר נאמי דען
 איש בשת אונד קריכטי איהן צום קיניג
 איבר ישראל. שטרייט צווישן דענין מענריין
 אבנר אונד דענין מענריין יואב. עש
 פיהליין פון דענין מענריין דוד וועלכי ביא
 יואב וואריין נייכצעהן מאן נעבשט עשהאל
 איין ברודר דעש יואב. פון דענין מענריין
 אבנר הינקעגין זיינר דרייא הונדערט אונד
 זעכציג אומגינקומין:

3

3

מלחמה ארכה בין בית שאול ובית
 דוד. בני דוד הנלדים לו בחברון.
 איש-בשת הזכיר לאבנר עונו שבא אל
 פילגש אביו ויחר לאבנר מאד. אבנר
 שלח אל דוד מלאכים לחרור עמו
 ברירת ויעביר הממלכה מבית שאול.
 ודוד

עמלקי בקומין אונד האט דוד פרקינדט
 דאש שאול אונד יונתן גשטורבן אונד
 דאז פאלק גאטש זיאי דורך דאז
 שונערט גיפאלין. דוד זאמבט אליין זיינע
 מעכרן צערריסן איהרי קליידר זיין
 קלאגטין. וויינטין אונד פאסטטין ביז
 אבינט. דען באטין האט דוד אומבריינגן
 לאסין וועגין זיינש זאגין דאש ער דען
 שאול אומגבראכט האבי. קלאג ליד
 דעש דוד איבר שאול אונד יונתן:

ב

2

על שאלת דוד השיבו יהודה לעלות
 חברונה. שם נמשח למלך ערל
 יהודה. ומלאכים שלח אל יושבי
 יביש גלעד ויהללם על אשר קברו את
 עצמות שאול ובניו. אבנר בן נר לקח
 את איש-בשרת וימליכהו למלך ערל
 ישראל. מלחמה בין אנשי אבנר ובין
 אנשי יואב. ויפלו מאנשי דוד אשר עם
 יואב תשעה עשר איש ועשהאל אחי
 יואב. ומאנשי אבנר נפלו שלש מאות
 וששים איש:

אויף

שמואל ב

א

I

דוד שב מהכורז העמלק אחרי מות
 שאול. ויהי ביום השלישי בא
 עמלקי והגיד לדוד כי מת שאול ויונתן
 ועם יהודה כי נפלו בחרב. דוד וכל
 אנשיו קרעו בגדיהם ויספדו ויבכו ויצומו
 עד הערב. את המבשר הקטיל דוד על
 אמרו כי הוא המית שאול. קינת דוד
 על שאול ועל יונתן בנו:

דוד קימט פון דעם שלאגן עמלק באך
 אפשטערבין דעם שאול צורוק. אונד
 עש גשאהי אם דריטן טאג איזט איין
 עמלקי

דיא פלשתים שטרייטן מיט ישראל
 אונד שלוגין זי. אויך דיא קינד
 שאול האבין זיא ערריכט אונד מיט
 דעם שווערט ערליגט. אלש אבר שאול
 זאחי דאש איהם דיא פֿפייל שיצן גטראפין
 בפעהלט ער זיינים וואפֿפֿין טרעגן איהן
 אום צוברינגן. ער וואלטי אבר ניכט
 דאן ער פירכטטי זיך זעהר דיז צו טוהן.
 עש באהמי אלזא שאול זיין שווערט
 פיהלי דרויף אונד שטורבי. זיינין הויפט
 האבין דיא פלשתים אפגשניטן. זייני
 קליידונג אונד וואפֿין האבין זיא אין דען
 געטצן הויז עשתרות הין גיטאהן. אונד
 דעסין קערפר האבין זיא אויף דיא מויאר
 צו בית שן גישטעקט. דיא אינוואונד פון
 יבש גלעד אבר האבין זיינין אונד דעסין
 קינד קערפר גנומין אונד זעלבי פרבראנד.
 איהרי גביין הינקעגין האבין זיא אין
 יבש אונטן איינס בוים
 בגראבין:

עבדי דעש ערשטן בוך שמואל.

קליין גינר אונד דיא ווייבר אבר ווארין
 פון דעם עמלקי (וועלכר זיך קעגין דער
 מיטאג זייטין אונד קעגין יהודה אויש
 ברייטיט האט) גיפאנגין. דוד פֿרפֿולגטי
 זיא אונד זראפי זעלבי מיט אליין דיין
 רויב פיארנט אן. זיא ערשלוגי ער אונד
 וואש זיא גינמיין האבין עררעטטי ער.
 דיא בייט האט ער צווישן דענין
 שטרייטנדין אונד גשיהר פֿרונאהרין
 צערטיילט. אויך דענין עלטשטין יהודה
 האט ער פון דער בייטי גשיקט:

ל"א

31

פלשתיים כלחמים בישראל ויכום. גם
 בני שאול הדביקו והפילום בחרב.
 וכראות שאול שמצאנהו המורים בקשת
 אמר לנערו להמיתו. ולא אבה כי ירא
 מאור לעשות זאת. ויקח שאול חרב
 ויפל עליה וימות. ראשו כרתו הפלשתיים.
 כליו שמו בית עשתרות וגויתו תקעו
 בחומת בית שן. ויושבי יבש גלעד לקחו
 גויתו וגוית בניו וישרפו אותם ועצמותם
 קברו תחת האשל ביבש:

חסלת שמואל א:

דיא

את דוד מלכת עמהם. כי אמרו פן
ילחם כגדם. ויצוהו אכיש לשוב לצקלג.
וילך דוד וישוב אל מקומו:

דוד גיאת העריבר מיט אכיש צום
שטרייט קעגין ישראל. דיא פירשטיין
דער פלשתיים אבר פרהינדרטיין דוד מיט
איהנין צו גיאת. דאן זיין זאגטיין ער
דורפטי פילייכט קעגין זיין שטרייטין.
עש בפאהלי איהם אלזא דער דוד נאך
צקלג צורוק צוקעהרין. עש גינגי אויך
דוד אונד קעהרטי צו זיינע אהרט צורוק:

ל

30

בבוא דוד צקלג מצאה שרופה באש
והטף והנשים נשבו מהעמלקי אשר
פשטו על נגב ועל יהודה. דוד רדפם
והשיגם חוגגים בכל השלל. אותם הכה
ואשר לקחו הציר. השלל חלק בין
יוצאי המלחמה ובין היושבים על הכלים.
וגם לזקני יהודה שלח מהשלל:

דא דוד נאך צקלג קאמי פאנדי ער
זעלבש אין פייאר פרבראנד. דאז
קליון L 5

כל הימים. שאול אחרי שהכריז
האובות והידעונים מן הארץ הלך לדרוש
מקרהו מבעלת אוב ויתחפש בגדיו. היא
העלתה את שמואל אשר אמר לו שמחר
היא ובניו יפלו במלחמה:

דיא פלשתיים פרזאמלין איהרי הער מיט
ישראל צי שטרייטין. אכיש דער
קיניג צו גת זאגט צו דוד דאש ער מיט
איהם אין לאגר הרויש גיאן זולי אונד
ער וואולטי איהן אלי צייט צום בשיטצר.
(פרוואהר) זייכש (הויפטש) לעבנש זעצין.
שאול נאך דעם זעלבר דיא אובות אונד
ידעונים אויש דעם לאנד פרטילגט האט
גינגי היין זייכין צופאל פון איינר בזיטצריין
דעש אוב זיך צו ערקונדיגן אונד ער
פרוועקסלטי זייני קליידר. זיא בראכטי
דען שמואל הרויף וועלכר איהם זאגטי
דאש ער אונד זייני קינד מרגין אין
שטרייט אום קומין ווערדיין:

דוד עבר עם אכיש למלחמה לקראת
ישראל. וסרגי הפלשתיים מנעו
את

משאול. ואכיש נתן לו את צקלג לשבת
 ברה. רבים מעמי הארץ הכה דוד. ולא
 החיה איש ואשה למען לא יגידו משפטו.
 ולאכיש אמר שפשוט על ארץ יהודה
 ויאמן אכיש שהבאיש בעמו:

דוד מיט זייכין מעכרן אונר דעסין הויז
 גזיכר גינגן העריבר צו אכיש קיניג
 פון גת דאמיט ער ניכט מעזהר מאהלין
 פון שאול פֿרפֿולגט זיין מעכטי. אכיש
 גאבי איהם צקלג איין איין זעלבן צו
 וואונדן. פילי פון דעכין לאנדש פעלקריין
 ערשלוני דוד. ער ליסי אויך וועדר מאן
 נאך ווייב לעבין דאמיט זעלבי ניכט
 זיינן ברויך אנדרייטין מעכטיין. דעם
 אכיש אבר זאגטי ער דאש ער דאז לאנד
 יהודה איבר פאלין. עש גלויבטי אלזא
 אכיש דאש ער איין (שלעכטיין גשמאק)
 עקיל אן זיינם פאלק האבי:

פלשתים קבצו מחניהם להלחם בישראל.
 אכיש מלך גת אומר לדוד שיצא
 אתו במחנה וישומר לראשו ישימהו
 כל

קרא אל אבנר שר צבאו להקיצו. ויהי
כאשר שמע שאול דבריו השיבו שחטא.
ולא ישוב עוד להרע לו:

דיא זפים קומין צו שאול אונד זאגטין
איהם דאש דוד זיך בייז איהנין
פרבערני (אין דער שטילי אויף האלטי).
שאול מיט דרייא טויזנט מאן גינגי
היכונטר איהן צו זוכין. איין זעהר
שטארקע שלומר איבר פיהלי זיג. דוד
אונד אבישי זיינד איכש לאגר שאול
היכונטר גיגאנגין אונד זיא באהמין דיא
לאנטצן אונד דען וואשר קרוג פון
אברהאלב דעש הויפטש שאול. דוד
רופטי דען אבנר דעסין פעלד הויפטמאן
איהן צו ערוועקין. אונד עש גשאהי
אלש שאול זייכי ריד חערטי אנטווארטטי
ער איהם דאז ער גזיכדיגט. ער וואלטי
אבר ניכט מעהר דאהין קומין איהם
איבלש צו טוהן:

דוד עם אנשינו ובני ביתו עברו אל אכיש
מלך גת לבלתי היורד בדרך עזה
משאול.

ערקונדיגן אונד איהם צו ערווכין דאז
 ער זא פיל זיין פֿרמעגין זיך ערשטרעקי דעם
 דוד געבי. עש אנטווארטטי איהנין אבר
 דער נבל הארטי רידן. דיא ווארטי קאמין
 צום גיהער דוד (אונד ער אומבגירטטי
 זיין שוועהרט) ער ריסטטי זיך אונד
 דאכטי איהן אומצוברינגין. אביגיל דאז
 ווייב דעש נבל איילט איהם מיט גשענקי
 ענטקעגין. אונד פרהינדערטי (הילטי איהן
 צורוק) פון בלוט פרגיסן. נאך דעם טוט
 דעש נבל. וועלכיר אויש ראכי גאטש
 גשטארבין. נאמי דוד דיא אביגיל צום
 ווייב. אויך אחינעם דיא יזרעאליר
 האט דוד גנומין. שאול אבר גאבי
 זיינה טאכטער מיכל דעם פלטי זונתן
 דעש ליש:

זעם באים אל שאול וואגידו לו שדוד
 מסתתר עמהם. שאול עם שלשת
 אלפיים איש ירדו לבקשהו. תרמרת
 יהודה כפלת עליהם. דוד ואבישי ירדו
 אל מחנה שאול ויקחו את החכירה
 וצפחת המים מראשתיו של שאול. דוד
 קרא

גוטינ איהם פרעלטיט האבי. אונד דאש
 ער אויך ווייט דאש דוד איבר ישראל
 רעגירן ווירד. אונד דאחערא האט ער
 איין שוואוהר פרלאנגט דאש ער זייכין
 זאמין נאך איהן ניכט אויט טילגין זולי.
 עש שוועהרטי דוד אונד שאול גינגי
 נאך הויז:

ך"ה

25

שמואל מת ויספדו אותו כל ישראל.
 דוד שלח בעריו לשאול שלום נבל
 ולבקש מאתו את אשר תמצא ידו לתת
 אל דוד. ויעץ נבל אותם קשות. הדברים
 באו אל דוד ויחגר חרבו ואמר להרצחו.
 אביגיל אשת נבל מהרה לקראתו במנחה
 ומנעה אותו מבוא בדמים. אחרי מות
 נבל אשר נגפו יהודה לקח דוד את
 אביגיל לו לאשה. גם אחינעם היזרעאלית
 לקח דוד. ושאול נתן בתו מיכל
 לפלטי בן ליש:

שמואל שטערבט אונד גאנצץ ישראל
 האבין איהן בקלאגט. דוד שיקט
 זייכיי וינגלינגי דען פרידן נבל זיך צו
 ערקונדיגן

דוד ישב במדבר עין גדי . שאול הלך
 עם שלשה אלפים איש לבקשהו .
 בא אל המערה להסך רגליו . דוד כרת
 בלש כנף מעילו ושסע ארז אנשיו
 בדברים ולא נתנם לקום אל שאול .
 דוד מוכיח את שאול על אשר רדפו ,
 שאול הודה לו ואמר כי גמלו רעה
 תחת טובה . וגם שהוא יודע שימלוך דוד
 על ישראל . ולזה בקש ממנו שבועה
 לבלתי הכרית זרעו אחריו . וישבע דוד
 וילך שאול אל ביתו :

דוד וואונכטי אין דער ווישטן עין גדי .
 שאול גינגי מיט דרייז טויזנט מאן
 איהן צו זוכין . ער קאמי אין איינער הילן
 זיינע כוטרופט צו פרייכטן . דוד שניטי
 אין דער שטיל דאז עק זיינש מאנטלש
 אפ . צערטרעכטי אויך זייני מענר מיט
 ווארטיין . אונד האטי זיא ניכט צו גלאסיין
 ווידר שאול אויף צו שטיהן . דוד
 שטראפט דען שאול דאז ער איהמי
 פרפולגט . שאול בקעהכטי אונד זאגטי
 צו איהם דאש ער איבל שטאט דעם
 גוטיין

דוד הלך למדבר זיף . וזפים הגירו
 לשאול כי דוד מסתתר עמהם . יונתן
 בא אל דוד ויכרתו שניהם ברירת לפני
 יהודה . שאול ואנשיו הלכו לבקש
 את דוד ומלאך בא אל שאול לאמר
 פשטו הפלשתים על הארץ . וישב מרדף
 אותו :

דוד הילפט דענין אינוואונדיין דער שטאט
 קעילה . דעם שאול וואורדי גזאגט
 דאש דוד דאהין גיקומין אונד דאש ער
 אויך ווידר פון דורט ענטקומין זייט .
 דוד איזט צור ווישטן זיף היין גיגאנדיין .
 דיא זפים אבר קינדטיין דעם שאול אן
 דאש דוד זיך בייט איהנין פרבערגטי .
 יונתן קאמי צו דוד אונד זייט מאכטן
 ביירי איין בונד פור גאט . שאול אונד
 זייני מעגל גינגן דעם דוד צו זוכין . איין
 בוש אבר קאמי צו שאול זאגנדיג
 עש האבין דיא פלשתים דאן לאנד
 איבר פאלין . ער קעהרטי אלזא איהמי
 צופרפולגן צורוק :

הלך מצפה אל מלך מואב. ועל פי גר
 הנביא בא יער חרר. הריגת שמבים
 וחמשה כהני יהודה עם כל הנמצא
 בעיר כוב על ידי דואג חוץ מאביתר
 אשר ברח אל דוד:

דוד גיכגי צור הילין עדולם. זיכרי
 פרייכרי. ברירר אונד דאז גאנצי הויז
 זינש פאטרש קאמין צו איהם הערונטר.
 אויך מעכר איינש ביטרן גמיהטש האבין
 זיך פרזאמבלט אונד ער ווארי פירשט
 איבר איהכין. פון דורט גיכגי ער נאך
 מצפה צום קיכגי מואב. אויף צו שפרוך
 גר דעש פראפעטין אבר איזט ער צום
 וואלד חרת גקומין. טוטשלאג דערן פיכף
 אונד אכטציג פריסטערן גאטש מיט אליין
 וואש זיך אין דער שטאט כוב בפאכרי
 דורך דען דואג. אוישר אביתר וועלכר
 צו דעם דוד גיפלונהן:

דוד הושיע יושבי קעילה. לשאול הגר
 כי בא דוד שמה וכי נמלט משם.
 דוד L

ך"א

21

דוד בא נבדח אל אחימלך הכהן.
 אחימלך נתן לו לחם קדש כי לא
 נמצא שם לחם חלל. ושם אביר הרעים
 אשר לשאול הואג שמו הוא ראה הדבר
 הזה. דוד לקח חרב גלית ויברח אל
 אחיש מלך גת ויתהנולל לפכיו:

דוד קאמי נאך נב צו אחימלך דען
 פרישטור. אחימלך גיבט איהם
 גיהייליגטש ברוט ווייליז אלדורט קיין
 גימיינש ברוט גיפונדן וואורדי. עש ווארי
 אבר דורט דער אוברשטי הירט דעש
 שאול דעסין נאמין דואג ווארי דיזר
 האט דיזי זאך גזעהין. דוד נאמי דאז
 שוועהרט דעש גלירט אונד ענטפלוחי
 צום אחיש קיניג פון גת אונד שטעלט
 זיך אוהגזיניג פור זיינר:

ך"ב

22

דוד הלך אל מערת עדולם. אחיו וכל
 בית אביו ירדו אליו וגם אנשי מרי
 נפש התקבצו ויהי עליהם לשם
 המשח
 הדך

אבר אויך ער זעלבשט נאך רמז אונד
פראפעצייאטי נאקינט פור שמואל :

ד'

20

דברי יונתן ודוד בצאתם השדה וכריתת
בריתם . סתירת דוד בימי החדש .
שאלת שאל עליו ביום השני .
תשובת יונתן . אור החצות אשר
יורה . ושבועת שניהם בינם ובין זרעם
עד עולם :

דיא הידי דעש יונתן אונד דוד דא זיי
אינש פעלד הינזיש גינגן אונד דערן
זעלבין בונד אויף ריכטונג . פרבערונג
דעש דוד אין דעכין טעגין דעש נידאין
מאנד . נאך פראג דעש שאל אין דעם
אנדרן טאג וועגן זיכר . אנטווארט דעש
יונתן . צייכין דערן פֿיילין וועלכי ער
גישאסין אונד שוואוהר איהרר ביידין
צווישן איהונ אונד דערן זעלבין קינדרן
ביז צור ענניגן וועלט צייט :

ברח ובא אל שמואל הרמחה. מלאכים
 אשר שלח שאול לקחת את דוד משם
 נבאו עם להקת הנביאים. גם שניים
 גם שלישים אשר שלח גם חמה נבאו.
 וילך גם הוא הרמחה ויהנבא ערום
 לפני שמואל:

שאול נכש דען דוד אום צוברינגן יונתן
 זיין זוהן אבר רידט איהם צו. אונד
 בזענפטיגטי איהן מיט ווארטיין. דער ביזי
 גייסט גאטש ווארי איבר שאול אונד
 אלס דוד שפילטי פור זיינר וואלטי דער
 שאול דען דוד מיט דער לאנטצן
 ערשלאגן. עש פלוהי אבר דוד אונד
 ענטראהני. שאול שיקטי בוטיין איהן
 דיא נאכט היז דורך צו היטיין אונד
 זעלבין אין דער פרוא צו טיטיין. מיכל
 זיין ווייב אבר עררעטטי איהן. דוד
 ענטלויפט אונד קאמי צו שמואל נאך
 רמדה. דיא בוטיין וועלכי שאול גשיקט
 דען דוד פון דורטיין צו נעהמיין האבין מיט
 איינר פרזאמלונג פראפעטיין גיווייזאגט.
 אייך דיא אנדרטי אונד דריטי וועלכי ער
 גשיקט האבין פראפעצייאט. עש גינגי
 אבר

ויכתן האט איינין בונד מיט דוד אויף
 גריכט אין דעמי ער איהמי גלייך
 זיינה זעהל ליבטי. דיא שפילכדי ווייבר
 זינגטין דאז לוב דוד מעהר דאן דעש
 שאול. וועלכש איהב זער מיספיהלי
 אונד ער וואורדי פון דיזין טאג אונד
 פערנר היז דעם דוד גראב. איין ביזר
 גייסט גאטש איבר פיהלי דען שאול
 אונד ער וואלטי דען דוד אומבריינגן.
 דוד אבר ווארי גליקליך אין אל זיינין
 וועגין דאן עש ווארי גאט מיט איהב.
 שאול גיבט דיא מרב זיינה טאכט
 איינס אנדרן מאן. אונד דוד כאמי דיא
 מיכל אומב צווייא הונדרט פורהייט
 דען פלשתיב:

שאול מבקש להמיר את דוד ויוכתן
 בנו דבר על לבו. ורצחו בדבריהם.
 רוח אלהים רעה היתה על שאול ודוד
 מנגן לפניו ויבקש שאול להכות את
 דוד בחנייה וינס דוד וימלט. שאול
 שלח מלאכים לשמו בלילה ולהמיתו
 בבקר ומיכל אשתו הצילה אותו. דוד
 ברח

דיא פלשתיים האבין איהרי הער לאנה
 צום שטרייט קעגין ישראל פרזאמלט.
 גלית דער פלשתי לעסטערט דיא אורדנונג
 דערן ישראל. דוד אבר ערשלוני איהן
 מיט דעם שטיין וועלכר אין זיין שליידר
 ווארי. דען ער אין זיינין שטירן פרזענקטי.
 זיין הויפט האט ער מיט דעם שווערר
 גלית וועלכן ער אויש זיכר שיידר
 צאהי אבגשניטן. דיא פלשתיים פלוחין
 אונד דוד בראכטי דען קאפף באך
 ירושלים:

יונתן כרת ברית עם דוד באהבתו אותה
 כנפשו. נשים המשחקות ענו שבח
 לדוד יותר משאול אשר חרה לו
 מאור ויהי עון לדוד מיום ההוא
 והלאה. רוח אלהים רעה צלחה על
 שאול. ובקש להמיר את דוד. ודוד
 השכיל בכל דרכיו כי היה יהודה
 עמו. שאול נתן את מרב בתו לאיש
 אחר. ודוד לקח את מיכל במאתים
 ערלות פלשתיים:

מבעת את שאול . על עצת אחד מנעריו
הובא דוד אליו לבגן לפניו בכבוד . וכאשר
נגז בידו בעת היות רוח הרעה על שמואל
רוח לו וסרה מעליו :

גאט שיקט שמואל דען דוד צום קיניג
איבר ישראל צו זאלבין . איין ביזר
גייסט ערשרעקט דען שאול . אויף איין
ראטונג איינער זיינער בדיכטיגן וואורדי דוד
פיר איהם אויף דיא הארפפין צו שפילן
איהמי צו גפיהרט . אונד אלש ער שפילט
אין דער צייט דא דער ביזי גייסט אויף
שאול ווארי איזט איהם לייכט וואורדן
אונד ער וויכי פון איהם :

פלשתים אספו מחניהם למלחמה על
ישראל . גלית הפלשתי חרף מערכות
ישראל ודוד הכהו באבן אשר בקלעו
כי טבעה במצחו . ראשו כרת בחרב
גלית אשר שלף מתערה . הפלשתים
נסו ודוד הביא את ראש גלית
לירושלים :

צווי לשאול להחרים את עמלק. שאול
הכהו. והחמיר על אגג ועל מיטב
הצאן ועל כל הטוב. שמואל הלך
לקראתו והוכיחו על עברו את פי יהוה.
והגיד לו כי מאסו יהוה מהיות מלך
על ישראל. וססף ארצו אגג לפני
יהוה בגלגל:

בפעהל דעם שאול עמלק אויש צו רוטין.
שאול שלוגי איהן. ערבארמטי זיך
אבר איבר דען אגג איבר דיא בעשטי שאף
אונד אלין צוטיין. שמואל גיאט איהם
ענטקענין אונד שטראפט דען זעלבין דאז
ער דאז ווארט גאטש איבר טרעטיין.
קינדיטי איהם אויך אן דאש איהמי
גאט אלש קיניג איבר ישראל צו זיין
פרשמהט האט. ער צערשפאלטטי אויך
דען אגג פון גאט אין גלגל:

יהוה שלח שמואל למשח את דוד
למלך על ישראל. ונתן אלוהים רעה
מבעת

מאוד ויחרדו והיתרה חרב איש ברעהו.
 שאול הואיל העם לאמר ארור האיש
 אשר יאכל לחם עד הערב. וביער טעם
 יונתן מעט דבש כי לא ידע שהשביע
 אביו את העם. ויבקש שאול להמיתו
 והעם העתירו בעדו. מלחמה שאול
 עם הגוים מסביב. בני שאול
 ובנותיו:

יונתן איזט מיט זיינעם וואפין פרעגט צו
 דעם שטאנד דערן פלשתיים העריבר
 גיזאנגן. ער שלוצי זיין דורך איינער
 זעהר העפטיג בידרלאג. זיין ערשטאקין
 אונד עש בראכטי איינער דען אנדרן אום.
 שאול בשוועהרטי דאש פאלק זאגנד.
 פרפלוכט זיין דער מאן וועלכר ביז
 אבינט ברוט עסין ווירד. איז וואלד אבר
 פרקושטיי יונתן איין וויינג העכיק. דאן
 דער זעלבי וואושטי ניכט דאש זיין פאטער
 דאן פאלק בשוואהרין האט. עש וואלטי
 איין שאול דען זעלבין אומבריינגן. דאן
 פאלק אבר האבין פור איהם גבעטין.
 שטרייט דעש שאול מיט דעבין אומלינגרן
 פעלקרן. זידי אונד טעכטער דעש שאול:

שׂאול הָיוּ כֶּשֶׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ . וְעַל אֲשֶׁר
 לֹא נִמְצָא חֶרֶשׁ בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא
 הָיְתָה חֶרֶב וְחֲנִירָה כִּי אִם בְּיַד שׂאול
 וַיּוֹכֶתֶן בָּנָיו :

יוֹכֶתֶן הָאִשׁ דִּיא גִאֲרִיזוֹן דֶּער פֿלֶשְׁתִּים
 גְּשִׁלָּאָנָן . דִּיא פֿלֶשְׁתִּים וַיִּירֶדֶן צוֹם
 שְׁטַרִיט פֿרֶזֶאמְבֶּלֶט . דִּיא יִשְׂרָאֵל הָאֲבִין
 זִיךְ אֵין הִילָן אוֹכֵד דוֹרֶן הֶעֱקִין פֿרֶבּוֹרֶגִין
 שׂאול אוֹפֶפֶרְטִי דאָז בֶּראַנֵד אוֹפֶפֶר פּוֹר
 אַנְקוֹנֶפֶט דֶּעשׁ שְׁמוּאֵל . אוֹכֵד דֹּאֶהֶעֶרָא
 וַיִּיז זֶאגְטִי אִיהֶם שְׁמוּאֵל דֹּאשׁ זֵינְהָ
 רֶעֱגִירוֹנֵג כִּכֶּט בֶּשְׁטֶענְדִּיג זֵיין וַיִּירֶד . עַר
 גִּיבְגִי אוֹיֵךְ פֿון אִיהֶם צוֹר אֲנֶחֱיכִי בְּנִימִין
 דֹּאז פֶּאֶלֶק וואָשׁ בֵּיִיא שׂאול זִיךְ בֶּפֶאנְדִּי
 וואַרִי אוֹפֶגִיפֶעֶהֶר זַעקֶשׁ הוֹנְדֶּרֶט מֵאָן .
 אוֹכֵד וַיִּילִין קִיין שְׁמִיר אֵין גֶּאנְצֶן לֹאכֵד
 יִשְׂרָאֵל גִּפּוֹכֶדֶן וואַנְרֵדי . הָאִשִּׁי כִיאֲמֹכֵד
 וועֶדֶר שוועֶרֶד כּוֹךְ לֹאנְטֶצֶן . כּוֹר אֵלִיין
 שׂאול אוֹכֵד דֶּעסִין זֶנְהֶן יוֹכֶתֶן :

וַיְהוֹכֶתֶן עֶבֶר אֶל מִצֵּב הַפִּלֶשְׁתִּים עִם כּוֹשֵׁא
 כְּלִיָּו . וַיִּךְ בָּהֶם מַכָּה גְּדוֹלָה עַד
 מָאוֹר

שמואל הציע צדקתו נגד העם. והמה
העידוה. מוסרו ותוכחתו להעם על
אשר סרו מאחרי יהוה ומופרז נתן
לדבריו. הזהרה לעם ללכת בדרכי יהוה.
ותפלת שמואל בעדם:

שמואל טראגט זייני גרעכטיגקייט דעם
פאלק פור. זינט בצייגטין אויך
זולכרה. שטראף ריד אונד לעהר אן דאז
פאלק וועגן דעמי דאש זעלבי פון גאט
צווייכן. אונד איין בקרעפטיגונגש צייכן
גאבי ער זיינין ווארטין. ווארכונג דאש
דאז פאלק איז דינט וועגי גאטש
וואנדלין זול. גיבעט דעש שמואל
וועגן איהנין:

יונתן הכה נציב פלשתיים. פלשתיים
נאספו למלחמה ישראל התחבאו
במערות ובחוחים. שאול הגיש את
העולה טרם בוא שמואל. ולכן נבא לו
שמואל שלא תקום ממלכתו והלך מאתו
אל גבעת בנימין. העם הנמצאים עם
שאוול

טרעטין. שאול וואורדי דורך דאז לוי
גטראפין אונד צום קיניג גקריכט. שמואל
שרייבט דאז רעכט דער רעגירונג אונד
ליגטי עש פור גאט הייז:

יא

II

נחש מלך העמוני כלחם נגר יבש גלעד.
רוח יהודה בא על שאול וינתח צמר
בקר וישלח הנתחים בכל גבול ישראל
ויתאספו יחד. שאול הכה עמון. יבש
גלעד כגאל מאניביו. ומלוכה שאול
כתחדש ונתקיים בגלגל:

נחש דער קיניג פון עמון שטרייט קעגין
יבש גלעד. דער גייסט גאטש קאמי
איבר שאול אונד ער צערשטוקטי איין
פאר אוקסין. שיקטי דיא שטוק איין
גאנצן ישראל. זיא פרזאבלטין זיך.
שאול שלאגט עמון. יבש גלעד ווירד
פון זיינין פיינדין בפרייאט. דיא רעגירונג
דעש שאול ווירד אין גלגל פרייארט
אונד בשטעטיגט:

אזליכין וואורדן דעם קיש פרלאהרן . ער
 שיקטי שאורל זייכין זוהן זעלבי צו
 זוכין . אונד אלש ער זיא ניכט גפונדן
 האט גינגי ער אויף ראט זיינש בדינדן
 צו שמואל . גאט אבר האט שמואל
 ענטדעקט דען שאורל צום קיניג איבר
 ישראל צו זאלבין . אן זעלביגן טאג האט
 שאורל מיט שמואל גיגעטיין :

שמואל משח את שאורל למלך . נתן לו
 אותות אשר ימצא בדרך . שאורל
 מתנבא עם חבל נביאים . שמואל
 מקריב את ישראל לשבטיו ולמשפחותיו
 וילכד שאורל . וימליכוהו למלך .
 שמואל כתב כל דברי המלוכה והנחיות
 לפני יהוה :

שמואל זאלבט שאורל צום קיניג .
 גיבט איהם צייכין וועלכי איהם
 אויף דען וועג צוקומין זולין . שאורל
 ווייזאגט מיט איינר רייד פראפעטיין .
 שמואל מאכטי ישראל צו איהרן
 גשלעכטערן אונד פאמיליען הער בייג
 3 K פראפעטיין .

אשר סביבותיהם. וירע בעיני שמואל
מאוד ויחפל אל יהוה אשר ענהו
להגיד להם משפט המלך. והעם מאכז
לשמוע אל שמואל. וישב דברי העם
אל יהוה:

דיא קינדר שמואל הינא דען וואכר אן.
ישראל בגעהרן איבר זיך גלייך אלין
אום ליגנרן פעלקרין איין קינג. איין דען
אויגן שמואל אבר גפיהל עש זעהר
איבל. ער בעטיט צו גאט. וועלכר
איהם אנטווארטט איהנן דיא אורדנונג
דעש קיניגש צו פרקינדן. דאז פאלק
וואלט דיא שטים שמואל ניכט אן הערין.
ער בראכטי אלזא דיא רידן דעש פאלקש
גאט צורוק:

ט

9

אתונות נאבדו לקיש ושלח שאול בנו
לבקשן. וכאשר לא מצאן הלך על
עצרת נערו אל שמואל. ויהוה גלת
אזן שמואל למשח את שאול למלך
על ישראל. ביום ההוא אכל שאול
עם שמואל:

אויזליינין

אין הויז צורוק גהאלטין . זיא אבר גינגן
בין בית שמש :

ז

7

הארון בא אל בירת אבינר בנבערה .
ישראל התקבצו על פי שמואל
המצפתה . ופלשתים נאספו נגדם למלחמה .
ובעת שהתפלל שמואל בעדם הרעים
יהוה על הפלשתים בקול גדול וינגפו
לפני ישראל :

דיא ארכין קאמי צום הויז אבינר אב אין
גבעה . ישראל פרזאמלין זיך אויף
בפעהל שמואל נאך מצפדה . דיא
פלשתים אבה זיינר קעגן איהכנן צום
שטרייט פרזאמבלט ווארדן . אונד אין
דער צייט דא שמואל פור זיא גבעטין
האט שטורמטי גאט אויף דיא פלשתים
מיט איינר גרושן שטים אונד זיא וואוירדן
פור ישראל ערמארדט :

ח

8

כני שמואל הטו אחרי הבצע . ישראל
מבקשים עליהם מלך ככל הגוים
אשר

פרוא אונד אן דען אנדערן מארגן האבין
 זיא זולכן פור דער ארכין צור ערד
 ליגנד גפונדן. זיין הויפט אונד דעסין
 צווייא העכרי וואריין אפגשניטן. דאחער
 האבין זיא איהן פון איין אורט צום
 אנדערן גשיקט. אין איינער יעדין שטאט
 אבר ווארי דיא מאכט גאטש אונד שלוגי
 זיא אן דעגין הייטבליכן ארטיין:

ו

6

בעצת הכהנים והקוסמים שלחו הפלשתים
 את ארון הברית על עגלה חדשה עם
 אשם בארגו מצדו. והפרור אשר היו
 בעגלה היו עלות ובניהם כלו בבירה.
 ותלכנה עד בית שמש:

דורך ראט דער פריסטער אונד צויברר
 האבין דיא פלשתים דיא ארכין דעש
 בונדש אויף אייניגן בייאן וואגן מיט
 איינעם אויף דיא זייטן אין איינעם קאשטיין
 גלעגטש שולד אופפער צורוק גשיקט.
 דיא קיהי וועלכי אין וואגן גוועזין זיינר
 וואריין זויגנד אונד איהרן יונגן האבין זיא
 אין

ישראל גיבגן צום שטרייט הרוים קעגן
 דענין פלשתים. ישראל לייזן אייני
 נידרלאג. דאהערא בראכטיגן זיג דיא
 ארכין אין דען לאג. דיא פלשתים
 נאמיגן איבר האנד. אונד דיא ארכין
 דעש בונדש וואורדי גפאנגן. דרייאסיג
 טויזינט מאן פילן אין שטרייט. אויך
 דיא צווייגן קינדע עלי שטורבן. אונד
 אלש דער עלי דיזה איבלה זאך גיהערט
 פילי ער ריקלינגש. צערבראכי זיין גינאק
 אונד שטורבי. אויך דעסיגן שוויגער טאכטער
 דא זיג זולכש פרנאהמי גיבגי זיג צו
 קינד אונד שטורבי:

ה

5

פלשתים הציגו הארון אצל דגון. בבקר
 וממחרתו מצאוהו מושכב ארצה לפני
 ארון הברית. וראשו ושתי כפות ידיו
 כרותות. ולכן שלחוהו ממקום למקום
 ובכל עיר היתה יד יהודה והכם
 בעפולים:

דיא פלשתים האבין דיא ארכין בייגן
 דעם אפגאט דגון גשטעלט. אין דער
 פרנא

K

ג

3

שמואל בקרא כמה פעמים מיהודה.
יהודה הגיד לשמואל את אשר
יקרה לבני עלי. ונודע' נבואת שמואל
לכל ישראל:

שמואל ויירד עטלימה מאהלין פון גאט
גרופן. גאט פרקינדיש' דעם שמואל
דאז. וואש דעכין קיכדון עלי ביגעגנין
ויירד. אויך איזט דיא פראפעצייאונג דעש
שמואל אליכמהאלבן אין גאנץ ישראל
קונדבאהר ווארדן:

ד

4

ישראל יצאו למלחמה נגד הפלשתים.
ויכנפו ישראל. ולכן הביאו הארון
אל המחנה. פלשתים גברו. וארון
הברית נלקח. שלשים אלף איש נפלו
במלחמה. וגם שני בני עלי מתו.
ובששמע עלי את הדבר הרע הזה נפל
אחורנית ותשבר מפרקתו ומת. וכלתו גם
דיא בשמעה זאת כרעה ללדת ומתה:

ישראל

וועגן איהר גזעלין גארגרט ווארדין . זיא
 בעטיט אונם קינדער אין שלדו אין
 בייא זיין דעש עלי . זיא עמפֿינגי אינה
 גבעהרט שמואל . זיא ענטוועהנט אונד
 בראכטי איהן אין דען הויז גאטש צו עלי
 לייך וויא זיא אן גלובט האט :

ב

2

שירר חננה על בנה אשר ילדה .
 ותלד עוד שלשה בנים ושלש בנות .
 חטא בני עלי . ועל אשר לא ענשם
 אביהם נבא איש אלהים על פי יהונה
 מיתת שניהם ביום אחד :

לוב אונד דאנק ליד דער חננה וועגן
 איהרן זונה דען זיא גבאהרן האט .
 זיא גבאהרי פערנר דרייא זיהני אונד
 דרייא טעכטר . זינד דערן קינדערן עלי .
 אונד וויילין זיא איהר פאטר ניכט
 גשטראפט האט ווייזאגט איהנן איין
 מאן גאטש אויף געטליכן בפעהל
 דאז זיא ביידן אין איינים טאג שטערבן
 ווערדן :

שמואל יא

א I

בשי אלקנה חנה ופנינה . חנה היתה
 עקרה . ולזה כעסה בצרתה . תפלתה
 בשלה לפני עלי . הרתה וילדה שמואל .
 גמלתהו והביאה אותו בבית יהודה לעלי
 כאשר נדרה :

צווייג ווייבר דעש אלקנה דיג
 חנה אונד פנינה . חנה ווארי
 אונפרוכטבאהר דאהער איוט דיא חנה
 וועגן

ונתנו אותן לבני בנימין. ושני מאור
בחורי בנימין חטפו להם נשים שבנות
שילן :

חסלת ספר שופטים :

דיא ישראל שלאגין דיא איכויאודהר צו
יבש גלעד. פיר הונדרט יונגפרויאין
לאסין זיא. לעבין אונד גאבין דיא זעלבי
דענין קינדרן בנימין. צווייג הונדרט
ינגליג דעש גשלעכטש בנימין אבר
האבין איהנין ווייבר פון דענין
טעכטן שילה גרויבט :

ענדי דעש בוך דערן ריכטן.

ך'

20

מלחמתי השבטים עם בנימין. פעמים
גבר בנימין והשחיתו מישראל ארבעים
אלף איש. ובפעם השלישי כרתו את
בנימין ויפלו ממנו עשרים וחמשה אלף
ביום החורב. ונשיהם וטפם הרגו
בני ישראל. ויותר מבנימין שש
מאות איש:

שטרייט דערן גשלעכטרן מיט בנימין.
צווייט מאהלין האט בנימין איבר
וואונדן אונד פון ישראל פירציג טויזינט
מאן כידר גמאכט. אין דריטן מאהל
האבין זיין דען בנימין אומגעבן אונד
עש פיחלין פון איהמי אן דען זעלביגן
טאג פינף אונד צוואנציג טויזינט.
איהרי ווייבר אונד קינדער אבר האבין
דיא קינדער ישראל אומגבראכט. אונד
עש בליבן פון בנימין זעקש הונדערט
מאן:

ך"א

21

ישראל הכרה את יושבי יבש גלעד.
ארבע מאות נערות בתולות החיו.
ונתנו

דיין קינדר דין שיקן מענר אויש
 צו קונטשאפטין דאז לאנד אונד זיא
 קאמין אין דאז הויז מיכדא . זעקש
 הונדרט פון דעביץ קינדרן דין צוהיין הרויף
 ליש איין צו נעהמין . אונד אלש זיא
 צום בערג אפריים קאמין נאהמין זיא
 דאז בילד מיכה אונד לוי דען פריסטער
 היין וועק . זיא שלוגין ליש צור שערפי
 דעש שווערדש אונד וואנהפטין דאריין :

יט

19

מעשה פילגש בגבעה . אשר התעללו
 אנשי גבעה ותמות . ואדניה נתחה
 לשנים עשר נתחים ושלחם בכל גבול
 ישראל לשום עליה עצה :

גשיכט דעש קיבש ווייב אין גבעה .
 וועלכדא דיין מענר פון גבעה
 גמיסברויכט אונד זיא שטורבי . איהר
 דער אבר צערשטוקטי זיא אין צוועלף
 טייל אונד שיקטי זעלבי אין דער גנצן
 לאנדשאפט ישראל אומב וועגן איהר
 ראט צו געבן :

פיהלי דאז הויה אום . דער טוטין ווארין
אומגיפעהר דרייגט טויזנט מאן אונד
ווייבר . ער אבר שטורבי אויך מיט
איהבין :

י"ז

17

פסל מיכרה אשר נעשה על ידי אמו .
ובנה ולוי מבירת לחם היו
לכהנים :

געצין בילד דעש מיכרה וועלכש דורך
דעסין מוטער איזט פרפערטיגט וואנרדן .
איהר זוהן אבר אונד איין לוי פון
בית לחם ווארין דאבייא פריסטער :

י"ח

18

בני דן שלחו אנשיהם לרגל את הארץ
ובאו בית מיכה : שש מאות מבני דן
עלו לרשת את ליש וכבואם בהר אפרים
לקחו פסל מיכה והכהן הלוי . ליש הכו
לפי חרב וישבנו ברה :

נשא דלתורה העיר על החר. דלילה
 פתה אותו להגיד לה במה כוחו. ואחרי
 שחתל בה שלש פעמים הגיד לה
 את כל לבו. ופלשתים אסרוהו ובקרו
 את עיניו. ויהי בהיותם בבירת דגון
 החזיק העמודים אשר הבירה נשען
 עליהם ויט בכח ויפל הבירה והיו
 המתים כשלשת אלפים איש ואשה וימות
 גם הוא עמהם:

שמשון גיהט נאך עזרה. דיא פלשתים
 אוימרינגין דיא שטאט. שמשון אבר
 שטיהט מיטן אין דער נאכט אויף טראגט
 דיא פפורטן דער שטאט אויף דען בערג.
 דיא דלילה איבר רידט איהן איהר צו
 ענטדעקין אין וואש זייני קרעפטין בשטיהן.
 אונד נאך דעמי ער זעלברה צו דרייא
 מאהלין בטרונגין פרקינדיטי ער איהר
 זיין גאנציס הערץ. דיא פלשתים אבר
 באנדין איהן אונד שטאכין איהם זייני
 אויגן אויש. אונד עש גישאהי אלש
 זיין אין הויז דגון ווארין פאסטי ער דיא
 זיילן וואורויף דאז הויז גשטיצט ווארי
 אונד ביגטי זעלבי מיט קראפט אונד עש
 פיהלי

טו

15

שמשון הבעיר קמות הפלשתים על ידי
שועלים אשר לכד ונתן לפידים בין
זנבותיהם. נמסר אסור בעבתים ביד
פלשתים ובבואם לקראתו נמסו אסוריו.
ויכם בלחי חמור טרידה. וממנה יצא
מים. הוא שפט ישראל עשרים שנה:

שמשון צינדט דיא גרבין דער פלשתים
אן דורך פיקס דיא ער גפאנגן אונד
צווישן איהרן שווענצן בראנדן גבונדן
האט. ער ווירד מיט שטריקן גבונדן
אין דיא האנד דער פלשתים איבר
אנטווארטט. אונד דא זעלבי איהן
ענטקעגן קאמין וואורדן זייני באנדי
צערריסן. אונד ער שלוגי זיא מיט
איינם אויש גדערטין איזלש קין באקין.
פון וועלכין אויך וואשר הרויש גינגי.
ער האט ישראל צוואנציג יאהר לאנג
גריכטיט:

טז

16

שמשון הלך עזחיה. פלשתים סבבו
העיר. נשמשון קם בחצי הלילה.
נשא

גבעה רין ווירד . אונד אויך נאך דיזן
צייגט ער זיך נאך מאהלין איהרן
מאן . זיא עמפפינגי אויך אונד גבאהרי
דען שמשון :

י"ד

14

שמשון נתן עינו בפלשתית ולקחה לו
לאשה . שסע אריה בדרך . רדה
דבש מגותו . נתן חידרה מזה לקרואי
המשתד . והמה דרשו פתרונו מאשתו .
וזאת היתה הסיבה לשכנא אותם :

שמשון וואורפי זייכי אניגן אויף איינה
פלשתית אונד נאמי זיא צום ווייב .
צערשפאלטיט איין ליב אויף דען וועג .
נעהמט העניג פון דעסין קערפר אפ .
גיבט פון דיזין דענין ברופנין האכצייט
געסטין איין ראציל אויף . זיא אבר
האבין דעסין אוישלאג פון זיינס ווייב
ערפארשט . אונד דיז וואהרי דיא
אורזאך זיא אן צופיינדן :

שבלת. יפתח מת. ואחריו שפט אבצן
את ישראל. ואחריו אילון. ואחריו
עבדון:

שטרייט דערן אפריים מיט יפתח אונד
מענרן גלעד. נידר לאג דערן צווייג
אונד פירציג טויזינט פון דענין מענרין
אפריים. וועלכי זיא ערקעהנט האבין
וויילין זיא ניכט קונטן שבלת זאגן.
יפתח שטערבט. נאך וועלכן אבצן דיא
ישראל גריכטיט האט. נאך איהם
אבר ווארי אילון. אונד נאך דיין
דער עבדון:

יג

13

ישראל נמכרו ביד פלשתים. ומלאך
יהוה * בראה אל אשת מנוח ובשר לה
שתלד בן. וגם אחרי כן בראה עוד לאישה.
ותהר ותלד את שמשון:

ישראל ווירדין אין דיא מאכט דער
פלשתים פרקויפט. דער ענגל גאטש
צייגט זיך דעם ווייב דעש מנוח אונד
פרקינדטי איהר דאש זיא איינין זוהן
גבעהרין

תולע הילפט דעכין ישראל. כאך איהם
 אבר ווארי יאיר. דיא קינד דר ישראל
 ווארין וועגין איהרר גאטש פרלאסונג אין
 דער מאכט דערין פלשתים אונד קינד דרין
 עמון. איהר גיבעט צו גאט אונד דיא
 הינוועק טואונג פרעמדן געטרן וועלכי
 אונט איהכין ווארין:

יא

I I

יפתח נמנה לשופט. שלח מלאכים אל
 מלך בני עמון. מלחמרה יפתח עמו
 וגבורתו. נדרו וזביחת בתו:

יפתח ווירט צום ריכטר גזעצט. שיקט
 באטשאפער צו דעם קיניג דערין
 קינד דרין עמון. שטרייט דעש יפתח מיט
 זעלבין אונד דעסין שטערקי. זיין גלייבט
 אונד שלאכטונג זינר טאכטר:

יב

I 2

מלחמת אפריים עם יפתח ואנשי גלעד.
 ונפילת ארבעים ושנים אלה מאנשי
 אפרים אשר הכירום כי לא יכינו לדבר
 שבלת

I 3

ט

9

אבימלך הרג את שבעים אחיו. משר-
 יותם. מלחמת אבימלך עם געל.
 הריסת עיר שכם. שריפת המגדל.
 מלחמתו בתבץ ומגדלו. ומיתתו על ידי
 זריקת פלח רכב עליו:

אבימלך בריכנש זייני זיבנציג ברידר
 אום. גלייכנוס דעש יותם. שטרייט
 דעש אבימלך מיט געל. נידר רייסונג
 דער שטאט שכם. פרברעטונג דעש
 טורין. דעסין שטרייט אן תבץ אונד
 דעסין טורין. אויך דעסין טוהט דורך
 ווערפונג איינש שטוק מיהל שטיינש
 אויף איהן:

י

10

תולע מושיע לישראל. ואחריו יאיר.
 בני ישראל היו על עזבם את יהורם
 ביד פלשתים ובני עמון. תפילתם ליה
 והסרת אלהי הנכר אשר בקרבם:

תולע

הזהב אשר נתנו לו ישראל והיה לו למוקש.
 שקיטת הארץ ארבעים שנה. שבעים
 בנים הנולדים לגדעון מבשיו. ובנו
 אבימלך אשר היה מפילגשו. מיתח
 גדעון. בני ישראל הלכו אחרי
 הבעלים:

אפרים צאנקין מיט גדעון. ער אבר
 ברידיט זיא מיט גליכרן ווארטין.
 גדעון פאנגט דיא צווייט קיניג דעש
 מדין דען זבח אונד צלמבע. רייסט
 אויך סכות אונד פניאל נידר. אפוד
 וועלכן גדעון פון דענין גאלדנין
 אוהר גיהענגן דיא איהם דיא
 ישראל גיגעבן גימאכט האט אונד
 עש ווארי איהם צום פאלשטריק. רוהי
 דעש לאברש פירציג יאהר לאנג.
 זיבנציג קינדער וועלכי דעם גדעון פון
 זיינן ווייברין זיינד גבאהרין וואורדן.
 אויך דעסין זוהן דער אבימלך וועלכר
 פון זיינס קיבש ווייב ווארי. אפשטערבן
 דעש גדעון. דיא קינדער ישראל אבר
 גינגן דענין בעלים נאך:

ז

7

בחינת גרעון את העם על ידי המים ועל
ידי המלקקים הושיע יהודה עמו.
גרעון שמע ספור החלום של איש
לרעהו. ויבא עליהם בשופרות
ולפידים בתוך הכדים ויכם. וילכד עורב
וזאב ויזרגם:

פראב דעש גרעין אן דען פאלק דורך
וואשר. דורך דיא מיט דער צונג
לעקענדיג אבר האט גאט זיינן פאלק
גיהולפין. גרעון הערט דיא ערצילונג
דעש טרוים איינש מאן אן זיינס גזעלין.
ער קאמי איבר איהבן מיט הערנרן אונד
בראנדן אין קריגן אונד ער ערשלוגי זיא.
ער פינגי אויך דען עורב אונד זאב אונד
בראכטי זיא אום:

ח

8

אפרים ריבו עם גרעון. והוא פתם
בדברים רכים. גרעון לכד שני
מלכי מדין זבח וצלמנע וחרס סכור
ופניאל. אפוד אשר עשה גרעון מזמרי
הזאב

ה

5

שיר דבירה וברק על התשועה אשר עשה
יהודה לישראל:

לוב אונר דאנק ליד דער דבורה אונר
ברק וועגן דען הייל וואס האט
ישראל גמאדן האט:

ו

6

מדין ענה את ישראל. וגדעון קם
לעזרם. על המראה אשר ראה מלאך
יהוה * פנים אל פנים. בנה מזבח ליה *
ונחץ מזבח הבעל. אות גדעון בגזת
הצמר אשר במלא טל:

מדין פייניגט ישראל. גדעון אבר שטונדי
צו איהרר הילף אויף וועגן דען שיין
וועלכן ער גזעהין דא איין ענגל גאטש
איהמי זיכטבאחרליך ערשיהבין. ער בויאטי
גאט איינין אלטאר אונר צערשטערעטי
דען אלטאר דעש בעל. צייכין דעש
גדעון אן דער גשאהרנין וואנלי זא מיט
טויא ערפיהלט ווארי:

איהבין פון זיינר האנד גיהאלפין . כאך
איהם ווארי שמגר וועלכר עבין אויך דיא
פלשהים גשלאגן האט :

ד

4

ישראל נמכרו ביד יבין מלך כנען .
דברה וברק עשו עמו מלחמה ויך ברק
כל עמו לפי חרב . וסיסרא שר צבא יבין
נס ברגליו אל אהל יער . ושמה נחת
על ידיה כי תקערה יתר ברקתו ותצנח
בארץ :

ישראל ווערדן אין דיא האנד יבין איין
קיניג כנען פרקויפט . דבורה אונד
ברק האבין מיט איהם גשטריטן אונד
ברק שלוגי זיין גאנצס פאלק מיט דער
שערפי דעש שוועהרט . סיסרא דער
פעלד דזיפטמאן דעש יבין אבר פלוהי
צו פוס צום צערד יעל אונד דורט איזט
ער דורך איהרר העכדן גשארבן . דאן זיא
האט איהם איין כאגל אין זיינין שלעפיין
איין גשטויסן אונד אן דער ערדן
גיהעפטיט :

איהכין ריכטר אויף אונד זיג העלפטין
איהכין :

ג

3

גוים אשר הניח יהודה לנסות בם את
ישראל. והמה עזבו את אלהי ישראל
ויהודה המכירים ביד כושן רשעתים.
ועתביאל הושיעם מידו ושפט את ישראל
ארבעים שנה. ובמותו הלכו אחרי
ההבל ויהבלו. במסרו ביד עגלון ואהוד
הושיעם מידו. אחריו היה שמגר אשר
הכה גם הוא את הפלשתים :

פעלקר וועלכי גאט דורך איהכין זיג
ישראל צו פרזוכין גלאסין האט.
זיא אבר האבין דען גאט ישראל צורוק
גזעצט אונד גאט האט זיא אין זיג
מאכט כושן רשעתים פרקויפט. דער
עתביאל אבר האט זיא אויש זיינר
האנד ערליזט אונד ישראל פירציג יאהר
גריכטיט. דא ער אבר שטורבי גינגן זיא
כאך דער אייטלקייט אונד וואורדן אייטל.
זיא זיינר אין דיא מאכט עגלון איבר
אנטווארטיט וואורדן. אהוד אבר האט
איהכין

נימט ער צום ווייב . כלב אבר גיבט
 איהם דען אונד אונד אונד אונד וואשר
 לויף . דער יבוס . כנעני אונד דער אמורי
 וואונדט אונד ישראל אונד ווארן
 צינזבאהר :

ב

2

* מלאך יהודה * עלה מן הגלגל אל הבכים
 והוכיח ישראל על אשר כרתו ברית
 ליושבי הארץ . ובדברו אתם בכו . מיתת
 יהושע . דור אחר דור עזבו יהוה . ויסגירם
 ביד שוסייהם ובשובם הקים להם שופטים
 ויושיעם :

דער ענגל גאטש איזט פון גלגל נאך
 בוכים הערויף גקומין אונד שטראפטי
 ישראל דאז זעלבי מיט דענין אינוואונדרין
 דעש לאנדש איינין בונד אויף גריכט
 האבין . אונד אלש ער מיט זיא רידטי
 וויינטן זיא . אפשטערבין דעש יהושע
 אונד עלטשטן . איין גשלעכט נאך דען
 דען אנדרן פרליסן גאט . ער אבר בשלוסי
 זיא אין דיא האנד דערן פרדערברן . דא
 זיא אבר צורוק קעהרטן שטעלט ער
 איינין

50
50
50
50
50

 50
50
50
50
50

שופטים

א

I

ט בט יהודה ושמעון עלו למלחמה
 בכנעני ופרזי ויכום . עתניאל
 לכה קרית ספר ועכסרה בת כלב לקח
 לאשה . וכלב נתן לה גלית מים עלית
 ותחתיר . יבוסי . | כנעני . והאמרי ישבו
 בקרב ישראל ויהיו למס :

דא גשלעכט יהודה אונד שמעון זיינד
 צום שטרייט ווידר דעם כנעני אונד
 פרזי הערויף גצוגן אונד זעלבי גשלאגן .
 עתניאל נעהמט דאש קרית ספר איין
 אונד עכסרה דיא טאכטער דעם כלב
 ניםט

גוטטאטין זא גאט ישראל גיטהאן.
 בונד דעש פאלקש מיט גאט. טוט
 דעש יהושע. בגרעבנוס דערן ביינרן יוסף.
 אונד אפשטערבן דעש הוכין פריסטערש
 אלעזר:

ענדי דעש בוך יהושע:

גפיהל יערוך האבין זיא זעלבי מיט איהרר
אנטווארט צו פרידן גישטעלט:

ך"ג

23

תזכחה מגולדה מיהושע אל ישראל
לשמור את כל הכתוב בתורת משה.
ולרחוק מחקת הגוים:

אויש פיהרליכי שטראף ריד פון יהושע
אן ישראל אומב אליש וואש אין
גזאטץ משה גשריבן שטיהט צו היטן.
אוכר פון דענין ברויכין דערין היידן זיד
צו ענטפערנין:

ך"ד

24

טובור יהודה לישראל. * בריר *
העם עם אלהים. מיתת יהושע.
קבורה עצמור יוסף. ומיתת אלעזר
הכתן הגדול:

חסלת ספר יהושע:

ך"א

21

ארבעים ושמנה ערי הלויים. כל הארץ
בלכרה ושקטה מהמלחמה;

אכש אוכר פירציג שטעט דערן לויים. דאז
גאנצי לאנד ווארי איין גנומין אוכר
פון שטרייט רוהיג;

ך"ב

22

ראובן גר וחצי שבט מנשה נצטון לשוב
לאהליהם ולארץ אחוזתם. ובשובם
בנו מזבח על הירדן. אשר הרע מאוד
בעיני בני ישראל אחיהם. אמנם הטיבום
בתשובתם;

ראובן. גר אוכר דאז האלבי גשלעכש
מנשה ווירדן בפעהליכט צו איהרן
וואונקנן אוכר דען לאנד איהרש ערבטיילש
צורוק צו קעהרין. אין איהרר רוק קעהרונג
האבין זיא אייכן אלטאר ביא דעם ירדן
גיבויאט. וועלכש אין דעכין אויגן דערין
קינדרן ישראל איהרן ברידרן זער איבל
גפיהל

אויך דער טייל וועלכן בנימין אין זיינם
לוה ערהאלטן האט:

יט

19

גרדל בני שמעון. זבולון. יששכר. אשר.
נפתלי ודן. וחלק יהושע אשר נתנו
לו בני ישראל על פי יהוה:

לוה דערן קינדרן שמעון. זבולון. יששכר.
אשר. נפתלי אונד דן. דער טייל
דעם יהושע וואס איהם דיא קינדר
ישראל אויף בפעהל גאטש גיגעבין
האבין:

ך

20

שש ערי המקלט להורג נפש בשגגה.
נעת היוחם שמור:

זעקס צופלויכט שטעט פאר יענעם דער
אוגערין איינע מענשן אומבריינגט.
אויך דיא צייט וויא לאנג ער אלהורט
פרבלייבין זולי:

דער בנעני אבר וועלכר צווישן איהנין
גבליבן ווארי איהנין צור דינשטליכי
צינזבארקייט :

י"ז

17

גורל מנשה ובנות צלפחד . וחלק העורף
אשר נתן יהושע לבני יוסף על כחם
והיותם עם רב :

לז דעש מנשה אונד דערן טעכטריין
צלפחד . דען טייל אויך וועלכע
איהנין יהושע מעהר וועגן איהרן קרעפטין
אונד דעריין זעלבי גרושן מענגי
גיגעבן האט :

י"ח

18

אנשים הנשלחים לכתוב את הארץ
לשבעה חלקים . וחלק אשר עלה
בגורל בנימין :

מעבר וועלכי דאז לאנד איין זיבן טייל
צו בשרייבן זיינר גשיקט ווארדיין .
אויך

חברון וואורדי דעם כלב צום ערבטייל גיגעבין
וויילין דער זעלבי אין דעם טאג זיינש
אפשיקנש דאז לאנד אויש צו קונטשאפטין
נאך דען געטליכן ווילן ווארי :

ט"ו

15

גורל בני יהודה עריהם וחצריהם . עתניאל
לכד קריר ספר וכלב אחיו נתן לו
עכסה בתו וגלית מים העליון והתחתון :

לז דערן קינדרן יהודה איהרי שטעט
אונד דערן זעלבן דארפשאפטין .
עתניאל בצווינגט דיא שטאט ספר אונד
כלב דעסין ברודר גאבי איהם עכסה
זיינע טאכטער צום ווייב אונד דיא אוברי
אונד אונטרי וואשר לויף :

ט"ז

16

גורל בני יוסף לבני אפרים עריהם
וחצריהם . והכנעני הנשאר בקרבם
היה להם למס עובד :

לז דערן קינדרן יוסף צום גשלעכט
אפרים איהרי שטאט אונד דורפשאפטין .
דער H 4

נאמין דערן קיניגי וועלכי משה גשלאגין
האט. אונד דערין איין אונד דרייסיג
קיניגן כנען וועלכי יהושע גשלאגן אונד
איהר לאנד גיערבט האט:

יג

13

חלוקת הארץ אשר צוה יהוה ליהושע
לחלק לתשעת השבטים וחצי שבט
המנשה. כי הנשארם לקחו חלקם
מעבר לירדן:

צערטיילונג דעם לאנדש וועלכש
גאט יהושע דעכין ביין גשלעכטן
אונד האלבין גשלעכט דעם מנשה צו
צערטיילין בפועל אין האט. וויילין דיא
איבריגי איהרן טייל פון יענה זייט דעם
ירדן גנומין האבין:

יד

14

חברון היתה לכלב לנחלרה על אשר
מלא אחרי יהוה ביום שלחו משה
לרגל הארץ:

חברון

שטרייט דערן פינף קיניגן מיט דענין
 גבעונים. שטילשטאנד דער זון דורך
 יהושע. אונד ווערפונג דער שטיין אויף
 דענין פיינדן ישראל. לוב אונד דאנק
 ליד דעש יהושע נאך איהרר פרטילגונג.
 דיג קיניג אבר וועלכי זיך אין הילן
 פרבערגט האבין וואורדין אויף גאלגין
 גהעכט. איינאהם דעש לאנדש פון
 קדש ביז עזה זאמבט איהרר קיניג אונד
 דערזעלבן גרענצן:

י"א

11

מלחמת יהושע עם יבין מלך חצור
 והבאים לעזרו. ולכידתם:

שטרייט דעש יהושע מיט יבין איין קיניג
 חצור אונד דעסין צו הילף קומנדן.
 זאמבט דערן זעלבן איברווינדונג:

י"ב

12

שמות המלכים אשר הכה משה. ושלשים
 ואחד מלכי כנען אשר הכדה יהושע
 וירש את ארצם:

פאלקש שטעלונג אויף דען בערג גרויס
אונד עיבל צום זענין אונד פלוד:

ט

9

התקבצורת מלכי כנען למלחמה נגד
יהושע לישראל. ערמת הגבעונים.
כריתת ברית עמהם לבלתי הכום. והיו
לישראל לעבדים:

פרזאמבלונג דערן קיניגן כנען צום שטרייט
ווידר יהושע אונד ישראל. ליסט
דערן גבעונים. פרפערטיגונג דעש בונדש
מיט איהנין זעלבי ניכט אומצוברינגן.
אונד זיא נוארין קנעכטי דענין ישראל:

י

10

מלחמת חמשת המלכים עם הגבעונים.
עמידת השמש על ידי יהושע.
השלכת אבנים על אויבי ישראל. שירת
יהושע אחרי השמדם. המלכים הנחבאים
במערה נתלו על העץ. לכידת הארץ
מקדש ברנע ועד עזה. עם גבוליה
ומלכיה:

שטרייט

ז

7

מעילת עכן בחרם. ישראל הפכו ערף
לפני אנשי העי. והיו לחרם. שריפת
עכן וכל ביתו ורגימתו:

מיסברויך דעש עכן אן דעם באן. ישראל
נעהמין דיא פלוכט פור דענין מענרין
העי. אונד וואורדן צום פלוך דעש
באנש. פרברענונג דעש עכן מיט זיינעם
גאנצן הויז אונד דעסין פרשטייניגונג:

ח

8

יהושע לכד עיר העי ומלכדה תלה על
העץ. מזבח אבנים אשר הקים
יהושע. כתיבת התורה על האבנים.
ועמידת העם על הר גרזים וחר עיבל
לברכה ולקללה:

יהושע בצווינגט דיא שטאט העי אונד
האט איהרן קיניג אויף דען גאלגין
גיהענגט. אלטאר פון שטיינין וועלכן
יהושע אויף גריכט. בשרייבונג דעש
גיצאטץ אויף דענין שטיינין. אונד דעש
פאלקש

שרעקין דער אינוואונר דעש לאנדש כנען.
 בשניידונג דערן ישראל אין גלגל.
 אוסטר לאמב וועלכש אין ערבות גימאכט
 אונר גהלטין וואורדין. אויף הערונג דעש
 טן דא זיא פון דער פרוכט דעש לאנדש
 גיגעסין האבין. ענגל דער זיך דעם
 יהושע צייגט האט:

ו

6

הסגר יריחו. ישראל סבבו שבע פעמים
 ארת העיר. כפילת חומת העיר
 ביום השביעי ולכדה. חרמת העיר
 חוץ מבית רחב. קללת יהושע על אונתו
 אשר יבנה יריחו:

פרשליסונג יריחו. דיא ישראל אומרינגן
 זיבן מאל דיא שטאט. איין פאלונג
 דער שטאט מויאר אם זיבנדן טאג אונר
 דערזעלבן איינבעהמונג. פירבאזירונג דער
 שטאט אוישר דעם הויז רחב. פלוך
 דעש יהושע איבר יענין וועלכר יריחו
 ערבויאן ווירט:

ארכין אין מיט דעש ירדן זאמבט דענין
פריסטערן דעסין טרעגר ביז דאז פאלק דען
ירדן צו איברפאהרן פולענדיט האטי:

ד

4

שתיים עשר אבנים אשר לקחו ממצב
רגלי הכהנים והניחום במלון לאות
כריתת מי הירדן. ושתיים עשרה אבנים
הקימו בתוך הירדן:

צוועלף שטיין וועלכי זיא פון דען שטאנד
דערן פריסטערליכן פיסן גנומין. אונד
זיא אין דער נאכט הערבערג צום
צייכין דער וואשר דעש ירדן צערטיילונג
היז גליגט האבין. אויך צוועלף שטיין
האבין זעלבי אין מיט דעש ירדן אויף
גריכטט:

ה

5

חרדה יושבי ארץ כנען. מילת ישראל
בגלגל. פסח הנעשרה בערבור.
שביחת המן באכלם מעבור הארץ. מלאך
הנראה * ליהושע:

*

שרעקין

H

ב

2

אנשים אשר הלכו לרגל את יריחו ובואם
שמרה. הסתרם מרחב על הבטחתם
לעשור עמה וביתר חסר. ושובם
ליהושע:

מעבר וועלכי יריחו אויש צו שפיאכירן היץ
גיגאכגין זיינד אונר איהרי אנקונפט
אלדורט. איהרי גישעהני פרבערגונג פון
רחב אויף איהרר פרויכרונג מיט איהר
אונד איהרן הויז בארמהערציגקייט אויש
צו איבן. אויך איהרי צורוק קונפט
צו יהושע:

ג

3

כסיעת ישראל מהשטים. ועברם הירדן.
כריתת מימיו. אשר עמדו כמו נד.
עמידת הארון בתוך הירדן עם הכהנים
בושאיו עד חמו כל הגוי לעבור הירדן:

אפרייז דערן ישראל פון שטים. אונד
איהר איברגאנג איבר דען ירדן.
אפשניידונג דעסין וואשר וועלכי אלש איינה
מויאר שטיהן בליבין. שטל שטאנד דער
ארכין

יהושע

א

I

יהושע בצמורה לעבר הירדן ויהודה
מאמצו למלחמה נגד מלכי כנען.
ראובן גד וחצי שבט מנשה עברו חלוצים
לפני אחיהם אל ארץ נהלל בני
ישראל:

יהושע ווירט דען ירדן צו איבר פאהרין
בפעהליכט אונד גאט מונטרטי אונד
שטערקטי איהן צום שטרייט ווידר דיא
קיניזין כנען. ראובן גד אונד דאז האלבי
גשלעכט מנשה זיינד גיוואפנט פור איהרן
ברידן צום ערבליכן לאנד דערן קינדרן
ישראל הער גיצונג:

קצר המצע

מתורה נביאים וכתובים

חלק שני נביאים ראשונים

יהושע. שופטים. שמואל. מלכים :

Kurzer Inhalt der Bibel

Alten = Testaments

Andarter Theil.

Das Buch Josua, Richter,
Samuel und der Königen.

Hebräisch und Deutsch : Hebräisch,
gleich lautend.

על משה וימי אבלו . יהושע נמלא
רוח חכמה . ושבח משה :

חסלת ספר דברים ותורת משה :

פון דעם בערג נבו זיהט משה דאז
לאנד כנען . דעסין טוהט . פר בערגונג
דעסין גראב . בווייכונג דעש משה פון
פאלק . אונד דעסין טרויאר טעג . יהושע
דער נויזעהייט ערפיהלט . אונד לוב
דעש משה :

ענדי דעש בוך דברים אונד דער תורה :

זיין ווירד. אונד דאש דאז גיזאטץ זול
אין דער ארכן ליגן בלייבן:

ל"ב

32

שירה משה באזני העם. וצווי למשה
לעלורת אל הר נבו. וממנו יראה
ארץ כנען:

משה זיין שירה. אונד בפעהל אן דעם
משה אויף דען בערג נבו צו שטייגן.
פון וועלכן ער דאז לאנד זעהין זול:

ל"ג

33

ברכת משה לשבטי ישראל לפני
מיתתו:

זעגין דעש משה אן דענין גשלעכטערן
ישראל פון דעסין אבשטערבין:

ל"ד

34

משה ראה ארץ כנען מהר נבו.
מיתתו. הסתר קברו. בכית העם
על

אונד שטראף דערן איברטערין אונד
אפוייכנדן דעם בונדש:

ל

30

השובה אל יהוה בכל לב ירצה אלהים.
בחירת הטוב והרע. החיים והמות:

מיט גנצן הערצן צו גאט בקעהרן ווירד
גאט גנעדיגליך אנבעהמין. די
ערוועהלונג דעם גוטן אונד איבלן. דעם
לעבנס אונד טוט:

ל"א

31

הוקמרה יהושע תחת משה. כתיבת
התורה. וצווי לקראתה בשנת השמיטה.
ודברי יהודה איך שיהיו אחרי מיתת משה
ונתיבת התורה בארון:

אנזעטצונג דעם יהושע שטאט משה.
בפעהל דאז גיזאטץ צו שרייבן אונד
זולכש אין דער צייט דער שמיטה צו
לעזין. וויא עס מיט דעם געטליכן
ווארט נאך דעם אפשטערבן דעם משה
זיין

אויף ריכטונג דערן שטייכרן אויף דען
 בערג עיבל דא זיא דען ירדן איבר
 פארהיין ווערדיין. בויא דעש אלטארש.
 פלוך אונד פרמאלידייאונגין דיא זיא אויף
 דען בערג עיבל פלוכין זולין. דיא
 גשלעכטער וועלכי אויף דען בערג גרזים
 צו זעגנין שטיהין זולין. אונד הינקענין
 יעני גשלעכטער וועלכי צום פלוכין זיין
 זולין:

ד"ח

28

ברכות למקיימי התורה. והקללות לעוברי
 פי יהודה:

זענין ווירד דענין גיזאטץ פולציחנדן
 פרשפראכין. אונד פלוך הינקענין
 ווירד דענין איברטרעטריין אנגקינדט:

ד"ט

29

הזכרת המסות האותות והמופתים. כריתת
 ברית. ועונש עוברי וסרי הברית:

אנדענקין דעריין פרזוכונגן צייכין אונד
 וואונדער. אויף ריכטונג דעש בונדש.

אונד

G 5

אוקס זול דאש מויל אין דרעשין
 כיכט פרבונדן ווערדן . בשוועגרוכג דעש
 פרשטארבנין ברודרש ווייב . רעכט איינש
 ווייב זא אין צאנקין איין מאן אן דער
 שאהם גרייפט . דאש גוויכט אונד דיא
 מאס זול גרעכט זיין . דער זאמין דעש
 עמלק אונד דעסין אנדענקן זולי מאן
 אויש טילגן :

ד'ו

26

דיני בכירים ומעשר ותפילתם בהקרבתם :

רעכט דער ערשטן פריכטן אונד צעהנד
 זאמבט גבעט אין דער אונפפרונגש
 צייט :

ד'ז

27

הקמת אבנים בעברם הירדן בהר עיבל .
 בנין המזבח . ארורים וקללור
 שיאורו על הר עיבל . השבטים אשר
 יעמדו לברך על הר גרזים . וכנגדם
 השבטים אשר יעמדו על הקללה :

דיני עמר השכונח בשדה . ועולל
בכרם :

שיידי בריב געבונג אונד דעסין אורדנונג .
רעכט איינש אין שטרייט ציהנדן .
פרבאהט דען אונטערן אונד אוברן מיהל
שטיין צו פפענדין . שטראף איינש מענשיין
דיב . ווארנונג וועגן אוישזאטץ . פפענדונג
איינש ארמן . ענטהאלטונג דעש לוחש
איינש טאגלעהר . רעכט שפרעכונג דען
פרעמדליכגן ווייזן אונד ווייטב . אונד
פפענדונג דעש קליידש איינר ווייטב .
רעכט דער פרגעסינן גארבן אין פעלד
אונד קלייני וויין טרויבן אין וויין
גארטן :

ך"ה

25

דיני מכור הארבעים . חסימת השור
בדישו . יבום . מחזקת איש במבושיו .
משקל ואיפה שלמה תחיה . כריתת זרע
עמלק וזכרו :

דאש מאן ניכט מעהר דאן פירציג שטרייך
איינים מישיטער געבין זול . דען
אוקס

בבני ישראל. ואתכן זונה ומחיר כלב
אל יבוא למקדש. דיני נשך. נדר.
כרם. וקמת ריע:

וואש פור אייני דיכטיג אורה אונדיכטיג
אין דער גמיינדי צו קומין. פרבאהט
איינין אדומי אונד מצרי צו פיראפשייאן.
רעכט דער נאכטליכן אונרייניגקייט.
דאש אין לאגה ניכטש שאנדליכש זולי
אנגטראפין ווירדן. איינין קנעכט זול
מאן ניכט אין דיא האנד זיינש הערין
איבר געבין. איין הורה אונד הור זול
אונטער ישראל ניכט זיין. דיא גאב אונד
דער לוחן איינע הור אונד דער וועהרט
איינש הונדש זול ניכט אין טעמפירל
קומין. רעכט דעש זינץ בעהמונג.
גליבטן. וויין גארטין אונד זאהט דעש
בעגשטין:

ספר כריתת והלכותיו. דיני יוצא בצבא.
חבילת רחוב ורכב. גונב נפשור.
שמירת הצרערת. עבוט העני. עשיקת
שכיר. משפט גר ויתום. בגד אלמנה.
דיני

לבישר ששטנז . גדילים לבגד . עלילות
בתולים ועונשם . דיני אשת איש אשר
הזנה . אנוסה בעיר או בשדה . וגלגלי
כנף אב :

לבי דעש בעגשטין . פרועקסלונג דעריין
קליידרן . איין פוגיל בעסט זא איינר
אויף דען פעלד פינדטי . איין גאלעכרד
זול צום דאך גימאכט ווירדן . פרבאהט
דער אונטערשידליכן זאמין צו זיהין . אז
קליידונג דער פון וואהל אונד צווירן
פרמישטן צייגן . פעדין זולין אז עקין
דעש קליידש זיין . אויש ריר דער נישט
גפונדקן יונגפרויאשאפט אונד דער זעלבן
בשטראפונג . רעכט איינש עהברעכרישן
ווייב . אונד איינר נופציגטיגטה אין דער
שטאט אודר אין פעלד . אונד פרבאהט
דיא פעטירליכי דעק אויף צו דעקין :

דיני הכשרים והפסולים לבא בקהל . אסור
תעוב אדומי ומצרי . דיני מקרה
לילה . וערות דבר במחנה . דיני הסגר
עבר אל אדוניו . קדש וקדשה לא יהיו
בבני

גברויך אונר אורדנונג דעש שטרי שש.
 אויז רופונג זא פון דענין פור געטצטן
 אן דענין פרצאגטין. כייאין וזיזר בויארין.
 וויין גארטין פלאנצירין. אונר ווייבר
 הייארטירין גשעהין זול. פרבאהט דער
 פרוכט ביימער פרדערבונג פון זעלבי
 איין קעגין ווערק פור איינר שטאט
 צו בויאן:

ד"א

21

דיני חלל הנמצא בשדה. ועגלה ערופה.
 דיני יפת תואר הנשבה במלחמה.
 ובכור השנואה בנחלה:

רעכט איינש אין פעלד גפונדנין ערשלאגנין
 קערפרש זאמבט דעם גניק צערברעכנדן
 קאלב. גזאטץ איינש אין שטרייט גפאנגנין
 שיהנין ווייבש בילד. אונר איינש פון
 איינעם אן גפיינדן ווייב גיבאהרנין
 ערשטליכג אין ערבין:

ד"ב

22

אהבת ריע. וחילוף בגדים. קן צפור
 בדרך. מעקרה לגג. זריעת כלאים.
 לבישה

צויברייא . איינעם ווארין פראפעטן זול מאן
 אנהערין . נעבשט דעסין רעכט אונד
 אייניכשאפט . איין פאלשע פראפעט זול
 גטייט ווערדן אונד ווייזט מאן זולכן
 ערקעהנין זול :

הבדל שלש ערי המקלט לחורג כפש
 בשגגה . דיני עדי שקר . נהסגת גבול
 ראשונים בבחלור :

אפזענדונג דערן דרייאן צופלוכטש שטעטן
 פור יענם דער איינין אונדערין טיטיט .
 רעכט דערן פאלשין צייגן . אונד רעכט
 דער ערשטערין גימארק אבר טרעטונג אין
 דעם איברקומנין ערבטייל :

משפט המלחמה . זכרון השוטים לרכי
 הלב . לבוני בית חדש . נוטעי כרם
 ואורשי אשה . אסור השחתת עץ מאכל
 לבנות מצור על עיר :

פעשט טעג גאטש . ריכטר אונד
 פורגעטצטי זאמכט איהרן רעכט .
 וואהרנונג פרעמדין געטריין צו דיהנן :

י"ז

17

בעל מום בל יבא למזבח . סקילה לעובר
 * אלהים אחרים דיני עדים . וזקן ממרא * .
 דיני ומשפט המלך :

איין גברעכליכש טיר זול ניכט דעם
 אלטאר צו קומין . פרשטייניגט זול
 איין אפגעטור ווירדן . רעכט דערן צייגין .
 אונד איינש ווידרשפענסטיגן . רעכט אונד
 אורדנונג דעש קייניגש :

י"ח

18

מתנות ונחלת הלויים . ובחירת השבט
 הזר . אסור מנחש מעונן ומכשף .
 לשמוע אל הנביא האמת מעלתו ומשפטו .
 נביא שקר יומת . וזהכרתו :

גאבין אונד ערבטייל דערן לויים . אונד
 בזונדרי ערוועהלונג דיזעז גשלעכטש .
 פרבאהט דער אונטרשידליכין גאטונגן דער
 צויברייא .

אסור דרכי הגוים על המתים . בהמות
ועופות המותרים והאסורים לאכילה .
ודיני מעשר שני ופדיונו :

פרבאהט זיך דיא אהרש דערן היידן ביא
דענין פוטין צו גברויכן . פיהך אונד
פיגל דיא ערלויבט אונד פרבאטין צום
עסין זיינד . רעכט דעש יצוויאטן צעהנד
אונד דעסין ערליזונג :

דיני שמיטת . ועבד עברי . ובכר בהמה
אם יהיה בו מום :

רעכט דעש זיבנדן יאהרש . איינש עבד
עברי . אונד איינש ערשטלינג פון
איינעם פיהך זא איין מאקל האבין
זולטי :

מועדי יהודה מקראי קודש . שופטים
ושוטרים ודיניהם . והזהרה לעבוד
אלהים אחרים :

שבירת אלהים אחרים. נדרים ונדבות
 תרומות ומעשרות לאכל במקום אשר
 יבחר אלהים בו. כסוי הדם. אסור
 אכילת הדם. דם הזבחים והקרבנות
 לשפך על המזבח:

צערניכטונג דערן פרעמדין געטריין. גלובטי
 אונד פרייאוויליג אופפן תרומות אונד
 מעשרות זולין אין דען אורט וועלכש גאט
 ערוועהלין ווירט גיגעסין ווירדן. פרדעקונג
 דעש בלוטש. פרבאהט דעש בלוט עסינש.
 בלוט דעריין אופפרן זולי אויף דען אלטאר
 גיגוסין ווירדן:

דיני מסית ומדיח. ונביא שקר או חולם
 חלום:

רעכט איינש פרפיהרר אונד לויגן פראפעטין.
 אודר איינש לויגן פריימרש:

אלהים. ולהמול ערלרת לבבם. לאהוב
הגרים ולשבע. בשם יהודה:

דיא לעטצטריין שטיינרני שאבליין.
אפזעכדונג דערן קינדרן לוי. שטראף
ווארטי גאט צו פירכטיין. דיא פרשטאקונג
איהרש הערצין צו בשניידין. דיא
פרעמדליכגי צו ליבין. אונד איין דען
נאמין גאטש צו שוועדערן:

יא

II

זכרון הטובות שעשה יהודה. ותוכחת
מוסר וברכה לעושי רצונו ושומרי
מצותיו. וקללה לעוברי רצונו וחקיו:
המה הברכות והקללות אשר יתנו על הר
גרזים והר עיבל:

אנדענקין דעש גוטין וועלכש גאט גטאהן
האט. עראינרליכי שטראף ריד אונד
זעגן דעכין זא דעסיין ווילן טוהן אונד
זייני גיבאהטי היטן. נעבשט פלוק דעכין
זיינין ווילן אונד גיזאמצי איבר טרעטריין.
דיזא זיינד דיא זעגין אונד פלוקי וועלכי
זעלבי אויף דען בערג גרזים אונד עיבל
געבן זולין:

יב

12

ח

8

זכרון כל טוב שעשה יהוה לישראל
במדבר. ואברם עם ישכחו ברית
אלהיהם:

אנרענקין אליש גוטיש וואש גאט ישראל
אין דער ווישטן גיטאהן האט. איהרי
פרדערבונג אבר וואן זעלבי דען בונג
גאטש אנישר אכט זעטצין ווירדין:

ט

9

כבוש הארץ והורישם יהיה מחמלת יהוה
ולא מצדקת ישראל. תלונות העם
במקומות רבות:

אייננעהמונג דעש לאנדש אונר דעסין
בזיצונג ווירד כור אויש גנאדי
גאטש ניכט אבר וועגן פרומיכקייט דעש
ישראל גשעהין. מורחונג דעש פאלק
אן פילן אורטין:

י

10

לוחור האבנים האחרונים. הבדלת
בני לוי. דברי מוסר ליראה אר
אלהים.

ו

6

אהבת ויראת האל. לשמר חקיו ומשפטיו.
וללמדם לבניהם:

ליב אונד פורכט גאטש. בפעהרל דעסן
גיצאטצי אונד גויכטי צו האלטיין.
אויך זולכי איהרן קינדן צו לעהרנין:

ז

7

אסור לכוורר ברית לישבי ארץ כנען.
ונתוץ מזבחות מצביות ואשרות עובדי
אלילים. הבטחת ירושת הארץ אם ילכו
בחקיו. ואהבת יהודה אליהם:

פרבאהט מיט דענין איכוואוהריין דעש
לאנדש כנען איין בונד צו ערריכטיין.
בפעהרל איהרי אלטער. שטאנדי אונד
לוסט וועלדר דערן געטציין צו צערטרימריין.
פריכונג דאז לאנד צו ערבן זא פערן זיא
אין געטליכין זאטצונגיין גיאן ווערדן. אונד
דיא ליב גאטש צו איהנן:

מלעשור כל סמל הבנית כל דבר.
 בשורה למשה שימות. הברלת שלש ערי
 המקלט מעבר לירדן:

משה ווארניט דאז פאלק אין דענין וועגין
 גאטש צו גיאן. מעלדיט דיא
 בארמהערציגקייטן גאטש אונד זייני גיט
 דיא ער זיא גיטאן האט. פרבאהט איין
 געצין בילדנוס. גשטאלט איינר זאכי וואש
 עש אימר זייאי צו מאכין. אנקינדונג
 דאז משה שטערבין זולי. אפדעכרונג
 דערן דרייאן צופלוכטש שטעט פון דין
 זייטן דעש ירדן:

ח

5

חקים ומשפטים. וכריתת ברית בחרב.
 חרדת העם לעלורת בהר מפני האש.
 ועשרת הדברות שנאמרו בסיני:

זאצטונגין אונד רעכטי. בונד ערריכטונג
 אין חורב. שרעקין דעש פאלקש אויף
 דען בערג וועגן דען פייאר צו שטייגין.
 אונד דיא צעהן גיבאהט וועלכי אויף דען
 בערג סיני זיינר גיזאגט ווארדין:

בייא מואב אונד עמון . פרבאט זיך מיט
איהנין איין שמרייט איין צו לאזין . אונד
דיא איבר ווידונג דעש קיניגש סיחון :

ג

3

מלחמת עוג מלך חבשן . ירשת הארץ
לבני ראובן בני גד וחצי שבט מנשה .
חפילת משה ליהודה שיראהו ארץ כנען .
וחשובתו מאל שאל יעבר הירדן . משה
מאמץ יהושע למלחמה נגד כנען :

שמרייט דעש עוגש קיניג פון בשן .
ערבנעהמונג דעש לאנדש פון דענין
קינדרן ראובן . גד אונד האלבן גשלעכט
מנשה . גיבעט דעש משה צו גאט דאש
ער איהם וואלטי דאז לאנד צייגן . אונד
דיא אנטווארט פון גאט היראניף דאז ער
דען ירדן כיכט איבר פאחרין ווירד . משה
שטערקט יהושע צו שמרייט קעגין
כנען :

ד

4

משה מזהיר העם ללכת בדרכי יהוה מזכיר
חסדי אל נטובו אשר גמלם . הזהרת
מלעשור

דברים

א

I

מ שנה תורה כל הקורא שקרו
לישראל במדבר. ועונשם
ומיתתם:

ווידרהולונג דעש גיזאטץ. אלי צופעלי
זא ישראל אין דער ווישטן צו
גישטוסיין. זאמבט איהרר בשטראפונג
אונד אפשטערבין:

ב

2

דרך שעברו בני ישראל אצל הר שעיר.
וסביב מואב ועמון. ואסור התגרות
בם מלחמה. נכצחון מלך סיחון:

רייז זא ישראל בייא דעם בערג שעיר
גמאכט האבין. אונד דען אומקרייז
בייא

ערשלאגט פליהן (אונד איישר לעבנש
נפאדער בלייבן) קעני :

ל"ו

36

דיין בת יורשר בנחלת אבירה . אשר
חיינדרה לנשים למטה אביהם למען לא
חסוב הנחלה ממטה למטה :

חסלת ספר במדבר :

רעכט אייבר ערבנדן טאכטער אין איהרן
פעטרליכן ערבטייל . וועלכי דעם
פעטרליכן גשלעכט ווייבר ווערדין זולין .
דאמיט דאז ערבטייל פון איינים צו דען
אנדערן גשלעכט ניכט פרווענדיט ווירדי :

ענדי דעש בוך במדבר :

לאכרש . פרלוסט דעש זעלבן אינוואהבר
אונד געצן איהרר מאלרייא :

ל"ד

34

גבול ארץ כנען . ועל פי הגורל תחלק .
ושמורת נשיאי העם אשר יהיו
בחלוקת הארץ :

גימארק דעש לאכרש כנען . אונד דאז
זעלבי זול דורך דאז לוז צערטיילט
ווערדן . וויא אויך דיא כאמין דערין
פירשטיין דעש פאלקש וועלכי בייא דער
פויילונג דעש לאכרש זיין זולין :

ל"ה

35

ארבעים ושמנה עיר ומגרשיהן לנחלת
בני לוי . ומהן שש ערי מקלט לנוס
שמה כל הורג נפש בשגגה :

אכט אונד פירציג שטעט זאמבט איהרן
דארף שאפטין זול אלש איין ערבטייל
דעכין קיכרדן לוי צוקומין . אונד פון
זעלבי זולין זעקש צופלוקטש שטעט זיין .
וואוהין יענה דער אייכין מעכשין אונגערן
ערשלאגט

דענין פריסטריין אונד לויים . בזונדרי גאב
צום טאברנאקל :

ל"ב

32

חלק נחלרת בני ראובן ובני גד וחצי
שבט המנשה . בעבר הירדן . ואך
כי יצאו חלוצים לפני בני ישראל אחיהם
מעבר לירדן :

ערב טייל דעריין קינדערן ראובן . גד אונד
דעש האלבין גשלעכט דעש מנשה
אין דיזער זייטן דעש ירדן . יעדוך אבר דאש
זעלבי אלש שטרייטבאחרי מענר פור
דענין קינדערן ישראל איחרן ברידערן
יענש זייטש דעש ירדן פור גיאן אונד
הער ציהן זולין :

ל"ג

33

מסעות בני ישראל וחנייתם . ירושת הארץ
נאבנר יושביה וצלמי משכיהם :

רייזן דעריין קינדערן ישראל אונד דערן
זעלבין נוהונג . ערב נעהמונג דעש
לאנדש .

פֶּעֶסֶט טעג דעש זיבנדן מאהנדש . בראנד
אופפר דעש נייאן יאהרש . פרזעהנונגש
פֶּעֶסֶט . לויברהיט אונד דעש אויף
האלטונגש פֶּעֶסֶט :

ל

30

דיי נדר ואסר אנשיהם . בתולות ונשים
והפרם :

רעכט דערין גליבטן אונד פרבינדנוסיין
דערין מענר . יונגפרויען אונד ווייברין
זאמבט איהרר אויף ליזונג :

ל"א

31

מלחמת מדין . הריגת כל זכר וכל נקיבה
חוץ מהנה אשר לא ידעו משכב זכר .
ובזת רכושם . תרומת אדם ובהמה לכהנים
וללוים . הרמה למשכן .

שטרייט דעש מדין . אלי מאנש בילדר
אונד ווייבר אוישר יענין דיא פון דעם
בייא שלאף איינש מאנש נישטש וואושטן
וויירדין אומגיבראכט . דיא ברויבונג איהרר
האבשאפט . גאב פון מענשן אונד פיהר
דענין

ירושלם בנות צלפחד. ודיני כחלדה.
אמירת יהודה למשה שימות בהר
העברים. ויהושע יעמוד תחתיו:

ערב טייל דערן טעכטריין צלפחד. ערב
רעכט. אנקינדריגונג גאטש דעם משה
דאש ער אין הר העברים שטערבין זולי.
דער יהושע אבר זולל אן דעסין שטאט
שטיהן:

תמידי היוזם. עולת שבר. ראשי
חרשים ופסח:

שטעטיגליכי פאג אופפר. בראנד אופפר.
דעש שבר. דערין ניא מאהנדן
אונד פסח:

חגי חדש השביעי. עולת ראש השנה.
יום הכפרים וחג הסוכות. ושמיני
עצרת:

ך"ה

25

זכות ישראל עם בנות מואב . צווי להרג
הנצמדים לבעל פעור . מגפח ך"ה אלה
מישראל . כהונת עולם לפנחס על קנאתו
בזמרי בן סלוא וכזבי בת צור :

הנחרייא דעש ישראל מיט דענין טעכטריין
מואב . בפעהל אלי וועלכי דען בעל
פעור אנגיהענגט אומצוברינגן . דיא פעסט
רייסט פיר אונד צונאנציג טויזנד פון
ישראל הינוועק . דיא פורט דויאנדי
פריסטערשאפט ווירד דעם פנהס וועגין
זייכין אויש גיאבטן אייפר . אן זמרי
אייז זוהן סלוא אונד כזבי דיא טאכט
צור . פרשפראכט :

ך"ו

26

מספר חלוצי צבא . וחלוקת הארץ
לשבטיהם ולשמות מטה אבותם :

צאהל דער שטרייטונד דעש הערש .
צערטיילונג דעש לאנדש נאך דענין
שמעמין אונד נאמין דערן שטאם פעטר :

27 ך"ז

אויף דען וועג . ריד דעש איזלש . אונד
דיא ערשייכונג זא ער גזעחין :

ד"ג

23

מזבחות שבנה בלק . ברכת בלעם ונבואתו
אשר נבא לישראל .

מזבחור וועלכי דער בלק גבויראט
האט . זעגין דעש בלעם אונד דעסין
פראפעצייאונג זא ער דיא ישראל
פירגזאגט האט :

ד"ד

24

ברכת בלעם ונבואתו על ישראל
והמשיח * . אחריה עמלק . הקיני . *
אשור נכחים .

זעגין דעש בלעם אונד זייכי נויזאגונג
פון ישראל אונד דעם משיח .
ענדי דעש עמלק . דעש קיני . אשור
אונד כתיים :

ד"ה

25

F 2

לרפא כל הבשור מהם . כצחון מלכי
האמרי סיחון ועוג :

שטרייט דעש כנעני קיניג פון ערד אונד
דעסין אונטרגאנג . מוררין דעש פאלקש
וועגן בלעסטיגונג דעש וועגש . אפגאנג
דעש וואשרש אונד ווירד ווילן אן מן .
איהרי שטראף דורך ברענינדען שלאנגן .
עזרני שלאנגן אויף איינר שטאנגן ווירד
גמאכט צור היילונג איינש יעדן פון
זעלבי גביסנין . איבר וויכרונג דעש סיחון
אונד עוג קיניג פון אמורי :

פ"ב

22

מעשה בלעם אשר קרא בלק לקלל את
ישראל וחזינו . דבר יהודה אליו .
מלאך יהוה עמד על הדרך לשטנו . דברי
האחוזן . ומראה אשר ראה :

גשיכט דעש בלעם וועלכן בלק אמב
ישראל צו פלוכין ברופין האט .
אונד דעסין ערשייגונג . דאז געטליכי
ווארט וועלכש איהם צו קאמי . דער
ענגל גאטש שטונדי איהן צו הינדרן
אויף

ד'

20

מרים מתורה. צעקת העם ותלונתם
עלי מים. משה ואהרן הכעיסו את
יהוה. והמה מי מריבה. עונשם שלא
יבאו לארץ כנען. בני ישראל נסעו ובאו
להר ההר. אלעזר נמשה לכהן גדול
תחת אהרן אביו אשר מת שם :

מרים שטירבט. גשריא אונד מוררין
דעש פאלקש וועגן וואשר. משה אונד
אהרן צירכין גאט. אונד דיזה ווירדן דיא
צאנקענדי וואשר גינענט. איהרי שטראף
ווארי דאז זיא ביכט אין דען לאנד כנען
קומין זולין. דיא קינדע ישראל צוהין אונד
קאמין צום הר ההר. אלעזר ווירד צום
הוכין פריסטר גזאלבט. שטאט אהרן זייבין
פאטער וועלכע אלדורט שטורבט :

ד"א

21

מלחמה הכנעני מלך ערד וחרבנו.
תלונת העם על משאת הדרך.
המים. והמץ. עונשם על ידי נחשים
השרפים. נחש הבחור * על הגם *
לרפא

F

עבודת הכהנים ומשמרת בני לוי. תרומה
לכהנים ומעשר ללוים יהיה. ומעשר
מן המעשר של הלוים יהיה לכהנים:

דינשט דערן פרישטערן אונד אויף ווארטונג
דערן קינדערן לוי. דיא תרומה זול
דענין פרישטערן אונד דאז מעשר זול דענין
לוים אייניגן זיין. דאז מעשר פון דעם
מעשר דערן לויים זול דענין כהנים
זיין קומין:

תורת פרה אדמה. ומי כרתה. ומהם יטהרו
הטמאים. באדם ובכלים הנוגעים.
בחלל חרב או במת והטמאים באוהל:

גזאטץ דער רוטין קונהי אונד דיא וואשר דער
אונרייניגקייט. פון זעלבר זולי מאן דיא
אונרייניגקייט. זא וואול מעכשין אלש
גשירי וועלכי אן אייניגן מיט דעם שווערט
ערשלאגנין אודר פוטין אן גרירט. אודר
דורך דאז צעלט זייכד פחאונרייניגט
ווארדיין:

פרשלוֹקוֹנֶג קרח דתן אוֹנֶר אבִירֹם דא
 זיא צאנקטין וועגן דען פריסטוהמב.
 דאש פייאר פרצעהרט דיא צווייא הונדרט
 אוֹנֶר פופציג מאן זא רויך ווערק אוֹפֶרטן.
 גבעט דעש משה אוֹנֶר אהרן וועגן דער
 גאנצן גמיינדי :

י"ז

17

מגפה בעם י"ד אלה ושבע מאות . וקטרת
 אהרן עצר הנגף . פריחת מטה אהרן
 בחוך מטורת שבטי ישראל לאות על
 הכהונה . אשר הורה למשמורת
 לבני מרי :

דיא פעשט ריס פון דעם פאלק פירצעהן
 טויזנד זיבן הונדרט מאן היז וועק .
 דאז רויך ווערק אהרן האלטיט דען
 ווייטרין מארד אויף . בליהונג דעש
 שטאבש אהרן אונטער דענין שטעמין
 ישראל צום צייכין דעש פריסטוהמב .
 וועלכש צור בווארונג בליבי ווידר דענין
 רעבעלירנדן קינדרן :

אונד כלב אויש גנומין ווארין. שטרייט
דעש עמלק אונד כנעני וועלכי ישראל
וועגן איבר טרעטונג דעש געטליכן בפעהל
גשלאגן האבין:

ט"ו

15

קרבות בבואם אל ארץ כנען. חרומת
חלה. קרבן שוגגים. סקילת מקושש.
ומצות ציצית על בגדיהם:

אופפר זא אין אנקונפט אין דען לאנד כנען
זולין גבראכט ווירדן. ערשטליכגי דעש
טייגש. אופפר דערן זא אוכווישכד זיכריגן.
פרשטייכונג דעש האלץ זאמלעכדן אן
שברת. אונד גבאהט פון דען זוימן דער
קליידרן אן וועלכן שניר הענגן זולין:

ט"ז

16

בליערת קרח דתן ואבירם בנצותם על
הבהורה. ואש אוכלת שני מאות
וחמשים איש מקריבי הקטרת. ותפילת
נשה ואחרן על כל העדה:

פרשלוקונג

משה . תלונת העם על משה . אשר
הסרה כלב :

קונטשאפטר ווירדין דאז לאנד כנען צו
ערקונדיגן אויש גשיקט . פרוכט דעש
לאנדש אלש איינדר וויין רעבין אונד
דעסין טרויבן דיא זיא פון דארטן מיט
בראכטיין . מורדנא דעש פאלקש ווירד משה
וועלכש דער כלב שטילטי :

י"ד

14

תלונת העם . יהושע וכלב עמדו כגדם .
קצף יהורה על העם . ותפילת משה
בעדם . ישראל מבן עשרים עד בן ששים
שנה מתו במדבר חוץ מיהושע וכלב .
ושלחמור עמלקי והכנעני אשר הכו את
ישראל על עברם את פי יהורה :

דאש פאלקן מוררעט . יהושע אונד כלב
זעטצטיין זיך ווירד זיא . צאהרן
גאטש איבר דען פאלק . גבעט משה
וועגן איהבין . דיא קינדער ישראל זיינד
פון צוואנציג ביז זעכציג יאהר אלט אין
דער ווישטן גשטארבין . ווא'פין יהושע
אונד

שבעים איש מזקני ישראל . נתינת השלן .
ועונש אוכלי בשר :

דאז פאלק מוררעט וועגן אפגאנג דעש
פליישיס . צארן דעש משנה . אפ
שאטונג דעש גייסטיש משה אויף זיבנציג
מענר פון דענין עלטשטיין ישראל . דיא
פון גאט גיגעבני וואכטלין . אונד דיא
שטראף דער פלייש עסריין :

י"ב

12

דבת מרים ואהרן על משנה . שבח משה
מיהוה . צרעת מרים והסגרה . תפילת
משנה בערה ותעלתה :

איבלי נאך ריד דער מרים אונד אהרן
פון משנה . לוב דעש משנה פון
גאט . אוישזאטץ דער מרים אונד איהר
אפזעכדרונג . גיבעט דעש משה וועגן איהר
אונד דער זעלבן גנעזונג :

י"ג

13

מרגלים לתור ארץ כנען . פרי
הארץ זמורה ואשכול אשר הביאו
משם .

ציהונגן דערן קינדרן ישראל זא דורך
 דען וואלקין גשהיזן זולי. וועלכר דאז
 צעלט ברעקט האט. אונד מעלדונג
 דעסין בעכטליכי גשטאלט:

10

מלאכת חצוצרות הכסף לקרא העדה.
 נסיעת ישראל ממדבר סיני. דברי
 משה לחותנו חובב. ותפילת משה
 בנסוע הארון. ובנוחו:

ארבייט דערן זילברנין טרומפעטין וואומיט
 דיא גמיינדי צו אזאמין צו רופין זיין.
 אפציהונג דערן ישראל פון דער ווישטיין
 סיני. ווארט אונד רידי משה צו חובב
 זיינין שוויגער פאטר אונד גבעט דעש
 משה וואן דער ארון צאהי אונד אין
 דעסין רוהי:

11

יא

מתאננים עבור חסרון הבשר. וחרון אף
 משה. אצילת הרוח של משה על
 שבעים

אומפר דערן פירשטין ישראל אין דער צייט
 דער אייכווייהונג דעש טאבירנאקלש
 אונד אלטארש . דיא שטייג גאטש
 וועלכה מיט משה פון מיטן דערן צווייא
 כרובים גרידט האט :

ח

8

מצות הכרות מעשה המנורה . חנוכה
 הלויים ועת עבודתם ושובם מצבא
 העבודה :

גיבאהט דער ליכטר . ארבייט דעש
 לייכטרש . אייכווייהונג דער לויים
 אונד צייט איהרש דיכשטש אונד וואן
 זעלבי פון איהרן דיכשט אפשטיהן זולטין :

ט

9

פסח ראשון ופסח שני . חנויות ומסעות
 בני ישראל על ידי הענן אשר כסה
 האהל מועד . ומראהו בלילה :

פסח ראשון אונד פסח שני וויא אונד וואן
 זולכש צו האלטין זיין . רודונג אונד
 ציהונג

דינשט דערן לויס פורמעג הייפטר דער
שטאם הייזרן. אונד דערן זעלבן צאהל:

ה

5

שלוח הטמאים מן המחנה. קדשי בני
ישראל ומעילה ומנחת קנאות:

דיא אנכרייכין זולין אויש דעם לאגר גשיקט
ווערדן. הייליגקייטן ישראל אונד דערן
פעלשונגין. אונד אופפר דעש אייפרש:

ו

6

דיני כזיר וקרבתו ביום טהרתו. וברכה
הכהנים את העם:

וויא זיך איין כזיר צו פרהאלטין דוט אונד
דעסין אופפר אין דען טאג זיינר
רייניגקייט. זעגין דערן פריסטער וויא זיא
דאז פאלק זעגנין זולין:

ז

7

קרבות כשיאי ישראל בחנוכת המשכן
והמזבח. וקול יהודה המדבר אל
משה מבין שני הכרבים:

אופפר

E 5

אורדנונג דעש לאגרש פון ישראל וויא
זיא אום דען טאברנאקל רוהין אונד
ציהין זולין. נאמין אונד צאהל דער
פירשטין:

3

3

מספר בני לוי לעבודה ומשמרת המשכן.
ונשיאי בית אבותם. פדיון בכורי
ישראל בבני לוי. ופדיון כסף של
העודפים על הלויים:

צאהל דערן קינדערן לוי צום דינשט אונד
היטונג דעש טאברנאקלש. אונד
פירשטין איהרר שטאמב פעטר. וועקסל
דערן ערשט גיבאהרניץ פון ישראל מיט
דענן קינדערן לוי. אונד ליזונג דער
איבריגן וואש דיא לויס ניט אויט טראגין
זא מיט געלד גשעהין זור:

ד

4

עבודת הלויים לראשי בית אבותם
ופקודיהם:

דינשט

במדבר

א

I

מ ספר חלוצי צבא משנים עשר
שבטי ישראל
לעבודת המשכן . אשר בכתף ישאו :

צאהל דעריז קינדרן ישראל וועלכי פון
דענין צוועלף שטעמין שטרייטבאהר
וואריין . אונד אפ זעכדרונג דעש זשלעכטש
לוי צום דינשט דעש טאבירנאקלש . זא
זיא אויף דיא אקסיל טראגין זולין :

ב

2

דגלי מחנה ישראל אשר סביב המשכן
יחנו ויסעו . שמוה ומספר הנשיאים :

אורדנגנג

4 E

ד"ז

27

דיני כדר ומעשר ופדיתם :

חסלת ספר ויקרא :

רעכטי דעש אנגילובטן . דעש צעהכר
אונד צורוק ליזונג דער זעלבין :

ענדי דעש בוך ויקרא :

דאז שטעטליכט . דאז שוויג פרוט .
שטראף איינש לעסטערדין . צו גפיגטי
שאדין איינש מעכשין אודר פיהך וויג
זעלבי זולין פאר געלטיט ווערדין .

ך"ה

25

דין שביעירא ושנת היובל . דין נשך
ותרביירא . גאולת האחוזתא . ואסור
לעבוד באחיו עבודת עבד :

רעכט דעש זיבנדין יאהרש וויא אויך דעש
יובלש . יוסטיץ דער ציכזונג אונד
וואונד . צורוק קעהרונג דעש ערבטיילש
אן דעם ערב הערין . אונד פרבאהט
מיט דעם ברודר קנעכטליכי דינשט צו
פֿרייכטן :

ך"ו

26

שכר הולכי בדרך יהודה . ותוכחה
מקוללת לעוברי רצונו :

לויז דערין דיג איז וועג גאטש גיאן .
אונד פלוק דערין זא זייניז ווילן
איבר טרעטיין :

ך"ז 27

E 3

מיט מאקיל בהאפטער מאן זול פריסטעליכי
דינשט ניכט פרייכטן. רעכט איינש
פריסטער טאכטער דיא דא חורט :

ך"ב

22

זר וטמא לא יאכל קדש. אסור בעל מום
למזבח. ודבר הנרצה לעולה :

דער ניכט פון פריסטעליכן גשלעכט איזט
זול קיין הייליגש גניסן. אין גלייכין
אין אונרייכר. קיין גברעכליכר זול דעם
אלטאר דיהנין. וואש צו איינין בראנה
אופפער אן גינומין ווערדין זול :

ך"ג

23

שברת ומועדי השנה וקרבת :

שברת אונד יעהרליכי פעסט טעג זולין
גפייארט ווערדין. זאמבט בשרייבונג
איהרר אופפער :

ך"ד

24

בר תמיד. לחם הפנים. עונש המקלל.
ונזקי אדם ובהמה ותשלומיהם :

דאז

עֵשָׂה בֹתֵן מִזְרְעוֹ לְמוֹלֶךְ. וְדֹרֶשׁ אֶל־
הָאוֹבוֹת וְהַיִּדְעוֹנִים. וּמְקַלֵּל אֲבִיו
וְאִמּוֹ. וַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה זִמְרָה:

שטראף איינש פון דעסין קינדן דעם
מולך אופפערדין. אונד דער וועלכר
דיא אובות אונד ידעונים אומב ראט
פראגט. דער פאטר אונד מוטער פלוכט
אונד וועלכר בלוט שאכט אונד
סודומיטרייא בגיהט:

וְהִזְרִיתָ לַכֹּהֲנִים עַל טוֹמֵאת הָמָר.
עַל גְּרוּשָׁה זֹנָה וְחִלּוּלָהּ הַנִּפְסְלוּרָה
לַכֹּהֲנִים. בַּעַל מוֹם אֶל יִכָּהֵן. וְדִין בַּת
כָּהֵן כִּי תַחַל לְזָנוֹת:

וואהרנונג דענין פריסטריין וועגן
אונרייביגקייט איינש מוטין קערפערש.
וועגן הייארטונג איינר פריטריבנין.
פריסטריין אונד גישוועכטיין ווייב. וועלכע
דענין פריסטריין אונדיכטיג זיין זולין. איין

י"ז

17

הזהרה שלא לזבח לשעירים. ועל אכילת
דם ונבלה:

פרבאהט דענין טייבלין צו אופפרן. ווייז
אויך פון בלוט אודר פרעקטין פלייש
צו עסן:

יח

18

גילוי עריות. ואסור ללכת בדרכי
הגוים:

פרבאהט פון בלוטש פריינדשאפט צו
הייארמטין. נעבשט בפעהל אין דען
גברויך אונד דיא אהרט דערן היידין ניכט
צו וואנדלין:

יט

19

חקים ומשפטים חדשים עם ישנים
שכבר נאמרו:

וידרהולונג עטליכר נייאין אונד אלטין
גבאהטין אונד זאטצונגין:

טוהרת המצורע וקרבתו . טוהרת הבית
חילץ האבנים וטוהו :

רייניגונג דעש אוישזעטציגן אונד דעסין
אופפר . רייניגונג דעש הויז . אוישזיהונג
דער שטייכין אונד דעסין פרקלעבונג :

קרבן וטהרת זב וזבה :

אופפר אונד רייניגונג אייבש זאמין
פליסענדיג מאנש אונד אייבש ווייבש
דיא דען בלוט גאנג האט :

ביאת הכהן הגדל לפני ולפנים בינים
הכפורים . ושעירי החטאת . ומשפטם :

אין גאנג דעש הוכין פריסטרש אין
דען אינרישטן הייליגטוהמב אן דען
פרעהבונגש טאג . בעק דער זינדן אונד
איהרי ארדבונג :

פיהך . טיהר . פיש אונד פיגל וועלכי
 ריין אודר אונריין צום עסין זיינד .
 וואהרנונג דעכין קינדערן ישראל זיך
 הייליג צו האלטן :

י"ב

12

טמאת אשה יולדת זכר או נקיבה וימי
 טהרה . קרבנה ביום טהרתה :

אונרייניקייט איינש ווייבש וועלכי איין
 מאכליין אודר ווייבל גבעהרן ווירד
 אונד טעג איהרר רייניקייט . איהר אופפר
 אן איהרן רייניגונגש טאג :

י"ג

13

חורתי המצורע . צרעת האדם הבית
 ובהגדים . וראיית הכהן . והסגרו :

זאמצונג דעש אוישזעמציגן . אוישזאטץ
 דעש מעכשין . איינש הויז . אונד דערין
 קליידערן . דיג ביזעהונג דעש פריסטרש
 אונד בשליטונג דעש זעלבין :

י"ד 14

ענטדעקטי זיך אונד צייגטי זיך איהנין .
 איין פייאר אבר גינגי פור גאט אויש
 אונד פרצעהרטי דאז בראנד אופפר .
 זענין דעש משדה אונד אהרן וויא זיא
 דאז פאלק גזעגנט האבן :

9

10

נתינת אש זרה על המחטה מנדב ואביהו .
 ושרפתם . ובכיית העם עליהם . אסור
 לכהנים לשתות יין ושכר בבואם אל
 חקודש . אכילת המנחה הותרת :

געבונג דעש פרעמדין פייארש אויף דיא
 פייאר פפאני פון נדב אונד אביהו אונד
 איהר פרברעכונג . בווייכונג דעש פאלקש
 איבר איהנין . פרבאהט דענין פריסטריין
 יונגין אונד אלטין וויין צו טרינקן וואן
 זיא אין דאז הייליגטוהמב גיאן . בפעהל
 דאז איבר גיבליבני אופפר צו עסיין :

יא

11

בהמור חיות דגים ועופות הטהורים
 והטמאים לאכל . הזהרה לשרא
 להיותם קדושים :

פידק .

ז

ז

הזרת האשם. הזרת זבח השלמים.
ואזהרה על אכילת חלב ודם:

זאטצונג דעש שולד אופפרש. זאטצונג
דעש פריד אופפרש. פרבאט וועגן
עסונג דעש אינזליכט אונד בלוט:

ח

8

משיחת אהרן ובניו לכהונה. והקרבת
משרה:

זאלבונג דעש אהרן אונד דעסין קינדער
צום פריסטרטומב. אופפרונג דעש
משרה:

ט

9

קרבן אהרן בעדו ובעד העם. וכבוד
יהוה נגלה ונראה אליהם. ואש יצא
מלפני יהוה ותאכל העלוי. וברכת
משה ואהרן לעם:

אופפר דעש אהרן פור איהמי אונד פור
דאש פאלק. דיא הערליכקייט גאטש
ענטעקטי

אשם העלמרת דבר. או העלם מקדש.
קודש. או שבועה. ומעילת קדשי
יהוה. ושבגת חטאת:

שולד אופפר וועגן איינר אונביקאכטיג
זאך בעמליך עש ווערי דער הייליג
אורט. דאז הייליג פלייש אודר זונשט
וואש הייליגש אונבקאכט. ווייז אויך
וועגן אונבווישיגדן שוואוהר. אודר פעלשונג
דער הייליגטומריג גאטש. אונד אונבווישנה
דער זינד:

תורת העולה. תמידת האש על
המזבח. לבישת הכהן. וקרבתו ביום
המשחו:

זאכונג דעש בראנד אופפרש. פייר זול
אויף דען מזבח שטעטיגליך אונטער
האלטן ווערדיג. בקליידונג דעש פריסטער
אונד דעסין אופפר אין דען טאג זיינר
זאלבונג:

זול זיא גיבאכין ווערדין . קיין זיאר טייג
אונד העניג זול אין זולכר קומין . דער
בונד דעש זאלץ וועלכש צו אייניגן יעדן
אופפער קומין זאל :

3

3

זבחי שלמים יהיו מן הבקר מן הצאן
ושן העזים . החלב יהיה עולה ליהוה .
ואסור אכילת הדם :

פרידליכי שלאכט אופפער זול פון רינד
פיהר . פון שאף אונד פון גיזן זיין .
דאז אינזליכט זול גאט גיאופפערט ווערדין .
פרבאהט דעש בלוט עסינש :

ד

4

קרבן חטאת של הכהן המשיח . והקהל .
ומהנשיא כי יחטאו בלי דעם :

זינד אופפר איינש הוכין פריסטרש . איינר
גאנצין גמיינדי . אודר איינש פירשטן
וואן זעלבי אומווישנד זינדיגן זולטין :

ה 5

דיקרא

א

I

ה קרברת הבהמורת וזעופורת על
המזבח:

אופפערונג דעש פיהכש אונד גפליגלש
אויף דען אלטאר:

ב

2

מנחה תהיה סולת. וחלורת ורקיקי
מצורת תאפה. כל שאר וכל דבש
לא יהיה בה. וברית המלח אשר יבא
על כל קרבן:

מנחה זול פון פיינין מעהרל זיין. אויך
קוכין אונד ריהני אונגזייאבטי קיכל

זול

קליידר דערן פריסטריין . פולענדונג דער
ארבייט דעש טאברנאקלש אונד זעגין
וואמיט משה דאז פאלק גיזעגנט האט :

מ

40

הוקמרת המשכן בחדש הראשון . הענן
כסוד את האהל . וכבוד יהודה
בראה על המשכן . נסיעת העם כאשר
סר הענן וחנייתם :

חסלת ספר שמות .

אויף ריכטונג דעש טאברנאקלש אין דעם
ערשטן מאהנר . דער וואלקן הוט
דאז צעלט ברעקט . דיג הערליכקייט
גאטש אבר הוט זיך גצייגט איבר דען
טאבירנאקל . צוק דעש פאלקש וואן
דער וואלקן גווייכט איזט אונד דיא רוהי
דערן זעלבן :

ענד דעש בוך שמות .

ל"ז

37

מלאכת הארון וכפורת. שני הכרובים.
שלחן ומנורה. מזבח הקטורת. ושמן
המשחה שבעשה על ידי בצלאל:

ארבייט דער ארכן זאמבט אובר האנג.
דיא צווייגן כרובים. דער טיש.
לייכטער. אלטאר דעש רויך ווערקש אונד
זאלבונגש איל. וועלכש דורך דען
בצלאל פֿרפֿערטיגט וואורדן איזט.

ל"ח

38

מזבח העולה. כיור הנחשת. חצר
המשכן. ומשקל התרומה מכסף
זהב וגו' :

אלטאר דעש בראנד אופפערש. וואש בעק
פון קופפער. הוף דעש טאבירנאקלש.
אונד גוויכט דעש זילברש. גאלדש אונד
וואש אימער גונעזין ווארי:

ל"ט

39

בגדי הכהנים. וכלוי מלאכת המשכן.
וברכת משה אשר ברך את העם:

קליידר

D 5

ערלייכטיט ווארי . אונד ביאמאנד קונטי
מיט איהם אהני דער היל רידן אונד
איהמי אן זעהין :

ל"ה

35

צות שביחת השבר . הנפת תרומה
למלאכת המשכן אשר עשו בצלאל
ואחליאב :

גיבאהט דער זאמבשפעגליכן רוהי .
בהיבונג דער אופפער צור ארבייט
דעש טאבירנאקלש . וועלכש דער בצלאל
אונד אהליאב פערטיגן זור :

ל"ו

36

דבוי התרומה . מלאכת המשכן שעשה
בצלאל ואהליאב . עם קרשיו ויריעותיו
ובריחיו והפרוכת :

מענגע דער אופפער . ארבייט דעש
טאבירנאקלש זא דער בצלאל אונד
אהליאב גימאכט האבין . וויא אויך דעסין
ברעטר . פיר הענג . ריגלין אונד אומבהאנג
פור דען ארון :

ל"ז 37

אנזיכט. משה ביטיט דיא הערליכקייט
גאטש צו זעהן :

ל"ה

34

משה פסל לוחות אחרות ויעל על
ההר. ועבר יהודה * על פניו. צות *
האל להרחיק מעובדי אלילים. חק
הבכורים. מעדי יהודה. שבת. חג
המצות והנותרים. משה התענה
ארבעים יום ולילה. ואחר ירדתו מן
ההר שם מסנה על פניו. כי קרן עור פניו.
ולא יוכלו דברו אתו בלי מסגה :

משה הויאטי צווייא אנדרי טאבלין אונד
גינגי נוידרום אויף דען בערג. אונד
גאט פיהרי בייא איהם פרבייא. דער
בפעהל גאטש זיך פון דען געטצין דיברין
צו ענטפערנין. גזאטץ דער געטליכין פייאר
טעג. דעש שבת. אוסטר פֿעסט אונד דערן
איבריגן. זאטצונג דערן ערשטן פריאציטיגן
פריכטיגן. משה פאשטיט פירציג טעג
אינד נעכט. נאך דעסיין הרונטר קומין
פון בערג טאהטי ער אייני היל איבר זיין
גזיכט וויילין דאש פֿעל זייכש גזיכטש
ערלייכטיט

להעגל. והריגתם. הפילת משורה בער
הנשארים:

משורה שטייגט אויף דען בערג סיני.
פרפערטיגונג דעש קאלבש. פֿעסט
וועלכע זינט גפייארט האבין. משורה
ביטיט פיר דאז פאלק. צערברעכונג דער
טאבלין אין דעש משורה זיין הרונטר
קומין פון בערג. ער פרברעכטי דאז קאלב.
ריר דעש משורה צו אהרן דאש ער זולכע
גימאכט האט. אונד צום פאלק דיא זיך
פון דעם קאלב נידר גיבוקט האבין
זאמבט איהרר נידר לאג. גיבעט דעש
משורה פון דענין איבער גבליבנין:

ל"ג

33

משורה רצה אלהים בתפלתו. ישראל
בכו על עונם. יהודה דבר עם
משורה פנים אל פנים. משורה בקש
* לראות * כבודו:

משורה בויליגטי גאט מיט זיינין גיבעט.
דיא ישראל בוויינטין איהרר זינד.
גאט רירט מיט משורה פון אנגיכט צו
אנגיכט.

אונר גיפעס דעש טאברנאקלש . קרייטר
אונר גיווערץ זא צו דעם רויך ווערק
קומין זול . אונר דעסין אפויקרישי
צו ריכטונג :

ל"א

31

בצלאל ואהליאב יעשו המשכן וכל
כליו . שמירת שבת לאור . שני
לוחות שנתנו למשה מאלהים :

דער בצלאל אונר אהליאב זולין דאז
טאברנאקל מיט אליין זיינין גשירען
פרפערטיגן . דיא היטונג דעש שברת זולי
צום צייכן זיין . בשרייבונג דערן צווייא
טאבליין זא פון גאט דעם משה גיגעבן
ווארדן :

ל"ב

32

משה עלה על הר סיני . עשיית העגל .
וחגם אשר חגגו לו . משה התפלל
בעד העם . ושבירה הלוחות ברדת
משה מן ההר . שרף העגל . דברי משה
לאהרן על עשיתו . ולהעם המשתחווים
להעגל . D 3

ך"ט

29

משיחת אהרן ובניו הכהנים . ומלאכתם .
ואכילת בשר הקדש . קרבן התמיד
שני כבשים ליום :

זאלבונג דעש אהרן אונד זייני פריסטרליכי
קינדער . זאמבט איהרר איינווייהונג .
פרצעהרונג דעש הייליגן פליישים . דאז
שטעטי אפפער זול טעגליך אין צווייאן
לעמריזן בשטיהן :

ל

30

צווי לעשות מזבח וקטרת . הכסף למשכן
והכיוור הנחשת לרחץ רגלי הכהנים .
שמן המשחה לכהנים וכלי המשכן .
סמים לקטרת יהיה מעשה רוקח :

בפעהל דאז אלטאר אונד רויך ווערק צו
מאכין . דאז זילבר זא צום טאברנאקל
קומין זול . בשרייבונג דעש קופפערן
גיס פֿאס ווארויט דיא פריסטר זיך איהרי
פֿיס וואשיין זולין . צורייכטונג דעש
זאלבונגש אירל צח זאלבונג דער פריסטר
אונד

י"ד

26

חבנית המשכן הארון הכפרת וחפרכה :
שלחן והמנורה :

בשרייבונג דער פארם דעש טאברנאקלש .
דער ארכין . אובר האנג אונד פורחאנג
דעש טישעס אונד לייכטערש :

יד

27

עשירי המזבח . חצר המשכן ועמודיו .
שמן המאור להעלות כר תמיד :

פרפערטיגונג דעש אלטארש . דעש האפש
פון טאברנאקל זאמבט זייכין זוילין .
דעש אילש דער בלייכטונג צונג אימר
וועהרנדיג ליכט :

יד

28

בגדי אהרן ובניו :

בשרייבונג דערן קליידרן אהרן אונד זיינר
קינדערן :

והעם . העלה עולה . זרק הדם על העם .
ועלה ההרדה לקבל הלחות . והיותו שם
ארבעים יום וארבעים לילה :

משה טראגט דען איכהאלט דעש גיזאטציש
דעם פאלק פאר . זיא אבר בעהמין
זולכיש צו הלטיין איבר זיך . דער בונה
צווישן גאט אונד דעם פאלק . ער אופפערט
בראנד אופפער . שפרענגט דאז בלוט
אויף דאז פאלק . שטייגט דען בערג
היכויף דיא טאגלין דער צעהן געבאט צו
עמפאנגן . אונד בלייב דארט פירציג טאג
אונד נאכט :

ד"ה

25

לקיחרת תרומה למשכן וארון . כפרת
שלחן ומנוחה וכל כלי למשכן .
ותבניתם :

דיא אויף היבונג דער אופפער צום בויג
דעש טאברנאקלש . ארכין . איבר האנג .
טיש . לייכטער אונד אליז גיפעס דעש
טאברנאקלש . זאמבט איהרן פארם אונד
גשטאלט ;

חקי השופטים. חמור או שור שוכא תועה
או רובץ תחת משאו. לקיחת שוחד.
יום השביעי יהיה שבת. שנת השביעית
תהיה שמיטה. שלשה חגים לשנה.
הבטחת * המלאך לשמרם בדרך. שכר *
שומרי מצותיו. שלא לעשות אלהים
אחרים. ולכרות ברית עם יושבי הארץ:

זאטצונגין דערן ריכטרן. איינש איזל אדר
אוקס איינש פיינדש וועלכע איררט
אדר אונטר דעם לאשט נידע ליגט.
וועגן אן נעהמונג דעש בשטעק געלדש.
דער זיבנדי טאג דער וואכן זול שבת
זיין. דאז זיבנדי יאהר אבר שמיטה.
דריי פֿעשט דעש יאדעש. פרזיכרונג
דעש גלייט ענגלש אויף דען וועג. לוחן
דערן גבאהט היטר. דאש מאן קייני
פרעמדי געטר מאכין זול. אונד מיט
דען אינוואונדן דעש לאנדש קיין בונד
אויף ריכטן:

משורה הציע דברי התורה לפני העם.
והם קבלום עליהם. ברית בין יהודה
והעם

ך"א

21

משפט העבדים והשפחות הנקנים .
 דיני הגניבות . מן המכה והמוכה .
 ריב שני אנשים יחדו . נגזפת השור :

גרעכטיגקייט דערן גקויפטן קנעכטין . אין
 גלייכין דערן דיכשטמעגדן . אונד דערן
 דיכשטאלין . פון שלעגר אונד גשלאגן .
 שטרייטקייט זא זיך צווישן צווייאן
 אויסריין זולטן . אונד וואן איין אקס זולטן
 גשטוסן ווערדן :

ך"ב

22

עונש הגנב והמזיק לאחרים . חטא איש
 עם נערה או עם בהמה . עונש
 מכשפה . וזבח לאלהים אחרים . דין
 בשר בשדה טרפה :

שטראף איינש דיב אונד דער פרעמדי
 בשעדיגט . פרברעכן איינש מאנש מיט
 איינר יונגפרויא אדר מיט איינס פיהך אונד
 דעסין רעכט . שטראף איינר צויברחן אונד
 דער פרעמדין געטריין אופפערט . זאצונג
 איינש אין פעלד צעריסנין פלויש :

ך"ג 23

איהנין דאז גנצי פאלק . גאט שטייגט
אין פיאר אויף דען בערג סיני הרונטר
מיט משה פאר דעם פאלק צו רידן :

ד'

20

עשרת הדברות הנכתבות בלוחות דבר
יהוה לעיני כל העם אל משה .
והעם ירא לגשת ולשמע קול אלהים .
משה משכם בדברים . עשירת המצוות
מאדמה או מאבנים בלי מעלות וכלי
הנפת ברזל :

דיא צעהן גיבאט וועלכי אויף דענין
טאבלין גשריבן ווארין רידטי גאט
צו משה אין קעניכווארט דעם גנצין
פאלקש . דאז פאלק אבר פירכטטי זיך
צו בעהרן אונד דיא שטייגט גאטש אן צו
העריין . משה ציהט זעלבי מיט ווארטן
אן זיך . בפעהל דאש דאז מצבת פון ערדן
אודר שטיינר אהני שטאפלין זיין זולי .
אויך זול זעלביגש מיט קיינין אייזן
גהויאן ווערדן :

ולִישְׂרָאֵל וַיַּחֲדוּ יִתְרוֹ . וַיַּעַל עֹלָה וְזִבְחִים .
עֲצָתוֹ לִבְחֹר אִנְשֵׁי חֵיל לְשֹׁפֵט כָּל
הַדָּבָר הַקָּטָן :

יִתְרוֹ בְּרִינְגֵט צְפוּרָה אוֹכֵד אִיהֶרָה צוּוֹיִיא
קִינְדֵר צוּ מִשְׁדָּה . עַר הָעֶרְמִי אֱלִישׁ
וּנְאֻשׁ גַּאט דַּעַם מִשֶּׁה אוֹכֵד יִשְׂרָאֵל גַּטְאוֹזֶן
הָאָט אוֹכֵד עַשׁ פֶּרִיִיאִמִּי יִתְרוֹ . עַר בְּרֵאכְטִי
בְּרֵאכֵד אוֹכֵד שְׁלֵאכְט אוֹפֶפֶער . דַּעֲסִין רֵאט .
וּנְאֻקְרִי מַעֲכָר צוּ עֲרוּעֶה־לִּין דִּיא אֱלִי קִלִּיבָה
גְּרִיבֵג שְׁעִטְצִיגָה זֶאכִין רִיכְטֵן זוּלִין :

י"ט

19

יִשְׂרָאֵל בָּאוּ מִדְּבַר סִינִי . מִשְׁדָּה עֲלָה
עַל פִּי יִהְיֶה־הָהָרָה . מִשְׁדָּה שָׁם
דְּבַרִי יִהְיֶה־לִּפְנֵי זִקְנֵי הָעָם וְקֹדֶשֶׁם . וְכָל
הָעָם אֹתָם . יִהְיֶה־יָרֵד עַל הָר סִינִי בֹאשׁ
לְדַבֵּר אֶל מֹשֶׁה לִּפְנֵי הָעָם :

יִשְׂרָאֵל קוּמִין אִין דַּעַר וּוִישְׁטֵן סִינִי .
מִשְׁדָּה שְׁטִיגֵט אוֹיף בִּפְעֵה־ל גַּאטִשׁ
דַּעַן בַּעַרְגַּ הִינְוִיף . מִשְׁדָּה בְּרֵאכְטִי דִיא
גַּעֲטִלִּיכִי וּנְאֻרֶט דַּעֲכִין עֲלִטְשְׁטִין דַּעַשׁ
פֶּאֲלֻקֶשׁ פֶּאָר . עַר הִיִּלִּיגְטִי זִיא אוֹכֵד מִיט
אִיהֶבִין

פליישיים . דער וואכטיג פלוג אונד
רעגין דעש מן . גבאהט דעש שברת .
אונד בואהרונג דעש מן צו פערנרן
גידעכטנס :

יז

17

תלונת בני ישראל ברפידים עבור המים
אשר לא היו להם לשתייה . הוצאה
המים מהצור אשר הכה משה במטהו .
מלחמרת עמלק * עם ישראל . ועל ידי *
הורמת ידי משה גברו ישראל :

מוררין דערין קינדן ישראל אין רפידים
וועגן דאש זעלבי קיין וואשר צו טרינקן
האטין . דער אויש צוק דעש וואשרש
אויש דעם פעלזן וועלכן דער משנה מיט
דעם שטאב גשלאגן האט . שטרייט דעש
עמלק מיט ישראל . אלוואו דורך אויף
דיבונג דעש משנה הענדן ישראל
גזגעט האט :

יח

18

יתרו הביא צפרה ושני בניה אל משנה .
ושמע את כל אשר עשה יהוה למשה
ולישאל

טרוקין דורך דיא מיטי דעש מערש.
דאש וואשר בדעקט דיא מצריים:

ט"ו

15

משור וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שָׂרוּ שִׁיר לַיהוָה.
בִּיאת יִשְׂרָאֵל לְמִרְהָ. מַתִּיקַת הַמִּים
בְּמִרְהָ. בִּיאת אֱלִימָה. מַצִּיאת מַעֲיֵנוֹת
הַמִּים וְהַמַּרִּים:

משור אונד דיא קינדער יִשְׂרָאֵל זינגן
אײַן דאנק ליר צו גאט. אַנקונפט דערן
יִשְׂרָאֵל נאך מרדה. דיא פּרזיסונג דער
וואשר אײַן מרדה. אַנקונפט נאך אילם.
פּינדונג דערן וואשר קוועלין אונד טאטיל
בוימריין:

ט"ז

16

תְּלוֹנַת יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר סִין עַל אֹהֶל
חֶסֶד הַלַּחֲם וְהַבָּשָׂר. גִּזְתָּ הַשֵּׁלֶג
וְהַחֲרִידַת הַזֶּמֶן. צֹת הַשֶּׁבֶר. וְשִׁמִּירַת
הַזֶּמֶן לְזִכְרוֹן:

דאש מוררין דער יִשְׂרָאֵל אײַן דער ווישטן
סִין נוענן אפּגאנג דעש ברופש אונד
פליישיס.

גיבאט דער עראיכרונג דער ערליזונג
 מצרים. דאז אוסטר לאמב זול צו
 געצטר צייט גיגעסין ווערדין. אויש ליזונג
 איינש ערשט גיבאהרנין מעכשן וויא אויך
 דעש איזלש. דאש ערשט גיבאהרני דעש
 ריינין פיהכש אבר זול דעם הערן גיאופרט
 ווערדן. דיא פיהרונג ישראל איז דער
 ווישטן. דיא גבייני יוסף ווערדין מיט
 גנומין. וואלקן אונד פיאר זיילין וועלכי
 פור דעם לאג ישראל גינגין:

י"ד

14

פרעה וחילו רדפו אחרי בני ישראל.
 המלאך * אשר הורה בעמוד הענן *
 לפניהם נסע לאחוריהם. בקיעת ים סוף.
 בני ישראל הלכו ביבשה בחוף הים.
 המים כסו את מצרים:

פרעה אונד זיין הער פרפאלגמן דיא
 קינדר ישראל. דער ענגל וועלכר
 איז דער וואלקן זיילין פור איהנן ווארי
 צוהי הינטר איהנן. דיא שפאלטונג דעש
 רוטין מערש. דיא קינדר ישראל גיהן
 טרוקן

י"ב

12

דיני פסח. זריקת דם על המשקיף. יהוה
הכרה כל בכור מצרים. יציאת
ישראל משם. דין פסח לדורות ומושב
בני ישראל אשר ישבו במצרים.

נצאטצי דעש אוסטור לאמב. דיא
שפרענכונג דעש בלוטש אויף דיא
אוברן שוועל. גאט ברינגט אום אלי
ערשט גיבאהרני אין מצרים. אויש גאנג
דעש ישראל פון דארטן. דיא ארדנונג
דעש אוסטור לאמב אין צו קינפטיגן צייטן.
אונד לענגי דער צייט דאש דיא קינד
ישראל אין מצרים גינאונט האבן:

י"ג

13

מצות זכירת גאולת מצרים. אכילת הפסח
בזמנו. פדיון בכר אדם ופטר חמור.
בכר בהמה טהורה יהיה עולה ליהוה.
הליכת ישראל במדבר. העלות עצמות
* יוסף. עמודי ענן ואש * אשר הלכו לפני
מחנה ישראל:

גיבאט

המכה השמינית היתה הארבה. והתשיעית
החשך. ופרעה בקשה לבו גרש
משה מעל פניו:

דיא אכטה פלאג וואריין דיא היישרעקן.
דיא נייכטה ווארי דיא פיבשטרנוס.
פרעה אבר האט דורך פר הערפונג זיינש
הערצנש דען משה פון זיינע אנגזיכט
פרטריבן:

הטכה העשירית היא מכת בכור כל
מצרים. אשר הזהיר יי את פרעה
בה. אלהים צום לשאול מאת רעיהם
כסף זהב ושמלות ולהנצל את מצרים
ממחמדיהם:

דיא צעהנדרי פלאג ווארי דיא שטערבונג
דערן ערשט גיבאהרכין אין גאנץ מצרים.
וואומיט גאט דעם פרעה גווארכיט. גאט
בפאלי איהנן פון איהרן גזעלין זילבר גאלד
אונד קליידר אויש צו לייאן. אונד מצרים
פון איהרן גשמוק אויש צו לעהרן:

זיינין לאנד שיקן . בשטעטיגט אבר זיין
ווארט ניכט . אונד דאהערא איזט דיא
דריטע פלאג גקומין . דער שטויב
דעש גנצן לאנדש מצרים ווארי לייז .
דיא פינדע פלאג ווארן דיא פרמישטן
טיהר . אונד מיט אליין דיין האט דער
פרעה ישראל ניכט אויש זיינין לאנד
גשיקט :

ט

9

המכה החמישית היתה הדבר של
מקנה מצרים . המכה השישית
היתה השחין . המכה השביעית היתה
הברד . ופרעה הקשה לבו ולא שלח
נשרא :

דיא פינפטע פלאג ווארי דיא פעסט דעש
עגיפטישן פיהר . דיא זעקשטע פלאג
ווארי דער אויש זאץ . דיא זיבנדע
פלאג איזט דער האגל גוועזין . פרעה
פרהערטיט זיין הערץ אונד שיקט ישראל
ניכט היין וועק :

ז

7

משור ואהרן דברו עם פרעה. הפכו
המטה לתנין והמים לדם. וגם החרטמים
עשו כן. והקשו לב פרעה. והיא המכה
הראשונה למצרים:

משור אונד אהרן רידין מיט פרעה.
זיג פרקעהרן דען שטאב אין איינה
שלאנגן. אונד דאז וואשר אין בלוט.
דיא צויברר מאכטן עש עבן אלזא. דאז
הערץ פרעה ווירד דורך זיג פרהערטט.
אונד דיזוז ווארי דיא ערשטה פלאג אין
מצרים:

ח

8

המכה השנית היו הצפרדעים. ופרעה
אמר לשלח את ישראל מארצו. ולא
קיים דבורו. ולכן באה המכה השלישית.
ועפר כל ארץ מצרים היה כנם. המכה
הרביעית היתה הערוב. ועם כל זאת
לא שלח פרעה את ישראל מארצו:

דיא אנדרטור פלאג וואריין דיא פֿרעש.
פרעה זאגט ער וויל ישראל אויש

זיינין

ה

5

משור־ ואהרן דברו אל פֿיעה. ולא שמע
בקולם. הרב־ה ל־ישראל סבלותם.
ויצעקו בני ישראל אל משה. ומשור־
התפלל ליהו־ה בעדם:

משור־ אונט אהרן רידין מיט פרעור־.
ער וואלט אבר איהרי שטיי־ם ניכט
אנהערן. ער פרמעהרטי ישראל איהרי
ארבייט. דיא קינד־ה ישראל שריאן צו
משור־. משה ביטיט גאט פֿיר זיא:

ו

6

יהו־ה דבר עם משור־ וגלה לו שמו.
הבטיח למשה שיתן לישראל ארץ
כנען. תולדות־ה ראובן שמעון ולוי עד
משור־ ואהרן:

גאט רידט מיט משור־ אונד ענטדעקטי
איהם זיינין באמין. פרזיכרטי דעם
משור־ דאש ער ישראל דאז לאנד כנען
געבן וויל־. דיא קינד־ה ראובן. שמעון
אונד לוי ונירדן ביז משור־ אונד אהרן
גמעלדיט:

7

משה וויידט דיא שאף דעש יתרו . גאט
צייגט זיך אין פֿלאם דעש פייארש
אין דער מיט דעש דורן בוש . דער
דארן בוש אבר וואורדי ניכט פרצעהרט .
עש רידט גאט מיט איהם אונד שיקט
איהן ישראל אויש דער מאכט מצרים
צו עררעטין :

ד

4

שלש אותות מסר יהוה למשה למען יאמינו
בו בני ישראל . משה שב למצרים עם
אשתו ובניו . בדרך בקש יהוה להמיתו .
צפרה מלה את בנה . אהרן הלך לקראת
משה . ושניהם באו אל בני ישראל :

דריי צייכין איבראנטווארטט גאט דעם
משה דאמיט איהם דיא קינדער ישראל
גלויבן זולין . משה קעהרט ווידר נאך
מצרים זאמבט זיינין ווייב אונד קינדער .
אויף דען וועג וואלט איהן גאט אומב
ברינגן . צפרה בשניידט איהרן זוהן . אהרן
גיהט משה ענטקעגן . אונד אלי בידי
קאמין צו דענין קינדערן ישראל :

ב

2

משה בולד. אמו שמה אותו בתיבה בסוף
 על היאר. בת פרעה לקחתהו משם.
 משה הכה את המצרי וברח. כי ראה
 שבודע הדבר ובא למדין. ולקח שם
 צפורה בת יתרו לאשה:

משה ונירד גבאהרן. זיינה מוטר טוהט
 איהן אין איינה לאד אונד זעצטי זיא
 אין דען גרער ביא דעם פֿלוס. דיא
 טאכטער פרעה כעהמט איהן חרויש פון
 דורט. משה ערשלאגט דען מצרי אונד
 עכטפלוהי. וויילין ער גזעהן האטי דאש
 דיא זאך איזט ענדעקט וואורדן. ער קומט
 נאך מדין. אונד כעהמט דורט דיא צפורה
 איינה טאכטער יתרו צום נוייב:

ג

3

משה רעה צאן יתרו. ויהודה נראה אליו
 בלברז אש מתוך חסנה. והסברה
 איננו אכל. וידבר אתו אלהים ושלחו
 להציל ישראל מיד מצרים:

משה

שמות

א

י

מ ספר בני ישראל הבאים מצרימה.
 פרעה צוה המילדות להמיר
 כל זכר הנולדים בהם לפל ירבו. ותיראנה
 המילדות את האלהים ולא עשו את אשר
 צוה להן פרעה:

צאה דער קינד ישראל וועלכי נאך
 מצרים גקומין זיינד. פרעה בפעהלט
 דען היבאמין אלי אין דער גבורט קומנדי
 מאכליין אונטער ישראל צו טיטן דאמיט
 זיא זיך ניכט מעהרן זולין. דיא היבאמין
 אבר פירכטטן גאט אונד טאהטיגן דיז ניכט
 וואש איהנן פרעה בפולין האט:

כראותם כי מת אביהם יראו ממנו על
 פשעם נגדו. ויוסף דבר על לבם וינחמם.
 וצום לפני מותו להעלות עצמותיו מזה
 אתם ולקברם בארץ כנען:

חסלת ספר בראשית.

יוסף. דיא קנעכטי פרעה אונד דיא עלשטיין
 פון מצרים גיאן נאך דען לאנד כנען
 דען יעקב צו בגראבן. דיא ברידע דעש
 יוסף אלש זיא זאהין דאש איהר פאטר
 געשטורבן זיאי פירכטטיין זיא זיך פיר איהם
 וועגן איהר קעגן איהן בגאנגי זינד. יוסף
 רידט זיא צו אונד פריסטט זיא. ער
 בפעהלט פור זיינן טנט זייני ביינר פון
 דארט מיט זיך צו כעמין אונד זעלבי אין
 דען לאנד כנען צו בגראבן:

ענדי דעש בוך בראשית.

יעקב קרא לבניו ויברך * אותם. * אחדים *
 מהם הזכיר בברכתם עונותיהם אשר
 נכשלו בהן. ליהודרה נבא שממנו יצא
 מלך המשיח. (זהה הוא שאמר באחרית
 הימים. נקרא ממנו שילדה על שם
 שהשלוש שלו.) ואחרי כן צוה כלם לקברו
 במערת המכפלה. ויגוע וימת:

יעקב רופטי זייני קיכדר אונד זעגנטי זיא.
 אייניגי פון איהבן דענקט ער אין איהרן
 זעגן איהרי מישטאהטן ווארין זיא גפעלט
 האבן. דעם יהודרה ווייזאגטי ער דאש
 פון איהבן דער קיניגליכי משיח אויש
 גיאן זול. (אונד דאהערא זאגטי ער אין דען
 לעצטן טעגין. ער ווירט פון איהמי שילה
 גנענט וויילין דער פרידן איהם אייגין איזט.)
 נאך גיאבש בפעהלט ער אליין. איהן אין
 דיא מעררת המכפלה צו בגראבן. ער
 פרגינגי אונד שטורבי:

יוסף ועבדי פרעה וזקני מצרים עלו לארץ
 כנען לקבר את יעקב. אחי יוסף
 כראותם

בארץ. והעם מכרו אף אדמתם ליוסף
באוכל. ולא נשאר דבר רק אדמת
הכהנים. יעקב צוה לשאת גויתו ממצרים.
ולקברו בארץ כנען:

יעקב ווירט פור פרעה גבראכט. פרעה
גיבט איהם דאז לאנד גושן. דער
הונגר וואקסט זער אין לאנד. דאז פאלק
פרקויפט אויך איהרי אקיר אומב שפייז.
עש בליבי נישטש אליש דיא פעלדער דערן
פרישטון איבה. יעקב בפעהלט זיינין לייב
פון מצרים צו טראגן. אונד אין דען
לאנד כנען צו בגראבן:

מח

48

יוסף נהל את שני בניו מנשה ואפרים
* לאביו בערית חוליו. ויעקב * ברכם
ושם הקטן לפני הגדול. ושכם אחת נתן
ליוסף על שאר אחיו:

יוסף פיהרט זייני צווייא זיהן דען מנשה
אונד אפרים צו זיינין קראנקן פאטר.
יעקב זעגט זיא אונד זעצטי דען יינגערן
פור דעם עלטרן. ער גאבי דעם יוסף
אין בזונדן טייל פור זיינין ברידרן:

מט 49

יוסף גיבט זיך זיינין ברידרן צו ערקענין
 ער קיסט זיא. פרעה: ערפרייאט זיך
 דא ער הערטי דאש דאז הויז יוסף נאך
 מצרים גקומין זיינר. ער בפאהלי דען
 פאטר פון יוסף צו ברינגן. יוסף גיבט
 איינזיין וואגין אייהרן פאטר אין זעלבן צו
 פיהרן. ער שיקט זיא מיט גשענקי נאך
 דען לאנד כנען:

מ"ו

46

יעקב כסע למצרים, על הדרך בגלה אליו
 יהוה. ובא עם שבעים נפש אל יוסף.
 ויוסף הלך לקראתם. וצוה להם שיאמרו
 לפרעה כי אנשי מקנה הם:

יעקב צוהי נאך מצרים. אויף דען וועג
 צייגטי זיך איהם גאט. ער קאמי אין
 דיא זיבנציג פערשונן צו יוסף. יוסף גינגי
 אייהנן ענטקענן. אונד בפאהלי זיא זולין צו
 פרעה זאגין דאש זיא פיר הירטן זיינר:

מ"ז

47

יעקב הובא לפני פרעה. ופרעה נתן לו
 את ארץ גושן. הרעב הגדיל מאוד
 בארץ:

מ"ד

44

יוסף צוה לתת גביע הכסף באמתחרת
בנימין. וכמעט הרחיקו מן העיר שלח
עבדיו אחריהם. וימצא הגביע באמתחת
בנימין. יהודה מדבר עם יוסף ובקש להקות
עבד תחת בנימין:

יוסף בפעהלט דען זילברן בעכר אין דען
פוטער זאק דעש בנימין צו געבן.
אונד קוים האבן זיא זיך פון דער שטאט
ענטפערנט שיקטי ער איהנן זייני קנעכט
נאך. אונד עש וואורדי דער בעכר אין
דעם פוטער זאק דעש בנימין גפונדן. יהודה
רירט מיט יוסף אונד בגערטי שטאט
בנימין איין קנעכט צו זיין:

מ"ה

45

יוסף התודע אל אחיו וינשק להם. פרעה
שמח בשמעו הדבר כי באו בית יוסף
מצרימה. ויצו להביא אבי יוסף. ועגלות
נתן להם יוסף לשאת את אביהם בהן.
וישלחם עם מתנות ארצה כנען:

יוסף

זייני ברידר. רידטי מיט איהנין אויף
הארטי אהרט. ער ליסי זיא אין גפענגנוס
שפעהרן. ער ליסי שמעון בינהן. דיא
איבריגן ברידר אבר שיקטי ער צו איהרן
פאטר. אונד בפאחלי דאז געלט זאמבט
קאנן אין איהרן זעקין צו געבן:

מ"ג

43

אחרי דברים רבים של בני יעקב
עם אביהם שלחם עם בנימין
אחיהם. עם מנחמה וכסף משנה
למצרים. בערז בואם נקראו אל יוסף
לאכל אחו לחם בצחרים. והוציא
אליהם שמעון:

נאך פילן צו רידן דערן קינדרן יעקב מיט
איהרן פאטר שיקטי ער זיא זאמבט
בנימין איהרן ברודר אונד גשענק וויר
אויך טאפעלטש געלט נאך מצרים.
אין דער צייט איהרש אן קומין וואורדן
זיא צו יוסף מיט איהם ברוט צו מיטאג
צו עסין ברופין. ער ליסי איהנין דען שמעון
הרויש פיהרן:

מ"ד

44

כל ארץ מצרים. ויתן לו את אסתר
לאשרה. וטרם בוא שנות הרעב נולדו
לו שני בנים. שבע שני הרעב:

פרעה טרוימט ער זאחי זיבן קיהי אונד
זיבן זאנגן. יוסף ליגטי דיזן טרוים
אויש. פרעה זעצטי איהן איבר דאש
גנצי לאנד מצרים. אונד גאבי איהם
דיא אסתר צו איינין ווייב. איה נאך
דיא הונגרש יאהר גקומין. זיינד איהם
צוויי קינדן גבאהרן נוארדן. זיבן
הונגרש יאהר:

מב

42

יעקב שלח את בניו לשבור בר במצרים
כי היתה הרעב בארץ כנען. ויכר
יוסף את אחיו. וידבר אתם קשור.
ויאספם לבית הסהר. שמעון אסר ואחיו
הנותרים שלח לאביהם. ויצו לתת הכסף
בשקיהם עם הבר:

יעקב שיקט זייני קינדן נאך מצרים
קארן איין צו קויפן. דאן עש ווארי
הונגרש נוט אין לאנד כנען. יוסף ערקענטי
זייני

גאבי איהן אין גפענגנוס . דער קערכה
מייאשטור ליבטי איהן . איבר גאבי אלי
גפאנגני אין זיינר האנד :

שני סריסי פרעדה נתנו לבית הכלל
וחלמו חלום . ויפתח להם יוסף שהשר
המשקים ישוב על כנו . ושר האופים
יתלה על העץ . ויהי כן . שר המשקים
לא זכר את יוסף וישכחחו :

צווייא קעמרלינגי דעש פרעה וואורדין אין
דען קערכה גיגעבן . עש טרוימטי
איהנן ביידין . יוסף ליגטי איהנן זולכן
אויש . דאש דער מונד שענק ווירדי
ווידרומב צו זיינין אמבט קומין . דער
מונד בעק אבר זול אן גאלגין גהענגט
ווערדין . עש ווארי אויך אלזא . דער
מונד שענק דאכטי אויף דען יוסף ניכט .
אונד פרגעסטי זיינר :

פרעה חולם וירא שבע פרות ושבע שבילים .
יוסף פתח חלומנו . ופרעדה נתנו על
כל

אונר נאך איהן אויך דען אנדערטן גאבי
 ער דער תמר אונד זיא שטורבן אלי ביירי.
 יהודה הלטיט זיינה שוויגה טאכט תמר
 פיר איינה הור. קאמי צו איהר. תמר
 גבעהרט פון איהם צווייא צוויילינג קינד
 דען פרץ אונד זרח :

ל"ט

39

פויטפר אהב את יוסף כי את אשר חידה
 עושה הצליח יי בידו. אשת פויטפר
 חשקה לשכב את יוסף. וימאן יוסף
 להיורט עמה. והוציאה עליו רבה רעה
 ותאמר אל אישה בא אלי העבד העברי
 לצחק בי. וישימהו במשמר. ושר בירת
 האסורים אהבו. ונתן כל האסורים
 בידו :

פויטפר ליבט דען יוסף וויילין אליש וואש
 ער טאהטי גאט בגליקטי. דאש ווייב
 פון פויטפר ליסטטיט בייא יוסף צו ליגן.
 יוסף אבר וואלטי מיט איהר כיכט זיין.
 זיא זאגטי איבלש פון איהם. ערצילט
 איהרן מאן עש ווערי דיזר עבד עברי מיט
 איהר צו שערצן היא הער גקומין. ער
 גאבי

אותו ויבקשו להמיתו. ובעצת ראובן נתנוהו
לבור. נכרוהו אחרי זאת על פי יהודה
למשעאלים בלתי ידיעת ראובן. ויבך אותו
אביו. יוסף נמכר לפוטיפר מצרימה:

יוסף ברינגט דיא איבלה טאהטיג זיכר
ברידר בייא איהרן פאטר אן. ערצילט
זיינין ברידרן זיינה טריימי. זיא פייכדן איהן
אן. זוכטן איהן אום צו ברינגן. אויש
ראט דעש ראובן האבין זיא איהן אין דיא
זיסטערן גווארפן. פרקויפטן איהן נאך גיאנש
אויף איין ראטיגן יהודה דענין ישמעאלים.
אהבי פורנוישן דעש ראובן. דער פאטר
בווייגט איהן. יוסף ווירט נאך מצרים
אן פוטיפר פורקויפט:

ל"ח

38

ליהודה נולדו שלשה בנים מאשה כנענית.
הראשון ואחריו גם השני נתן לתמר
וימותו שניהם. יהודה חשב את תמר
כלתו לזונה ובא אליה. תמר ילדה
תאומים ממנו. פרץ וזרח:

דעם יהודה וואורדן דרייא זיהבי פון איינע
כנעניתישן ווייב גבאהרן. דען ערשטן

אונד

B 5

אויף בפעהל גאטש גיאט יעקב נאך
 בית אל. בגראבט בייא שכס אל
 פרעמדי געט. בויאט איינין אלטאר אונד
 אפפֿרטי דרויף שלאכט אפפֿער. גאט צייגטי
 זיך איהם אונד פרזיכרטי איהן גרוש צו
 מאכין. רחל שטירבט דורט. נאך דעמי
 זיא בנימין גבאהרן האטי. איהרה זייג אלס
 דבורה שטירבט. ראובן זינדריגט מיט
 בלהה. צאהל דערן קינדערן יעקב.
 אפשטערבן דעש יצחק:

ל"ז

36

תלדורן בני עשו. ועל אשר הירד
 רכושם רב נסעו להר שעיר עם
 אביהם ונשיהם:

גבוהרט דערן קינדערן עשו. אונד וויילין
 איהר פרמעגין גרוש וואהר צוהין זיא
 צום בערג שעיר זאמבט איהרן פאטר
 אונד ווייברן:

ל"ז

37

ינסף הביא דבה אחיו אל יעקב אביהם.
 ספר לאחיו אהרן חלומותיו וישנאו
 אותו

דיכטטי זיין צעלט דארטין אויף. אונד
בוואטי איין מזבח:

ל"ד

34

שכם בן חמור ענה דינה וישכב עמה.
שכם וכל באי שער עירו כמולו
שמעון ולוי אחי דינא הרגו כל זכר
בעיר ויבחו אותה. וחרע הדבר בעיני
יעקב אביהם:

שכם איין זון חמור פייניגט דינה אונד
שלאפט ביא איהר. שכם אונד אלי
אינוואנהר זיכר שטאט וואורדן בשניטן.
שמעון אונד לוי דיא ברידר דינה ערשלוגן
אלי מאנש בילדע אין דער שטאט אונד
ברויבטן דיא זעלבי. עש גפיהל אבר איבל
אין דענן אויגן יעקב איהרש פאטרש:

ל"ה

35

על צות האל הלך יעקב בית אל. קבר
אלהי הנכר אצל שכם. בנה מזבח
והעלה עולה וירא אליו אלהים ובטחהו
להגדילו. שם מתה רחל אחרי לדתה את
בנימין ומנקתה דבורה. חטא ראובן עם
בלהה. מספר בני יעקב. מיתת יצחק:

אויף

B 4

ל"ב

32

יעקב ראה מלאכי אלהים. שלח מלאכים
אל עשו אחיו כי ירא מאוד. ויאבק
איש עמו. קבל שם חדש וברכה. צלע
על ידי נגישת האיש. איסור אכילת
גיד הנשר:

יעקב זעהט צווייגן שאהר ענגל. שיקט
וועגן פארכט באטיין צו עשו זיינין
ברודר. עש רינגט איין מאן מיט איהם.
עמפֿאנגט איינין בייאן כאמין אונד זעגן.
הינקטי דורך אן רירונג דעש מאנש.
פר באט פון דער זען אדר צו עסיין:

ל"ג

33

עשו בא לקראת יעקב אחיו. ונתרצו
שניהם יחדיו. יעקב נתן לעשו מחנות
ונסע לסוכות. ובא בשלם עיר שכם.
ויט שם אהלנו. ובנה מזבח:

עשו קומט יעקב זיינין ברודר ענטקעגן.
זיא פרגליכן זיך מיט אנדר. יעקב
גיבט עשו געענקי אונד ציהט נאך סוכות.
קאמי אין שלם צור שטאט שכם.
ריכטי

רחל אונד לארז גאבין יעקב איהרי
 דינשט מאגדין. אונד זיא בידי גבאהרין
 קינד. רחל גבעהרט יוסף. לויז דעש
 יעקב פון לבן. יעקב בעהמט זעהר צו אין
 האבשאפט :

ל"א

31

יעקב שב על פי יהודה * עם כל רכושיו *
 לארץ כנען. בנסעם לקחור רחל
 התרפים אשר לאבירה. לבן רדף אחרי
 יעקב. רחל טמנה התרפים בכר הגמל.
 ואחרי ריבם כרתו יעקב ולבן ברית.
 וישבו איש למקומו :

יעקב קעהרט אויף בפעהל גאטש מיט
 אליז זיינין האב אונד גוט נאך דען
 לאנד כנען. אין איהרן וועק ציהן נאהמי
 רחל דיא בילדר וועלכד איהר פאטר
 האטי. לבן פרפולגעטי יעקב. רחל
 פרבערגעט דיא בילדר אין זאטער
 דעש קאמעלש. אונד נאך איהרן פילן
 ווארט שטרייט מאכטן יעקב אונד לבן
 איין בונד. אונד איין יעדער קעהרט צו
 זיינין אהרט צורוק :

יצחק זעגנט יעקב פאר זיינין היין גיטן
 נאך פון ארם. אין וועג זאגט ער
 אין טרוים איין לייט. גאט פרזיכרט
 איהם דאס לאנד צו געבן. יעקב מאכט
 איין גלייבט אונד בויאט איין מזבח:

ך"ט

29

יעקב עבד ברחל שבע שנים. לבן נתן לו
 לארה תחת רחל. ויעבד יעקב עוד
 שבע שנים אחרות ברחל. רחל היתה
 עקרה. ולאח ילדה בנים:

יעקב דיחנט זיבן יאחר אומב רחל. לבן
 גיבט איהם דיא לארה שטאט דער
 רחל. יעקב דיחנט ווידרומב זיבן אנדרי
 יאחר אומב רחל. רחל ווארי
 אוהנפרוכטבאחר. לארה אבר גבעהרט
 קינד.

ל

30

רחל ולארה נתנו שפחותיהן ליעקב.
 ושתייהן ילדו בנים. רחל ילדה יוסף.
 משכרת יעקב מלבן. יעקב פרץ במקנה
 עד מאד:

רחל

געבן. פרמעהרונג זיינש זאמין אונד זעגין.
אבימלך צירנט איבר יצחק דעם ער גזאנט
האט רבקה ווערי זיינה שוועסטער. צאנק
דער הירטן וועגן דעכין ברוכין. די
בונד פרעסירונג צווישן יצחק אונד
אבימלך. עשו נעהט ווייבר:

ך'ז

27

יעקב קבל על ידי עצת אמו ברכת אביו
תחת עשו. משטמת עשו ליעקב. ולכן
יעצה אמו לברוח אל לבן אחיה:

יעקב עמפפאנט דורך דען ראט זיינר מוטער
דיא ברכה פון זיינעם פאטער שטאט
עשו. דער האט דעש עשו קעגן יעקב.
דיא מוטער ראטיט איהם דאהערא דאש
ער צו לבן איהרן ברודר פליהן זולטי:

ך'ח

28

יצחק ברך יעקב קודם חלוכו פדנה ארם.
בדרך ראה בחלום * הסלם. יהודה *
הבטיחו לתת לו ארץ כנען. וידה יעקב
נדר ובנה מזבח:

תאומים את עשו ואת יעקב. וימכר עשו
את בכורתו ליעקב:

אברהם כעהמט איין אנדרש ווייב איהר
נאהמין וואר קטורה. זיא גבאהרי
איהם קינדר. אברהם גיבט אליש זייניגי
דעם יצחק. דענין קיבשווייבליכן קינדרן
גאב ער גשענקי אונד שטורבי. ישמעאל
צייגט צוועלף פירשטיין אונד שטורבי.
יצחק בעטיט וועגן זיינין ווייב וויילין זיא
איינה אנהפֿרוכטבאהי ווארי. זיא איזט
שוואנגר ווארדן. גבעהרט איין צוויילינג
דען עשו אונד יעקב. עשו פרקויפט זיין
ערשט גבוהרט דעם יעקב:

ך"ו

26

יצחק הלך עבור הרעב גררה. והבטיחו
יהוה לתת לו הארץ. ורבוי זרעו
וברכתו. אבימלך קצף על יצחק שאמר
רבקה אחותו היא. ריב הרועים על
הבארות. כריתת ברית של יצחק ואבימלך.
עשו לקח נשים:

יצחק גיאת וועגן דען הונגר נאך גרה.
גאט פרזיכרט איהן דאש לאנד צו
געבן.

אברהם השביע אלעזר עבדו שילך ארץ
ארץ מולדתו לקחת אשה לבנו משם.
אלעזר שמר דברי אדוניו. מצא רבקה
על העין. הביאה מעיר נחור. יצחק
לקחה לאשה. וינחם יצחק אחרי אמו:

אברהם בשוועהרט אלעזר זיינין קנעכט
דאש ער צו זיינין גבוהרטש אהרט
אייז ווייב זיינס זוהן פון דורטן צו נעהמיז
היאן גיאן זול. אלעזר גיהארזאמטי דיא
ריד זיינש הערן. פאנדי רבקה בייא איינס
קוועל. ברינגט זיא פון דער שטאט נחור.
יצחק נעהמט זיא צום ווייב. אונד ווירד
וועגן זיינר מוטער געטריסטיט:

אברהם לקח אשה אחרת ושמה קטורה
ותלד לו בנים. ויתן אברהם את כל
אשר לו ליצחק. ולבני הפילגשים נתן
מתנות וימרו. ישמעאל ילד שנים עשר
בשיאים וימרו. ויעתר יצחק לנוכח
אשתו כי עקרה היא. ותהר ותלד
תאומים B

ד"ב

22

יהנור־ה נסה את אברהם וצוהו לשחוט את
בנו ומלאך־מנעו על פי יחזה. יהוה
נשבע לו שיברכהו. בנים נולדו לנהור
אחי אברהם:

גאט פראבירט דען אברהם אונד בפעהלט
איהם זיינין זוהן צו שלאכטן. דער
ענגל־אויף בפעהל־גאטש האלטיט
איהן דאפון אפ. גאט שוועהרט דאש
ער איהם זעגנין וויל. דעם נחור
איין ברודר דעם אברהם וואורדן קיכרר
גבאהרן:

ד"ג

23

שרה מתה. אברהם הספירה. ונקברה
במערת המכפלה אשר קנה אברהם
מעפרון החתי:

שרה שטערבט אברהם בקלאגט זיא. זיא
וואורד אין דיא מערת המכפלה בגראבן.
וועלכ־ה דער אברהם פון עפרון החתי
גקויפט האט:

ד"ד 24

אברהם הלך לגרר. אבימלך לקח שרה.
ויצוהו יי' להשיבה. בעבורה נחלה
אבימלך ואברהם התפלל בעדו ויחי:

אברהם גי'אט נאך גרר. אבימלך נעהמט
דיא שרה. גאט בפעהלט איהם זיא
צורוק צי שטעלין. אבימלך וואורד קראנק
וועגן איהרר. אברהם ביטיט פאר איהם
ער וואורדי אויך גזונד:

שרה ילדה ארז יצחק. והוא כמול
ויגמל. הגר ובנדה נגרשו מבירת
אברהם ותלך למדבר: אברהם ואבימלך
כרתו ברית:

שרה גבאהר דען יצחק. ער וואורד בשניטן
אונד ענטוועהנט. הגר אונד איהר זוהן
ווירדן אויש דעם הויז אברהם פרטריבן.
אונד זיא גינגט אין דיא ווישטן. אברהם
אונד אבימלך מאכין איין בונד:

דרייג מענר קאמין צו אברהם. זיא
פרקינדן איהם דאש צור בשטימטר צייט
זול שרה זיין ווייב איינין זוהן האבן. שרה
שפאטיט. גאט כעהמט עש איהר איבל
אויף. גאט ענדעקטי דעם אברהם דיא
פרויסטונג פון סרום אונד עמורח. אברהם
ביטיט פר זיא :

שני אנשים באו אל לוט סרומה ואנשי
המקום נסבו על הבירה. לוט יצא
מסרום לפני ההפכרה. אשתו כהיתה
לנציב מלח. שתי בנותיו השקו אותן יין.
שכבו אתו ותהריבה וילדו בנים את מואב
ואת עמון :

צווייג מענר קאמין נאך סרום צו לוט.
דיא אינוואונד דעש ארטש אומרינגן דאש
הויז. לוט גינגי פאר דער צערשטערונג
איש סרום. זיין ווייב וואורדי צו איינין
זאלץ שטאנד. זייכרה צווייג טעכטר
בזראנקין איהן מיט וויין. זיא לאגין בייא
איהם. וואורדן שוואנגר אונד גיבאהרין
קינדן דען מואב אונד עמון :

יהודה חדש הבטחתו לאברם. ושנה את
שמו ושם אשתו. מצות המילה לאות
ברית. בשורר יצחק שיולד משורר.
והצלחת בנו ישמעאל. אברהם ובני ביתו
כמולו:

גאט ערניאריט דעם אברם זינד
פרהייסונג. אינד פרענדערטי זיינן
אונד זיינש ווייבש כאמין. דאש גבאט
דער בעשניידונג צום צייכן דעש בונדש.
באטשאפט דאש יצחק זול גבאדורן ווערדן
פון דער שורה. דאש ישמעאל גליקליך
זיין זאל. אברהם אונד זיין חוץ זינד
ווערדן בשניטן:

שלשה אנשים באו אל אברהם. והגידו לו
כי למועד הזה יהיה בן לשרה אשתו.
ותצחק שרה והרע בעיני יהודה. אלהים
גלה לאברהם מהפכת סדום ועמורה.
אברהם פלל בערם:

גאט פרקינרטי דעם אברם דאש שרה זיין
ווייב איהם איין זון גיבעהרן זאל. אברם
גלויבטי זולכש אונד עש ווארד איהם פיר
איינר גרעכטיגקייט גיאכטיט. דער ברית
בין הבתרים ווירט אויף גריכטיט. גאט
זאגטי איהם דאש זיינה קינדע פרעמדליכג
אין איינן אנדרן לאנד זיין ווערדן:

ט"ז

16

שרה נתנה שפחתה הגר לאברם לאשה
וכאשר הרתה ותקל גברתה בעיניה
ותענה שרה ותברח הגר מפניה. דברי
המלאך אליה לשוב אל גברתה ושובה.
ולידת ישמעאל:

שרי גיבט איהרי דינשטמאגד הגר דעם
אברם צום ווייב. אלש זיא אברה
שוואגער וואורדי שעצטי זיא איהרה פרויא
גרינג אין איהרן אויגן. שרי פייניגטי זיא
דיא הגר ענטפלוחי פור איהר. דיא ריד דעש
ענגלש צו איהר דאש זיא צו איהר פרויא
צורוק קעהרן זול. איהר צורוק קונפט.
אונד גבוהרט דעש ישמעאל:

אברם ולוט באו ממצרים. ויפרדו זה
מזה. וי"י הבטיח עוד את אברם לתת
לו ארץ כנען ולהרבה את זרעו:

אברם אונד לוט קאמין פון מצרים. זיא
שיידן זיך: איינער פון דעם אנדרן. גאט
פרזיכרט מער מאהלין דען אברם איהם
דאש לאנד כנען צו געבן. אונד זיינן
זאמין צו פרמעהרן:

אברם נלחם עם חמשה מלכים ונצחם.
ומלכי צדק חלק לו הברכה:

אברם שטרייט ווידר פינף קייניג אונד
איברוויינדיט זיא. מלכי צדק ערטיילט
איהם דיא ברכה:

יהודה בשר לאברם בשורת הבן שתלד לו
שרה אשתו. ואברם האמין ביי ויחשבה
לו צדקה. ברית בין הבתרים ואמירר
י"י כי גר יהיה זרעו בארץ לא להם:

גאט

אברהם ושרה אשתו יצאו על פי יהוה
 מאור כשדים. ויקחו אתם לוט וילכו
 ארצה כנען. וירא יי אל אברהם ויאמר
 לו. שיתן ארץ כנען לו ולזרעו אחריו.
 ויבן שם מזבח לאל הנראה אליו. אברהם
 הלך מצרימה מפני הרעב אשר היה
 בארץ. ופרעה לקח את שרה לו לאשה.
 אמנם השיבה במתנות רבות לאישה:

אברהם אומר זיין ווייב שרי גינגן אויף
 גאטש בפעהל אויש אור כשדים.
 כעהמין דען לופטיט זיך אומר גינגן אין דאש
 לאנד כנען. גאט צייגטי זיך דעם אברהם
 זאגטי איהם: דש ער דאש לאנד כנען
 איהם אומר זיין נאך קימלינגן געבן
 וויל. ער בויאטי דארט איין אלטאר דעם
 גאט וועלכר זיך איהם צייגט האט.
 אברהם געהט נאך מצרים וועגן דען הונגר
 זא אין דעם לאנד וואהרי. פרעה כעהמט
 דיא שרה צום ווייב. ער הוט זיא אבר
 מיט פילן גשענקן איהרן מאן צורוק
 גשטעלט:

פלייש וועלכש אין בלוט ערשטיקט איזט.
 גאט ריכטיג מיט איהנן איין בונד
 אויף. דש ער נימט דאש מבול שיקן
 וויל. אונד צום צייכין גאבי ער איהנן דען
 רעגן בוגן. נח פלאנצט איין וויין גארטן.
 טרינקט פון דעם וויין אונד ווירט בטרונקן.
 ער ענטבלעזט זיך. חם זיהט דיא בלעזי
 זיינש פאטערש. דאהערא פֿלוצט איהן דער
 נח. שם אונד יפת אבר זעגנט ער:

י

10

תולדות בני נח אשר מהם נפרדו
 לאומים בעולם אחר המבול:

דיא ווייטרי גבוהרטן דעש נח. פון וועלכן
 דיא פעלקר דער וועלט ענטשטאנדן.
 דיא נאך דען מבול זיינד:

י"א

11

מגדל של בבל נבנה. הלשונות מעורבות.
 הזכרת תרח אבי אברם:

דער טורן פון בבל ווירד גבויאט. דיא
 שפראכן ווירדן פֿרמישט. מעלדונג פון
 תרח פאטער דעש אברם:

ח

8

ויחסרו המים. ונח שלח בראשון את
האורב ואחר זה את היונה וילכו מן
התיבה. ויבנו מזבח. ויעלו עלות ליהוה.
וישבע יהוה שלא יביא עוד המבול על
הארץ.

דש וואשר פאלט אפ. נח שיקט צום
ערשטן דען ראב אונד הערנאך דיא
טויבן. זיא גינגן אויש דער תיבה. ער
בויאטי איין מזבח. אונד אפפערטי בראנד
אפפער. גאט שוועהרט דאש ער ניכט
מעהר דאש מבול ברינגן וויל:

ט

9

ויברך אלהים את נח ובניו. ויתן להם
את כל לאכלא חוץ מהבשר ברם.
ויעש ברית אתהם שלא ישלח המבול עוד.
ולאות נתן קשתו. ויטע נח כרם. וישת
מן היין וישכר ויתגל. וחם ראה את ערות
אביו. על כן קללו נח ושם נפת ברך:

גאט זעגנט נח אונד זיינדיג קינדער.
ערלויבטי איהן פלייש צו עסין. אויסר
פלייש

ועל שהיה איש צדיק. צוה אותו יהוה
לעשות התבה:

גאט בריימט דאש ער דען בן אדם ערשאפין
האט. וויילין זייכה זינד גרוש ווארן.
כח אבר האט גמאד וויילין ער איין פרומר
מאן וואר אין דעסין אויגן גפונדן. אונד
ער בפאחלי איהם דיא תיבה צו מאכין:

ז

7

וילך כח אל התבה עם שבע נפשור.
ויקח עמו מכל החיור והבהמור
והעופות ומכל הרמש אשר על הארץ.
ויבוא המבול לעולם ויהי על הארץ
חמשים ומאת יום. והשחית את כל:

כח גיאט אין דער תיבה מיט זיבן נפשות.
נעהמט מיט זיך פון אליין טיהרן
בהמור אונד עופור. אונד פון אליין
קריכנדן טיהרן וועלכה אויף דער ערד
וואהרן. עש קאמי דאש מבול אין דיא וועלט
דווארטי הונדרט אונד פונפציג טעג. אונד
האט אליש פרדערבט:

ד

4

אדם הוליד את קין ואת הבל. קין הרג
את הבל. וקין הוליד את חנוך.
אדם ידע עוד את חוה וזהו הוליד שר.
ושת הוליד את אנוש:

אדם צייגט קין אונד הבל. קין ערשלוג
דען הבל. קין צייגט דען חנוך.
אדם ערקענטי נוך מאהלין דיא חוה.
אונד זיא גבאהרי דען שר. שת אבר
צייגטי דען אנוש:

ה

5

תולדות אדם, ימי חייו וימי חיי בניו
עד נח:

דיא ווייטרי גבוהרשן פון אדם. דיא
יאהר זיינש אלפרש. אונד דיא יאהר
זיינר קינדער ביז נח:

ו

6

וינחם יהוה כי עשה את האדם כי היתה
רעת האדם רבה. ונח מצא חן
בעל

אן דען זיבענדן טאג האט גאט פון אליר
 זיכר ארבייט דיא ער גמאכט האט
 גרואט. ער זעצטי דען מענשין אין גן
 עדן. ער ווארפי אויף איהן איין שלאף
 נאחמי אייכה פון זיכר ריבבען. אונד
 בויאטי זעלביגה צו איינס ווייב. אונד
 בראכטי מאן אונד ווייב צואזמיין:

ג

3

הנחש השיא את חוה. ותאכל מפרי
 העץ אשר צוה יהוה לבלתי אכל
 ממנו ותתן גם לאישה ויאכל. ויהוה
 גזר עליהם עונשם ואררם. וישלח את
 האדם וחוה אשתו מגן עדן:

דיא שלאנגן איבררידט דיא חוה. זיא
 אסי פון דער פרוכט וואופת. גאט
 ניכט צו עסין בפאהלין האט. גאבי
 אויף איהרן מאן אינד ער אסי. גאט
 אבר האט איהרן איהרי שטראף אויש
 גשפרוכין אונד זיא גפלוכט. ער שיקטי
 דען אדם אונד דיא חוה זיין ווייב אויש
 דעם גן עדן:

דיא שעפפונג' דעש הימלש אונד דער
ערדן אין זעקש טעג.

אין דען ערשטן טאג האט גאט הימל
אונד ערדין ערשאפֿין. אן דען אנדערן
האט ער דיא וואשר צערפֿיילט אונד דיא
אויש שפאכונג ציטאכט. אן דען דריטן
טאג דיא בוימר אונד קרייטער ערשאפֿין.
אן דען פֿירדן טאג האט ער דיא ליכטער
אלש זון אונד מאנד זאמבט דען שטערנין
פרפֿערטיגט. אין דען פינפטן האט ער דיא
גרושן פיש אונד פֿיגל ערשאפֿין. אן דען
זעקסטן איזט פון איהמי דאש פֿיהר. אלי
טיהר דער ערדן אונד דען מענש ערשאפֿין
ווארדן. דעם מענשן אבר האט ער
איבר אליש ערשאפֿני צוגוועלטיגן מאכט
גיגעבן:

ב

2

ביום השביעי שבת אל מכל מלאכתו
אשר עשה. ושם האדם בגן עדן.
ונתן עליו תרדמה. ולקח אחרי
מצלעותיו. ויבן אותה לאשה. ודבק
איש באשתו.

אן

בראשית

א

I

בריאת שמים וארץ בששת ימים.

ב יום הראשון ברא יחיה השמים
והארץ:

ביום השני הבדיל המים וברא את
הרקיע:

ביום השלישי ברא האילנות והעשבים:
ביום הרביעי ברא המאורות השמש הירח
והכוכבים:

ביום החמישי ברא התנינים הגדולים
והעופות:

ביום השישי ברא הבהמה הרמש והאדם
ונתן לאדם הממשלה לרדות על כל
הברואים הנמצאים.

קצר המצע
מתורה נביאים וכתובים
חלק ראשון
תורה :

Kurzer Inhalt der Bibel
Alten = Testaments
Erster Theil.

Die fünf Bücher Moyfis.
Hebräisch und Deutsch,
Hebräisch gleich lautend.

Vorrede.

in die Gottesgelehrtheit hat, und deren Blüthe ich dem glückseligen Zeitpunkt der Wissenschaften, in unseren Gegenden recht sehnlich wünsche.

Wien im Heumonde 1760.

Vorrede.

Freylieh wäre eine ordentlichere Rechtschreibung wohl einzuführen; allein man müste auch erst die üble Aussprache des Volks verbessern, von der die Unordnung in die Rechtschreibung fließt. Und denn so konnte ich hier nichts unternehmen: weil ich sonst meines Zwecks verfehlet haben würde: nämlich den Leser mit der Juden Schreibart bekannt zu machen. In dieser aber findet man so gar die wenige Richtigkeit nicht, die ich hier vor mich angemerket; oder wenn man sie ja in einer oder andern Schrift findet; ist selbe nicht sowohl eine Folge des Nachdenkens, als der bloßen Uebung.

Der geneigte Leser halte mir einige eingeschlichene Druckfehler zum besten; und gebrauche sich meiner Arbeit in der Absicht, die mich zu Unternehmung derselben beschieden; das ist, zum Wachsthume einer Sprache, die so vielen Einfluß
in

Vorrede.

Damit drey ן nicht unmittelbar auf einander folgen: schreibe also וואוּוּער woher, וואוּרם Wurm, u. s. w. Dieß geschieht auch zuweilen nach einem ם vor ן: wie in dem Worte גיאוּפּפֿרט geopfert. Das ן wird auch hinter ein ם am Ende gesetzt: wie דיא die, ביא bey, u. s. m. hier also, da es ganz und gar überflüssig ist, muß es, wie das y von der Frau Gottschedinn, als ein bloße Zierrath der Schrift angesehen werden. Wenn man aber ein ן in צוואַנן zusammen antrifft: so sieht man leicht, daß es nur eine Nachahmung der fehlerhaften Gewohnheit ist.

Noch muß ich beyfügen, daß das ך mit einem Querstrichlein ein ם und ם andeitet: wie in פֿורשטײַהר Vorsteher, פֿירשט Fürst, u. s. w.

Mit diesen wenigen Anmerkungen wird man sich, in so weit es hier erforderlichlich ist, genugsam behelfen können.

Freym

Vorrede.

Ende : so schreibt man שיכטרנה דיא
איינה די schüchterne Braut, ברויט
פֿרויט פֿרויט eine frome Frau, u. s. w.

Ordentlich wird ein ו vor das o
niedergeschrieben, als פֿון von,
solle, u. s. w. Allein sie gebrauchen
sich hie auch des װ und schreiben גאט
פֿרעאלבן Wolken, וואלקן
verfolgen. Ein u aber muß stäts
mit dem ו geschrieben seyn, wie מורן
murren, צוג Zug : u. a. m.

Unter den Doppellauten ist יי ein
au, wie in זיין : zwey Jodden sind
ein ei und eu : זיין פֿריינד.
Freund.

Nur mit einem װ kann ein Wort
anfangen : die übrigen Selbstlauter
müssen in איין ein, אין in, אובן oben,
און und, און auf u. d. g. den er-
sten Hauch von dem vorgesezten װ
entlehnen. Wenn aber ein װ, das
ist, zwey װ, noch vor ein ו zu stehen
kamen, wird das װ eingeschaltet :
damit

Vorrede.

unterdessen steht wohl auch ein י oder א, wo ordentlich ein ע stehen sollte: wie **פְּיִּאֲרוּתָן** Erlösung, **עֲלִיזוֹנָה** Feuersaulen: gleichwie man oft ein ע sieht, wo ein י hingehöret: als in **וְעֲרִידָה** würdig, u. s. w.; wovon die Ursache bloß in der üblen Aussprache liegt. י ist das kurze e in den Zeitwörtern, und Endsyllben des männlichen und ungewissen Geschlechts: z. b. **יִשְׂרָאֵל צוּהִי דוֹךְ דָּאשׁ רוֹטִי מֵעַר טְרוֹקִין** Israel zohe durch das rothe Meer trocken, u. s. w. Hieben muß ich anmerken, daß am Ende vor n l r das י hinwegfällt: **רִיפָן דַּעַר קִיכָר** Rufen der Kinder Israel gegen Himmel: und geschieht dieß auch oft im Anfange mit der Anfangssylbe ge **בְּנוֹמִין** genommen, **בְּנוֹעֲצִי** Gesetze, u. s. f. oder wo es sonst leicht zu errathen ist, wie **פִּרְעֹאֲלָהֶן** verfolgen, u. s. w. Das ה endlich ist das weibliche e in der einfachen Zahl der Nennwörter am Ende,

Vorrede.

einen Vorgeschnack zu geben ; nicht zwar von jener verworrenen Verdrehung, und dem Gemenge, so insgemein von den Juden gesprochen wird ; nein ! nur von einer solchen, die in ihrer Gattung erträglich ist.

Weil nun die Sprachlehrer über die Anleitung zur Lesung dieser Schrift sehr leicht hinweg eilen ; werden es mir meine G. L. L. etwa dank wissen, wenn ich hievon das Nothwendigste mit einrücke.

Das a wird durch א angedeutet ; ausgenommen am Ende der weiblichen Nennwörter, die hebräisch sind ; allwo ein ה davor steht ; z. b. שרה גבאהר דען יצחק : Sarah gebahr den Jitzchak.

ה. י. ע. zeigen ein e an, und zwar ist ע ein langes e, sowohl einfach, als in den Doppellauten א, ס, z. b. דער ענגל דעס הערן : der Engel des Herrn, פֿעטער Väter, העלה Hölle :

Vorrede.

Daraus sie sich Fertigkeit in Bedeutungen zuwege brächten. Da es die Kürze mit jenem gemein hat; so hat es zween Vortheile vor selbem voraus. Es fleidet nämlich die Mühe in den Zusammenhang ein, welche die Erlernung einzelner Bedeutungen mit sich führet; und verbirgt zugleich das Unlustige abgesonderter Begriffen, hinter dem Unmuthigen der Geschichte.

Denen, so sich in hebräischen Aufsätzen üben wollen (wenn sich gleichwohl einige üben wollen?) ist es ein reicher Vorrath, in welchem die Redensarten zu ihrem Aufsatze, wie außerlesene, zugehauene, geglättete Steine zu einem Gebäude, fertig liegen; und nur die Hand des Künstlers erwarten, der sie am rechten Orte anzubringen wisse.

Die deutsche Uebersetzung aber ist fähig, von der deutschhebräischen, oder, damit ich sie mit ihrem rechten Namen nenne, jüdischen Schreibart, einen

Vorrede.

wohl in eigentlichem Verstande, als nach dem Worte hinzu; welche letzte ich, zum Unterscheide, mit Klammern absonderte. Dergestalt gedachte ich, dieses Werkchen, nicht nur als einen Auszug der Geschichte; sondern hauptsächlich, als eine praktische Anleitung zur Wortfügung, und einen Inhalt aller ächten hebräischen Kernredensarten in ihrer Anlage, brauchbar zu machen.

So viel ich es erreichen mochte, bemühte ich mich, jedem Schriftsteller seine Schreibart abzuborgen; mithin mit dem Moses als ein Geschichtschreiber, und Gesetzgeber; als ein Dichter mit Daviden; als ein Redner mit Isaien; so gar chaldäisch mit Danielen, und gemengt mit dem Esdras zu reden: weil die nahe Gefangenschaft, in dessen Büchern, Spuren der chaldäischen Sprache, zurück gelassen hat.

Anfängern würde ich dieses Buch statt eines Wörterbuchs anrathen;

Vorrede.

ehmaliger Schüler P. Pius Fischi, aus dem Dominicaner-Orden, besonders zu dieser Wahl aufgemuntert hat. Er hatte sich nämlich schon ehe hievon einen Entwurf gemacht, der vor die wenige Zeit, so er über dieser Sprache zugebracht, nicht übel gerathen war. Allein, Anfang ist kein Meisterstück. Es bescheidete sich auch der Ehrwürdige Greis dessen gar wohl: daß ein geübterer Hand anlegen müsse, wenn es andern zum Muster taugen sollte. Zudem, so war dessen Absichten nur auf einen Auszug des Inhalts und Stoffs gerichtet; ich fand hingegen, daß der Nuß sich merklich erweitern ließ.

Ich behielt also dessen Gedanken; wendete ihn aber, daß er mit der Sprache gemeinschaftlich ward. Ich wählte die Kernredensarten; schaltete sie in die Hauptstücke, als ihre ursprüngliche Fächer ein; fügte wechselweise die deutsche Uebersetzung, so wohl

Vorrede.

sam zum Denkmaale, zurück lassen; in welchem sie die Sprache, in ihrem ganzen Umfange, wie mit einem Auge überschauen, und sich derselben Ausdrücke, Wendungen und Verbindungen recht geläufig machen könnten.

Es ist keine unwürdige Bemühung eines Lehrers, sich zum Besten der Anfänger, bis zu ihrer Fähigkeit, herabzulassen; um ihnen die Beschwerden zu erleichtern, durch welche sie sonst gar leicht abgeschreckt werden. Sie sind doch allemal die zarten Pflanzen, aus denen wir fruchttragende Bäume erwarten. Und muß nicht dieser mit desto mehrerer Sorgfalt gewartet werden; je weniger sie, auch vor einem geringen Hauch der Luft, bestehen können?

Ich wünsche nur, in Absicht auf meinen Endzweck, diesen Inhalt glücklich gewählt zu haben. Ich kann es dem G. L. nicht bergen, daß mich ein Ehrwürdiger Freund, mein

Vorrede.

Als die preiswürdigste Sorgfalt unserer Glorreichsten Monarchin den hergestellten Wissenschaften, die auf unsern hohen Schulen, fast allzusehr außer Acht gelassene Grundsprachen beugesellete; machte ich mir ein wahres Vergnügen, ja eine wesentliche Pflicht daraus, nach meinen geringen Kräften etwas zu derer Wachstume beizutragen. In wie weit es mir nun, in meinen gehaltenen hebräischen Lesestunden gelungen, will ich durch eigenen Ausspruch nicht bestimmen. Vielleicht darf ich mir mit einigem Grunde schmeicheln, der einstens ein Vater zahlreicher Nachkömmlingen zu heißen: wenn anderst meine Ehrwürdige Zuhörer, die von mir empfangene Lehre, getreulich fortpflanzen.

Da ich hernach zur K. K. Interpresstelle; mithin von meinem Lehramte abgerufen worden; wollte ich meinen Zuhörern ein Handbuch, gleichsam

Vorrede.

Somit überliedere ich einen kurzen Inhalt des alten Gesetzes in hebräischer, und deutschhebräischer, das ist, der Juden eigener Sprache; und empfehle selben des Geehrten Lesers geneigter Aufnahme. Eine Bemühung, so das Absehen hat, die göttlichen Aussprüche gemeiner zu machen, wird diese nicht wenigstens den Wunsch verdienen: daß dem Urheber sein Unternehmen ge Glücket haben möchte? gesetzt auch, daß man von einer andern Seite nicht so glücklich wäre, jedermann Genüge zu leisten.

Alfred. Berlin von Bonnfeld

Georg. Friedrich. Berlin

der Berliner Zeitung

1857 - 1858

1857

Alfred. Berlin von Bonnfeld

Georg. Friedrich. Berlin

der Berliner Zeitung

Alfred. Berlin von Bonnfeld

Alfred. Berlin von Bonnfeld

Georg. Friedrich. Berlin

der Berliner Zeitung

Alons. Edlen von Sonnenfels
Kaiserl. Königl. Auslegers
der Heiligen Sprache,

קצר המצע

Das ist:

Kurzer Inhalt
Des alten Gesetzes,
Hebräisch,
Und Hebräisch / Deutsch;
gleichlautend.

Mit K. K. Wienerischen Hof. Censur.

Gedruckt bey den Heynigerischen Erben,
Im Jahre 1760.

Sonnenfels, Alois von,

Kurzer Inhalt des alten Gesetzes, hebräisch & hebräisch-deutsch,
gleichlautend

Wien 1760

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- Jud 517

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11254826-1

VD18 12329851-001